القرآن العظيم

KUR'ÂN-I 'AZÎM

ve SORU EDATLI KELİME MÂNÂSI

DÖRDÜNCÜ CİLT

16-20. Cüzler

(el-Kehf Sûresi 75 – el-Ankebût Sûresi 45)

KUR'ÂN-I 'AZÎM

ve SORU EDATLI KELİME MÂNÂSI

(4. Cilt)

Hazırlayanlar
Ahmet Mahmut Ünlü
Ahmet Abdullah Kozlu
Yusuf Çelener

Redaksiyon ve Mizanpaj
Hasan Kuduoğlu

Baskı
1. Baskı: Ocak 2023

ISBN
978-605-73821-0-8 (Tk)
978-605-72783-1-9 (4.c)

Siraç Yayınevi
Balat Mah. Murat Molla Sok. No:10/1 34087
Fatih/İstanbul
Tel: 0 (212) 635 10 10 - 0 (552) 635 10 10
e-mail: iletisim@siracpazarlama.com
Yayıncı Sertifika No: 52684

Genel Dağıtım
İsmailağa Yayın Grubu

Online Satış:
www.siracpazarlama.com

Baskı-Cilt
Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Yolu No: 8
Davutpaşa-Zeytinburnu/İstanbul
Tel: 0 (212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No: 49687

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

16. Cüz

قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَط۪يعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(قَالَ) (Hızır *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اَلَمْ اَقُلْ) **demedim mi,** kime? (لَكَ) (ey Mûsâ) **sana,** neyi demedim mi? (اِنَّكَ) **gerçekten sen,** (لَنْ تَسْتَط۪يعَ) **aslâ güç yetiremezsin,** kimle berâber? (مَعِيَ) **benimle berâber,** neye güç yetiremezsin? (صَبْرًا) **hiçbir sabra** (ve tahammüle).

Meâl-i Şerîf - 75

75- O (Hızır *(Aleyhisselâm)* da): **"Ben sana** '(Ey Mûsâ!) **Gerçekten sen benimle birlikte** (gezdiğin sürece göreceklerine) **sabretmeye aslâ güç yetiremezsin' dememiş miydim?!" dedi.**

قَالَ اِنْ سَاَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْن۪ي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنّ۪ي عُذْرًا ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* da) **dedi,** ne dedi? (اِنْ سَاَلْتُ) **eğer soracak olursam,** kime? (كَ) **sana,** neden? (عَنْ شَيْءٍ) **bir şeyden,** öyle şey ki neden sonra olan? (بَعْدَهَا) **ondan sonra,** yâni bu sorduğum şeyden sonra, (فَلَا تُصَاحِبْ) **artık arkadaşlık etme,** kimle? (ن۪ي) **benimle,** (قَدْ بَلَغْتَ) **gerçekten sen ulaştın,** kimden? (مِنْ لَدُنّ۪ي) **benim tarafımdan,** neye? (عُذْرًا) (seni mâzur göreceğim) **bir özre.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*): **"Sana bundan sonra bir şeyden soracak olursam artık benimle arkadaşlık etme. Gerçekten de** (ben bunu yaptığım zaman üç kere söz bozmuş olacağımdan) **sen benim tarafımdan** (mâzur sayılabileceğin) **bir özre ulaşmış oldun" dedi.**

فَانْطَلَقَا حَتّٰى اِذَا اَتَيَا اَهْلَ قَرْيَةِۨ اسْتَطْعَمَا اَهْلَهَا فَاَبَوْا اَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ اَنْ يَنْقَضَّ فَاَقَامَهُۜ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اَجْرًا ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(فَانْطَلَقَا) **Yine ikisi gittiler,** (حَتّٰى اِذَا اَتَيَا) **nihâyet ikisi geldikleri zaman,** nereye? (اَهْلَ قَرْيَةٍ) **bir memleketin halkına,** (اِسْتَطْعَمَا) **ikisi yemek istediler,** kimden? (اَهْلَهَا) **oranın ahâlisinden,** (فَاَبَوْا) **ama onlar kaçındılar,** neden? (اَنْ يُضَيِّفُو) **misâfir etmelerinden,** kimi? (هُمَا) **o ikisini,** (فَوَجَدَا) **derken o ikisi buldular,** nerede? (فِيهَا) **orada,** neyi? (جِدَارًا) **bir duvarı,** öyle duvar ki, (يُرِيدُ) **istiyor,** neyi? (اَنْ يَنْقَضَّ) **yıkılmayı,** (فَاَقَامَ) **o** (Hızır *(Aleyhisselâm)*) **hemen doğrulttu,** neyi? (هُ) **onu,** (قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (لَوْ شِئْتَ) **eğer dileseydin,** (لَتَّخَذْتَ) **elbette edinirdin,** neye karşılık? (عَلَيْهِ) **buna karşılık,** neyi alırdın? (اَجْرًا) **bir ücreti.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Akabinde yine ikisi (yola koyulup) **gittiler. Nihâyet** (Antakya nâmındaki) **bir memleketin halkına geldikleri zaman oranın ahâlisinden yemek istediler ama onlar o ikisini misâfir etmekten kaçındılar. Derken orada yıkılmak iste**(rcesine bekle)**yen bir duvar buldular da, o** (Hızır *(Aleyhisselâm)*) **hemen onu doğrulttu.**

O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* onun böyle cimri insanların duvarlarını düzeltmeye çalıştığını görünce artık sabredemeyerek)**: "Dileseydin buna karşılık elbette bir ücret edinirdin** (de, onunla açlığımızı giderirdik. Bu yaptığın iş tamâmen gereksiz bir davranış oldu)**" dedi.**

قَالَ هٰذَا فِرَاقُ بَيْنِى وَبَيْنِكَۚ سَاُنَبِّئُكَ بِتَاْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(قَالَ) (Bunun üzerine Hızır *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (هٰذَا) **işte bu** (üçüncü îtirâzın), nedir? (فِرَاقُ بَيْنِى) **benim aramın ayrılmasıdır,** daha? (وَبَيْنِكَ) **senin aranın da,** (سَاُنَبِّئُ) **muhakkak haber vereceğim,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بِتَاْوِيلِ مَا) **o şeylerin te'vîlini** (ve gerçek yüzünü) **ki,** (لَمْ تَسْتَطِعْ) **sen güç bulamadın,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **ona karşı,** neye? (صَبْرًا) **bir sabra** (ve tahammüle)**.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- (Bunun üzerine) **o** (Hızır *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki:**

"İşte bu (üçüncü îtirâzın) **benim aram ile senin aranın ayrılığı**(nın tam zamânı)**dır.** (Şimdi) **muhakkak sana, kendisine karşı sabretmeye güç bulamadığın o şeylerin** (gerçek yüzünü ifâde eden) **te'vîlini haber vereceğim!**

اَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِى الْبَحْرِ فَاَرَدْتُ اَنْ اَعِيبَهَا
وَكَانَ وَرَاۤءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(اَمَّا السَّفِينَةُ) **İmdi o gemi**(ye gelince); (فَكَانَتْ) **o idi,** kime âit idi? (لِمَسَاكِينَ) **birtakım yoksul kimselere,** öyle kimseler ki, (يَعْمَلُونَ) **çalışıyorlardı,** nerede? (فِى الْبَحْرِ) **denizde,** (فَاَرَدْتُ) **ben de istedim,** neyi? (اَنْ اَعِيبَ) **ayıplı yapmayı,** neyi? (هَا) **onu,** (وَكَانَ) **hâlbuki vardı,** nerede? (وَرَاۤءَهُمْ) **onların önünde,** kim? (مَلِكٌ) **bir hükümdâr,** öyle hükümdâr ki, (يَأْخُذُ) **alıyordu,** neyi? (كُلَّ سَفِينَةٍ) **her bir** (sağlam) **gemiyi,** ne yaparak alıyordu? (غَصْبًا) **gasb ederek.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- O gemiy(i delmem)**e gelince; o** (hiçbir geçim kaynakları olmayan) **birtakım yoksul kimselere âitti ki** (o beş kişi bakmakla yükümlü oldukları beş kötürüm kardeşlerine yardım edebilmek için) **denizde çalışıyorlardı.**

Bu sebeple ben onu ayıplı (bir mal) **yapmak istedim.** (Çünkü) **onların ötesinde de** (kâfir ve zorba) **bir hükümdâr vardı ki, her bir** (sağlam) **gemiyi gasp ederek alıyordu.**

(Nitekim o hükümdâr bizim arkamızdan onların gemisini kızağa çektirip teftiş etti ama ayıbını görünce bıraktı, daha sonra onlar gemiyi tâmir edip faydalanmaya devâm ettiler. Bizi ücretsiz taşıyan bu kişilere böyle bir iyilikte bulunmamız gerekmez miydi?!)

وَاَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَٓا اَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًاۚ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَاَمَّا الْغُلَامُ) **İmdi o çocuk,** (فَكَانَ) **idi,** kim? (اَبَوَاهُ) **onun anne ve babası,** nedir idiler? (مُؤْمِنَيْنِ) **iki mümin kişi,** (فَخَشِينَٓا) **biz de endişelendik,** neden? (اَنْ يُرْهِقَ) **onun** (anne-babasına musallat olup zorla) **bürümesinden,** kimi? (هُمَا) **o ikisini,** ne ile? (طُغْيَانًا) **azgınlıkla,** daha? (وَكُفْرًا) **ve kâfirlikle.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Şimdi o (öldürdüğüm) **erkek çocuk**(la ilgili gerçeği sana açıklayayım); **onun ana-babası îmânlı iki kişiydiler.**

Ama biz onun, (büyüdüğünde kâfir olacağını ayrıca kendi kâfirliğiyle yetinmeyip) **o ikisini de azgınlık ve kâfirlikle bürüyeceğinden** (onların da onun sevgisinden etkilenerek bâtıl dîne yönelebileceklerinden) **endişelendik.**

فَاَرَدْنَٓا اَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكٰوةً وَاَقْرَبَ رُحْمًا ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(فَاَرَدْنَٓا) **Artık biz diledik,** neyi? (اَنْ يُبْدِلَ) **onun yerine vermesini,** kime? (هُمَا) **o ikisine,** kim? (رَبُّهُمَا) **o ikisinin Rabbi** (olan Allâh), neyi? (خَيْرًا) **daha iyisini,** kimden? (مِنْهُ) **ondan,** ne bakımından? (زَكٰوةً) (günahlardan ve kötü ahlâktan) **temizlik bakımından,** daha? (وَاَقْرَبَ) **ve daha yakın olanını,** ne bakımından? (رُحْمًا) **merhamet bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Artık biz o ikisinin Rabbinin (günahlardan ve kötü ahlâktan) **temizlik bakımından ondan daha iyisini ve** (ana-babasına karşı) **merhamet bakımından daha yakın olanını onun yerine o ikisine vermesini diledik.**

İbnü Abbâs ve Ca'fer-i Sâdık *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi bâzı zevâttan nakledildiğine göre; gerçekten Allâh-u Te'âlâ oğullarının ölümünün ardından onlara öyle bir kız çocuğu nasip etti ki, o büyüdüğünde bir peygamber eşi oldu ve ümmetlerin hidâyetine vesîle olan yetmiş peygamber doğurdu. *(es-Sa'lebî, el-Keşfü ve'l-beyân, rakam:1790, 17/235; el-Vâhidî, el-Besît, 14/123; es-Semerkandî, Bahru'l-'ulûm, 2/358; 'Ömer en-Nesefî, et-Teysîr, 10/125)*

وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِى الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ اَبُوهُمَا
صَالِحًاۚ فَاَرَادَ رَبُّكَ اَنْ يَبْلُغَٓا اَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَاۗ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَۚ وَمَا فَعَلْتُهُ
عَنْ اَمْرِىۜ ذٰلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًاۜ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(وَاَمَّا الْجِدَارُ) **O duvar ise,** (فَكَانَ) **o idi,** kime âit idi? (لِغُلَامَيْنِ) **iki çocuğa,** öyle iki çocuk ki, (يَتِيمَيْنِ) **iki yetim,** nerede idiler? (فِى الْمَدِينَةِ) **o şehirde,** (وَكَانَ) **ve vardı,** nerede? (تَحْتَهُ) **onun altında,** ne vardı? (كَنْزٌ) **bir hazîne,** kime âit? (لَهُمَا) **o ikisine âit,** (وَكَانَ) **ve idi,** kim? (اَبُوهُمَا) **o ikisinin babası,** nedir idi? (صَالِحًا) **sâlih bir**

kimse, (فَاَرَادَ) **işte murâd etti,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** neyi? (اَنْ يَبْلُغَا) **ikisinin ulaşmasını,** neye? (اَشُدَّهُمَا) **güçlü çağlarına,** daha neyi murâd ett? (وَيَسْتَخْرِجَا) **ve ikisinin çıkarmasını,** neyi? (كَنْزَهُمَا) **ikisinin hazînesini,** niçin böyle murâd etti? (رَحْمَةً) **büyük bir rahmet** (olsun) **için,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbin** (nezdin)**den,** (وَمَا فَعَلْتُ) **zâten ben yapmadım,** neyi? (هُ) **onu,** neden sebep? (عَنْ اَمْرِى) **kendi** (görüşümden kaynaklanan) **işimden,** (ذٰلِكَ) **işte sana ancak bu** (anlattığım), nedir? (تَأْوِيلُ مَا) **o şeylerin te'vîlidir ki,** (لَمْ تَسْطِعْ) **sen güç yetiremedin,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **ona karşı,** neye güç bulamadın? (صَبْرًا) **hiçbir sabra** (ve tahammüle).

Meâl-i Şerîf - 82

82- O duvar(ı düzeltmemin îzâhın)**a gelince; o** (meyilli duvar) **şehirde bulunan iki yetim çocuğa âit idi, altında da o ikisine âit bir hazîne bulunmaktaydı. O ikisinin babası da sâlih bir kimse idi.**

İşte senin Rabbin, o ikisinin de güçlü çağlarına ulaşmalarını ve senin Rabbinden bir rahmet(in eseri onlar hakkında tezâhür etsin) **için ikisinin hazînesini** (başkalarının değil de) **o ikisinin çıkarmalarını diledi.**

(Aslında Allâh-u Te'âlâ, mübârek babalarının iyiliğinin faydasını çocuklarına dünyâda ulaştırmak istedi ama ben bu duvarı bu hâlde bıraksaydım yetimler büyümeden yıkılacak ve altındaki gömü bizi misâfir etmeyen bozuk adamlara kalacaktı. Sen mâdem buranın halkına kızıyorsun, o zaman niçin benim onların bu mala konmalarını önlememe îtirâz ediyorsun?!)

Zâten ben on(ca görmüş olduğun hârikulâde konuy)**u kendi** (görüşümden kaynaklanan) **işimden** (ve görüşümden) **dolayı yapmadım. İşte sana! Ancak bu** (anlattıklarım) **kendisine karşı sabretmeye güç bulamadığın o şeylerin** (gerçek yüzü ve) **te'vîlidir!"**

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنْ ذِى الْقَرْنَيْنِۜ قُلْ سَاَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًاۜ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(وَيَسْـَٔلُونَ) **Ve soruyorlar,** kime? (كَ) (Habîbim) **sana,** neden? (عَنْ ذِى الْقَرْنَيْنِ) **Zülkarneyn**(in kim olduğundan ve onun hakkındaki haberler)**den,** (قُلْ) **söyle,** ne söyle? (سَاَتْلُوا) **muhakkak peşpeşe okuyacağım,** kime? (عَلَيْكُمْ) **size,** neden bâzısı olduğu hâlde? (مِنْهُ) **onun**(la ilgili kıssaların) **bâzısından,** neyi? (ذِكْرًا) **mühim bir haberi.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (Habîbim!) **Bir de o** (müşrik ola)**nlar** (Yahûdîlerin kışkırtmasıyla seni imtihan etmek için) **Zülkarneyn**(in kim olduğundan ve onun hakkındaki haberler)**den sana soruyorlar. De ki: "Muhakkak** (şimdi) **size ondan sıralı bâzı haberler okuyacağım."**

Şu bilinsin ki; Zülkarneyn'in peygamber olup olmadığı husûsu ihtilaflı olduğu için bu konuda tartışmaya girmek yasaklanmıştır.

Nitekim birçok ulemânın Hazret-i Alî *(Radıyallâhu Anh)*dan naklettiği: "Zülkarneyn ne peygamber, ne de bir melekti. Ancak Allâh-u Te'âlâ'nın kendisini sevmiş olduğu sâlih bir kuldu. O da Allâh-u Te'âlâ'yı sevmiş ve O'na karşı samîmî olmuştu, Allâh-u Te'âlâ da onu seçkin kılmıştı" *('Abdürrezzâk, et-Tefsîr, rakam:2970, 3/234; et-Taberî, Câmi'u'l-Beyân, 15/370; et-Tahâvî, Şerhu Müşkili'l-âsâr, 5/121; 'Ömer en-Nesefî, et-Teysîr, 10/129)* şeklindeki rivâyet mutlaka vahiy sâhibinden gelen bir duyuma bağlıdır. Ama yine de Lokmân, Hızır ve Zülkarneyn *(Aleyhimüsselâm)* gibi Kur'ân-ı Kerîm'de bahsi geçen zevât-ı kirâmın peygamber olup olmadıkları husûsu tartışma konusu yapılmamalıdır.

Ezrakî *(Rahimehullâh)*ın nakline göre; Zülkarneyn, İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a kavuşarak Müslüman olmuş ve Kâ'be'yi İbrâhîm ve İsmâ'îl *(Aleyhimesselâm)* ile birlikte tavâf etmiştir. Rivâyete göre; o yürüyerek hac yapmıştır, hattâ kendisine binmesi için bir at getirilince: "Halîl İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın bulunduğu bir şehirde ata binemem" demiş ve o zaman bulutlar emrine verilmiş, tüm sebepler kendisine seferber edilmiştir. İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* da onu bununla müjdelemiştir.

Artık o günden sonra gazâya giderken onu ve bütün ordusunu tüm teçhîzâtıyla birlikte bulutlar taşımaya başlamıştır. Nitekim âyet-i kerîmeler ona verilen imkânları açıkça beyân etmektedir.

Rivâyete göre; Hızır *(Aleyhisselâm)* onun vezîri ve teyzesinin oğluydu, her gittiği yerde ordusunun önünde bulunurdu. *(el-Âlûsî, 15/534; es-Sâvî, 3/23)*

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِى الْأَرْضِ وَاٰتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَىْءٍ سَبَبًاۙ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(إِنَّا) **Şüphesiz Biz,** (مَكَّنَّا) **güç ve imkân verdik,** kime? (لَهُ) **ona,** nerede? (فِى الْأَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** daha? (وَاٰتَيْنَا) **yine verdik,** kime? (هُ) **ona,** neden olduğu hâlde? (مِنْ كُلِّ شَىْءٍ) **her bir şeyden,** neyi verdik? (سَبَبًا) (onu maksadına ulaştıracak) **bir sebebi.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- (Allâh-u Te'âlâ onun hakkında buyuruyor ki:) **Şüphesiz Biz ona yer**(yüzün)**de güç ve imkân vermiştik ve Biz ona** (saltanatını hâkim kılması için onu maksadına ulaştıracak; ilim, kudret ve âlet-edevât gibi) **her bir şeyden** (istifâde edeceği) **bir sebep vermiştik.**

فَاَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(فَاَتْبَعَ) **O da tâbi olmuştu,** neye? (سَبَبًا) **bir sebebe.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- O da (batıya ulaşmak istediğinde) **bir sebebe tâbi oldu** (da oraya gidecek yola koyuldu).

حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فٖى عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًاۜ قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ اِمَّٓا اَنْ تُعَذِّبَ وَاِمَّٓا اَنْ تَتَّخِذَ فٖيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ) **Nihâyet o ulaştığı zaman,** nereye? (مَغْرِبَ الشَّمْسِ) **güneşin battığı yere,** (وَجَدَ) **buldu,** neyi? (هَا) **onu,** yâni güneşi, nedir buldu? (تَغْرُبُ) **batıyor,** nerede? (فٖى عَيْنٍ) **bir gözede,** öyle göze ki, (حَمِئَةٍ) **kara balçıklı,** daha? (وَوَجَدَ) **ve rastladı,** nerede? (عِنْدَهَا) **onun yanında,** kime? (قَوْمًا) **bir topluma,** (قُلْنَا) **Biz buyurduk,** ne buyurduk? (يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ) **ey Zülkarneyn,** (اِمَّٓا اَنْ تُعَذِّبَ) **ya azap etmen,** (وَاِمَّٓا اَنْ تَتَّخِذَ) **ya da edinmen** (husûsunda seni serbest bıraktık), kim hakkında? (فٖيهِمْ) **onlar hakkında,** neyi? (حُسْنًا) **bir güzelliği.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- Nihâyet o (Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*), **güneşin battığı** (yönden) **yer**(yüzünün bittiği sâhil)**e ulaştığı zaman, onu kara balçıklı** (kızgın) **bir göze** (gibi görünen ufuk cihetin)**de batar hâlde buldu ve onun yanında** (hayvan derilerini kendilerine elbise yapmış) **bir kavme rastladı.**

Biz (orada karşılaştığı kâfir topluma nasıl davranacağı husûsunda kendisine) **buyurduk ki: "Ey Zülkarneyn! Ya** (kâfirlikleri yüzünden cezâyı hak ettikleri için onları öldürerek) **azap etmen ya da kendileri hakkında** (hidâyeti öğretme ve doğru yola irşâd kabîlinden) **bir güzellik edinmen** (arasında seni serbest bıraktık)."

قَالَ اَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ اِلٰى رَبِّهٖ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(قَالَ) (Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اَمَّا مَنْ) **şimdi her kim ki,** (ظَلَمَ) (şirk koşarak) **zulmetti,** (فَسَوْفَ نُعَذِّبُ) **muhakkak azap edeceğiz,** kime? (هُ) **ona,** (ثُمَّ يُرَدُّ) **sonra o döndürülecek,** kime? (اِلٰى رَبِّهٖ) **Rabbin**(in muhâsebesin)**e,**

(فَيُعَذِّبُ) **O da azap edecek,** kime? (هُ) **ona,** ne yapmakla? (عَذَابًا) **büyük bir azap yapmakla,** öyle azap ki, (نُكْرًا) **hiç bilinmedik** (ve eşi benzeri görülmedik).

Meâl-i Şerîf - 87

87- (Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)* o toplumu İslâm'a dâvet etmeyi tercih ederek) **dedi ki: "Şimdi kim** (benim dâvetime rağmen inkârda ısrâr ederek nefsine) **zulmetmiş ise muhakkak biz** (öldürme cezâsıyla) **ona azap edeceğiz. Sonra o** (âhirette), **Rabbine döndürülecek de, O da ona** (eşi benzeri görülmemiş çok dehşetli) **bilinmedik büyük bir azap ile azap edecektir.**

وَاَمَّا مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَٓاءًۨ الْحُسْنٰىۚ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ اَمْرِنَا يُسْرًاۜ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(وَاَمَّا مَنْ) **Ama kim ki,** (اٰمَنَ) **îmân etti,** daha? (وَعَمِلَ) **ve işledi,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih bir ameli,** (فَلَهُ) **artık onun için vardır,** ne yapmakla mükâfatlandırarak? (جَزَٓاءً) **bir karşılık vermekle,** bu kelime gizlenmiş bir fiilden mef'ûlü mutlak düşmek üzere mensûb da olabilir ki takdîri (يُجْزٰى جَزَٓاءً) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* o kişi için mükâfat olarak ne vardır? (اَلْحُسْنٰى) **o en güzel olan** (cennetten ibâret çok değerli bir) **şey,** (وَسَنَقُولُ) **ve muhakkak söyleyeceğiz,** kime? (لَهُ) **ona,** neden olduğu hâlde? (مِنْ اَمْرِنَا) **Bizim em(i)r(ler)imizden,** neyi söyleyeceğiz? (يُسْرًا) **kolaylığın ta kendisi olan bir şeyi.** Burada (يُسْرًا) kelimesi (مُيَسَّرًا) mânâsında olup mübâlağa için masdar sîğasıyla zikredilmiştir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 88

88- Ama kim îmân etmiş ve (onun gerektirdiği şekilde) **sâlih bir amel işlemişse, ona da tam bir mükâfatlandırma** (yapmak sûreti) **ile o en güzel olan** (cennetten ibâret çok değerli bir) **şey vardır. Biz de ona** (zor gelecek teklifler yapmayıp) **em(i)r(ler)imizden şüphesiz kolaylığın ta kendisi olan bir şey söyleyeceğiz."**

ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(ثُمَّ اَتْبَعَ) **Sonra** (Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*) **tâbi oldu,** neye? (سَبَبًا) **bir sebebe.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- Sonra o (doğuya ulaşmak isteyince yine) **bir sebebe tâbi ol**(mak üzere oraya gidecek yola koyul)**du.**

حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلٰى قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًاۙ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ) **Netîcede vardığı zaman,** nereye? (مَطْلِعَ الشَّمْسِ) **güneşin doğduğu yere,** (وَجَدَ) **buldu,** neyi? (هَا) **onu,** yâni güneşi, nedir buldu? (تَطْلُعُ) **doğuyor,** kim üzerine? (عَلٰى قَوْمٍ) **bir toplum üzerine,** öyle toplum ki, (لَمْ نَجْعَلْ) **Biz yaratmadık,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** nerede? (مِنْ دُونِهَا) **onun önünde,** neyi yaratmadık? (سِتْرًا) **hiçbir örtüyü.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Netîcede güneşin doğduğu (vakit dünyâda ilk vurduğu) **yere vardığı zaman onu öyle bir toplum üzerine doğar bir hâlde buldu ki, onlar için onun önünde** (ne dağ, ne ağaç, ne de elbise gibi) **hiçbir örtü yaratmamıştık.**

كَذٰلِكَۜ وَقَدْ اَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana** (Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*ın durumu) **böylece** (ilginç)**dir,** (وَقَدْ اَحَطْنَا) **zâten gerçekten Biz** (tâ ezelde) **kuşatmıştık,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (لَدَيْهِ) **onun yanındadır,** ne bakımından kuşatmıştık? (خُبْرًا) **haberdâr olma bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- (Habîbim!) **İşte sana!** (Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*ın durumu) **böylece** (ilginç)**dir! Zâten muhakkak onun yanında bulunan** (araç-gereçleri, kullanması gereken tüm sebepleri ve ordu)**ları**(nın görünen ve görünmeyen tüm hâllerini yalnızca) **Biz ilmen kuşatmıştık.** (Zîrâ sâhip olduğu imkânları Bizden başkası bilememiştir.)

ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(ثُمَّ اَتْبَعَ) **Sonra** (Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*) **tâbi oldu,** neye? (سَبَبًا) **başka bir sebebe.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- Sonra yine o (doğuyla batı arasında, doğudan kuzeye doğru üçüncü bir yola girerek maksadına ulaştıracak) **başka bir sebep izledi.**

حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًاۙ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ) **Nihâyet ulaştığı zaman,** nereye? (بَيْنَ السَّدَّيْنِ) **iki dağın arasına,** (وَجَدَ) **buldu,** nerede? (مِنْ دُونِهِمَا) **o ikisinin önünde,** kimi? (قَوْمًا) **bir toplumu,** öyle toplum ki, (لَا يَكَادُونَ) **yanaşmıyorlar,** nedir olmaya? (يَفْقَهُونَ) **anlıyorlar,** neyi? (قَوْلًا) **hiçbir sözü.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- Nihâyet (aralarına sed yapacağı) **o iki dağın arasına ulaştığı zaman o ikisinin önünde öyle bir toplum buldu ki, onlar** (dillerinin garipliği ve akıllarının kıtlığı yüzünden) **hiçbir söz anlamaya yanaşmıyorlardı.**

قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ اِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِى الْاَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلٰٓى اَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(قَالُوا) (Oranın halkı) **dediler,** neyi dediler? (يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ) **ey Zülkarneyn** *(Aleyhisselâm)*, (اِنَّ يَأْجُوجَ) **gerçekten Ye'cûc,** daha? (وَمَأْجُوجَ) **ve Me'cûc** (isimli iki kabîlenin mensupları), nedirler? (مُفْسِدُونَ) **fesad** (ve bozgunculuk) **çıkarıcıdırlar,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **bu toprakta,** (فَهَلْ نَجْعَلُ) **artık verelim mi,** kime? (لَكَ) **sana,** neyi? (خَرْجًا) **bir vergiyi,** neye karşılık? (عَلٰٓى اَنْ تَجْعَلَ) **yapmana mukābil,** nerede? (بَيْنَنَا) **bizim aramızda,** daha? (وَبَيْنَهُمْ) **ve onların arasında,** neyi yapmana mukābil? (سَدًّا) **bir seddi.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- (Oranın halkı) **dediler ki: "Ey Zülkarneyn! Gerçekten Ye'cûc ve Me'cûc** (isimli iki kabîlenin mensupları) **bu toprakta** (katliâm, tahrîbât ve ekinleri telef etmek sûretiyle) **fesat çıkaran kimselerdir. Artık bizimle onlar arasında** (bize saldırmalarını engelleyecek) **bir sed yapmana karşılık sana bir vergi verelim mi?"**

قَالَ مَا مَكَّنّ۪ى ف۪يهِ رَبّ۪ى خَيْرٌ فَاَع۪ينُون۪ى بِقُوَّةٍ اَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًاۙ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(قَالَ) (Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (مَا) **o şeyler ki,** (مَكَّنَ) **yerleştirdi,** kimi? (ن۪ى) **beni,** nerede? (ف۪يهِ) **onun içerisinde,** kim? (رَبّ۪ى) **Rabbim,**

yâni Rabbimin bana verdiği imkânlar, nedir? (خَيْرٌ) (sizin teklifinize göre) **çok hayırlıdır,** (فَاَعِينُو) **öyleyse yardım edin,** kime? (نِى) **bana,** ne ile? (بِقُوَّةٍ) **bir kuvvet** (ve insan gücü) **ile,** (اَجْعَلْ) **yapayım,** nerede? (بَيْنَكُمْ) **sizin aranızda,** daha? (وَبَيْنَهُمْ) **ve onların arasında,** neyi yapayım? (رَدْمًا) **sağlam bir seddi.**

Meâl-i Şerîf - 95

95- (Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)* onlara cevâben) **dedi ki: "Rabbimin beni içerisinde yerleştirmiş olduğu** (mallar, mülkler, sebepler ve âlet-edevât gibi gerekli) **şeyler** (sizin bana teklif ettiğiniz ücretten) **çok hayırlıdır.**

Öyleyse siz bana (parayla değil de) **bir kuvvet** (ve insan gücüyle ayrıca güzel sanat becerisi) **ile yardım edin de sizin aranız ile onların arasında** (istediğinizden daha) **sağlam bir sed yapayım.**

اٰتُونِى زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتّٰٓى اِذَا سَاوٰى بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انْفُخُوا
حَتّٰٓى اِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ اٰتُونِىٓ اُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(اٰتُو) **Getirin,** kime? (نِى) **bana,** neyi? (زُبَرَ الْحَدِيدِ) **büyük demir parçalarını,** (حَتّٰٓى اِذَا سَاوٰى) **nihâyet düzlediği zaman,** neyi? (بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ) **karşılıklı iki kenarın arasını,** (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (اُنْفُخُوا) (körüklerle demir parçalarına) **üfleyin,** (حَتّٰٓى اِذَا جَعَلَ) **netîcede çevirdiği zaman,** neyi? (هُ) **onu,** neye? (نَارًا) **bir ateş** (hâlin)**e,** (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (اٰتُو) (erimiş bakır) **getirin,** kime? (نِى) **bana,** (اُفْرِغْ) **dökeyim,** neyin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** neyi? (قِطْرًا) **erimiş bir bakırı.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- (Sonra Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)* dedi ki: "Hadi bakayım) **bana büyük demir parçaları getirin."**

(Onlar da onun bu sözlerinden sonra dediğini yaptılar. Böylece o yavaş yavaş demir kütlelerini dizmeye başladı.)

Nihâyet (dağların) **karşılıklı iki kenarın arasını düzlediğinde: "**(Körüklerle demir parçalarına) **üfleyin" dedi.**

(Onların üflemesi) **netîce**(sin)**de onu** (kızgın) **bir ateş** (hâlin)**e çevirdiği zaman** (o işte çalışanlara)**: "Getirin bana da, onun üzerine erimiş bir bakır dökeyim" dedi.**

فَمَا اسْطَاعُوا اَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(فَمَا اسْطَاعُوا) **Artık** (o Ye'cûc ve Me'cûc) **güç yetiremediler,** neye? (اَنْ يَظْهَرُو) **gâlip gelmeye,** neye? (هُ) **ona,** yâni o seddin üstüne çıkmaya güç yetiremediler, daha? (وَمَا اسْتَطَاعُوا) **en ufak bir imkân da bulamadılar,** ne için? (لَهُ) **onun için,** ne yapmaya? (نَقْبًا) **azıcık bir delmeye.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- (Onlar söylenenleri harfiyyen yapınca o sed iyice lehimlenerek sert bir dağ hâline geliverdi. Derken Ye'cûc ve Me'cûc gelip onu delmek ve üstüne tırmanmak istedilerse de) **artık onlar onun üstüne çıkmaya da güç yetiremediler, onu azıcık delmeye de en ufak bir imkân bulamadılar.**

قَالَ هٰذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّى فَاِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّى جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّى حَقًّا ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(قَالَ) (Bunun üzerine Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (هٰذَا) **işte bu** (seddi yapmam), nedir? (رَحْمَةٌ) **büyük bir rahmettir,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّى) **Rabbim** (nezdin)**den,** (فَاِذَا جَاءَ) **ama geldiği zaman,** ne? (وَعْدُ رَبِّى) **Rabbimin** (bu seddin yıkılması ile ilgili) **vaadi**(nin zamânı), (جَعَلَ) **yapacak,** neyi? (هُ) **onu,** ne yapacak? (دَكَّاءَ) **parçalanıp yerle bir olmuş,** bu kelime (مَدْكُوكًا) mânâsındadır, (وَكَانَ) **zâten dâimâ oldu,** ne? (وَعْدُ رَبِّى) **Rabbimin vaadi,** nedir oldu? (حَقًّا) (mutlaka yerini bulacak) **bir hak.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- (Bunun üzerine Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "İşte bu** (seddi yapmaya muvaffak olmam), **Rabbimden** (bütün kullarına ulaşan) **büyük bir rahmet** (eseri)**dir. Ama Rabbimin** (kıyâmete yakın o sed ardında kalan Ye'cûc ve Me'cûc'un insanlara musallat edilmesi hakkındaki) **vaadi**(nin gerçekleşme zamânı) **geldiği vakit, O onu parçalanıp yerle bir edilmiş bir şey yapacaktır. Zâten Rabbimin vaadi dâimâ** (kesinlikle yerini bulacak) **bir hak olmuştur."**

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِى بَعْضٍ وَنُفِخَ فِى الصُّورِ
فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(وَتَرَكْنَا) **Ve Biz bıraktık,** kimi? (بَعْضَهُمْ) **onların bir kısmını,** ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **o** (seddin arkasından çıkacakları) **günde,** ne olduğu hâlde? (يَمُوجُ) **dalgalanıp çarpışmakta olduğu hâlde,** nerede? (فِى بَعْضٍ) **diğer bir kısmın içerisinde,** (وَنُفِخَ) **ve derken üfürüldü,** nerede? (فِى الصُّورِ) **Sûr'un içerisinde,** (فَجَمَعْنَا) **sonra Biz cemettik** (topladık), kimi? (هُمْ) **onları,** ne yapmakla? (جَمْعًا) **tam bir toplamakla.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- İşte o (seddin arkasından çıkacakları) **gün** (aralarında vukû bulacak izdiham nedeniyle) **Biz onların bir kısmını diğer bir kısmın içerisinde dalgalanıp çarpışmakta oldukları hâlde** (şaşkın vaziyette) **bıraktık.**

Derken (Îsâ *(Aleyhisselâm)* nüzûl edip onun duâsıyla hepsi helâk olduktan sonra kıyâmet kopma vakti geldiğinde İsrâfîl *(Aleyhisselâm)* tarafından) **sûr içerisine üfürüldü de, artık Biz onları**(n da aralarında bulunduğu bütün kullarımızı diriltip hesap ve cezâ için) **tam bir toplayışla cemettik.**

İmâm-ı Süddî *(Rahimehullâh)*dan nakledildiğine göre; burada Ye'cûc ve Me'cûc'ün insanlara karışmak için seddin ardından çıkışları ânında ve sonrasında yaşanacak izdihamdan bahsedilmektedir. Artık bu durum kıyâmetin en büyük alâmetlerinden biri olduğu için kısa bir zaman sonra Sûr'a üfürülecektir. *(Ebû Hayyân, el-Bahru'l-muhît, 6/165; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 9/686)*

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًاۙ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(وَعَرَضْنَا) **Ve Biz arz ettik,** yâni gösterdik, neyi? (جَهَنَّمَ) **cehennemi,** ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **işte o günde,** kime? (لِلْكَافِرِينَ) **kâfirlere,** ne yapmakla? (عَرْضًا) **dehşet verici bir arz ile.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- İşte o gün cehennemi de, dehşet verici bir sunumla (açıkça görecekleri şekilde) **kâfirlere arz ettik** (de böylece onlar onun dehşetli azâbını bizzât gördüler).

اَلَّذِينَ كَانَتْ اَعْيُنُهُمْ فِى غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِى وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًاۙ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

Onlar da kimdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** bu mânâya göre (اَلَّذِينَ) kelimesi mahzûf bir mübtedânın haberdir ki takdîri (هُمُ الَّذِينَ) şeklindedir. Gerçi

bir önceki âyet-i kerîmede geçen (لِلْكَافِرِينَ) lafz-ı celîlinden bedel de kabûl edilebilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, (كَانَتْ) (dünyâda iken) **olmuştu,** ne? (اَعْيُنُهُمْ) **onların gözleri,** nerede? (فِى غِطَاءٍ) **kalın bir perde içinde,** neden? (عَنْ ذِكْرِى) **Benim zikrim**(e ulaştıran âyetleri görmek)**den,** daha? (وَكَانُوا) **ve yine olmuşlardı,** nedir olmuşlardı? (لَا يَسْتَطِيعُونَ) **güç yetiremezler,** neye? (سَمْعًا) **en ufak bir işitmeye.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- O kimselere (cehennemin dehşetini gösterdik) **ki; onların gözleri Benim zikrim**(e ulaştıran âyetleri görmek)**den kalın bir perde içindeydi ve** (Benim kelâmım haykırılsa da) **onlar** (hakka karşı sağırlıklarından dolayı onu) **biraz** (olsun) **işitmeye bile güç yetiremezlerdi.**

اَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِى مِنْ دُونِى اَوْلِيَاءَ
اِنَّا اَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(اَفَحَسِبَ) **Yoksa zannetti mi,** kim? (الَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi zannetti mi? (اَنْ يَتَّخِذُوا) **edinmelerini,** kimi? (عِبَادِى) **kullarımı,** kimi bırakıp da? (مِنْ دُونِى) **Beni bırakıp,** ne edinmelerini? (اَوْلِيَاءَ) **dostlar,** (اَنْ يَتَّخِذُوا) cümlesinden buraya kadar zikredilenler (حَسِبَ) fiilinin birinci mef'ûlü makamında olup ikinci mef'ûlü mahzûftur ki takdîri (اَفَحَسِبُوا اتِّخَاذَهُمْ نَافِعَهُمْ) şeklindedir. *(el-Âlûsî, 15/586)* Buna göre mânâ: "Onlar (ibâdet için) Benden başka dostlar edinmelerinin kendilerine yarayacağını mı sandı" demek olur. (اِنَّا) **şüphesiz ki Biz,** (اَعْتَدْنَا) **hazırladık,** neyi? (جَهَنَّمَ) **cehennemi,** kim için? (لِلْكَافِرِينَ) **o kâfirler için,** ne olarak? (نُزُلًا) **bir konak olarak.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- Yoksa o kâfir olmuş kimseler Beni bırakıp da (melekler ve Îsâ gibi) **kullarımı** (ilâhlar ve) **dostlar edinmelerini** (kendilerine yarayacak bir şey) **mi sandı?!** (Ne kötü bir zanna sâhip oldular. Hâlbuki onlar âhirette bunlardan tamâmen uzak duracaklardır.)

Şüphesiz ki Biz o kâfirler için ilk ağırlama ***/bir konak/*** **olarak cehennem**(e girer girmez uğrayacakları o müthiş azâbı) **hazırladık** (ki, orada durdukları sürece karşılaşacakları azaplara nispetle o ilk gördükleri azap çok hafif kalacaktır).

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْاَخْسَرِينَ اَعْمَالًاۜ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(قُلْ) (Habîbim) **de,** neyi de? (هَلْ نُنَبِّئُ) **haber verelim mi,** kime? (كُمْ) **size,** kimi? (بِالْاَخْسَرِينَ) **en çok zarar edenleri,** ne bakımından? (اَعْمَالًاۜ) **ameller bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 103

103- (Habîbim!) **De ki: "Biz size,** (yaptıkları iyi işlerden hiçbir fayda göremeyecekleri için) **ameller bakımından en çok zarar edenleri haber verelim mi?**

اَلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

Onlar da kimdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** bu mânâya göre (اَلَّذِينَ) kelimesi mahzûf bir mübtedânın haberdir ki takdîri (هُمُ الَّذِينَ) şeklindedir. Gerçi bir önceki âyet-i kerîmede geçen (بِالْاَخْسَرِينَ) lafz-ı celîlinden bedel de kabûl edilebilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, (ضَلَّ) (âhirette boşa çıkıp) **kayboldu,** ne? (سَعْيُهُمْ) **onların çalışıp çabalaması,** neredeki amelleri? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **o en yakın olan,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (يَحْسَبُونَ) **zannetmektedirler,** neyi zannetmektedirler? (اَنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** ne yapıyorlar? (يُحْسِنُونَ) **güzel yapıyorlar,** neyi? (صُنْعًا) **yapılan bir işi,** bu kelime (مَصْنُوعًا) mânâsındadır.

Meâl-i Şerîf - 104

104- O kimseler(i haber verelim mi) **ki; o en yakın** (dünyâ) **hayât**(ın)-**daki** (iyilik zannederek yaptıkları mesâileri ve) **çabaları** (Allâh nezdinde tümüyle zâyi olup) **kaybolmuştur. Hâlbuki onlar gerçekten kendilerinin güzel bir iş yapmakta olduklarını sanmaktadırlar.**

Müfessirlerin beyânı vechile; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e tâbi olmayan Ehl-i Kitap âlimlerinin kiliselerde ve havralarda Allâh'a kulluk adına tahammül ettikleri ağır riyâzetler ve hükümsüz kalmış birçok amellere harcadıkları mesâiler âhirette kendilerine yaramayacaktır. Ayrıca Mu'tezile ve Hâricîler gibi, kendilerini "Tenzîh ehli" ve "Çok takvâ sâhibi" sanan Ehl-i Sünnet dışı fırkaların dünyâdaki tüm gayretlerinin Allâh nezdinde kendilerine bir şey kazandırmayacağı ve böylece en büyük zarara mahkûm olacakları âşikârdır. *(el-Âlûsî, 15/590)*

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَٓائِه۪ فَحَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ
فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(أُولٰٓئِكَ) **İşte sana ancak onlar,** kimdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** neyi? (بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ) **Rablerinin âyetlerini,** daha? (وَلِقَائِهِ) **ve O'na kavuşmayı,** (فَحَبِطَتْ) **bu sebeple boşa gitti,** ne? (اَعْمَالُهُمْ) (güzel zannettikleri) **amelleri,** (فَلَا نُقِيمُ) **artık ortaya koymayacağız,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** neyi? (وَزْنًا) **hiçbir terâziyi.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- (Habîbim!) **İşte sana! Onlar ancak öyle kimselerdir ki; Rablerinin âyetlerini ve** (diriltildikten sonra) **O'na kavuşmayı inkâr etmiştirler de, bu nedenle onların** (iyilik adına tüm) **yaptıkları** (sevapsız kalarak) **boşa gitmiştir.**

Artık Biz (terâzinin iyilik kefesine konacak bir şeyleri kalmadığından) **onlar için kıyâmet günü bir tartı ortaya koymayacağız.**

ذٰلِكَ جَزَٓاؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُٓوا اٰيَاتٖى وَرُسُلٖى هُزُوًا ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(ذٰلِكَ) **İşte sana bu** (anlatılan âkıbet), ondan bedel? (جَزَٓاؤُهُمْ) **onların cezâsı,** nedir? (جَهَنَّمُ) **ancak cehennemdir,** ne sebebiyle? (بِمَا كَفَرُوا) **kâfir olmaları sebebiyle,** daha? (وَاتَّخَذُٓوا) **ve edinmeleri sebebiyle,** neyi? (اٰيَاتٖى) **Benim âyetlerimi,** daha? (وَرُسُلٖى) **ve rasûllerimi,** nedir edinmeleri? (هُزُوًا) **eğlenilecek bir şey.** Bu kelime (مَهْزُوًّا) mânâsındadır. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 106

106- (Ey insan!) **İşte sana! Ancak bu cehennem, onların cezâsıdır! Şu sebeple ki onlar kâfir olmuşturlar, Benim âyetlerimi ve rasûllerimi de eğlenilecek bir şey edinmiştirler!**

اِنَّ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(اِنَّ الَّذِينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (كَانَتْ) **olmuştur,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ) **Firdevs cennetleri,** nedir olmuştur? (نُزُلًا) **bir konaklama yeri.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- Şüphesiz o kimseler ki (inanılması gereken şeylere) **îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler; gerçekten de Firdevs cennetleri onlar için değerli bir konaklama yeri /** *(Rablerinin cemâlini müşâhedeye nazaran)* ***ziyâfetlerin ilki/*** **olmuştur.**

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

Ne oldukları hâlde cennette kalacaklar? (خَالِدِينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** nerede? (فِيهَا) **oranın içerisinde,** daha ne oldukları hâlde? (لَا يَبْغُونَ) **istemez oldukları hâlde,** nereden uzaklaşarak? (عَنْهَا) **oradan,** neyi? (حِوَلًا) (başka bir yere) **geçip gitmeyi.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- Orada ebedî kalıcı kimseler olarak! Onlar (sâhip oldukları nîmetlerden çok memnun oldukları için) **oradan** (başka bir yere) **geçip gitmeyi** (de) **istemeyeceklerdir.**

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّى لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ اَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّى وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** ne söyle? (لَوْ كَانَ) **şâyet olsa,** ne? (اَلْبَحْرُ) **bütün denizler,** nedir olsa? (مِدَادًا) **birer mürekkep,** ne için? (لِكَلِمَاتِ رَبِّى) **Rabbimin kelimeleri**(ni yazmak) **için,** (لَنَفِدَ) **elbette tükenirdi,** ne? (اَلْبَحْرُ) **o denizler,** neden önce? (قَبْلَ اَنْ تَنْفَدَ) **tükenme**(si düşünülme)**den önce,** ne? (كَلِمَاتُ رَبِّى) **Rabbimin kelimeleri,** (وَلَوْ جِئْنَا) **Biz getirecek olsak da,** neyi? (بِمِثْلِهِ) **onun bir mislini,** ne bakımından? (مَدَدًا) **ilâve yardım bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 109

109- (Habîbim!) **De ki: "Eğer denizler Rabbimin** (sonsuz ilmini ifâde eden) **kelimeleri**(ni yazmak) **için birer mürekkep olsa, bir mislini de ilâve yardım olarak getirecek olsak, elbette Rabbimin** (sınırsız mâlûmâtını ifâde eden sonsuz) **kelimeleri**(nin) **tükenme**(si düşünülme)**den önce, o denizler** (bitip) **tükenirdi."**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; Yahûdîlerin Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e gelerek: "Sen bize kitaplarımızda hikmet öğretildiğini îtirâf etmektesin, oysa senin kitabında: 'Kendisine hikmet verilene gerçekten pek büyük bir hayır verilmiştir' *(el-Bakara Sûresi:269)* buyruluyor, peki o zaman: 'Size pek az ilim verilmiştir' *(el-İsrâ Sûresi:85)* âyeti ne anlama gelmektedir?" demeleri üzerine bu âyet-i kerîme nâzil olmuştur. *(el-Âlûsî, el-Hâzin)*

قُلْ اِنَّمَٓا اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحٰٓى اِلَيَّ اَنَّمَٓا اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌۚ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَٓاءَ رَبِّه۪
فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّه۪ٓ اَحَدًا ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** ne söyle? (اِنَّمَٓا اَنَا) **ben ancak,** kimim? (بَشَرٌ) **bir beşerim,** öyle beşer ki, (مِثْلُكُمْ) **sizin gibi** (olan), yine öyle bir beşerim ki, (يُوحٰٓى) **vahyolunuyor,** kime? (اِلَيَّ) **bana,** ne? (اَنَّمَٓا اِلٰهُكُمْ) **sizin ilâhınız ancak,** kimdir? (اِلٰهٌ) **bir ilâhtır,** öyle ilâh ki, (وَاحِدٌ) **tek olucu,** (فَمَنْ) **artık her kim,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (يَرْجُوا) **umar,** neyi? (لِقَٓاءَ رَبِّه۪) **Rabbine** (güzel bir şekilde) **kavuşmayı,** (فَلْيَعْمَلْ) **hemen işlesin,** neyi? (عَمَلًا) **bir ameli,** öyle amel ki, (صَالِحًا) **sâlih,** daha ne yapsın? (وَلَا يُشْرِكْ) **ve ortak etmesin,** neye? (بِعِبَادَةِ رَبِّه۪) **Rabbine** (yaptığı) **ibâdete,** kimi? (اَحَدًا) **hiçbir kimseyi.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- (Habîbim!) **De ki: "Ben ancak sizin gibi bir beşerim ki** (bu sebeple Rabbimin tüm ilimlerini kavradığımı iddiâ edemem. Lâkin sizden farklı olarak) **bana; sizin İlâhınızın ancak tek bir İlâh olduğu vahyedilmektedir.**

Artık her kim Rabbine (güzel bir şekilde) **kavuşmayı ummakta olduysa,** (O'nun rızâsına uygun) **sâlih bir amel işlesin ve** (şirk koşarak yâhut gösteriş yaparak) **Rabbine** (yaptığı) **ibâdete hiçbir kimseyi ortak etmesin."**

سُورَةُ مَرْيَمَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانٍ وَتِسْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ON DOKUZUNCU SÛRE-İ CELÎLE

MERYEM SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Doksan sekiz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

كٓهٰيٰعٓصٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(كٓهٰيٰعٓصٓ) **Kâf! Hâ! Yâ! Ayn! Sâd!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'a-nın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Kâf! Hâ! Yâ! Ayn! Sâd! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّاۚ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(Habîbim! İşte sana okunmakta olan bu âyetler), nedir? (ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ) **senin Rabbinin rahmetinin beyânıdır**, bu terkîb-i şerîf mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri şu şekildedir: (هٰذَا الْمَتْلُوُّ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ) "İşte sana okunan bu âyetler, senin Rabbinin merhamet (buyurarak duâsını kabûl) ettiğinin açıklamasıdır", kime acıdığının? (عَبْدَهُ) **kuluna**, ondan bedel? (زَكَرِيَّا) **Zekeriyyâ'ya.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Habîbim! İşte sana okunmakta olan bu âyetler) **senin Rabbinin, Zekeriyyâ kuluna merhamet** (buyurarak, çocuk talebiyle ilgili duâsını kabul) **ettiğin**(de yaşanan hâdiseler)**in açıklamasıdır.**

اِذْ نَادٰى رَبَّهُ نِدَٓاءً خَفِيًّا ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

Ne zamandaki rahmeti? (اِذْ نَادٰى) **o** (Zekeriyyâ) **nidâ ettiği zaman,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbine,** ne yapmakla? (نِدَٓاءً) **bir nidâ ile,** öyle nidâ ki, (خَفِيًّا) **gizli olan.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Hani o (Zekeriyyâ kulumuz yaşlı çağında çocuk talebinde bulunması hasebiyle insanlardan utandığı ve ne diyeceklerinden çekindiği için onlara duyurmaksızın) **gizli bir nidâ ile Rabbine seslenmişti.**

قَالَ رَبِّ اِنّ۪ي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنّ۪ي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ اَكُنْ بِدُعَٓائِكَ رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(قَالَ) **Demişti,** ne demişti? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِنّ۪ي) **muhakkak ben,** (وَهَنَ) **gevşedi,** ne? (اَلْعَظْمُ) **kemikler,** kimden bir parça olduğu hâlde? (مِنّ۪ي) **benden,** daha ne oldu? (وَاشْتَعَلَ) **ve tutuştu,** ne? (اَلرَّأْسُ) **o baş**(ım), ne cihetinden? (شَيْبًا) **yaşlılık,** daha ne oldu? (وَلَمْ اَكُنْ) **ve ben** (bu zamâna kadar) **olmadım,** ne ile? (بِدُعَٓائِكَ) **sana duâ etmekle,** (رَبِّ) **ey Rabbim,** nedir olmadım? (شَقِيًّا) **mahrum biri.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Demişti ki: "Ey Rabbim! Muhakkak ki ben; kemikler gevşedi benden, o baş(ım) **ise yaşlılıkla tutuştu** (da böylece ihtiyarlık saçlarıma ak düşürüp kafamı parlattı). **Ama ey Rabbim! Ben Sana duâ ile hiç**(bir zaman) **mahrum biri olmadım.** (Bilakis bundan önce her duâ ettiğimde kabûl eserini gördüm. Bu yüzden Sen beni hep kabûle alıştırdın.)

وَاِنّ۪ي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَٓاء۪ي وَكَانَتِ امْرَاَت۪ي عَاقِرًا فَهَبْ ل۪ي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّاۙ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(وَاِنّ۪ي) **Ve şüphesiz ben,** (خِفْتُ) **endişelendim,** neden? (اَلْمَوَالِيَ) **yakın akrabâdan,** öyle yakın akrabâ ki ne zaman gelecek? (مِنْ وَرَٓاء۪ي) **ardımdan,** (وَكَانَتْ) **hâlbuki olmuştur,** kim? (اِمْرَاَت۪ي) **kadınım,** nedir olmuştur? (عَاقِرًا) **kısır biri,** (فَهَبْ) **o hâlde sen bahşet,** kime? (ل۪ي) **bana,** nereden? (مِنْ لَدُنْكَ) **Kendi nezdinden,** kimi? (وَلِيًّا) **iyi bir tâkipçi** (olacak oğul).

Meâl-i Şerîf - 5

5- Şüphesiz ki ben (ölümümden sonra) **ardımdan gelecek** (amcaoğullarım gibi) **yakın akrabâ**(mın Senin dînini bozmasın)**dan endişelendim** ***/ardımdan yönetime geçecek olanlar****(ın yapacağı bozgunculuk)****dan korktum/.***

Kadınım ise (bugüne kadar hiç doğurmamış) **kısır biri olmuştur.** (Artık isteğime icâbet ümîdi sâdece Senin fazl-u kereminden ve üstün gücünden beklenebilir.) **O hâlde Sen** (alışılagelen sebepleri devre dışı bırakarak) **bana Kendi nezdinden** (lütufta bulunarak dînî ve dünyevî işlerim için) **iyi bir tâkipçi** (olacak oğul) **bahşet!**

يَرِثُنِى وَيَرِثُ مِنْ اٰلِ يَعْقُوبَۗ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ۝٦

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

Öyle oğul ki, (يَرِثُ) **vâris olacak,** kime? (نِى) **bana,** daha ne yapacak? (وَيَرِثُ) **yine vâris olacak,** kime? (مِنْ اٰلِ يَعْقُوبَ) **Ya'kûb hânedânından bir kısmına,** (وَاجْعَلْ) **ve yap,** kimi? (هُ) **onu,** (رَبِّ) **ey Rabbim,** nedir yap? (رَضِيًّا) (Senin nezdinde) **tam râzı olunmuş biri.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Tâ ki o bana da vâris olsun, Ya'kûb hânedânından bir kısmına da mîrasçı olsun. Ey Rabbim! Böylece Sen onu (hem inanç, hem de söz ve amel îtibârıyla Senin nezdinde) **tam râzı olunmuş** (takvâ sâhibi, sâlih) **bir kimse yap."**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)*ın kendisine verilmesini istediği çocuk hakkında zikrettiği verâset vasfı, mal-mülk verâseti olmayıp, ancak peygamberlik ve âlimlik mîrâsıdır. Zîrâ peygamberlerin dînar ve dirhem mîrâs bırakmayıp ancak ilim mîrâsı bıraktıkları hadîs-i şerîflerde belirtilmiştir. Zâten Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)* gibi bir peygamberin, bırakacağı malını amcaoğullarının zâyi etmesinden korkması düşünülemez.

Lâkin Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)*, İsrâîloğullarının, peygamberleri öldürdüklerini ve dînin hükümlerini değiştirdiklerini görünce, akrabâsının da kendinden kalacak olan ilmi muhâfaza edemeyeceklerinden endişelenerek Allâh-u Te'âlâ'dan, kendisine güvenip ümmetini emânet edebileceği sâlih bir çocuk isteğinde bulundu. Fakat kendisi yüz yirmi yaşında bir pîr-i fânî, hanımı da o güne kadar hiç doğurmamış ve doksan sekiz yaşına ulaşmış bir nene olduğu için Allâh-u Te'âlâ'nın, kendisine bu çocuğu lütfedeceği zaman bir alâmet belirtmesini talep etti. Allâh-u Te'âlâ da ona hiç günah işlemeyecek, hattâ günah işlemeyi aklından dahî geçirmeyecek pek mübârek bir çocuk bağışlayacağını vaad etti ve bunun alâmeti olarak da, kendisinin hiçbir sebep bulunmaksızın üç gün üç gece hiç konuşamayacağını, ancak merâmını işâretle anlatabileceğini fakat zikretmek istediğinde dilinin açılacağını beyân etti. İşte böylece Allâh-u Te'âlâ ile aralarındaki konuşmalar daha sonra gelecek âyet-i kerîmelerde zikredildiği üzere cereyân etti. *(el-Hâzin, el-Beyzâvî, Mecmû'atü't-tefâsîr, 4/147; Tefsîru'l-Celâleyn, 1/397)*

يَا زَكَرِيَّٓا اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيٰىۙ لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(Allâh-u Te'âlâ bu duâya icâbeten şöyle buyurdu:) (يَا زَكَرِيَّٓا) **ey Zekeriyyâ,** (اِنَّا) **şüphesiz Biz,** (نُبَشِّرُ) **müjdeliyoruz,** kimi? (كَ) **seni,** kimle? (بِغُلَامٍ) **bir oğul ile,** öyle oğul ki, (اِسْمُهُ) **onun ismi,** nedir? (يَحْيٰى) **Yahyâ'dır,** yine öyle oğul ki, (لَمْ نَجْعَلْ) **Biz yapmadık,** kim için? (لَهُ) **onun için,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** ne yapmadık? (سَمِيًّا) **hiçbir adaş.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Bunun üzerine Biz onun duâsına icâbet vaadinde bulunmak üzere şöyle buyurduk:)

"Ey Zekeriyyâ! Şüphesiz Biz seni bir oğulla müjdelemekteyiz ki adı Yahyâ (olacak)**dır. Biz daha önce ona hiçbir** (kimseyi) **adaş yapmadık."**

قَالَ رَبِّ اَنّٰى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَاَتِي عَاقِرًا
وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(قَالَ) (Bu müjdeyi alan Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اَنّٰى) **nereden,** (يَكُونُ) **olacak,** kim için? (لِي) **benim için,** ne? (غُلَامٌ) **bir oğul,** (وَكَانَتْ) **hâlbuki olmuştur,** kim? (امْرَاَتِي) **kadınım,** nedir oldu? (عَاقِرًا) **kısır biri,** (وَقَدْ بَلَغْتُ) **hâlbuki muhakkak ben ulaştım,** neden dolayı? (مِنَ الْكِبَرِ) **yaşlılıktan dolayı,** neye? (عِتِيًّا) **kuruluğa,** yâni eklemlerim, kemiklerim ve cildim kupkuru oldu.

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Bu müjdeyi alan Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Ey Rabbim! Benim için bir oğul nasıl** (ve ne şekil) **olacak?! Oysa benim kadınım** (önceden beri) **bir kısır olmuştur, gerçekten de ben yaşlılıktan dolayı** (eklem ve kemiklerim îtibârıyla evlât sâhibi olmaktan ümit kestirecek şekilde) **kuruluğa ulaş**(tığım için çocuktan ümitsiz kal)**mışımdır.** (Şimdi ben ve eşim bu durumdayken mi bir çocuk sâhibi olacağız, yoksa gençlik çağımıza mı döndürüleceğiz?!)"

قَالَ كَذٰلِكَۚ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْـًٔا ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(قَالَ) (Cibrîl *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (كَذٰلِكَ) **işte sana** (Rabbinin işi) **böylece** (hârikulâde gerçekleşmekte)**dir,** bu terkîb mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (اَلْأَمْرُ كَذٰلِكَ) şeklindedir, (قَالَ) **buyurdu,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** neyi buyurdu? (هُوَ) **o** (isteğini vermek), kime göre? (عَلَيَّ) **Bana** (göre), nedir? (هَيِّنٌ) **çok kolay bir şeydir,** (وَقَدْ خَلَقْتُ) **zâten muhakkak Ben yaratmıştım,** kimi? (كَ) **seni,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** (وَلَمْ تَكُ) **hâlbuki sen olmamıştın,** nedir olmamıştın? (شَيْـًٔا) (adı sanı anılan) **bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- O(na müjdeyi getiren Cibrîl *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "İşte sana!** (Rabbinin işi) **böylece** (hârikulâde gerçekleşmekte)**dir. Rabbin: 'O** (istediğin erkek çocuğu vermek) **Bana göre çok kolay bir şeydir. Daha önce sen** (adı sanı bilinen) **bir şey değilken gerçekten seni de Ben yaratmıştım' buyurdu."**

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي اٰيَةًۜ قَالَ اٰيَتُكَ اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلٰثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(قَالَ) (Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِجْعَلْ) **yap,** kim için? (لِي) **benim için,** ne? (اٰيَةً) (oğlumun olacağını anlayacağım) **bir alâmet,** (قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ da) **buyurdu,** ne buyurdu? (اٰيَتُكَ) **senin alâmetin,** nedir? (اَلَّا تُكَلِّمَ) **konuşamamandır,** kimle? (اَلنَّاسَ) **insanlarla,** ne kadar? (ثَلٰثَ لَيَالٍ) (üç gün) **üç gece,** ne olduğun hâlde? (سَوِيًّا) **sapasağlam biri olduğun hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- O (Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)*)**: "Ey Rabbim! Benim** (hanımımın hâmile kaldığını anlamam) **için bir alâmet belirle" dedi. O** (Allâh-u Te'âlâ da)**: "Senin alâmetin,** (kendinde sağırlık ve dilsizlik gibi hiçbir hastalık bulunmayıp) **sen sapasağlam biri iken** (üç gün) **üç gece insanlarla konuşamamandır" buyurdu.**

فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَاَوْحٰى اِلَيْهِمْ اَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(فَخَرَجَ) **Derken** (Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)*) **çıktı,** kime? (عَلٰى قَوْمِهِ) **kavmine karşı,** nereden? (مِنَ الْمِحْرَابِ) **mihraptan,** (فَاَوْحٰى) (konuşamadığı için) **hemen işârette bulundu,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** ne diye? (اَنْ سَبِّحُوا) **tesbih edin diye,** ne zamanda? (بُكْرَةً) **sabah,** daha? (وَعَشِيًّا) **ve akşam.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Derken o (Zekeriyyâ kulumuz), (namaz kıldığı) **mihraptan** (kendisini namaz için bekleyen) **kavmine karşı** (rengi değişik ve konuşmaktan âciz bir hâlde) **çıktı ve akabinde: "Sabah-akşam** (namaz kılarak Rabbinizi) **tesbîh** (ve tenzîh) **edin" diye onlara** (parmağıyla) **işârette bulundu.**

يَا يَحْيٰى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍۜ وَاٰتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّاۙ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(Yahyâ *(Aleyhisselâm)* doğup büyüdükten sonra Biz ona buyurduk ki:) (يَا يَحْيٰى) **ey Yahyâ,** (خُذْ) **al,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), ne ile? (بِقُوَّةٍ) **tam bir kuvvet** (ciddiyet ve gayret)**le,** (وَاٰتَيْنَا) **ve Biz verdik,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (اَلْحُكْمَ) **o hükmü** (ve peygamberlik mertebesini), ne olduğu hâlde? (صَبِيًّا) (ergenliğe erişmemiş) **bir sabî iken.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Biz Zekeriyyâ'ya Yahyâ'yı bağışladıktan sonra daha ergenlik çağına ulaşmamışken ona:) **"Ey Yahyâ! O** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı) **kuvvet** (ciddiyet ve gayret)**le al**(ıp ezberle ve onun hükümleriyle amel et)" (buyurduk.)

Böylece Biz ona (daha henüz o) **bir sabî iken o hükmü** (ve hikmeti, peygamberliği ve anlama kābiliyetini, mârifet ve ferâseti) **vermiştik.**

وَحَنَانًا مِنْ لَدُنَّا وَزَكٰوةًۜ وَكَانَ تَقِيًّاۙ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

Daha neyi vermiştik? (وَحَنَانًا) **ve büyük bir şefkati** (ve acıma duygusunu), öyle şefkat ki olucu, nereden? (مِنْ لَدُنَّا) **Bizim tarafımızdan,** daha ne verdik? (وَزَكٰوةً) **ve tam bir temizlik** (günahsızlık), (وَكَانَ) **zâten o idi,** nedir idi? (تَقِيًّا) **çok takvâ bir kimse.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Bir de tarafımızdan (ana-babasına ve diğer kullarımıza karşı) **büyük bir şefkat** (ve merhamet duygusu, güzel ahlâk ve yumuşak kalplilik), **ayrıca** (hiçbir günahı akıldan geçirtmeyecek derecede) **tam bir temizlik /** ***büyük bir bereket/*** (vermiştik).

Zâten o (hiçbir günah işlemediği gibi, günaha meyilden dahî sakınan) **çok takvâ sâhibi bir kimse idi.**

وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

Daha nedir idi? (وَبَرًّا) **ve çok iyilik edici,** kime? (بِوَالِدَيْهِ) **ana-babasına,** (وَلَمْ يَكُنْ) **olmamıştı,** nedir olmamıştı? (جَبَّارًا) **kibirli biri,** daha? (عَصِيًّا) **isyankâr biri.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- (Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)*) **ana-babasına da çok iyilik edici** (idi). **O** (hiçbir zaman hakkı kabûl etmekten kaçınan) **kibirli** ***/zorba/*** **ve isyankâr biri olmamıştı.**

وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَسَلَامٌ) **Selâm** (ve selâmet, her türlü belâdan kurtuluş ve emniyet), kim üzerine olsun? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne zamanda? (يَوْمَ وُلِدَ) **doğurulduğu günde,** daha? (وَيَوْمَ يَمُوتُ) **ve öleceği günde,** daha? (وَيَوْمَ يُبْعَثُ) **ve çıkarılacağı günde,** ne olarak? (حَيًّا) **diri bir kimse olarak.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Doğurulduğu günde de, öleceği günde de, diri bir kimse olarak (kabrinden) **çıkarılacağı günde de** (Allâh-u Te'âlâ'dan gelen) **selâm** (ve selâmet, her türlü belâdan kurtuluş ve emniyet) **onun üzerine olsun!** (İşte bu vesîleyle şeytanın şerrinden, Münker-Nekîr suâlinden, kabir azâbından, mahşerin dehşetlerinden ve cehennemden kurtuluş vardır ona!)

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ مَرْيَمَ اِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ اَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَاذْكُرْ) (Habîbim) **anlat,** nerede? (فِى الْكِتَابِ) **o** (sana vahyedilen) **Kitâb'ta,** kimi? (مَرْيَمَ) **Meryem**(in haberin)**i,** ne vakitte yaşadıklarını anlat? (اِذِ انْتَبَذَتْ) **hani o uzaklaşıp tek kalmıştı,** kimden uzaklaşıp? (مِنْ اَهْلِهَا) **âilesinden,** nerede tek kalmıştı? (مَكَانًا) **bir mekânda,** bu kelime zarfiyyet üzere mensûbdur, *(el-Bahru'l-muhît)* öyle mekân ki, (شَرْقِيًّا) **doğuda olan.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Habîbim! Sana vahyedilen) **o Kitâb'ta Meryem'i de anlat** (ki, onun başına gelenler hakkında gerçek mâlûmâta vâkıf olsunlar).

Vaktâ ki o, âilesinden uzaklaşıp (Beyt-i Makdis'in) **doğu**(sun)**daki bir yerde tek kalmıştı.**

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَاَرْسَلْنَٓا اِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(فَاتَّخَذَتْ) **Sonra edinmişti,** kimlerin önünde? (مِنْ دُونِهِمْ) **onların önünde,** ne edinmişti? (حِجَابًا) **bir** (dağı) **perde** (edinerek kendini gizlemişti), *(es-Sa'lebî)* (فَاَرْسَلْنَٓا) **o anda Biz göndermiştik,** kime? (اِلَيْهَا) **ona,** kimi? (رُوحَنَا) **rûhumuzu** (ve diriltme sıfatımızı kendisiyle tecellî ettirdiğimiz Cibrîl'i), (فَتَمَثَّلَ) **böylece o şekle bürünü**(p görünü)**vermişti,** kim için? (لَهَا) **onun için,** ne olarak? (بَشَرًا) **bir beşer olarak,** öyle beşer ki, (سَوِيًّا) (eli-yüzü) **çok düzgün** (uzuvları mükemmel ve çok yakışıklı) **olan.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Derken o (Meryem), **onların** (kendisini görmemeleri için) **önlerinde** (bulunan dağı) **bir perde edinmişti.**

O anda Biz (bedeni dirilten) **rûh** (gibi, ölü kapleri dirilten vahyi getiren Cibrîl kul)**umuzu ona gönderdik de böylece o onun** (görebilmesi) **için** (kıvırcık saçlı, parlak yüzlü ve yakışıklı bir gence dönüştü de sonra eli-yüzü) **çok düzgün** (uzuvları mükemmel) **olan bir beşer şekline bürünü**(p ona görünü)**vermişti.**

قَالَتْ اِنّ۪ٓي اَعُوذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ اِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(قَالَتْ) **O** (Meryem *(Aleyhesselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اِنّ۪ٓي) **gerçekten ben,** (اَعُوذُ) **sığınıyorum,** kime? (بِالرَّحْمٰنِ) **Rahmân'a,** kimden? (مِنْكَ) **senden,** (اِنْ كُنْتَ) **eğer sen oldu isen,** nedir oldu isen? (تَقِيًّا) **takvâ sâhibi biri.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- O(nu gören Meryem bu durumda ne yapacağını şaşırarak)**: "Gerçekten ben senden Rahmân'a sığınıyorum. Eğer sen** (Allâh'tan korkan ve O'na sığınılmanın ne demek olduğunu bilen) **takvâ sâhibi bir kimse oldu isen** (bana dokunma)**" dedi.**

قَالَ اِنَّمَٓا اَنَا رَسُولُ رَبِّكِۗ لِاَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(قَالَ) **O dedi,** ne dedi? (اِنَّمَا اَنَا) **ben ancak,** kimim? (رَسُولُ رَبِّكِ) **senin Rabbinin elçisiyim,** niçin gönderilmiş? (لِاَهَبَ) **bağışlamam için,** kime? (لَكِ) **sana,** kimi? (غُلَامًا) **bir erkek çocuğu,** öyle çocuk ki, (زَكِيًّا) **tertemiz olucu.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- O da: "Ben ancak sana (günahlardan uzak) **tertemiz olan */hayırla büyüyecek/* bir erkek çocuk bağışlamam için, senin** (Kendisine sığındığın) **Rabbinin** (göndermiş olduğu) **elçisiyim" dedi.**

قَالَتْ اَنّٰى يَكُونُ لِى غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِى بَشَرٌ وَلَمْ اَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(قَالَتْ) **O** (Meryem) **dedi,** ne dedi? (اَنّٰى) **nasıl,** (يَكُونُ) **olur,** kim için? (لِى) **benim için,** ne? (غُلَامٌ) **bir erkek çocuk,** (وَلَمْ يَمْسَسْ) **hâlbuki dokunmadı,** kime? (نِى) **bana,** kim? (بَشَرٌ) **hiçbir insan,** daha? (وَلَمْ اَكُ) **ben olmadım,** nedir olmadım? (بَغِيًّا) **zinâ eden biri.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- O (Meryem)**: "Benim için bir erkek çocuk nasıl olabilir?! Oysa** (bu zamâna kadar kimse ile nikâhlanmadığım için) **bana** (helâl yolla bile) **hiçbir insan dokunmamıştır, ben** (hiçbir zaman) **zinâ eden biri de olmamışımdır" dedi.**

قَالَ كَذٰلِكِ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَىَّ هَيِّنٌ وَلِنَجْعَلَهُ اٰيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا
وَكَانَ اَمْرًا مَقْضِيًّا ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(قَالَ) **O** (Cibrîl) **dedi,** ne dedi? (كَذٰلِكِ) **işte sana** (Rabbinin işi) **böylece** (hârikulâde gerçekleşmekte)**dir,** bu terkîb mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (اَلْاَمْرُ كَذٰلِكِ) şeklindedir, (قَالَ) **buyurdu,** kim? (رَبُّكِ) **senin Rabbin,** ne buyurdu? (هُوَ) **o** (çocuğu babasız bir şekilde yaratmak)**,** kime göre? (عَلَىَّ) **Bana göre,** nedir? (هَيِّنٌ) **çok kolay bir şeydir,** bundan sonraki cümle mahzûf bir cümleye ma'tûftur ki takdîri şöyledir: (لِنُبَيِّنَ بِهِ قُدْرَتَنَا) yâni Biz bunu kudretimizi göstermek için yaptık, *(el-Beyzâvî)* daha niçin yaptık? (وَلِنَجْعَلَ) **yapalım diye,** kimi? (هُ) **o** (çocuğu)**nu,** ne yapalım? (اٰيَةً) **büyük bir âyet** (ve mûcize)**,** öyle âyet ki kim

için olucu? (لِلنَّاسِ) **insanlar**(ın îmân etmeleri) **için,** daha? (وَرَحْمَةً) **ve büyük bir rahmet**(in mazharı), öyle rahmet ki kimden olucu? (مِنَّا) **Bizden,** (وَكَانَ) **zâten bu** (çocuğun mûcize tarîkıyle sana verilmesi) **olmuştur,** nedir olmuştur? (اَمْرًا) **mühim bir iş,** öyle iş ki, (مَقْضِيًّا) **hükmü verilmiş** (karâra bağlanmış).

Meâl-i Şerîf - 21

21- O (Cibrîl) **dedi ki: "İşte sana!** (Senin durumun) **böylece** (söylediğin gibi)**dir.** (Gerçekten sana ne meşrû, ne de gayr-i meşrû bir yolla hiçbir erkek eli değmemiştir.)

Ama senin Rabbin: 'O (çocuğu babasız bir şekilde yaratmak) **Bana göre çok kolay bir iştir. Böylece Biz o** (senin çocuğu)**nu insanlar**(ın îmân etmeleri) **için** (üstün gücümüzü gösteren) **büyük bir âyet ve Biz**(im nezdimiz)-**den** (kulları doğru yola sevketmek için gönderilen) **büyük bir rahmet yapalım diye** (sana böyle bir hârikulâde olay yaşatacağız).

Zâten bu, (Allâh-u Te'âlâ'nın ezelî ilminde) **kesinkes hükmü verilmiş** (olduğu için, reddi ve tebdîli düşünülemeyen) **bir iş olmuştur' buyurdu."**

فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهٖ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(Cebrâîl *(Aleyhisselâm)* Meryem'in elbisesinin yakasından doğru bir üfleme yaptı da), (فَحَمَلَتْ) **hemen o yüklendi,** kimi? (هُ) **o** (çocuğu)**nu,** (فَانْتَبَذَتْ) **sonra uzaklaşıp tek kaldı,** kiminle birlikte olduğu hâlde? (بِهٖ) **onunla,** nerede? (مَكَانًا) **bir yerde,** öyle yer ki, (قَصِيًّا) (âilesinden) **çok uzak olucu.** *(Parantez içi mânâlar için bkz: el-Hâkim, el-Müstedrek, rakam:4156, 2/648)*

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Cebrâîl, Meryem kulumuzun elbisesinin yakasından doğru bir üfleme yapınca) **o hemen** (hâmile kalarak) **o** (çocuğu)**nu yüklendi de, onunla birlikte olarak** (âilesinden) **çok uzak olan bir yerde tek başına kaldı.**

فَاَجَاءَهَا الْمَخَاضُ اِلٰى جِذْعِ النَّخْلَةِۚ قَالَتْ يَا لَيْتَنٖى مِتُّ قَبْلَ هٰذَا وَكُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(فَاَجَاءَ) **Sonra getirdi,** kimi? (هَا) **onu,** ne? (اَلْمَخَاضُ) **doğum sancısı,** nereye? (اِلٰى جِذْعِ النَّخْلَةِ) **o** (kuru) **hurma ağacının kütüğüne,** bu terkîbde geçen (اَلْجِذْعِ)

kelimesi burada "Hurma ağacının kütüğü" mânâsına gelmektedir, zîrâ Meryem *(Aleyhesselâm)*ın yaslandığı o ağaç, üzerinde yaprakları dahî bulunmayan bir hurma kütüğü idi ki Allâh-u Te'âlâ, Îsâ *(Aleyhisselâm)*a mûcize, annesine de kerâmet olsun için hiçbir zaman meyve veremeyecek hurma kütüğünü, üstelik kış ayında yeşertti, *(en-Nesefî, et-Teysîr; el-Kirmânî, Lübâbü't-tefâsîr)* (قَالَتْ) **dedi,** ne dedi? (يَا لَيْتَنِى) **işte** (başıma gelen)! **Keşke ben,** buradaki (يَا) harfi tenbîh içindir, (مِتُّ) **öleydim,** neden önce? (قَبْلَ هٰذَا) **işte bundan önce,** daha? (وَكُنْتُ) **ve olaydım,** nedir olaydım? (نَسْيًا) (değersiz olduğu için) **unutulmaklık bir şey,** burada masdar, mef'ûl mânâsındadır, *(ed-Dürru'l-masûn, el-Bahru'l-muhît)* öyle biri ki, (مَنْسِيًّا) (kimsenin aklına gelmeyecek derecede terkedilip) **tamâmen unutulmuş biri.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Derken doğum sancısı onu (kendisine yaslanacağı ve onunla örtüneceği) **o** (kuru) **hurma ağacının kütüğüne getirdi.**

O (Meryem kulumuz bir mûcize eseri olarak doğuracağı o çocuğu İsrâîloğullarına îzâh edemeyeceğinden endişelenince çok utanarak ve kınanmaktan korkarak):

"İşte (başıma gelen)! **Keşke ben bundan önce öleydim de,** (değersiz olduğu için) **unutulmaklık bir şey** (gibi); (kimsenin aklına gelmeyecek derecede terkedilip) **tamâmen unutulmuş biri olaydım" dedi.**

فَنَادٰيهَا مِنْ تَحْتِهَٓا اَلَّا تَحْزَنِى قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(فَنَادٰى) **Birden** (Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*) **nidâ etti** (seslendi), kime? (هَا) **ona** (Meryem *(Aleyhesselâm)*a), nereden? (مِنْ تَحْتِهَا) **alt** (taraf)**ından doğru,** ne diye? (اَلَّا تَحْزَنِى) **sen üzülme,** (قَدْ جَعَلَ) **muhakkak yarattı,** kim? (رَبُّكِ) **senin Rabbin,** nerede? (تَحْتَكِ) **senin alt** (taraf)**ında,** neyi? (سَرِيًّا) **küçük bir nehri.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- O anda o (Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*), **alt** (taraf)**ından doğru kendisine şöyle nidâ etti: "Üzülme! Muhakkak Rabbin, senin alt** (taraf)**ında küçük bir nehir yaratmıştır.**

وَهُزّٓى اِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَهُزِّى) **Ve hareket ettir**(erek salla), kime doğru? (اِلَيْكِ) **kendine,** neyi? (بِجِذْعِ النَّخْلَةِ) **o** (kuru) **hurma ağacının dalını,** 23. âyet-i kerîmede geçen (اَلْجِذْعِ) kelimesi, "Hurma ağacının kütüğü" mânâsında ise de burada "Dal" mânâsına gelmektedir, *(es-Sa'lebî, el-Âlûsî)* ayrıca burada geçen (بَا) harfi zâidedir, *(ed-Dürru'l-masûn)* (تُسَاقِطْ) **peş peşe düşürsün,** kimin üzerine? (عَلَيْكِ) **senin üzerine,** neyi? (رُطَبًا) **yaş bir hurmayı,** öyle hurma ki, (جَنِيًّا) **iyice olgunlaşmış.** Burada fa'îl vezni, mef'ûl mânâsındadır. *(ed-Dürru'l-masûn)*

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Evvelce bir hurma kütüğü iken mûcize eseri olarak bir anda üstelik kış vaktinde yeşeren) **hurma ağacının dalını da kendine doğru salla ki** (o ağaç) **senin üzerine peş peşe yaş ve iyice olgunlaşmış hurma düşürsün.**

فَكُلِى وَاشْرَبِى وَقَرِّى عَيْنًاۚ فَاِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ اَحَدًاۙ فَقُولِٓى اِنِّى نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا فَلَنْ اُكَلِّمَ الْيَوْمَ اِنْسِيًّاۚ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(فَكُلِى) (Ey Meryem) **şimdi** (bu tâze hurmadan) **ye,** daha? (وَاشْرَبِى) **ve** (bu ırmağın suyundan) **iç,** daha? (وَقَرِّى) **ve aydın ol,** ne cihetinden? (عَيْنًا) **göz cihetinden,** yâni gözün aydın, gönlün hoş olsun, (فَاِمَّا تَرَيِنَّ) **artık bir de sen gerçekten görürsen,** kimden olduğu hâlde? (مِنَ الْبَشَرِ) **insanlardan,** kimi? (اَحَدًا) **bir kimseyi,** (فَقُولِٓى) **de,** ne de? (اِنِّى) **muhakkak ben,** (نَذَرْتُ) **adadım,** kim için? (لِلرَّحْمٰنِ) **O Rahmân için,** neyi? (صَوْمًا) **bir** (konuşmama) **orucu**(nu), (فَلَنْ اُكَلِّمَ) **artık aslâ konuşmayacağım,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) **bugün**(den başlayarak Allâh-u Te'âlâ beni temize çıkarana kadar), kiminle konuşmayacağım? (اِنْسِيًّا) **hiçbir insanla.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Ey Meryem!) **Şimdi** (bu tâze hurmadan) **ye ve** (bu ırmaktan da tatlı su) **iç, göz bakımından da aydın ol** (gözün aydın, gönlün hoş olsun, kendini üzecek şeyleri kalbinden at gitsin)**! Ama bir de sen gerçekten insanlardan** (sana soru soracak) **birini görürsen: 'Muhakkak ki ben** (konuşmamak niyetiyle) **O Rahmân için bir oruç adadım. Artık bu** (adağımı size bildirdiğim) **gün**(den sonra, Allâh-u Te'âlâ benim berâatımı açıklayıncaya kadar) **hiçbir insanla aslâ konuşmayacağım' de."**

Müfessirlerin beyânı vechile; önceki şerîatlerde konuşmama orucuna niyet etmek meşrû idi, sonra İslâm bunu neshetti.

Nitekim İmâm-ı Beyhakî *(Rahimehullâh)*ın Zeyd ibnü Vehb *(Radıyallâhu Anh)*dan nakli vechile; Ebû Bekr *(Radıyallâhu Anh)* konuşmayacağına dâir adak yapmış bir kadın gördüğünde ona: "Şüphesiz İslâm bunu yıktı, artık konuş!" demiştir. *(el-Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, rakam:20097, 10/131)*

فَاَتَتْ بِه۪ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُۜ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْـًٔا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(فَاَتَتْ) **Nihâyet** (Meryem) **geldi,** kiminle birlikte? (بِه۪) **onunla berâber,** kime? (قَوْمَهَا) **kavmine,** ne olduğu hâlde? (تَحْمِلُ) **taşımakta olduğu hâlde,** kimi? (هُ) **onu,** (قَالُوا) (bunu gören İsrâîloğulları) **dediler,** ne dediler? (يَا مَرْيَمُ) **ey Meryem,** (لَقَدْ جِئْتِ) **andolsun ki; elbette sen yaptın,** neyi? (شَيْـًٔا) **bir işi,** öyle iş ki, (فَرِيًّا) **görülmedik çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Nihâyet (Meryem, oğlu Îsâ'yı doğurduktan sonra) **onu** (kucağında) **taşır vaziyette onunla berâber kavmine geldi.** (Bunu gören İsrâîloğulları) **dediler ki: "Ey Meryem! Andolsun ki; muhakkak sen** (eşi benzeri) **görülmemiş** (ve senden hiç beklenmedik) **çok büyük bir iş yaptın.**

يَٓا اُخْتَ هٰرُونَ مَا كَانَ اَبُوكِ امْرَاَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ اُمُّكِ بَغِيًّاۚ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(يَٓا اُخْتَ هٰرُونَ) **Ey Hârûn'un kız kardeşi** (diyerek methettiğimiz Meryem), (مَا كَانَ) **olmamıştı,** kim? (اَبُوكِ) **senin baban,** nedir olmamıştı? (امْرَاَ سَوْءٍ) **kötü bir adam,** (وَمَا كَانَتْ) **ve olmamıştı,** kim? (اُمُّكِ) **annen de,** nedir olmamıştı? (بَغِيًّا) **zinâ yapan biri.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (İsrâîloğulları sözlerini şöyle sürdürdüler:) **Ey** (aramızda takvâ sâhibi olmakla tanınan o) **Hârûn'un kız kardeşi** (diyerek methettiğimiz Meryem)**! Senin baban** (zinâ yapan) **kötü bir adam değildi. Annen de zinâ yapan biri olmamıştı.** (Peki ya sen bu çocuğu nereden getirdin!)"

فَاَشَارَتْ اِلَيْهِۜ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِى الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(فَاَشَارَتْ) **O** (Meryem) **hemen işâret etti,** kime? (اِلَيْهِ) **o** (çocuğu)**na,** (قَالُوا) **dediler,** ne dediler? (كَيْفَ نُكَلِّمُ) **biz nasıl konuşabiliriz,** kiminle? (مَنْ) **o kimse ile ki,** (كَانَ) **bulundu,** nerede? (فِى الْمَهْدِ) **beşikte,** ne olduğu hâlde? (صَبِيًّا) **bir sabî.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Hemen o (Meryem: "Haberi çocuktan alın" dercesine) **o** (beşikte yatan çocuğu)**na işâret etti. Onlar** (ise)**: "Beşikte bir sabî hâlinde bulunan biriyle biz nasıl konuşabiliriz** (sen bizimle alay mı ediyorsun)**?!" dediler.**

قَالَ اِنّ۪ى عَبْدُ اللّٰهِ اٰتٰنِىَ الْكِتَابَ وَجَعَلَن۪ى نَبِيًّاۙ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(قَالَ) (O zaman Îsâ *(Aleyhisselâm)* dile gelerek) **dedi,** ne dedi? (اِنّ۪ى) **şüphesiz ben,** (عَبْدُ اللّٰهِ) **Allâh'ın kuluyum,** (اٰتٰ) **verdi,** kime? (نِى) **bana,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (İncîl) **Kitâb'ı**(nı), daha? (وَجَعَلَ) **ve yaptı,** kimi? (نِى) **beni,** ne? (نَبِيًّا) **büyük bir nebî** (peygamber).

Meâl-i Şerîf - 30

30- (O anda Îsâ *(Aleyhisselâm)* Allâh-u Te'âlâ'nın mûcizesiyle dile gelerek) **dedi ki: "Şüphesiz ben, Allâh'ın kuluyum. O bana o** (İncîl) **Kitab**(ın)**ı vermiştir ve beni** (daha çocukken peygamberlik makāmına yükselterek) **büyük bir nebî yapmıştır.**

وَجَعَلَن۪ى مُبَارَكًا اَيْنَ مَا كُنْتُۖ وَاَوْصَان۪ى بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ مَا دُمْتُ حَيًّاۖ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَجَعَلَ) **Yine O** (Rabbim) **yaptı,** kimi? (نِى) **beni,** nedir yaptı? (مُبَارَكًا) **çok mübârek bir kimse,** nerede? (اَيْنَ مَا كُنْتُ) **nerede bulunduysam,** daha? (وَاَوْصَا) **ve emretti,** kime? (نِى) **bana,** neyi? (بِالصَّلٰوةِ) **namaz**(ı kılmay)**ı,** daha? (وَالزَّكٰوةِ) **ve zekâtı** (vermeyi), ne müddetçe? (مَا دُمْتُ) **dâim olduğum sürece,** nedir olmaya? (حَيًّا) **diri bir kimse.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- O (yüce Rabbim) **beni, bulunduğum her yerde** (hayır öğreten, iyiliği emredip kötülükten nehyeden, insanların ihtiyaçlarını gören, çok faydalı ve) **çok mübârek bir kimse yapmıştır. Diri olduğum sürece de bana namaz** (kılmay)**ı ve** (bir servete mâlik olmam durumunda) **zekâtı emretmiştir.**

وَبَرًّا بِوَالِدَتٖى وَلَمْ يَجْعَلْنٖى جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

Beni daha ne yaptı? (وَبَرًّا) **ve ziyâde iyilik edici,** kime? (بِوَالِدَتٖى) **vâlideme,** (وَلَمْ يَجْعَلْ) **ve yapmamıştır,** kimi? (نٖى) **beni,** nasıl biri yapmamıştır? (جَبَّارًا) **kibirli biri,** öyle kibirli ki, (شَقِيًّا) **isyân edici bir kimse.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Beni) **anama karşı da ziyâde iyilik eden** (itâatkâr) **biri** (yapmıştır). **Beni kibirli */zorba/* ve isyân edici bir kimse yapmamıştır.**

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ اَمُوتُ وَيَوْمَ اُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَالسَّلَامُ) **Bir de selâm** (ve selâmet, emân ve emniyet), kimin üzerine olsun? (عَلَيَّ) **benim üzerime,** ne zamanda? (يَوْمَ وُلِدْتُ) **doğurulduğum günde,** daha? (وَيَوْمَ اَمُوتُ) **ve öleceğim günde,** daha? (وَيَوْمَ اُبْعَثُ) **ve** (kabrimden) **çıkartılacağım günde,** ne olarak? (حَيًّا) **diri bir kimse olarak.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Doğurulduğum günde de, öleceğim günde de, diri olarak (kabrimden) **çıkartılacağım günde de** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **selâm** (ve selâmeti) **benim üzerime olsun** (da, o vesîleyle şeytanın tasallutundan, kabir azâbından, kıyâmet gününün dehşetlerinden ve cehennemden kurtulabileyim)."

ذٰلِكَ عٖيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذٖى فٖيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(ذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana bu** (anlatılan zât), kimdir? (عٖيسَى) **Îsâ'dır,** öyle Îsâ ki, (ابْنُ مَرْيَمَ) **Meryem'in oğlu,** ne olduğu hâlde? (قَوْلَ الْحَقِّ) **Hakk** (Te'âlâ'n)**ın** (sâdece كُنْ "Vâr ol") **buyruğu** (ile, baba vâsıtası olmaksızın yarattığı bir kul) **olarak,** (اَلَّذٖى) **o buyruk**(la yaratılmış kimse) **ki,** (فٖيهِ) **özellikle onun** (Allâh'ın nesi olduğu) **hakkında,** (يَمْتَرُونَ) **şüphe etmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- (Habîbim!) **İşte sana!** (Hristiyanların "Allâh'ın oğlu" diye inandıkları değil) **ancak bu** (Kur'ân'da anlatılan zât), **Meryem oğlu Îsâ'dır.**

O Hakk (Te'âlâ'n)**ın** (sadece "Vâr ol" emriyle temsîl edilen kutsal) **buyruğu** (ile babasız yaratmış olduğu bir kul) **olarak ki, onlar özellikle onun hakkında** ("İlâh mıdır?" yoksa: "İlâhın oğlu mudur?" ya da: "Üçün üçüncüsü müdür?" diye) **şüphe etmektedirler.**

مَا كَانَ لِلّٰهِ اَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ اِذَا قَضٰى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(مَا كَانَ) **Olmuş** (ve olacak bir şey) **değildir,** kim için? (لِلّٰهِ) **Allâh için,** ne? (اَنْ يَتَّخِذَ) **edinmesi,** neyi edinmesi? (مِنْ وَلَدٍ) **hiçbir çocuğu,** (سُبْحَانَهُ) **O'nu** (çocuk edinmekten takdîs ve) **tesbîh ile** (tenzîh eder ve bunlardan münezzeh olduğunu ikrâr ederim), (اِذَا قَضٰى) **O hükmettiği** (ve karar verdiği) **zaman,** neye? (اَمْرًا) **bir iş**(i meydana getirmey)**e,** (فَاِنَّمَا يَقُولُ) **artık ancak buyurur,** neye? (لَهُ) **ona,** ne buyurur? (كُنْ) **vâr ol,** (فَيَكُونُ) **o da hemen vâr olur.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Allâh'ın hiçbir çocuk edinmesi olmuş (ve olacak bir şey) **değildir! O'nu** (çocuk edinmekten takdîs ve) **tesbîh ile** (tenzîh eder ve bunlardan münezzeh olduğunu ikrâr ederim)**!**

O (Allâh-u Te'âlâ), **bir şey**(i meydana getirmey)**e karar verdiği zaman artık ona ancak** (harften ve sesten münezzeh olarak)**: "Vâr ol" buyurur, o da hemen var oluverir.** (Böyle bir Zâtın çoluk çocuğa ne ihtiyâcı olabilir?!)

وَاِنَّ اللّٰهَ رَبِّى وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(Îsâ *(Aleyhisselâm)* sözlerine şöyle devâm etti:) (وَاِنَّ اللّٰهَ) **ve muhakkak ancak Allâh,** kimdir? (رَبِّى) **benim Rabbimdir,** daha? (وَرَبُّكُمْ) **sizin de Rabbinizdir,** (فَاعْبُدُو) **o hâlde kulluk edin,** kime? (هُ) **O'na,** (هٰذَا) **işte bu** (tevhîd inancı), nedir? (صِرَاطٌ) **mükemmel bir yoldur,** öyle yol ki, (مُسْتَقِيمٌ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Îsâ *(Aleyhisselâm)* sözlerine şöyle devâm etti:) **"Şüphesiz ki; ancak Allâh benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir! Öyleyse** (bana değil sâdece) **O'na kulluk edin. İşte bu** (tevhîd inancı), (kendisine tâbi olanları ebedî nîmetlere kavuşturacak) **dosdoğru bir yoldur."**

فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(فَاخْتَلَفَ) **Sonra ihtilâf etti,** kim? (اَلْاَحْزَابُ) **o hizipler** (ve fırkalar), nerede? (مِنْ بَيْنِهِمْ) **aralarında,** burada (مِنْ) harfi zâidedir, *(el-Bahru'l-muhît)* (فَوَيْلٌ) **artık büyük bir helâk** (vâki) **olsun,** kim için? (لِلَّذِينَ) **o kimseler için ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** öyle helâk ki neden kaynaklanıcı? (مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ) **o günde bulunmalarında** (yaşayacaklarında)**n,** bu mânâya göre (مَشْهَدِ) kelimesi masdar mîmi kabûl edilmiştir, öyle gün ki, (عَظِيمٍ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Bu kadar açık mûcizelere şâhit olduktan ve Îsâ *(Aleyhisselâm)* göğe kaldırıldıktan) **sonra** (Yahûdî ve Hristiyanlar içerisindeki) **o** (Îsâ *(Aleyhisselâm)*ı tümüyle reddedenler bir yana, ayrıca kendisine inananlar arasında da; Ortodoks, Katolik ve Protestanlar diye bilinen fırkalar ve) **hizipler kendi aralarında** (onun hakkında görüş birliğine varamayıp) **ihtilâf etti**(ler de kimi: "Kötü bir çocuktur! Sahtekâr bir büyücüdür!" derken, kimi: "O Allâh'tı, yere indi, sonra semâya yükseldi!" demiş, kimiyse: "O, Allâh'ın oğludur!" diyerek şirk koşmuş, kimi de: "Allâh'ın kulu ve peygamberidir!" diyerek hakka isâbet etmiştir).

Artık o kâfir olmuş kimseler için o çok büyük günde bulunmalarında (karşılarına çıkacak şiddetler, dehşetler, hesaplar ve cezâlarda)**n dolayı büyük bir helâk** (ve sonsuz azaplar) **olsun!**

اَسْمِعْ بِهِمْ وَاَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لٰكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فٖى ضَلَالٍ مُبٖينٍ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(اَسْمِعْ) (Mahşerde) **ne acâyip duyacak**(lar), kim? (بِهِمْ) **onlar,** daha? (وَاَبْصِرْ) **ne de keskin görecek**(ler), ne zamanda? (يَوْمَ يَأْتُونَ) **gelecekleri günde,** kime? (نَا) **Biz**(im onların hesâbını göreceğimiz yer)**e,** (لٰكِنِ الظَّالِمُونَ) **lâkin o zâlimler,** ne zamanda? (اَلْيَوْمَ) **bugün,** neredediler? (فٖى ضَلَالٍ) **büyük bir sapıklık içerisinde,** öyle sapıklık ki, (مُبٖينٍ) **ziyâde âşikâr olucu.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Onlar (dünyâda âyetlerimize karşı sağır ve kör bir hâldedirler, ama) **Biz**(im onların hesâbını göreceğimiz yer)**e gelecekleri gün, ne acâyip duyacak**(lar), **ne de keskin görecek**(ler). **Lâkin o zâlimler bugün** (yaşadıkları hayatlarında tüm duyularını yitirmiş gibi hakkı bulamadıkları için) **çok açık ve büyük bir sapıklık içerisindedir**(ler).

وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ اِذْ قُضِىَ الْاَمْرُۢ وَهُمْ فٖى غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَاَنْذِرْ) **Ve** (Habîbim) **uyar,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden? (يَوْمَ الْحَسْرَةِ) **o pişmanlık gününden,** ondan bedel? (اِذْ قُضِىَ) **karâra bağlandığı zamandan,** ne? (اَلْاَمْرُ) **bütün işler,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** neredediler? (فٖى غَفْلَةٍ) **büyük bir gaflet içerisinde,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmezler.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Habîbim!) **Yine sen** (dünyâ ile ilgili) **tüm işlerin** (ve âhiret hesaplarının) **karâra bağlanmış olduğu o andan; o pişmanlık gününde** (kötülerin, günahları yüzünden, iyilerinse amellerinin azlığı nedeniyle çekecekleri sıkıntılara sebebiyet verecek bâtıl inançlara ve kötü amellere bulaşmakta)**n onları uyar! Ama** (sen ne kadar uyarsan da) **o** (insa)**nlar**(ın ekseriyeti âhirette başlarına geleceklerden) **büyük bir gaflet içerisindedirler, üstelik onlar**(dan müşrik olanlar âhirete bile) **îmân etmezler.**

اِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْاَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَاِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(اِنَّا) **Gerçekten Biz,** (نَحْنُ) **ancak Biz,** (نَرِثُ) **mîrasçı olacağız,** neye? (اَلْاَرْضَ) **o yer**(yüzün)**e,** daha? (وَمَنْ) **o şeylere de ki,** neyin üzerindedir? (عَلَيْهَا) **onun üzerinde,** (وَاِلَيْنَا) **zâten ancak Biz**(im kendilerini hesâba çekeceğimiz yer)**e,** (يُرْجَعُونَ) **döndürülecekler.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Herkesi öldürdüğümüzde kimsenin dünyâda bir mülkü kalmayacağı gün) **gerçekten Biz; o yer**(yüzün)**e de, onun üzerinde bulunan** (bütün mal)**lara da ancak Biz mîrasçı olacağız. Zâten onlar**(ın sâhipleri de yaptıklarının karşılığını bulmak için) **ancak Biz**(im kendilerini hesâba çekeceğimiz yer)**e döndürülecekler.**

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ اِبْرٰهٖيمَۜ اِنَّهُ كَانَ صِدّٖيقًا نَبِيًّا ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَاذْكُرْ) (Rasûlüm) **anlat,** nerede? (فِى الْكِتَابِ) **o** (sana indirilen) **Kitâb'ta,** kimi? (اِبْرٰهٖيمَ) **İbrâhîm'i,** (اِنَّهُ) **şüphesiz o,** (كَانَ) **olmuştu,** nedir olmuştu? (صِدّٖيقًا) **büyük bir sıddîk,** daha nedir olmuştu? (نَبِيًّا) **değerli bir nebî** (peygamber).

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Rasûlüm!) **O** (sana indirilen) **Kitâb'ta İbrâhîm'i de anlat. Gerçekten de o,** (Allâh-u Te'âlâ tarafından kendisine bildirilen tüm gaybları çokça tasdik etmiş bulunan) **büyük bir sıddîk** */(doğruluğu şi'âr edinmiş)* ***dosdoğru bir insan/*****, hem de büyük bir nebî idi.**

اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ يَٓا اَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ
وَلَا يُغْنِى عَنْكَ شَيْـًٔا ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

İbrâhîm'den bedel hangi zamânı anlat? (اِذْ قَالَ) **dediği zamanı**(n haberini), kime? (لِاَبِيهِ) **babasına,** ne dediği? (يَٓا اَبَتِ) **ey babam,** (لِمَ) **niçin,** (تَعْبُدُ) **tapıyorsun,** neye? (مَا) **o şeylere ki,** (لَا يَسْمَعُ) **duymuyor,** daha? (وَلَا يُبْصِرُ) **üstelik görmüyor,** daha? (وَلَا يُغْنِى) **ve gideremiyor,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْكَ) **senden,** neyi? (شَيْـًٔا) (seni üzen) **hiçbir şeyi.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (İbrâhîm kulumuzun) **babasına dediği zamânı** (özellikle anlat) **ki: "Ey babam!** (Yalvarışlarını) **duymayan, üstelik** (kendisine karşı boyun eğmeni) **görmeyen ve** (musîbetlerden) **hiçbir şeyi senden gideremeyen** (senin hiçbir işine de yaramayan putlar gibi âciz) **şeylere niçin tapıyorsun?!**

يَٓا اَبَتِ اِنّ۪ى قَدْ جَٓاءَن۪ى مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْن۪ٓى اَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(يَٓا اَبَتِ) **Ey babam,** (اِنّ۪ى) **gerçekten ben,** (قَدْ جَٓاءَ) **muhakkak geldi,** kime? (ن۪ى) **bana,** neden olduğu hâlde? (مِنَ الْعِلْمِ) **ilimden,** ne geldi? (مَا) **o şeyler ki,** (لَمْ يَأْتِ) **gelmedi,** kime? (كَ) **sana,** (فَاتَّبِعْ) **öyleyse hakkıyla tâbi ol,** kime? (ن۪ى) **bana,** (اَهْدِ) **ulaştırayım,** kimi? (كَ) **seni,** nereye? (صِرَاطًا) **bir yola,** öyle yol ki, (سَوِيًّا) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Ey babam! Gerçekten ben; muhakkak ki (yaratıcının birliği husûsunda) **sana gelmemiş olan ilim bana gelmiştir. Öyleyse sen bana hakkıyla tâbi ol da seni dosdoğru bir yola ileteyim.**

يَٓا اَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَۜ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ عَصِيًّا ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(يَـا اَبَـتِ) **Ey babam,** (لَا تَعْبُـدْ) **tapma,** kime? (اَلشَّـيْطَانَ) **şeytana,** (اِنَّ الشَّـيْطَانَ) **çünkü muhakkak ki şeytan,** (كَـانَ) **oldu,** kime? (لِلرَّحْمٰنِ) **Rahmân** (Te'âla'y)**a,** nedir oldu? (عَصِيًّا) **çok isyân edici biri.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Ey babam! Şeytan(ın sana süslü gösterdiği kâfirlik ve şirke kapılarak on)**a tapma. Muhakkak ki şeytan Rahmân** (Te'âla'y)**a karşı çok isyankâr biri olmuştur** (ki, ona uyman durumunda sen de onun gibi, İlâhî intikāma çarpılarak sâhip olduğun nîmetlerden mahrum bırakılırsın).

يَٓا اَبَتِ اِنّٖٓى اَخَافُ اَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(يَـا اَبَـتِ) **Ey babam,** (اِنّٖى) **şüphesiz ben,** (اَخَـافُ) **korkmaktayım,** neden? (اَنْ يَمَـسَّ) **dokunmasından,** kime? (كَ) **sana,** ne? (عَـذَابٌ) **büyük bir azap,** kimden? (مِنَ الرَّحْمٰنِ) **Rahmân** (Te'âla tarafın)**dan,** (فَتَكُـونَ) **o sebeple olmandan,** kime? (لِلشَّيْطَانِ) **şeytana,** nedir olmandan? (وَلِيًّا) **çok yakın olucu biri.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Ey babam! Şüphesiz ben, (kâfirlikte ısrâr etmen hâlinde) **Rahmân** (Te'âlâ tarafın)**dan sana büyük bir azâbın dokunacağından, bu sebeple de senin** (lânet ve azap bakımından) **şeytana çok yakın biri olacağından** (senin adına) **korkmaktayım."**

قَالَ اَرَاغِبٌ اَنْتَ عَنْ اٰلِهَتٖى يَٓا اِبْرٰهٖيمُ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ لَاَرْجُمَنَّكَ وَاهْجُرْنٖى مَلِيًّا ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(قَـالَ) (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın babası) **dedi,** ne dedi? (اَرَاغِـبٌ) **yüz çeviren biri mi**(sin)**,** kim? (اَنْـتَ) **sen,** bu kelime muahhar mübtedâdır, neden yüz çeviren? (عَـنْ اٰلِهَـتٖى) **benim ilâhlarımdan,** (يَـا اِبْرٰهٖـيمُ) **ey İbrâhîm,** (لَئِنْ لَـمْ تَنْتَهِ) **andolsun ki; eğer** (bu sözlerinden) **vazgeçmezsen,** (لَاَرْجُمَـنَّ) **elbette mutlaka taşlayacağım,** kimi? (كَ) **seni,** (وَاهْجُرْ) **ve terk et,** kimi? (نٖى) **beni,** ne müddet? (مَلِيًّا) **uzun bir zaman.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Bu kadar yumuşak ve güzel üsluplarla yapılan nasîhatler karşısında babası hiç tesirlenmeyip aksine) **dedi ki:**

"Ey İbrâhîm! Yoksa sen benim ilâhlarımdan yüz çeviren biri misin?! Andolsun ki; eğer (bu sözlerinden) **vazgeçmezsen elbette mutlaka seni taşlayacağım. Ayrıca sen** (benden uzak dur ve) **uzun bir zaman beni terk et** (de seni gözüm görmesin)."

قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَۚ سَاَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبّ۪يۜ اِنَّهُ كَانَ ب۪ي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(قَالَ) (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (سَلَامٌ) **selâm** (ve benden gelecek zararlardan kurtuluş), kimin üzerine olsun? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** (سَاَسْتَغْفِرُ) **kesinlikle mağfiret talep edeceğim,** kim için? (لَكَ) **senin için,** kimden? (رَبّ۪ي) **Rabbimden,** (اِنَّهُ) **zîrâ gerçekten O** (Rabbim), bu terkîb ta'lîl makāmındadır, (كَانَ) **dâimâ olmuştur,** kime? (ب۪ي) **özellikle bana,** nedir olmuştur? (حَفِيًّا) **çok ziyâde lütuf sâhibi.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Kötülüğe iyilikle karşılık vermeyi âdet edinen İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki:** "(Benden gelecek zararlardan) **selâm** (ve kurtuluş) **senin üzerine olsun! Senin** (hidâyete erişip günahlarından kurtulmaya lâyık bir hâle gelmen) **için kesinlikle Rabbimden bağışlanma talebinde bulunacağım. Zîrâ gerçekten O özellikle bana karşı dâimâ çok ziyâde lütuf** (ve ikrâm) **sâhibi olmuştur.**

وَاَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَاَدْعُوا رَبّ۪يۘ عَسٰٓى اَلَّٓا اَكُونَ بِدُعَٓاءِ رَبّ۪ي شَقِيًّا ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَاَعْتَزِلُ) **Ve ben ayrılıyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** daha? (وَمَا) **ve o şeylerden ki** (تَدْعُونَ) **tapıyorsunuz,** onlar kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** daha? (وَاَدْعُوا) **ve duâ ediyorum,** kime? (رَبّ۪ي) **Rabbime,** (عَسٰٓى) **umulur oldu,** ne? (اَلَّٓا اَكُونَ) **benim olmamam,** ne sebebiyle? (بِدُعَٓاءِ رَبّ۪ي) **özellikle Rabbime duâ** (yapmam) **sebebi ile,** nedir olmamam? (شَقِيًّا) **mahrum biri.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Böylece ben sizden de, Allâh(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta olduğunuz şeylerden de ayrılı**(p Şâm'a hicret edi)**yorum ve** (sizi hidâyet etmesi, bana hayırlı bir zürriyet nasip ederek müminlerin sayısını çoğaltması için) **Rabbime duâ ediyorum */Rabbime ibâdet ediyorum/.***

(Zâten) **özellikle Rabbime duâ etmem sebebi ile** (zarar edip gayreti boşa giden) **mahrum biri olmamam** (dâimâ O'nun lütfundan) **umulur oldu!"**

فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(فَلَمَّا اعْتَزَلَ) **Sonra ne zaman ki** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **ayrıldı,** kimlerden? (هُمْ) **onlardan,** daha kimlerden? (وَمَا) **ve o şeylerden ki,** (يَعْبُدُونَ) **tapıyorlar,** kimden başka oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (وَهَبْنَا) **Biz hibe ettik** (bahşettik), kime? (لَهُٓ) **ona,** kimi? (اِسْحٰقَ) **İshâk'ı,** daha? (وَيَعْقُوبَ) **ve** (torunu) **Ya'kûb'u,** (وَكُلًّا) **her birini de,** (جَعَلْنَا) **Biz yaptık,** ne? (نَبِيًّا) **büyük bir nebî.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Nihâyet o onlardan ve Allâh(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta oldukları şeylerden ayrılınca** (uzaklaşmak zorunda kaldığı yakınları yerine) **Biz kendisine** (hayırlı bir oğul olarak) **İshâk'ı ve** (torun olarak) **Ya'kûb'u hibe ettik, her birini de çok kıymetli bir nebî yaptık.**

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَوَهَبْنَا) **Yine Biz hibe ettik,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** neyi? (مِنْ رَحْمَتِنَا) **rahmetimizden bir kısmını**(n tezâhürü olan nîmetlerimizi), daha ne yaptık? (وَجَعَلْنَا) **ve Biz vâr ettik,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (لِسَانَ صِدْقٍ) (hak edilmiş) **dosdoğru bir** (övgü) **dili**(ni), öyle dil ki, (عَلِيًّا) **çok üstün olan.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Üstelik Biz onlara rahmetimizin bir kısmını(n tezâhürü olan; peygamberlik, zenginlik, hayırlı ve bol zürriyet gibi, kendilerinden önce kimseye verilmemiş olan nice nîmetleri) **bağışta bulunduk; çok üstün olan** (bir şöhreti ve hak edilmiş) **dosdoğru bir** (övgü) **dili**(ni) **de kendileri**(nin asırlar boyu övgülerle yâd edilmeleri) **için var ettik.**

Bu âyet-i kerîme İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın: "(Ey Rabbim!) Sonra gelecekler arasında bana iyilikle anılmak nasip et" *(eş-Şu'arâ Sûresi:84)* şeklindeki duâsının kabûlünün bir eseridir. Bunun netîcesi olarak, bâtıl dinlerin mensupları bile günümüzde onu hayırla yâd etmekte ve ona bağlılıklarını iddiâ etmektedirler. Bizlerin her namazımızda ona ve âilesine salât okumamız da, bu âyet-i kerîmenin bir tecellîsidir!

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ مُوسٰىۘ اِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَاذْكُرْ) **Ve** (Habîbim) **anlat,** nerede? (فِى الْكِتَابِ) **o Kitâb'ta,** kimi? (مُوسٰى) **Mûsâ'yı,** (اِنَّهُ) **gerçekten de o,** (كَانَ) **olmuştu,** nedir olmuştu? (مُخْلَصًا) **seçkin kılınmış biri,** daha? (وَكَانَ) **ve olmuştu,** nedir olmuştu? (رَسُولًا) **büyük bir rasûl,** daha nedir olmuştu? (نَبِيًّا) **büyük bir nebî.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Habîbim!) **O** (sana indirdiğimiz) **Kitâb'ta Mûsâ'yı da anlat! Gerçekten de o,** (Allâh tarafından) **seçkin kılınmış biriydi. Ayrıca** (Allâh-u Te'âlâ'nın vahyettiği hükümleri tebliğle görevli) **büyük bir rasûl, hem de değerli bir nebî olmuştu.**

وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْاَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَنَادَيْنَا) **Ve Biz seslenmiştik,** kime? (هُ) **ona,** nereden? (مِنْ جَانِبِ الطُّورِ) **Tûr'un tarafından,** öyle taraf ki, (الْاَيْمَنِ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a göre) **sağ** (tarafta) **olan,** daha? (وَقَرَّبْنَا) **ve yaklaştırmıştık,** kimi? (هُ) **onu,** kim olarak? (نَجِيًّا) (Bize) **münâcatta** (ve yalvarıp yakarışta) **bulunan biri olarak.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- Biz Tûr'un (Mûsâ kulumuza göre) **sağ tarafında** (kalan cihette)**n ona** ("Ey Mûsâ! Gerçekten âlemlerin Rabbi olan Allâh ancak Benim" diye) **seslendik. Ayrıca Biz onu** (kimsenin duymayacağı şekilde Bizimle bir sırdaş gibi mükâleme eden ve yalvarıp yakararak) **münâcatta bulunan biri olarak** (şereflendirmek üzere Tevrât'ı levhalara yazan Kalem'in sesini dahî işiteceği yüce makāma) **yaklaştırdık.**

وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا اَخَاهُ هٰرُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَوَهَبْنَا) **Ve Biz hibe ettik,** kime? (لَهُ) **ona,** neden dolayı? (مِنْ رَحْمَتِنَا) **rahmetimizden dolayı,** burada (مِنْ) harfi ta'lîliyye içindir, kimi? (اَخَاهُ) **kardeşini,** ondan bedel? (هٰرُونَ) **Hârûn'u,** ne olduğu hâlde hibe ettik? (نَبِيًّا) **çok değerli bir nebî olarak.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Ayrıca Biz (Mûsâ kulumuza) **rahmetimizden dolayı** (ona yardım etsin diye) **kardeşi Hârûn'u çok kıymetli bir nebî olarak kendisine hibe ettik.**

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ اِسْمٰعِيلَۘ اِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّاۚ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(وَاذْكُرْ) (Habîbim) **yine anlat,** nerede? (فِى الْكِتَابِ) **o** (sana indirdiğimiz) **Kitâb'ta,** kimi? (اِسْمٰعِيلَ) **İsmâ'îl'i,** (اِنَّهُ) **gerçekten de o,** (كَانَ) **olmuştu,** nedir olmuştu? (صَادِقَ الْوَعْدِ) **sözüne sâdık bir kimse,** daha? (وَكَانَ) **hem de olmuştu,** nedir olmuştu? (رَسُولًا) **büyük bir rasûl,** daha nedir olmuştu? (نَبِيًّا) **çok kıymetli bir nebî.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Habîbim!) **O** (sana indirdiğimiz) **Kitâb'ta İsmâ'îl'i de anlat! Gerçekten de o, sözüne** (çok) **sâdık** (olan vefâlı) **bir kimse idi. Ayrıca** (Allâh-u Te'âlâ'nın vahyettiği hükümleri tebliğle görevli) **büyük bir rasûl, hem de çok değerli bir nebî idi.**

وَكَانَ يَأْمُرُ اَهْلَهُ بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِۖ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(وَكَانَ) **Ve o olmuştu,** nedir olmuştu? (يَأْمُرُ) **emreder,** kime? (اَهْلَهُ) **âilesine,** neyi? (بِالصَّلٰوةِ) **namazı,** daha? (وَالزَّكٰوةِ) **ve zekâtı,** (وَكَانَ) **ve zâten o olmuş idi,** nerede? (عِنْدَ رَبِّهِ) **Rabbinin nezdinde,** nedir olmuştu? (مَرْضِيًّا) **çok râzı olunmuş bir kimse.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Bir de o (İsmâ'îl), **âilesine** ***/halkına/*** **namazı ve zekâtı emrederdi. Zâten o** (değerli nebî), **Rabbinin nezdinde çok râzı olunmuş bir kimseydi.**

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ اِدْرِيسَۘ اِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّاۗ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(وَاذْكُرْ) (Habîbim) **yine anlat,** nerede? (فِى الْكِتَابِ) **o** (sana indirdiğimiz) **Kitâb'ta,** kimi? (اِدْرِيسَ) **İdrîs'i,** (اِنَّهُ) **şüphesiz o,** (كَانَ) **olmuştu,** nedir olmuştu? (صِدِّيقًا) **büyük bir sıddîk,** daha nedir olmuştu? (نَبِيًّا) **büyük bir nebî.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- (Rasûlüm!) **İdrîs'i de o** (sana indirdiğimiz) **Kitâb'ta anlat! Gerçekten de o,** (Allâh-u Te'âlâ tarafından kendisine bildirilen tüm gaybları çokça tasdik etmiş bulunan) **büyük bir sıddîk** */(doğruluğu şi'âr edinmiş)* ***dosdoğru bir insan/*****, hem de büyük bir nebî idi.**

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(وَرَفَعْنَا) **Ve Biz yükselttik,** kimi? (هُ) **onu,** nereye? (مَكَانًا) **değerli bir bir makāma,** öyle makam ki, (عَلِيًّا) **çok yüksek olan** (cennet-i âlâya).

Meâl-i Şerîf - 57

57- Üstelik Biz onu değerli bir makam (olan peygamberlik makamın)**a** ***/çok yüksek bir mekân*** *(olan cennet-i âlây)****a/*** **yükselttik.**

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّنَ مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ
وَمِنْ ذُرِّيَّةِ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْرَٓاءِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَاۜ اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ
اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(اُولٰٓئِكَ) (Habîbim!) **İşte sana ancak onlar,** kimlerdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** (اَنْعَمَ) **iyilikte bulunmuştur,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** kimler oldukları hâlde? (مِنَ النَّبِيِّنَ) **nebîler oldukları hâlde,** burada (مِنْ) harfi beyâniyyedir, *(el-Âlûsî)* onlardan bedel? (مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ) **Âdem'in zürriyetinden** (gelen), daha? (وَمِمَّنْ) **ve o kimselerden ki,** (حَمَلْنَا) **Biz** (onları gemide) **taşı(t)dık,** kimle berâber? (مَعَ نُوحٍ) **Nûh ile berâber,** Allâh-u Te'âlâ'nın iyilikte bulunmuş oldukları daha kimlerden olduğu hâlde? (وَمِنْ ذُرِّيَّةِ اِبْرٰهِيمَ) **ve İbrâhîm'in zürriyetinden,** daha? (وَاِسْرَٓاءِيلَ) **ve İsrâîl'in** (Ya'kûb'un zürriyetinden), daha kimden? (وَمِمَّنْ) **ve o kimselerden ki,** (هَدَيْنَا) **Biz hidâyet ettik,** daha ne yaptık? (وَاجْتَبَيْنَا) **ve seçtik,** (اِذَا تُتْلٰى) **peşpeşe okunduğu zaman,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** ne? (اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ) **Rahmân'ın âyetleri,** (خَرُّوا) (yere) **kapanırlardı,** ne oldukları hâlde? (سُجَّدًا) **secde edici kimseler oldukları hâlde,** daha? (وَبُكِيًّا) **ve ağlayıcı kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Habîbim!) **İşte sana! Ancak onlar, Allâh'ın kendilerine** (dînî ve dünyevî birçok) **iyilikte bulunmuş olduğu öyle nebîlerdir ki,** (onlar) **Âdem'in zürriyetinden ve** (özellikle de) **Nûh ile birlikte** (gemide) **taşı**(t)**dıklarımız**(ın soyun)**dan, bir de İbrâhîm ile İsrâîl** (isimli Ya'kûb Nebî'n)**in neslinden** (gelmiştiler), **ayrıca Bizim** (İslâm'ın güzelliklerine) **hidâyet ettiğimiz ve** (kullarımız arasından) **seçtiğimiz kimselerdendir.**

Onların üzerine Rahmân'ın âyetleri art arda okunduğu zaman (hiç kibirlenmeden hemen) **secde eden kimseler ve ağlayan kişiler olarak** (yere) **kapanırlardı.**

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(فَخَلَفَ) **Nihâyet geldi,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onların ardından,** ne? (خَلْفٌ) **kötü nesiller,** öyle nesiller ki, (اَضَاعُوا) **zâyi ettiler,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** daha? (وَاتَّبَعُوا) **ve tamâmen tâbi oldular,** neye? (اَلشَّهَوَاتِ) **şehvetler**(in)**e** (ve kötü isteklerine), (فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ) **ama yakında kavuşacaklar,** neye? (غَيًّا) **büyük bir şerre.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- Nihâyet onların ardından birtakım kötü döller gelmişti ki onlar o (farz namazlara inanmayarak veyâ tamâmen terk ederek yâhut kazâya bırakarak ya da ta'dîl-i erkâna riâyet etmeyerek) **namazı zâyi etmiştiler ve** (içki, zinâ gibi haramlar işleyerek namazdan ve zikirden alıkoyan nefsânî arzulara ve) **şehvetler**(in)**e tamâmen uymuştular.**

Ama muhakkak ki onlar büyük bir şerre ***/o azgınlığ****(ın ağır cezâsın)****a/*** *(cehennemdeki diğer vâdîlerin bile şerrinden Allâh'a sığınmakta oldukları)* ***Ğayy*** *(kuyusun)****a/*** **kavuşacaklardır.** *(Parantez içi mânâlar için bkz: en-Nesefî, et-Teysîr, 10/217)*

اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْـًٔا ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(اِلَّا مَنْ) **Lâkin o kimse müstesnâ ki,** (تَابَ) (kâfirlikten) **tevbe etti,** daha? (وَاٰمَنَ) **ve** (şirkten dönerek) **îmân etti,** daha? (وَعَمِلَ) **ve işledi,** neyi? (صَالِحًا) (farz namaz gibi) **sâlih bir ameli,** (فَاُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (يَدْخُلُونَ) **gireceklerdir,** nereye? (اَلْجَنَّةَ) **cennete,** daha? (وَلَا يُظْلَمُونَ) **ve zulme uğratılmayacaklardır,** ne

ile? (شَيْـًٔا) (haksızlık nâmına) **hiçbir şeyle,** bu mânâya göre bu kelime mef'ûlü mutlak kabûl edilmiştir ki takdîri (شَيْـًٔا مِنَ الظُّلْمِ) şeklindedir. *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 60

60- Lâkin o kimse müstesnâ ki (kâfirlikten) **tevbe etmiştir,** (şirkten dönüp) **îmân etmiştir ve** (bu îmânına uygun şekilde farz namazlar gibi) **sâlih bir amel işlemiştir.**

(Habîbim!) **İşte sana! Onlar cennete gireceklerdir ve** (sevapları eksik edilerek yâhut yapmadıkları günahlar kendilerine yazılarak haksızlık nâmına) **hiçbir şeyle zulme uğratılmayacaklardır.**

جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّت۪ي وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِؕ اِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

O girecekleri cennetten bedel? (جَنَّاتِ عَدْنٍ) (sürekli ikāmet yeri olan) **Adn cennetlerine,** (اَلَّت۪ي) **o cennetler ki,** (وَعَدَ) **vaad etti,** kim? (اَلرَّحْمٰنُ) **Rahmân** (Te'âlâ), kime? (عِبَادَهُ) **kullarına,** o cennetler ne olduğu hâlde? (بِالْغَيْبِ) (o kulların dünyâda görememesi hasebiyle) **gıyab**(ların)**da olduğu hâlde,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O** (Allâh-u Te'âlâ), (كَانَ) **dâimâ oldu,** ne? (وَعْدُهُ) **O'nun vaadi,** nedir oldu? (مَأْتِيًّا) **yerine getirilen bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Sürekli ikāmet yeri olan) **o Adn cennetlerine** (gireceklerdir) **ki;** (görmedikleri bir yer olması hasebiyle onların) **gıyâb**(ın)**da**(ki bir yer) **olarak Rahmân** (Te'âlâ tevbe eden) **kullarına** (oraya gireceklerini) **vaad etmiştir.**

Şüphesiz ki O (Rahmân Te'âlâ'nın verdiği sözler var ya); **O'nun vaadi dâimâ yerine getirilen bir şey olmuştur.**

لَا يَسْمَعُونَ ف۪يهَا لَغْوًا اِلَّا سَلَامًاؕ وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ ف۪يهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(لَا يَسْمَعُونَ) **İşitmeyecekler,** nerede? (ف۪يهَا) **orada,** neyi? (لَغْوًا) **fuzûlî hiçbir sözü,** (اِلَّا سَلَامًا) **lâkin çokça selâmı** (işiteceklerdir), (وَلَهُمْ) **ve onlar için vardır,** ne? (رِزْقُهُمْ) **rızıkları,** nerede? (ف۪يهَا) **orada,** ne zamanda? (بُكْرَةً) **sabah,** daha? (وَعَشِيًّا) **ve akşam.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Onlar orada fuzûlî (ve gereksiz) **hiçbir söz işitmeyeceklerdir. Lâkin** (hem Allâh-u Te'âlâ'dan, hem meleklerden, hem de birbirlerinden) **çokça selâm** (duyacaklardır). ***/Lâkin*** *(tüm hatâlardan ve noksanlıklardan)* ***selâmette olan bir kelâm*** *(işiteceklerdir).***/**

Ayrıca onlar için orada sabah ve akşam (devamlı sûrette, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği, hattâ hâtırından dahî geçiremeyeceği) **rızıkları mevcuttur.**

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّت۪ي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(تِلْكَ) **İşte sana bu**(rası) **ancak,** nedir? (اَلْجَنَّةُ) **cennettir,** (اَلَّت۪ي) **öyle cennet ki,** (نُورِثُ) **mîrasçı kılacağız,** kimden? (مِنْ عِبَادِنَا) **kullarımız içerisinden,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (تَقِيًّا) **ziyâde takvâ sâhibi.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- İşte sana! Bu(rası) **öyle bir cennettir ki; Biz** (oraya) **kullarımız içerisinden ancak** (haramlardan sakınarak) **ziyâde takvâ sâhibi olmuş kimseyi mîrasçı kılacağız.**

وَمَا نَتَنَزَّلُ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَۚ لَهُ مَا بَيْنَ اَيْد۪ينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَۚ
وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّاۚ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(Habîbim! Cebrâîl sana dedi ki:) (وَمَا نَتَنَزَّلُ) **ve biz inemeyiz,** (اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ) **ancak senin Rabbinin emriyle** (senin yanına inebiliriz), (لَهُ) **ancak O'na âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerede olucudur? (بَيْنَ اَيْد۪ينَا) **bizim önümüzde**(ki gelecek zamanlarda), daha? (وَمَا) **ve o şeyler ki,** nerededir? (خَلْفَنَا) **bizim ardımızda** (kalan geçmiş zamanlarda)**dır,** daha? (وَمَا) **ve o şeyler ki,** nerededir? (بَيْنَ ذٰلِكَ) **işte sana bunların arasındadır,** (وَمَا كَانَ) **zâten olmamıştır,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** nedir olmamıştır? (نَسِيًّا) **en ufak bir şeyi** (bile) **unutan biri.** *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 64

64- (Habîbim! Cebrâîl sana dedi ki:) **"Senin Rabbinin emri olmadıkça biz hiçbir zaman** (vahiy getirmek için senin yanına) **inemeyiz.**

İşte sana! Önümüzde olan (gelecek zamanların) **da, ardımızda kalan** (geçmiş zamanların) **da ve bunların arasında olan** (tüm zamanların ve mekânların bilgisi, yönetim ve tasarrufu) **da sâdece O'na âittir.**

Zâten senin Rabbin en ufak bir şeyi (bile) **unutan biri değildir.** (Dolayısıyla kâfirlerin sandığı gibi seni aslâ unutmamıştır ve terk etmemiştir.)

Yahûdîlerin kışkırtmasıyla müşrikler Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e, Ashâb-ı Kehf, Zülkarneyn ve ruhla ilgili bâzı suâller yöneltmişlerdi, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de vahiy beklentisine girmişti. Ama uzun zaman gecikmeyle karşılaşınca müşriklerin: "Rabbi Muhammed'i terk etti" gibi laflarını duyarak üzülmüştü. Nihâyet Cibrîl *(Aleyhisselâm)* vahiy getirmeye başlayınca, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ona bu gecikmenin hikmetini sorduğunda, onun verdiği cevâbı Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i kerîmeyle açıkladı. *(es-Sa'lebî, 17/417; el-Vâhidî, Esbâbü'n-nüzûl, sh:301; Benzerî rivâyet için bkz: el-Buhârî, rakam:3218)*

رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهٖۜ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

O Rabbin de kimdir? (رَبُّ السَّمٰوَاتِ) **göklerin Rabbidir,** bu terkîb mahzûf mübtedânın haberidir ki takdîr: (هُوَ رَبُّ السَّمٰوَاتِ) şeklindedir, daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** daha? (وَمَا) **ve o şeylerin ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **o ikisinin arasında,** (فَاعْبُدْ) **öyleyse ibâdet et,** kime? (هُ) **O'na,** daha? (وَاصْطَبِرْ) **ve çok sabırlı** (ve sebatlı) **ol,** niçin? (لِعِبَادَتِهٖ) **O'na ibâdet için,** (هَلْ تَعْلَمُ) **sen biliyor musun,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** neyi? (سَمِيًّا) **bir adaşı.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (O Allâh-u Te'âlâ) **göklerin de, yerin de, o ikisinin arasındakilerin de Rabbidir. Öyleyse sen O'na ibâdet et ve Kendisine ibâdet için çok sabır** (ve sebat)**lı ol. Sen hiç O'nun için bir** (eş ve) **benzer biliyor musun?!**

وَيَقُولُ الْاِنْسَانُ ءَاِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ اُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(وَيَقُولُ) **Ve der,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **o** (kâfir) **insan,** ne der? (ءَاِذَا مَا مِتُّ) **ben öldüğüm zaman mı,** (لَسَوْفَ اُخْرَجُ) **elbette ileride çıkartılacağım,** ne olarak? (حَيًّا) **diri bir kimse olarak.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- (Allâh-u Te'âlâ her şeyin yaratıcısı ve sâhibiyken) **yine de o** (kâfir) **insan: "Ben öldüğüm zaman elbette ileride diri bir kimse olarak mı** (kabrimden) **çıkartılacağım?!" diyor.**

اَوَلَا يَذْكُرُ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْـًٔا ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(اَوَلَا يَذْكُرُ) **Ve düşünmez mi,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **o insan,** neyi? (اَنَّا) **gerçekten Biz,** (خَلَقْنَا) **yarattık,** kimi? (هُ) **onu,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** (وَلَمْ يَكُ) **hâlbuki o olmamıştı,** nedir olmamıştı? (شَيْـًٔا) (adı sanı bilinen) **bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- (Bu lafı söyleyen) **o insan** (hiç) **düşünmez mi ki, daha önce kendisi hiçbir şey değilken** (ismi dahî bilinmez, esâmesi bile okunmazken) **gerçekten onu da Biz yaratmıştık.**

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(فَوَرَبِّكَ) (Habîbim!) **Artık senin Rabbine andolsun ki,** (لَنَحْشُرَنَّ) **elbette mutlaka toplayacağız,** kimi? (هُمْ) **onları,** kimle birlikte? (وَالشَّيَاطِينَ) **şeytanlarla birlikte,** (ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّ) **sonra elbette mutlaka hâzır bulunduracağız,** kimi? (هُمْ) **onları,** nerede? (حَوْلَ جَهَنَّمَ) **cehennemin etrâfında,** ne oldukları hâlde? (جِثِيًّا) **diz üstü çöken kimseler hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- (Habîbim!) **Artık senin Rabbine andolsun ki; elbette o** (dirilmeyi inkâr etmiş ola)**nları,** (kendilerini kötü yola sevkeden) **şeytanlar**(ıy)**la birlikte** (kıyâmet günü) **mutlaka** (mahşerde) **toplayacağız.**

Sonra elbette onları dizleri üstü çöken kimseler hâlinde cehennemin etrâfında mutlaka hâzır bulunduracağız.

ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ اَيُّهُمْ اَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ) **Sonra yemîn olsun ki mutlaka çekip çıkaracağız,** kimden? (مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ) **yardımlaşan her bir cemâatten,** kimi çıkaracağız? (اَيُّهُمْ) **onların hangisi,** nedir? (اَشَدُّ) **daha kuvvetlidir,** kime karşı? (عَلَى الرَّحْمٰنِ) **Rahmân** (Te'âlâ'y)**a karşı,** ne bakımından? (عِتِيًّا) **cüret bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- Sonra yemin olsun ki; (bâtılda) **yardımlaşan her bir** (kâfir) **cemâatten, Rahmân** (Te'âlâ'y)**a karşı cüret** ***/isyân/ azgınlık/*** **bakımından en kuvvetli olan hangileri ise** (işte onları azgınlık sıralarına göre, mahşerde toplanan kullar arasından) **mutlaka çekip çıkaracağız.**

ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ اَوْلٰى بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(ثُمَّ لَنَحْنُ) **Sonra andolsun ki; Biz,** neyiz? (اَعْلَمُ) **ziyâde biliciyiz,** kimi? (بِالَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (هُمْ) **onlar,** nedir? (اَوْلٰى) **en çok hak edicidir,** neyi? (بِهَا) **onu** (cehennemi), ne bakımından? (صِلِيًّا) **girme yönünden.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Sonra andolsun; Biz o kimseleri ziyâdesiyle biliciyiz ki onlar o (cehennem azâbı)**na girmeyi en çok hak edicidir.**

وَاِنْ مِنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَاِنْ مِنْكُمْ) (Ey insanlar) **kasem olsun ki sizin içinizden** (hiçbir kimse) **değildir,** burada nâfiye olan (اِنْ) harfinden sonra (اَحَدٌ) kelimesi hazfedilmiştir, *(el-Medârik)* (اِلَّا وَارِدُهَا) **ancak ona ulaşıcıdır,** (كَانَ) **bu** (karar ezelde) **oldu,** kimin üstlendiği bir şey olduğu hâlde? (عَلٰى رَبِّكَ) **senin Rabbinin üstlendiği,** nedir oldu? (حَتْمًا) **kesinleşmiş bir şey,** burada masdar, mef'ûl mânâsındadır, öyle kesin şey ki, (مَقْضِيًّا) **karar verilmiş bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- (Ey insanlar!) **Andolsun ki; sizin içinizden** (kâfir-mümin) **hiçbir kimse yoktur ki mutlaka** (herkes) **o** (cehennemin yakını)**na ulaşıcıdır.** (Habîbim!) **Bu** (karar tâ ezelde), **senin Rabbinin** (gerçekleştirmeyi) **üstlenmiş bulunduğu** (bir karar olması hasebiyle) **kesinleşmiş, karar verilmiş bir şey olmuştur.**

Müfessirlerin beyânı vechile; bu âyet-i kerîmede herkesin mutlaka cehenneme uğrayacağından bahsedilmektedir. Zîrâ Sırât, cehennem üzerine kurulacak bir köprü olduğundan, onu geçemeyen de cennete giremeyeceği için herkesin cehenneme uğraması kaçınılmazdır. Ancak müminler geçerken cehennem sönük duracak, kâfirler ve bâzı âsîler ise Sırât'tan aşağı cehenneme yuvarlanacaktır. *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Hâzin, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/174-175)*

ثُمَّ نُنَجِّى الَّذٖينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمٖينَ فٖيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(ثُمَّ نُنَجِّى) **Sonra Biz kurtaracağız,** kimi? (اَلَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (اِتَّقَوْا) (şirkten hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi oldular,** daha ne yapacağız? (وَنَذَرُ) **ve bırakacağız,** kimi? (اَلظَّالِمٖينَ) **o** (şirk koşan) **zâlimleri,** nerede? (فٖيهَا) **orada,** ne oldukları hâlde? (جِثِيًّا) **diz üstü çöken kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- Sonra Biz (şirkten hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi olmuş o** (mü-min) **kimseleri** (cehenneme düşmekten) **kurtaracağız.** (Şirk suçunu işleye-rek en büyük zulmü işlemiş olan) **o zâlimleri ise diz üstü çökmüş kimseler olarak orada** (ebediyyen) **bırakacağız.**

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا لِلَّذٖينَ اٰمَنُوا
اَىُّ الْفَرٖيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَاَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(وَاِذَا تُتْلٰى) **Ve peş peşe okunduğu zaman,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ne? (اٰيَاتُنَا) **Bizim âyetlerimiz,** âyetlerimiz ne olduğu hâlde? (بَيِّنَاتٍ) (mânâları) **apaçık oldukları hâlde,** (قَالَ) **dedi,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** kime dedi? (لِلَّذٖينَ) **o kimselere ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** ne dedi? (اَىُّ الْفَرٖيقَيْنِ) **iki fırkadan hangisi,** nedir? (خَيْرٌ) **daha iyidir,** ne bakımından? (مَقَامًا) **yerleşme yeri bakımından,** daha nedir? (وَاَحْسَنُ) **ve daha güzeldir,** ne yönünden? (نَدِيًّا) **meclis yönünden.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Ayrıca Bizim âyetlerimiz(in mânâları) **çok açık oldukları hâlde onların üzerine peş peşe okunduğu zaman o** (Nadr ibnü'l-Hâris gibi) **kâfir olmuş kimseler îmân etmiş olan o** (fakir) **kişiler**(i aşağılamak) **için:** "(Biz ya da siz) **iki fırkadan hangisi, yerleşim yeri bakımından daha iyi, meclis yönünden de daha güzeldir?!" dedi**(ler. Böylece kendi evlerinin ve toplantı yerlerinin güzelliğiyle övünerek, âhirette de kendilerine buna göre muâmele yapılacağını, fakir Müslümanların ise her yerde aynı hakîr konum-da kalacaklarını iddiâ ettiler).

وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَحْسَنُ اَثَاثًا وَرِءْيًا ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(وَكَمْ اَهْلَكْنَا) **Hâlbuki nice**(lerini) **helâk ettik,** kimden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** ne bakımından? (مِنْ قَرْنٍ) **herhangi bir asır** (halkın)**dan,** öyle asırlar ahâlisi ki, (هُمْ) **onlar,** ne idiler? (اَحْسَنُ) **daha güzel,** ne bakımından? (اَثَاثًا) **ev eşyâsı bakımından,** daha? (وَرِءْيًا) **ve** (giydikleri süslü kılık-kıyâfetlerle alâkalı) **görüntü yönünden.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Hâlbuki Biz onlardan önce nice asır(ların halkın)**ı helâk etmiştik ki, onlar ev eşyâsı bakımından da,** (giydikleri süslü kılık-kıyâfetlerle alâkalı) **görüntü bakımından da** (bunlardan) **daha güzeldi.** (Geçmiş ümmetlerin zenginlik ve kuvvetlerinin onları kurtaramadığını gördükleri hâlde hâlâ mı ibret almıyorlar?!)

قُلْ مَنْ كَانَ فِى الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا حَتّٰٓى اِذَا رَاَوْا مَا يُوعَدُونَ اِمَّا الْعَذَابَ وَاِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَاَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** ne söyle? (مَنْ) **her kim,** (كَانَ) **bulundu,** nerede? (فِى الضَّلَالَةِ) **sapıklık içinde,** (فَلْيَمْدُدْ) **artık mühlet versin,** kime? (لَهُ) **ona,** kim? (الرَّحْمٰنُ) **Rahmân** (Te'âlâ), ne yapmakla? (مَدًّا) **tam bir süre vermekle,** (حَتّٰٓى اِذَا رَاَوْا) **nihâyet gördükleri zaman,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (يُوعَدُونَ) **tehdit ediliyorlar,** (اِمَّا الْعَذَابَ) **ya o** (dünyâdaki) **azâbı,** (وَاِمَّا السَّاعَةَ) **veyâ o** (kıyâmet) **ânı**(nı), (فَسَيَعْلَمُونَ) **artık kesinlikle bileceklerdir,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (شَرٌّ) **daha kötüdür,** ne bakımından? (مَكَانًا) **mekân** (ve duracağı yer) **bakımından,** daha nedir? (وَاَضْعَفُ) **ve daha güçsüzdür,** ne yönünden? (جُنْدًا) **ordu yönünden.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (Habîbim! O kâfirlere verilen imkânların, kendilerinin lehine olmadığını beyân etmek üzere) **de ki:**

"Her kim sapıklık içinde olduysa, artık (murâd ederse) **Rahmân** (Te'âlâ) **ona** (günahı ve azgınlığı artsın diye uzun ömür ve bol rızıklar vererek) **tam bir süre vermekle mühlet versin.**

Nihâyet tehdit edilmekte oldukları o şeyi; ya o (dünyâda başlarına gelecek; öldürülme yâhut esir edilme) **azâbı**(nı) **veyâ o** (kıyâmet) **ânı**(nda

karşılaşacakları zor durumu) **gördükleri zaman,** (bulundukları konum ve) **mekân bakımından kimin daha kötü,** (ümit bağladıkları cemâat ve) **ordu bakımından da kimin daha güçsüz olduğunu kesinlikle bileceklerdir."**

وَيَزِيدُ اللّٰهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًىۜ وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ
خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(وَيَزِيدُ) **Ve artırır,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اِهْتَدَوْا) **doğru yola eriştiler,** ne bakımından artırır? (هُدًى) **büyük bir hidâyet bakımından,** (وَالْبَاقِيَاتُ) **zâten kalıcı olanlar,** öyle kalıcı olanlar ki, (اَلصَّالِحَاتُ) **sâlih ameller,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kimin nezdinde? (عِنْدَ رَبِّكَ) **senin Rabbinin nezdinde,** ne bakımından? (ثَوَابًا) **sevap bakımından,** daha nedir? (وَخَيْرٌ) **ve çok hayırlıdır,** ne cihetinden? (مَرَدًّا) **âkıbet**(te ve netîcede elde edilecek mükâfât) **cihetinden.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Ayrıca Allâh (sapıklığı seçenleri imtihan etmek için imkânlarını artırdığı gibi, kendi irâdeleri ve Allâh-u Te'âlâ'nın müsâadesiyle doğru yola) **hidâyet bulmuş olan o kimseleri hidâyet bakımından artırır.**

Zâten (kulun dünyâda sâhip olduğu geçici imkânlara nispetle; tesbîh, hamd, tevhîd ve tekbîr zikirleri, beş vakit namaz, oruç, hac ve zekât gibi faydası sonsuza dek) **kalıcı olan sâlih ameller, senin Rabbin nezdinde sevap bakımından da çok hayırlıdır, âkıbet**(te ve netîcede elde edilecek mükâfât) **cihetinden de çok hayırlıdır.**

اَفَرَاَيْتَ الَّذِى كَفَرَ بِاٰيَاتِنَا وَقَالَ لَاُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًاۜ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(اَفَرَاَيْتَ) (Habîbim!) **Sonra sen gördün mü,** kimi? (اَلَّذِى) **o kişiyi ki,** (كَفَرَ) **inkâr etti,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** daha ne yaptı? (وَقَالَ) **ve dedi,** ne dedi? (لَاُوتَيَنَّ) **andolsun ki; elbette ben verileceğim,** neye? (مَالًا) **büyük bir mala,** daha? (وَوَلَدًا) **ve evlâda,** yâni bana mal ve evlât verilecek.

Meâl-i Şerîf - 77

77- (Habîbim!) **Sonra sen gördün mü o kişiyi ki; o Bizim âyetlerimizi inkâr etmiş ve: "Andolsun** (diriltilecek olsam bile) **elbette bana çok mal ve evlat verilecektir" demişti?!**

Bu âyet-i kerîme, Âs ibnü Vâil hakkında nâzil olmuştur, şöyle ki; Habbâb *(Radıyallâhu Anh)* kendisinden alacağını istediği zaman: "Sen Muhammed'i inkâr etmedikçe vermem" demiş, o da: "Ne diriyken, ne ölüyken, ne de sen diriltildiğinde ben aslâ onu inkâr etmeyeceğim" diye cevap vermişti. Bunun üzerine o: "Ben diriltilecek miyim?" diye sormuş, "Evet" cevâbını alınca da: "Bırak! O zaman öleyim, dirileyim, nasıl olsa ben orada da mal ve evlat sâhibi olacağım için, o zaman ödeşiriz" deyince bu ve sonraki âyetler nâzil olmuştur. *(el-Buhârî, rakam:2091; Müslim, rakam:2795; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 10/127-128)*

اَطَّلَعَ الْغَيْبَ اَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًاۙ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(اَطَّلَعَ) **O kişi vâkıf mı oldu,** neye? (اَلْغَيْبَ) **gayba** (âit mâlûmâta), (اَمِ اتَّخَذَ) **yoksa aldı mı,** nerede? (عِنْدَ الرَّحْمٰنِ) **Rahmân'ın nezdinde,** neyi? (عَهْدًا) (kendisine mal ve evlât verileceğine dâir) **bir sözü.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- O (kâfir kişi), (Allâh-u Te'âlâ'ya mahsus olan) **ğayba** (âit mâlûmâta) **mı vâkıf olmuştur yoksa Rahmân nezdinde** (kendisine mal ve evlat verileceğine dâir) **bir söz mü almıştır** (da, bu hususta kesin konuşabiliyor)?!

كَلَّاۜ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّاۙ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(كَلَّا) **Hayır** (böyle bir söz almamıştır), (سَنَكْتُبُ) **mutlaka yazıyoruz,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (يَقُولُ) **söylüyor,** daha? (وَنَمُدُّ) **ve ilâve yapıyoruz,** kim için? (لَهُ) **onun için,** o artıracağımız şey neden olduğu hâlde? (مِنَ الْعَذَابِ) **azaptan,** ne yapmakla? (مَدًّا) **tam bir ziyâde yapmakla.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Hayır! (Bu kişi yanlış bir düşünceye sâhiptir.) **Biz onun söylemekte olduğu o şeyi mutlaka yazıyoruz. Ama** (iddiâ ettiği mal ve evlat bolluğu yerine aksine) **tam bir artırma** (muâmelesi) **ile** (hak ettiği şekilde) **ona azap olarak** (kat kat) **ilâve yapacağız.**

وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَنَرِثُ) **Ve Biz mîrasçı olacağız,** kime? (هُ) **ona,** ondan bedel? (مَا) **o şeye ki,** (يَقُولُ) **söylüyor,** yâni bahsettiği mallar ve imkânlar Bize kalacak, daha? (وَيَأْتِي) **ve** (kendisi) **gelecek,** kime? (نَا) **Biz**(im tâyin ettiğimiz mahşer)**e,** ne olarak? (فَرْدًا) **tek olarak.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Ayrıca (kendisini öldürdükten sonra) **ona ve** (sâhip olduğu mal-mülk husûsunda övünerek) **söylemekte olduğu şeyler**(in tümün)**e Biz mîrasçı olacağız. O ise Biz**(im toplanma yeri olarak tâyin ettiğimiz mahşer)**e** (sâhip olduğu tüm değerlerden mahrum biri hâlinde) **tek olarak gelecektir.**

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اٰلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّاۙ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(وَاتَّخَذُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar** (elleriyle yontup) **yaptılar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** neyi yaptılar? (اٰلِهَةً) **birtakım ilâhları,** bu mânâya göre (اِتَّخَذُوا) fiili (عَمِلُوا) mânâsında kabûl edilip bir mef'ûle müte'addîdir ama (اِتَّخَذُوا) fiili, iki mef'ûle müte'addî de kabûl edilebilir ki o zaman bu fiil (صَيَّرُوا) mânâsında olup, ikinci mef'ûl olan (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) lafzı takdîm edilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* nitekim meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, niçin böyle yaptılar? (لِيَكُونُوا) (o taptıkları putlar) **olsunlar diye,** kim için? (لَهُمْ) **kendileri için,** nedir olsunlar? (عِزًّا) **bir şeref** (vesîlesi).

Meâl-i Şerîf - 81

81- Bir de o (müşrik ola)**nlar, kendileri için bir şeref** (ve azaptan kurtuluş vesîlesi) **olsunlar diye Allâh'tan başkasını birtakım ilâhlar hâline dönüştürdüler.**

كَلَّاۜ سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا۟ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(كَلَّا) **Hayır** (iş onların zannettiği gibi değildir), (سَيَكْفُرُونَ) **o** (bâtıl yere tapınıla)**nlar kesinlikle inkâr edecekler,** neyi? (بِعِبَادَتِهِمْ) **o** (müşrik ola)**nların** (kendilerine yaptığı) **ibâdetlerini,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, daha ne yapacaklar? (وَيَكُونُونَ) **ve olacaklar,** kime karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlara karşı,** nedir olacaklar? (ضِدًّا) **yardım edenler** (ve onlara düşman kesilenler), bu kelime aslında "Yardım" anlamında kullanılan (عَوْنٌ) ve (مُعَاوَنَةٌ) mânâsına gelmektedir, zîrâ bir kişiye ters düşen onun aleyhinde olana yardım eder, bu kelime masdar olduğundan cins kabûl edilerek cemî mânâsına gelmektedir. *(ed-Dürrul-masûn, 7/641)*

Meâl-i Şerîf - 82

82- Hayır! (İş onların sandığı gibi değildir!) **Kesinlikle onlar**(ın taptıkları bâtıl ilâhlar, kıyâmet günü) **bunların ibâdetlerini tanımaya**(rak onlardan tamâmen uzaklaşa)**caklar ve onların aleyhine yardım edenler** (ve kendilerine düşman kesilenler) **olacaklardır.**

(İşte böylece müşrikler izzet ve şeref bekledikleri yerden tam aksine büyük bir zillet ve rezilliğe kavuşacaklardır.)

اَلَمْ تَرَ اَنَّٓا اَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ اَزًّاۙ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(اَلَمْ تَرَ) (Habîbim) **görmedin mi,** neyi görmedin mi? (اَنَّٓا) **gerçekten Biz,** (اَرْسَلْنَا) **gönderdik,** kimi? (اَلشَّيَاطِينَ) **şeytanları,** kim üzerine? (عَلَى الْكَافِرِينَ) **kâfirler üzerine,** şeytanlar ne oldukları hâlde? (تَؤُزُّ) **tahrik eder oldukları hâlde,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne yapmakla? (اَزًّا) **tam bir kışkırtmayla.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (Habîbim!) **Görmedin mi ki gerçekten Biz, şeytanları kâfirler üzerine gönderdik de, onlar** (inkâr ve günahlara karşı) **kendilerini tam bir kışkırtmayla tahrik etmektedirler.**

فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْۜ اِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّاۚ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(فَلَا تَعْجَلْ) (Habîbim!) **Öyleyse acele etme,** kime karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlara karşı,** (اِنَّمَا نَعُدُّ) **Biz ancak saymaktayız,** kim için? (لَهُمْ) **onlar**(ı helâk etmek) **için,** ne yapmakla? (عَدًّا) **tam bir saymakla.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- (Habîbim!) **Öyleyse** (azâba ne zaman çarpılacaklarına dâir) **onlara karşı acele etme.**

(Zîrâ pek yakında onları helâk ettiğimizde sen de, müminler de onların şerrinden kurtulacaksınız ve böylece yeryüzü onların fesâdından temizlenecektir. Çünkü) **Biz onlar**(ı helâk etmek) **için ancak** (sınırlı günleri ve sayılı nefesleri) **tam bir saymakla saymaktayız.**

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ اِلَى الرَّحْمٰنِ وَفْدًاۙ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(يَوْمَ نَحْشُرُ) **Haşredeceğimiz günü** (anlat), buradaki zarf mahzûf olan bir (اُذْكُرْ) fiiline müteallıktir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/641)* kimi? (اَلْمُتَّقِينَ) **takvâ sâhiplerini,** kimin hesap yurduna? (اِلَى الرَّحْمٰنِ) **O Rahmân**(ın hesap yurdun)**a,** ne oldukları hâlde? (وَفْدًا) **binekli heyetler hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- (Habîbim!) **Takvâ sâhiplerini** (sâlih amellerinin ve kestikleri kurbanların bir karşılığı olarak altın eyerli ve yâkut semerli develerle taşınan) **binekli heyetler hâlinde O Rahmân**(ın hesap yurdun)**a haşredeceğimiz günü** (anlat)**!**

وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ اِلٰى جَهَنَّمَ وِرْدًا ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(وَنَسُوقُ) **Ve Biz sevkedeceğiz,** kimi? (اَلْمُجْرِمِينَ) **o** (şirk suçunu işlemiş) **mücrimleri,** nereye? (اِلٰى جَهَنَّمَ) **cehenneme,** ne oldukları hâlde? (وِرْدًا) **susuz kimseler olarak.** Bu kelime aslında masdar ise de burada şahıslar hakkında kullanılmıştır. *(ed-Dürru'l-masûn, 7/642)*

Meâl-i Şerîf - 86

86- O (en büyük cürüm olan **şirk** suçunu işlemiş) **mücrimleri ise,** (suya sürülen hayvanlar gibi) **susuz oldukları hâlde cehenneme sevk edeceğiz.**

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ اِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(لَا يَمْلِكُونَ) **Onlar sâhip olamazlar,** yâni şefâat yetkileri olsa bile imkân bulamazlar, neye? (اَلشَّفَاعَةَ) **şefâat** (yetkisin)**e,** yâni istedikleri herhangi bir kimseyi kurtaramazlar, (اِلَّا مَنِ) **ancak o kimse müstesnâ ki,** (اِتَّخَذَ) **edindi,** nerede? (عِنْدَ الرَّحْمٰنِ) **Rahmân** (Te'âlâ'n)**ın nezdinde,** neyi? (عَهْدًا) **bir sözü,** yâni îmânlı olma vasfına sâhip olduğu için şefaate ehil olma sözünü.

Meâl-i Şerîf - 87

87- O (şefâat hakkına sâhip ola)**n** (nebîler, sıddîklar, şehitler ve sâlih kul)**lar, Rahmân** (Te'âlâ) **nezdinde** (şefâate ehil olduğuna dâir) **bir söz edinmiş** (o îmânlı) **kimseden başkasın**(ın kurtulmasın)**a** (dâir) **şefâat** (etme yetkisin)**e sâhip olamazlar.**

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًاۜ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(وَقَالُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar dediler,** ne dediler? (اِتَّخَذَ) **edindi,** kim? (اَلرَّحْمٰنُ) **Rahmân** (Te'âlâ), ne? (وَلَدًا) **bir çocuk.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- Bir de o (müşrik ola)**nlar: "Rahmân** (Te'âlâ) **bir çocuk edindi" dediler.**

لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْـًٔا اِدًّاۙ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(لَقَدْ جِئْتُمْ) (Ey müşrikler) **andolsun ki; muhakkak siz işlediniz,** neyi? (شَيْـًٔا) **büyük bir şeyi** (suçu), öyle şey ki, (اِدًّا) **çok çirkin ve hayret verici.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- (Ey müşrikler! Yüce Zâtıma) **andolsun ki; muhakkak siz** (Allâh'a çocuk isnâd ederek) **çok çirkin** (bir günah) **ve şaşırtıcı büyük bir şey işlediniz.**

تَكَادُ السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْاَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّاۙ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(تَكَادُ) **Yakın oluyor,** ne yakın oluyor? (اَلسَّمٰوَاتُ) **gökler,** nedir olmaya yakın oluyor? (يَتَفَطَّرْنَ) **art arda çatlayacak** (olma)**lar**(ına), neden dolayı? (مِنْهُ) **bu** (sözün ağırlığı)**ndan dolayı,** daha ne yakın oluyor? (وَتَنْشَقُّ) **ve iyice yarılacak** (olmaya), ne? (اَلْاَرْضُ) **yer,** daha ne yakın oluyor? (وَتَخِرُّ) **ve düşecek** (olmaya), ne? (اَلْجِبَالُ) **dağlar,** ne olmakla? (هَدًّا) **büyük bir gürültüyle kırılarak.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Bu (sözün ağırlığı)**ndan dolayı yakın olmaktadır ki** (İlâhî bir gazap netîcesi) **gökler art arda çatlayacak, yer** (dibe doğru batarak) **iyice yarılacak** (da parçaları birbirinden ayrılacak) **ve dağlar büyük bir gürültüyle kırılarak düşecektir.**

Müfessirler bu âyet-i celîleyi: "Bu şirk sözü o kadar büyüktür ki; bir şekle girip görünecek olsaydı, bu kadar büyük cisimler dahî onu taşıyamayıp ağırlığından darmadağın olurlardı. Ayrıca bu sözün çirkinliği Allâh-u Te'âlâ'nın gazabını o derece celbedicidir ki, 'Cezâları peşin vermeme' anlamına gelen 'Hilm' sıfatına sâhip olmasaydı, bu sözü telaffuz edenlere karşı zuhûr edecek gazab-ı İlâhîden dolayı çoktan bütün âlem harap olup giderdi" diye îzâh etmişlerdir. *(el-Beyzâvî)*

اَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًاۚ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

Niçin bunlar olurdu? (اَنْ دَعَوْا) **o** (müşrik ola)**nlar nispet ettikleri için,** kime? (لِلرَّحْمٰنِ) **Rahmân** (Te'âlâ'y)**a,** neyi? (وَلَدًا) **bir çocuğu.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- O (müşrik ola)**nlar Rahmân** (Te'âlâ'y)**a bir çocuk nispet ettikleri için** (gökler-yerler çoktan harâb olacaktı. Lâkin Allâh-u Te'âlâ cezâlarını âhirete tehir etmiştir)**!**

وَمَا يَنْبَغ۪ي لِلرَّحْمٰنِ اَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًاۜ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(وَمَا يَنْبَغ۪ي) **Hâlbuki lâyık olmaz,** *(el-Beyzâvî)* kim için? (لِلرَّحْمٰنِ) **Rahmân için,** ne? (اَنْ يَتَّخِذَ) **edinmesi,** neyi? (وَلَدًا) **bir çocuğu.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- Hâlbuki bir çocuk edinmesi Rahmân (Te'âlâ) **için** (aslâ) **lâyık olmaz.**

Müfessirlerin beyânı vechile; her çocuğun, mutlaka herhangi bir yönden babasına benzemesi gerekir. Allâh-u Te'âlâ'ya ise hiçbir şey benzeyemez! Ayrıca çocuk; göz aydınlığı, babasının ardından vârislik ve ihtiyaçları karşılamak gibi birtakım maksatlarla istenen bir şeydir ki, bunların hiçbirini Allâh-u Te'âlâ hakkında düşünmek mümkün değildir. *(el-Hâzin)*

اِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِلَّٓا اٰتِي الرَّحْمٰنِ عَبْدًاۜ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(اِنْ كُلُّ مَنْ) **Hiçbir kimse olmadı,** öyle kimse ki nerede bulunucu? (فِي السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (اِلَّٓا اٰتِي الرَّحْمٰنِ) **mutlaka** (zelil ve boyun eğmiş bir hâlde) **Rahmân** (Te'âlâ'nın hesap yurdun)**a gelicidir,** ne olarak? (عَبْدًا) **zelil bir kul olarak.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- Göklerde ve yerde bulunanların hepsi, mutlaka Rahmân (Te'âlâ'nın hesap yurdun)**a zelîl bir kul olarak** (boynunu bükmüş bir hâlde) **gelicidir.** (Kul ve köle olarak mahşere çıkacak bir kişinin ise o mahkeme-i kübrânın yegâne sâhibi olan Yüce Zâtın çocuğu olabileceği nasıl düşünülebilir?!)

لَقَدْ اَحْصٰيهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّاۜ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(لَقَدْ اَحْصٰى) **Andolsun ki; muhakkak O** (Allâh-u Te'âlâ her yönden) **kuşatmıştır,** kimi? (هُمْ) **onları,** daha ne yapmıştır? (وَعَدَّ) **ve saymıştır,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne yapmakla? (عَدًّا) **tam bir saymakla.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- Andolsun ki; muhakkak O (Allâh-u Te'âlâ kullarının hiçbirinin herhangi bir hâli ilminin ve kudretinin etkisinden hâriç olmayacak şekilde) **onları kuşatmış ve kendilerini**(n şahıslarını, fiillerini, nefeslerine varıncaya kadar her şeylerini) **tam bir saymakla saymıştır.**

وَكُلُّهُمْ اٰتِيهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(وَكُلُّهُمْ) **Onların hepsi de,** nedir? (اٰتِيهِ) **O**(nun hesap yurdu)**na gelicidir,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne olarak? (فَرْدًا) **tek bir kimse olarak.**

Meâl-i Şerîf - 95

95- Böylece onların hepsi de kıyâmet günü (malsız-evlâtsız, dostsuz ve yardımcısız bir vaziyette) **tek bir kimse olarak O**(nun hesap yurdu)**na** (yalnız başına) **gelicidir.**

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(اِنَّ الَّذِينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (سَيَجْعَلُ) **muhakkak yaratacak,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** kim? (اَلرَّحْمٰنُ) **Rahmân** (Te'âlâ), neyi? (وُدًّا) **büyük bir sevgiyi.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- Şüphesiz o kimseler ki, (inanılması gereken her şeye) **îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler; muhakkak ki Rahmân** (Te'âlâ kullarının kalplerinde) **onlar için büyük bir sevgi yaratacaktır.**

فَاِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ وَتُنْذِرَ بِهِ قَوْمًا لُدًّا ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(فَاِنَّمَا يَسَّرْنَا) **Ancak Biz çok kolaylaştırdık,** neyi? (هُ) **onu,** ne ile? (بِلِسَانِكَ) (Habîbim) **senin dilin** (olan Arapça lügatı üzere indirmek) **ile,** niçin? (لِتُبَشِّرَ) **müjdeleyesin diye,** ne ile? (بِهِ) **onun ile,** kimi? (اَلْمُتَّقِينَ) **takvâ sâhiplerini,** daha? (وَتُنْذِرَ) **ve uyarasın diye,** ne ile? (بِهِ) **onun ile,** kimi? (قَوْمًا) **bir toplumu,** öyle toplum ki, (لُدًّا) **şiddetli düşman** (olan)**lar.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- Biz ancak onu (o okuduğun Kur'ân'ı) **senin dilin** (olan Arap lisânı) **ile** (indirmek sûretiyle ümmetine) **çok kolaylaştırdık ki, sen onunla takvâ sâhiplerini müjdeleyesin, düşmanlığı şiddetli olan** (ve hakkı kabûl etmeyerek zâlim olan)**lar gürûhunu da yine onunla korkutasın.**

وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هَلْ تُحِسُّ مِنْهُمْ مِنْ اَحَدٍ اَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(وَكَمْ اَهْلَكْنَا) **Ve nicelerini helâk ettik,** kimden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** ne bakımından? (مِنْ قَرْنٍ) **asırlar** (halkın)**dan,** (هَلْ تُحِسُّ) (ey insan) **hissediyor musun,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** kimi? (مِنْ اَحَدٍ) **herhangi bir kimseyi,** (اَوْ تَسْمَعُ) **ya da duyabiliyor musun,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (رِكْزًا) **çok gizli bir sesi.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- Hâlbuki Biz onlardan önce nice asırlar (halkın)**ı helâk etmiştik.** (Şimdi) **sen onlardan hiçbirini** (ortalıkta mevcut olarak) **hissediyor musun?!**

Ya da onlar için çok gizli bir ses bile duyabiliyor musun? (Aslâ! Çünkü Biz onları öyle bir helâke çarptırdık ki; kendileri de, eserleri de kaybolmuş, hattâ onlardan bahseden kimse bile kalmamıştır.)

سُورَةُ طٰهٰ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ مِائَةٌ وَخَمْسٌ وَثَلَاثُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

YİRMİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

TÂHÂ SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz otuz beş âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

طٰهٰ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(طٰهٰ) **Tâ! Hâ!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Tâ! Hâ! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

مَٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰىۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(مَٓا اَنْزَلْنَا) (Habîbim) **Biz indirmedik,** kim üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** neyi? (اَلْقُرْاٰنَ) **bu Kur'ân'ı,** niçin? (لِتَشْقٰى) **yorulasın diye.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Habîbim!) **Biz bu Kur'ân'ı sana** ("Kâfirler niye inanmıyor?!" diye üzülerek, teheccüt namazında çok ayakta durarak ve sıralı oruçlarla aç susuz kalarak) **yorulasın diye indirmedik.**

اِلَّا تَذْكِرَةً لِمَنْ يَخْشٰىۙ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(اِلَّا تَذْكِرَةً) **Lâkin büyük bir öğüt verme olsun diye** (indirdik), kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (يَخْشٰى) (Rabbinden) **korkuyor.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Lâkin (Allâh-u Te'âlâ'dan) **korkmakta ol**(duğu için îmân etmiş ol)**an** */(henüz îmân etmiş olmasa da ileride Allâh'tan)* ***korka****(rak îmân sâhibi ola)****cak olan/*** **kimselere büyük bir öğüt verme** (vesîlesi) **olsun diye** (indirdik).

تَنْزِيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوَاتِ الْعُلٰىۜ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

Ne yapmakla Kur'ân'ı indirdik? (تَنْزِيلًا) **peyderpey bir indirilişle,** kim tarafından? (مِمَّنْ) **O Zât** (tarafın)**dan ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (الْاَرْضَ) **yeri**(n tamâmını), daha? (وَالسَّمٰوَاتِ) **ve gökleri,** öyle gökler ki, (الْعُلٰى) **yüksek yüksek olan.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Yeri(n tamâmını) **ve yüksek yüksek olan gökleri yaratmış olan O Zât** (tarafın)**dan** (icrâ edilen) **peyderpey bir indirişle!**

اَلرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوٰى ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(اَلرَّحْمٰنُ) **O Rahmân** (Te'âlâ), neye? (عَلَى الْعَرْشِ) **Arş'a,** (اِسْتَوٰى) **istivâ buyurdu.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- O Rahmân (Te'âlâ'nın emir ve yasakları, nurları ve tecellîleri) **Arş**(a yönelmiş ve böylece Allâh-u Te'âlâ'nın hükümranlığı en büyük cisim olan Arş dâhil tüm yaratılmışlar)**ı istivâ** (ve istîlâ) **etmiş** (hepsine de hükmünü kabûl ettirmiş)**tir.**

Bu ve benzeri bâzı âyet-i kerîmeler "Müteşâbih âyetler"den oldukları için kendilerini yanlış yorumlayan bâzı sapık fırkalar, Allâh-u Te'âlâ'nın gökte olduğunu ve Arş'ın üzerinde oturduğunu iddiâ etmektedirler. Hâlbuki Allâh-u Te'âlâ, sonradan yaratılanlara herhangi bir yönden benzemekten, zaman ve mekân bağımlılığı gibi ihtiyaçlardan son derece münezzehtir! Bu hususta geniş mâlûmât için bakınız: *Âl-i 'İmrân Sûresi:9; el-A'râf Sûresi:54*

لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرٰى ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(لَهُ) **Ancak O'na âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَمَا) **o şeyler ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yer(yüzün)de,** daha? (وَمَا) **ve o şeyler ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **o ikisi arasındadır,** daha? (وَمَا) **ve o şeyler ki,** nerededir? (تَحْتَ الثَّرٰى) **o nemli toprağın altındadır.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Göklerde bulunan şeyler de, yerde olan şeyler de, o ikisinin arasında bulunan (hava, bulut, kuşlar ve bilinmeyen nice) **şeyler de, o** (yedi kat yerin dibindeki) **nemli toprağın altında olan şeyler de** (mülkiyet ve yönetim bakımından) **sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na âittir.**

وَاِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَاِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفٰى ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَاِنْ تَجْهَرْ) (Habîbim) **açık söylersen,** neyi? (بِالْقَوْلِ) **sözü,** burada şartın cevâbı mahzûf olup bundan sonraki cümle ta'lîliyyedir ki takdîri şöyledir: (وَاِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَاعْلَمْ اَنَّهُ غَنِىٌّ عَنْ جَهْرِكَ) "... Bil ki Allâh-u Te'âlâ'nın senin sesli konuşmana ihtiyâcı yoktur!" niçin buna ihtiyâcı yoktur? (فَاِنَّهُ) **zîrâ gerçekten O,** (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (اَلسِّرَّ) **sır olanı,** daha? (وَاَخْفٰى) **ve daha gizli olanı.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Habîbim! Zikir, duâ veyâ herhangi bir iş için yüksek sesle konuşarak) **sözü açık söyleyecek olursan,** (bil ki Allâh-u Te'âlâ'nın buna ihtiyâcı yoktur.) **Çünkü gerçekten O,** (başkasıyla fısıldaştığın, hattâ konuşmayıp kalbinde sakladığın) **sırrı da,** (bir zaman sonra kalbine neler geleceğiyle alâkalı senin dahî bilmediğin, bu nedenle henüz kalbinde bulunanlardan) **daha gizli olanı da bilmektedir.**

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ لَهُ الْاَسْمَٓاءُ الْحُسْنٰى ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (لَهُ) **sâdece O'na âittir,** ne? (اَلْاَسْمَٓاءُ) **isimler,** öyle isimler ki, (اَلْحُسْنٰى) **en güzel olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Allâh ki; Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur!

(Delâlet ettikleri takdîs, tahmîd, tâzîm ve tenzîh mânâları açısından) **en güzel olan isimler sâdece O'na âittir.** (Ama isim ve sıfatlarının çokluğu Zâtının birliğine zıt değildir.)

وَهَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ مُوسٰى ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَهَلْ اَتٰى) **Ve geldi değil mi,** kime? (كَ) **sana,** ne? (حَدِيثُ مُوسٰى) **Mûsâ'nın o önemli haberi.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Ey peygamberlik görevini yüklenen Habîbim! Senden önce de peygamberler bu dâvâ uğrunda çok büyük eziyetlere katlanmıştır. Nitekim) **sana Mûsâ'nın o önemli haberi geldi değil mi?!**

اِذْ رَاٰ نَارًا فَقَالَ لِاَهْلِهِ امْكُثُوا اِنّٖى اٰنَسْتُ نَارًا لَعَلّٖى اٰتٖيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ اَوْ اَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

Ne zamandaki önemli haberi? (اِذْ رَاٰ) **bir vakitteki gördü,** neyi? (نَارًا) **bir ateşi,** sonra ne yaptı? (فَقَالَ) **hemen dedi,** kime? (لِاَهْلِهِ) **âilesine,** neyi dedi? (اُمْكُثُوا) **yerinizde durun,** (اِنّٖى) **gerçekten ben,** (اٰنَسْتُ) **net olarak gördüm,** neyi? (نَارًا) **bir ateşi,** (لَعَلّٖى) **ola ki ben,** (اٰتٖى) **getiririm,** bu fiil ileride gelen (بَا) harf-i ceri sebebi ile "Getiririm" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getiririm? (كُمْ) **size,** neden? (مِنْهَا) **ondan,** neyi? (بِقَبَسٍ) **bir meşaleyi,** (اَوْ اَجِدُ) **ya da bulurum,** nerede? (عَلَى النَّارِ) **o ateşin yanında,** burada (عَلٰى) harf-i ceri (عِنْدَ) mânâsındadır, *(en-Nesefî, et-Teysîr)* neyi? (هُدًى) (yol gösteren) **bir rehberi.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- O zamânı (ve onda yaşadığı önemli olayların haberini ümmetine anlat) **ki o,** (kayınpederi Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*dan izin alıp annesini ziyâret için Mısır'a doğru giderken, Tûr Dağı'nın bulunduğu Tuvâ Vâdîsi'ne gelmiş, o sırada karlı ve karanlık bir kış gecesi hanımı çocuk doğururken) **bir ateş görmüş de, âilesine: "Yerinizde durun! Gerçekten ben âşikâre olarak bir ateş gördüm, ola ki ben size ondan** (alınan) **bir meşale getiririm** (de ısınırsınız) **ya da o ateşin yanında** (bana yol gösterecek) **bir rehber bulurum" demişti.**

فَلَمَّٓا اَتٰيهَا نُودِىَ يَا مُوسٰى ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(فَلَمَّٓا) **Artık ne zaman ki,** (اَتٰى) **geldi,** nereye? (هَا) **oraya,** (نُودِىَ) **nidâ edildi,** yâni kendisine seslenildi, ne diye? (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ!**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Oraya geldiği zaman (kendisine) **nidâ edildi ki: "Ey Mûsâ!**

اِنّ۪ٓى اَنَا۬ رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَۚ اِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًىۜ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(اِنّ۪ٓى) **Şüphesiz ki Ben,** (اَنَا) **ancak Ben,** kimim? (رَبُّكَ) **senin Rabbinim,** (فَاخْلَعْ) **hemen çıkar,** neyi? (نَعْلَيْكَ) **iki nâlinini,** (اِنَّكَ) **muhakkak ki sen,** neredesin? (بِالْوَادِ) **o vâdide**(sin), öyle vâdi ki, (اَلْمُقَدَّسِ) **mukaddes olan,** o vâdiden bedel? (طُوًى) **Tuvâ** (Vâdisi'ndesin).

Meâl-i Şerîf - 12

12- Şüphesiz ki Ben; senin Rabbin ancak Benim! Hemen iki nâlinini çıkar (ki ayakların da bu mekânın bereketinden istifâde etsin). **Muhakkak ki sen, o mukaddes** (ve mübârek) **Tuvâ Vâdîsi'ndesin.**

وَاَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحٰى ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَاَنَا) **Ve Ben,** (اِخْتَرْتُ) (peygamberlik için) **seçtim,** kimi? (كَ) **seni,** (فَاسْتَمِعْ) **şimdi iyi dinle,** neyi? (لِمَا). **o şeyleri ki,** (يُوحٰى) **vahyolunacak.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Bir de; Ben seni (peygamberlik görevi için) **seçtim, şimdi sen vahyolunacak şeyleri iyi dinle.**

اِنَّن۪ٓى اَنَا اللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا اَنَا۬ فَاعْبُدْن۪ىۙ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْر۪ى ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(اِنَّن۪ى) **Şüphesiz ki Ben,** (اَنَا) **ancak Ben,** kimim? (اَللّٰهُ) (senin ibâdet etmen gereken) **Allâhım,** (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّٓا اَنَا) **ancak Ben** (varım), (فَاعْبُدْ) **öyleyse ibâdet** (ve kulluk) **et,** kime? (ن۪ى) **Bana,** daha? (وَاَقِمْ) **hakkıyla kıl,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **namazı,** niçin? (لِذِكْر۪ى) **Beni hatırlamak için.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Şüphesiz ki Ben; ancak Ben (senin ibâdet etmen gereken) **Allâhım! Benden başka hiçbir ilâh yoktur. Öyleyse Bana ibâdet** (ve kulluk) **et, namazı da Beni anmak için hakkıyla kıl.**

إِنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ اَكَادُ اُخْفِيهَا لِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعٰى ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(اِنَّ السَّاعَةَ) **Muhakkak o** (kıyâmet) **ân**(ı), nedir? (اٰتِيَةٌ) **gelicidir,** (اَكَادُ) **istiyorum,** burada (اَكَادُ) fiili, mukārebe fiillerinden olmakla birlikte burada (اُرِيدُ) mânâsındadır, *(Ebû Hayyân, 15/28-29)* gerçi mukārebe mânâsı verenler de olmuştur ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, *(İbnü 'Atıyye, el-Muharrarü'l-vecîz, 4/40)* neyi? (اُخْفِى) **gizleyeyim,** neyi? (هَا) **onu,** kıyâmet niçin gelicidir? (لِتُجْزٰى) **karşılık görsün diye,** kim? (كُلُّ نَفْسٍ) **her bir nefis,** ne ile? (بِمَا) **o şeyle ki,** (تَسْعٰى) (ona) **çalışıyor.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- O (kıyâmet) **ân**(ı) **her bir nefis çalışmakta olduğu şeyle karşılık görsün diye muhakkak gelicidir.** (Kullar dâimâ korku üzerinde bulunsunlar da günahlara hiç yaklaşmasınlar diye) **Ben onu**(n zamânını onlardan) **gizleyeyim istiyorum** (da onun için alâmetlerini bildirsem de tam vaktini bildirmiyorum). */(Kulların mâzeretlerini ortadan kaldırmak ve onları uyararak hazırlıklı bulundurmak gibi birçok hikmetler söz konusu olmasaydı)* ***az kaldı Ben onu gizleyecektim*** *(de: 'Kıyâmet gelecektir' diye kimseye bildirmeyecektim)!/*

فَلَا يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ فَتَرْدٰى ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(فَلَا يَصُدَّنَّ) **Artık sakın alıkoymasın,** kimi? (كَ) **seni,** neden? (عَنْهَا) **on**(a inanıp gereğince davranmak)**dan,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (لَا يُؤْمِنُ) **îmân etmiyor,** neye? (بِهَا) **ona,** daha? (وَاتَّبَعَ) **ve tâbi olmuş,** neye? (هَوٰيهُ) **kötü arzusuna,** sakın sen îmândan geri durma ki? (فَتَرْدٰى) **sonra helâk olursun.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Artık o (namaza ve kıyâmet ânı)**na îmân etmeyen ve** (nefsinin) **kötü arzusunun peşine düş**(erek, aklını fikrini, gördüğü birtakım aldatıcı lezzetler bürü)**müş olan bir kimse, sakın ha seni on**(a inanıp gereğince davranmak)**dan alıkoymasın, sonra** (kâfirlerin aldatmalarına kanacak olursan) **helâk olursun!**

وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَا مُوسٰى ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَمَا) **Ve ne şeydir,** bu terkîb mukaddem haberdir, *(el-Âlûsî)* ne? (تِلْكَ) **işte sana o,** nerede olduğu hâlde? (بِيَمِينِكَ) **senin sağ elinde,** (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Ey Mûsâ! İşte sana! Sağ elindeki o şey de nedir?"

قَالَ هِيَ عَصَايَۚ اَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَاَهُشُّ بِهَا عَلٰى غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَاٰرِبُ اُخْرٰى ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(قَالَ) **Dedi,** ne dedi? (هِيَ) **o,** nedir? (عَصَايَ) **benim asâmdır** (değneğimdir), (اَتَوَكَّؤُا) **yaslanıyorum,** ne üzerine? (عَلَيْهَا) **onun üzerine,** daha? (وَاَهُشُّ) **ve yaprak düşürüyorum,** ne ile? (بِهَا) **onunla,** neler üzerine? (عَلٰى غَنَمِي) **koyunlarımın üzerine,** (وَلِيَ) **ve benim için vardır,** nerede? (فِيهَا) **onda,** ne vardır? (مَاٰرِبُ) **birtakım ihtiyaçlar,** öyle ihtiyaçlar ki, (اُخْرٰى) **başka olan.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Dedi ki: "O benim asâmdır! (Yorulduğumda, sürülerin başında durduğumda ve sıçramam gerektiğinde) **ona yaslanıyorum ve onunla koyunlarımın üzerine yaprak düşürüyorum. Onda benim için diğer birtakım ihtiyaçlar da vardır** (ki yürürken onu omzuma atıp bâzı eşyâları ona takıyorum, ona bağladığım iple kuyudan su çekiyorum, yılanları öldürüyorum, vahşî hayvanları kovalıyorum ve dinleneceğim zaman kendisine bağladığım şeyleri gölgelik yapıyorum)."

قَالَ اَلْقِهَا يَا مُوسٰى ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (اَلْقِ) (yere) **bırak,** neyi? (هَا) **onu,** (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "Ey Mûsâ! Onu** (elinden yere) **bırak."**

فَاَلْقٰيهَا فَاِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعٰى ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(فَاَلْقٰيهَا) **O da hemen bırakıverdi,** neyi? (هَا) **onu,** (فَاِذَا هِيَ) **birdenbire o,** nedir? (حَيَّةٌ) **bir yılandır,** öyle yılan ki, (تَسْعٰى) **koşuyor.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- O da hemen onu bırakıverdi de birdenbire o, bir yılandır ki koşuyor.

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْاُولٰى ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (خُذْ) **al,** neyi? (هَا) **onu,** (وَلَا تَخَفْ) **ve korkma,** (سَنُعِيدُ) **muhakkak döndüreceğiz,** neyi? (هَا) **onu,** neye? (سِيرَتَهَا) **şekline,** öyle şekil ki, (اَلْاُولٰى) **önce olan.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* kendi değneğinin, ağaçları ve taşları yutan bir ejderhâya dönüştüğünü gördüğünde korkup kaçmaya başlayınca Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "Onu al ve korkma! Muhakkak ki Biz onu o evvelki hâli** (olan değnek şekli)**ne döndüreceğiz.**

وَاضْمُمْ يَدَكَ اِلٰى جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ اٰيَةً اُخْرٰىۙ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَاضْمُمْ) **Bir de sokuver,** neyi? (يَدَكَ) **elini,** nereye? (اِلٰى جَنَاحِكَ) **koltuğunun altına,** (تَخْرُجْ) **çıksın,** ne olarak? (بَيْضَاءَ) **bembeyaz olarak,** öyle bembeyaz ki, (مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ) **hiçbir kusur bulunmaksızın,** daha ne olduğu hâlde? (اٰيَةً) **bir mûcize olduğu hâlde,** öyle mûcize ki, (اُخْرٰى) **başka olan.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Bir de (sağ) **elini** (sol) **koltuğunun altına sok ki,** (alaca hastalığı gibi) **herhangi bir kusur bulunmaksızın, bir başka mûcize olarak o** (el) **bembeyaz bir hâlde** (koynunun altından) **çıksın** (da gözleri kaplayan güneş ışınları gibi insanlara parlasın)**!**

لِنُرِيَكَ مِنْ اٰيَاتِنَا الْكُبْرٰىۚ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

Bunları sana niçin verdik? (لِنُرِيَ) **gösterelim diye,** kime? (كَ) **sana,** neden bâzısını? (مِنْ اٰيَاتِنَا) **âyetlerimizden bir kısmını,** öyle âyetlerimiz ki, (اَلْكُبْرٰى) **en büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Biz sana o en büyük olan âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (bu mûcizeleri sana verdik)**!**

اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اِذْهَبْ) (İşte bu iki mûcizeyle birlikte) **git,** kime? (اِلٰى فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** (اِنَّهُ) **çünkü gerçekten o,** (طَغٰى) **azmıştır.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- (İşte bu iki mûcizeyle birlikte) **Firavun'a git** (de onu Bana kulluğa dâvet et)**. Zîrâ gerçekten o** (rablik iddiâsına kalkışarak) **azmıştır."**

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِى صَدْرِى ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِشْرَحْ) **şerh et** (genişlet), kim için? (لِى) **benim için,** neyi? (صَدْرِى) **göğsümü** (ve kalbimi).

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Böyle büyük bir vazîfeyle görevlendirilen Mûsâ *(Aleyhisselâm)* bu yükün ağırlığını taşıyabilmek ve tebliğ görevini kolayca yerine getirebilmek için Allâh-u Te'âlâ'dan birtakım isteklerde bulunmak üzere) **dedi ki: "Ey Rabbim! Benim için göğsümü** (ve kalbimi genişleterek) **şerh et.** (Yüreğime genişlik ver de Senden başka kimseden korkmayayım!)

وَيَسِّرْ لِى اَمْرِى ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَيَسِّرْ) **Ve kolaylaştır,** kim için? (لِى) **benim için,** neyi? (اَمْرِى) (bu) **işimi.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Senin bana yüklediğin, Firavun gibi azgın birine tebliğ yapma) **işimi de bana kolaylaştır.**

وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِى ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَاحْلُلْ) **Ve çöz,** neyi? (عُقْدَةً) **bir düğümü,** nereden çöz? (مِنْ لِسَانِى) **dilimden.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Çocukluğumdan kalmış olup konuşmamı zorlaştıran ve pelteklik veren) **bir düğümü de dilimden çöz.**

يَفْقَهُوا قَوْلِى ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(يَفْقَهُوا) **Tâ ki iyice anlayabilsinler,** neyi? (قَوْلِى) **sözümü.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Tâ ki sözümü iyice anlayabilsinler.

وَاجْعَلْ لِى وَزِيرًا مِنْ اَهْلِى ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَاجْعَلْ) **Ve tâyin et,** kim için? (لِى) **benim için,** kimi? (وَزِيرًا) **ağır yük**(ümü) **taşıyacak birini,** kimden? (مِنْ اَهْلِى) **âilemden.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Âilemden de ağır yük(ümü) **taşıyacak birini benim için** (bir yardımcı olarak) **tâyin et.**

هٰرُونَ اَخِى ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

O yardımcıdan bedel? (هٰرُونَ) **Hârûn'u,** kimdir o? (اَخِى) **kardeşim.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Kardeşim Hârûn'u (bana yardımcı tayin et ki);

اُشْدُدْ بِهٖٓ اَزْرِى ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(اُشْدُدْ) **Sağlamlaştır,** kim ile? (بِهٖٓ) **onunla,** neyi? (اَزْرِى) **gücümü.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Onunla gücümü pekiştir (ve sırtımı sağlamlaştır).

وَاَشْرِكْهُ فِى اَمْرِى ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَاَشْرِكْ) **Ve ortak et,** kimi? (هُ) **onu,** nerede? (فٖى اَمْرٖى) (bu tebliğ) **işimde.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Onu peygamberlerden yaparak elçilik vazîfemi tebliğ) **işimde de onu** (bana) **ortak et.**

كَىْ نُسَبِّحَكَ كَثٖيرًاۙ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(كَىْ نُسَبِّحَ) **Tâ ki tesbîh edelim,** kimi? (كَ) **Seni,** ne yapmakla? (كَثٖيرًا) **çokça.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Tâ ki (bütün yük benim üstümde kalmasın ki aramızda yardımlaşıp ibâdete fırsat bularak) **Seni çokça tesbîh edelim.**

وَنَذْكُرَكَ كَثٖيرًاۜ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَنَذْكُرَ) **Ve zikredelim,** kimi? (كَ) **Seni,** ne yapmakla? (كَثٖيرًا) **çokça.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Ve (birbirimize yardım ederek) **Seni** (anmaya fırsat bulup Yüce Zâtını) **çokça zikredelim.**

اِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصٖيرًا ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(اِنَّكَ) **Gerçekten Sen,** (كُنْتَ) **dâimâ oldun,** kimi? (بِنَا) **bizi,** dâimâ nedir oldun? (بَصٖيرًا) **hakkıyla gören bir Zât.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Gerçekten Sen, dâimâ bizi (görüp gözeten ve tüm hâllerimizi hakkıyla bilen) **bir Basîr oldun."**

قَالَ قَدْ اُوتٖيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسٰى ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (قَدْ اُوتٖيتَ) **muhakkak verildin,** neye? (سُؤْلَكَ) **isteklerine,** yâni istediklerin sana verilmiştir, bu kelime cins tutularak cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "Ey Mûsâ! Şüphesiz sana isteklerin verilmiştir.**

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً اُخْرٰىۙ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَلَقَدْ مَنَنَّا) **Andolsun ki; elbette muhakkak iyilikte bulunmuştuk,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** ne vakitte? (مَرَّةً) **bir vakitte,** bu mânâya göre bu kelime "Vakit" mânâsında zarf olarak tefsîr edilmiştir, mef'ûlü mutlak kabûl edilmesine göre (كَرَّةً) mânâsındadır ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(el-Hemezânî, el-Kitâbü'l-ferîd, 4/417, 4/161)* öyle vakit ki, (اُخْرٰى) **başka olan.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Andolsun ki; muhakkak Biz başka bir kere de elbette sana (şöyle bir) **iyilikte bulunmuştuk.**

اِذْ اَوْحَيْنَٓا اِلٰٓى اُمِّكَ مَا يُوحٰىۙ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

Ne zamanda iyilikte bulunmuştuk? (اِذْ اَوْحَيْنَٓا) (ilhâm yoluyla) **vahyettiğimiz zamanda,** kime? (اِلٰٓى اُمِّكَ) **senin annene,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (يُوحٰى) (senin hakkında) **vahyolunacak.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- O zamanda (iyilikte bulunmuştuk) **ki, Biz** (senin hakkında) **vahyedilecek o şeyi annene** (rüyâsında ilhâm yoluyla şöylece) **vahyetmiştik:**

اَنِ اقْذِفيهِ فِى التَّابُوتِ فَاقْذِفيهِ فِى الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لى وَعَدُوٌّ لَهُۜ
وَاَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنّىۚ وَلِتُصْنَعَ عَلٰى عَيْنى ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

Ne diye vahyettik? (اَنِ اقْذِفى) **bırak diye,** kimi? (هِ) **onu,** neyin içerisine? (فِى التَّابُوتِ) **tâbûtun,** (فَاقْذِفى) **hemen bırak,** kimi? (هِ) **onu,** neyin içerisine? (فِى الْيَمِّ) **o deniz** (gibi olan Nîl Nehri'n)**in içerisine,** (فَلْيُلْقِ) **sonra atsın,** kimi? (هِ) **onu,** ne? (اَلْيَمُّ) **o deniz,** nereye? (بِالسَّاحِلِ) **sâhile,** niçin böyle yap? (يَأْخُذْ) **alsın** (diye), kimi? (هُ) **onu,** kim? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşman,** kim için? (لى) **Benim için,**

daha? (وَعَدُوٌّ) **ve büyük bir düşman,** kim için? (لَهُ) **onun için,** (وَاَلْقَيْتُ) **ve ben bıraktım,** kimin üzerine? (عَلَيْكَ) (ey Mûsâ) **senin üzerine,** neyi? (مَحَبَّةً) **büyük bir sevgiyi,** öyle sevgi ki kimden olucu? (مِنّى) **Benden,** niçin böyle yaptım? (وَلِتُصْنَعَ) **ve tâ ki sen büyütülesin,** ne üzere? (عَلٰى عَيْنى) **Benim gözetimimin üzere.** Buradaki (وَاو) harfi, müahhar olan muzmer bir cümleye atıf içindir ki takdîri (وَلِتُصْنَعَ عَلٰى عَيْنى فَعَلْتُ ذٰلِكَ) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Ey Mûsâ'nın annesi!) **O** (çocuğu)**nu tâbûtun içerisine bırak, sonra kendisini o deniz** (gibi olan Nîl)**e bırak, böylece o deniz onu kıyıya atsın da, hem Benim için büyük bir düşman, hem de** (nihâyetinde) **onun için büyük bir düşman**(lık yapacak Firavun) **onu alsın.**

Ama (çocuğuna bir zarar gelmesinden korkma, zîrâ Biz onun hakkında: "Ey Mûsâ!) **Ben** (kullarımın kalplerine bizzat) **Kendimden** (sevkedeceğim) **büyük bir sevgiyi senin üzerine bıraktım.**

(Bu yüzden seni gören herkes ister istemez çok sevecek ve senden ayrı duramayacak bir hâle gelecek. Ben bunu sen esirgenesin) **ve Benim gözetimim üzere** (en güzel şekilde) **büyütülesin diye** (yaptık" diye karar aldık. İşte sen bunu bil de oğlunu ırmağa bırakmaktan çekinme)**!**

اِذْ تَمْشٖٓى اُخْتُكَ فَتَقُولُ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى مَنْ يَكْفُلُهُ فَرَجَعْنَاكَ اِلٰٓى اُمِّكَ كَىْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا فَلَبِثْتَ سِنٖينَ فٖٓى اَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلٰى قَدَرٍ يَا مُوسٰى ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

Ey Mûsâ! Gözetimimiz üzere büyütülmen ne zamanda vâki oldu? (اِذْ تَمْشٖٓى) **bir zaman ki yürü**(yüp gidi)**yordu,** kim? (اُخْتُكَ) **kız kardeşin,** daha ne yapıyordu? (فَتَقُولُ) **ve diyordu,** ne diyordu? (هَلْ اَدُلُّ) **delâlet edeyim mi,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kime? (عَلٰى مَنْ) **o kimseye ki,** yâni o kimseyi size göstereyim mi ki, (يَكْفُلُ) **üstlenecek,** kimi? (هُ) **onu**(n bakımını), (فَرَجَعْنَا) **böylece geri döndürmüştük,** kimi? (كَ) **seni,** kime? (اِلٰٓى اُمِّكَ) **annene,** niçin? (كَىْ تَقَرَّ) **aydın olsun diye,** ne? (عَيْنُهَا) **onun gözü,** daha ne diye böyle yaptık? (وَلَا تَحْزَنَ) **ve üzülmesin diye,** (وَقَتَلْتَ) **ayrıca** (diğer bir nîmetimi sayacak olursam) **sen öldürmüştün,** kimi? (نَفْسًا) **bir kişiyi,** (فَنَجَّيْنَا) **Biz de kurtarmıştık,** kimi? (كَ) **seni,** neden? (مِنَ الْغَمِّ) **o** (büyük) **gamdan** (ve öldürülme korkusundan), daha ne yapmıştık? (وَفَتَنَّا) **ve böylece**

imtihan (edenin muâmelesine tâbi) **etmiştik,** kimi? (كَ) **seni,** nelerle? (فُتُونًا) **türlü türlü fitnelerle,** bu kelime harf-i cerin hazfi ile mensûbtur, *(el-Medârik)* (فَلَبِثْتَ) **böylece sen durmuştun,** ne kadar? (سِنِينَ) **senelerce,** nerede? (فِى اَهْلِ مَدْيَنَ) **Meyden halkı içerisinde,** (ثُمَّ جِئْتَ) **sonra geldin,** ne üzere? (عَلٰى قَدَرٍ) **bir takdir üzere,** yâni hiç ileri geri yapmaksızın belirlenen zamanda vahye mazhar olman için tâyin edilen yere geldin, (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Ey Mûsâ!) **O zamanda** (sana iyilik yapmıştım) **ki** (annen bu vahyi tatbîk edip seni sandık içerisinde ırmağa bırakıyor ve Firavun seni bulup evlâtlık ediniyordu. Sonra senin hiçbir sütanneyi kabûl etmemen üzerine sıkıntıya düşüyor, bu haberi alan) **kız kardeşin** (de) **gidiyor ve** (Firavun'un köşküne girerek)**: 'Onu**(n bakımını) **üstlenecek bir kimseyi size göstereyim mi?' diyordu.**

Böylece (onun bakıcı bulma fikrini kabullendikleri zaman) **Biz** (sözümüzü tutarak, onun gönlü hoş ve) **gözü aydın olsun ve** (ayrılığından dolayı) **üzülmesin diye seni annene geri döndürmüştük!**

Ayrıca sen (Mısır'da bulunduğun dönemde Kıptîlerden) **bir** (kâfir) **kişiyi öldürmüştün de Biz** (Allâh'ın azâbından korkma ve Firavun tarafından öldürülme gibi) **o** (büyük) **gam** (ve tasalar)**dan seni kurtar**(mak üzere Medyen gibi emniyetli bir yere hicrete muvaffak kıl)**mıştık.**

Böylece Biz seni türlü türlü fitnelerle imtihân (edenin muâmelesine tâbi) **etmiştik. Ey Mûsâ! İşte sen, Medyen halkı içerisinde senelerce kalmıştın da; sonra sen** (tâ ezelde belirlenmiş) **bir kader üzere** (kırk yaşını doldurduğun bugününde Benim vahyime mazhar olacağın bu kutsal mekâna) **geldin.**

وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِى ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَاصْطَنَعْتُ) **Ve Ben seçtim,** kimi? (كَ) **seni,** kim için? (لِنَفْسِى) **Kendi Zâtım için.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Ve Ben seni Kendi Zâtım için (Benim vahyime ve risâletime nâil olasın, özellikle de muhabbetime mazhar olasın diye) **seçtim.**

اِذْهَبْ اَنْتَ وَاَخُوكَ بِاٰيَاتِى وَلَا تَنِيَا فِى ذِكْرِى ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(اِذْهَبْ) **Git,** kim? (اَنْتَ) **sen,** daha? (وَاَخُوكَ) **ve kardeşin** (Hârûn), ne ile birlikte olduğunuz hâlde? (بِاٰيَاتٖى) **âyetlerim** (ve mûcizelerim)**le birlikte,** (وَلَا تَنِيَا) **ve ikiniz gevşeklik etmeyin,** ne husûsunda? (فٖى ذِكْرٖى) **Beni zikretmede.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Sen ve kardeşin (size vermiş olduğum mûcize ve) **âyetlerimle birlikte** (Firavun'a) **git. Ama ikiniz de Beni zikretmede** (ve teblîğ esnâsında Bana hamd-ü senâda ve tesbihte bulunma konusunda) ***/Beni****(m dînimi insanlara ulaştırma ve)* ***anlatmada/*** **gevşeklik etmeyin.** (Hiçbir hâlde Beni unutmayın ve kullarımı Bana dâvet husûsunda en ufak bir ihmâlde bulunmayın.)

اِذْهَبَٓا اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰىۚ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(اِذْهَبَٓا) **İkiniz gidin,** kime? (اِلٰى فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** niçin? (اِنَّهُ) **çünkü gerçekten o,** (طَغٰى) **haddi aşmıştır.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- İkiniz Firavun'a gidin! Zîrâ gerçekten o haddi aşmıştır.

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ اَوْ يَخْشٰى ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(فَقُولَا) **Hemen ikiniz söyleyin,** kime? (لَهُ) **ona,** neyi? (قَوْلًا) **bir sözü,** öyle söz ki, (لَيِّنًا) **çok yumuşak olan,** (لَعَلَّهُ) **ola ki o,** (يَتَذَكَّرُ) **iyice öğütlenir,** (اَوْ يَخْشٰى) **ya da korkar.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Hemen ikiniz ona ('Temizlenmek ister misin?', 'Seni Rabbinin rızâsına kavuşturसam ne dersin?' gibi arz ve istişâre yolu üzere) **çok yumuşak olan bir söz söyleyin.**

Ola ki o iyice öğütlenir (de hakka yönelir) **ya da** (inanmasa bile sizin söylediklerinizden etkilenerek düşünceye dalıp âkıbetinden) **korkar.**

قَالَا رَبَّنَٓا اِنَّنَا نَخَافُ اَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَٓا اَوْ اَنْ يَطْغٰى ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(قَالَا) **İkisi dediler,** ne dediler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (اِنَّنَا) **muhakkak Biz,** (نَخَافُ) **korkuyoruz,** neden? (اَنْ يَفْرُطَ) **onun** (bizi dinlemeden cezâ verme husûsunda) **önce davranmasından,** kime karşı? (عَلَيْنَا) **bize karşı,** (اَوْ اَنْ يَطْغٰى) **ya da azgınlık yapmasından.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- O ikisi (de bu emri alınca) **dediler ki: "Ey Rabbimiz! Gerçekten biz onun** (bizim teblîğimizi tamamlamamıza ve mûcize göstermemize fırsat bırakmadan) **bize karşı** (kötü muâmelede bulunup cezâ verme husûsunda) **önce davranmasından ya da az**(gınlığına azgınlık katarak Senin hakkında uygunsuz tâbirler kullan)**masından korkmaktayız."**

قَالَ لَا تَخَافَآ اِنَّنٖى مَعَكُمَآ اَسْمَعُ وَاَرٰى ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(قَالَ) **Buyurdu,** neyi buyurdu? (لَا تَخَافَا) **ikiniz** (de) **korkmayın,** (اِنَّنٖى) **çünkü muhakkak Ben,** kimle berâberim? (مَعَكُمَا) (yardım bakımından) **ikinizle berâberim,** daha ne yaparım? (اَسْمَعُ) (sözlerinizi) **duyarım,** daha? (وَاَرٰى) **ve** (yaptıklarınızı da, size yapılacakları da) **görürüm.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "İkiniz de korkmayın! Muhakkak ki Ben** (yardım ve desteğimle) **ikinizle berâberim.** (Sözlerinizi ve size söylenecekleri) **duyarım ve** (sizin yaptıklarınızı da, size yapılacakları da) **görürüm.**

(Dolayısıyla duâlarınızı kabûl ederim ve size yapılmak istenen kötülükleri engellerim. Çünkü Ben gâfil değilim, artık siz hiç dertlenmeyin.)

فَأْتِيَاهُ فَقُولَآ اِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَاَرْسِلْ مَعَنَا بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِاٰيَةٍ مِنْ
رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلٰى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(فَأْتِيَا) **Hemen ikiniz gidin,** kime? (هُ) **ona,** (فَقُولَآ) **sonra ikiniz deyin,** neyi deyin? (اِنَّا) **muhakkak biz,** kimiz? (رَسُولَا رَبِّكَ) **Rabbinin iki elçisiyiz,** (فَاَرْسِلْ) **öyleyse salıver,** kiminle berâber? (مَعَنَا) **bizimle berâber,** kimi? (بَنٖى اِسْرَاءٖيلَ) **İsrâîloğullarını,** daha ne yap? (وَلَا تُعَذِّبْ) **ve azap etme,** kime? (هُمْ) **onlara,** (قَدْ جِئْنَا) **muhakkak biz getirdik,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بِاٰيَةٍ) **büyük bir âyet**

(ve mûcizey)i, kimden? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbinden,** (وَالسَّلَامُ) **bütün selâmlar** (ve selâmetler) **ise,** kimin üzerinedir? (عَلٰى مَنِ) **o kimse üzerinedir ki,** (اتَّبَعَ) **hakkıyla tâbi oldu,** neye? (الْهُدٰى) **hidâyete.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Hemen ikiniz de ona gidin ve deyin ki: 'Gerçekten biz senin Rabbinin iki rasûlüyüz. Öyleyse İsrâîloğullarını(n köleliğine son verip onları) **bizimle birlikte hemen salıver ve** (bundan sonra) **onlara** (zor işler yükleyerek) **azap etme. Muhakkak biz** (doğruluğumuza delâlet etmesi için) **sana Rabbinden büyük bir âyet** (ve mûcize) **getirdik.**

(Tüm azaplardan kurtuluş ve selâmete kavuşmak için Allâh'tan, meleklerden ve sâlih kullardan gelecek) **bütün selâm** (ve duâ)**lar ise, hidâyete hakkıyla tâbi olmuş kimseler üzerinedir.**

اِنَّا قَدْ اُوحِيَ اِلَيْنَٓا اَنَّ الْعَذَابَ عَلٰى مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(Mûsâ ve Hârûn *(Aleyhimesselâm)* sözlerine şöyle devâm ettiler:) (اِنَّا) **muhakkak biz,** (قَدْ اُوحِيَ) **muhakkak vahyolundu,** kime? (اِلَيْنَا) **bize,** ne? (اَنَّ الْعَذَابَ) **gerçekten tüm azaplar,** buradaki (الْ) istiğrâk içindir, *(el-Âlûsî)* kimin üzerindedir? (عَلٰى مَنْ) **o kimsenin üzerine** (yerleşmiş)**dir ki,** (كَذَّبَ) (peygamberleri) **yalanladı,** daha? (وَتَوَلّٰى) **ve** (îmandan) **yüz çevirdi.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Şüphesiz biz; gerçekten bize: 'Muhakkak (dünyâda da âhirette de) **tüm azaplar, o** (peygamberleri) **yalanlamış olan ve** (îmândan) **yüz çevirmiş bulunan kimselerin üzerine** (yerleşmiş)**dir' diye vahyedilmiştir."**

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسٰى ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(قَالَ) (Firavun) **dedi,** ne dedi? (فَمَنْ) **o hâlde kimdir,** bu mânâya göre (مَنْ) mukaddem haberdir, kim? (رَبُّكُمَا) **ikinizin Rabbi,** (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Bu tebliğlerle karşılaşan Firavun) **dedi ki: "Ey Mûsâ! Peki, ikinizin Rabbi kimdir?"**

قَالَ رَبُّنَا الَّذٖى اَعْطٰى كُلَّ شَیْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدٰى ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبُّنَا) **Rabbimiz ancak,** kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zâttır ki,** (اَعْطٰى) **verdi,** neye? (كُلَّ شَیْءٍ) **her bir şeye,** neyi? (خَلْقَهُ) **yaratılış şeklini,** (ثُمَّ هَدٰى) **sonra** (onu sâhip olduğu imkânlardan nasıl istifâde edeceği husûsunda) **doğruya eriştirmiştir.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Bizim Rabbimiz ancak O Zâttır ki; her bir şeye** (kendisine ihtiyaç duyacağı ve ancak onunla rahat yaşayabileceği münâsip) **yaratılış şeklini vermiş, sonra da** (onu sâhip olduğu imkânlardan nasıl istifâde edeceği husûsunda) **doğruya eriştirmiştir."**

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْاُولٰى ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(قَالَ) (Firavun) **dedi,** neyi dedi? (فَمَا بَالُ الْقُرُونِ) **o hâlde** (puta tapan) **asırlar** (halkın)**ın hâli nedir,** öyle asırlar ki, (اَلْاُولٰى) **en önce olan.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Firavun) **dedi ki:** "(Ey Mûsâ! Beni geçmiş ümmetlerin yıkımları gibi bir felâkete mâruz kalmakla tehdit ettiğine göre) **peki, ya o** (puta tapan) **evvelki asırlar** (halkın)**ın durumu nedir?** (Onlar Allâh'a ibâdet etmedikleri hâlde nasıl yaşadılar ve nasıl helâk edildiler?)"

قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبّٖى فٖى كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبّٖى وَلَا يَنْسٰى ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (عِلْمُهَا) **onların bilgisi,** nerededir? (عِنْدَ رَبّٖى) **Rabbimin** (ezelî ilmi) **nezdindedir,** o bilgiler nerede kayıtlı olduğu hâlde? (فٖى كِتَابٍ) **büyük bir Kitâb** (olan Levh-i Mahfûz)**da,** (لَا يَضِلُّ) **yanılmaz,** kim? (رَبّٖى) **Benim Rabbim,** daha? (وَلَا يَنْسٰى) **ve unutmaz.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Onlara âit bilgi** (Levh-i Mahfûz nâmındaki) **büyük bir Kitâb'ta** (kayıtlı) **bulunduğu hâlde** (tâ ezelden) **Rabbimin nezdindedir.**

Rabbim (kime ne muâmele yapacağı husûsunda) **yanılmaz ve** (kimin ne yaptığını hiçbir zaman) **unutmaz."**

Müfessirlerin beyânına göre; o gün için Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a Tevrât indirilmediğinden Mûsâ *(Aleyhisselâm)*, Nûh, Âd ve Semûd kavimleri gibi helâke uğratılan kâfir toplumların nasıl yaşadıklarını ve ne şekilde helâk edildiklerini bilemediği için Firavun'a cevap veremeyince konuyu Allâh-u Te'âlâ'nın yanılmaz ve şaşmaz ilmine havâle etmiştir. *(el-Hâzin)*

اَلَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ ف۪يهَا سُبُلًا وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءًۜ فَاَخْرَجْنَا بِه۪ٓ اَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتّٰى ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

O Mûsâ ile Hârûn'un ve bütün âlemlerin Rabbi kimdir? (اَلَّذ۪ى) **O Zâttır ki,** bu ism-i mevsûl mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîr: (هُوَ الَّذ۪ى) şeklindedir, (جَعَلَ) **yaptı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **yeri,** nedir yaptı? (مَهْدًا) **bir döşek,** daha? (وَسَلَكَ) **ve tâyin etti,** bu fiil aslında "Girdi" mânâsında ise de burada (جَعَلَ) mânâsında tefsîr edilmiştir, *(el-Beyzâvî)* kim için? (لَكُمْ) **sizin** (rahat dolaşabilmeniz) **için,** nerede? (ف۪يهَا) **orada,** neyi? (سُبُلًا) **birtakım yolları,** daha? (وَاَنْزَلَ) **ve indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** neyi? (مَٓاءً) **bir suyu,** (فَاَخْرَجْنَا) **sonra Biz çıkardık,** ne sebebi ile? (بِه۪ٓ) **onun sebebi ile,** neyi? (اَزْوَاجًا) **birçok türleri,** öyle türler ki neden olucu? (مِنْ نَبَاتٍ) **bitkilerden,** öyle bitkiler ki, (شَتّٰى) **farklı farklı olucu.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Âlemlerin Rabbi olan Allâh-u Te'âlâ) **öyle bir Zâttır ki; yeri sizin için bir döşek** (gibi istifâdenize uygun) **yapmıştır, orada sizin** (dilediğiniz yerlere kolayca ulaşabilmeniz) **için** (dağlar ve vâdîler arasında) **birtakım yollar da tâyin etmiştir ve gökten bir su indirmiştir. Sonra Biz onun sebebiyle farklı farklı olan bitkilerden nice türleri** (sizin için) **çıkardık.**

كُلُوا وَارْعَوْا اَنْعَامَكُمْۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِاُو۬لِي النُّهٰى ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(Sonra size şöyle buyurduk:) (كُلُوا) **yiyin,** daha? (وَارْعَوْا) **ve** (o meralarda) **otlatın,** neyi? (اَنْعَامَكُمْ) **davarlarınızı,** (اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ) (ey insan) **işte sana, şüphesiz ki bun**(ları yaratmamız)**da vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette çok büyük ve birçok âyetler vardır,** kim için? (لِاُو۬لِي النُّهٰى) **engelleyici akıllara sâhip kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Böylece Biz kullarımıza buyurduk ki:) '(Bu rızıklardan) **kendiniz yeyin, davarlarınızı da** (o meralarda) **otlatın.** (Ey insan!) **İşte sana! Elbette bu** (sayıla)**n**(lar)**da,** (yanlışın peşine gitmekten ve çirkin işler yapmaktan) **engelleyici akıllara sâhip kimseler için** (Allâh-u Te'âlâ'nın yüce sanatlarını gösteren) **çok büyük ve birçok âyetler vardır.**

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(مِنْهَا) **Ondan,** yâni topraktan, (خَلَقْنَا) **Biz yarattık,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (وَفِيهَا) **ve onun içine,** (نُعِيدُ) **döndüreceğiz,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (وَمِنْهَا) **yine ondan,** (نُخْرِجُ) **çıkartacağız,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne zaman? (تَارَةً) **bir kere,** öyle bir kere ki, (اُخْرٰى) **diğer olan.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Biz sizi o (tevâzuun en belirgin örneği ola)**n** (toprak)**dan yarattık;** (öldüğünüzde de gömülmek üzere) **yine sizi ona döndüreceğiz, diğer bir kere de** (sizi diriltip kabirlerinizden kaldıracağımız zaman) **sizi ondan çıkartacağız.**

Müfessirlerin beyânı vechile; insan neslinin babası Âdem *(Aleyhisselâm)* bizzat topraktan yaratıldığı için, onun neslinin de topraktan yaratılmış olduğu elbette mülâhaza edilebilir.

Ama her insanın yaratıldığı menînin, birtakım gıdâlardan meydana geldiği, o yiyeceklerin de topraktan olduğu düşünülecek olursa, insanın yaratılış maddesinin iki vâsıtayla yine toprağa döndüğü anlaşılır. Lâkin Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen: "Hiçbir çocuk yoktur ki (anne rahminde şekli belirlenirken) mutlaka onun üzerine (defnedileceği) çukurunun toprağından serpilmiştir" *(Ebû Nu'aym, Hılyetü'l-evliyâ, 2/280; el-Hakîmü't-Tirmizî, Nevâdiru'l-usûl, 1/267; el-Kurtubî, et-Tefsîr, 14/80)* hadîs-i şerîfine göre, her insanın vâsıtasız olarak topraktan yaratılmış olduğu husûsu da sâbittir.

Bu rivâyet Atâ el-Horâsânî *(Radıyallâhu Anh)* tarîkıyle de birçok mûteber eserde zikredilmiştir. *(İbnü 'Abdilberr, et-Temhîd, 24/400; el-Kurtubî, et-Tefsîr, 14/81; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 10/214)*

وَلَقَدْ اَرَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَاَبٰى ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(وَلَقَدْ اَرَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak gösterdik,** kime? (هُ) **o** (Firavu)**na,** neyi? (اٰيَاتِنَا) **âyetlerimizi,** (كُلَّهَا) **onların hepsini,** (فَكَذَّبَ) **fakat o yalanladı,** daha? (وَاَبٰى) **ve** (hakkı kabûl etmekten) **imtinâ etti** (geri durdu).

Meâl-i Şerîf - 56

56- Andolsun ki; elbette Biz o (Firavu)**na** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a verilmiş olan) **o mûcizelerin tümünü kesinlikle gösterdik. Fakat o yalanladı ve** (hakkı kabûl etmekten) **imtinâ etti** (de inkârda direterek îmân etmekten geri durdu).

قَالَ اَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ اَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا مُوسٰى ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(قَـالَ) **Dedi,** neyi dedi? (اَجِئْـتَ) **sen geldin mi,** kime? (نَـا) **bize,** niçin? (لِتُخْـرِجَ) **çıkarasın diye,** kimi? (نَـا) **bizi,** nereden? (مِـنْ اَرْضِنَـا) **toprağımızdan,** ne sebebi ile? (بِسِحْرِكَ) (yaptığın büyü ve) **sihrin sebebi ile,** (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ!**

Meâl-i Şerîf - 57

57- (Firavun Mûsâ *(Aleyhisselâm)*dan gördüğü mûcizeler karşısında korkuya kapılarak) **dedi ki: "Ey Mûsâ! Sen bize** (yaptığın büyülerin ve) **sihrin sebebi ile bizi toprağımızdan çıkarasın diye mi geldin?!**

فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِثْلِهِ فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ
وَلَٓا اَنْتَ مَكَانًا سُوًى ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(فَلَنَأْتِيَنَّ) **İşte andolsun ki; elbette getireceğiz,** bu fiil ileride gelen (بِـ) harf-i ceri sebebi ile "Getireceğiz" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getireceğiz? (كَ) **sana,** neyi? (بِسِحْرٍ) **bir sihri** (ve büyüyü), öyle büyü ki, (مِثْلِهِ) **onun benzeri,** (فَاجْعَلْ) **o hâlde tâyin et,** nerede? (بَيْنَنَا) **bizim aramızda,** daha? (وَبَيْنَكَ) **ve senin aranda,** neyi? (مَوْعِدًا) **bir sözleşmeyi** (onun yerini ve zamânını), öyle sözleşme ki, (لَا نُخْلِفُ) **bozmayalım,** neyi? (هُ) **onu,** kim? (نَحْنُ) **biz,** daha? (وَلَٓا اَنْتَ) **sen de** (bozucu) **olmayasın,** nereyi tâyin et? (مَكَانًا) **bir mekânı,** öyle mekân ki, (سُوًى) (kendisinde dağ tepe bulunmayacak şekilde) **dümdüz olan.** *(el-Âlûsî, 16/358)*

Meâl-i Şerîf - 58

58- İşte andolsun ki; elbette sana onun benzeri bir sihri (ve büyüyü) **getireceğiz. O hâlde sen, bizim aramızla senin aranda** (müştereken uyulacak) **bir sözleşme** (yeri) **olarak** (kendisinde dağ tepe bulunmayan) **dümdüz bir mekânı tâyin et ki, biz onu bozmayalım, sen de** (o sözü bozucu) **olmayasın."**

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّينَةِ وَاَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ ضُحًى ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(Bunun üzerine Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (مَوْعِدُكُمْ) **size vaad edilen zaman,** nedir? (يَوْمُ الزِّينَةِ) (bayram gününüz olan) **ziynet** (ve süslenme) **günü**(nüz)**dür,** daha nedir? (وَاَنْ يُحْشَرَ) **ve toplanacağı** (zaman)**dır,** kim? (اَلنَّاسُ) **insanlar,** ne zamanda? (ضُحًى) **kuşluk vaktinde.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Bunun üzerine Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Size vaad edilen zaman, ziynet**(li elbiselerinizi ve süs eşyâlarınızı giyinmekte olduğunuz bayram) **günüdür ve** (o günde) **insanların kuşluk vaktinde toplanması** (olarak kararlaştırılmış)**dır."**

فَتَوَلّٰى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ اَتٰى ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(فَتَوَلّٰى) **Sonra dönüp gitti,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** (فَجَمَعَ) **hemen topladı,** neyi? (كَيْدَهُ) **hîlesini** (uygulatacağı büyücüleri), (ثُمَّ اَتٰى) **sonra** (buluşma yerine) **geldi.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Sonra Firavun (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın yanından) **dönüp gitti de, hemen** (tüm büyücüleri çağırıp, istedikleri bütün malzemeleri temin ederek) **hîlesini** (uygulatacağı büyücülerini) **topladı ve sonra** (buluşma yerine) **geldi.**

قَالَ لَهُمْ مُوسٰى وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ
وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرٰى ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(قَالَ) **Dedi,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** neyi dedi? (وَيْلَكُمْ) **helâk** (ve yıkım) **size** (gelip çatacaktır), (لَا تَفْتَرُوا) **uydurmayın,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (كَذِبًا) **bir yalanı,** (فَيُسْحِتَ) **sonra kök**(ünüzü) **kazıyacak şekilde helâk eder,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne ile? (بِعَذَابٍ) **büyük bir azap ile,** (وَقَدْ خَابَ) **gerçekten de hüsrâna uğradı,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (اِفْتَرٰى) (Allâh'a karşı) **iftirâda bulundu.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Mûsâ o (karşısına çıkarıla)**n** (sihirbaz)**lara: "Helâk** (ve yıkım) **size** (gelip çatacaktır)**!** (Gönderdiği mûcizeleri 'Büyü' diye adlandırarak) **Allâh'a karşı bir yalan uydurmayın, sonra O** (dayanamayacağınız) **büyük bir azapla kök**(ünüzü) **kazıyacak şekilde sizi helâk eder. Zâten** (Allâh'a karşı) **iftirâda bulunmuş olan kimse gerçekten** (en büyük zarar ve) **hüsrâna uğramıştır" dedi.**

فَتَنَازَعُٓوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَاَسَرُّوا النَّجْوٰى ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(فَتَنَازَعُٓوا) **Böylece o** (büyü yapmak için çağrıla)**nlar tartıştılar,** neyi? (اَمْرَهُمْ) **işlerini,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** daha ne yaptılar, (وَاَسَرُّوا) **ve gizli tuttular,** neyi? (اَلنَّجْوٰى) **fısıldaşmayı.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Böylece o (büyü yapmak için çağrıla)**nlar** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın sözlerinin bir büyücü kelâmına benzemediğini fark ederek) **işlerini aralarında tartıştılar ve** (bunu yaparken Mûsâ ve Hârûn *(Aleyhimesselâm)*a görünmemeye ve konuştuklarını duyurmamaya âzamî gayret göstererek) **fısıldaşmayı gizli tuttular.**

Müfessirler, büyücülerin aralarında fısıldaştıkları söz hakkında birkaç görüş beyân etmişlerdir: Kimine göre bu, bir sonraki âyette zikredilecek sözleridir, kimine göreyse: "Bu bir büyücü sözü olamaz", "O bize gâlip gelirse ona tâbi oluruz", "O bir büyücü ise zâten biz onu yeneriz ama gücünü Allâh'tan alıyorsa o zaman şânı büyük olur" gibi sözlerdir. *(el-Âlûsî)*

قَالُٓوا اِنْ هٰذَانِ لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ اَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ
بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلٰى ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(قَالُٓوا) **Dediler,** neyi dediler? (اِنْ هٰذَانِ) **gerçekten işte bu ikisi,** kimdir? (لَسَاحِرَانِ) **elbette iki büyücüdür,** öyle iki büyücü ki, (يُرِيدَانِ) **ikisi arzuluyor,** neyi? (اَنْ يُخْرِجَا) **çıkarmalarını,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereden? (مِنْ اَرْضِكُمْ) **toprağınızdan,** ne sebebi ile? (بِسِحْرِهِمَا) **ikisinin sihirleri sebebi ile,** daha neyi arzuluyorlar? (وَيَذْهَبَا) **ve ikisi gidermeyi,** bu fiil peşi sıra zikredilen (بَا) harfi ile müte'addî olmuştur, neyi gidermek istiyorlar? (بِطَرِيقَتِكُمْ) **sizin yolunuzu,** öyle yol ki, (اَلْمُثْلٰى) **o en üstün olan.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (Birbirlerine gizlice) **dediler ki: "Gerçekten işte bu ikisi elbette iki büyücüdür ki, ikisi** (de yaptıkları büyü ve) **sihirleri sebebiyle sizi toprağınızdan çıkarmayı ve sizin o en üstün yolunuzu gidermeyi** (böylece Firavun'u ilâh edinme dâvânızı tamâmen ortadan kaldırmayı) **arzulamaktadırlar.**

فَاَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا وَقَدْ اَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلٰى ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(فَاَجْمِعُوا) **Artık siz bir araya getirin,** neyi? (كَيْدَكُمْ) **hîle** (ve hünerleri)**nizi** (sergilemek için gerekli malzemenizi), (ثُمَّ ائْتُوا) **sonra gelin,** ne olarak? (صَفًّا) **tek bir safta dizilmiş kimseler hâlinde,** bu kelime masdar olup burada cemî kabûl edilerek (مُصْطَفِّينَ) mânâsında tefsîr edilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn)* (وَقَدْ اَفْلَحَ) **ve gerçekten felâh buldu** (kazandı), ne zaman? (اَلْيَوْمَ) **bugün,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (اِسْتَعْلٰى) **üstün geldi.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- Artık siz (tüm) **hîle** (ve hünerleri)**nizi** (sergilemek için gerekli malzemenizi) **bir araya getirin de sonra tek bir safta dizilmiş kimseler hâlinde** (Mûsâ'ya karşı) **geli**(p büyünüzü sergileyi)**n. Zâten üstün gelmiş olan kimse, gerçekten bugün felâh bulmuştur** (ve murâdına ermiştir)**."**

قَالُوا يَا مُوسٰى اِمَّا اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّا اَنْ نَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَلْقٰى ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(قَالُوا) (Büyücüler buluşma yerine geldiklerinde) **dediler,** ne dediler? (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ,** (اِمَّا اَنْ تُلْقِيَ) **ya senin** (yapacağını ortaya) **atman,** bu terkîb mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (اَلْاَمْرُ اِلْقَاؤُكَ) "Bu(gün yapılacak) iş ya senin atmandır" şeklindedir. Gerçi mahzûf bir (اِخْتَرْ) fiilinin mef'ûlü kabûl edenler de olmuştur ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(ed-Dürru'l-masûn)* senin işin daha nedir? (وَاِمَّا اَنْ نَكُونَ) **ya da bizim olmamızdır,** nedir olmamız? (اَوَّلَ مَنْ) **o kimselerin ilki ki,** (اَلْقٰى) (hünerini ortaya) **attı.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Büyücüler buluşma yerine geldiklerinde Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a karşı güzel bir edep sergileyerek) **dediler ki: "Ey Mûsâ! Ya senin** (hünerini ortaya) **atman ya da bizim** (yapacağını ortaya) **atmış olan kimselerin ilki olmamız** (arasında bir seçim yap)**!"**

قَالَ بَلْ اَلْقُوا فَاِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ اِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ اَنَّهَا تَسْعٰى ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(قَالَ) **Mûsâ** *(Aleyhisselâm)* **dedi,** ne dedi? (بَلْ اَلْقُوا) **hayır siz atın,** (فَاِذَا حِبَالُهُمْ) **birdenbire onların** (getirdikleri urganları ve) **ipleri,** daha? (وَعِصِيُّهُمْ) **ve değnekleri,** nedir? (يُخَيَّلُ) **hayal ettiriliyordu,** kime? (اِلَيْهِ) **ona,** neden dolayı? (مِنْ سِحْرِهِمْ) **sihir** (ve büyü)**lerin**(in büyüklüğün)**den dolayı,** ne diye hayâl ettiriliyordu? (اَنَّهَا) **gerçekten onlar,** nedir? (تَسْعٰى) **koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*)**: "Hayır** (ben önce atmam), (ilk başta) **siz atın" dedi. Sonra** (onlar hünerlerini ortaya koyunca) **sihir** (ve büyü)**lerin**(in büyüklüğün)**den dolayı** (civalayıp boyalayarak vâdiye getirdikleri) **ipleri ve değnekleri; gerçekten de onlar koşuyorlar diye birdenbire ona hayâl ettiriliyordu.**

Beyzâvî *(Rahimehullâh)*ın, bir risâlesindeki beyânı vechile; sihrin hakîkî olan kısmı vardır (Allâh-u Te'âlâ'nın yaratmasıyla onun etkileri dışta görünür), gerçek dışı olan kısmı da vardır ki ona göz boyama denilir. (Nitekim büyücülerin, üzerine civa sürdükleri iplere ve halatlara güneş vurunca Mûsâ *(Aleyhisselâm)* onları koşan canlı varlıklar sanmıştır.)

İşte bu âyet-i kerîmede anlatılan büyü, göz boyama kabîlinden olan bir sihir olduğu için hayal kabîlinden sayılmıştır. Nitekim diğer bir âyet-i kerîmede geçen: "İnsanların gözlerini büyülediler" *(A'râf Sûresi:116)* kavl-i şerîfi bu hakîkate işâret etmektedir.

Bâzıları bu âyet-i kerîmeden yola çıkarak; sihrin bütün çeşitlerinin bir hayalden ibâret olduğunu, büyünün bir hakîkati olmadığını, dolayısıyla hiçbir etkisinin görülemeyeceğini, etki gibi görülen şeyin de bir evhamdan ibâret olduğunu söylemekte iseler de bu görüş âyet ve hadîslere zıt düşmektedir. Zîrâ Felak ve Nâs sûrelerinin iniş sebebi okunduğunda, ayrıca Bakara Sûresi'nin 102. âyet-i kerîmesi iyi incelendiğinde anlaşılacaktır ki, sihir, Allâh-u Te'âlâ'nın izniyle bâzı zararlar verebilir. Ancak ondan kurtuluş çâresi sâdece âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflerde belirtilen özel birtakım zikir ve duâlar vesîlesiyle Allâh-u Te'âlâ'ya sığınmaktır. *(el-Âlûsî, 16/381; Ebû Hayyân, 15/92)*

فَاَوْجَسَ فِى نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسٰى ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(فَاَوْجَسَ) **Hemen gizledi,** nerede? (فِى نَفْسِهِ) **kendi içinde,** neyi? (خِيفَةً) **bir korkuyu,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Hemen Mûsâ kendi içinde bir korku gizledi.

Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın burada belirtilen korkusu, kendi nefsi adına bir endişe içermemektedir. Ancak onların sergiledikleri oyunlar karşısında insanların kafası karışarak asâ mûcizesi hakkında bir şüpheye düşerler de îmân etmezler korkusudur. Fakat kendisine güven sarsılır diye düşünerek bu endişesini içinde gizlemiştir. *(en-Nesefî, et-Teysîr, 10/312)*

قُلْنَا لَا تَخَفْ اِنَّكَ اَنْتَ الْاَعْلٰى ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(قُلْنَا) **Biz buyurduk,** neyi buyurduk? (لَا تَخَفْ) **korkma,** (اِنَّكَ) **şüphesiz ki sen,** (اَنْتَ) **ancak sen,** kimsin? (الْاَعْلٰى) **en üstün olacak kişi.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Biz buyurduk ki: "(Onların sana bir zarar vereceği ya da insanların şüphelenerek sana uymayacakları gibi düşüncelere kapılarak) **korkma! Şüphesiz ki sen; ancak sen en üstün olacak kişisin.**

وَاَلْقِ مَا فٖى يَمٖينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُواۜ اِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍۜ
وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ اَتٰى ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(وَاَلْقِ) **Ve bırak,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** nerededir? (فٖى يَمٖينِكَ) **sağ elinde,** (تَلْقَفْ) **yutsun,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (صَنَعُوا) **sanat hâlinde yaptılar,** (اِنَّمَا) **şüphesiz o şeyler ki,** (صَنَعُوا) **onlar sanat diye icrâ ettiler,** onlar nedir? (كَيْدُ سَاحِرٍ) **bir büyücü hîlesidir,** (وَلَا يُفْلِحُ) **hâlbuki felâh bulmaz** (başarıya erişemez), kim? (السَّاحِرُ) **büyücü,** (حَيْثُ اَتٰى) **nereye gel**(ip git)**se** (ve ne yapsa).

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Ey Mûsâ! Sen onların sergiledikleri bunca halatları, urganları ve koşan yılan şeklinde görülen civalı boyalı şeyleri hiç önemseme!) **Sağ elinde bulunan şeyi** (o küçücük görünen değneğini yere) **bırak da, onların sanat hâlinde yapmış oldukları şeylerin tümünü yutuversin.**

Onların sanat diye icrâ ettikleri o şeyler, gerçekten bir büyücü hîlesidir. Büyücü ise nereye gel(ip git)**se** (ve ne yapsa) **felâh bulmaz** (ve hiçbir murâdına erişemez)."

فَاُلْقِىَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوا اٰمَنَّا بِرَبِّ هٰرُونَ وَمُوسٰى ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(فَاُلْقِىَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın asâsının bütün yaptıklarını yuttuğunu görünce) **hemen** (yere) **atıldı,** kim? (السَّحَرَةُ) **o büyücüler,** ne oldukları hâlde? (سُجَّدًا) **secde eden kimseler hâlinde,** (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (اٰمَنَّا) **biz îmân ettik,** kime? (بِرَبِّ هٰرُونَ) **Hârûn'un Rabbine,** daha? (وَمُوسٰى) **ve Mûsâ'nın.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Bunun üzerine o büyücüler (sergiledikleri vâdîler dolusu malzemenin, küçücük bir değnek tarafından bir lokma gibi yutulduğunu görünce, bunun bir büyü olmayıp ancak bir mûcize olduğunu anlayarak) **secde eden kimseler hâlinde** (yere) **atıldı**(lar) **da: "Biz Hârûn ile Mûsâ'nın Rabbine îmân ettik" dediler.**

قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْۜ اِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذٖى عَلَّمَكُمُ السِّحْرَۚ
فَلَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ فٖى جُذُوعِ النَّخْلِۘ
وَلَتَعْلَمُنَّ اَيُّنَٓا اَشَدُّ عَذَابًا وَاَبْقٰى ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(قَالَ) (Firavun) **dedi,** neyi dedi? (اٰمَنْتُمْ) (demek) **îmân ettiniz,** kime? (لَهُ) **ona,** neden önce? (قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ) **ben izin vermeden önce,** kime? (لَكُمْ) **size,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki o,** kimdir? (لَكَبِيرُكُمْ) **elbette sizin büyüğünüzdür,** (اَلَّذٖى) **öyle** (ulu) **kimse ki,** (عَلَّمَ) **öğretti,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (اَلسِّحْرَ) **bu büyüyü,** (فَلَاُقَطِّعَنَّ) **şimdi andolsun ki; elbette iyice keseceğim,** neyi? (اَيْدِيَكُمْ) **ellerinizi,** daha? (وَاَرْجُلَكُمْ) **ve ayaklarınızı,** ne şekilde olduğu hâlde? (مِنْ خِلَافٍ) (sağ el-sol ayak şeklinde) değişik bir taraftan, daha? (وَلَاُصَلِّبَنَّ) **ve yemin olsun mutlaka fecî bir şekilde asacağım,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nelerin üzerinde? (فٖى جُذُوعِ النَّخْلِ) **hurma dallarının üzerinde,** burada (فٖى) harf-i ceri (عَلٰى) harfi mânâsındadır, *(ed-Dürru'l-masûn)* (وَلَتَعْلَمُنَّ) **ve andolsun ki; elbette mutlaka bileceksiniz,** şunu bileceksiniz ki, (اَيُّنَٓا) **hangimiz,** nedir? (اَشَدُّ) **daha güçlüdür,** ne bakımından? (عَذَابًا) **azap etme bakımından,** daha nedir? (وَاَبْقٰى) **ve** (işkencesi) **daha kalıcıdır.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- (Firavun) **dedi ki: "**(Demek) **ben size izin vermeden önce siz ona îmân ettiniz! Şüphesiz ki o** (Mûsâ), **elbette sizin öyle bir büyüğünüzdür ki size bu sihri o öğretmiştir.** (Siz bu işi aranızda anlaşarak, ondan küçük büyüler sergilediniz. O ise daha büyük oynayarak sizi yendi.)

Şimdi andolsun ki; elbette ellerinizi ve ayaklarınızı (sağ el, sol ayak şeklinde) **değişik taraf**(lar)**dan iyice keseceğim, sonra yemin olsun ki; mutlaka hepinizi hurma dalları üzerinde fecî bir şekilde asacağım. Andolsun ki; azap bakımından** (ben mi, Mûsâ'nın İlâhı mı) **hangimiz daha güçlü ve** (işkencesi) **daha kalıcı imiş, elbette kesinlikle bileceksiniz."**

قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلٰى مَا جَٓاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذ۪ي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَٓا اَنْتَ قَاضٍۜ اِنَّمَا تَقْض۪ي هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَاۜ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(قَالُوا) **Onlar** (da) **dediler,** neyi dediler? (لَنْ نُؤْثِرَ) **aslâ tercih etmeyeceğiz,** kimi? (كَ) **seni,** neye karşı? (عَلٰى مَا) **o şeylere karşı ki,** (جَٓاءَ) **geldi,** kime? (نَا) **bize,** neden oldukları hâlde? (مِنَ الْبَيِّنَاتِ) **o çok açık mûcizelerden,** daha kime karşı seni tercih etmeyeceğiz? (وَالَّذ۪ي) **ve O Zâta karşı ki,** (فَطَرَ) **yoktan yarattı,** kimi? (نَا) **bizi,** (فَاقْضِ) **artık sen hükmet,** neye? (مَٓا) **o şeye ki,** (اَنْتَ) **sen,** nesin? (قَاضٍ) **karar vericisin,** (اِنَّمَا تَقْض۪ي) **sen ancak** (istediğine) **hükmedebilirsin,** burada mef'ûl mahzûftur ki (تَقْض۪ي غَرَضَكَ) şeklindedir, *(ed-Dürru'l-masûn)* nerede? (هٰذِهِ) **işte bunda,** bu ism-i işâret burada zarfiyet makamındadır, *(ed-Dürru'l-masûn)* bundan bedel? (اَلْحَيٰوةَ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- (Büyücüler Firavun'un bu tehditleri karşısında hiçbir tereddüt geçirmeden) **dediler ki: "Bize gelmiş olan o çok açık mûcizelere ve bizi yoktan yaratmış olan O Zâta karşı seni aslâ tercih etmeyeceğiz. Artık sen karar verici olduğun şeye hükmet. Sen ancak işte bu en alçak hayatta** (istediğine) **hükmedebilirsin.** (Senin gücün ancak bu fânî dünyâda söker, kısa bir zaman sonra da kaybolup gider.)

اِنَّٓا اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَٓا اَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِۜ وَاللّٰهُ خَيْرٌ وَاَبْقٰى ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(اِنَّا) **Gerçekten biz,** (اٰمَنَّا) **îmân ettik,** kime? (بِرَبِّنَا) **Rabbimize,** niçin? (لِيَغْفِرَ) **bağışlasın diye,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** neyi? (خَطَايَانَا) **hatâlarımızı,** daha? (وَمَٓا) **ve o şeyleri ki,** (اَكْرَهْتَ) **sen zorladın,** kimi? (نَا) **bizi,** ne üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** o zorladığın şey neden olduğu hâlde? (مِنَ السِّحْرِ) **sihir** (ve büyü)**den,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (خَيْرٌ) (sevap verme bakımından) **çok hayırlıdır,** daha? (وَاَبْقٰى) **ve** (azap bakımından) **çok devamlıdır.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Gerçekten biz (bugüne kadar işlediğimiz) **hatâlarımızı ve bizi kendisine zorladığın büyücülüğü**(n günahını) **bizim için bağışlasın diye Rabbimize îmân ettik. Zâten Allâh** (sevap verme bakımından) **çok hayırlıdır ve** (azap bakımından) **çok devamlıdır.**

اِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَاِنَّ لَهُ جَهَنَّمَۜ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيٰى ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(اِنَّـهُ) **Şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (مَـنْ) **her kim,** (يَأْتِ) **gelirse,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbin**(in hesap yurdu olan mahşer)**e,** ne olduğu hâlde? (مُجْرِمًا) (şirk) **suç**(unu) **işlemiş biri olarak,** (فَاِنَّ لَهُ) **gerçekten de onun için vardır,** ne vardır? (جَهَنَّمَ) **cehennem,** (لَا يَمُـوتُ) **ölemeyecek,** nerede? (فِيهَا) **orada,** (وَلَا يَحْيٰى) **ve yaşayamayacak.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Şu bir gerçektir ki; her kim (şirk üzere ölüp) **suçlu bir kimse olarak Rabbin**(in hesap yurdu olan mahşer)**e gelirse, gerçekten de onun için cehennem vardır ki, o orada öl**(üp istirâhat ed)**emeyecektir ve** (faydalanacağı bir hayatla da) **yaşayamayacaktır.**

وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَاُولٰٓئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلٰىۙ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(وَمَنْ) **Ama her kim,** (يَـأْتِ) **gelirse,** kime? (هِ) **O** (Allâh-u Te'âlâ'nın hesap yurdu)**na,** ne olarak? (مُؤْمِنًا) **îmân etmiş bir kimse olarak,** öyle mümin ki, (قَدْ عَمِلَ) **gerçekten işlemiştir,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (فَاُولٰٓئِكَ) (Habîbim) **işte sana onlar,** (لَهُـمُ) **ancak onlara âittir,** ne? (اَلدَّرَجَـاتُ) **dereceler,** öyle dereceler ki, (اَلْعُلٰى) **en üstün olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Ama her kim gerçekten sâlih ameller işlemiş bir mümin olarak (ölür de) **O** (Allâh-u Te'âlâ'nın hesap yurdu)**na gelirse,** (Habîbim) **işte sana! Onlar** (öyle fazîletli kimselerdir) **ki,** (cennetteki) **en üstün dereceler sâdece onlara âittir.**

جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرٖى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدٖينَ فٖيهَاۜ وَذٰلِكَ جَزٰٓؤُا مَنْ تَزَكّٰى ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

O derecelerden bedel? (جَنَّـاتُ عَـدْنٍ) **Adn cennetleri** (onlara âittir), öyle cennetler ki, (تَجْـرٖى) **sürekli akıyor,** nereden? (مِـنْ تَحْتِهَـا) (ağaçlarının ve köşklerinin) **altlarından,** ne? (اَلْاَنْهَارُ) **ırmaklar,** ne oldukları hâlde cennetler kendilerine âittir? (خَالِدٖينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** nerede? (فٖيهَا) **onların içerisinde,** (وَذٰلِكَ) **ve** (Habîbim) **işte sana ancak bu,** nedir? (جَزٰٓؤُا مَـنْ) **o kimsenin mükâfatıdır ki,** (تَزَكّٰى) (kâfirlik ve günah kirlerinden) **iyice temizlendi.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- O Adn cennetleri (îmân edip sâlih amel işleyenlere âittir) **ki;** (ağaçlarının ve köşklerinin) **altlarından sürekli ırmaklar akmaktadır. İçinde ebediyyen kalıcı kimseler olarak** (oraya gireceklerdir)**!**

(Habîbim!) **İşte sana! Bu** (müjde) **ancak** (kâfirlik ve günah kirlerinden) **iyice temizlenmiş olan kimselerin mükâfâtıdır."**

وَلَقَدْ اَوْحَيْنَٓا اِلٰى مُوسٰٓى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادٖي فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرٖيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًاۙ لَا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشٰى ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(وَلَقَدْ اَوْحَيْنَٓا) **Andolsun ki; elbette muhakkak vahyettik,** kime? (اِلٰى مُوسٰٓى) **Mûsâ'ya,** ne diye? (اَنْ اَسْرِ) **geceleyin yürüt diye,** kimi? (بِعِبَادٖي) **kullarımı,** (فَاضْرِبْ) **sonra yap,** burada (ضَرَبَ) fiili (جَعَلَ) mânâsındadır, *(el-Beyzâvî)* kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi yap? (طَرٖيقًا) **bir yolu,** nerede yap? (فِي الْبَحْرِ) **o** (Kızıl)**denizde,** öyle yol ki, (يَبَسًا) **kupkuru,** ne olduğun hâlde vur? (لَا تَخَافُ) **korkmaz olduğun hâlde,** bu mânâya göre cümle hâl kabûl edilmiştir, gerçi isti'nâf da olabilir ki, meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, neden korkmaz olduğun hâlde? (دَرَكًا) **yetişilmekten,** daha ne olduğun hâlde? (وَلَا تَخْشٰى) **endişelenmez olduğun hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Kasem olsun ki; elbette Biz Mûsâ'ya: "Kullarımı gece vakti (Mısır'dan kaçırıp) **yürüt de, sonra** (değneğinle vurarak) **onlar için o** (Kızıl)**denizde kupkuru bir yol yap!** (Artık) **sen** (ardınıza düşecek Firavun tarafından) **yetişilmekten korkmazsın ve** (önünüze çıkacak denizde boğulmaktan) **endişelenmezsin" diye muhakkak vahyettik.**

فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهٖ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(فَاَتْبَعَ) **Bunun üzerine tâkip etti,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** ne ile birlikte olduğu hâlde? (بِجُنُودِهٖ) **ordularıyla,** (فَغَشِيَ) **sonunda kapladı,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden olduğu hâlde? (مِنَ الْيَمِّ) **denizden,** ne? (مَا) **o** (fecî) **şey ki,** (غَشِيَ) **kapladı,** kimi? (هُمْ) **onları.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Bunun üzerine (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* İsrâîloğullarını gecenin başlangıcında yola çıkardı. Bunu geç öğrenen) **Firavun, ordularıyla birlikte onların peşine düştü de, sonunda deniz**(in dehşetli hâllerin)**den onları kaplamış olan o** (hesapta olmayan fecî) **şey kendilerini kapladı.**

وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدٰى ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(وَاَضَلَّ) **Ve saptırdı,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** kimi? (قَوْمَهُ) **kavmini,** (وَمَا هَدٰى) **ve doğru yola iletemedi.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Böylece (önceden toplumuna: "Ben size ancak doğru yolu gösteriyorum" diyen) **Firavun, kavmini saptırdı ve** (onları) **doğru yola iletemedi. /** ***Firavun, kavmini*** *(denizde)* ***kaybetti de*** *(onlara kurtuluş için izlenmesi gereken)* ***doğru yolu bulduramadı./***

يَا بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ قَدْ اَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ وَوٰعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْاَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(Mevlâ Te'âlâ onları denizden kurtardıktan sonra buyurdu ki:) (يَا بَنٖى اِسْرَٓاءٖيلَ) **ey İsrâîloğulları,** (قَدْ اَنْجَيْنَا) **muhakkak Biz kurtardık,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kimden? (مِنْ عَدُوِّكُمْ) **düşmanınızdan,** daha? (وَوٰعَدْنَا) **ve sözleştik,** kim ile? (كُمْ) **sizinle,** nereyi? (جَانِبَ الطُّورِ) **Tûr'un tarafın**(da bulunmanız)**ı,** öyle taraf ki, (اَلْاَيْمَنَ) **sağ** (tarafda) **olan,** daha? (وَنَزَّلْنَا) **bir de çokça indirdik,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** neyi? (اَلْمَنَّ) **kudret helvasını,** daha? (وَالسَّلْوٰى) **ve bıldırcını.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- (Biz Firavun'u helâk edip, İsrâîloğullarını selâmet sâhiline çıkardıktan sonra buyurduk ki:) **"Ey İsrâîloğulları! Gerçekten Biz sizi** (türlü türlü işkencelere mâruz bırakan Firavun gibi büyük) **düşmanınızdan kurtardık ve sizin** (peygamberiniz Mûsâ) **ile Tûr'un sağ tarafın**(a geldiğinde mükâlemede bulunacağımıza ve orada ona Tevrât)**ı** (vereceğimize dâir) **sözleştik. Ayrıca** (Tîh Çölü'nde bulunduğunuz kırk süre zarfında) **üzerinize çokça kudret helvasıyla bıldırcın indirdik.**

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِى وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِى فَقَدْ هَوٰى ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

Bu âyet-i kerîmenin başında bir cümle vardır ki takdîri (وَقُلْنَا لَهُمْ) şeklindedir, *('Abdürrahîm el-Kuşeyrî, et-Teysîr, 4/687)* yâni "Biz onlara dedik", neyi dedik? (كُلُوا) **yiyin,** neden? (مِنْ طَيِّبَاتِ مَا) **o şeylerin lezzetli ve helâl olanlarından ki,** (رَزَقْنَا) **rızık olarak verdik,** kime? (كُمْ) **size,** daha ne dedik? (وَلَا تَطْغَوْا) **ve azgınlık yapmayın,** nerede? (فِيهِ) **o** (rızıklar husûsu)**nda,** (فَيَحِلَّ) **sonra iner,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** ne? (غَضَبِى) **Benim gazabım**(ın netîcesi olan azâbım), (وَمَنْ) **ve her kim ki,** (يَحْلِلْ) **iner,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (غَضَبِى) **Benim gazabım** (ve azâbım), (فَقَدْ هَوٰى) **muhakkak ki o** (cehenneme) **düşmüştür.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- (Biz onlara demiştik ki:) **Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin lezzetli ve helâl olanlarından yeyin ve** (size verilen) **o** (rızıklar husûsu)**nda azgınlık yapmayın, sonra Benim gazabım**(ın eseri olan azâbım) **sizin üzerinize iner. Ayrıca Benim gazabım**(ın eseri olan azâbım) **kimin üzerine inerse, muhakkak ki o** (bir daha kalkamayacağı şekilde cehenneme) **düşmüştür.**

Bu âyet-i kerîmede nehyedilen "Rızıklar husûsunda azgınlık yapma" ifâde-i celîlesi; şükrünü ihlâl ederek, çok yeyip isrâf ederek, gıdâlardan elde edilen gücü günahlara harcayarak, başkasının elinden haksız yere malını alarak, zekât ve sadaka gibi hakları sâhiplerine vermeyerek ve stok yaparak Allâh-u Te'âlâ'nın sınırlarını aşmak şeklinde tefsîr edilmiştir.

وَاِنِّى لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدٰى ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(وَاِنِّى) **Ve şüphesiz Ben,** kimim? (لَغَفَّارٌ) **elbette çokça bağışlayıcıyım,** kimi? (لِمَنْ) **o kimseyi ki,** (تَابَ) (şirkten) **tevbe etti,** daha? (وَاٰمَنَ) **ve îmân etti,** daha? (وَعَمِلَ) **ve işledi,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih bir ameli,** (ثُمَّ اهْتَدٰى) **sonra da hidâyette sebât etti.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- Ayrıca muhakkak Ben; (şirkten ve kâfirlikten) **tevbe etmiş olan,** (Allâh-u Te'âlâ'ya ve tüm indirdiklerine) **îmân etmiş bulunan, üstelik** (farzları yerine getirerek) **sâlih bir amel işlemiş olan, sonra da** (ölünceye kadar İslâm üzere) **hidâyette sebât etmiş olan kimseler**(in günahları) **için elbette** (çokça bağışlayan bir) **Ğaffâr'ım."**

وَمَٓا اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسٰى ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Tûr Dağı'na ümmetinden önce gidince Allâh-u Te'âlâ ona şöyle buyurdu:) (وَمَٓا) **ve ne şey,** (اَعْجَلَ) **acele ettirdi,** kimi? (كَ) **seni,** kimlerden ayırıp? (عَنْ قَوْمِكَ) **kavminden,** (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ!**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Allâh-u Te'âlâ ile sözleşmesinin akabinde Tevrât'ı almak için kavmi içerisinden yetmiş kişi seçmişti. Fakat Allâh-u Te'âlâ'ya kavuşma arzusundan dolayı acele davranıp onları geride bırakarak mîkâta tek başına varınca Allâh-u Te'âlâ ona:) **"Ey Mûsâ! Seni kavminden** (ayırıp) **acele ettirmiş olan şey de nedir?"** (diye sordu.)

قَالَ هُمْ اُولَٓاءِ عَلٰٓى اَثَرٖى وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (هُمْ) **onlar,** kimlerdir? (اُولَٓاءِ) **işte şu kişilerdir,** ne oldukları hâlde? (عَلٰٓى اَثَرٖى) **benim izim üzere** (gelmekte) **oldukları hâlde,** bu terkîbin ikinci haber olması da kabûl edilmiştir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, (وَعَجِلْتُ) **ama ben acele ettim,** kime gelmeye? (اِلَيْكَ) **Sana,** (رَبِّ) **ey Rabbim,** niçin? (لِتَرْضٰى) **Sen râzı olasın diye.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ise)**: "Onlar işte şu kişilerdir ki; benim izim üzeredirler** (ben onlardan ancak birkaç adım öndeyim. Dolayısıyla aramızdaki mesâfe çok yakındır).

Ama ey Rabbim! (Sen benden daha fazla) **râzı olasın diye ben Sana** (mânen yaklaşmak için emir buyurduğun yere gelmekte) **acele ettim" dedi.**

قَالَ فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(قَالَ) (Bunun üzerine Mevlâ Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (فَاِنَّا) **gerçekten de Biz,** (قَدْ فَتَنَّا) **muhakkak fitneye düşürdük,** kimi? (قَوْمَكَ) **kavmini,** kimden sonra? (مِنْ بَعْدِكَ) **senden sonra,** sonra ne oldu? (وَاَضَلَّ) **ve saptırdı,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اَلسَّامِرِيُّ) **Sâmirî.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- (Bunun üzerine) **O** (Mevlâ Te'âlâ): **"Gerçekten de Biz senden sonra kavmini kesinlikle fitneye düşürdük ve Sâmirî** (denen adam bir buzağı yapıp) **onları** (ona tapmaya dâvet ederek) **saptırdı.** (Birkaç bin kişilik azınlık dışında bütün ümmetin buzağıya tapmaya başladı)" **buyurdu.**

فَرَجَعَ مُوسٰى اِلٰى قَوْمِه۪ غَضْبَانَ اَسِفًاۚ قَالَ يَا قَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًاۜ اَفَطَالَ
عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَاَخْلَفْتُمْ مَوْعِد۪ي ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(فَرَجَعَ) **Sonra döndü,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** kime? (اِلٰى قَوْمِه۪) **kavmine,** ne olarak? (غَضْبَانَ) **çok kızgın olarak,** daha? (اَسِفًا) **üzüntülü biri olarak,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (اَلَمْ يَعِدْ) (Tevrât'ı indireceğini) **söz vermedi mi,** kime? (كُمْ) **size,** kim? (رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** ne yapmakla? (وَعْدًا) **bir vaadle,** öyle vaad ki, (حَسَنًا) **çok güzel olan,** (اَفَطَالَ) **peki uzun mu geldi,** kime? (عَلَيْكُمْ) **size,** ne? (اَلْعَهْدُ) **o süre,** (اَمْ اَرَدْتُمْ) **yoksa istediniz mi,** neyi? (اَنْ يَحِلَّ) **inmesini,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** ne? (غَضَبٌ) **büyük bir gazap** (netîcesindeki azap), öyle azap ki kimden gelici? (مِنْ رَبِّكُمْ) **Rabbinizden,** (فَاَخْلَفْتُمْ) **o sebeple bozdunuz,** neyi? (مَوْعِد۪ي) **bana** (verdiğiniz) **sözü.** Bu mânâya göre bu terkîb mef'ûle izâfet kabîlindendir ki takdîri (مَوْعِدَكُمْ اِيَّاىَ) şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 86

86- Sonra Mûsâ (*(Aleyhisselâm)* kendisine vaat edilen kırk günlük süreyi doldurup Tevrât'ı alarak, ümmeti hakkında duyduğu haberden dolayı da) **çok kızgın ve üzüntülü bir kimse olarak kavmine döndü ve:**

"Ey kavmim! Rabbiniz çok güzel olan bir vaadle size (Tevrât'ı vereceğini) **söz vermedi mi?!**

Peki, size o (benden ayrı kaldığınız) **süre mi uzun geldi, yoksa üzerinize Rabbinizden büyük bir gazap** (eseri olan azâbın) **inmesini mi istediniz de** (dînimde sebât edeceğinize dâir) **bana** (verdiğiniz) **sözü bozdunuz?" dedi.**

قَالُوا مَٓا اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَٓا اَوْزَارًا مِنْ ز۪ينَةِ الْقَوْمِ
فَقَذَفْنَاهَا فَكَذٰلِكَ اَلْقَى السَّامِرِيُّۙ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(قَالُوا) **Onlar dediler,** neyi dediler? (مَٓا اَخْلَفْنَا) **biz bozmadık,** neyi? (مَوْعِدَكَ) **sana** (vermiş olduğumuz) **sözü,** ne ile bozmadık? (بِمَلْكِنَا) **kendi** (isteğimizden kaynaklanan) **gücümüzle,** (وَلٰكِنَّا) **velâkin biz,** (حُمِّلْنَا) (Mısır'dan çıkarken) **yükletildik,** neyi? (اَوْزَارًا) **birçok ağırlıkları,** onlar neden olduğu hâlde? (مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ) **o toplumun süs eşyâlarından,** (فَقَذَفْنَا) **sonra** (ateşe) **attık,** neyi? (هَا) **o** (altı)**nları,** (فَكَذٰلِكَ) (ey Mûsâ) **işte sana böylece,** (اَلْقَى) (çukurda yaktığı ateş içerisine) **attı,** kim? (السَّامِرِيُّ) **Sâmirî.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- Onlar: "(Ey Mûsâ!) **Biz sana** (vermiş olduğumuz) **sözü kendi** (isteğimizden kaynaklanan) **gücümüzle bozmadık.**

Velâkin bize (Mısır'dan ayrılırken) **o** (Firavun hânedânı olan Kıptî) **kavmi(ni)n süs eşyâlarından** (emânet aldığımız) **birçok ağırlıklar yükletilmişti, sonra** (Sâmirî'nin emriyle) **onları** (onun yaktığı ateşe) **at**(ıp eriterek buzağı şeklinde bir put yap)**tık.**

İşte sana! Sâmirî (senin gecikmeni bahâne etti de bunun sebebini yanımızda taşıdığımız takılara bağladı sonra tüm süs eşyâlarını bizden isteyip, kazdığı bir çukurda yaktığı ateş içerisine) **böylece attı** (ve Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ın atının izinden aldığı toprağı da ona kattı)" **dediler.**

فَاَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ فَقَالُوا هٰذَٓا اِلٰهُكُمْ وَاِلٰهُ مُوسٰى فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(فَاَخْرَجَ) **Sonra o** (Sâmirî çukurdan) **çıkardı,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** neyi? (عِجْلًا) **bir buzağıyı,** ondan bedel? (جَسَدًا) **bir cesedi** (ve heykeli), öyle ceset ki, (لَهُ) **onun için vardır,** ne vardır? (خُوَارٌ) **bir böğürme,** (فَقَالُوا) **hemen o** (ve onun fitnesine kapıla)**nlar dediler,** neyi dediler? (هٰذَٓا) **işte bu** (heykel), nedir? (اِلٰهُكُمْ) **sizin ilâhınızdır,** daha nedir? (وَاِلٰهُ مُوسٰى) **Mûsâ'nın da ilâhıdır,** (فَنَسِيَ) **ama o** (bunu) **unuttu** (da dağda ilâh arıyor).

Meâl-i Şerîf - 88

88- Sonra o (Sâmirî, dokunduğu her şeye hayat veren Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ın atının izinden almış olduğu toprağı yaptığı heykelin ağzına koyarak) **bir buzağıyı; kendisine mahsus** (kanı, eti ve canlı hâle geldiği için) **böğürmesi olan bir** (inek) **cesedi** (gibi görünen o heykeli, ibâdet edilecek bir ilâh olarak) **onlara** (sunmak üzere) **çıkardı da böylece o** (ve onun fitnesine kapıla)**nlar:**

"İşte bu (heykel), **sizin de ilâhınızdır, Mûsâ'nın da ilâhıdır, ama o** (Rabbini burada) **unut**(tu da Tûr Dağı'nda ilâh aramaya koyul)**du" dediler.**

اَفَلَا يَرَوْنَ اَلَّا يَرْجِعُ اِلَيْهِمْ قَوْلًاۙ وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(Allâh-u Te'âlâ onlar hakkında şöyle buyurdu:) (اَفَلَا يَرَوْنَ) **onlar hiç** (düşünüp de) **görmüyorlar mıydı,** neyi? (اَلَّا يَرْجِعُ) **gerçekten** (o heykel) **döndüremiyordu,** bu cümle-i celîlede geçen (اَلَّا) kelimesinin aslı (اَنْ لَا) idi ki bu (اَنَّ), (اَنْ)den tahfîf edilmiştir, haberi (لَا يَرْجِعُ) cümlesi olup ismi ise önünde mahzûf olan şân zamîridir, kime döndüremiyor? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** neyi? (قَوْلًا) (sordukları herhangi bir şeye cevap mâhiyetinde) **hiçbir sözü,** daha? (وَلَا يَمْلِكُ) **ve sâhip olamıyor,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neye? (ضَرًّا) **herhangi bir zarar vermeye,** daha? (وَلَا نَفْعًا) **herhangi bir fayda vermeye de** (mâlik) **olamıyor.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- Onlar hiç görmüyorlar mıydı ki; gerçekten o (buzağı, sordukları herhangi bir şeye cevap mâhiyetinde) **kendilerine hiçbir sözü** (bile) **döndüremiyordu ve onlar için herhangi bir zarar vermeye sâhip olamıyordu, herhangi bir fayda vermeye de** (mâlik) **olamıyordu?!** (Peki ya bu akılsızlar, bir kere böğürdü diye bir heykeli nasıl ilâh edindiler?!)

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هٰرُونُ مِنْ قَبْلُ يَا قَوْمِ اِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهٖۚ وَاِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمٰنُ
فَاتَّبِعُونٖى وَاَطٖيعُٓوا اَمْرٖى ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(وَلَقَدْ قَالَ) **Andolsun ki; elbette muhakkak demişti,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (هٰرُونُ) **Hârûn,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** ne demişti? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (اِنَّمَا فُتِنْتُمْ) **siz ancak fitneye düşürüldünüz,** ne sebebiyle? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** (وَاِنَّ رَبَّكُمُ) **ama şüphesiz sizin Rabbiniz,** kimdir? (الرَّحْمٰنُ) **O Râhmân** (Te'âlâ) **dır,** (فَاتَّبِعُو) **öyleyse iyice tâbi olun,** kime? (نٖى) **bana,** daha ne yapın? (وَاَطٖيعُوا) **ve itâat edin,** neye? (اَمْرٖى) **benim emrime.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Andolsun ki; elbette (Mûsâ'nın dönüşünden) **daha önce** (kendi yerine halîfe bıraktığı) **Hârûn muhakkak onlara:**

"Ey kavmim! Siz onun sebebiyle (doğruya eriştirilmediniz) **ancak bir fitneye düşürüldünüz. Şüphesiz sizin Rabbiniz sâdece O Rahmân** (Te'âlâ)**dır** (ki O size herkesten çok acımaktadır). **Öyleyse** (Allâh'a ibâdete devam husûsunda) **bana iyice tâbi olun ve** (buzağıya tapmayı terk etme) **emrime itâat edin" demişti.**

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتّٰى يَرْجِعَ اِلَيْنَا مُوسٰى ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(قَالُوا) **Onlar demişlerdi,** neyi demişlerdi? (لَنْ نَبْرَحَ) **aslâ ayrılmayacağız,** yâni dâim olacağız, neye karşı? (عَلَيْهِ) **ona karşı** (dönüp tapınmaya), nedir olmakta dâim olacağız? (عَاكِفِينَ) **sürekli yönelen kimseler olarak,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يَرْجِعَ) **dönünceye kadar,** kime? (اِلَيْنَا) **bize,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- Onlar: "Mûsâ bize dönünceye kadar biz ona karşı (dönüp tapınmaya) **sürekli yönelen kimseler olmaktan aslâ ayrılmayacağız" demişlerdi.**

قَالَ يَا هٰرُونُ مَا مَنَعَكَ اِذْ رَاَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Tûr Dağı'ndan döndüğü zaman) **dedi,** neyi dedi? (يَا هٰرُونُ) **ey Hârûn,** (مَا) **ne şey,** (مَنَعَ) **engelledi,** kimi? (كَ) **seni,** ne zamanda? (اِذْ رَاَيْتَ) **gördüğün zaman,** kimi? (هُمْ) **onları,** nedir olarak? (ضَلُّوا) **sapıtmışlar.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Tûr Dağı'ndan döndüğü zaman ümmetinin çoğunun buzağının etrâfında yüksek sesle raks ederek tapındıklarını görünce, kendine mâlik olamayıp, sağ eliyle ağabeyi Hârûn *(Aleyhisselâm)*ın başından, sol eliyle de sakalından tutarak) **dedi ki: "Ey Hârûn! Sen onları** (buzağıya taptıkları için) **sapıtmış kimseler olarak gördüğün zaman ne şey seni engelledi.**

اَلَّا تَتَّبِعَنِ اَفَعَصَيْتَ اَمْرِى ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

Neden seni engelledi? (اَلَّا تَتَّبِعَ) (onları engelleme husûsunda) **tâbi olmandan,** kime? (نِ) **bana,** (اَفَعَصَيْتَ) **yoksa sen âsî mi oldun,** neye? (اَمْرِى) **benim emrime.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- (Allâh için gazaba gelerek kâfirlerle savaşma husûsunda) **bana hakkıyla tâbi olmandan** (seni ne engelledi)?! **Yoksa sen** (benim: "Din konusunda sert ol, sakın kimseye tâviz verme" şeklindeki) **emrime karşı mı geldin?!"**

قَالَ يَبْنَؤُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِى وَلَا بِرَأْسِى ۚ اِنِّى خَشِيتُ اَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِى اِسْرَٓاءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِى ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(قَالَ) (Hârûn *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (يَبْنَؤُمَّ) **ey anamın oğlu,** (لَا تَأْخُذْ) **tutma,** neyi? (بِلِحْيَتِى) **sakalımı,** (وَلَا بِرَأْسِى) **başımı da** (tutup çeken biri) **olma,** (اِنِّى) **gerçekten ben,** (خَشِيتُ) **korktum,** neden? (اَنْ تَقُولَ) **senin demenden,** ne? (فَرَّقْتَ) **sen ayrılık çıkardın,** nerede? (بَيْنَ بَنِى اِسْرَٓاءِيلَ) **İsrâîloğularının arasında,** daha ne diyeceğinden korktum? (وَلَمْ تَرْقُبْ) **ve gözetmedin,** neyi? (قَوْلِى) **benim** ("Onları iyi yönet") **sözümü.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- (Hârûn *(Aleyhisselâm)* ona özür beyân etmek ve kendisine yumuşak davranmasını talep etmek üzere) **dedi ki:**

"Ey anamın oğlu! Benim sakalımı tutma, başımı da (tutup çeken biri) **olma! Gerçekten ben** (onlara karşı sert davranırsam aralarında bir savaş çıkar da sonra bu yüzden) **senin** (bana kızarak):

'(Ne yaptın?) **İsrâîloğullarının arasında ayrılık çıkardın ve benim** (seni onların başına bırakırken söylemiş olduğum: 'Yerime geç ve insanlar arasında barışı temin et') **sözümü gözetmedin' diyeceğinden korktum."**

قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(قَالَ) **O** (zaman Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Sâmirî'ye yönelerek) **dedi,** neyi dedi? (فَمَا خَطْبُكَ) **peki ya, senin talebin** (ve maksadın) **neydi,** *(el-Beyzâvî)* (يَا سَامِرِيُّ) **ey Sâmirî!**

Meâl-i Şerîf - 95

95- O (zaman Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ağabeyini bırakıp bu fitneye sebebiyet veren Sâmirî'ye dönerek): **"Ey Sâmirî! Peki ya, senin** (böyle yaparak) **iste**(di)**ğin neydi?" dedi.**

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهٖ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ اَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذٰلِكَ سَوَّلَتْ لِى نَفْسِى ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(قَالَ) **O** (Sâmirî) **dedi,** neyi dedi? (بَصُرْتُ) **ben gördüm,** yâni bildim, neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** (لَمْ يَبْصُرُوا) **onlar görmediler,** yâni bilemediler, neyi? (بِهٖ) **onu,** (فَقَبَضْتُ) **hemen aldım,** neyi? (قَبْضَةً) **bir avuç** (toprağı), öyle bir avuç toprak ki, (مِنْ اَثَرِ الرَّسُولِ) **o elçi** (olan Cibrîl-i Emî)**nin** (atının) **izinden** (alınmış) **olan,** (فَنَبَذْتُ) **sonra** (o buzağının içine) **attım,** neyi? (هَا) **onu,** (وَكَذٰلِكَ) **ve** (ey Mûsâ) **işte sana böyle bir şeyle,** yâni süsleme yapmakla, (سَوَّلَتْ) (insanları buzağıya taptırmamı) **süslü gösterdi,** kime? (لِى) **bana,** kim? (نَفْسِى) **nefsim.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- O (Sâmirî): **"Ben onların gör**(üp bil)**medikleri bir şeyi gördüm** (ki, ondan anladığım bilgiye göre sana vahiy getiren meleğin dokunduğu her şey canlanıyordu). **Bu yüzden** (Allâh ile peygamberleri arasında sefîr olan Cibrîl nâmındaki) **o rasûlün** (atının) **izinden bir avuç** (toprak) **alıp onu** (takılardan eritip yaptığım buzağı heykelinin içine) **attım.** (Ey Mûsâ!) **İşte sana! Nefsim bana böyle bir şey** (yapmak sûreti) **ile** (insanları buzağıya taptırmamı) **süslü gösterdi" dedi.**

قَالَ فَاذْهَبْ فَاِنَّ لَكَ فِى الْحَيٰوةِ اَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَاِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ وَانْظُرْ اِلٰى اِلٰهِكَ الَّذِى ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِى الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (فَاذْهَبْ) (ey Sâmirî) **artık git,** (فَاِنَّ لَكَ) **gerçekten senin için vardır,** nerede olduğun hâlde? (فِى الْحَيٰوةِ) **hayatta** (kaldığın sürece), ne vardır? (اَنْ تَقُولَ) **demen,** ne demen? (لَا مِسَاسَ) (bana) **hiçbir dokunma yok,** (وَاِنَّ لَكَ) **şüphesiz senin için vardır,** ne? (مَوْعِدًا) **bir söz,** öyle söz ki, (لَنْ تُخْلَفَ) **bozulmasıyla karşılaşmayacaksın,** neyin? (هُ) **onun,** (وَانْظُرْ) **ve bak,** neye? (اِلٰى اِلٰهِكَ) **o ilâhına,** (اَلَّذِى) **öyle ilâhın ki,** (ظَلْتَ) **devâm edip durdun,** kime karşı? (عَلَيْهِ) **kendisine karşı,** nedir olmaya? (عَاكِفًا) (tapınmaya) **sürekli yönelen biri,** (لَنُحَرِّقَنَّ) **andolsun ki; mutlaka yakacağız,** neyi? (هُ) **onu,** (ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّ) **sonra yemin olsun ki; gerçekten ufalayıp saçıp savuracağız,** neyi? (هُ) **onu**(n küllerini), neyin içine? (فِى الْيَمِّ) **denizin içine,** ne yapmakla? (نَسْفًا) **tam bir saçıp savurma ile** (parça parça ederek).

Meâl-i Şerîf - 97

97- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki:** "(Ey Sâmîrî!) **Artık** (buralardan defol) **git. Şüphesiz hayatta** (kaldığın zaman zarfında) **senin için sâbit olan** (fecî cezâ şöyle olacaktır; bundan sonra sen de, sana dokunan kimse de berâberce sıtmaya tutulmanıza sebebiyet verecek kötü bir hastalığa yakalanacaksınız, bundan dolayı gördüğün herkese mecbûren): '(Bana) **hiçbir dokunma yok' demen** (senin için gerekecektir ki bu da insanların senin şerrinden kurtulmaları için yeterli gelecek)**dir.**

Üstelik (dünyâdaki bu cezâdan sonra) **senin için** (âhirette) **bir** (cehennem) **söz**(ü) **vardır ki, sen aslâ onun bozulmasıyla karşılaşmayacaksın.**

Bir de sen sürekli kendisine karşı yönelen biri olarak (ilâh diye tapınmaya) **devâm edip durduğun o ilâhına** (bir) **bak!**

Andolsun ki; mutlaka onu (önce törpüleyerek ufak parçalar hâline getirip) **tamâmen yakacağız, sonra da yemin olsun ki; gerçekten tam bir ufalayıp savurma ile onu**(n küllerini) **denize saçıp savuracağız.**

اِنَّمَٓا اِلٰهُكُمُ اللّٰهُ الَّذٖى لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ وَسِعَ كُلَّ شَیْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(Mûsâ *(Aleyhisselâm)* sözlerini şöyle sürdürdü:) (اِنَّمَٓا اِلٰهُكُمُ) **Sizin ilâhınız ancak,** kimdir? (اللّٰهُ) **ancak Allâh'tır,** (اَلَّذٖى) **öyle Allâh ki,** (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (وَسِعَ) **O kuşatmıştır,** neyi? (كُلَّ شَیْءٍ) **her bir şeyi,** ne cihetinden? (عِلْمًا) **ilim cihetinden,** yâni ilmi her şeyi kuşatmıştır.

Meâl-i Şerîf - 98

98- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* sözlerini şöyle sürdürdü:) **Sizin İlâhınız ancak ve ancak O Allâh'tır ki, O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur! O** (Rabbiniz), **ilim bakımından her bir şeyi kuşatmıştır.** (Câhillikte alem olmuş sığır gibi bir hayvanın ise kendinden bile haberi yoktur. Hâl böyleyken bu Allâh bırakılır da o buzağıya nasıl tapılır?!)"

كَذٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ مَا قَدْ سَبَقَۚ وَقَدْ اٰتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًاۚ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana böylece** (eşsiz bir anlatışla), **burada** (مِثْلَ) **mânâsına gelen ism-i teşbîhten, ism-i işâretten ve hitâb zamîrinden müteşekkil olan bu terkîb kendisinden sonra gelen fiilin mef'ûlü mutlağıdır**

ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْقَصَصِ) şeklindedir, (نَقُصُّ) **anlatmaktayız,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** neden? (مِنْ اَنْبَاءِ مَا) **o şeylerin önemli haberlerinden bâzısını ki,** (قَدْ سَبَقَ) **şüphesiz geçti,** (وَقَدْ اٰتَيْنَا) **zâten gerçekten Biz verdik,** kime? (كَ) **sana,** neden? (مِنْ لَدُنَّا) **Kendi nezdimizden,** neyi? (ذِكْرًا) (Kur'ân-ı Kerîm gibi) **çok büyük bir Kitâb'ı.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- (Habîbim!) **İşte sana! Şüphesiz geçmiş**(te yaşamış) **olan** (toplum)-**ların bâzı önemli haberlerini böylece** (eşsiz bir anlatışla senin mûcizelerini çoğaltmak, ilmini artırmak ve ibret almak isteyenlere bir öğüt yapmak üzere tam bir şekilde) **sana anlatmaktayız. Zâten muhakkak Biz sana Kendi nezdimizden** (Kur'ân-ı Kerîm gibi) **çok büyük bir Kitâb vermişizdir.**

مَنْ اَعْرَضَ عَنْهُ فَاِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وِزْرًاۙ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(مَنْ) **Her kim,** (اَعْرَضَ) **yüz çevirirse,** neden uzaklaşarak? (عَنْهُ) **ondan,** (فَاِنَّهُ) **gerçekten de o,** (يَحْمِلُ) **yüklenecektir,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** neyi? (وِزْرًا) **çok ağır bir yükü.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- Kim ondan yüz çevirirse, gerçekten de o kişi, kıyâmet günü çok ağır bir yük (ve büyük bir azap) **yüklenecektir.**

خَالِدٖينَ فٖيهِۜ وَسَٓاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ حِمْلًاۙ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

Ne oldukları hâlde? (خَالِدٖينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** nerede? (فٖيهِ) **o** (Kur'ân'dan yüz çevirme suçu)**nun** (sebebiyet vereceği ağır yük) **içerisinde,** (وَسَٓاءَ) **ve o** (taşıyacakları şey) **ne kötü olmuştur,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne cihetinden? (حِمْلًا) **büyük bir yük cihetinden.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- O (Kur'ân'dan yüz çevirme suçu)**nun** (sebebiyet vereceği ağır yük) **içerisinde ebedî kalıcı kimseler olarak! Kendileri için büyük bir yük olma yönünden kıyâmet günü o** (taşıyacakları şey) **ne de kötü olmuştur!**

يَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(Habîbim anlat), burada bir (اُذْكُرْ) fiili mahzûftur, neyi anlat? (يَوْمَ يُنْفَخُ) **o günü ki üfürülecek,** neyin içerisine? (فِى الصُّورِ) **Sûr'un içerisine,** daha ne günü? (وَنَحْشُرُ) **ve haşredeceğiz,** kimi? (اَلْمُجْرِمِينَ) **o** (şirk suçunu işlemiş) **mücrimleri,** ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **işte o günde,** ne oldukları hâlde? (زُرْقًا) (siyah surat üzerinde) **gözleri masmavi** (korkunç bir hâlde) **olarak.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- (Habîbim! Anlat) **o günü ki;** (tüm kulların diriltilmesi için İsrâfîl *(Aleyhisselâm)* tarafından) **Sûr'un içerisine** (ikinci defâ) **üfürülecek ve o anda Biz** (şirk suçunu işlemiş) **o mücrimleri** (yüzleri simsiyah ve) **gözleri masmâvi** (korkunç bir hâlde) **olarak** (mahşerde toplamak üzere) **haşredeceğiz.**

يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(يَتَخَافَتُونَ) **Gizlice söyleşecekler,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** ne diye? (اِنْ لَبِثْتُمْ) **siz** (dünyâda) **durmadınız,** (اِلَّا عَشْرًا) **ancak on** (gün ve geceli kısa bir süre) **kadar** (durdunuz).

Meâl-i Şerîf - 103

103- Onlar (o gün âhiret süresinin uzunluğunu görünce, dünyâda ve kabirde kaldıkları müddeti az sanarak konuşmaya başlayacaklar. Fakat kalplerini saran korku ve dehşetten dolayı sesli konuşamayıp:) **"Siz ancak on** (gün ve geceli kısa bir süre) **kadar durdunuz" diye aralarında gizlice söyleşecekler.**

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ اِذْ يَقُولُ اَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(نَحْنُ) **Biz,** (اَعْلَمُ) **çok iyi biliciyiz,** neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** (يَقُولُونَ) **diyecekler,** ne zamanda? (اِذْ يَقُولُ) **diyeceği zaman,** kim? (اَمْثَلُهُمْ) **onların en üstünü,** ne cihetinden? (طَرِيقَةً) **yol** (ve akıl) **cihetinden,** ne diyecek? (اِنْ لَبِثْتُمْ) **siz** (dünyâda) **durmadınız,** (اِلَّا يَوْمًا) **ancak bir gün** (kaldınız).

Meâl-i Şerîf - 104

104- Biz onların o vakitte ne diyeceklerini çok iyi biliciyiz ki; onların yol (ve yön, akıl ve fikir) **bakımından en üstün olanı** (onların verdiği süreyi bile çok bularak): **"Siz** (dünyâda) **ancak bir gün durdunuz" diyecek.**

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبّ۪ى نَسْفًاۙ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(وَيَسْـَٔلُونَ) (Habîbim) **ve soruyorlar,** kime? (كَ) **sana,** neden? (عَنِ الْجِبَالِ) (kıyâmet kopmaya başladığı zaman) **dağlar**(ın ne olacağın)**dan,** (فَقُلْ) **hemen söyle,** neyi söyle? (يَنْسِفُ) **ufaltarak saçıp savuracak,** neyi? (هَا) **onları,** kim? (رَبّ۪ى) **Rabbim,** ne yapmakla? (نَسْفًا) **tam bir saçıp savurmakla.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- (Habîbim! Kıyâmet kopmaya başladığında) **dağlar**(ın ne olacağın)**dan da sana soruyorlar.**

Sen hemen de ki: "Rabbim onları (kum gibi ufalayıp, sonra üzerlerine rüzgârlar salacak ve yerlerinde yeller esecek bir şekilde) **ufaltıp tam bir savurma ile** (havaya) **saçıp savuracak.**

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًاۙ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(فَيَذَرُ) **Netîcede bırakacak,** neyi? (هَا) **onları**(n bulundukları yerleri)**,** ne olduğu hâlde? (قَاعًا) (ottan ocaktan) **bomboş bir yer olarak,** daha ne olduğu hâlde? (صَفْصَفًا) **dümdüz bir hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Netîcede onları(n bulundukları yerleri, bitkisiz) **bomboş ve dümdüz bir yer hâlinde bırakacak.**

لَا تَرٰى ف۪يهَا عِوَجًا وَلَٓا اَمْتًا ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(لَا تَرٰى) (Ey muhâtab!) **Sen göremeyeceksin,** nerede? (ف۪يهَا) **onlar**(ın evvelce bulundukları topraklar)**da,** neyi? (عِوَجًا) **en ufak bir eğriliği** (ve düşüklüğü), daha neyi? (وَلَٓا اَمْتًا) **çok az bir yüksekliği de** (görücü) **olamaz**(sın).

Meâl-i Şerîf - 107

107- (Ey muhâtab! O gün) **sen onlar**(ın evvelce bulundukları topraklar)**da en ufak bir eğriliği** (ve düşüklüğü) **göremeyeceksin, çok az bir yüksekliği de** (görücü) **olamaz**(sın)!

يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِىَ لَا عِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ الْاَصْوَاتُ لِلرَّحْمٰنِ فَلَا تَسْمَعُ اِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(يَوْمَئِذٍ) **İşte o gün,** (يَتَّبِعُونَ) **onlar tamâmen uyacaklar,** kime? (اَلدَّاعِىَ) **o** (mahşere toplanmaları için seslenen) **dâvetçiye,** (لَا عِوَجَ) **hiçbir eğrilik** (ve yoldan sapma) **olamaz,** ne için? (لَهُ) **onun** (çağrısına doğru gidenler) **için,** yâni herkes onun çağrısına doğru koşmak zorunda kalacak, (وَخَشَعَتْ) **ve kısılmıştır,** ne? (اَلْاَصْوَاتُ) **tüm sesler,** kim için? (لِلرَّحْمٰنِ) **Rahmân** (Te'âlâ'nın hükmünü beklemek) **için,** (فَلَا تَسْمَعُ) **artık sen duyamazsın,** neyi? (اِلَّا هَمْسًا) **ancak çok gizli bir sesi.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- İşte o gün onlar o (Sûr'a üfürerek mahşere toplanmaları için kendilerini) **dâvet eden** (İsrâfîl *(Aleyhisselâm)*ın sesin)**e tamâmen uyacaklardır.**

(Zâten) **onun** (sesine doğru gidenler) **için** (o güzergâhtan başka) **hiçbir** (yöne doğru) **eğril**(ip bügrül)**me** (ve yoldan sapma diye bir şey mümkün) **olamaz** (bilakis herkes onun çağrısına doğru koşmak zorunda kalacaktır).

Böylece Rahmân (Te'âlâ'nın hükmünü beklemek) **için** (saygı ve korkudan dolayı) **tüm sesler kısılmıştır.** (Ey duyabilen kimse!) **Artık sen** (nefes almaktan ibâret) **çok gizli bir sesten başkasını duyamayacaksın.**

يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَرَضِىَ لَهُ قَوْلًا ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(يَوْمَئِذٍ) **İşte o günde,** (لَا تَنْفَعُ) **fayda vermez,** ne? (اَلشَّفَاعَةُ) **şefâat** (aracılık), (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimseye müstesnâ ki,** (اَذِنَ) **izin verdi,** kim için? (لَهُ) **o kimse**(ye şefâat edilmesi) **için,** kim? (اَلرَّحْمٰنُ) **Rahmân** (Te'âlâ), Allâh-u Te'âlâ daha ne yaptı? (وَرَضِىَ) **ve râzı oldu,** kim için sâbit olduğu hâlde? (لَهُ) **o** (şefâat edilen) **kimse için,** neye râzı oldu? (قَوْلًا) (dünyâdayken okumuş olduğu kelime-i tevhîd) **söz**(ün)**e.**

Meâl-i Şerîf - 109

109- İşte o (hâdiseler meydana geldiği) **gün** (peygamberler, âlimler ve şehitler gibi mübârek zâtların yapacağı) **şefâat** (ve aracılık)**, ancak o kimseye faydalı olacaktır ki; Rahmân** (Te'âlâ) **onun** (hakkında şefâat edilebilmesi) **için izin vermiştir ve o** (şefâat edilen) **kişi** (Müslüman olup kelime-i tevhîd söylediği) **için söz**(ün)**den râzı olmuştur.**

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(يَعْلَمُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (بَيْنَ اَيْدِيهِمْ) **önlerindedir,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** nerededir? (خَلْفَهُمْ) **arkalarındadır,** (وَلَا يُحِيطُونَ) **ve onlar kavrayamazlar,** kimi? (بِهِ) **O'nu**(n Zâtını ve malûmâtını)**,** ne cihetinden? (عِلْمًا) **ilim cihetinden** (bilmek bakımından)**.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- O (Allâh-u Te'âlâ) **o** (yaratıla)**nların önlerinde olan şeyleri de, arkalarında bulunan şeyleri de** (geçmişlerini de geleceklerini de, görülen ve görülmeyen her şeylerini de) **bilmektedir. Ama onlar ilim bakımından O'nu**(n bildirdikleri dışında ne Zâtını, ne de mâlûmâtını) **kavrayamazlar.**

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(وَعَنَتِ) **Ve** (kıyâmet günü) **alçalmıştır,** ne? (اَلْوُجُوهُ) **bütün yüzler,** kim için? (لِلْحَيِّ) **O Hayy** (olan Allâh) **için,** öyle Hayy ki, (اَلْقَيُّومِ) **Kayyûm** (sıfatı ile muttasıf)**,** (وَقَدْ خَابَ) **zâten muhakkak hüsrâna uğramıştır,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (حَمَلَ) **yüklendi,** neyi? (ظُلْمًا) (şirkten ibâret) **büyük bir zulmü.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- (Kıyâmet günü) **bütün yüzler de O Hayy ve Kayyûm** (olan, başlangıcı ve sonu olmayan, Zâtına âit bir hayata sâhip olan, ayrıca yarattıklarını yönetme ve koruyup kollama işini devamlı üstlenmiş bulunan Allâh-u Te'âlâ) **için alçalmıştır.**

Zâten (Allâh'a ortak koşarak) **büyük bir zulüm yüklenmiş olan kimse** (Allâh'ın rahmetinden ümitsiz olduğu için) **gerçekten hüsrâna uğramıştır.**

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 112

(وَمَنْ) **Ama her kim,** (يَعْمَلْ) **işlerse,** nelerden? (مِنَ الصَّالِحَاتِ) **sâlih amellerden bir kısmını,** burada (مِنْ) harfi, teb'îz içindir, (وَهُوَ) **hâlbuki o,** nedir? (مُؤْمِنٌ) **îmân edici bir kimsedir,** (فَلَا يَخَافُ) **artık o korkmayacaktır,** neden? (ظُلْمًا) **herhangi bir zulümden** (ve haksızlığa uğratılmaktan), daha? (وَلَا هَضْمًا) **ve** (sevaplarıyla ilgili) **bir eksiltmeden** (de endişelenen bir kimse) **olmayacak.**

Meâl-i Şerîf - 112

112- Ama her kim kendisi îmân edici bir kimse olarak sâlih amellerden bir kısmını (özellikle farz ibâdetleri) **işlerse, artık o kişi** (günahları artırılarak) **herhangi bir zulüm**(e düşürülmek)**den korkmayacaktır,** (sevaplarıyla ilgili) **bir eksiltmeden de** (endişelenen bir kimse) **olmayacaktır.**

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ
لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ اَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 113

(وَكَذٰلِكَ) **İşte sana böylece** (eşsiz bir inzâl ile), (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu**(n tüm sûrelerini), ne olduğu hâlde? (قُرْاٰنًا) **bir Kur'ân olduğu hâlde,** öyle Kur'ân ki, (عَرَبِيًّا) **Arapça,** daha ne yaptık? (وَصَرَّفْنَا) **ve çok tekrarladık,** nerede? (فِيهِ) **onun içinde,** neyi? (مِنَ الْوَعِيدِ) **tehditlerden bâzısını,** burada (مِنْ) harfi, teb'îz içindir, (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** (يَتَّقُونَ) (şirkten ve günahlardan sakınarak) **takvâ sâhibi olsunlar,** (اَوْ يُحْدِثُ) **ya da** (o Kur'ân âyetleri) **meydana getirsin,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (ذِكْرًا) **bir** (nasîhat ve) **öğütü.**

Meâl-i Şerîf - 113

113- (Habîbim!) **İşte sana! Böylece** (geçmiş ümmetlerin haberlerini ve kıyâmet hâllerini bildiren âyetleri indirdiğimiz gibi) **Biz onu**(n tümünü) **Arapça bir Kur'ân olarak indirdik ve tehdid** (ifâde eden âyet)**lerden bâzısını onun içerisinde çok tekrarladık. Tâ ki onlar** (kâfirlik ve günahlardan sakınarak) **takvâ sâhibi olsunlar ya da o** (indirdiğimiz Kitap) **kendileri için bir öğüt** (ve nasîhat) **meydana getirsin.**

فَتَعَالَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يُقْضٰى اِلَيْكَ وَحْيُهُ
وَقُلْ رَبِّ زِدْنِى عِلْمًا ﴿١١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 114

(فَتَعَالَى) **İşte dâimâ çok yüce olmuştur,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** öyle Allâh ki, (اَلْمَلِكُ) **Melik** (ve her şeyin yegâne sâhibi) **olan,** yine öyle Allâh ki, (اَلْحَقُّ) (Zâtıyla ve sıfatlarıyla) **Hakk** (ve sâbit) **olan,** (وَلَا تَعْجَلْ) **ve** (Habîbim) **acele etme,** ne ile? (بِالْقُرْاٰنِ) **Kur'ân** (okumak) **ile,** neden önce? (مِنْ قَبْلِ اَنْ يُقْضٰى) **bitirilmeden önce,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** ne? (وَحْيُهُ) **onun vahyedilişi,** (وَقُلْ) **ve söyle,** neyi söyle? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (زِدْ) **artır,** kimi? (نِى) **beni,** ne cihetinden? (عِلْمًا) **ilim cihetinden.**

Meâl-i Şerîf - 114

114- İşte (tüm emir ve yasakları geçerli olan, müjdelerine umut bağlanıp tehditlerinden korkulan, bütün pâdişahların Kendisine muhtaç olduğu yegâne hükümdâr ve her şeyi bir hikmet üzere îcâd etmiş) **O Melik-i Hakk olan Allâh** (ne Zâtı, ne de sıfatları husûsunda, yarattıklarından herhangi birine en ufak bir benzeyişten bile) **dâimâ çok yüce olmuştur.**

(Habîbim! Cibrîl sana vahyi indirdiği zaman "Bir şey kaçırırım" ya da "Unuturum" diye endişelenip de) **vahyedilişi sana bitirilmeden önce** (hızlı davranarak) **Kur'ân** (okumak) **ile acele etme! Bir de sen** (böyle yapacağına): **"Ey Rabbim! İlim bakımından beni artır" de**(mek sûretiyle hıfzının güçlenmesi ve mâlûmâtının artması için Bana duâ et)**!**

وَلَقَدْ عَهِدْنَا اِلٰى اٰدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 115

(وَلَقَدْ عَهِدْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak emirde bulunduk,** kime? (اِلٰى اٰدَمَ) **Âdem'e,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bun**(ca insanların yaratılmasın)**dan önce,** (فَنَسِيَ) **fakat o unuttu,** (وَلَمْ نَجِدْ) **ama Biz bulmadık,** kim için? (لَهُ) **onun için,** neyi? (عَزْمًا) **bir kastı.**

Meâl-i Şerîf - 115

115- Andolsun ki; elbette Biz bun(ca insanların yaratılmasın)**dan önce Âdem'e de kesinlikle** (o ağaçtan yememesi için) **emirde bulunmuştuk. Fakat o** (bu vasiyeti) **unutmuştu. Ama** (o bu emri unutarak çiğnerken) **Biz kendisi için bir azim** (ve kasıt) **bulmadık.** (Zîrâ o, Allâh-u Te'âlâ'nın, Kendi adına yalan yere yemin etme fırsatını kimseye vermeyeceğini düşündüğünden şeytanın yeminine kanarak emrimizde sebatkâr davranamadı. Yoksa şeytan onu aldatma imkânı bulamazdı.)

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْلِيسَ اَبٰى ﴿١١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 116

(Habîbim hatırla), (neyi?) (وَاِذْ قُلْنَا) **ve buyurduğumuz zamânı,** kime? (لِلْمَلٰٓئِكَةِ) **meleklere,** ne buyurduk? (اُسْجُدُوا) **secde edin,** kime? (لِاٰدَمَ) **Âdem'e,** (فَسَجَدُوٓا) **hemen secde etmişlerdi,** (اِلَّٓا اِبْلِيسَ) **İblîs müstesnâ,** (اَبٰى) **o kaçındı.**

Meâl-i Şerîf - 116

116- (Habîbim! Anlat) **o zamânı da ki; Biz meleklere: "**(Kendisini selamlamak ve Bana yapacağınız secde için kıblegâh olmak üzere) **Âdem'e secde edin" buyurmuştuk da onlar da hemen secde yapmıştılar, İblîs müstesnâ! O kaçındı.**

فَقُلْنَا يَٓا اٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقٰى ﴿١١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 117

(فَقُلْنَا) **Bunun üzerine Biz buyurmuştuk,** neyi buyurmuştuk? (يَٓا اٰدَمُ) **ey Âdem,** (اِنَّ هٰذَا) **gerçekten** (de) **işte bu** (şeytan), nedir? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşmandır,** kim için? (لَكَ) **senin için,** daha? (وَلِزَوْجِكَ) **ve eşin için,** (فَلَا يُخْرِجَنَّ) **artık sakın çıkartma**(ya sebep olma)**sın,** kimi? (كُمَا) **ikinizi,** nereden? (مِنَ الْجَنَّةِ) **cennetten,** (فَتَشْقٰى) **sonra zahmet çekersin.**

Meâl-i Şerîf - 117

117- Bunun üzerine Biz buyurmuştuk ki: "Ey Âdem! Gerçekten (de) **işte bu** (şeytan) **hem senin için, hem de eşin için büyük bir düşmandır. Sakın o, ikinizi cennetten çıkarma**(ya sebep olma)**sın, sonra** (cezâ olarak dünyâya indirildiğinde, yiyecek bulabilmek için çok) **zahmet çekersin.**

اِنَّ لَكَ اَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرٰىۙ ﴿١١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 118

(اِنَّ لَكَ) **Gerçekten senin için** (bu cennette) **vardır,** ne? (اَلَّا تَجُوعَ) **acıkmaman,** nerede? (فِيهَا) **burada,** daha ne vardır? (وَلَا تَعْرٰى) **ve çıplak kalmaman.**

Meâl-i Şerîf - 118

118- Gerçekten senin için burada acıkmaman ve çıplak kalmaman (gibi nîmetler) **vardır** (ki, bunun için özel bir gayret göstermene bile gerek yoktur, ama dünyâya indirilirsen bunları temin için çok uğraşırsın).

وَاَنَّكَ لَا تَظْمَؤُا فِيهَا وَلَا تَضْحٰى ﴿١١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 119

(وَاَنَّكَ) **Ve şüphesiz sen,** (لَا تَظْمَؤُا) **susuzluk çekmezsin,** nerede? (فِيهَا) **burada**(ki cennet bahçelerinde), daha? (وَلَا تَضْحٰى) **güneşe de mâruz kalmazsın.**

Meâl-i Şerîf - 119

119- Şüphesiz sen burada(ki cennet bahçelerinde) **susuzluk da çekmezsin, güneşe de mâruz kalmazsın."**

فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَٓا اٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى ﴿١٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 120

(فَوَسْوَسَ) **Sonra vesvese verdi,** kime? (اِلَيْهِ) **ona,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (يَٓا اٰدَمُ) **ey Âdem,** (هَلْ اَدُلُّ) **delâlet edeyim mi,** kimi? (كَ) **seni,** neye? (عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ) **o sonsuzluk ağacına,** yâni o ağacı size göstereyim mi, daha neyi göstereyim? (وَمُلْكٍ) **bir saltanatı,** öyle saltanat ki, (لَا يَبْلٰى) **çürümeyecek** (ve bitmek tükenmek bilmeyecek).

Meâl-i Şerîf - 120

120- Derken şeytan ona: "Ey Âdem! (Kendisinden yiyenin hiç ölmeyeceği) **o sonsuzluk ağacını ve** (bitmek tükenmek bilmediği için) **çürümeyecek bir saltanatı sana göstereyim mi?" diyerek vesvese verdi.**

فَاَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ
وَعَصٰٓى اٰدَمُ رَبَّهُ فَغَوٰى ﴿١٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 121

(فَاَكَلَا) **Nihâyet ikisi de yediler,** neden? (مِنْهَا) **o** (şeytanın teşvik ettiği Huld ağacın)**ndan,** (فَبَدَتْ) **hemen beliriverdi,** yâni elbiseleri üzerlerinden çıkartılınca açığa çıktı, kim için? (لَهُمَا) **o ikisi için,** ne? (سَوْاٰتُهُمَا) **avret yerleri,** (وَطَفِقَا) **ve ikisi başladılar,** nedir olmaya? (يَخْصِفَانِ) **ikisi yamayıp yapıştırır olmaya,** neyin üzerine? (عَلَيْهِمَا) **kendilerini üzerine,** neden? (مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ) **cennet**(teki incir) **yapraklarından,** (وَعَصٰٓى) **ve** (kasıtsız da olsa) **isyân etmiş oldu,** kim? (اٰدَمُ) **Âdem,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbine,** daha ne yaptı? (فَغَوٰى) **bu sebeple umduğundan uzak düştü.**

Meâl-i Şerîf - 121

121- Nihâyet ikisi de o (şeytanın teşvik ettiği Huld ağacı)**ndan yediler de hemen** (üzerlerindeki cennet elbiseleri soyularak) **avret yerleri ikisine de beliriverdi ve o ikisi cennet**(teki incir) **yapraklarından üzerlerine yamayıp yapıştırmaya başladılar. Böylece Âdem Rabbin**(in emrin)**e** (kasıtsız da olsa) **isyân etmiş oldu, bu sebeple de** ("Cennette ebedî kalayım" derken dünyâda ölüme mahkûm olduğu için) **umduğundan uzak düştü /** ***isâbetli davranamadı/.***

ثُمَّ اجْتَبٰيهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدٰى ﴿١٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 122

(ثُمَّ اجْتَبٰى) **Sonra seçti,** kimi? (هُ) **onu,** kim? (رَبُّهُ) **Rabbi,** (فَتَابَ) **hemen** (tevbesini kabûl ederek rahmetiyle) **dönüş yaptı,** kime? (عَلَيْهِ) **ona,** daha ne yaptı? (وَهَدٰى) **ve hidâyet etti.**

Meâl-i Şerîf - 122

122- Sonra (Âdem'in) **Rabbi** (tevbeye muvaffak ederek) **onu seçti de hemen** (tevbesini kabûl ederek rahmetiyle) **dönüş yaptı ve** (tevbede sebâta muvaffak kılarak onu) **hidâyet etti.**

İbnü Kuteybe *(Rahimehullâh)*ın beyânı vechile; âyet-i celîlede (عَصٰى) fiilinin kullanılmasından dolayı Âdem *(Aleyhisselâm)* hakkında "Âsî" tâbirinin kullanılması câiz değildir. Zîrâ "Âsî" kelimesi, "İsyan fiilini kasıtlı ve sürekli işleyen kimse" hakkında kullanılır. Hakîkatte "İsyan"; bir işin emir ve nehyin hilâfına vukû bulması demektir ki, bu kasıtlı olduğu zaman "Zenb (günah)" ismini almakta, kasıtsız olduğu zaman ise "Zelle (hatâ)" diye adlandırılmaktadır.

Âyet-i kerîmede geçen: (غَوٰى) fiili ise, lügat îtibârıyla; "Doğruya isâbet" mânâsına gelen "Rüşd" tâbirinin ifâde ettiği mânânın zıttına delâlet ettiğinden dolayı Âdem *(Aleyhisselâm)*ın bu fiilinin "Rüşd" olmadığı anlaşılmıştır.

Burada "Zelle" tâbiri kullanılacak yerde "İsyân" ve "Ğayy" fiillerinin kullanılması ise; biz mükelleflere çok büyük bir ibret ve caydırıcı bir vaaz barındırmaktadır. Böylece Allâh-u Te'âlâ: "Çok sevdiğim mâsum bir peygamberimin kasıtsız bir zellesi hakkında bile bu kadar ağır ifâdeler kullandığımı duyun da, büyük günahlar bir yana küçük günahlarınızı bile hafife almayın" buyurmuş olmaktadır. *(el-Hâzin, en-Nesefî, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/224-227)*

قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَاِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنّ۪ي هُدًى
فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقٰى ﴿١٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 123

(قَالَ) (Bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (اِهْبِطَا) **ikiniz** (de) **inin,** nereden? (مِنْهَا) **ondan,** yâni cennetten, ne olduğunuz hâlde? (جَمِيعًا)

(ikiniz) **bir araya gelici olduğu**(nuz) **hâlde,** daha ne olduğunuz hâlde? (بَعْضُكُمْ) **bir kısmınız,** kim için? (لِبَعْضٍ) **diğer bir kısım için,** nedir? (عَدُوٌّ) **düşman** (olacak)**dır,** (فَاِمَّا يَأْتِيَنَّ) **ama şimdi gerçekten gelirse,** kime? (كُمْ) **size,** kimden? (مِنّى) **Benden,** ne? (هُدًى) **bir hidâyet** (rehberi olan Kitâb ve dîn), (فَمَنْ) **artık her kim,** (اِتَّبَعَ) **hakkıyla tâbi olursa,** neye? (هُدَاىَ) **Benim** (gönderdiğim) **hidâyetime,** (فَلَا يَضِلُّ) **işte o sapıtmayacak,** daha? (وَلَا يَشْقٰى) **zahmet de çekmez.**

Meâl-i Şerîf - 123

123- (Bunun üzerine Allah-u Te'âlâ) **buyurdu ki:** "(Ey Âdem ile Havvâ!) **İkiniz de** (sizden gelecek nesillerin birbirlerine karşı sergileyeceği düşmanlık, zulüm ve azgınlıklar yüzünden), **bir kısmınız diğer bir kısım için düşman ola**(cak kimseler ola)**rak birlikte o** (cennet yurdu)**ndan inin.**

(Bana hiçbir şey vâcip değilse de, sizi başıboş bırakmak da şânıma yakışmaz.) **Şimdi eğer gerçekten size** (göndereceğim bir peygamber yâhut indireceğim bir kitap vâsıtasıyla) **Benden bir hidâyet** (rehberi) **gelirse, artık her kim Benim hidâyetime tâbi olursa, işte o** (dünyâda) **sapıtmaz,** (âhirette) **zahmet de çekmez** */(âhirette cennet yolunu)* ***sapıtmaz ve*** *(dünyâda geçim telâşesiyle)* ***yorulmaz/*****!**

وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْرٖى فَاِنَّ لَهُ مَعٖيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى ﴿١٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 124

(وَمَنْ) **Ama her kim,** (اَعْرَضَ) **yüz çevirirse,** neden? (عَنْ ذِكْرٖى) **Benim zikrimden,** (فَاِنَّ لَهُ) **gerçekten de onun için vardır,** ne? (مَعٖيشَةً) **bir yaşantı,** öyle yaşantı ki, (ضَنْكًا) **çok dar,** daha? (وَنَحْشُرُ) **ve haşredeceğiz,** kimi? (هُ) **onu,** ne zamanda, (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne olarak? (اَعْمٰى) **kör bir kimse olarak.**

Meâl-i Şerîf - 124

124- Ama her kim Benim zikrim (ve öğüdüm olan Kur'ân-ı Kerîm)**den yüz çevirir** (de, ona uymaz ve buyruğuyla amel etmez)**se, gerçekten onun için** (dünyâda ve kabirde) **çok dar bir yaşantı vardır. Kıyâmet gününde ise Biz onu kör bir kimse olarak** (mahşer yerine) **haşredeceğiz."**

Müfessirlerin beyânı vechile; Kur'ân'a kulak vermeyen kişi ne kadar zengin olsa da, onun tüm hedefi dünyâya yönelik olduğundan, böyle bir kişinin sâhip olduğu hiçbir nîmete kanâat getirmeyip, eksilir endişesiyle devamlı sıkıntı içerisinde yaşaması kaçınılmazdır. Mezara girdiğinde ise, kemikleri birbirine geçecek şekilde sıkıştırılacaktır. Kur'ân'ın hükümlerine uyan mümine gelince; o, Allâh-u Te'âlâ'nın kazâ ve kaderine teslimiyet, kanâat ve tevekkül sâhibi olacağından, ne kadar fakir de olsa pek huzurlu bir hayat yaşayacaktır. *(el-Beyzâvî; el-Hâzin; -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/227)*

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنٖٓى اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَصٖيرًا ﴿١٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 125

(قَالَ) (Mahşere kör çıkan) **o** (kişi) **dedi,** yâni diyecek, neyi diyecek? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (لِمَ حَشَرْتَ) **niçin** (mahşer yerine getirip) **haşrettin,** kimi? (نٖى) **beni,** ne olarak? (اَعْمٰى) **kör bir kimse olarak,** (وَقَدْ كُنْتُ) **hâlbuki ben idim,** nedir idim? (بَصٖيرًا) **çok iyi gören biri.**

Meâl-i Şerîf - 125

125- (Mahşere kör çıkan) **o** (kişi): **"Ey Rabbim! Beni niçin kör bir kimse olarak** (mahşer yerine getirip) **haşrettin? Hâlbuki ben** (dünyâda) **gerçekten çok iyi gören biriydim" demiştir.**

قَالَ كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيَاتُنَا فَنَسٖيتَهَاۚ وَكَذٰلِكَ الْيَوْمَ تُنْسٰى ﴿١٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 126

(Buna cevâben Allâh-u Te'âlâ), (قَالَ) **buyurdu,** yâni buyuracak, neyi buyuracak? (كَذٰلِكَ) **işte sana,** (sen) **böylece** (yapmıştın), burada mahzûf bir cümle takdîr edilmiş olup bu mânâya göre ilerisi isti'nâf kabûl edilmiştir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْفِعْلِ فَعَلْتَ اَنْتَ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* (اَتَتْ) **gelmişti,** kime? (كَ) **sana,** ne? (اٰيَاتُنَا) **Bizim âyetlerimiz,** (فَنَسٖيتَ) **ama sen terk etmiştin,** neyi? (هَا) **onları,** (وَكَذٰلِكَ) **ve işte sana, böylece,** (اَلْيَوْمَ) **bugün,** (تُنْسٰى) (azap içerisinde) **terk edileceksin.**

Meâl-i Şerîf - 126

126- O (Allâh-u Te'âlâ) **buyurmuştur ki: "İşte sana!** (Sen de Benim kitâbıma) **böylece** (davranmıştın)! **Bizim** (çok açık seçik) **âyetlerimiz sana gelmişti, ama sen onları terk etmiştin. İşte sana! Bugün sen de böylece** (körlük ve azap içerisinde) **terk edileceksin."**

وَكَذٰلِكَ نَجْزٖى مَنْ اَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖۜ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَدُّ وَاَبْقٰى ﴿١٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 127

(وَكَذٰلِكَ) **Ve işte sana, bunun misliyle,** (نَجْزٖى) **cezâlandırırız,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (اَسْرَفَ) **haddi aştı,** (وَلَمْ يُؤْمِنْ) **ve îmân etmedi,** neye? (بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ) **Rabbinin âyetlerine,** (وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ) **elbette âhiretin azâbı ise,** nedir? (اَشَدُّ) (kabirdeki ve mahşerdeki azâba göre) **daha şiddetlidir,** daha nedir? (وَاَبْقٰى) **ve daha ziyâde kalıcıdır.**

Meâl-i Şerîf - 127

127- İşte sana! (Şehvetlerine daldırıp, âyetlerimizden kör kalarak) **haddi aşmış ve Rabbinin âyetlerine îmân etmemiş olan kimseyi** (suçuna uygun cezâlarla) **böyle cezâlandırırız!**

Âhiret(te uğrayacakları cehennem) **azâbı ise,** (dünyâdaki darlıktan da, kabir azâbından da, kör olarak haşr olmaktan da) **elbette çok daha şiddetli ve daha ziyâde kalıcıdır.**

اَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فٖى مَسَاكِنِهِمْ
اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِاُولِى النُّهٰى ﴿١٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 128

(اَفَلَمْ يَهْدِ) **Artık** (Kur'ân-ı Kerîm başlarına gelecek felâketler hakkında iyice) **açıklamada bulunmadı mı,** *(en-Nesefî, et-Teysîr)* kim için? (لَهُمْ) **o** (müşrik ola)**nlar için,** şu şekilde açıklama yapmadı mı ki, (كَمْ) **nicesini,** bu kelime haberiyye kabûl edilerek kendisinden sonraki fiilin mef'ûlü düşmüştür, *(en-Nesefî, et-Teysîr)* (اَهْلَكْنَا) **Biz helâk ettik,** neden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** kimden oldukları hâlde? (مِنَ الْقُرُونِ) **asırlar** (halkın)**dan,** (يَمْشُونَ) (bugün) **onlar yürü**(yüp gezi)**yorlar,** *(ed-Dürru'l-masûn, 8/120)* nerede? (فٖى مَسَاكِنِهِمْ) **o** (helâk ola)**nların** (vîran bırakılmış) **yurtlarında,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) (ey muhâtab) **işte sana gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler** (vardır), kim için? (لِاُولِى النُّهٰى) **engelleyici akıllara sâhip kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 128

128- Artık o (Kur'ân-ı Kerîm'in âyetleri) **o** (müşrik ola)**nlar için** (başlarına gelecek felâketleri) **açıklamada bulunmadı mı ki** (hâlâ inkârda ısrâr edebiliyorlar)**; Biz** (bugüne kadar) **onlardan önceki asırlar** (halkın)**dan nicelerini helâk etmiştik, hâlbuki** (bugün) **kendileri onların** (vîrân olmuş) **yurtlarında yürümektedirler.**

(Ey muhâtap!) **İşte sana!** (Âyetlerimize karşı kör ve sağır kalmayı) **engelleyici akıllara sâhip kimseler için elbette bu** (anlatıla)**n**(lar)**da pek çok ve çok büyük âyetler** (ve ibretler) **bulunmaktadır.**

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَاَجَلٌ مُسَمًّى ﴿١٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 129

(وَلَوْلَا كَلِمَةٌ) (Habîbim) **ve bir kelime bulunmasaydı,** öyle kelime ki, (سَبَقَتْ) **geçti,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbin** (nezdin)**den,** (لَكَانَ) **elbette o** (peşin gönderilecek azap) **olurdu,** nedir olurdu? (لِزَامًا) (çoktan onlara) **yapışıcı bir şey,** daha ne bulunmasaydı? (وَاَجَلٌ) **ve bir süre,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konmuş.**

Meâl-i Şerîf - 129

129- Zâten (Habîbim! Seni inkâr edenlerden kiminin azâbının Bedir gününe, kiminin cezâsının ise kıyâmet gününe geciktirilmesi husûsunda) **senin Rabbin** (nezdin)**den** (ezelde) **geçmiş olan** (değişmez karârı ifâde eden) **bir kelime ve** (onların cezâları hakkında) **adı konmuş bir süre bulunmasaydı, elbette o** (Âd ve Semûd kavmine isâbet eden cezâların bir benzeri bunlara da çoktan) **yapışan bir şey olurdu.**

فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَاۚ
وَمِنْ اٰنَائِ الَّيْلِ فَسَبِّحْ وَاَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضٰى ﴿١٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 130

(فَاصْبِرْ) (Habîbim) **artık sen sabret,** neye? (عَلٰى مَا) **o şeylere ki,** (يَقُولُونَ) **söylüyorlar,** daha ne yap? (وَسَبِّحْ) **ve tesbîhde bulun,** ne ile mültebis olduğun hâlde? (بِحَمْدِ رَبِّكَ) **Rabbinin hamdiyle birlikte,** yâni Rabbine hamdetme vasfına bürünen biri olarak, neden önce? (قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ) **güneşin doğmasından önce,** daha? (وَقَبْلَ غُرُوبِهَا) **ve batışından önce,** daha ne zaman? (وَمِنْ اٰنَائِ الَّيْلِ) **gecenin saatlerinden bâzısında da,** (فَسَبِّحْ) **tesbîhde bulun,** daha ne zaman, (وَاَطْرَافَ النَّهَارِ) **gündüzün uçlarında da,** (لَعَلَّكَ) **tâ ki sen,** (تَرْضٰى) (Allâh nezdinde elde edeceğin mükâfatlara) **râzı olasın.**

Meâl-i Şerîf - 130

130- (Habîbim! Onlara peşin cezâ vermeyişimizin sebebinin bir ihmâl değil, ancak süre tanıma anlamında bir imhâl olduğunu anladığına göre) **öyleyse sen onların söylemekte oldukları şeylere sabret ve güneşin doğuşundan önce** (sabah namazını kılarak), **batışından önce de** (öğle ve ikindi namazlarını eda etmek sûretiyle) **Rabbini hamd** (etmek) **ile** (meşgul olarak O'nun yüce Zâtı hakkında tenzîh ve) **tesbîhde bulun.**

Gecenin bâzı saatlerinde de (akşam ve yatsı namazlarını ikâme ederek Rabbin için) **tesbîhde bulun, özellikle gündüzün uçlarında da** (sabah ve akşam namazlarını dikkatlice kıl)**! Tâ ki sen** (bu namazlara devâm ederek Allâh nezdinde elde edeceğin mükâfatlara) **râzı olasın.**

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِۜ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَاَبْقٰى ﴿١٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 131

(وَلَا تَمُدَّنَّ) (Habîbim) **ve sakın sen uzatma,** neyi? (عَيْنَيْكَ) **iki gözünü,** nereye? (اِلٰى مَا) **o şeylere ki,** (مَتَّعْنَا) **faydalandırmak üzere verdik,** bu fiil (أَعْطَيْنَا) fiilinin mânâsını mütezammin olup, iki mef'ûle müteallık kabûl edilmiştir ki, buna göre ileride gelecek (أَزْوَاجًا) kelimesi birinci mef'ûl, (زَهْرَةَ الْحَيَاةِ) terkîbi de ikinci mef'ûl düşmüştür ama (مَتَّعْنَا) fiili bir mef'ûle müteallık kabûl edilirse o zaman (زَهْرَةَ الْحَيَاةِ) terkibi mâ-i mevsûleden hâl düşmüş kabûl edilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(ed-Dürru'l-masûn, 8/122)* ne ile faydalanmak üzere verdik? (بِهٖ) **onunla,** kime verdik? (اَزْوَاجًا) **birtakımlar**(ın)**a,** öyle kimseler ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **onlardan,** neyi verdik? (زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ) **o hayâtın bir süsünü,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olan,** niçin verdik? (لِنَفْتِنَ) **imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **edelim diye,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne sebebiyle? (فِيهِ) **onun sebebiyle,** burada (فِـ) harfi sebebiyet içindir, (وَرِزْقُ رَبِّكَ) **ama Rabbinin rızkı,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** daha nedir? (وَاَبْقٰى) **ve daha ziyâde kalıcıdır.**

Meâl-i Şerîf - 131

131- (Habîbim!) **Bir de sakın ha sen; iki gözünü uzatma o şeylere ki, Biz o en alçak hayâtın bir süsü olarak, sırf kendisi sebebiyle onları imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **edelim diye onlardan bâzı sınıfları onunla yararlandırmışızdır. Ama senin Rabbinin** (dünyâda yeterli ve helâl olan, cennette de sonsuz ve sınırsız olan) **rızkı** (onlara verilen fânî servetlerden) **çok hayırlıdır ve daha ziyâde kalıcıdır.**

Ebû Râfi' *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: "Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* kendisine gelen bir misâfiri ağırlamak için bir Yahûdî'den Receb ayına kadar veresiye buğday istemek üzere beni gönderdi. O kişi rehin almadan vermeyince, dönüp Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e bunu haber verdiğimde ona zırhını gönderirken: 'Vallâhi; şüphesiz ben gökte de emîn, yerde de emîn (güvenilir) bir kimseyim' buyurdu. Daha ben onun yanından çıkmamışken bu âyet-i kerîme nâzil oldu." *(es-Süyûtî, Esbâbü'n-nüzûl, sh:189; el-Hâzin, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/230)*

وَأْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَاۜ لَا نَسْـَٔلُكَ رِزْقًاۜ نَحْنُ نَرْزُقُكَۜ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى ﴿١٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 132

(وَأْمُرْ) **Ve emret,** kime? (اَهْلَكَ) **âilene,** neyi? (بِالصَّلٰوةِ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** daha? (وَاصْطَبِرْ) **sen de devâm et,** neye? (عَلَيْهَا) **on**(lar)**a,** (لَا نَسْـَٔلُ) **Biz**

istemiyoruz, kimden? (كَ) **senden,** neyi? (رِزْقًا) **rızık verme**(ni), (نَحْنُ) **Biz,** (نَرْزُقُ) **rızıklandırıyoruz,** kimi? (كَ) **seni,** (وَالْعَاقِبَةُ) **zâten o** (güzel) **âkıbet,** kim içindir? (لِلتَّقْوٰى) **takvâ** (sâhipleri) **içindir.**

Meâl-i Şerîf - 132

132- (Habîbim!) **Ayrıca sen âilene o** (farz) **namaz**(lar)ı (kılmalarını) **emret! Sen de on**(lar)**a devâm et!** (Geçim derdi seni namazdan alıkoymasın, zîrâ) **Biz senden** (ne kendini ne de başkasını) **rızıklandırma**(nı) **istemiyoruz. Biz seni** (de, onları da) **rızıklandırıyoruz. O** (övgüye değer güzel) **âkıbet ise takvâ** (sâhipleri) **içindir.**

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِاٰيَةٍ مِنْ رَبِّهٖ اَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِى الصُّحُفِ الْاُولٰى ﴿١٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 133

(وَقَالُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (لَوْلَا يَأْتِى) (Muhammed) **getirseydi ya,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (بِاٰيَةٍ) **bir âyeti** (ve doğruluğuna delâlet edecek bir mûcizeyi), öyle âyet ki kimden olucu? (مِنْ رَبِّهٖ) **Rabbinden,** (اَوَلَمْ تَأْتِ) **gelmedi mi,** kime? (هِمْ) **onlara,** ne? (مَا بَيِّنَةُ) **o çok açık deliller ki,** burada izâfet beyâniyyedir, ayrıca (بَيِّنَةُ) kelimesi cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn, 8/125)* nerededir? (فِى الصُّحُفِ) **sahîfelerde,** öyle sahîfeler ki, (الْاُولٰى) **evvel olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 133

133- Bir de o (müşrik ola)**nlar** (gördükleri bunca mûcizelerle yetinmeyip): "(Muhammed) **bize Rabbinden** (bizim istediğimiz şekilde) **bir âyet** (ve mûcize) **getirseydi ya!" dediler.**

O evvelki (semâvî kitapların ve Tevrât'la, İncîl'in) **sahîfeler**(in)**de bulunan** (inanç ve fıkıhla ilgili bilgiler, ayrıca geçmiş toplumların yaşadıkları târihçelerden ibâret bunca) **açık deliller** (senin tarafından) **onlara gelmedi mi?!** (Hâlbuki onlara, önceki peygamberleri hiç görmemiş, onlardan öğrenenlerden de okumamış, hattâ okuma yazması dahî olmayan senin gibi ümmî bir peygamber tarafından Kur'ân gelmiştir, ondan büyük mûcize mi arıyorlar?!)

وَلَوْ اَنَّا اَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهٖ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولًا
فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ وَنَخْزٰى ﴿١٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 134

(وَلَوْ اَنَّا) **Ve eğer gerçekten Biz,** (اَهْلَكْنَا) **helâk etseydik,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne ile? (بِعَذَابٍ) **bir azap ile,** öyle azap ki neden önce olucu? (مِنْ قَبْلِه۪) **o** (Kur'â)**ndan önce,** (لَقَالُوا) **elbette derlerdi,** neyi derlerdi? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (لَوْلَٓا اَرْسَلْتَ) **gönderseydin ya,** kime? (اِلَيْنَا) **bize,** kimi? (رَسُولًا) **bir rasûlü,** gönderseydin de ne yapaydık? (فَنَتَّبِعَ) **hakkıyla tâbi olaydık,** neye? (اٰيَاتِكَ) **Senin âyetlerine,** neden önce? (مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ) **biz alçaklığa düşmeden önce,** daha? (وَنَخْزٰى) **ve biz rüsvay olmadan önce.**

Meâl-i Şerîf - 134

134- Eğer gerçekten de Biz o (Kur'â)**ndan önce bir azapla onları helâk etseydik elbette kendileri: "Bize bir rasûl gönderseydin de,** (dünyâda esir edilip öldürülerek, âhirette de cehenneme girdirilerek) **alçaklığa düşmemizden ve rüsvay olmamızdan önce Senin âyetlerine hakkıyla tâbi olaydık ya" derlerdi.** (Biz de onlara böyle bir bahâne vermemek için kendilerine Kur'ân-ı Kerîm'i gönderdik.)

قُلْ كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُواۚ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ اَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدٰى ﴿١٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 135

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (كُلٌّ) (bizden ve sizden) **her biri,** nedir? (مُتَرَبِّصٌ) **bekleyicidir,** (فَتَرَبَّصُوا) **öyleyse siz de** (başınıza gelecekleri) **bekleyin,** (فَسَتَعْلَمُونَ) **artık yakında bileceksiniz,** neyi bileceksiniz? (مَنْ) **kim,** nedir? (اَصْحَابُ الصِّرَاطِ) **o yolun dâimî arkadaşlarıdır,** öyle yol ki, (اَلسَّوِيِّ) **dosdoğru olucu,** daha neyi bileceksiniz? (وَمَنِ) **ve o kimseyi ki,** (اِهْتَدٰى) **hidâyet buldu.**

Meâl-i Şerîf - 135

135- (Habîbim!) **De ki:** "(Bizden ve sizden) **her bir kişi** (birbirinin durumunun ne türlü bir âkıbete varacağını) **bekleyicidir, öyleyse siz de** (iki cihanda başınıza gelecekleri) **bekleyin!**

Artık yakında (kıyâmet kopunca) **bileceksiniz; kim o dosdoğru yolun dâimî arkadaşlarıdır ve kim** (sapıklıktan kurtulup) **hidâyet bulmuş** (ve sonsuz nîmetlere kavuşmuş)**tur."**

17. Cüz

سُورَةُ الْاَنْبِيَاءِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَاثْنَتَا عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

YİRMİ BİRİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

el-ENBİYÂ SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz on iki âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

اِقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ ف۪ي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَۚ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(اِقْتَرَبَ) **Çok yaklaştı,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** ne? (حِسَابُهُمْ) **hesapları**(nın zamânı), (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nerededir? (ف۪ي غَفْلَةٍ) **büyük bir gaflet** (ve habersizlik) **içerisindedir,** daha nedirler? (مُعْرِضُونَ) **yüz çeviricidirler.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- İnsanlar için (Allâh-u Te'âlâ tarafından) **hesâb**(a tâbi tutulma zaman)**ları çok yaklaşmıştır. Onlar ise** (İlâhî muhâsebeden ve ona hazırlanmaktan) **büyük bir gaflet içerisindedirler,** (hattâ bu husûsu önemseyip düşünmekten dahî) **yüz çevirici kimselerdir.**

مَا يَأْت۪يهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ اِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(مَا يَأْت۪ي) **Gelmez,** kime? (هِمْ) **onlara,** ne? (مِنْ ذِكْرٍ) **bir öğüt,** öyle öğüt ki kimden olucu? (مِنْ رَبِّهِمْ) **Rablerinden,** yine öyle öğüt ki, (مُحْدَثٍ) **yeni gönderilmiş,** (اِلَّا اسْتَمَعُو) **ancak dinlerler,** neyi? (هُ) **onu,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** ne yaparlar? (يَلْعَبُونَ) **oynarlar.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Rablerinden onlara yeni gönderilen bir öğüt (ve vaaz-u nasîhat) **geldikçe mutlaka onlar** (eğlenip) **oynamakta** (ve dalga geçmekte) **oldukları hâlde onu dinlerler.**

لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْۜ وَاَسَرُّوا النَّجْوَىۗ اَلَّذِينَ ظَلَمُواۗ هَلْ هٰذَٓا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْۚ
اَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

Daha ne olarak dinlerler? (لَاهِيَةً) **oyalanıcı olarak,** ne? (قُلُوبُهُمْ) **kalpleri,** (وَاَسَرُّوا) **ve gizlediler,** neyi? (اَلنَّجْوَى) **fısıldaşmayı,** gizleyenlerden bedel? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** işte bu noktada mahzûf bir fiil mukadderdir ki takdîri şöyledir: (قَالُوا) "Dediler" *(el-Beyzâvî)*, o zâlimler neyi dediler? (هَلْ هٰذَٓا) **işte bu** (Muhammed) **değildir,** (اِلَّا بَشَرٌ) **ancak bir beşerdir,** öyle beşer ki, (مِثْلُكُمْ) **sizin gibi** (olan), (اَفَتَأْتُونَ) **şimdi siz gelecek misiniz,** neye? (اَلسِّحْرَ) **o**(nun okuduğu) **büyüy**(ü dinlemey)**e,** (وَاَنْتُمْ) **hâlbuki siz,** (تُبْصِرُونَ) **görmektesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (O müşrikler) **kalpleri** (dünyânın yaldızlarıyla meşgul olduğu için âhiret düşüncesinden) **oyalanıcı olarak** (vaazları dinlerler)! **O** (şirk koşarak) **zâlim olmuş kimseler** (insandan peygamber gönderilmesini imkânsız saydıkları için) **fısıldaşmalarını** (başkalarının göreceği yerde bile yapmayıp) **gizlediler.**

(Sonra bu konuda onlar): **"İşte bu** (Muhammed) **ancak sizin gibi** (olan ve sizin gibi yiyip-içen) **bir beşerdir. Şimdi siz o**(nun okuduğu) **büyüy**(ü kabûl edip dinlemey)**e mi geleceksiniz?! Hâlbuki siz** (onun okuduklarının birer sihir olduğunu) **görmektesiniz"** (dediler)!

قَالَ رَبِّى يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِى السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(قَالَ) (Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّى) **benim Rabbim,** (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (اَلْقَوْلَ) **tüm sözleri,** buradaki (اَلْ) istiğrâk içindir, o sözler nerede konuşulduğu hâlde? (فِى السَّمَٓاءِ) **gökte,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (وَهُوَ) **ancak O** (Rabbim), kimdir? (اَلسَّمِيعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْعَلِيمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onların bu sözlerine cevâben) **dedi ki: "Rabbim** (açık veyâ gizli söylenmiş olan) **gökteki ve yerdeki tüm sözleri bilmektedir.**

Zâten ancak O (bütün konuşulanları hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (yapılanları, hattâ düşünülen şeyleri bile çok iyi bilen bir) **Alîm'dir."**

بَلْ قَالُوٓا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ بَلِ افْتَرٰيهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌۚ فَلْيَأْتِنَا بِاٰيَةٍ كَمَٓا اُرْسِلَ الْاَوَّلُونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(بَلْ قَالُوا) **Doğrusu o** (müşrik ol)**anlar dediler,** neyi dediler? (اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ) (Kur'ân'ın söyledikleri) **birtakım karışık rüyâlardır,** bu terkîb Kur'ân'a râci' olan mahzûf bir (هُوَ) zamîrinin haberidir, (بَلِ افْتَرٰى) **doğrusu** (Muhammed) **uydurmuştur,** neyi? (هُ) **onu,** (بَلْ هُوَ) **daha doğrusu o** (Muhammed), nedir? (شَاعِرٌ) **bir şâirdir,** (فَلْيَأْتِ) **o hâlde getirsin,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (بِاٰيَةٍ) **bir âyeti** (ve mûcizeyi), öyle âyet ki ne gibi? (كَمَا) (mûcize kabîlinden olan) **o şey gibi ki,** (اُرْسِلَ) (onun misli ile) **gönderilmişti,** kim? (اَلْاَوَّلُونَ) **o evvelki** (peygamber)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Doğrusu o (müşrik ol)**anlar** (Kur'ân hakkında "Büyü" ifâdesini kullandıktan sonra bu yanlış fikirde duramayıp tutarlı olmayan ve tezatlarla dolu diğer birtakım bâtıl görüşlere meylederek) **dediler ki:**

"(Hayır! Onun okuduğu Kur'ân bir büyü değil bilakis) **birtakım karışık rüyâlardır** (ki kendisi rüyâsında gördüğü saçma sapan şeyleri Allâh'tan gelen bir vahiy sanmıştır).

Bilakis (onun okuduğu kendisine hayal ettirilen birtakım boş şeylerden ibâret bile olamaz, olsa olsa) **onu kendisi** (rüyâ bile görmeden ve hiçbir şeyi kaynak almadan kendiliğinden) **uydurmuştur. Daha doğrusu o** (rastgele bir uydurucu da değildir bilakis kābiliyetli) **bir şâirdir.**

(Tüm bu iddiâlarımızı kabûl etmeyip Allâh'tan gönderilen gerçek bir peygamber olduğunda ısrâr ediyorsa) **o hâlde bize** (ejderhâ olan asâ, güneş gibi parlayan bembeyaz el, körleri iyileştirme ve ölüleri ihyâ gibi) **o evvelki** (peygamber)**lerin** (kendileriyle) **gönderilmiş olduğu şeylere benzeyen bir âyet getirsin!"**

مَٓا اٰمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَاۚ اَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(مَا اٰمَنَتْ) **Îmân etmemişti,** neden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** ne? (مِنْ قَرْيَةٍ) **hiçbir memleket** (halkı), öyle memleket ki, (اَهْلَكْنَا) **Biz helâk etmiştik,** neyi? (هَا) **onları,** (اَفَهُمْ) **şimdi bunlar mı,** (يُؤْمِنُونَ) **îmân edecekler.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Onlardan önce (inadına mûcize istedikleri için) **kendisini helâk etmiş olduğumuz hiçbir memleket** (halkı, gördükleri mûcizeler karşısında) **îmân etmemişti,** (Habîbim) **şimdi** (sen onların istedikleri mûcizeleri gösterecek olursan) **bunlar mı îmân edecekler?!**

وَمَٓا اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحٖٓي اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُٓوا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَمَٓا اَرْسَلْنَا) (Habîbim) **Biz rasûl göndermedik,** kimden önce? (قَبْلَكَ) **senden önce,** (اِلَّا رِجَالًا) **ancak birtakım erkekleri,** öyle erkekler ki, (نُوحٖٓي) **vahiyde bulunuyorduk,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** (فَسْـَٔلُٓوا) **haydi sorun,** kime? (اَهْلَ الذِّكْرِ) **zikir** (ve ilim) **ehline,** *(el-Kirmânî, Lübâbü't-tefâsîr)* (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (لَا تَعْلَمُونَ) **bilmiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Habîbim! Yiyen-içen ölümlü bir insan olduğun için senin peygamber olamayacağını ileri süren o müşriklere Bizim şöyle buyurduğumuzu bildir:) **Biz senden önce de** (insanlara melekleri değil) **ancak kendilerine vahiyde bulunmakta olduğumuz birtakım erkekleri rasûl olarak gönderdik.**

Haydi, zikir (ve ilim) **ehli** (olduğunu kabûl ettiğiniz Ehl-i Kitap âlimleri) **ne** (bu konuyu) **sorun** (bakalım)! **Eğer siz bilmiyor olduysanız** (onlar bu gerçeği bilmektedirler. Gerçi kıskançlıkları yüzünden Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in peygamberliğini inkâr ediyorlarsa da peygamberlerin dâimâ insan neslinin erkek cinsinden gönderildiğini aslâ reddedemezler).

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدٖينَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(وَمَا جَعَلْنَا) **Ve Biz yapmadık,** kimi? (هُمْ) **onları,** nedir yapmadık? (جَسَدًا) **cesetler**(in sâhipleri), bu kelime cins tutulurak cemî mânâsında terceme edilmiştir, ayrıca burada muzâf olarak (ذوى) kelimesi hazfedilmiştir, *(et-Teftâzânî, Hâşiyetü'l-Keşşâf, 5/229)* öyle ceset sâhipleri ki, (لَا يَأْكُلُونَ) **yemezler,** neyi? (اَلطَّعَامَ) **yemeği,** daha ne değildiler? (وَمَا كَانُوا) **ve değildiler,** nedir değildiler? (خَالِدٖينَ) (dünyâda) **ebedî kalıcı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Ayrıca Biz onları kendileri yemek yeme (ihtiyâcı hissetme)**yen** (cansız) **cesetler**(in sâhipleri) **yapmamıştık.**

Onlar (dünyâda) **ebedî kalıcı** (ölümsüz) **kimseler de değildiler.** (Peki, o geçmiş nebîlerin peygamberliğini kabûl edenler, onlarla müşterek olduğun vasıflarından dolayı seni niye reddediyorlar?!)

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَاَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ وَاَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(ثُمَّ صَدَقْنَا) **Sonra Biz** (sözümüzde durarak) **sâdık olduk,** kime? (هُمْ) **o** (peygamber olarak gönderilmiş ola)**nlara,** nerede? (اَلْوَعْدَ) **o vaad**(imiz)**de,** bu mânâya göre bu kelime (فِى) harfinin hazfi üzere mensûbdur, *(en-Nesefî, el-Medârik)* (فَاَنْجَيْنَا) **nihâyet kurtardık,** kimi? (هُمْ) **onları,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseleri ki,** (نَشَاءُ) **diliyoruz,** daha ne yaptık? (وَاَهْلَكْنَا) **ve helâk ettik,** kimi? (اَلْمُسْرِفِينَ) **haddi aşan o** (kâfir) **kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Sonra o (peygamber olarak gönderilmiş ola)**nlara** (verdiğimiz yardım sözünü tutarak) **o vaad**(imiz)**de sâdık olduk da, nihâyet onları da, dilemekte olduğumuz o** (mümin) **kimseleri de** (inkârcıların başına gelen belâdan) **kurtardık. Haddi aşan o** (kâfir) **kimseleri ise helâk ettik.**

لَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(لَقَدْ اَنْزَلْنَا) (Ey Kureyş) **andolsun ki; elbette Biz indirdik,** kime? (اِلَيْكُمْ) **size,** neyi? (كِتَابًا) **çok büyük bir Kitâb'ı,** öyle kitap ki, (فِيهِ) **sâdece ondadır,** ne? (ذِكْرُكُمْ) **sizin güzel anılmanız** (ve şerefiniz), (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) **hâlâ anlamayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Ey Kureyş topluluğu!) **Andolsun ki; muhakkak Biz size** (Kur'ân-ı Kerîm gibi) **çok büyük bir Kitap indirdik ki; güzel anılmanız** (övgünüz ve şerefiniz) ***/öğüdünüz/*** **sâdece ondadır. Hâlâ siz** (başkalarına karşı size verdiğimiz bu üstünlüğü) **anla**(yıp da Müslüman ol)**mayacak mısınız?!**

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَاَنْشَاْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا اٰخَرِينَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(وَكَمْ) **Ve niceşini,** (قَصَمْنَا) **şiddetle kırdık** (helâk ettik), *(Ebû Hayyân)* ne cihetinden? (مِنْ قَرْيَةٍ) **bir memleket** (halkı) **cihetinden,** öyle memleket ki, (كَانَتْ)

olmuştu, nedir olmuştu? (ظَالِمَةً) **zulüm işleyici,** daha ne yapmıştık? (وَاَنْشَأْنَا) **ve meydana getirmiştik,** neden sonra? (بَعْدَهَا) **onlardan sonra,** neyi? (قَوْمًا) **birçok kavmi,** öyle toplumlar ki, (اٰخَرِينَ) **en geri kalıcılar,** yâni diğerlerine nispetle sonra gelen başka kimseleri yarattık, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdildir.

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Halkı şirk ve) **zulüm işleyici olan nice memleketi** (helâk etmek üzere) **şiddetli bir şekilde kırdık da, onların ardından** (kendileriyle hiçbir soy bağı bulunmayan) **başka başka birçok toplum meydana getirdik.**

فَلَمَّا اَحَسُّوا بَأْسَنَا اِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(فَلَمَّا اَحَسُّوا) **İşte ne zaman ki görür gibi hissettiler,** neyi? (بَأْسَنَا) **Bizim çetin azâbımızı,** (اِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** neden dolayı? (مِنْهَا) **ondan,** yâni azaptan, bu mânâya göre (مِنْ) harfi ta'lîl için olup (بَأْسْ) kelimesine râci'dir, meâl-i şerîfteki mânâya göre ise bir önceki âyet-i kerîmede geçen (قَرْيَةٍ) kelimesine râci'dir, *(ed-Dürru'l-masûn)* nedirler? (يَرْكُضُونَ) **ayaklarıyla bineklerine vurup süratle kaçıyorlar**(dı).

Meâl-i Şerîf - 12

12- İşte o (helâke uğratıla)**nlar Bizim çetin azâbımızı görür gibi hissettikleri zaman, birdenbire onlar ayaklarıyla bineklerine vurup oradan süratle kaçıyorlar**(dı).

لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا اِلٰى مَا اُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْـَٔلُونَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(Azap melekleri ise onlara şöyle diyordu:) (لَا تَرْكُضُوا) **ayaklarınızla bineklere vurup süratle kaçmayın,** daha ne yapın? (وَارْجِعُوا) **ve dönün,** nereye? (اِلٰى مَا) **o şeylere ki,** (اُتْرِفْتُمْ) **bol nîmetlerle şımartılmıştınız,** *(Ebû Hayyân)* ne sebebiyle? (فِيهِ) **onlar sebebiyle,** *(el-Âlûsî)* burada zamir cemî mânâsında olan (مَا) kelimesine râci' olduğu için cemî olarak terceme edilmiştir, daha nereye dönün? (وَمَسَاكِنِكُمْ) **ve meskenlerinize,** (لَعَلَّكُمْ) **belki de siz,** (تُسْـَٔلُونَ) **danışılırsınız,** yâni danışılan kimseler konumundaki eski îtibârınızı yeniden kazanırsınız.

Meâl-i Şerîf - 13

13- (O zaman azap melekleri onlara:) **"Ayaklarınızla bineklere vurup süratle kaçmayın! Ama siz kendileri sebebiyle bol nîmetlerle şımartıldığınız** (ve zevk aldığınız) **o şeylere ve** (rahatça yaşadığınız) **meskenlerinize dönün.**

Belki de siz (sıkıntılara düşenler tarafından kendilerine) **danışıl**(an kimseler konumundaki eski îtibârınızı yeniden kazan)**ırsınız.** */(Fakirler tarafından)* ***istekte bulunul****(an kimseler ol)****ursunuz./"*** (diyorlardı.)

قَالُوا يَا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(قَالُوا) (Kaçamayacağını anlayan o kimseler) **dediler,** neyi dediler? (يَا وَيْلَنَا) **ey bizim helâkimiz** (neredesin gel, şimdi tam senin vaktindir), (اِنَّا) **gerçekten biz,** (كُنَّا) **olmuştuk,** nedir olmuştuk? (ظَالِمِينَ) **zulmedici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- (Kaçamayacağını anlayan o kimseler:) **"Ey bizim helâkimiz!** (Neredesin gel! Şimdi tam senin zamânın!) **Gerçekten biz** (şirk koşarak kendimize yazık eden) **zâlim kimseler olmuştuk" dediler.**

فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوٰيهُمْ حَتّٰى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(فَمَا زَالَتْ) **Artık zâil olmadı** (dâim oldu), ne? (تِلْكَ) (ey muhâtab) **işte sana bu** (sözleri), nedir olmakta dâim oldu? (دَعْوٰيهُمْ) **onların yalvarışları,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى جَعَلْنَا) **Biz yapıncaya kadar,** kimi? (هُمْ) **onları,** nedir yapıncaya kadar? (حَصِيدًا) **biçilmiş bir ekin** (gibi yerle bir edilmiş kimseler), ne oldukları hâlde? (خَامِدِينَ) **ateşi sönmüş** (ölü) **kimseler olarak,** bu kelime (هُمْ) zamîrinden hâl düşmektedir.

Meâl-i Şerîf - 15

15- (Ey muhâtab!) **İşte sana! Biz onları ateşi sönmüş** (ölü) **kimseler hâlinde biçil**(erek yerle bir edil)**miş bir ekine çevirinceye kadar bu** (söyledikleri söz) **onların yalvarış** (ve yakarış)**ları olarak dâim olmuştur.**

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَمَا خَلَقْنَا) **Ve Biz** (boş yere) **yaratmadık,** neyi? (اَلسَّمَاءَ) **göğü,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **ikisi arasında,** ne olarak? (لَاعِبِينَ) **oyuncu kimseler olarak**, burada ism-i fâ'il (ذِى لَعِبٍ) mânâsındadır.

Meâl-i Şerîf - 16

16- Biz gökle yeri ve ikisi arasındakileri oyuncular(ın işi gibi boş bir şey) **olarak yaratmadık.** (Bilakis onları, Bizim kudretimizi düşünenler için bir ibret ve kulların âhireti kazanma yurdu olsun diye halkettik. Öyleyse bunların yaratılışındaki ciddî gâyeyi göz önüne alarak sorumluluğunuzu bilin!)

لَوْ اَرَدْنَا اَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّاۗ اِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(لَوْ اَرَدْنَا) (Farz-ı muhâl) **eğer Biz murâd etseydik,** neyi? (اَنْ نَتَّخِذَ) **edinmemizi,** neyi? (لَهْوًا) **bir eğlence** (vesîlesi olan eş ve çocuk), (لَاتَّخَذْنَا) **elbette edinirdik,** neyi? (هُ) **onu,** nereden? (مِنْ لَدُنَّا) **Kendi nezdimizde** (bulunan hûrilerde)**n,** (اِنْ كُنَّا) **Biz olmadık,** nedir olmadık? (فَاعِلِينَ) (bunu) **yapanlar**, bu mânâya göre (اِنْ) harfi, nâfiyedir. *(el-Beğavî)*

Meâl-i Şerîf - 17

17- (Farz-ı muhâl) **eğer Biz** (eş ve çocuk gibi) **bir eğlence** (vesîlesi) **edinmek isteseydik, elbette onu** (sizin gördüklerinizden değil de) **Kendi nezdimizde** (bulunan hûrilerde)**n edinirdik** (ve onları size göstermezdik. Zîrâ kişinin hareminin kendi yanında bulunması gerektiğini siz de bilmektesiniz). **Ama Biz** (böyle fuzûlî işler) **yapanlar değiliz!**

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَاِذَا هُوَ زَاهِقٌۜ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(بَلْ نَقْذِفُ) **Doğrusu Biz atarız,** neyi? (بِالْحَقِّ) **o hakk** (olan Kur'ân)**ı,** neyin üzerine? (عَلَى الْبَاطِلِ) **o bâtıl** (olan şeytan)**ın üzerine,** (فَيَدْمَغُ) **o** (hak) **beynine isâbet eder,** neyin? (هُ) **onun,** yâni bâtılı mahveder, (فَاِذَا هُوَ) **birdenbire o** (bâtıl), nedir? (زَاهِقٌ) **tamâmen yok olan bir şeydir,** (وَلَكُمْ) **ve** (ey kâfirler) **sizin için vardır,** ne? (اَلْوَيْلُ) **şiddetli helâk** (ve azap), neden dolayı? (مِمَّا) **o şeylerden dolayı ki,** (تَصِفُونَ) (Allâh hakkında o bâtıl şeyleri) **vasıflamaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Doğrusu Biz o hakk (olan Kur'ân ve İslâm)**ı bâtıl** (olan şeytan ve şirk) **üzerine atarız da, o onun beynine isâbet eder ve artık o** (bâtıl) **derhal yok ol**(arak tamâmıyla kaybol)**up giden bir şeydir.** (Ey kâfirler! Allâh adına) **nitelemekte bulunduğunuz** (eş ve çocuk gibi) **şeylerden dolayı da sizin için** (âhirette) **şiddetli helâk** (ve azap) **vardır.**

وَلَهُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَلَهُ) **Ve sâdece O'na âittir,** ne? (مَنْ) **o kimseler ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerdedir,** (وَمَنْ) **ama o kimseler ki,** nerede makam sâhibidir? (عِنْدَهُ) **O'nun nezdinde,** buradaki (عِنْدِيَّة) tâbiri, Allâh-u Te'âlâ nezdinde îtibâr sâhibi olan meleklerin mertebesinin yüksekliğinden bahsetmektedir, yoksa mekân yakınlığı söz konusu değildir, zîrâ Allâh-u Te'âlâ mekândan münezzehtir, *(en-Nesefî, et-Teysîr; en-Nesefî, el-Medârik)* melekler ne yapmazlar? (لَا يَسْتَكْبِرُونَ) **hiç büyüklenmezler,** neden? (عَنْ عِبَادَتِهِ) **O'na ibâdet** (etmek)**ten,** daha ne yapmazlar? (وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ) **ve azıcık bile yorulmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Göklerde ve yerde bulunan kimseler (yaratılmak ve mülkiyet cihetinden) **de sâdece O'na âittir.** (Yaratanla yaratılan arasında nasıl nesep sâbit olabilir? Malın sâhibiyle, kendi mülkü arasında soy bağı nasıl kurulabilir?! Müşrikler kibredip Allâh-u Te'âlâ'ya ibâdetten geri dururlar) **ama O'nun nezdinde** (makam sâhibi) **olan** (değerli) **kimseler** (özellikle de melekler) **O'na ibâdet** (etmek)**ten aslâ büyüklenmezler ve azıcık bile yorulmazlar.**

يُسَبِّحُونَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(يُسَبِّحُونَ) **Onlar tesbîh** (ve tenzîh)**de bulunurlar,** ne vakitte? (اَلَّيْلَ) **gece** (saatlerin)**de,** daha? (وَالنَّهَارَ) **ve gündüz** (vakitlerin)**de,** ne oldukları hâlde? (لَا يَفْتُرُونَ) **gevşeklik etmezler.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Onlar (hiç bıkıp usanmadan) **gece** (saatlerin)**de ve gündüz** (vakitlerin)**de** (dâimâ Allâh-u Te'âlâ için tenzîh ve) **tesbîhde bulunurlar.** (Gaflet ederek ya da başka bir işle uğraşarak hiç) **gevşeklik etmezler.**

اَمِ اتَّخَذُوا اٰلِهَةً مِنَ الْاَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(اَمِ اتَّخَذُوا) **Yoksa o** (müşrik olan)**nlar yaptılar mı,** bu mânâya göre (اِتَّخَذَ) fiili (عَمِلَ) mânâsında kabûl edilip bir mef'ûle müte'addîdir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* neyi yaptılar mı? (اٰلِهَةً) **birtakım ilâhları,** nereden îmâl ettiler? (مِنَ الْاَرْضِ) **topraktan,** öyle ilâhlar ki, (هُمْ) **onlar**(ın taptığı bâtıl ilâhlar mı), (يُنْشِرُونَ) **diriltecekler.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Yoksa o (müşrik ola)**nlar toprakta**(ki taş ve mâdenlerde)**n birtakım ilâhlar yaptılar da, onlar**(ın taptığı bâtıl ilâhlar) **mı** (ölüleri) **diriltecekler?!**

لَوْ كَانَ فِيهِمَا اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(لَوْ كَانَ) **Eğer bulunsaydı,** nerede? (فِيهِمَا) **o ikisinde,** ne? (اٰلِهَةٌ) **birtakım ilâhlar,** öyle ilâhlar ki, (اِلَّا اللّٰهُ) **Allâh'tan başka,** burada (اِلَّا) harfi, (غَيْر) kelimesi mânâsındadır, *(Ebû Hayyân)* (لَفَسَدَتَا) **elbette o ikisi fesâda uğramıştı** (göklerin ve yerin bütün düzeni bozulmuştu), (فَسُبْحَانَ اللّٰهِ) **hemen Allâh'ı tesbîh ile** (tenzîh ederim), öyle Allâh ki, (رَبِّ الْعَرْشِ) **Arş'ın Rabbi,** neden tenzîh ederim? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يَصِفُونَ) (bâtıl sıfatlarla) **vasıflandırıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Eğer o (göklerin ve yerin her) **ikisinde** (de) **Allâh'tan başka birtakım ilâhlar bulunsaydı, elbette o ikisi** (de, kendilerinde yaşayan tüm varlıklar da çoktan) **fesâda uğramış** (ve tümden yıkılmış)**tı.**

(Nitekim iki veyâ daha fazla kişinin yönetimi hiçbir zaman düzenli yürümez. Âlemlerde görülen düzen ise şunu açıkça ifâde etmektedir ki; ilâh ancak bir tânedir, bu nedenle de murâd ettiği düzen devâm etmektedir.) **Onların nitelemekte oldukları** (şirk ifâde eden) **şeylerden O Arş'ın Rabbi Allâh'ı hemen tesbîh ile** (tenzîh ederim)!

لَا يُسْـَٔلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْـَٔلُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(لَا يُسْـَٔلُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **sorumlu tutulamaz,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يَفْعَلُ) **yapıyor,** (وَهُمْ) **onlar ise,** (يُسْـَٔلُونَ) **sorumlu tutulacaklardır.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- O (Allâh-u Te'âlâ), **yapmakta olduğu şeylerden sorumlu tutulamaz. Onlar ise** (kul oldukları için, tüm inanç ve amellerinden) **sorumlu tutulacaklardır.**

اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِه۪ٓ اٰلِهَةًۜ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْۚ هٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْل۪يۜ
بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَۙ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اَمِ اتَّخَذُوا) **Yoksa o** (müşrik ola)**nlar** (elleriyle yontup) **yaptılar mı,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِه۪ٓ) **O'ndan başka,** neyi yaptılar mı? (اٰلِهَةً) **birtakım ilâhları,** bu mânâya göre (اِتَّخَذَ) fiili (عَمِلَ) mânâsında kabûl edilip bir mef'ûle müte'addîdir ama (اِتَّخَذَ) fiili, iki mef'ûle müte'addî de kabûl edilebilir ki o zaman bu fiil (صَيَّرُوا) mânâsında olup, ikinci mef'ûl olan (مِنْ دُونِه۪ٓ) lafzı takdîm edilmiştir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (هَاتُوا) **getirin,** neyi? (بُرْهَانَكُمْ) **delîlinizi,** (هٰذَا) **işte bu** (Kur'ân), nedir? (ذِكْرُ مَنْ) **o kimsenin öğüdüdür ki,** kiminle berâberdir? (مَعِيَ) **benimle berâber,** daha kimin nasîhatidir? (وَذِكْرُ مَنْ) **yine o kimsenin vaazıdır ki,** kimden önce geçmiştir? (قَبْل۪ي) **benden önce,** (بَلْ اَكْثَرُهُمْ) **doğrusu onların birçoğu,** (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmemektedirler,** neyi? (اَلْحَقَّ) **o hakk** (olan Kur'ân'ın açıkladıkların)**ı,** (فَهُمْ) **bu sebeple onlar,** nedirler? (مُعْرِضُونَ) **yüz çevirici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Yoksa o (müşrik ola)**nlar O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başkasını birtakım ilâhlar hâline mi dönüştürdüler?!**

(Habîbim!) **De ki:** "(O hâlde bu hususta) **delîlinizi getirin! İşte bu** (Kur'ân'ın açıkladığı tevhîd inancı), **benimle birlikte olan** (Müslüman) **kimselerin de öğüdüdür, benden önceki kimselerin** (okudukları ilâhî kitapların âyetlerinin) **de vaazıdır.**"

Doğrusu onların birçoğu o hakk (olan Kur'ân'ın açıkladıkların)**ı bilmemektedirler de, onlar bu nedenle** (tevhîdi kabullenmekten ve peygambere uymaktan) **yüz çevir**(meye devâm ed)**ici kimselerdir.**

وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا نُوح۪ٓي اِلَيْهِ
اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا اَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَمَٓا اَرْسَلْنَا) (Habîbim) **Biz elçi göndermedik,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** kimi? (مِنْ رَسُولٍ) **hiçbir rasûlü,** (اِلَّا نُوحٖٓي) **ancak vahyediyorduk,** kime? (اِلَيْهِ) **ona,** ne diye? (اَنَّهُ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّٓا اَنَا) **ancak Ben** (varım), (فَاعْبُدُو) **o hâlde kulluk edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Habîbim!) **Biz senden önce elçi olarak hiçbir rasül göndermedik ki, mutlaka ona: "Şu bir gerçektir ki; Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde** (sâdece) **Bana kulluk edin" diye vahyediyorduk.**

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَقَالُوا) **Ve dediler,** neyi dediler? (اِتَّخَذَ) **edindi,** kim? (اَلرَّحْمٰنُ) **Rahmân** (melekleri edindi), ne edindi? (وَلَدًا) **bir çocuk,** (سُبْحَانَهُ) (bu gibi yakışıksız sıfatlardan) **O'nu tesbîh ile** (tenzih ederim), (عِبَادٌ بَلْ) **doğrusu** (o melekler) **çok şerefli kullardır,** öyle kullar ki, (مُكْرَمُونَ) **değerli kılınmışlar.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Bir de o (meleklerin Allâh'ın kızları olduğuna inanan Huzâ'a kabîlesi gibi müşrik ola)**nlar: "Rahmân bir çocuk edindi" dediler.** (Bu gibi yakışıksız sıfatlardan) **O'nu tesbîh ile** (tenzih ederim)**! Doğrusu,** (melekler Allâh-u Te'âlâ'nın çocukları olmayıp bilakis) **kendilerine değer verilmiş** (ve mânevî yakınlığa mazhar kılınmış) **çok şerefli kullardır.**

لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِاَمْرِهٖ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(لَا يَسْبِقُونَ) (Melekler) **geçmezler,** kimi? (هُ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nu**(n buyruklarını), ne ile geçmezler? (بِالْقَوْلِ) **sözle**(riyle), (وَهُمْ) **zâten onlar,** ne ile? (بِاَمْرِهٖ) **sâdece O'nun emriyle,** ne yaparlar? (يَعْمَلُونَ) **iş yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Onlar (Rablerinden önce söz söyleyerek veyâ O'ndan emir almadan bir kelam sarf ederek) **sözle**(riyle) **O'nu**(n buyruğunu) **geçmezler. Zâten onlar sâdece O'nun emriyle iş yaparlar.** (Emrolunmadıkları bir şeyi ise aslâ yapmazlar.)

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَۙ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى
وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِه۪ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(يَعْلَمُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ) **onların önlerindedir,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** nerededir? (خَلْفَهُمْ) **onların arkasındadır,** (وَلَا يَشْفَعُونَ) **ve onlar şefâat edemezler,** (اِلَّا لِمَنِ) **ancak o kimse**(nin kurtulması) **için** (şefâat edebilirler) **ki,** (ارْتَضٰى) **O** (Allâh-u Te'âlâ şefâat husûsunda) **râzı oldu,** (وَهُمْ) **zâten onlar,** neden sebep? (مِنْ خَشْيَتِه۪) **sâdece O'nun** (azâbının) **korkusundan sebep,** nedirler? (مُشْفِقُونَ) **endişeli** (ve tedirgin)**dirler.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- O (Allâh-u Te'âlâ) **onların önlerinde olan şeyleri de, arkalarında bulunan şeyleri de** (geçmiş ve gelecek, dünyâ ve âhiretle alâkalı her şeylerini) **bilmektedir.** (Melekler de bunun farkında oldukları için ona göre davranmaktadır.)

Bir de onlar (O'ndan çok korktuklarından dolayı) **O'nun** (şefâat olunmasına) **rızâ gösterdiği kimselerden başkası için şefâat ede**(rek onların kurtuluşu için hiçbir aracılığa tevessül bile ede)**mezler.** (O râzı olunan kimseler ise ancak îmânla ölmüş kişilerdir.)

Zâten onlar sâdece O'nun (azâbının) **korkusundan sebep endişeli** (ve tedirgin)**dirler** (bu yüzden makamlarının yüksekliğine güvenip de hiçbir zaman gevşekliğe kapılmazlar).

وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ اِنّ۪ٓي اِلٰهٌ مِنْ دُونِه۪ فَذٰلِكَ نَجْز۪يهِ جَهَنَّمَۜ
كَذٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِم۪ينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَمَنْ) **Ama her kim,** (يَقُلْ) **derse,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمْ) **o** (yaratıla)**nlardan,** neyi derse? (اِنّ۪ٓي) **gerçekten ben,** neyim? (اِلٰهٌ) **bir ilâhım,** öyle ilâh ki, (مِنْ دُونِه۪) **O'nun dışında,** (فَذٰلِكَ) **bu sebeple** (ey insan) **işte sana o** (kendine ilâh diyen var ya), (نَجْز۪ي) **cezâlandıracağız,** kimi? (هِ) **onu,** ne ile? (جَهَنَّمَ) **cehennem ile,** (كَذٰلِكَ) **işte sana böylece,** (نَجْزِي) **cezâlandıracağız,** kimi? (اَلظَّالِم۪ينَ) **o zâlimleri.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Ama o (yaratıla)**nlardan her kim: "Gerçekten ben** (de) **O'ndan başka bir ilâhım" derse, işte sana o ki, bu sebeple Biz onu cehennemle cezâlandıracağız.**

İşte sana! Biz (ilâhlık iddiâsında bulunan veyâ bu çağrıya uyup Allâh'a ortak koşan) **o zâlimleri ancak böyle** (fecî azaplarla) **cezâlandıracağız** (ki bundan daha aşağısı düşünülemez).

اَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا
وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ اَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(اَوَلَمْ يَرَ) **Görmedi mi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi görmedi mi? (اَنَّ السَّمٰوَاتِ) **gerçekten gökler,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yer,** (كَانَتَا) **o ikisi idiler,** nedir idiler? (رَتْقًا) **yapışık bir şey,** (فَفَتَقْنَا) **sonra Biz yarıp ayırdık,** neyi? (هُمَا) **o ikisini,** (وَجَعَلْنَا) **ve Biz yarattık,** neden? (مِنَ الْمَاءِ) **sudan,** neyi? (كُلَّ شَيْءٍ) **birçok şeyi,** burada tenvîn teksîr içindir, *(el-Beyzâvî)* öyle şey ki, (حَيٍّ) **canlı olan,** (اَفَلَا يُؤْمِنُونَ) **hâlâ mı îmân etmeyecekler.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Bir de o kâfir olmuş kimseler gör(ür gibi bil)**medi**(ler) **mi ki; gerçekten gökler ve yer, o ikisi de** (birbirlerinden ayırt edilemeyecek derecede tek bir kütle hâlindeydiler ve kendi aralarında katmanları fark edilemeyecek şekilde) **yapışık bir şeydiler, sonra Biz onları yarıp** (aralarına hava ve fezâ yerleştirerek, yer ve gök diye iki ayrı varlık hâline getirdik, ayrıca yedi kat gök ve yedi kat yer hâlinde tabakalara, feleklere ve iklimlere) **ayırdık.**

Ayrıca Biz, (insanlar, hayvanlar ve bitkiler gibi) **birçok canlı şeyi** (gökten indirdiğimiz) **sudan yarattık. Hâlâ mı** (yaratıcının gücüne ve dînine) **îmân etmeyecekler?!**

Göklerin ve yerin yaratılışını gözüyle gören olmadıysa da, inceleyenler bu âlemin ezelî olmayıp sonradan yaratılmış olduğunun birçok delîlini görme imkânına sâhiptirler. Şu anda fizikçiler dahî âlemin ilk başta tek bir parça olup sonradan ayrıldığının delillerini ispât etmektedirler.

Melekler ve cinler gibi bâzı varlıkların sudan yaratılmadıkları diğer delillerle sâbit olduğuna göre; burada geçen "Her şey" tâbiri "Ekseriyet" mânâsında kullanılmıştır. Diğer canlıların sudan yaratılmış olması da hayatlarını temin eden maddeler içerisinde en büyük sebebin su olması hasebiyledir. Zâten "Allâh (yeryüzünde dolaşıp) debelenen her canlıyı sudan yaratmıştır" *(en-Nûr Sûresi:45)* âyet-i kerîmesi de bu âyet-i kerîmenin ekseriyetten bahsettiğini ifâde etmektedir. *(el-Beyzâvî, el-Hâzin, el-Âlûsî)*

وَجَعَلْنَا فِى الْاَرْضِ رَوَاسِىَ اَنْ تَميدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yerleştirdik,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** neyi? (رَوَاسِىَ) **sâbit dağları,** niçin? (اَنْ تَميدَ) **onlar**(ın üzerinde bulunduğu yer) **sallamasın diye,** burada (لَا) harfi mahzûftur ki takdîri (لِاَنْ لَا تَميدَ) şeklindedir, *(el-Medârik)* kimi sallamasın? (بِهِمْ) **onları,** daha ne yaptık? (وَجَعَلْنَا) **ve Biz yarattık,** nerede? (فيهَا) **o** (dağları)**n** (ara)**lar**(ın)**da,** neyi? (فِجَاجًا) **geniş geçitleri,** onlardan bedel? (سُبُلًا) **yolları,** (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** (يَهْتَدُونَ) (gidecekleri yere) **erişebilsinler.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Ayrıca Biz (su üzerine döşenmiş olan) **yer**(yüzün)**de sâbit dağlar yerleştirdik ki, o** (toprak) **onları** (gemi gibi) **sallamasın. Bir de o** (dağları)**n** (ara)**lar**(ın)**da geniş geçitler; yollar**(a müsâit alanlar) **yarattık. Tâ ki onlar** (istedikleri yerlere kolayca) **erişebilsinler.**

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ اٰيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yaptık,** neyi? (اَلسَّمَاءَ) **göğü,** nedir yaptık? (سَقْفًا) **bir tavan,** öyle tavan ki, (مَحْفُوظًا) **korunmuş,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** neden? (عَنْ اٰيَاتِهَا) **onun** (barındırdığı güneş, ay ve yıldızlar gibi) **âyetlerinden,** nedirler? (مُعْرِضُونَ) **yüz çevirici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Yine Biz o göğü (düşmek, bozulmak, dağılmak ve şeytanların ulaşımına mâruz kalmak gibi âfetlerden) **korunmuş bir tavan yaptık. Onlar ise onun** (barındırdığı güneş, ay ve yıldızlar gibi) **âyetlerinden yüz çevirici kimselerdir.**

Nitekim onlar feleklerin, gezegenlerin ve semâdaki cirimlerin doğuşlarıyla batışlarında ve hareket şekillerinde bulunan üstün hikmeti ve yüce kudreti görüp de düzenleyicisine îmân etmemiştirler.

وَهُوَ الَّذى خَلَقَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَهُوَ) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), (اَلَّذى) **O Zâttır ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** daha? (وَالنَّهَارَ) **ve gündüzü,** daha? (وَالشَّمْسَ) **ve güneşi,** daha? (وَالْقَمَرَ) **ve ayı,** (كُلٌّ) **her biri,** nerede? (فى فَلَكٍ) (semânın altında bulunan) **sınırlı bir** (hava) **dalga**(sın)**da,** nedirler? (يَسْبَحُونَ) **yüzmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Bir de ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; geceyi ve gündüzü, güneşi ve ayı yaratmıştır. Her biri** (de semânın altında bulunan) **sınırlı bir** (hava) **dalga**(sın)**da yüz**(ercesine süratle dönerek gez)-**mektedirler.**

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ اَفَائِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَمَا جَعَلْنَا) **Ve** (Habîbim) **Biz vermedik,** kim için? (لِبَشَرٍ) **hiçbir beşer için,** öyle beşer ki kimden önce olucu? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** neyi? (اَلْخُلْدَ) **ebedî kalmayı,** (اَفَائِنْ مِتَّ) **yoksa şimdi sen ölürsen,** (فَهُمْ) **artık onlar** (mı), nedirler? (اَلْخَالِدُونَ) **ebedî kalıcı kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- (Habîbim! Senin ölümünü bekleyen o kâfirlere Bizim şu fermânımızı ilet ki) **Biz senden önce de hiçbir beşere** (dünyâda) **ebedîlik** (ve ölümsüzlük) **vermemiştik. Şimdi sen ölürsen, onlar mı ebedî kalıcı kimselerdir?!**

Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın şu anda hayatta olduğuna dâir Ehl-i Sünnet'in görüşüne karşı bu âyeti delil getirenler Kur'ân'ın zâhirî mânâsını dahî anlamaktan âciz kimselerdir. Zîrâ bu âyette kimseye ebedîlik (ölümsüzlük) verilmediği beyân edilmektedir. Yoksa Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den önceki peygamberlerin hepsinin vefât ettiğine dâir bir ifâde içermemektedir. Zâten Îsâ *(Aleyhisselâm)* da âhir zamanda dünyâya indikten kırk sene sonra vefât edeceğinden dolayı onun hakkında da ölümsüzlük söz konusu değildir.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَاِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(كُلُّ نَفْسٍ) **Her bir canlı,** nedir? (ذَائِقَةُ الْمَوْتِ) **ölümü tadıcıdır,** (وَنَبْلُو) **ve Biz imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **edeceğiz,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne ile? (بِالشَّرِّ) **şer**(li şeyler) **ile,** daha? (وَالْخَيْرِ) **ve hayır**(lı şeyler) **ile,** niçin? (فِتْنَةً) **bir fitne** (ve deneme) **olsun diye,** (وَاِلَيْنَا) **zâten ancak Bize,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- (Yaratılmış olan) **her bir nefis ölümü**(n acısını) **tadıcıdır. Biz sizi bir fitne** (deneme) **olsun diye** (hastalık ve fakirlik gibi) **şer**(li şeyler) **ile de,** (sağlık ve zenginlik gibi) **hayır**(lı şeyler) **ile de imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **edeceğiz.**

Ama (sonunda hesap ve cezâ için) **ancak Bize döndürüleceksiniz.** (Sabrınızın ve şükrünüzün karşılığını da işte o zaman göreceksiniz.)

وَاِذَا رَاٰكَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِنْ يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًاۜ اَهٰذَا الَّذٖى يَذْكُرُ اٰلِهَتَكُمْۚ وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَاِذَا رَاٰ) **Ve** (Habîbim) **gördüğü zaman,** kimi? (كَ) **seni,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (اِنْ يَتَّخِذُونَ) **edinmezler,** kimi? (كَ) **seni,** (اِلَّا هُزُوًا) **ancak bir alay** (konusu edinirler ve derler ki:) (اَهٰذَا) **işte bu mu,** kimdir? (اَلَّذٖى) **o kimsedir ki,** (يَذْكُرُ) (kötülükle) **anmaktadır,** neyi? (اٰلِهَتَكُمْ) **ilâhlarınızı,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** neyi? (بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ) **O Rahmân'ın** (yüce sıfatlarla) **anılmasını,** (هُمْ) **ancak onlar,** nedirler? (كَافِرُونَ) **inkâr edicidirler.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Habîbim!) **Bir de o kimseler ki kâfir olmuşturlar, onlar seni gördüğü zaman, seni ancak bir alay** (malzemesi) **edinirler** (de, seni birbirlerine göstererek derler) **ki: "İşte bu, ilâhlarınızı** (kötülükle) **an**(ıp ayıpla)**makta olan o kişi midir?!"**

Hâlbuki onlar (kendilerine bunca nîmetler ihsân eden) **O Rahmân'ın** (yüce sıfatlarla) **anılmasını/***(peygamberler gönderip, kitaplar indirerek kullarına)* ***öğüt vermesini/*** **inkâr** (edip âciz putlara taptıkları için ayıplanmayı ve kınanmayı hak) **edenlerin ta kendileridir.**

خُلِقَ الْاِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍۜ سَاُو۫ر۪يكُمْ اٰيَات۪ى فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(خُلِقَ) **Yaratıldı,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **insan,** neden? (مِنْ عَجَلٍ) **bir acele**(cilik tînetin)**den,** (سَاُو۫ر۪ى) **çok yakında göstereceğim,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (اٰيَات۪ى) **âyetlerimi,** (فَلَا تَسْتَعْجِلُو) **artık acele** (azap) **iste**(me)**kte bulunmayın,** kimden? (نِ) **Benden!**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Habîbim! Azâbı acele isteyen o kâfirlere şunu bildir ki:) **İnsan** (her işi vaktinden önce aradığından ve son derece sebatsızlığından dolayı hamuruna sabırsızlık katılmış gibi) **bir acele**(cilik tînetin)**den yaratılmıştır.** (Böylece acelecilik onun ayrılmaz bir tabîatı hâlini almıştır.) **Pek yakında size** (dünyâda Bedir'de, âhirette ise cehennemde azap ve intikam) **âyetlerimi göstereceğim. Artık Benden** (intikāmım husûsunda) **acele istekte bulunmayın!**

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَيَقُولُونَ) **Ve diyorlar,** neyi diyorlar? (مَتٰى) **ne zamandır,** ne? (هٰذَا) **işte bu,** ondan bedel? (اَلْوَعْدُ) **o** (azap) **vaad**(inin vakti), (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (صَادِقِينَ) **doğru sözlü kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Ama o (kâfir ola)**nlar** (sana ve ashâbına karşı)**: "İşte bu** (azap) **vaad**(inin gerçekleşmesi) **ne zamandır? Eğer** (azâbın geleceğine dâir tehdîdinizde) **doğru konuşan kimseler olduysanız** (onu bize çabucak getirin)**" diyorlar.**

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكُفُّونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ
وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(لَوْ يَعْلَمُ) **Şâyet bilseydi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi bilseydi? (حِينَ لَا يَكُفُّونَ) **engelleyemeyecekleri zamânı,** nereden uzaklaştırarak? (عَنْ وُجُوهِهِمْ) **yüzlerinden,** neyi? (اَلنَّارَ) **o** (cehennem) **ateşi**(ni), daha nereden uzaklaştıramayacakları? (وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ) **sırtlarından da** (uzaklaştırıcı) **olmayacakları,** daha o zamânı bilselerdi ki? (وَلَا هُمْ) **ve onlar olmadılar,** nedir olmadılar? (يُنْصَرُونَ) **yardım olunurlar,** yâni kendilerinin yardım olunmayacakları zamânı bilseydiler. âyet-i kerîmenin başında geçen (لَوْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (لَمْ يَسْتَعْجِلُوا) "Cehennemde başlarına gelecek azabın vaktini bilselerdi azaplarını acele istemezlerdi" şeklindedir. *(en-Nesefî, et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 39

39- O kendileri kâfir olmuş kimseler o zaman(da yaşayacakların)**ı** (bir) **bilseydi** (elbette kâfirliği bırakarak azâbı acele istemekten vazgeçerlerdi) **ki** (o vakit onlar) **o** (cehennem) **ateşi**(ni) **yüzlerinden engelleyemeyeceklerdir, sırtlarından da** (o azap uzaklaştırılmış bir şey) **olamayacaktır ve onlar** (hiçbir kimse tarafından) **yardım da olunamayacaklardır!**

بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(بَلْ تَأْتِي) **Doğrusu o** (kıyâmet ve azap) **gelecek,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne olduğu hâlde? (بَغْتَةً) **birdenbire karşılaşıldığı hâlde,** *(ed-Dürru'l-masûn, 4/595)* sonra ne yapacak? (فَتَبْهَتُ) **hemen mağlup edecek,** kimi? (هُمْ) **onları,** (فَلَا يَسْتَطِيعُونَ) **artık onlar güç yetiremeyecekler,** neye? (رَدَّهَا) **onu geri çevirmeye,** (وَلَا هُمْ) **ve onlar olmayacak,** nedir olmayacak? (يُنْظَرُونَ) **mühlet verilirler.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Doğrusu o (kıyâmet ve cehennem) **onlara ansızın gelecek de, hemen onları mağlup edecektir*/şaşkına çevirecektir/*.**

Artık kendileri onu geri çevirmeye güç yetiremeyeceklerdir. Onlar (tevbe ve özür dilemeleri için) **kendilerine** (müsâade ve) **mühlet verilen** (kimse)**ler de olmayacaklardır.**

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ) **Andolsun ki; elbette muhakkak alay edildi,** kimlerle? (بِرُسُلٍ) **nice değerli rasullerle,** öyle rasüller ki kimden önce geçmiş? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (فَحَاقَ) **sonra kuşattı,** kimi? (بِالَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (سَخِرُوا) **alay ettiler,** kimlerle? (مِنْهُمْ) **onlarla,** yâni peygamberlerle, burada (مِنْ) harfi, (بَا) harfi mânâsındadır, *(el-Âlûsî, 8/58)* ne kuşattı? (مَا) **o şey ki,** (كَانُوا) **olmuştular,** ne ile? (بِهِ) **özellikle onunla,** nedir olmuştular? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **alay ederler.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Habîbim!) **Andolsun ki; elbette senden evvel** (gönderilen) **nice değerli rasüllerle** (de) **gerçekten alay edilmişti, sonra kendisiyle özellikle alay etmekte oldukları o şey**(in azâbı) **onlar**(a vaaz eden zatlar)**la alay etmiş olan o kişileri çepeçevre kuşatmıştı.**

قُلْ مَنْ يَكْلَؤُكُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمٰنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (مَنْ) **kim,** (يَكْلَؤُ) **koruyabilir,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne zaman? (بِالَّيْلِ) **gece** (vaktin)**de,** daha? (وَالنَّهَارِ) **ve gündüz** (vakti), kimden koruyabilir? (مِنَ الرَّحْمٰنِ) **Rahmân**(ın azâbın)**dan,** (بَلْ هُمْ) **doğrusu onlar,** neden? (عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ) **Rablerini anmaktan,** nedirler? (مُعْرِضُونَ) **yüz çevirici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Habîbim! İslâm dîni ile alay eden o kâfirlere) **de ki:** "(Allâh-u Te'âlâ sizi helâk etmek isterse) **sizi O Rahmân**(ın azâbın)**dan gece ve**(yâ) **gündüz** (vakitlerinde) **kim koruyabilir?!** (Tabî ki sizi hiçbir şey değil lâkin sâdece O'nun sâhip olduğu Rahmân isminin ifâde ettiği rahmet sıfatı korumaktadır.)"

Doğrusu o (kâfir ola)**nlar** (Allâh-u Te'âlâ'nın azâbından korkmak bir yana) **Rablerini anmaktan** (ve hatırlarına getirmekten bile) **yüz çevir**(meye devâm ed)**ici kimselerdir.**

(Dolayısıyla nîmetlerle uğraşma yüzünden nîmet sâhibini unutmuş olan bu kişiler, sâhip oldukları emniyet ve bolluğu bir nîmet ve koruma olarak görmedikleri için gerçek koruyucunun kim olduğunu arama ihtiyacı dahî hissetmemiştirler.)

اَمْ لَهُمْ اٰلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَاۜ لَا يَسْتَطٖيعُونَ نَصْرَ اَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(اَمْ لَهُمْ) **Yoksa onlar için var mıdır,** ne? (اٰلِهَةٌ) **birtakım ilâhlar,** öyle ilâhlar ki, (تَمْنَعُ) **koruyor,** kimi? (هُمْ) **onları,** yine öyle ilâhlar ki, (مِنْ دُونِنَا) **Bizden başka,** (لَا يَسْتَطٖيعُونَ) **güç yetiremezler,** neye? (نَصْرَ اَنْفُسِهِمْ) **kendi nefislerine yardım etmeye,** daha? (وَلَا هُمْ) **ve onlar**(a tapanlar) **olmazlar,** kimden? (مِنَّا) **Bizden,** nedir olmazlar? (يُصْحَبُونَ) **birliktelik** (ve yardım) **görür** (kimse)**ler** (olmadılar).

Meâl-i Şerîf - 43

43- Yoksa onların Bizden başka birtakım ilâhları mı vardır ki, onlar kendilerini korumaktadır?! O (ilâh diye tapınıla)**nlar** (değil tapanlarına) **kendi nefislerine** (bile) **yardım etmeye güç yetiremezler.** (Kendine yardımdan âciz olandan başkalarına yardım nasıl beklenebilir?!) **Onlar**(a tapanlar) **Bizden de birliktelik** (ve yardım) **görmezler.**

بَلْ مَتَّعْنَا هٰؤُلَٓاءِ وَاٰبَٓاءَهُمْ حَتّٰى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُۜ اَفَلَا يَرَوْنَ اَنَّا نَأْتِى الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا
مِنْ اَطْرَافِهَاۜ اَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(بَلْ مَتَّعْنَا) **Doğrusu Biz bolluk içinde yaşattık,** kimi? (هٰؤُلَٓاءِ) **işte bu** (Mekke'nin müşrik ola)**nları**(nı), (وَاٰبَٓاءَهُمْ) **babalarını da,** (حَتّٰى طَالَ) **nihâyet uzadı,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** ne? (اَلْعُمُرُ) **ömür,** (اَفَلَا يَرَوْنَ) **hâlâ görmüyorlar mı,** neyi? (اَنَّا) **gerçekten Biz,** (نَأْتِى) (emrimizle) **geliyoruz,** nereye? (اَلْاَرْضَ)

o(nların yaşadığı) **toprağa,** ne olduğumuz hâlde? (نَنْقُصُ) (sana fethettirerek) **eksiltir olduğumuz hâlde,** nereyi? (هَا) **onları**(n yurdunu), nereden? (مِنْ اَطْرَافِهَا) **kenarlarından,** (اَفَهُمُ) **artık onlar mı,** kimlerdir? (اَلْغَالِبُونَ) **gâlip gelecek kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Hayır! (Habîbim! O seni inkâr edenleri koruyan putları değil ancak Biziz.) **İşte Biz şu** (kâfir ola)**nları da, babalarını da** (sevdiğimiz için değil, ancak takdîrimiz yerini bulsun, bir de günahları artarak azapları çok olsun diye) **bolluk içinde** (bu zamâna kadar) **yaşattık.**

Nihâyet (yaşadıkları) **ömür** (sürekli devâm edecekmiş gibi) **kendilerine uzadı** (da, böylece aldanarak haktan yüz çevirdiler ve nefislerinin kendilerine yaldızlamış olduğu kötülüklerin peşine düştüler. Ama bu, içi boş bir beklenti ve sahte bir emeldi).

O (müşrik ola)**nlar hâlâ** (tehditlerimizin gerçekleşeceğini inkâr edip dururlarken hiç) **görmüyorlar mı ki gerçekten Biz** (reddedilemeyen fermânımızla onlara âit) **o toprağa gelmekteyiz ve kenarlarından** (azar azar Müslümanlara fethettirerek İslâm diyârına katmak sûretiyle) **onları**(n yurdunu) **eksiltmekteyiz?!**

Artık şimdi onlar mı (yoksa Bizim ordularımız mı) **gâlip gelecek kimselerdir?!** (Tabî ki Bizim Rasûlümüz ve ashâbı Bizim yardımımızla onları çok yakında mağlûb edeceklerdir.)

قُلْ اِنَّمَا اُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ اِذَا مَا يُنْذَرُونَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّمَا اُنْذِرُ) **ben ancak korkutmaktayım,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne ile? (بِالْوَحْيِ) (bana gelen) **vahiy**(ler) **ile,** (وَلَا يَسْمَعُ) **ama duymaz,** kim? (اَلصُّمُّ) **o sağırlar,** neyi? (اَلدُّعَاءَ) **çağrıyı,** ne zamanda? (اِذَا مَا يُنْذَرُونَ) **korkutuldukları zaman.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Habîbim!) **De ki: "Ben sizi** (azapla korkutuyorsam bunu gelişigüzel bir tehditle değil) **ancak** (bana gelen) **vahiy** (olan Kur'ân) **ile korkutmaktayım. Ama o** (hakka karşı) **sağır** (olan)**lar korkutuldukları zaman çağrıyı duymaz**(dan gelirler)."

وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَلَئِنْ مَسَّتْ) **Ve andolsun ki; eğer azıcık dokunacak olsa,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (نَفْحَةٌ) **en ufak bir esinti,** öyle esinti ki neden meydana gelici? (مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ) **senin Rabbinin azâbından,** (لَيَقُولُنَّ) **yemin olsun ki; elbette diyecekler,** neyi diyecekler? (يَا وَيْلَنَا) **ey bizim helâkimiz** (neredesin gel), (اِنَّا) **gerçekten biz,** (كُنَّا) **olmuştuk,** kimler olmuştuk? (ظَالِمِينَ) (şirk koşarak) **zâlim olan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (O kalp kulakları sağır olanlar azap haberlerini duymaktan hiç etkilenmiyorlar) **ama andolsun ki; eğer onlara senin Rabbinin azâbından en ufak bir esinti azıcık dokunacak olsa yemîn olsun ki onlar** (suçlarını îtirâfa mecbur kalınca kendilerine bedduâda bulunmak üzere) **mutlaka:**

"Ey bizim helâkimiz! (Neredesin gel, şimdi tam zamânın!) **Gerçekten Biz** (şirk koşarak kendimize yazık eden) **zâlim kimseler olmuştuk" diyeceklerdir.**

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا
وَاِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ اَتَيْنَا بِهَا وَكَفٰى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَنَضَعُ) **Biz** (mahşerde ortaya) **koyacağız,** neyi? (اَلْمَوَازِينَ) **terâzileri,** öyle terâziler ki, (اَلْقِسْطَ) **dosdoğru** (olan), nerede? (لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** burada harf-i cer (فى) mânâsındadır, ta'lîl için de olabilir ki meâldeki mânâ buna göredir, *(el-Âlûsî)* (فَلَا تُظْلَمُ) **artık zulme uğratılmaz,** kim? (نَفْسٌ) **hiçbir nefis,** ne ile? (شَيْـًٔا) **en ufak bir şeyle,** (وَاِنْ كَانَ) (o kişinin ameli) **olsa bile,** nedir olsa? (مِثْقَالَ حَبَّةٍ) **bir dânenin ağırlığı** (kadar), öyle dâne ki neden olucu? (مِنْ خَرْدَلٍ) **bir hardaldan,** (اَتَيْنَا) **Biz** (mîzâna) **getiririz,** neyi? (بِهَا) **onu,** (وَكَفٰى) **zâten dâimâ yeterli oldu,** kim? (بِنَا) **Biz,** kim olarak? (حَاسِبِينَ) **hesap görenler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Biz kıyâmet günü (kulların amellerini tartmak) **için** (iki kefesi ve bir dili olan) **dosdoğru terâzileri de** (mahşere getirip) **koyacağız. Artık hiçbir nefis en ufak bir şeyle** (bile) **zulme uğratılmayacaktır.**

O (kişinin ameli), **bir hardal tânesinin ağırlığında bile olsa Biz onu getir**(ip onun mîzânına yerleştire)**eceğiz. Zâten** (herkesin ne yaptığını doğru tespit için) **hesap görenler olarak Biz dâimâ yeterli olduk.**

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى وَهٰرُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَٓاءً وَذِكْرًا لِلْمُتَّقِينَۙ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (مُوسٰى) **Mûsâ'ya,** daha? (وَهٰرُونَ) **ve Hârûn'a,** neyi? (الْفُرْقَانَ) **Furkān** (vasfını hâiz Tevrât)**ı,** daha? (وَضِيَٓاءً) **ve büyük bir ziyâyı** (üstün bir ışık kaynağını), daha neyi? (وَذِكْرًا) **ve büyük bir öğüdü,** kim için bir öğüt? (لِلْمُتَّقِينَ) **takvâ sahipleri için.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Andolsun ki; elbette Biz Mûsâ ve Hârûn'a (kurtuluş yolunu aydınlatan üstün bir ışık kaynağı niteliğinde) **büyük bir ziyâ ve takvâ sâhipleri için büyük bir öğüt** (ve uyarı) **olarak** (hakkı bâtıldan ayırma anlamına gelen) **o Furkān** (vasfını hâiz Tevrât)**ı vermiştik.** *(Mânâ için bakınız: el-Hâzin, el-Âlûsî)*

اَلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

O takvâ sahipleri kimdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** bu kelime hazfedilmiş bir mübtedânın haberidir ki takdîri (هُمُ الَّذِينَ) şeklindedir, (يَخْشَوْنَ) **korkarlar,** kimden? (رَبَّهُمْ) **Rablerinden,** onlar ne oldukları hâlde? (بِالْغَيْبِ) **gıyap**(ların)**da,** yâni insanların görmediği yerde, (وَهُمْ) **ve onlar,** neden? (مِنَ السَّاعَةِ) **o** (kıyâmet) **ân**(ının zorlukların)**dan,** nedirler? (مُشْفِقُونَ) **korkucu kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Tevrât'tan istifâde edecek olanlar) **o** (takvâ sâhibi) **kimselerdir ki** (onlar insanların gözü önünde günah işlemedikleri gibi onların) **gıyap**(ların)**da da Rablerinden korkmaktaydılar. Üstelik onlar o** (kıyâmet) **ân**(ının zorlukların)**dan dolayı da korkucu kişilerdi.**

وَهٰذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ اَنْزَلْنَاهُ اَفَاَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَهٰذَا) **İşte bu** (Kur'ân) **da,** nedir? (ذِكْرٌ) **büyük bir öğüttür,** öyle öğüt ki, (مُبَارَكٌ) **çok** (hayırlı ve) **bereketlidir,** yine öyle bir zikirdir ki, (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** (اَفَاَنْتُمْ) **şimdi siz mi,** neyi? (لَهُ) **onu,** nesiniz? (مُنْكِرُونَ) **inkâr ediciler.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- İşte bu (Kur'ân) **da, çok** (hayırlı ve) **mübârek bir öğüttür ki onu Biz indirdik.**

Şimdi siz mi onu(n Allâh-u Te'âlâ tarafından indirilmiş olduğunu) **inkâr edici kimselersiniz?!**

وَلَقَدْ اٰتَيْنَٓا اِبْرٰهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِه۪ عَالِم۪ينَۚ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَٓا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'e,** neyi? (رُشْدَهُ) **rüşdünü** (hidâyet ve isâbetli görüşünü), neden önce, (مِنْ قَبْلُ) **bun**(nca kitapları inzal buyurma)**dan önce,** (وَكُنَّا) **zâten Biz dâim olduk,** kimi? (بِه۪) **özellikle onu,** nedir olmakta dâim olduk? (عَالِم۪ينَ) **bilenler.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Andolsun ki; elbette Biz bu (Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den, hattâ Mûsâ ve Hârû)**ndan önce gerçekten İbrâhîm'e de** (henüz peygamberlik vermeden, bülûğ çağına bile ermeden) **rüşdünü** (hidâyetini, salâhını ve her işte isâbetli görüşe ulaşma kābiliyetini) **vermiştik.**

Zâten Biz (her şeye vâkıf olduğumuz gibi) **özellikle onu**(n tüm bu güzel vasıflara ve üstün hasletlere daha çocukken lâyık olduğunu) **dâimâ bilenler olduk.**

اِذْ قَالَ لِاَب۪يهِ وَقَوْمِه۪ مَا هٰذِهِ التَّمَاث۪يلُ الَّت۪ٓي اَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(Habîbim anlat), neyi? (اِذْ قَالَ) **dediği zamânı,** bu terkip, mahzûf bir fiilin mef'ûlüdür yâni İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın dediği vakti anlat, kime? (لِاَب۪يهِ) **babasına,** daha? (وَقَوْمِه۪) **ve kavmine,** ne dediği zamânı? (مَا) **ne şey,** nedir? (هٰذِهِ) **işte şudur,** şundan bedel? (التَّمَاث۪يلُ) **bu heykeller,** (الَّت۪ٓي) **öyle şeyler ki,** (اَنْتُمْ) **siz,** neye? (لَهَا) **özellikle onlara,** nesiniz? (عَاكِفُونَ) **sürekli yönelici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Habîbim! Anlat) **o vakti ki;** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **babasına ve kavmine: "İşte bu** (yırtıcı hayvan, kuş ve insan şeklinde yapıp taptığınız) **heykeller** (de neyin) **ne**(si)**dir ki, siz sâdece onlar**(a ibâdet) **için devamlı yönelici kimselersiniz?" demişti.**

قَالُوا وَجَدْنَٓا اٰبَٓاءَنَا لَهَا عَابِد۪ينَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(قَالُوا) **Onlar dediler,** neyi dediler? (وَجَدْنَٓا) **biz bulduk,** kimi? (اٰبَٓاءَنَا) **babalarımızı,** ne için? (لَهَا) **sâdece onlar için,** nedir bulduk? (عَابِد۪ينَ) **ibâdet eden kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Onlar: "Biz babalarımızı sâdece bunlara tapan kimseler hâlinde bulduk (da onlara uyduk)**!" dediler.**

قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاٰبَٓاؤُ۬كُمْ ف۪ى ضَلَالٍ مُب۪ينٍ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(قَالَ) **O** (da) **dedi,** neyi dedi? (لَقَدْ كُنْتُمْ) **andolsun ki; muhakkak oldunuz,** (اَنْتُمْ) **siz,** daha? (وَاٰبَٓاؤُ۬كُمْ) **babalarınız da,** ne içinde? (ف۪ى ضَلَالٍ) **büyük bir sapıklık içinde,** öyle sapıklık ki, (مُب۪ينٍ) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- O (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*)**: "Andolsun ki; siz ve babalarınız gerçekten çok açık olan büyük bir sapıklık içinde bulundunuz" dedi.**

قَالُٓوا اَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ اَمْ اَنْتَ مِنَ اللَّاعِب۪ينَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(قَالُٓوا) **Onlar dediler,** neyi dediler? (اَجِئْتَ) **sen getirdin mi,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (بِالْحَقِّ) **hakkı,** burada (بَا) harfi, ta'diyyet içindir, (اَمْ اَنْتَ) **yoksa sen,** kimlerden misin? (مِنَ اللَّاعِب۪ينَ) **oynayanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Onlar (yollarının bir sapıklık olması ihtimâlini uzak gördüklerinden, İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın bu sözünü çok garipseyerek ve kendileriyle alay ettiğini sanarak)**: "Sen bize hakk** (ve ciddî olan bir dâvây)**ı mı getirdin, yoksa sen** (bizimle eğlenip) **oynayanlardan mısın?" dediler.**

قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الَّذ۪ى فَطَرَهُنَّۘ
وَاَنَا۬ عَلٰى ذٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِد۪ينَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(قَالَ) **O dedi,** neyi dedi? (بَلْ رَبُّكُمْ) **doğrusu ancak sizin Rabbiniz,** kimdir? (رَبُّ السَّمٰوَاتِ) **göklerin Rabbi'dir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** (اَلَّذٖى) **O Zât ki,** (فَطَرَ) **yoktan yarattı,** neyi? (هُنَّ) **onları,** (وَاَنَا) **ben de,** ne üzerine? (عَلٰى ذٰلِكُمْ) **işte size, bunun üzerine** kimlerdenim? (مِنَ الشَّاهِدٖينَ) **şâhitlik edenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- O (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Hayır!** (Ben sizinle eğlenmiyorum.) **Sizin Rabbiniz ancak göklerin ve yerin O Rabbidir ki; onları yoktan O yaratmıştır.**

İşte size! Ben de (ciddî araştırmalarım sonucu) **bu** (tevhîd inancının doğruluğu)**na** (delil gösterebilecek derecede) **şâhitlik edenlerdenim.**

وَتَاللّٰهِ لَاَكٖيدَنَّ اَصْنَامَكُمْ بَعْدَ اَنْ تُوَلُّوا مُدْبِرٖينَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(وَتَاللّٰهِ) **Allâh'a yemin olsun ki,** (لَاَكٖيدَنَّ) **andolsun elbette tuzak kuracağım,** neye? (اَصْنَامَكُمْ) **putlarınıza,** neden sonra? (بَعْدَ اَنْ تُوَلُّوا) **sizin dönüp gitmenizden sonra,** ne olduğunuz hâlde? (مُدْبِرٖينَ) **arkasını dönen kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Allâh'a yemin olsun ki; sizin (tapınmanızı bitirip, o heykellere) **arkasını dönen kimseler hâlinde** (bayramınıza) **dönüp gitmenizin ardından, andolsun ki; elbette ben o putlarınız**(ı kırmay)**a** (yönelik bir) **tuzak kuracağım."**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın kavminin senede bir toplandıkları bir bayramları vardı, o bayram günü geldiğinde İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın babası: "Ey İbrâhîm! Sen de bizimle bayram kutlamasına gelsen, belki dînimiz hoşuna gider" dedi.

Böylece İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* da onlarla birlikte yola çıktı, biraz gittikten sonra kendisini yere atarak: "Ben hastayım, ayağım ağrıyor" deyince onu bırakıp yollarına devâm ettiler. O da geride kalan zayıf insanların duyacağı şekilde bu sözü söyledi.

Sonra puthâneye gidip yan yana dizilmiş putların önüne konan yemekleri görünce, alayvâri bir şekilde: "Yesenize" dedi. Onlar cevap veremeyince: "Niye konuşmuyorsunuz?" diyerek bunlara girişti ve elindeki baltayla hepsini birer birer kırdıktan sonra baltayı büyük putun boynuna taktı. *(el-Hâzin)* Nitekim bu ve bundan sonraki âyet-i kerîmeler bundan bahsetmektedir.

فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا اِلَّا كَبٖيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ اِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(فَجَعَلَ) **Sonra** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **yaptı,** neyi? (هُمْ) **onları,** neler yaptı? (جُذَاذًا) **birtakım parçalar,** (اِلَّا كَبِيرًا) **ancak büyük** (put) **müstesnâ,** öyle büyük put ki kim için olan? (لَهُمْ) **onlar için,** (لَعَلَّهُمْ) **ola ki onlar,** (اِلَيْهِ) **özellikle o** (büyük putları)**na,** (يَرْجِعُونَ) **dönerler.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Sonra (kavmi putların başından ayrılınca) **o** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* eline bir balta alarak o heykellerin yanına geldi de) **kendilerine âit** (putların) **büyük olan**(ı) **dışında onları**(n hepsini) **parçalar hâline getirdi** (ve sonunda baltayı büyüğün boynuna geçirdi) **ki, ola ki onlar** (büyük put olduğu için, her zaman olduğu gibi dara düştüklerinde yine) **ona mürâcaat ederler** ***/ola ki onlar*** *(putların âcizliğini anlayarak akıllanırlar da)* ***O*** *(Allâh-u Azîmüşşâ)****na dönerler/***.

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَٓا اِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (مَنْ) **kim,** (فَعَلَ) **yaptı,** neyi? (هٰذَا) **işte bunu,** kime? (بِاٰلِهَتِنَا) **bizim ilâhlarımıza,** (اِنَّهُ) **gerçekten o,** kimlerdendir? (لَمِنَ الظَّالِمِينَ) **elbette zâlim kimselerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- Onlar (bayramlarından dönüp putlarını o hâlde görünce): **"Bizim ilâhlarımıza işte bunu kim yaptı? Gerçekten de o** (hürmet ve tazîme lâyık olan ilâhlarımıza karşı işlediği bu hakāretten dolayı) **elbette zâlim kimselerdendir" dediler.**

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُٓ اِبْرٰهِيمُ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (سَمِعْنَا) **işitmiştik,** kimi? (فَتًى) **bir genci,** öyle genç ki, (يَذْكُرُ) (kötülükle) **anıyor,** neyi? (هُمْ) **onları,** yine öyle genç ki, (يُقَالُ) **deniliyor,** kime? (لَهُ) **ona,** ne? (اِبْرٰهِيمُ) **İbrâhîm.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Onlar(dan bâzıları): **"Kendisine İbrâhîm denen bir genci, onları sürekli** (kötülükle) **anmaktayken işitmiştik.** (Belki de bunu o yapmıştır)" **dediler.**

قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَى اَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(قَالُوا) (Bu haberi duyan Nemrûd ve kavminin eşrâfı) **dediler,** neyi dediler? (فَأْتُوا) **hemen getirin,** kimi? (بِهِ) **onu,** o ne üzerinde sâbit olduğu hâlde? (عَلَى اَعْيُنِ النَّاسِ) (bineğin üzerinde duranın açıkça görünmesi gibi o da) **insanların gözlerinin üzerinde** (sâbit bir şekilde onların rahatça görebilecekleri bir durumda) **olduğu hâlde,** *(ed-Dürru'l-masûn)* (لَعَلَّهُمْ) **ola ki onlar**(dan görenler), (يَشْهَدُونَ) **şâhitlik ederler.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Bu haberi duyan Nemrûd ve kavminin eşrâfı onu delilsiz ve şâhitsiz cezâlandırmak istemeyip kendisine yapılacak azâba da herkesi şâhit tutmak istedikleri için) **dediler ki:**

"Hemen (bir bineğin üzerinde duranın açıkça görünmesi gibi kendisi de) **insanların gözlerinin üzerinde** (sâbit bir şekilde rahatça görülebilecek bir durumda) **olduğu hâlde onu** (bize) **getirin.**

Belki onlar(dan bir kısmı onun sözüne yâhut bu yaptığına ve bizim ona ne yapacağımıza) **şâhitlik ederler."**

قَالُوا ءَاَنْتَ فَعَلْتَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَا يَا اِبْرٰهِيمُ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (ءَاَنْتَ) **sen mi,** (فَعَلْتَ) **yaptın,** neyi? (هٰذَا) **işte bunu,** neye? (بِاٰلِهَتِنَا) **ilâhlarımıza,** (يَا اِبْرٰهِيمُ) **ey İbrâhîm.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- (Derken) **onlar** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ı göz önüne çıkarıp): **"Ey İbrâhîm! İlâhlarımıza işte bunu sen mi yaptın?" dediler.**

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هٰذَا فَسْـَٔلُوهُمْ اِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(قَالَ) **O dedi,** neyi dedi? (بَلْ فَعَلَ) **hayır, yaptı,** neyi? (هُ) **onu,** kim? (كَبِيرُهُمْ) **onların büyüğü,** ondan bedel? (هٰذَا) **işte bu,** (فَسْـَٔلُو) **o hâlde sorun,** kime? (هُمْ) **onlara,** (اِنْ كَانُوا) **eğer oldu iseler,** nedir oldu iseler? (يَنْطِقُونَ) **konuşabiliyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- O dedi ki: "(Ben yapmadım) **bilakis onu işte bu büyükleri yapmıştır. O hâlde onlara sorun! Eğer onlar konuşabiliyor olduysalar** (size söylesinler)!"

Hadîs-i şerîflerde: "İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın üç yerde; sözün aslı doğru olduğu hâlde görünüşü yalana benzeyen kelamlar sarf ettiği" belirtilmiştir ki, işte onun bu âyette geçen sözü o üç yerden biridir. *(el-Buhârî, el-Enbiyâ:11, rakam:3179, 3/1225)*

Onun bu sözünü gerçek mânâda bir yalan olmaktan çıkaran birçok te'vîl bulunmaktadır:

a) İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* bu sözüyle: "Bunu ben yapmadım. Bilakis şu büyükleri yaptı" mânâsını kastetmemiş, aksine hakāret ve alay içerikli bir ifâde tarzıyla o işi kendisinin yaptığını en belîğ bir şekilde açıklamış olmaktadır. Nitekim okuma-yazması olmayan bir kişi güzel yazı yazmakla tanınan bir hattatın, sanat hârikası bir eserini görüp: "Bunu sen mi yazdın?" diye sorduğunda, o: "Yok! Sen yazdın!" derken, yazma vasfını kendinden nefyedip o ümmî kişiye ispât etmeyi kastetmiş değildir. Ancak alayvâri bir şekilde muhâtabına o yazıyı kendisinin yazdığını en mübâleğalı bir sûrette ifâde etmek istemiştir.

b) İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın bu sözü, takdim-tehirli ele alınması hâlinde: "Eğer konuşabiliyorlarsa, bu yapmıştır!" mânâsı taşır ki bu da; büyük putun diğerlerini kırmış olmasını, küçüklerin konuşmaları şartına bağlamak sûretiyle, onların ilâhlarının âcizliğini delille ispata kalkışma anlamına gelir. Nitekim Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in: "(Yalan söylenmeye mecbûriyet hissedilen yerlerde maksadı anlaştırmayan) ta'rizli (ve örtülü) ifâdeler (söylemek)de elbette yalandan uzak kalmak için geniş bir saha vardır!" *(el-Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ, eş-Şehâdât:45, rakam:20843, 10/336)* hadîs-i şerîfi de bu hakîkate işâret etmektedir.

c) İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın, bu fiili büyük puta isnat etmesi zâten sebebiyet yönünden doğrudur. Zîrâ Allâh'a şirk koşulmak üzere süslenmiş ve dizilmiş bir hâlde onları görmesi kendisini çok öfkelendirmiş, özellikle de en büyüklerine yapılan tezyîn ve tâzimler onu bu işi yapmaya sevk etmiştir. *(Fahrurrâzî, el-Beyzâvî, Ebu's-Su'ûd, el-Hâzin, el-Âlûsî)*

فَرَجَعُوٓا اِلٰٓى اَنْفُسِهِمْ فَقَالُوٓا اِنَّكُمْ اَنْتُمُ الظَّالِمُونَۙ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(فَرَجَعُوٓا) **Sonra döndüler,** kime? (اِلٰٓى اَنْفُسِهِمْ) **kendi nefislerine,** (فَقَالُوٓا) **hemen dediler,** (اِنَّكُمْ) **şüphesiz siz,** (اَنْتُمُ) **ancak siz,** kimsiniz? (اَلظَّالِمُونَ) **zâlimlerin ta kendileri**(siniz).

Meâl-i Şerîf - 64

64- Sonra onlar kendi nefislerine (ve vicdanlarına) **döndüler de:** "(İlâhlarınıza bunu yapana zâlim dediniz, ama) **şüphesiz siz; ancak siz zâlimlerin ta kendisisiniz.** (Çünkü kendilerini bile kurtaramayan âciz şeyleri ilâh edindiniz)" **dediler.**

ثُمَّ نُكِسُوا عَلٰى رُؤُ۫سِهِمْۚ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هٰٓؤُ۬لَٓاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(ثُمَّ نُكِسُوا) (Bir zaman için gerçeği anladılarsa da) **sonra** (eski bâtıl fikirlerine çevrilerek) **alt üst edildiler,** ne üzerine oldukları hâlde? (عَلٰى رُؤُسِهِمْ) **kafalarının üzerine** (tepetaklak edildiler ve dediler ki), (لَقَدْ عَلِمْتَ) **andolsun ki; muhakkak sen bildin,** neyi? (مَا هٰؤُلَاءِ) **işte bunlar olmadılar,** nedir olmadılar? (يَنْطِقُونَ) **konuşabilirler.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Bir zaman için gerçeği anladılarsa da) **sonra** (eski bâtıl fikirlerine çevrilerek) **kafaları üzere alt üst edildiler de: "Andolsun; elbette sen de muhakkak bildin ki, işte bunlar konuşamazlar"** (dediler).

قَالَ اَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْـًٔا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(قَالَ) **O dedi,** neyi dedi? (اَفَتَعْبُدُونَ) **o hâlde tapacak mısınız,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** neye? (مَا) **o şeylere ki,** (لَا يَنْفَعُ) **fayda veremiyor,** kime? (كُمْ) **size,** ne ile? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyle,** daha ne yapamıyor? (وَلَا يَضُرُّ) **zarar da veremiyor,** kime? (كُمْ) **size.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- (İlâhlarının âcizliğini onlara kendi ağızlarından ikrâr ettiren İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "O hâlde siz Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka, size hiçbir şeyle fayda sağlayamayan ve size zarar da veremeyen şeylere hâlâ tapacak mısınız?!**

اُفٍّ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(اُفٍّ) **Üf** (diyerek kınama yapmak), kim içindir? (لَكُمْ) **özellikle sizin içindir,** burada (لِ) harfi tebyîn içindir, daha kimin içindir? (وَلِمَا) **o şeyler içindir ki,** (تَعْبُدُونَ) **tapmaktasınız,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) **hâlâ anlamayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Üf (diyerek) **size de, Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta olduklarınıza da** (kızgınlığımı ve bu şirkinizden dolayı çok darlandığımı ifâde ediyorum)**! Hâlâ** (yaptığınız işin çirkinliğini) **anlamayacak mısınız?!"**

قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانْصُرُوٓا اٰلِهَتَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(قَالُوا) (Ona cevap vermekten âciz kalan Nemrûd ve adamları) **dediler,** neyi dediler? (حَرِّقُو) **iyice yakın,** kimi? (هُ) **onu,** daha ne yapın? (وَانْصُرُوٓا) **ve yardım edin,** neye? (اٰلِهَتَكُمْ) **ilâhlarınıza,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer siz oldu iseniz,** nedir olduysanız? (فَاعِلِينَ) (onlara yardım) **yapacak kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a karşı cevap vermekten âciz kalan Nemrûd ve adamları kaba kuvvete başvurma fikrini öne atarak:) **"Onu iyice yakın ve ilâhlarınıza yardım edin! Eğer** (onlara güçlü bir yardım) **yapacak kimseler olduysanız** (İbrâhîm'e azapların en çetinini uygulayın)**" dediler.**

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِى بَرْدًا وَسَلَامًا عَلٰٓى اِبْرٰهِيمَۙ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(قُلْنَا) (Bunun üzerine onlar onu büyük bir ateşe atınca) **Biz dedik,** neyi dedik? (يَا نَارُ) **ey ateş,** (كُونِى) **ol,** nedir ol? (بَرْدًا) **tam bir serinlik,** daha? (وَسَلَامًا) **ve mükemmel bir esenlik,** kime karşı? (عَلٰٓى اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'e karşı.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Bunun üzerine onlar onu büyük bir ateşe attılar ama) **Biz: "Ey ateş! İbrâhîm'e karşı tam bir serinlik ve mükemmel bir esenlik ol" buyurduk.**

وَاَرَادُوا بِهٖ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْاَخْسَرِينَۚ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(وَاَرَادُوا) **Ve istediler,** kime? (بِهٖ) **ona,** ne yapmayı? (كَيْدًا) **büyük bir hîle yapmayı,** (فَجَعَلْنَا) **Biz de hemen dönüştürdük,** burada (جَعَلَ) fiili (صَيَّرَ) mânâsındadır, kimi? (هُمُ) **onları,** kimler hâline? (اَلْاَخْسَرِينَ) **en çok zarara uğrayan kimselere.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Böylece onlar ona büyük bir hîle yapmak istediler Biz de hemen onları en çok zarara uğrayan kimseler hâline getirdik.

وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا اِلَى الْاَرْضِ الَّتى بَارَكْنَا فيهَا لِلْعَالَمينَ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَنَجَّيْنَـا) **Ve kurtarmıştık,** kimi? (هُ) **onu** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ı), daha? (وَلُوطًا) **ve Lût'u,** onlar nereye ulaşıcı oldukları hâlde? (اِلَـى الْاَرْضِ) **o toprağa,** (الَّتـى) **öyle toprak ki,** (بَارَكْنَا) **bereketler yarattık,** nerede? (فيهَا) **onun içerisinde,** kim için? (لِلْعَالَمينَ) **âlemler için.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Biz onu ve (kardeşi Hârân'ın oğlu) **Lût'u** (Irak'tan hicrete muvaffak edip), **âlemler için kendisinde** (maddî ve mânevî birçok) **bereketler yarattığımız o** (Şâm ve Filistin) **toprağ**(ın)**a** (ulaştırıp) **kurtarmıştık.**

وَوَهَبْنَا لَهُ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحينَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(وَوَهَبْنَا) **Ve Biz hibe etmiştik** (bahşetmiştik), kime? (لَهُ) **ona,** yâni ona ihsân ettik, kimi? (اِسْحٰقَ) **İshâk'ı,** daha? (وَيَعْقُـوبَ) **ve Ya'kûb'u,** o ne olduğu hâlde? (نَافِلَـةً) **ziyâde bir şey olarak,** (وَكُلًّا) **her birini de,** (جَعَلْنَا) **Biz yapmıştık,** kimler yaptık? (صَالِحينَ) **sâlih kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- Ayrıca (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* hayırlı bir zürriyet talep edince) **Biz ona İshâk'ı bahşetmiştik. Ya'kûb'u da** (isteğinden) **ziyâde bir şey olarak** (ona torun verdik). **Her birini de** (din ve dünyâ husûsunda her türlü üstünlüğe sâhip) **sâlih kimseler yapmıştık.**

وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ
وَاِقَامَ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءَ الزَّكٰوةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدينَ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yapmıştık,** kimi? (هُمْ) **onları,** nedir yaptık? (اَئِمَّةً) **büyük imamlar,** öyle imamlar ki, (يَهْدُونَ) **hidâyet etmekteydiler,** ne ile? (بِاَمْرِنَا) **Bizim emrimiz** (ve vahyimiz) **ile,** daha ne yaptık? (وَاَوْحَيْنَا) **ve Biz vahyettik,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** neyi? (فِعْلَ الْخَيْرَاتِ) **bütün hayırları yapmayı,** daha? (وَاِقَامَ الصَّلٰوةِ) **ve namazı dosdoğru kılmayı,** daha? (وَاِيتَاءَ الزَّكٰوةِ) **ve zekâtı vermeyi,** (وَكَانُوا) **zâten onlar idiler,** kim için? (لَنَا) **ancak Bizim için,** nedir idiler? (عَابِدينَ) **ibâdet eden kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- (Bu zatları kendi nefislerinde kâmil ve mükemmel yaptığımız gibi) **üstelik Biz onları öyle büyük imamlar** (ve önderler) **yapmıştık ki onlar Bizim emrimiz** (ve vahyimiz) **ile** (halkı Hakk'a) **hidâyet etmekteydiler.** (Böylece onlar insanları kemâle erdiren mükemmil kullar oluverdiler.)

Ayrıca Biz onlara bütün hayırları (ve sâlih amelleri) **yapmayı, namazı dosdoğru kılmayı ve zekâtı vermeyi vahyettik. Zâten onlar sâdece Bizim için ibâdet yapan** (ihlâslı) **kimselerdi.**

وَلُوطًا اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِى كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَآئِثَ
اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(وَلُوطًا) **Özellikle Lût'a da,** (اٰتَيْنَا) **Biz vermiştik,** kime? (هُ) **ona,** neyi verdik? (حُكْمًا) **yüce bir hükmü** (ihtivâ eden peygamberliği), daha? (وَعِلْمًا) **ve üstün bir ilmi,** daha ne yaptık? (وَنَجَّيْنَا) **ve Biz kurtardık,** kimi? (هُ) **onu,** neden? (مِنَ الْقَرْيَةِ) **o karye**(sinin livataya düşkün halkının şerrin)**den,** (اَلَّتِى) **öyle karye ki,** (كَانَتْ) (oranın halkı) **olmuştu,** nedir olmuştu? (تَعْمَلُ) **sürekli yapar,** neyi? (اَلْخَبَآئِثَ) (erkek erkeğe ilişki gibi) **o pis işleri,** (اِنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (قَوْمَ سَوْءٍ) **çok kötü bir toplum,** öyle toplum ki, (فَاسِقِينَ) **fâsıklar.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Lût'a da; Biz özellikle ona (peygamberlik, hasımlar arasında doğru hüküm verme ve gereken amelleri yerine getirme gibi) **büyük bir hüküm ve** (fıkha dâir) **çok kıymetli bir ilim vermiştik.**

Ayrıca Biz onu (erkek erkeğe ve kadın kadına ilişki gibi) **pis işler yapmakta olan o** (Sedûm) **karye**(sin)**den** (ve livataya düşkün halkının şerrinden) **kurtarmıştık. Gerçekten onlar** (Bize itâatten ve peygamberlerimize teslimiyetten çıkmış) **fâsıklar** (gürûhu) **olan çok kötü bir toplumdular.**

وَاَدْخَلْنَاهُ فِى رَحْمَتِنَاۜ اِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(وَاَدْخَلْنَا) **Ve Biz girdirdik,** kimi? (هُ) **onu** (Lût *(Aleyhisselâm)*ı), neyin içine? (فِى رَحْمَتِنَا) **rahmetimizin içine,** (اِنَّهُ) **şüphesiz o,** kimlerdendir? (مِنَ الصَّالِحِينَ) **sâlih kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Üstelik Biz onu (dünyâda) **rahmetimiz**(e mazhar olan bahtiyar kullar arasına, âhirette ise rahmet mahallimiz olan cennet)**in içine girdirdik. Gerçekten o,** (bütün iyilikleri kendilerinde toplayan) **sâlih kimselerdendir.**

وَنُوحًا اِذْ نَادٰى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(وَنُوحًا) (Habîbim) **Nûh'u da** (ümmetine anlat), ondan bedel? (اِذْ نَادٰى) **çağrıda bulunduğu zamânı,** kimden önce? (مِنْ قَبْلُ) **o** (İbrâhîm ve Lût'un asrı)**ndan önce,** (فَاسْتَجَبْنَا) **Biz de hemen tam bir icâbette bulunmuştuk,** kime? (لَهُ) **on**(un duâsın)**a,** (فَنَجَّيْنَا) **sonra kurtardık,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَاَهْلَهُ) **ve âilesini,** neden? (مِنَ الْكَرْبِ) **o sıkıntıdan,** öyle sıkıntı ki, (اَلْعَظِيمِ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- (Habîbim!) **Nûh'u**(n yaşadıklarını) **da** (ümmetine bahset)**! O zamânı** (da özellikle anlat) **ki; kendisi, o** (İbrâhîm ve Lût'un asrı)**ndan önce** (kavminin helâki için Bize duâ ve) **çağrıda bulunmuştu da, Biz hemen ona tam bir icâbette bulunmuştuk, sonra onu da,** (îmân eden) **âilesini de** (inatçı kavminin başına gelen tûfân belâsından ve onlardan çektikleri) **o çok büyük olan sıkıntıdan kurtarmıştık.**

وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَاۜ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(وَنَصَرْنَا) **Ve Biz yardım ettik,** kime? (هُ) **ona,** kime karşı? (مِنَ الْقَوْمِ) **o topluma karşı** burada (مِنْ) harfi (عَلٰى) harfi mânâsındadır, *(ed-Dürru'l-masûn)* (اَلَّذِينَ) **o kimselere** (karşı) **ki,** (كَذَّبُوا) **yalanlamıştılar,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (اِنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (قَوْمَ سَوْءٍ) **çok kötü bir kavim,** (فَاَغْرَقْنَا) **Biz de suyla boğmuştuk,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (اَجْمَعِينَ) (hepsi) **bir araya gelici oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Yine Biz, kendileri âyetlerimizi yalanlamış olan o topluma karşı ona yardım ettik. Gerçekten de onlar çok kötü bir kavim olmuştular. Biz de (küçük-büyük, erkek-kadın demeden) **onları** (hepsi) **bir araya gelici oldukları hâlde suyla boğduk.**

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ اِذْ يَحْكُمَانِ فِى الْحَرْثِ اِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِۚ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَۙ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَدَاوُدَ) **Dâvûd'u da** (ümmetine anlat), daha? (وَسُلَيْمٰنَ) **Süleymân'ı da,** ondan bedel hangi zamânı? (اِذْ يَحْكُمَانِ) **ikisi hüküm verdikleri zamânı,** ne hakkında? (فِى الْحَرْثِ) **o ekin hakkında,** ondan bedel? (اِذْ نَفَشَتْ) **hani yayılmıştı,** nerede? (فِيهِ) **onun içerisinde,** ne? (غَنَمُ الْقَوْمِ) **o kavmin koyunları,** (وَكُنَّا) **zâten Biz olmuştuk,** neye? (لِحُكْمِهِمْ) **özellikle onların hükümlerine,** kimler? (شَاهِدِينَ) **şâhitler.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- (Habîbim!) **Dâvûd'u**(n) **ve Süleymân'ı**(n şu önemli kıssalarını) **da** (ümmetine bahset)**! O zamânı** (da özellikle anlat) **ki; o ikisi, o** (kime âit olduğu ihtilâf konusu olan) **ekin hakkında hüküm veriyorlardı, vaktâ ki o kavmin koyunları** (gece vakti çobansız kalarak) **onun içerisinde yayıl**(ıp zarar yap)**mıştı. Zâten Biz özellikle o** (peygamberlerin ve kendilerine dâvâ başvurusunda bulunа)**nların hükümlerine şâhitler olmuştuk.**

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمٰنَۚ وَكُلًّا اٰتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًاۘ وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَۜ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(فَفَهَّمْنَا) **Biz de hemen anlatmıştık,** neyi? (هَا) **onu**(n gerçek hükmünü), kime? (سُلَيْمٰنَ) **Süleymân'a,** (وَكُلًّا) **her birine de,** (اٰتَيْنَا) **vermiştik,** neyi? (حُكْمًا) **büyük bir hükmü** (ve doğru fetvâ verme kābiliyetini), daha? (وَعِلْمًا) **ve üstün bir ilmi,** (وَسَخَّرْنَا) **ve Biz emre âmâde kılmıştık,** kiminle berâber olduğu hâlde? (مَعَ دَاوُدَ) **Dâvûd ile birlikte,** neyi? (اَلْجِبَالَ) **dağları,** ne oldukları hâlde? (يُسَبِّحْنَ) **kendileri tesbih etmekte oldukları hâlde,** daha neyi tesbih emrine müsahhar kıldık? (وَالطَّيْرَ) **kuşları da,** (وَكُنَّا) **zâten Biz dâimâ olduk,** nedir olduk? (فَاعِلِينَ) (istediğini) **yapanlar.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Biz de hemen onu(n gerçek hükmünü) **Süleymân'a** (ilhâm ederek) **anlatmıştık. Zâten her birine de** (peygamberlik ve doğru fetvâ verme kābiliyeti gibi) **büyük bir hüküm ve üstün bir ilim vermiştik.**

Üstelik Biz (tesbîhle meşgul olduğu zaman) **Dâvûd ile birlikte dağları ve kuşları emre âmâde kılmıştık ki,** (kudretimize delâlet eden bir mûcize eseri olarak) **onlar** (dile gelip Bizi takdîs ve tenzîh ederek) **tesbîhte bulunuyorlardı.** (Bu gibi işler size çok ilginç gelse de) **zâten Biz dâimâ** (böyle büyük peygamberlere bu türlü üstün mûcizeleri verme işini) **yapanlar olduk.**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; biri zirâat ile, diğeri hayvancılıkla uğraşan iki kişi, aralarında hüküm vermesi için Dâvûd *(Aleyhisselâm)*ın huzûruna girdiler. Biri: "Bunun koyunları geceleyin benim tarlama girip zarar verdiler ve onda hiçbir mahsul bırakmadılar" dedi.

Koyunların değeriyle, mahsulün zarar bedelinin denk geldiğini gören Dâvûd *(Aleyhisselâm)* koyunların ekin sâhiplerine verilmesine hükmetti. O gün henüz on bir yaşında olan Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın yanından geçerlerken, o onlara babasının kendilerine ne hüküm verdiğini sordu. Aldığı cevap üzerine: "Bu iş bana bırakılsaydı ben başka bir hüküm verirdim, zîrâ bunun dışında bir hüküm, iki fırka için de daha yararlı olacaktır, şöyle ki; sütlerinden, yavrularından ve yünlerinden istifâde edilmek üzere koyunlar zarar gören ekin sâhibine verilir, tarla da eski düzgün hâlini alıncaya kadar onun mülkiyetinde kalır, sonra herkes malını geri alır" dedi. Babası bu hükmü duyunca: "Doğru hüküm senin hükmündür" diyerek fetvâsını değiştirdi. *(el-Hâzin, el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Âlûsî)*

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ اَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَعَلَّمْنَا) **Ve Biz öğretmiştik,** kime? (هُ) **ona,** yâni Süleymân *(Aleyhisselâm)*a, neyi? (صَنْعَةَ لَبُوسٍ) (harpte) **giy**(il)**ecek** (olan zırh yapma) **sanatını,** öyle sanat ki, kim için olucu? (لَكُمْ) **sizin** (faydalanmanız) **için,** niçin öğrettik? (لِتُحْصِنَ) **korusun diye,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (مِنْ بَأْسِكُمْ) **savaş**(lar)**ınız**(da kullanılan silahlar)**dan,** (فَهَلْ اَنْتُمْ) **artık siz misiniz,** kimler? (شَاكِرُونَ) **şükreden kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Savaş(lar)**ınız**(da kullanılan silahlar)**dan sizi korusun diye** (harpte giyilecek) **elbise** (olan zırh yapma) **sanatını Biz ona sizin** (faydalanmanız) **için öğretmiştik. Artık siz şükredici kimseler misiniz?!**

وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِى بِاَمْرِهِ اِلَى الْاَرْضِ الَّتِى بَارَكْنَا فِيهَا
وَكُنَّا بِكُلِّ شَیْءٍ عَالِمِينَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(وَلِسُلَيْمٰنَ) **Süleymân'a da** (müsahhar kıldık), buradaki (لِ) harfi atıf vâvı vâsıtası ile 79. âyet-i kerîmede geçen (سَخَّرْنَا) fiiline müteallıktir, neyi? (الرِّيحَ) **o rüzgârı,** ne olduğu hâlde? (عَاصِفَةً) **şiddetli esici olduğu hâlde,** daha ne olduğu hâlde? (تَجْرِى) **akıp götürür olduğu hâlde,** ne ile? (بِاَمْرِهِ) **onun emriyle,**

nereye? (اِلَى الْاَرْضِ) **o** (Şâm) **toprağ**(ın)**a,** (اَلَّتِى) **öyle toprak ki,** (بَارَكْنَا) **bereketli kıldık,** nerede? (فِيهَا) **içerisinde,** (وَكُنَّا) **Biz dâimâ olduk,** neyi? (بِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** kimler olduk? (عَالِمِينَ) **bilenler.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Süleymân'a da, (isteğine bağlı olarak bâzen hafif, bâzen de) **şiddetli esen o rüzgârı** (itâatkâr kıldık) **ki;** (onu ve ordusunu dilediği yere ulaştırıyor, dönüşte ise) **içerisinde bereket**(ler) **yarattığımız o** (kendisinden yola çıktığı Kudüs) **toprağ**(ın)**a onun emriyle** (onları) **götürüyordu. Zâten Biz her şeyi dâimâ bilenler** (ve tüm yaratılanları hatâsız ilmimize göre yönetenler) **olduk.**

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذٰلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(وَمِنَ الشَّيَاطِينِ) **Şeytanlardan da** (müsahhar kıldık), buradaki (مِنْ) harfi atıf vâvı vâsıtası ile 79. âyet-i kerîmede geçen (سَخَّرْنَا) fiiline müteallıktir, kimi müsahhar kıldık? (مَنْ) **öylelerini ki,** (يَغُوصُونَ) **dalgıçlık yapıyordular,** kim için? (لَهُ) **onun** (emrini yerine getirmek) **için,** daha? (وَيَعْمَلُونَ) **ve yapıyordular,** neyi? (عَمَلًا) **birçok işi,** öyle iş ki, (دُونَ ذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana bundan başka,** (وَكُنَّا) **ve Biz olmuştuk,** kimi? (لَهُمْ) **onları,** nedir olmuştuk? (حَافِظِينَ) **koruyucular.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- (Habîbim!) **İşte sana! Şeytanlardan öylelerini de** (ona itâatkâr kılmıştık) **ki; onun** (emrini yerine getirmek) **için** (en derin denizlerin diplerine) **dalgıçlık yap**(ıp inci ve mercan gibi mücevherler çıkar)**maktaydılar ve** (kaleler, heykeller, köşkler, saraylar, havuz büyüklüğünde leğenler ve sâbit kazanlar gibi) **bundan başka** (sanat hârikası) **birçok iş yapmaktaydılar. Zâten Biz** (onun emrinden çıkmamaları ve insanlara saldırarak fesat çıkarmamaları için) **onları koruy**(up zaptederek gözetim altında tut)**anlar olmuştuk.**

وَاَيُّوبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهُ اَنّٖى مَسَّنِىَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(وَاَيُّوبَ) (Habîbim!) **Eyyûb'ü de** (ümmetine anlat), ondan bedel hangi zamânı? (اِذْ نَادٰى) **nidâ ettiği zamânı,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbine,** ne diye? (اَنّٖى) **gerçekten ben,** (مَسَّ) **dokundu,** kime? (نِى) **bana,** ne? (اَلضُّرُّ) (bedenime âit) **o zarar,** (وَاَنْتَ) **hâlbuki ancak Sen,** kimsin? (اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) **acıyanların en merhametlisi.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (Habîbim!) **Eyyûb'ü**(n yaşadığı şu önemli hâdiseyi) **de** (ümmetine bahset)**! O zamânı** (özellikle anlat) **ki; kendisi** (şiddetli bir hastalığa tutulmuş da, senelerce sabrettikten sonra artık namaza kalkacak güç bulamayınca) **Rabbine** (duâ ve) **çağrıda bulunmuştu ki: "Gerçekten ben;** (bedenime âit) **bir zarar dokundu bana! Ama ancak Sen acıyanların en merhametlisisin."**

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَاٰتَيْنَاهُ اَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرٰى لِلْعَابِدِينَ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(فَاسْتَجَبْنَا) **Biz hemen icâbet etmiştik,** kime? (لَهُ) **ona,** (فَكَشَفْنَا) **sonra açmıştık,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** kimdedir? (بِهِ) **ondadır,** o da hangi şeyden olduğu hâlde? (مِنْ ضُرٍّ) (bedenle ilgili) **o zarardan,** daha ne yapmıştık? (وَاٰتَيْنَا) **ve vermiştik,** kime? (هُ) **ona,** kimi? (اَهْلَهُ) **âilesini,** daha? (وَمِثْلَهُمْ) **onların bir mislini de,** kimlerle berâber olduğu hâlde? (مَعَهُمْ) **onlarla berâber olduğu hâlde,** niçin verdik? (رَحْمَةً) **büyük bir rahmet olsun için,** öyle rahmet ki kimden olucu? (مِنْ عِنْدِنَا) **Bizim tarafımızdan,** daha niçin verdik? (وَذِكْرٰى) **ve bir öğüt olsun için,** kim için? (لِلْعَابِدِينَ) **ibâdet edenler için.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- Biz hemen o(nun duâsı)**na tam bir icâbette bulunmuş ve kendisinde bulunan** (bedenî) **zararı aç**(ıp kaldır)**mıştık.**

Tarafımızdan büyük bir rahmet (eseri açıklamak) **ve ibâdet edenler için bir öğüt** (ve sabır örneği) **olsun diye de** (ölmüş olan çocuklarını diriltip, yaşlanmış olan eşini de gençleştirerek) **âilesini ve onlarla birlikte** (bir o kadar daha evlât ve torun bağışlayarak) **onların bir mislini de ona** (geri) **vermiştik.**

وَاِسْمٰعِيلَ وَاِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(وَاِسْمٰعِيلَ) (Habîbim) **İsmâ'îl'i, de** (ümmetine anlat), daha? (وَاِدْرِيسَ) **İdrîs'i de,** daha? (وَذَا الْكِفْلِ) **Zülkifl'i de,** (كُلٌّ) (onlardan) **her biri,** kimlerdendi? (مِنَ الصَّابِرِينَ) **sabredenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- (Habîbim! İbrâhîm oğlu) **İsmâ'îl'i de,** (Şîs oğlu) **İdrîs'i de,** (Eyyûb oğlu) **Zülkifl'i de** (ümmetine anlat)! **Her biri** (dînî sorumlulukların zorluklarına ve hayâtın ağır şartlarına) **sabreden kimselerdendi.**

وَاَدْخَلْنَاهُمْ فِى رَحْمَتِنَاۜ اِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(وَاَدْخَلْنَا) **Ve girdirdik,** kimi? (هُمْ) **onları,** neyin içine? (فِى رَحْمَتِنَا) **rahmetimizin içine,** (اِنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** kimlerdendi? (مِنَ الصَّالِحِينَ) **sâlih kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- Ayrıca Biz onları (dünyâda) **rahmetimiz**(in eseri olan peygamberlik nîmetine mazhar olanlar arasına, âhirette ise rahmet mahallimiz olan cennet)**in içine girdirdik. Gerçekten onlar** (iyi hâllerine hiçbir bozukluk bulaşmamış) **sâlih kimselerdendi.**

وَذَا النُّونِ اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ اَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادٰى فِى الظُّلُمَاتِ اَنْ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا اَنْتَ سُبْحَانَكَۗ اِنِّى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَۚ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(وَذَا النُّونِ) (Habîbim) **Zünnûn'u**(n yaşadığı şu önemli kıssayı) **da** (ümmetine anlat), ondan bedel? (اِذْ ذَهَبَ) **gittiği zamânı,** ne olarak? (مُغَاضِبًا) (Allâh için) **çok gazaplanmış biri olarak,** (فَظَنَّ) **o da sanmıştı,** neyi? (اَنْ لَنْ نَقْدِرَ) **Bizim aslâ darlık yapmayacağımızı,** kime? (عَلَيْهِ) **ona,** (فَنَادٰى) **nihâyet seslendi,** nerede? (فِى الظُّلُمَاتِ) **o karanlıklar içerisinde,** ne diye seslendi? (اَنْ لَٓا اِلٰهَ) **şöyle ki; hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّٓا اَنْتَ) **ancak Sen** (varsın), (سُبْحَانَكَ) **Seni tesbîh ile** (tenzîh eder ve noksan sıfatlardan uzak tutarım), (اِنِّى) **gerçekten ben,** (كُنْتُ) **oldum,** kimlerden? (مِنَ الظَّالِمِينَ) **zâlimlerden.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- (Habîbim! Balığın içinde kalması hasebiyle lâkabı) **Zünnûn** (olan Yûnus kulumuz)**u da** (ümmetine bahset). **O zamânı** (özellikle anlat) **ki; kendisi** (uzun süre dâvetle meşgul olmasına rağmen ümmetinin şirkte ısrârıyla karşılaşınca Allâh için gazaplanmış ve ümmetini terk etmesinin kendisine bir sorumluluk getirmeyeceğini sanarak Allâh için) **çok gazaplanmış bir hâlde** (Allâh-u Te'âlâ'dan izin beklemeksizin onları bırakıp) **gitmişti de, Bizim kendisine aslâ darlık** (ve sıkıntı) **vermeyeceğimizi sanmıştı.**

Nihâyet o (bindiği gemide çekilen kurâ netîcesinde denize atıldıktan sonra kendisini yutan balığın karnındaki karanlık yerde, bir de denizin ve gecenin) **karanlıklar**(ı) **içerisinde** (Bize yalvararak):

"Senden başka hiçbir ilâh yoktur! (Haksız yere bir kuluna belâ vermekten ve beni kurtarmak dâhil herhangi bir şeyden âciz kalmaktan) **Seni tesbîh ile** (tenzîh eder ve uzak tutarım)! **Gerçekten ben** (Senden izinsiz ümmetimi bırakıp hicret ederek kendimi tehlikeye arz ettiğim için nefsine yazık eden) **zâlimlerden oldum" diye seslendi.**

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذٰلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(فَاسْتَجَبْنَا) **Biz de hemen icâbet ettik,** kime? (لَهُ) **on**(un duâsın)**a,** daha ne yaptık? (وَنَجَّيْنَا) **ve kurtardık,** kimi? (هُ) **onu,** neden? (مِنَ الْغَمِّ) **o sıkıntıdan,** (وَكَذٰلِكَ) **işte sana böylece** (eşsiz bir kurtarışla), (نُنْجِي) **kurtarırız,** kimi? (الْمُؤْمِنِينَ) **o** (ihlâsla duâ eden) **müminleri.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- Biz de hemen o(nun duâsı)**na tamâmen icâbet ettik de kendisini** (taşıyan balığa: "Onu hazmetme, bir zaman sonra sâhile bırak" diye emrederek onu) **o sıkıntıdan kurtardık.**

(Habîbim!) **İşte sana!** (Duâlarında ihlâslı olan) **o müminleri de ancak böylece** (güçlü bir yardıma mazhar kılarak tüm kederlerinden) **kurtarırız.**

Tefsirlerde zikredildiği üzere; Yûnus *(Aleyhisselâm)* kendi kavminin îmânsızlığına kızarak onları terk ettiği zaman deniz kenarında yolculuğa hazırlanmış bir gemi görünce ona bindi. Biraz gittikten sonra denizin ortasında dalgalara mâruz kalan gemi batacak hâle geldi. Gemiyi idâre edenler: "Demek aramızda efendisinden kaçmış bir köle var ki bu durumla karşılaştık ama çekilecek bir kurâ onun kim olduğunu meydana çıkarır. Âdetimiz üzere kur'a çekeriz, kime çıkarsa onu denize atarız" dediler. Üç seferinde de kurâ Yûnus *(Aleyhisselâm)*a çıkınca onu denize attılar.

Derken bir balık gelerek onu yuttu. Allâh-u Te'âlâ o balığa: "Ben seni ona hapishâne yaptım, onu sana yemek yapmadım. Sakın ne etini ye, ne kemiğini kır, ona kıl kadar bile eziyet etme" diye vahyetti. Yûnus *(Aleyhisselâm)* dört saatle, kırk gün arasında değişen farklı rivâyetlere göre balığın karnında tesbîhle meşgul olduktan sonra duâsı kabûl edilerek, derisi incelmiş bir hâlde sâhile bırakıldı. Hemen yanında bitirilen bir kabak ağacının gölgesine sığınıp, ürününden yedi, sabah akşam kendisine gelen bir ceylanın sütünü içerek de kuvveti yerine geldi. Sonra kavmine döndüğünde onları topluca îmân etmiş bir hâlde buldu. *(el-Âlûsî, es-Sâvî)*

وَزَكَرِيَّا اِذْ نَادٰى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَاَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(وَزَكَرِيَّٓا) **Zekeriyyâ'yı da** (ümmetine anlat), ondan bedel hangi zamânı? (اِذْ نَادٰى) **nidâ ettiği zamânı,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbine,** ne diye? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (لَا تَذَرْ) **bırakma,** kimi? (نٖى) **beni,** ne olduğum hâlde? (فَرْدًا) **tek** (kalmış) **biri olarak,** (وَاَنْتَ) **zâten ancak Sen,** kimsin? (خَيْرُ الْوَارِثٖينَ) **vârislerin hayırlısısın.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- (Habîbim!) **Zekeriyyâ'yı da** (ümmetine bahset)! **O zamânı** (özellikle anlat) **ki; kendisi** (çocuğu olmadığı için arkasında hayırlı bir halef bırakamayacağına çok üzülmüş ve) **Rabbine: "Ey Rabbim! Sen beni** (ardımdan yoluma sâhip çıkacak bir çocucuğum olmadan) **tek** (başına kalmış) **biri olarak bırakma.** (Ama sen böyle takdir buyurduysan elbette buna da râzıyım.) **Zâten ancak Sen** (ardımda bırakacağım) **vârislerin hayırlısısın" diye nidâ etmişti.**

فَاسْتَجَبْنَا لَهُۘ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰى وَاَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُۜ اِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِى الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًاۜ وَكَانُوا لَنَا خَاشِعٖينَ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(فَاسْتَجَبْنَا) **Biz de hemen icâbet ettik,** kime? (لَهُ) **on**(un duâsın)**a,** daha ne yaptık? (وَوَهَبْنَا) **ve hibe ettik,** kime? (لَهُ) **ona,** kimi? (يَحْيٰى) **Yahyâ'yı,** daha ne yaptık, (وَاَصْلَحْنَا) **ve ıslâh ettik,** yâni doğurmaya elverişli hâle getirdik, kim için? (لَهُ) **onun** (yararlanması) **için,** kimi? (زَوْجَهُ) **eşini,** (اِنَّهُمْ) **şüphesiz ki onlar,** (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (يُسَارِعُونَ) **koşuşurlar,** nerede? (فِى الْخَيْرَاتِ) **hayırlarda,** daha ne olmuştular? (وَيَدْعُونَ) **ve duâ ederler,** kime? (نَا) **Bize,** nasıl bir duâ ile? (رَغَبًا) (sevâbına) **çok rağbet ederek,** daha? (وَرَهَبًا) **ve** (azâbımızdan) **büyük bir korkuyla,** (وَكَانُوا) **ve zâten onlar olmuştular,** kime? (لَنَا) **özellikle Bize,** nedir olmuştular? (خَاشِعٖينَ) **huşû sâhibi** (ve mütevâzi) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Biz de hemen o(nun duâsı)**na tamâmen icâbet ettik ve kendisine Yahyâ'yı bahşettik, eşini de** (kısırlığının ardından doğurmaya müsâit hâle getirerek) **onun** (yararlanması) **için elverişli kıldık.**

Onlar şüphesiz ki kendileri hayırlarda sürekli koşuşur idiler, bir de onlar (mükâfâtımıza karşı) **çok rağbet** (güçlü bir istek) **ve** (azâbımızdan) **büyük bir korkuyla Bize yalvarmaktaydılar.**

Zâten onlar sâdece Bize karşı (eğilen, yalvarıp boyun eğen ve sürekli korku taşıyan) **huşû sâhibi kimselerdi.** (Bu yüzden dara düştüklerinde yaptıkları duâların kabûl eserini hemen gördüler.)

وَالَّتٖٓى اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فٖيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَٓا اٰيَةً لِلْعَالَمٖينَ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(وَالَّتٖى) **O kadını da** (ümmetine anlat) **ki,** (اَحْصَنَتْ) **korumuştu,** neyi? (فَرْجَهَا) **tenâsül uzvunu,** (فَنَفَخْنَا) **Biz de üflemiştik,** neyin içine? (فٖيهَا) **onun** (elbisesinin yakasının) **içine,** neden? (مِنْ رُوحِنَا) (diriltme sıfatımızdan ibâret olan) **rûhumuzdan,** daha ne yapmıştık? (وَجَعَلْنَا) **ve yapmıştık,** kimi? (هَا) **onu,** daha? (وَابْنَهَا) **ve oğlunu,** nedir yapmıştık? (اٰيَةً) **birer âyet,** kimler için? (لِلْعَالَمٖينَ) **âlemler**(in ahâlîsi) **için.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- (Habîbim!) **Bir de tenâsül uzvunu** (nikâhlı-nikâhsız helâl ve haram olan her türlü ilişkiden) **korumuş olan o** (Meryem adındaki) **kadını da** (ümmetine anlat) **ki; Biz** (diriltme sıfatımızdan ibâret olan) **rûhumuzdan** (Cibrîl vâsıtasıyla) **onun** (elbisesinin yakasının) **içerisine üfle**(terek onun rahminde Îsâ *(Aleyhisselâm)*ı vâr et)**miştik ve böylece onu da oğlunu da âlemler**(in ahâlîsi) **için** (üstün kudretimize delâlet eden) **birer âyet** (ve mûcize) **yapmıştık.** (Nitekim kocasız doğuran bir kadın ile babasız doğan bir çocuğun durumu hakkında ince düşünenler, Bizim her şeye kādir olduğumuzu çok iyi anlarlar.)

Bu âyet-i celîlede Allâh-u Te'âlâ'ya isnâd edilen "Rûh"tan maksat; O'nun fiilî (izâfî) sıfatlarından olan "İhyâ" (diriltme ve can verme) sıfatıdır. Yoksa Allâh-u Te'âlâ bizde bulunan mânâda rûha sâhip olmaktan münezzehtir. Yine burada "Nefh (üfleme)" fiilinin Allâh-u Te'âlâ'ya isnâdı mecâzdır. Zîrâ Meryem Sûresi'nin 17. âyet-i kerîmesinde Allâh-u Te'âlâ'nın Meryem *(Aleyhesselâm)*a Cibrîl *(Aleyhisselâm)*ı gönderdiği ve (elbisesinin yakasının içine) üfleme fiilini ona yaptırdığı açıkça zikredilmiştir. Dolayısıyla nefh fiilinin Cibrîl *(Aleyhisselâm)*a isnâdı hakîkattir. *(el-Hâkim, el-Müstedrek, rakam:4156, 2/648; el-Beyhakî, el-Esmâ, rakam:773, 2/210; en-Nesefî; el-Âlûsî, 17/184)*

اِنَّ هٰذِهٖٓ اُمَّتُكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةًۘ وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(Ey insanlar!) (اِنَّ هٰذِهٖ) **şüphesiz ki işte bu** (İslâm), nedir? (اُمَّتُكُمْ) **sizin dîninizdir,** ne olduğu hâlde? (اُمَّةً) **bir ümmet olduğu hâlde,** öyle ümmet ki, (وَاحِدَةً) **tek olucu,** (وَاَنَا) **ve ancak Ben,** kimim? (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbinizim,** (فَاعْبُدُو) **öyleyse ibâdet edin,** kime? (نِ) **Bana.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- (Ey insanlar!) **Şüphesiz ki ancak işte bu** (tevhîd milleti ve İslâm dîni), (peygamberler arasında ihtilafsız) **tek bir ümmet**(in inancı) **olarak sizin** (gerçek) **dîninizdir ve ancak Ben sizin Rabbinizim; öyleyse** (bir tek) **Bana ibâdet edin!**

وَتَقَطَّعُوٓا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْۜ كُلٌّ اِلَيْنَا رَاجِعُونَ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(وَتَقَطَّعُوٓا) **Ama** (insanlar) **parça parça yaptılar,** neyi? (اَمْرَهُمْ) (din konusundaki) **işlerini,** nerede parçaladılar? (بَيْنَهُمْ) **kendi aralarında,** (كُلٌّ) **her biri,** (اِلَيْنَا) **ancak Biz**(im muhâsebemiz)**e,** nedir? (رَاجِعُونَ) **dönücü kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- (Tüm peygamberler insanları sâdece İslâm'a çağırdılar) **ama onlar**(a bağlılık iddiâ eden ümmetler fırkalara bölünerek din) **işlerini aralarında parça parça yaptılar.**

Her biri (de sonunda diriltilip) **ancak Biz**(im muhâsebemiz)**e dönücü** (olup yaptıklarının karşılığını görecek) **kimselerdir.**

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهۚ وَاِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(فَمَنْ) **İşte her kim,** (يَعْمَلْ) **işlerse,** burada (عَمَلًا) şeklinde bir mef'ûl mahzûftur ki bundan sonraki terkîb onun sıfatıdır, yâni her kim bir amel işlerse, öyle amel ki neden olucu? (مِنَ الصَّالِحَاتِ) **sâlih amellerden birini,** (وَهُوَ) **hâlbuki o,** nedir? (مُؤْمِنٌ) **îmân edici bir kimsedir,** (فَلَا كُفْرَانَ) **artık tanımama olamaz,** ne için? (لِسَعْيِهِ) **onun çalışması için,** (وَاِنَّا) **gerçekten de Biz,** neyi? (لَهُ) **özellikle onu,** kimiz? (كَاتِبُونَ) **yazıcılar**(ız).

Meâl-i Şerîf - 94

94- İşte her kim kendisi (inanılması zorunlu olan her şeye) **îmân edici bir kimse olarak sâlih amellerden birini** (dahî) **işlerse artık onun çalışması** (ve bu uğurda sarf ettiği çaba) **için tanımama** (ve sevâbından mahrum bırakma diye bir şey söz konusu) **olamaz. Zâten muhakkak ki Biz** (meleklerimiz vâsıtasıyla) **özellikle onu**(n yaptığı küçük-büyük her şeyi amel defterine) **yaz**(dır)**ıcılarız.**

وَحَرَامٌ عَلٰى قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا اَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(وَحَرَامٌ) **Ve haramdır,** yâni kesinlikle engellenmiştir, bu kelime haber-i mukaddemdir, ne üzerine? (عَلٰى قَرْيَةٍ) **bir karye** (halkı) **üzerine,** öyle karye ki, (اَهْلَكْنَا) **Biz helâk ettik,** neyi? (هَا) **onu,** helâk ettiğimiz milletlerin ne olması engellenmiştir? (اَنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** (لَا يَرْجِعُونَ) **dönerler,** burada (لَا) harfi zâide olduğu için mânâya etkisi yoktur, *(et-Teysîr; el-Beyzâvî)* yâni helâk ettiğimiz memleketlerin ahâlîsinin yeniden dünyâya dönmeleri tarafımızdan kesinlikle engellenmiş bir şeydir.

Meâl-i Şerîf - 95

95- Kendisini helâk et(me hükmü ver)**diğimiz herhangi bir karyenin** (halkının); **gerçekten onların** (tevbeye ve yeniden dünyâ hayâtına) **dönüşleri** (tarafımızdan kesinlikle) **engellenmiş bir şeydir**.

حَتّٰى اِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(حَتّٰى اِذَا فُتِحَتْ) **Nihâyet açıldığı zaman,** ne? (يَأْجُوجُ) **Ye'cûc** (kavminin önüne çekilen sed), burada bir muzâf mahzûftur ki (سَدُّ يَأْجُوجَ) takdîrindedir, daha? (وَمَأْجُوجُ) **ve Me'cûc** (kavminin önüne çekilen sed), (وَهُمْ) **ve onlar,** nereden? (مِنْ كُلِّ حَدَبٍ) **her bir yüksek yerden,** ne yapacaklar? (يَنْسِلُونَ) **süratlice koşacaklar.** Bu âyet-i celîlede geçen (اِذَا) kelimesinin cevâbı bir sonraki âyet-i kerîmede zikredilmektedir ki o da (فَاِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ) cümlesidir. *(el-Beyzâvî)*

Meâl-i Şerîf - 96

96- (Hakkı bildikleri hâlde onda birleşmeyen kâfir milletlerin helâkleri böylece sürüp gidecek ve) **nihâyet Ye'cûc ve Me'cûc** (kavimlerinin önünde engel olan sedd) **açıldığı zaman, onlar** (dağ ve tepe gibi) **her bir yüksek yerden** (inerek, ekinlere ve canlılara saldırmak üzere) **süratlice koşacaklar.**

Ye'cûc ve Me'cûc, Âdemoğullarından iki kabîlenin ismidir. Kıyâmete yakın Îsâ *(Aleyhisselâm)* inerek Deccal'ı helâk ettikten sonra Zülkarneyn *(Aleyhisselâm)*ın binâ ettiği sed açılıp Ye'cûc ve Me'cûc kavimleri dağ ve tepe gibi yüksek yerlerden akın ederek insanlara karışacak ve her şeyi yiyip içip tüketecekler, nihâyet göller dahî kuruyacak ve büyük bir kıtlık baş gösterecektir.

Sonra Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın duâsı bereketi ile boyunlarına musallat olan deve kurduyla top yekûn helâk edileceklerdir, leşleri dünyâyı doldurunca Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın duâsıyla Allâh-u Te'âlâ, uzun boyunlu develere benzeyen birtakım kuşları göndererek o leşleri dilediği yerlere attıracaktır.

Daha sonra Allâh-u Te'âlâ'nın göndereceği yağmurlarla yeryüzü onların pisliklerinden yıkanacaktır. Sonunda Allâh-u Te'âlâ yeryüzünü cennet gibi yeşertecek ve Îsâ *(Aleyhisselâm)*-ın berâberinde olan tüm müminlerin durumları düzelecektir. *(Müslim, el-Fiten:20, rakam:2937, 4/2250; İbnü Mâce, el-Fiten:33, rakam:4075-4077, 2/1358; et-Tirmizî, el-Fiten:59, rakam:2240, 4/510)*

Zülkarneyn seddinin yapımı ve açılması hakkında bakınız: *el-Kehf Sûresi:93-99*

وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَاِذَا هِىَ شَاخِصَةٌ اَبْصَارُ الَّذ۪ينَ كَفَرُواۜ يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا ف۪ى غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا بَلْ كُنَّا ظَالِم۪ينَ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(وَاقْتَرَبَ) **Ve çok yaklaştığı zaman,** bu cümle-i celîle, bir önceki âyet-i kerîmede geçen (اِذَا فُتِحَتْ) cümlesine atfedilmiştir, ne çok yaklaştığı zaman? (اَلْوَعْدُ) (kıyâmetle ilgili) **o söz,** öyle söz ki, (اَلْحَقُّ) **hak olan,** (فَاِذَا هِىَ) **birdenbire** (karşılaşacakları) **o önemli hâl,** nedir? (شَاخِصَةٌ) (yuvalarından) **çıkacaktır,** ne? (اَبْصَارُ الَّذ۪ينَ) **o kimselerin gözleri ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (işte o zaman kâfirler şöyle diyecekler:) (يَا وَيْلَنَا) **ey bizim helâkimiz** (neredesin, gel), (قَدْ كُنَّا) **gerçekten biz bulunmuştuk,** nerede? (ف۪ى غَفْلَةٍ) **tam bir gaflet içerisinde,** neden? (مِنْ هٰذَا) **işte bu** (günün buluşması)**ndan,** (بَلْ كُنَّا) **doğrusu biz olmuştuk,** nedir olmuştuk? (ظَالِم۪ينَ) (kendilerine yazık eden) **zâlim kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- Ayrıca o (Ye'cûc ve Me'cûc'ün dünyâyı sarmasıyla kulların diriltilmesine dâir) **hak söz**(ün gerçekleşmesi) **çok yaklaş**(tıktan sonra bilfiil tahakkuku için Sûr'a ikinci defâ üfürüldüğü zaman herkes kabirlerinden kalk)**ınca, birdenbire** (karşılaşacakları) **o önemli hâl** (şu şekilde olacaktır ki); **o kâfir olmuş kimselerin gözleri** (yerinde duramayıp yuvalarından) **çıkacaktır.**

(İşte o zaman kâfirler:) **"Ey bizim helâkimiz!** (Neredesin, gel! Şimdi tam zamânın!) **Gerçekten de biz** (dünyâdayken) **işte bu** (günün buluşması)**ndan tam bir gaflet içerisinde bulunmuştuk. Doğrusu biz** (uyarılmamıza rağmen inkâr ederek kendimize yazık eden) **zâlim kimseler olmuştuk"** (diyeceklerdir).

اِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ حَصَبُ جَهَنَّمَۜ اَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(Ey müşrikler!) (اِنَّكُمْ) **Gerçekten siz,** daha? (وَمَا) **ve o şeyler ki,** (تَعْبُدُونَ) **tapmaktasınız,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** onlar nedir? (حَصَبُ جَهَنَّمَ) **cehennemin odunudur,** (اَنْتُمْ) **siz,** nereye? (لَهَا) **oraya,** buradaki harf-i cer (اِلٰى) mânâsındadır, (وَارِدُونَ) **gel**(ip gir)**ici kimseler**(siniz).

Meâl-i Şerîf - 98

98- (Ey Mekke müşrikleri!) **Siz de, Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta olduğunuz şeyler de şüphesiz cehennem odunusunuz. Sizler** (mahşerde beklemekten çok sıkılınca: "Ateşe atmakla da olsa bizi rahatlat" diyeceğiniz için, susamış hayvanların suya koşmaları gibi) **oraya** (suya kavuşma hevesiyle seve seve) **gel**(ip gir)**ici kimselersiniz.**

لَوْ كَانَ هٰٓؤُلَٓاءِ اٰلِهَةً مَا وَرَدُوهَاۜ وَكُلٌّ فٖيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(لَوْ كَانَ) **Şâyet olsaydı,** ne? (هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte bunlar,** nedir olsaydı? (اٰلِهَةً) (gerçek mânâda) **birtakım ilâhlar,** (مَا وَرَدُو) **gel**(ip gir)**mezlerdi,** nereye? (هَا) **oraya,** (وَكُلٌّ) **hâlbuki** (tapanlar ve tapılanların) **her biri,** nerede? (فٖيهَا) **onun içerisinde,** nedirler? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- İşte bu (taptığınız odu)**nlar** (gerçek mânâda) **birtakım ilâhlar olsaydı, oraya gel**(ip gir)**mezlerdi. Hâlbuki** (tapanların ve tapılanların) **her biri orada ebedî kalıcı kimselerdir.**

لَهُمْ فٖيهَا زَفٖيرٌ وَهُمْ فٖيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(لَهُمْ) **Onlar için vardır,** nerede? (فٖيهَا) **orada,** ne? (زَفٖيرٌ) (göğüs kafesini zorlayacak derecede) **şiddetli bir nefes alıp verme,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** nerede? (فٖيهَا) **orada,** nedirler? (لَا يَسْمَعُونَ) (birbirinin ağlama sesini) **işitmeyecekler.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- Onlar için orada (çekecekleri azaptan dolayı göğüs kafesini zorlayacak derecede) **şiddetli bir nefes alıp verme** (ve bağırarak ağlayıp inleme) **vardır.**

Üstelik onlar orada (karşılaşacakları azâbın dehşetinden dolayı birbirlerinin bağırmasını da, kendilerine bağıranı da, kendilerini sevindirecek bir sözü de) **işitmeyecek** (derecede sağır hâle gelecek)**lerdir.**

اِنَّ الَّذٖينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنٰٓى اُولٰٓئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

(اِنَّ الَّذِينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (سَبَقَتْ) **geçmiştir,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** kim tarafından? (مِنَّا) **Biz**(im nezdimiz)**den,** ne? (اَلْحُسْنٰى) **o en güzel haslet** (olan îmânlı ölme yazısı), (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** neden? (عَنْهَا) **o** (cehennem çukuru)**ndan,** nedirler? (مُبْعَدُونَ) **uzaklaştırılmış kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- Şüphesiz o kimseler ki (tâ ezelde) **kendileri için Biz**(im nezdimiz)**den o en güzel haslet** (olan îmânlı yaşayıp ölebilme yazısı) **geçmiştir;** (Habîbim) **işte sana! Onlar** (cennete girecekleri için) **o** (putların ve kendilerine tapanların atılacağı cehennem çukuru)**ndan uzaklaştırılmış kimselerdir.**

Rivâyete göre; müşrikler, taptıkları putlarının cehennem odunu olacağını duyduklarında, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e gelip: "Bu sâdece bizim taptıklarımıza mı âittir, yoksa Allâh dışında tapılanların tümüne şâmil midir?" diye sordukları zaman Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Evet, kendisine tapınılmasını isteyen herkes tapanıyla berâber (cehennemde)dir" buyurdu.

O zaman: "Sen Hristiyanların taptığı Îsâ'nın, Yahûdîlerin taptığı Uzeyr'in ve Benû Müleyh kabîlesinin taptığı meleklerin sâlih kullar olduğunu söyleyen birisin, peki şimdi nasıl onların cehennem odunu olacaklarına hükmedebiliyorsun?" dediler ve gâlip geldiklerini sanarak sevinçle gülmeye başladılar. Bunun üzerine bu âyet-i kerîme inerek; ezelde sa'îd yazılan kimselerin bu tehditten uzak olduğunu beyân etmiş ve onlara tutunacakları bir delil bırakmamıştır. *(en-Nesefî, et-Teysîr, el-Hâzin)* Benzeri rivayetler için bakınız: *(Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:2918, 5/85; et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, rakam:12740; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 13/218-219)*

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَاۚ وَهُمْ فِى مَا اشْتَهَتْ اَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَۚ ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(لَا يَسْمَعُونَ) (Cennet ehli) **işitmeyecekler,** neyi? (حَسِيسَهَا) **onun hissedilebilecek en hafif sesini,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** nerede? (فِى مَا) **özellikle o şeylerin içerisindeki,** (اِشْتَهَتْ) **çokça arzuladı,** ne? (اَنْفُسُهُمْ) **canları,** nedirler? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcı kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- Onlar (azâba düşmek bir yana, cehennemin üzerinde kurulan Sırat Köprüsü'nden geçerken) **onun hissedilebilecek en hafif sesini** (bile) **işitmeyeceklerdir. Üstelik onlar özellikle canlarının çokça arzuladığı şeyler içerisinde sonsuz kalıcı kimselerdir.**

لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْاَكْبَرُ وَتَتَلَقّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُۜ هٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذٖى كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(لَا يَحْزُنُ) **Üzmeyecek,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (اَلْفَزَعُ) **o dehşet** (anları), öyle dehşet ki, (اَلْاَكْبَرُ) **en büyük olan,** (وَتَتَلَقّٰي) **ve karşılayacak,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler** (ve onlara şöyle diyecekler:) (هٰذَا) **işte bu,** nedir? (يَوْمُكُمْ) **sizin gününüzdür,** (اَلَّذ۪ي) **öyle gün ki,** (كُنْتُمْ) **olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تُوعَدُونَ) **vaad olunuyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 103

103- (Kâfirlerin bir daha çıkmamak üzere cehenneme yollanırken ve ateşe kapaklandıklarında yaşayacakları) **o en büyük dehşet o** (cennetlik ola)**nları üzmeyecektir.**

Üstelik (kabirlerinden kalkarken) **onları melekler karşılayacaktır.** (Selâmlamanın ardından melekler onlara:) **"İşte bu, sizin** (sâhip olduğunuz îman ve tâata karşılık dünyâda) **sürekli vaad olunmakta olduğunuz o gününüzdür"** (diyeceklerdir).

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَٓاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِۜ كَمَا بَدَأْنَٓا اَوَّلَ خَلْقٍ نُع۪يدُهُۜ
وَعْدًا عَلَيْنَاۜ اِنَّا كُنَّا فَاعِل۪ينَ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(يَوْمَ نَطْو۪ي) (Habîbim) **düreceğimiz günü** (ümmetine anlat), neyi düreceğimiz? (اَلسَّمَٓاءَ) **göğü,** ne gibi? (كَطَيِّ السِّجِلِّ) **Sicill** (nâmındaki meleğ)**in dürmesi gibi,** neyi? (لِلْكُتُبِ) (amel defterlerinden ibâret) **kitap** (sayfa)**ları**(nı), Sicill'in melek olduğuna dâir kaynaklar için bakınız: *(et-Taberî, 16/423; İbnü 'Asâkir, 4/333; Ebû Hayyân, 15/290; el-Kurtubî, 14/297; İbnü Hacer, Fethu'l-Bârî, 8/437)* (كَمَا بَدَأْنَٓا) (yaratma işine yoktan vâr ederek hiç zorlanmadan) **başladığımız gibi,** ne vakitte? (اَوَّلَ خَلْقٍ) **ilk yaratışta,** bu terkîb zarfiyyet içindir, *(ed-Dürru'l-masûn, 8/212)* (نُع۪يدُ) **tekrar yapacağız,** neyi? (هُ) **onu,** yâni hiç zorlanmadan ölüleri dirilteceğiz, (وَعْدًا) **bir söz olarak,** (عَلَيْنَا) **üzerimize,** (اِنَّا) **şüphesiz Biz,** (كُنَّا) **dâimâ olduk,** nedir olduk? (فَاعِل۪ينَ) (her istediğimizi) **yapanlar.**

Meâl-i Şerîf - 104

104- Sicill (nâmındaki meleğ)**in,** (ölmüş kulların kendisine teslim edilen amelleriyle ilgili) **defterleri dürmesi gibi, göğü düreceğimiz günü** (ümmetine anlat)**!**

İlk yaratışta (yaratma işine yoktan vâr ederek hiç zorlanmadan) **başladığımız gibi,** (ölüleri diriltirken de hiç zorlanmadan) **onu** (diri olarak yaratma işini) **bir kere daha yapacağız.** (Nitekim yoktan yaratmakla, dağılmış parçaları toplamak arasında Bize göre hiçbir fark yoktur.) **Üzerimize** (aldığımız) **bir söz olarak** (bunu vaad etmekteyiz)! **Şüphesiz dâimâ Biz** (her istediğimizi engel tanımaksızın) **yapanlar olduk!**

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِى الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ اَنَّ الْاَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِىَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(وَلَقَدْ كَتَبْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz yazdık,** nerede? (فِى الزَّبُورِ) **Zebûr** (Kitâbı'n)**da,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ) **o Zikir**(lerle dolu Tevrât-ı Şerîf)**den sonra,** ne yazdık? (اَنَّ الْاَرْضَ) **gerçekten** (Kudüs ve Şâm vilâyetlerinin bulunduğu) **o toprak,** (يَرِثُ) **vâris olacak,** neye? (هَا) **ona,** kim? (عِبَادِىَ) **kullarım,** öyle kullarım ki, (اَلصَّالِحُونَ) **sâlih kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- Andolsun ki; elbette o zik(i)**r**(lerle dolu Tevrât-ı Şerîf)**den sonra Zebûr** (Kitâbı'n)**da da** ***/o (tüm semâvî) kitaplarda da/*** **muhakkak** (şu hakîkati) **yazdık ki; o** (Kudüs ve Şâm vilâyetlerinin bulunduğu) **toprak** (var ya); **gerçekten de ona Benim** (emirlerime uyan) **sâlih kullarım mîrasçı olacaktır** (ki onlar da; Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ve ümmetidir). ***/O yerin tamâmı** (var ya); **gerçekten** (âhir zamanda) **ona Benim sâlih kullarım** (olan Mehdî ve Îsâ (Aleyhimesselâm)) **vâris olacaktır.** (el-Âlûsî, 17/217)/*

اِنَّ فِى هٰذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(اِنَّ فِى هٰذَا) **Muhakkak ki işte bunda vardır,** ne vardır? (لَبَلَاغًا) **elbette tam bir yeterlilik,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (عَابِدِينَ) **ibâdet ediciler.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Muhakkak ki işte bu (Kur'ân'da ve bu sûrede anlatıla)**n**(lar)**da,** (âdet ve geleneklere takılı kalmayıp tüm dertleri Allâh'a kulluk ve beş vakit namazı cemâatle edâdan ibâret olan) **ibâdet edici kimseler için elbette tam bir yeterlilik** ***/(hakka) tam anlamıyla ulaşma/*** **vardır.**

وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(وَمَا اَرْسَلْنَا) (Habîbim) **ve biz râsûl olarak** (hiçbir sıfatla) **göndermedik,** kimi? (كَ) **seni,** ancak ne olduğun hâlde gönderdik? (اِلَّا رَحْمَةً) **ancak büyük bir rahmetin ta kendisi olduğun hâlde,** *(ed-Dürru'l-masûn)* kim için? (لِلْعَالَمِينَ) **bütün âlemler için.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- (Habîbim!) **Biz** (ibâdet edenleri hakka ulaştırmak için Kur'ân'ı indirdiğimiz gibi) **seni de** (cinler, melekler, kâfir ve Müslüman tüm insanlar dâhil) **bütün âlemler için ancak büyük bir rahmetin ta kendisi olarak gönderdik.** (Nitekim senin dönemindeki kâfirleri maymuna, domuza dönmekten ve topluca helâk olmaktan senin hürmetine koruduk!)

قُلْ اِنَّمَا يُوحٰٓى اِلَيَّ اَنَّمَآ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌۚ فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(قُلْ) (Rasûlüm) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّمَا يُوحٰى) **ancak vahyolunuyor,** kime? (اِلَيَّ) **bana,** ne? (اَنَّمَا اِلٰهُكُمْ) **sizin ilâhınız ancak,** kimdir? (اِلٰهٌ) **bir ilâhtır,** öyle ilâh ki, (وَاحِدٌ) **tek olucu,** (فَهَلْ اَنْتُمْ) **artık siz misiniz,** kimler? (مُسْلِمُونَ) **Müslüman kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- (Rasûlüm!) **De ki: "Bana ancak sizin ilâhınızın, sâdece bir tek ilâh olduğu** (ve sâdece O'nun bütün hükümlerine uyulması gerektiği hakkında âyetler) **vahyedilmektedir. Artık siz** (bu vahye uyarak) **Müslüman** (olmuş) **kimseler misiniz?!"**

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ اٰذَنْتُكُمْ عَلٰى سَوَٓاءٍۜ وَاِنْ اَدْرٖٓي اَقَرٖيبٌ اَمْ بَعٖيدٌ مَا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(فَاِنْ تَوَلَّوْا) **Artık** (îmândan) **yüz çevirirlerse,** (فَقُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اٰذَنْتُ) **ben bildirdim,** kime? (كُمْ) **size,** ne olduğum hâlde bildirdim? (عَلٰى سَوَٓاءٍ) **bir eşitlik üzere** (bulunduğum hâlde), (وَاِنْ اَدْرٖي) **ama bilemiyorum,** (اَقَرٖيبٌ) **yakın bir şey midir,** (اَمْ بَعٖيدٌ) **yoksa uzak bir şey midir,** ne? (مَا) **o şey ki,** (تُوعَدُونَ) **vaad olunmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 109

109- (Habîbim!) **Artık onlar** (vahye îtibâr etmeyip, İslâm'dan) **yüz çevirirlerse sen** (onlara) **de ki:**

"Ben (emrolunduğum şeyleri, içinizden hiçbir kimseyi ayırmaksızın) **siz**(in hepiniz)**e bir eşitlik üzere bildirdim. Ama bilemiyorum ki;** (Müslümanların gâlibiyeti ve İslâm'ın hâkimiyetine dâir) **vaad olunmakta olduğunuz o şey yakın mıdır, yoksa uzak mıdır!**

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(اِنَّهُ) **Şüphesiz ki O** (Rabbim), (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (اَلْجَهْرَ) **o âşikâre olanı,** neden olduğu hâlde? (مِنَ الْقَوْلِ) **sözden,** daha? (وَيَعْلَمُ) **ve yine bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تَكْتُمُونَ) **gizlemektesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- Şüphesiz ki O (benim Rabbim), (İslâm aleyhine konuştuğunuz) **o açık olan sözleri de bilmektedir,** (kin ve nefret adına içinizde) **gizlemekte olduğunuz şeyleri de bilmektedir.**

وَاِنْ اَدْر۪ي لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَكُمْ وَمَتَاعٌ اِلٰى ح۪ينٍ ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(وَاِنْ اَدْر۪ي) **Ve ben bilmiyorum,** (لَعَلَّهُ) **belki de o** (cezânızın geciktirilmesi), nedir? (فِتْنَةٌ) **bir imtihandır,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** daha nedir? (وَمَتَاعٌ) **ve bir faydalandırmadır,** bu isim (تَمْت۪يعٌ) mânâsındadır, ne zamâna kadar? (اِلٰى ح۪ينٍ) **yakın bir zamâna kadar.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- Bilemiyorum belki de o (cezânızın geciktirilmesi)**, sizin için bir imtihan ve** (takdir edilen ecelinizle alâkalı) **yakın bir zamâna kadar bir faydalandırmadır."**

قَالَ رَبِّ احْكُمْ بِالْحَقِّۜ وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 112

(Ey müşrikler, Benim peygamberim sizden çektiği eziyetlere karşı Bana sığınarak), (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اُحْكُمْ) **hüküm ver,** ne ile? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve adâlet) **ile,** (وَرَبُّنَا) **ve ancak Bizim Rabbimiz,** kimdir? (اَلرَّحْمٰنُ) **Rahmân'dır,** öyle Rahmân ki, (اَلْمُسْتَعَانُ) **ancak Kendisinden yardım istenen,** neye karşı? (عَلٰى مَا) **o şeylere karşı ki,** (تَصِفُونَ) **vasıflayarak anlatmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 112

112- (Ey müşrikler! Benim peygamberim sizden çektiği eziyetlere karşı Bana sığınarak) **dedi ki: "Ey Rabbim!** (Azâbı acele isteyen Mekke müşrikleriyle benim aramda) **hak** (ve adâlet) **ile hüküm ver.**

(Ey müşrikler!) **Zâten bizim Rabbimiz** (İslâm sancağının yükselemeyeceği ve devletin dâimâ kâfirlere âit olacağı gibi ballandıra ballandıra) **niteleyerek anlatmakta olduğunuz şeylere karşı ancak Kendisinden yardım istenilen O Rahmân'dır.**

(Dolayısıyla azâbı acele göndermiyorsa sözünden dönmüş değildir, lâkin kullarına çok acıdığından dolayı îmân etmeleri için mühlet vermektedir.)"

سُورَةُ الْحَجِّ مَدَنِيَّةٌ وَهِىَ ثَمَانٍ وَسَبْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

YİRMİ İKİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

el-HACC SÛRE-İ CELÎLESİ

Medenî'dir (Medîne-i Münevvere döneminde inmiştir).
Yetmiş sekiz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْۚ اِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظ۪يمٌ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **Ey insanlar,** (اِتَّقُوا) **hakkıyla sakının,** kimden? (رَبَّكُمْ) **Rabbiniz**(in yasaklarını işlemek)**den,** (اِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ) **çünkü gerçekten o** (kıyâmet) **â**(nı)**nın zelzelesi,** nedir? (شَيْءٌ) **mühim bir şeydir,** öyle şey ki, (عَظ۪يمٌ) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Ey insanlar! (Emirlerini tutup yasaklarından uzak durarak) **Rabbinizden hakkıyla sakının. Çünkü o** (kıyâmet) **â**(nı)**nın zelzelesi gerçekten çok büyük ve mühim bir şeydir.**

(Artık o manzarayı zihninizde canlandırın da, Rabbinize itâat ederek o günün zorluklarından kendinizi kurtarmaya çalışın.)

يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّٓا اَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ
سُكَارٰى وَمَا هُمْ بِسُكَارٰى وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَد۪يدٌ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(يَوْمَ تَرَوْنَ) **Göreceğiniz gün,** bu zarfiyet cümlesi, ileride gelecek (تَذْهَلُ) fiili ile mensuptur, neyi göreceğiniz gün? (هَا) **onu,** yâni kıyâmetin kopma ânında, ne yapacak? (تَذْهَلُ) **dehşete kapılarak gaflet edecek,** yâni unutacak, zühûl

masdarı "Dehşete kapılmanın verdiği bir meşgûliyet" mânâsındadır, *(ed-Dürru'l-masûn)* kim? (كُلُّ مُرْضِعَةٍ) **her emziren dişi,** neden gaflet edecek? (عَمَّا) **o şeyden ki,** (اَرْضَعَتْ) **emzirdi,** yâni yavrusunu bırakıp gidecek, daha ne yapacak? (وَتَضَعُ) **ve** (düşürüp) **bırakacak,** kim? (كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ) **her bir yük sâhibi** (gebe), neyi? (حَمْلَهَا) **yükünü,** yâni yavrusunu, kıyâmet kopma ânında daha ne olacak? (وَتَرَى) (ey gören kişi) **sen göreceksin,** kimi? (النَّاسَ) **bütün insanları,** ne oldukları hâlde? (سُكَارٰى) **sarhoşlar** (gibi akılları gitmiş kimseler) **hâlinde,** (وَمَا هُمْ) **hâlbuki onlar aslâ değildir,** ne değildir? (بِسُكَارٰى) (gerçek) **sarhoşlar,** (وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ) **velâkin Allâh'ın azâbı,** nedir? (شَدِيدٌ) **çok şiddetlidir.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- O (kıyâmetin vukûu)**nu göreceğiniz gün, her bir emziren dişi dehşete kapılarak emzirdiği şeyden gaflet** (edip onu unutarak terk) **edecek ve her bir yük sâhibi** (gebe varlık yavrusundan ibâret) **yükünü** (vakitsiz olarak düşürüp) **bırakacaktır.**

(Ey gören kişi!) **Bir de** (o gün) **sen insanları sarhoşlar** (gibi akılları gitmiş kimseler) **hâlinde görürsün. Hâlbuki onlar** (gerçekte) **aslâ sarhoşlar değillerdir velâkin Allâh'ın azâbı çok şiddetli** (olduğundan, onların aklını başlarından almış ve temyiz kābiliyetlerini gidermiş)**dir.**

İmrân ibnü Husayn *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; bu iki âyet Benî Mustalik gazvesinde nâzil olduğu gece Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* insanları toplayarak bu âyetleri onlara okuduğu zaman, o geceden daha fazla hiçbir gecede ağlandığı görülmemiştir. Sabah olunca sahâbe-i kirâm yüklerini hayvanlarından indirmediler, çadırlarını kurmadılar, yemek de pişirmediler. İnsanlardan kimisi ağlıyor, kimi de üzgün bir hâlde oturmuş düşünüyordu. *(el-Buhârî, el-Enbiyâ:10, rakam:3170, 3/1221; el-Hâzin)*

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِى اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ ﴿٣﴾ ......

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(وَمِنَ النَّاسِ) **İnsanlardan bâzısı,** burada harf-i cer (بَعْضُ) kelimesi mânâsında kabûl edilerek bu terkîb mübtedâ düşmüştür, *(el-Âlûsî, 17/239)* kimdir? (مَنْ) **öyle kimsedir ki,** ne yapar? (يُجَادِلُ) **mücâdele eder,** kim hakkında? (فِى اللّٰهِ) **Allâh**(ın dîninin doğruluğu) **hakkında,** neye mültebis olduğu hâlde? (بِغَيْرِ عِلْمٍ) **herhangi bir ilmin gayrine mültebis olduğu hâlde,** yâni herhangi bir bilgiyle alâkası olmayan câhil biri olduğu hâlde, daha ne yapar? (وَيَتَّبِعُ) **ve iyice tâbi olur,** kime? (كُلَّ شَيْطَانٍ) **her bir şeytana,** öyle şeytan ki, (مَرِيدٍ) **inatla isyânı sürdüren.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- İnsanlardan bâzısı öyle (bozuk) **bir kimsedir ki, Allâh**(ın dîninin doğruluğu) **hakkında bilgisizce mücâdele eder ve** (bunu yaparken) **inatla isyânı sürdüren her bir azgın şeytana iyice tâbi olur.**

Bu âyet-i kerîme Nadr ibnü Hâris hakkında nâzil olmuştur. Gerçekten de o, âyet-i kerîmede vasfedildiği üzere çok mücâdeleci biriydi. Kur'ân-ı Kerîm'de reddedilen: "Melekler Allâh'ın kızlarıdır!", "Kur'ân evvelkilerin uydurmalarıdır!", "Ölümden sonra dirilmek yoktur!" gibi birçok sözün de sâhibiydi. *(İbnü Ebî Hâtim, rakam:13776, 8/2474)*

كُتِبَ عَلَيْهِ اَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَاَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ اِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(كُتِبَ) **Yazılmıştır,** kim üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** yâni o şeytan hakkında şu karar yazılmıştır, (اَنَّهُ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (مَنْ) **her kim,** (تَوَلَّا) **dost edinirse,** kimi? (هُ) **onu,** yâni şeytâna uyarsa, (فَاَنَّهُ) **nihâyetinde şüphesiz o** (şeytan), (يُضِلُّ) **saptırır,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَيَهْدِي) **ve ulaştırır,** kimi? (هِ) **onu,** nereye? (اِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ) **çok alevlendirilmiş o** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbına.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- O (şeyta)**na** (uyanlara onun yapacağı muâmele hakkında) **şu gerçek** (karâra bağlanıp) **yazılmıştır ki; kim onu dost edini**(p sözünü dinle)**rse, nihâyetinde şüphesiz o** (şeytan) **onu** (cennetin yolundan) **saptırır ve onu çok alevlendirilmiş o** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbına eriştirir.**

يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِى رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَاِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِى الْاَرْحَامِ مَا نَشَاءُ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا اَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْـًٔا وَتَرَى الْاَرْضَ هَامِدَةً فَاِذَا اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَاَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(يَا اَيُّهَا النَّاسُ) **Ey bütün insanlar,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nerede? (فِى رَيْبٍ) **bir şüphe içinde,** öyle şüphe ki neden kaynaklanıcı? (مِنَ الْبَعْثِ) **diriltilmekten,** burada (اِنْ) harf-i şartının cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَانْظُرُوا اِلٰى مَبْدَئِ خَلْقِكُمْ) "İlk yaratılışınıza bakın" şeklindedir, niçin bakın? (فَاِنَّا) **zîrâ muhakkak Biz,** (خَلَقْنَا)

yarattık, kimi? (كُمْ) **sizi**(n babanız Âdem'i), neden yaratmaya başladık? (مِنْ تُرَابٍ) **bir topraktan,** (ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ) **sonra** (onun zürriyetini) **az bir suyun özünden,** (ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ) **sonra** (pıhtılaşmış) **donuk bir kandan,** (ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ) **sonra bir çiğnem etten,** öyle et parçası ki, (مُخَلَّقَةٍ) **şekli belli edilmiş,** daha? (وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ) **ve şekli belli edilmemiş,** yâni şekli belli belirsiz bir et parçasından, niçin yarattık? (لِنُبَيِّنَ) (kudretimiz hakkında) **iyice açıkçalama yapalım diye,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (وَنُقِرُّ) **ve Biz durduruyoruz,** nerede? (فِى الْاَرْحَامِ) **rahimlerde,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (نَشَاءُ) **murâd ediyoruz,** yâni istediğimiz cenîni bekletiyoruz, ne zamâna kadar? (اِلَى اَجَلٍ) **bir süreye kadar,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konmuş** (ve süresi belirlenmş), (ثُمَّ نُخْرِجُ) **sonra çıkarıyoruz,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne olarak? (طِفْلًا) **bebekler olarak,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (ثُمَّ لِتَبْلُغُوا) **sonra ulaşasınız diye** (sizi yaşatıyoruz), neye ulaşasınız? (اَشُدَّكُمْ) **güçlü çağlarınıza,** (وَمِنْكُمْ) **ve içinizden bâzısı,** kimdir? (مَنْ) **öyle kimsedir ki,** (يُتَوَفّٰى) (yaşlanmadan) **vefât ettiriliyor,** (وَمِنْكُمْ) **yine sizden bâzısı,** kimdir? (مَنْ) **öyle kimsedir ki,** (يُرَدُّ) **geri çevriliyor,** nereye? (اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ) **ömrün en rezil** (dönem)**ine,** niçin? (لِكَيْلَا يَعْلَمَ) **bilmesin diye,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ) **birçok bilgiden sonra,** burada tenvîn teksîr içindir, neyi? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyi,** (وَتَرَى) **ve** (ey insan) **sen görürsün,** neyi? (الْاَرْضَ) **toprağı,** ne olduğu hâlde? (هَامِدَةً) **ölü ve kuru bir şey olduğu hâlde,** (فَاِذَٓا اَنْزَلْنَا) **ama sonra indirdiğimiz zaman,** ne üzerine? (عَلَيْهَا) **onun üzerine,** neyi? (الْمَٓاءَ) **suyu,** (اهْتَزَّتْ) (o toprak) **harekete geçer** (ve kıpırdanır), daha? (وَرَبَتْ) **ve şişip kabarır,** daha? (وَاَنْبَتَتْ) **ve bitirir,** neden bâzısını? (مِنْ كُلِّ زَوْجٍ) **her bir çiftten bâzısını,** öyle çift ki, (بَهِيجٍ) **çok güzel ve sevinç verici.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Ey insanlar! Eğer (ölüp, toprağa ve suya karışmanızın ardından) **diriltilmekten bir şüphe içindeyseniz** (ilk yaratılışınıza bakmanız bu husustaki şüphenizi giderecektir)!

Zîrâ gerçekten Biz sizi(n babanız Âdem'i, kuru) **bir topraktan, sonra** (onun zürriyeti olan sizleri menî adını verdiğiniz) **az bir suyun özünden, sonra** (sülük gibi rahim duvarına yapışıp kan emerek beslenen aşılanmış yumurtadan ibâret pıhtılaşmış) **donuk bir kandan, sonra** (yaşatmak istediklerimizi, uzuvları) **tam olarak yaratılmış ve**(yâ yaşatmayı murâd etmediklerimizi ise uzuvları) **tam olarak yaratılmamış** (bir cenîn hâlinde düşük yapılacak) **bir çiğnem etten yarattık ki,** (dirilme husûsu dâhil, aklın kavramaktan âciz kalacağı nice nice gerçekleri) **size açıkça beyanda bulunalım.**

(Şüphesiz ki bu tedrîcî yaratışımızı düşünenler, kendisinde hayat eseri bulunmayan bir topraktan canlı bir insan yaratıp onu, toprak, su, kan pıhtısı, bir çiğnem et ve iskelet gibi aralarında hiçbir münâsebet bulunmayan farklı farklı maddelere sokmaya Kādir olan yaratıcının, ilk başta yaptığını tekrar iâdeye güçlü olduğuna inanmakta aslâ güçlük çekmezler.)

Ayrıca Biz (düşük olmamasını) **dilediğimiz** (cenîn)**i rahimlerde adı konmuş bir süreye kadar durduruyoruz, sonra sizi** (oradan) **bebekler hâlinde** (dünyâya) **çıkarıyoruz.**

Sonra (kuvvet, akıl ve idrâk husûsunda) **güçlü çağlarınız** (olan on sekiz-otuz yaş arasın)**a ulaşasınız diye** (sizi yaşatıyoruz)**!**

İçinizden bâzısı (bu çağa varır varmaz yâhut öncesinde veyâ sonrasında yaşlılık çağına ulaşmadan) **vefât ettirilmektedir, yine sizden bâzısı öyle bir kimsedir ki** (sâhip olduğu) **birçok bilgiden sonra** (çocukluk hâlinde olduğu gibi) **hiçbir şey bilmemesi için ömrün**(ün) **en rezil dönemi** (olan bunaklık hâli)**ne geri döndürülmektedir.**

(Ey insan! Diriltilmenle alâkalı olarak kendi bedeninde bulunan âyetleri dinledikten sonra, senin dışında gelişen âyetlerden birini de şöyle anla ki;) **yine sen toprağı ölü ve kuru bir hâlde görürsün, sonra** (bakarsın ki) **Biz onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman o** (kuru toprak mahsul vermek için) **hareketlenir, şişip kabarır ve** (bakanlara) **sevinç veren her bir güzel çiftten** (ve farklı farklı ürünlerden) **bâzısını bitirir.** (İşte Allâh-u Te'âlâ'nın seni diriltmesi de her sene gördüğün bu âyet gibi meydana gelecektir.)

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّهُ يُحْيِ الْمَوْتٰى وَاَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌۙ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(ذٰلِكَ) (Ey insan) **işte sana, bu** (anlatılanlar), ne sebeple gerçekleşmektedir? (بِاَنَّ اللّٰهَ) **şu sebepledir ki** (siz bunları görüp de şu hakîkate inanasınız ki) **gerçekten Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْحَقُّ) (varlığı Kendinden olan) **Hakk'ın ta kendisidir,** daha ne sebebiyledir? (وَاَنَّهُ) **bir de şüphesiz ki O,** (يُحْيِ) **diriltecektir,** neyi? (اَلْمَوْتٰى) **ölüleri,** daha ne sebebiyledir? (وَاَنَّهُ) **ve muhakkak ki O,** neye karşı? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeye karşı,** kimdir? (قَد۪يرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Ey insan!) **İşte sana! Bu** (şekilde insanın farklı tavırlarda yaratılıp, aralarında uyum olmayan farklı hâllere döndürülmesi ve kuru toprağın diriltilmesi gibi eşsiz kudretimize delâlet eden âyetleri) **şu sebeple** (sana gösteriyoruz ki bu vesîleyle şu hakîkatlere îmân edesin) **ki gerçekten Allâh,**

(varlığı husûsunda kimseye muhtaç olmayıp her şeyi Kendisi var eden, dolayısıyla varlığı için başlangıç ve son bulma düşünülemeyen) **Hakk'ın ta Kendisidir. Bir de şüphesiz ki O** (Allâh-u Te'âlâ) **ölüleri diriltecektir ve muhakkak ki O her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

وَاَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَاۙ وَاَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِى الْقُبُورِ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

Daha ne sebepledir? (وَاَنَّ السَّاعَةَ) **yine şu sebeple** (size bunları gösteriyoruz, tâ ki siz inanasınız) **ki, mutlaka o** (kıyâmet) **ân**(ı), nedir? (اٰتِيَةٌ) **gelecektir,** daha nedir? (لَا رَيْبَ) **hiçbir şüphe yoktur,** nerede? (فِيهَا) **kendisin**(in meydana geleceğin)**de,** daha ne sebeple? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **bir de şu sebeple ki muhakkak Allâh,** ne yapacaktır? (يَبْعَثُ) **diriltecektir,** kimi? (مَنْ) **o kimseleri ki,** nerededirler? (فِى الْقُبُورِ) **kabirlerde.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Yine şu sebeple (Biz eşsiz gücümüze delâlet eden âyetleri size gösteriyoruz ki bu vesîleyle siz şu hakîkatlere îmân edesiniz) **ki; o** (kıyâmet) **ân**(ı) **mutlaka gelecektir, kendisin**(in meydana geleceğin)**de hiçbir şüphe yoktur.**

Bir de Allâh kabirlerde bulunan kimseleri muhakkak diriltecektir. (Nitekim Allâh-u Te'âlâ sözünü bozmayan bir Hakîm olarak bunları vaad etmiştir. Artık sizin diriltilerek hesâba çekilmeniz kaçınılmazdır!)

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِى اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍۙ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(وَمِنَ النَّاسِ) **Yine insanlardan bâzısı,** burada harf-i cer (بَعْضَ) kelimesi mânâsında kabûl edilerek bu terkîb mübtedâ düşmüştür, *(el-Âlûsî, 17/239)* kimdir? (مَنْ) **öyle kimsedir ki,** ne yapar? (يُجَادِلُ) **mücâdele eder,** kim hakkında? (فِى اللّٰهِ) **Allâh**(ın dîninin doğruluğu) **hakkında,** neye mültebis olduğu hâlde? (بِغَيْرِ عِلْمٍ) **herhangi bir ilmin gayrine mültebis olduğu hâlde,** yâni herhangi bir bilgiyle alâkası olmayan câhil biri olduğu hâlde, daha nesiz olduğu hâlde? (وَلَا هُدًى) **ve hiçbir rehber**(i) **olmaksızın,** daha nesiz olduğu hâlde? (وَلَا كِتَابٍ) **ve hiçbir kitab**(ı) **olmaksızın,** öyle kitap ki, (مُنِيرٍ) **nur verici** (ve aydınlatıcı).

Meâl-i Şerîf - 8

8- Yine insanlardan bâzısı öyle bir kimsedir ki, herhangi bir (zorunlu) **bilgi**(si) **olmadan,** (delil araştırarak ulaştığı) **bir rehber**(i) **de bulunmadan ve** (vahiyleri ihtivâ etmesi hasebiyle dînî konuları açıklayıp aydınlatan ve) **nur veren bir kitabı yokken** (sırf cehâlet ve inada dayalı bir şekilde) **Allâh**(ın dîni) **hakkında** (Ebû Cehil gibi) **sürekli tartışır.**

ثَانِىَ عِطْفِه۪ لِيُضِلَّ عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِۜ لَهُ فِى الدُّنْيَا خِزْىٌ
وَنُذ۪يقُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَذَابَ الْحَر۪يقِ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

Daha ne olduğu hâlde mücâdele eder? (ثَانِىَ عِطْفِه۪) **yanını çeviren biri olduğu hâlde,** niçin mücâdele eder? (لِيُضِلَّ) (insanları) **saptırsın diye,** neden uzaklaştırarak? (عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolundan,** (لَهُ) **onun için vardır,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** ne? (خِزْىٌ) **büyük bir rezillik,** daha? (وَنُذ۪يقُ) **ve Biz tattıracağız,** kime? (هُ) **ona,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** neyi? (عَذَابَ الْحَر۪يقِ) **o çok yakıcı azâbı.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (O ilimsiz bir hâlde İslâm hakkında körü körüne tartışmayı sürdüren kişi insanları) **Allâh'ın yolundan saptırsın diye** (hakka karşı burnu havada ve kibirli bir tavırla) **yanını çeviren biri olarak** (mücâdelede ısrarcı olur)**! Bu kişi için dünyâda büyük bir rezillik vardır. Kıyâmet gününde ise çok yakıcı o** (cehennem) **azâbı**(nı) **ona tattıracağız.**

ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَب۪يدِ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(O zaman ona şöyle buyuracağız:) (ذٰلِكَ) **işte sana bu** (azap), ne sebebiyledir? (بِمَا) **o** (kötü) **şeyler sebebiyledir ki,** (قَدَّمَتْ) **öne sürdü** (işledi), ne? (يَدَاكَ) **senin iki elin,** daha ne sebebiyledir? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **ve gerçekten Allâh,** (لَيْسَ) **olmadı,** nedir olmadı? (بِظَلَّامٍ) **aslâ azıcık dahî zulmeden biri,** kime? (لِلْعَب۪يدِ) **kullar**(ın)**a.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (O zaman ona:) **İşte sana! Bu** (azap), **iki elinin** (işleyip) **öne sürdüğü** (kâfirlik ve günahlar gibi kötü) **şeyler sebebiyledir,** (şunu bil ki) **gerçekten de Allâh aslâ kullar**(ın)**a azıcık dahî zulmeden biri değildir** (buyuracağız).

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللّٰهَ عَلٰى حَرْفٍۚ فَاِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَاَنَّ بِهٖۚ وَاِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهٖۚ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةَۜ ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُب۪ينُ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(وَمِنَ النَّاسِ) **İnsanlardan bâzısı da,** burada harf-i cer (بَعْض) kelimesi mânâsında kabûl edilerek bu terkîb mübtedâ düşmüştür, *(el-Âlûsî, 17/239)* kimdir? (مَنْ) **öyle kimsedir ki,** ne yapar? (يَعْبُدُ) **ibâdet eder,** kime? (اَللّٰه) **Allâh'a,** ne üzerinde olduğu hâlde? (عَلٰى حَرْفٍ) **bir kenar üzerinde olduğu hâlde,** (فَاِنْ اَصَابَ) **artık eğer isâbet etse,** kime? (هُ) **ona,** ne? (خَيْرٌ) **bir hayır,** yâni sıhhat ve mal gibi bir iyilik, (اِطْمَاَنَّ) **mutmain olur** (kalbi iyice yatışır ve huzur bulur), ne sebebi ile? (بِهٖ) **onun sebebi ile,** (وَاِنْ اَصَابَتْ) **ama isâbet edecek olsa,** kime? (هُ) **ona,** ne? (فِتْنَةٌ) **bir fitne,** yâni canı, malı veya âilesi hakkında sıkıntı çıkaracak bir şey, (اِنْقَلَبَ) **geri döner,** ne üzerine? (عَلٰى وَجْهِهٖ) **yüzü üzere,** yâni yüzünü evvelce yöneldiği îmânsızlık tarafına geri çevirir, (وَجْهٌ) kelimesine "Cihet" mânâsı da verilmiştir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, (خَسِرَ) **o kaybetmiştir,** neyi? (اَلدُّنْيَا) **dünyâyı,** daha? (وَالْاٰخِرَةَ) **âhireti de,** (ذٰلِكَ) **işte sana bu,** (هُوَ) **ancak bu,** nedir? (اَلْخُسْرَانُ) **bir zarardır,** öyle zarar ki, (اَلْمُب۪ينُ) **çok açık olan.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- İnsanlardan bâzısı da öyle bir kimsedir ki, (sebatkâr bir şekilde değil de işine gelmediği anda kaçma imkânı bulmak için) **bir kenar üzerinde** (durarak) **Allâh'a ibâdet etmektedir. Artık ona** (bolluk ve âfiyet gibi) **bir hayır isâbet edecek olsa, onun sebebiyle iyice yatış**(arak göründüğü gibi İslâm'da sâbit kal)**ır.**

Ama (canı, malı ve âilesi husûsunda) **ona** (sıkıntı çıkaracak hastalık ve fakirlik gibi) **bir fitne dokunacak olsa,** (tercih ettiği eski îmansızlık) **yönü üzere geri**(sin geri kâfirliğe) **döner.** (Artık) **o kişi, dünyâyı da âhireti de kaybetmiştir.** (Çünkü dünyâda kanı helâl bir mürted, âhirette ise yeri cehennem olmuştur. Habîbim!) **İşte sana! Ancak bu,** (herkesin anlayacağı şekilde) **çok açık olan zararın ta kendisidir.**

يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا يَنْفَعُهُۜ ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَع۪يدُ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(يَدْعُوا) **O** (mürted kişi) **tapar,** o taptığı şey ne olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka olduğu hâlde,** neye? (مَا) **o şeylere ki,** (لَا يَضُرُّ) **zarar veremiyor,** kime?

(هُ) **ona,** daha? (وَمَا) **ve o şeylere ki,** (لَا يَنْفَعُ) **fayda** (da) **veremiyor,** kime? (هُ) **ona,** (ذٰلِكَ) **işte sana bu,** (هُوَ) **ancak bu,** nedir? (اَلضَّلَالُ) **sapıklıktır,** öyle sapıklık ki, (اَلْبَعِيدُ) (haktan) **çok uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- O (mürted kişi), **Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka öyle bir şeye tapar ki;** (hakāret etmesi hâlinde) **ona zarar veremez, yine öyle şeylere** (tapar) **ki** (ibâdet etmesi hâlinde) **ona fayda veremez. İşte sana! Ancak bu** (şekilde şirk koşmak haktan) **çok uzak olan sapıklığın ta kendisidir!**

يَدْعُوا لَمَنْ ضَرُّهُٓ اَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهٖ لَبِئْسَ الْمَوْلٰى وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(يَدْعُوا) **O** (mürted) **kişi tapmaktadır,** neye? (لَمَنْ) **vallâhi, öyle bir şeye** (tapmadır) **ki,** burada (لَ) harfi kasem içindir, (مَنْ) kelimesi (مَا) mânâsındadır, (ضَرُّهُٓ) **onun** (sebebiyet verdiği) **zararı,** nedir? (اَقْرَبُ) **daha yakındır,** neden? (مِنْ نَفْعِهٖ) (varsayılan) **faydasından,** (لَبِئْسَ) **andolsun ki; ne kötü oldu,** ne? (اَلْمَوْلٰى) **o yardımcı,** (وَلَبِئْسَ) **ve yemin olsun ki ne kötü oldu,** ne? (اَلْعَشِيرُ) **o arkadaş.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- O (dinden dönen kişi), **vallâhi öyle bir şeye tapmaktadır ki onun** (kesinlikle sebebiyet verdiği cehenneme girdirme) **zararı** (varsayılan ve umulan şefâatinin) **faydasından daha yakındır.** (Çünkü taptığı putlar, dünyâda kanının heder olmasına, âhirette ise azâba uğramasına sebep olmuştur.) **Andolsun ki; o** (dinden dönen kişinin taptığı şey ona) **ne kötü yardımcı olmuştur. Yemîn olsun ki; o** (putlar tapanları için) **ne de kötü arkadaş olmuştur.**

اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُۜ اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(اِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz ki Allâh,** (يُدْخِلُ) **girdirecek,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** nereye girdirecek? (جَنَّاتٍ) **çok değerli birtakım cennetlere,** öyle cennetler ki, (تَجْرِى) **sürekli akmaktadır,** nereden? (مِنْ تَحْتِهَا) **altlarından,** ne? (اَلْاَنْهَارُ) **ırmaklar,** (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak ki Allâh,** (يَفْعَلُ) **yapar,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (يُرِيدُ) **murâd ediyor.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Şüphesiz ki Allâh o îmân(da sebât) **etmiş olan kimseleri ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiş bulunanları öyle değerli birtakım cennetlere girdirecektir ki, onların** (ağaçlarının ve köşklerinin) **alt**(lar)**ından sürekli ırmaklar akmaktadır. Muhakkak ki Allâh** (îmânlılara mükâfât, inkârcılara azap husûsunda) **murâd eder olduğu şeyleri** (engel tanımaksızın) **yapar.**

مَنْ كَانَ يَظُنُّ اَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللّٰهُ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ اِلَى السَّمَاۤءِ
ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(مَنْ) **Her kim ki,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (يَظُنُّ) **zanneder,** neyi? (اَنْ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (لَنْ يَنْصُرَ) **aslâ yardım etmeyecek,** buradaki (اَنْ) harfi, (اَنَّ)den muhaffefe olup ismi mahzûf olan şân zamîridir, kendisinden sonra gelen bu cümle ise müteallıkātıyla berâber (اَنَّ)nin haberidir, kime yardım etmeyeceğini zannettiyse? (هُ) **o** (Rasûl-ü zîşânı)**na,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** daha? (وَالْاٰخِرَةِ) **ve âhirette,** (فَلْيَمْدُدْ) **o hemen uzatsın,** neyi? (بِسَبَبٍ) **bir ipi,** nereye doğru? (اِلَى السَّمَاۤءِ) (evinin tavanın bulunduğu) **göğe doğru,** (ثُمَّ لْيَقْطَعْ) **sonra** (onu boğazına geçirip iyice sıkarak nefesini) **kessin,** (فَلْيَنْظُرْ) **sonra baksın,** neye baksın? (هَلْ يُذْهِبَنَّ) **gerçekten giderebilecek mi,** ne? (كَيْدُهُ) **onun hîlesi,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (يَغِيظُ) (onu) **öfkelendiriyor.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Her kim Allâh'ın, dünyâda ve âhirette o (Rasûl-ü zîşânı)**na aslâ yardım etmeyeceğini zanneder olduysa, artık hemen o kişi,** (öfkesini gidermek için elinden geleni yapmak üzere evinin tavanının bulunduğu) **göğe doğru bir ip uzatsın, sonra** (onu boğazına geçirip iyice sıkarak nefesini) **kessin** (ve böylece intihâr edip gebersin) **de baksın** (bakalım) **ki,** (peygamberime verdiğim desteği engelleme uğrunda kurduğu) **hîlesi o**(nu) **öfkelendiren şeyi gerçekten giderebilecek mi?!**

/(Elinden geliyorsa) ***göğe bir ip uzatsın, sonra*** *(yüzlerce senelik mesâfeyi)* ***kat****(ederek peygamberime gelecek yardımı ve vahyi engellemeye gayret)* ***etsin de baksın ki hîlesi o****(nu)* ***öfkelendiren şeyi gerçekten giderebilecek mi?!****/*

(Aslâ! Kâfirler kahrından geberse de Allâh'ın, Rasûlüne yardımı dünyâda da âhirette de sürecektir.)

Rivâyete göre; bu âyet-i kerîme Esed ve Ğatafân kabîlelerine mensup bir topluluk hakkında nâzil olmuştur. Nitekim Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onları İslâm'a dâvet etmişti. Fakat onların Yahûdîlerle bâzı antlaşmaları bulunduğu için: "Bizim Müslüman olmamız mümkün değil, çünkü korkarız sonra Muhammed'e yardım gelmez. Bu sefer de Yahûdîlerle aramızdaki antlaşmalar bozulduğu için onlar da bize erzak vermezler ve bizi barındırmazlar" diyerek bu teklifi reddettiler. Allâh-u Te'âlâ da onları bu âyetle kahr-u perîşân etti. *(el-Hâzin, el-Âlûsî)*

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍۙ وَاَنَّ اللّٰهَ يَهْدٖي مَنْ يُرٖيدُ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَكَذٰلِكَ) **Ve** (Habîbim) **işte sana böylece** (eşsiz bir vahiyle), (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** ne olduğu hâlde? (اٰيَاتٍ) **birtakım âyetler,** öyle âyetler ki, (بَيِّنَاتٍ) (mânâlarına delâleti) **açık açık olan,** daha neyi indirdik? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **bir de** (o âyetler içerisinde şunu da indirdik ki) **gerçekten Allâh,** (يَهْدٖي) **hidâyet eder,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يُرٖيدُ) **diliyor.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Habîbim!) **İşte sana!** (Bu konuda) **böylece** (açık seçik âyetler vahyettiğimiz gibi) **Biz onu**(n tamâmını) **çok açık açık olan âyetler hâlinde indirdik.**

Bir de (o âyetler içerisinde şunu da indirdik ki) **gerçekten Allâh kimi** (doğru yola iletmeyi) **dilerse** (onu) **hidâyet eder** (ve hidâyetini artırarak dosdoğru yolda sâbit kılar).

اِنَّ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَالَّذٖينَ هَادُوا وَالصَّابِـٔينَ وَالنَّصَارٰى وَالْمَجُوسَ وَالَّذٖينَ اَشْرَكُواۗ اِنَّ اللّٰهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهٖيدٌ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(اِنَّ الَّذٖينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَالَّذٖينَ) **ve o kimseler ki,** (هَادُوا) **Yahûdî oldular,** daha kimler, (وَالصَّابِـٔينَ) **ve** (meleklere ve yıldızlara tapan) **Sâbiîler,** daha kimler, (وَالنَّصَارٰى) **ve Hristiyanlar,** daha kimler, (وَالْمَجُوسَ) **ve** (ateşe tapan) **Mecûsîler,** daha kimler, (وَالَّذٖينَ) **ve o kimseler ki,** (اَشْرَكُوا) **müşrik oldular,** işte bunlar(ın hâli) nedir? (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak ki Allâh,** (يَفْصِلُ) **ayırıcı bir hüküm verecektir,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** neye? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeye,** nedir? (شَهٖيدٌ) (hakkıyla şâhitlik eden) **bir Şehîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Şüphesiz o kimseler ki (inanılması gereken tüm meselelere) **îmân etmiştirler, yine o kimseler ki Yahûdî olmuşturlar, ayrıca** (meleklere ve yıldızlara tapan) **Sâbiîler, bir de Hristiyanlar, yine o** (ateşe tapan) **Mecûsîler, bir de o kimseler ki** (putlar gibi bâtıl ilâhları Allâh'a ortak ederek) **müşrik olmuşturlar; muhakkak ki Allâh kıyâmet günü onların** (hepsine aynı muâmeleyi yapmayacak, bilakis şeytana âit bu beş dinle, Rahmân'a âit tek din olan İslâm'ın mensuplarının) **arasında ayırıcı bir hüküm vere**(rek beş bâtıl dînin mensûbu olan o kâfirleri cehenneme, müminleri ise cennete göndere)**cektir. Muhakkak ki Allâh her şeye** (hakkıyla şâhit ve gözcü olan bir) **Şehîd'dir.** (Artık herkes bu gerçeği göz önünde bulundurarak, neye nasıl inandığına, ne konuştuğuna ve ne yaptığına dikkat etsin!)

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ
وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللّٰهُ
فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(اَلَمْ تَرَ) (Ey insan) **görmedin mi,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (يَسْجُدُ) **secde etmektedir,** kime? (لَهُ) **O'na,** ne? (مَنْ) **o kimseler ki,** neredir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseler ki,** neredir? (فِى الْاَرْضِ) **yerdedir,** daha ne secde etmektedir, (وَالشَّمْسُ) **güneş de,** daha? (وَالْقَمَرُ) **ay da,** daha? (وَالنُّجُومُ) **yıldızlar da,** daha? (وَالْجِبَالُ) **dağlar da,** daha? (وَالشَّجَرُ) **ağaçlar da,** daha? (وَالدَّوَابُّ) **kımıldayan canlılar da,** daha? (وَكَثِيرٌ) **ve birçok kimse,** öyle kimseler ki kimlerden olucu? (مِنَ النَّاسِ) **insanlardan,** (وَكَثِيرٌ) **birçok kimse de,** nedir? (حَقَّ) **hak olmuştur,** kim üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap** (karârı), (وَمَنْ) **zâten her kimi,** (يُهِنِ) **alçaltırsa,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (فَمَا لَهُ) **artık onun için yoktur,** ne? (مِنْ مُكْرِمٍ) **hiçbir değer verici,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (يَفْعَلُ) **yapar,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَاءُ) **murâd ediyor.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- (Ey insan!) **Gör**(ür gibi bil)**medin mi ki; gerçekten Allâh**(ın azameti karşısında)**; göklerde bulunan kimseler, yerde olan** (mümin-kâfir) **kimseler de, güneş ve ay da, yıldızlar da, dağlar da, ağaçlar da, kımıldayan canlılar**(ın gölgeleri de gayr-ı ihtiyârî olarak) **ve insanlar içerisinden** (mümin olan) **birçoğu da** (itâat ve ibâdet üzere kendi irâdeleriyle) **O'na secde etmektedir?!**

(İnkâr edip itâatten kaçınan) **birçoğu**(nun gölgeleri de ister istemez Allâh'a secde etmekte) **ise** (de onlardan hiçbiri kendi irâdesiyle secde etmediğinden) **onun üzerine azap** (karârı) **hak olmuştur. Zâten** (kötü inancı ve ameli nedeniyle) **Allâh her kimi alçaltırsa, artık onu değerli kılacak hiçbir kimse yoktur. Şüphesiz ki Allâh** (azîz kılma ve zelîl etme dâhil) **murâd eder olduğu şeyleri** (engel tanımaksızın) **yapar.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; mümin insanların alınlarını yere koyarak yaptıkları secde mâlumsa da, diğer canlıların secdeleri iki şekilde açıklanmıştır:

a) Şuursuz varlıkların, Yaratıcının koyduğu tabîat kurallarına boyun eğerek, vazîfelerinde hiçbir aksama göstermemeleri, "Tam bir boyun eğme" anlamına gelen "Secde" tâbiri ile ifâde edilmiştir.

b) Her bir yaratılmışta hakkānî ve mânevî bir hayat mevcut olup, bizler tarafından anlaşılamayan bir şekilde her şeyin kendilerine göre secde ve tesbîhleri vardır. İsrâ Sûresi'nin 44. âyet-i kerîmesi de bu görüşü tercihe uygun kılmaktadır. *(Mecmû'atü't-tefâsîr)*

هٰذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فٖى رَبِّهِمْۘ فَالَّذٖينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍۜ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُ۫سِهِمُ الْحَمٖيمُۚ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(هٰذَانِ) **İşte** (kâfirlerle müminlerin teşkil ettiği) **bu ikisi,** nedir? (خَصْمَانِ) **iki hasımdır,** öyle iki hasım ki, (اِخْتَصَمُوا) **mücâdele ettiler,** kim hakkında? (فٖى رَبِّهِمْ) **Rableri**(nin dîni) **hakkında,** (فَالَّذٖينَ) **artık o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (قُطِّعَتْ) **ziyâdesiyle biçildi,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (ثِيَابٌ) **birtakım elbiseler,** öyle elbiseler ki neden olucu? (مِنْ نَارٍ) **büyük bir ateşten,** (يُصَبُّ) **dökülecek,** nereden? (مِنْ فَوْقِ رُؤُ۫سِهِمْ) **başlarının üzerinden,** ne? (اَلْحَمٖيمُ) **son derece kaynamış su.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- İşte (beş fırka olan kâfirlerle, müminlerin teşkil ettiği) **bu ikisi iki hasımdır ki; onlar Rableri**(nin Zâtı, sıfatları ve dîni) **hakkında mücâdele etmiştirler. Artık o kimseler ki kâfir olmuşturlar** (kıyâmet günü çıkarılacakları İlâhî mahkemedeki karar netîcesinde)**; büyük bir ateşten birtakım elbiseler** (cüsselerine göre) **onlar için iyice biçilmiştir. Başlarının üzerinden doğru da** (onlara) **son derece kaynamış su dökülecektir.**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; Yahûdîler: "Bizim kitabımız ve peygamberimiz sizinkinden eski olduğu için, biz Allâh'a daha yakınız" deyince, müminler: "Siz bizim kitabımızın ve peygamberimizin hak olduğunu bile bile kıskançlıktan dolayı inkâr etmişken biz tüm kitaplara ve peygamberlere inandığımız için Allâh'a sizden daha yakınız" diye cevap vermişler, işte bu tartışma üzerine bu âyet-i kerîme nâzil olmuştur.

يُصْهَرُ بِهٖ مَا فٖى بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(يُصْهَرُ) **Eritilecek,** ne sebebi ile? (بِهٖ) **onun sebebi ile,** yâni o kaynar suyla, ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerededir? (فٖى بُطُونِهِمْ) **onların karınlarında,** daha ne eritilecek? (وَالْجُلُودُ) **deriler(i) de.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Onların karınlarında bulunan (bağırsak)**lar ve deriler**(i) **onunla eritile**(rek içleri dışlarına çıkarılacak, sonra azap devâm etsin diye eski hâline döndürüle)**cektir.**

وَلَهُمْ مَقَامِعُ مِنْ حَدٖيدٍ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَلَهُمْ) **Yine onlar için vardır,** ne? (مَقَامِعُ) **kamçılar,** öyle kamçılar ki neden olucu? (مِنْ حَدٖيدٍ) **demirden.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Yine onlar(a azap etmek) **için demirden kamçılar** ***/tokmaklar/*** **da vardır** (ki insanlar ve cinler bir araya gelse onların bir tânesini bile yerinden kaldıramazlar).

كُلَّمَا اَرَادُوا اَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ اُعٖيدُوا فٖيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرٖيقِ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(كُلَّمَا) **Her ne zaman,** (اَرَادُوا) **isteseler,** neyi? (اَنْ يَخْرُجُوا) **çıkmalarını,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** neden dolayı isteseler? (مِنْ غَمٍّ) (içine düştükleri) **büyük bir gam** (ve sıkıntı)**dan dolayı,** (اُعٖيدُوا) **geri döndürülürler,** neyin içerisine? (فٖيهَا) **onun içerisine,** o zaman onlara ne denilir? (وَذُوقُوا) **ve tadın,** burada vav ile cümle arasında mahzûf bir (يُقَالُ لَهُمْ) cümlesi takdîr edilmiştir, neyi tadın? (عَذَابَ الْحَرٖيقِ) **o çok yakıcı azâbı.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Onlar her ne zaman (kendilerini yukarıya kaldıran alevler onları cehennemin ağzına yaklaştırsa, çektikleri) **büyük bir gam** (ve sıkıntı)**dan dolayı oradan çıkmayı isteseler,** (kafalarına vurulan demir tokmaklarla, yetmiş senelik derinliğe atılarak) **onun içerisine geri döndürülürler** (de o zaman onlara denilir) **ki: "O çok yakıcı** (ateşin) **azâbı**(nı) **tadın** (bakalım)**!"**

إِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ
فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(إِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz ki Allâh,** (يُدْخِلُ) **girdirecek,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** nereye girdirecek? (جَنَّاتٍ) **çok değerli birtakım cennetlere,** öyle cennetler ki, (تَجْرِي) **sürekli akmaktadır,** nereden? (مِنْ تَحْتِهَا) **onların** (ağaçlarının ve köşklerinin) **altından,** ne? (اَلْاَنْهَارُ) **ırmaklar,** ne oldukları hâlde girdirecek? (يُحَلَّوْنَ) **süslendirilecek oldukları hâlde,** nerede? (فِيهَا) **onun içerisinde,** nelerden süslendirilecekler? (مِنْ اَسَاوِرَ) **bileziklerden,** öyle bilezikler ki neden yapılmış olan? (مِنْ ذَهَبٍ) **altından,** daha ne ile? (وَلُؤْلُؤًا) **ve incilerle,** (وَلِبَاسُهُمْ) **onların giyecekleri ise,** nerede? (فِيهَا) **orada,** nedir? (حَرِيرٌ) **çok değerli bir ipektir.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Muhakkak ki Allâh o îmân(da sebât) **etmiş olan kimseleri ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiş bulunan kişileri öyle değerli cennetlere girdirecektir ki,** (ağaçlarının ve köşklerinin) **altından sürekli ırmaklar akmaktadır.**

Onlar orada altından bileziklerle ve incilerle süslendirilecektirler. Oradaki giyecekleri ise çok değerli bir ipektir.

وَهُدُوا اِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا اِلٰى صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَهُدُوا) **Ve hidâyet olundular** (muvaffak kılındılar), neye? (اِلَى الطَّيِّبِ) **o çok hoş olan** (îmâna ve Kur'ân)**a,** o hoş olan şey neden olduğu hâlde? (مِنَ الْقَوْلِ) **söz** (cinsin)**den olarak,** daha? (وَهُدُوا) **yine onlar eriştirildiler,** nereye? (اِلٰى صِرَاطِ الْحَمِيدِ) **o çok övülen** (İslâm) **yol**(un)**a,** bu mânâya göre izâfet, mevsûfun sıfata izâfeti kabîlindendir. (اَلْحَمِيدِ) kelimesi Allâh-u Te'âlâ'nın ismi olarak da kabûl edilebilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 24

24- Böylece onlar (kelime-i tevhîd, Kur'ân âyetleri vesâir zikirler gibi) **o çok hoş sözler**(le Rablerini zikretmey)**e hidâyet olunmuşturlar.**

Yine onlar o çok övülen (İslâm) **yol(un)a** */O (bütün hamdler Kendisine lâyık olan)* ***Hamîd'in yoluna/*** **eriştirilmiştirler.**

اِنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذ۪ي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَٓاءًۨ الْعَاكِفُ ف۪يهِ وَالْبَادِۜ وَمَنْ يُرِدْ ف۪يهِ بِاِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ اَل۪يمٍ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(اِنَّ الَّذ۪ينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** daha? (وَيَصُدُّونَ) **ve alıkoymaktadırlar,** neden? (عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolundan,** daha? (وَالْمَسْجِدِ) **ve o Mescid'den,** öyle mescid ki, (الْحَرَامِ) **Harâm** (hürmetli ve saygıya lâyık) **olan,** (الَّذ۪ي) **öyle mescid ki,** (جَعَلْنَا) **Biz kıldık,** neyi? (هُ) **onu,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** nedir kıldık? (سَوَٓاءً) **eşit bir şey,** orada kim eşit? (الْعَاكِفُ) **yerleşen,** nerede? (ف۪يهِ) **orada,** daha? (وَالْبَادِ) **ve yolcu olan,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (يُرِدْ) (herhangi bir) **istekte bulunursa,** burada mef'ûl mahzûftur ki takdîri (مُرَادًا مَا) şeklindedir, gerçi ileride gelecek (بِاِلْحَادٍ) terkîbinin mef'ûl sayılacağını söyleyenler de olmuştur ki bu durumda (بَا) zâide olur, *(el-Âlûsî)* meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, nerede murâd ederse? (ف۪يهِ) **orada,** ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِاِلْحَادٍ) **bir haktan sapma** (fiili) **ile,** ondan bedel? (بِظُلْمٍ) **herhangi bir zulüm** (ve haksızlık) **ile** (iç içe olduğu hâlde), (نُذِقْ) **tattırırız,** kime? (هُ) **ona,** neden? (مِنْ عَذَابٍ) **büyük bir azaptan,** öyle azap ki, (اَل۪يمٍ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Şüphesiz o kimseler ki kâfir olmuşturlar, (kendi kâfirlikleriyle yetinmeyip) **bir de** (Hudeybiye senesi umreye gelen Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ve ashâbını) **Allâh'ın yolundan ve o Mescid-i Harâm'dan alıkoymaktadırlar ki, Biz kendisinde yerleşenle, yolcu olan tüm insanlar için onu** (ibâdet fazîleti bakımından) **eşit kılmışızdır** (işte insanları o mescitten engelleyenlere yakında çok can yakıcı bir azâbı tattıracağız).

Ama her kim orada (günahlar işlemek gibi) **bir zulüm sebebiyle haktan sapmak isterse, ona da çok acı verici bir azaptan tattırırız.**

Bu âyet-i kerîmeden dolayı İbnü Abbâs ve İbnü Mes'ûd *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi zâtlar, Mekke'de günah işleme arzusu taşımanın, bu istek amel safhasına geçmese de azâbı gerektireceğini söylemişlerdir.

Bu yüzden İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*: "Uzuvlarıma sâhip olabilirim ama kalbime nasıl mâlik olayım?!" diyerek Mekke'de ikāmet edememiş, Tâif'e hicret ederek orada vefât etmiştir. Diğer bâzıları ise bu arzunun, icraata kararlılık içeren ya da amelle birlikte bulunan bir istek olması hâlinde cezâ gerektireceğini söylemişlerdir. *(el-Âlûsî)*

وَاِذْ بَوَّأْنَا لِاِبْرٰهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ اَنْ لَا تُشْرِكْ بِى شَيْـًٔا
وَطَهِّرْ بَيْتِىَ لِلطَّٓائِفِينَ وَالْقَٓائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَاِذْ بَوَّأْنَا) (Habîbim) **uğrak yeri yaptığımız o zamânı** (ümmetine anlat), kim için? (لِاِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm için,** neyi? (مَكَانَ الْبَيْتِ) **o Beyt'in mekânını,** ne diye? (اَنْ لَا تُشْرِكْ) **ortak koşma diye,** kime? (بِى) **Bana,** neyi? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyi,** daha? (وَطَهِّرْ) **ve tertemiz et,** neyi? (بَيْتِىَ) **Benim Beytimi,** kim için? (لِلطَّٓائِفِينَ) **tavâf edenler için,** daha? (وَالْقَٓائِمِينَ) **ve** (namazın) **kıyâm**(ın)**da duranlar için,** daha? (وَالرُّكَّعِ) **ve rükû edenler için,** onlardan bedel? (اَلسُّجُودِ) **secde yapanlar için,** bu kelime (اَلسَّاجِدُ) kelimesinin cemîsidir.

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Habîbim!) **O zamânı da** (ümmetine anlat) **ki Biz: "Bana hiçbir şeyi ortak koşma, bir de tavâf edenler,** (namazın) **kıyâm**(ın)**da duranlar, rükû edenler ve secde yapanlar için Benim Beytimi** (hem maddî pisliklerden, hem de putlar gibi mânevî necâsetlerden) **tertemiz et" diye** (vahyederek) **İbrâhîm'e o Beyt'in mekânını** (ibâdet ve bakım için gidip geleceği bir) **uğrak yeri yapmıştık.**

وَاَذِّنْ فِى النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلٰى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

İbrâhîm'e daha neyi vahyetmiştik? (وَاَذِّنْ) **ve îlân et,** nerede? (فِى النَّاسِ) **insanlar içerisinde,** neyi? (بِالْحَجِّ) **haccı**(ın farz kılındığını), (يَأْتُو) **gelsinler,** kime? (كَ) **sana,** ne olarak? (رِجَالًا) **yaya kimseler olarak,** daha ne üzerinde? (وَعَلٰى كُلِّ ضَامِرٍ) **ve zayıf düşmüş her bir deve üzerinde,** öyle develer ki, (يَأْتِينَ) **geliyorlar,** nereden? (مِنْ كُلِّ فَجٍّ) **her bir yoldan,** öyle yol ki, (عَمِيقٍ) **uzak olan.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Eski temeller üzerine Kâ'be'yi binâ etmesinin ardından İbrâhîm'e şöyle emretmiştik:) **Ayrıca sen insanlar içerisinde haccı**(n farz kılındığını) **îlân et ki,** (kıyâmete kadar gelecek müminler) **yaya kimseler olarak ve kendileri her uzak yoldan gelen zayıf düşmüş her bir** (yorgun) **deve üzerinde** (hac ve umre yapmak için) **sana** (yaptırdığım Kâ'be'ye) **gelsinler.**

İbnü Abbâs ve Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan nakledildiğine göre; İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* Beytullâh'ı binâ işini bitirince Allâh-u Te'âlâ ona insanlara haccı îlân etmesini emretti, o: "Yâ Rabbi! Sesim insanlara nasıl ulaşacak?" deyince: Allâh-u Te'âlâ: "Sen îlân et, ulaştırmak Bana âittir" buyurdu. İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* haccın insanlara farz olduğunu îlân edince gökle yer arasında bulunan herkes bunu işitti.

Hattâ babalarının sulplerinde ve analarının rahimlerinde bulunanlara dahî Allâh-u Te'âlâ bu îlânı işittirdi de ilm-i ezelîde kıyâmete kadar hacc yapacağı bilinen kimseler "Lebbeyk" diyerek onun dâvetine icâbet ettiler." *(İbnü Ebî Şeybe, 11/518; el-Fâkihî, Ehbâru Mekke, rakam:973, 1/445; et-Taberî, Câmi'u'l-Beyân, 16/515; el-Hâkim el-Müstedrek, 2/388-389; el-Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, 5/176)*

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ فِى اَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

Niçin Kâ'be'ye gelsinler? (لِيَشْهَدُوا) **şâhit olsunlar diye,** yâni orada bulunup kavuşsunlar, neye? (مَنَافِعَ) **birçok değerli faydalara,** öyle faydalar ki kime âit olan? (لَهُمْ) **onlara âit,** daha niçin Kâ'be'ye gelsinler? (وَيَذْكُرُوا) **ve** (besmele çekerek) **zikretsinler diye,** neyi? (اِسْمَ اللّٰهِ) **Allâh'ın adını,** nerede? (فِى اَيَّامٍ) **birtakım günlerde,** öyle günler ki, (مَعْلُومَاتٍ) (Kurban Bayramı'nın ilk üç günü olarak) **bilinen** (gün)**ler**(de), nelerin üzerine Allâh'ın adını zikretsinler? (عَلٰى مَا) **o şeylerin üzerine ki,** (رَزَقَ) (onları) **rızık olarak verdi,** kime? (هُمْ) **onlara,** o şeyler de neden olduğu hâde? (مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ) **davar** (cinsinden) **olan hayvanlardan,** burada izâfet beyâniyyedir ki takdîri (مِنْ بَهِيمَةٍ هِىَ الْاَنْعَامُ) şeklindedir, (فَكُلُوا) **artık yiyin,** neden? (مِنْهَا) **onlardan,** daha? (وَاَطْعِمُوا) **ve yedirin,** kime? (اَلْبَائِسَ) **darda kalmış kimseye,** öyle darda kalmış ki, (اَلْفَقِيرَ) **fakir olan.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Tâ ki o (hac yapa)**nlar** (Mekke'ye gelerek) **kendilerine âit birçok değerli faydalara şâhit olsunlar ve onlara rızık olarak verdiği davar** (cinsinden) **olan hayvanlar**(dan ibâret; deve, sığır, koyun ve keçi türlerini keserken besmele çekerek her biri) **üzerine** (Kurban Bayramı'nın ilk üç günü olarak) **bilinen günlerde Allâh'ın adını zikretsinler.**

(Ey kurban kesenler! Kesim esnâsında Allâh'ın adını zikredin ve) **artık onlardan kendiniz de yiyin, darda kalmış fakire de yedirin.**

ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(ثُمَّ لْيَقْضُوا) **Sonra gidersinler,** neyi? (تَفَثَهُمْ) **kirlerini,** daha ne yapsınlar? (وَلْيُوفُوا) **ve tam mânâsıyla yerine getirsinler,** neyi? (نُذُورَهُمْ) **vâciplerini,** yâni hacca niyet ederek üzerine vâcip kıldığı vazîfeleri, bu kelimenin müfredi olan "Nezr" kelimesi aslında "Adak" mânâsında kullanılmakta ise de burada mecâzen genel mânâda "Vâcib" anlamına gelmektedir, zîrâ her adağı yapmak vaciptir, *(el-Âlûsî)* daha ne yapsınlar? (وَلْيَطَّوَّفُوا) **ve tavâf etsinler,** neyi? (بِالْبَيْتِ) **o Beyt**(-i Şerîf)**i,** öyle Beyt ki, (الْعَتِيقِ) (en) **eski** (ibâdetgâh) **olan.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Hac yapan kimseler kurbanlarını kesip, traş olarak ihramdan çıktıktan) **sonra** (bıyıklarını ve tırnaklarını kısaltıp, etek ve koltukaltı traşı olarak) **kirlerini gidersinler,** (haccın tamamlanması için gerekli olan) **vâciplerini tam mânâsıyla yerine getirsinler ve** (insanların ibâdeti için ilk olarak binâ edilen en eski ibâdetgâh olan) **o Beyt-i Atîk'i** (haccın farzlarından biri olan ziyâret tavâfını edâ etme niyetiyle) **tavâf etsinler.**

Âyet-i kerîmede geçen "Beyt-i Atîk" tâbirini geride zikrettiğimiz mânâ dışında; zorbaların tasallutundan ve tûfan gibi âfetlerden korunmuş olması hasebiyle "Âzatlı ev" mânâsında îzah edenler olmakla berâber, kendisini tavâf edenlerin boyunlarını cehennemden âzât ettirmesi cihetiyle "Âzât ettiren ev" şeklinde tefsîr edenler de olmuştur.

ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللّٰهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهٖ وَاُحِلَّتْ لَكُمُ الْاَنْعَامُ اِلَّا مَا يُتْلٰى
عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْاَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(ذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana bunu** (yapsınlar), burada bir fiil mahzûftur ki (لِيَفْعَلُوا ذٰلِكَ) şeklindedir, (وَمَنْ) **zâten her kim,** (يُعَظِّمْ) **tâzimde bulunursa,** neye? (حُرُمَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın hürmetli kıldığı şeylere,** (فَهُوَ) **işte o,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لَهُ) **onun için,** kimin nezdinde? (عِنْدَ رَبِّهٖ) **Rabbi nezdinde,** (وَاُحِلَّتْ) **ve helâl kılındı,** kim için? (لَكُمُ) **sizin için,** ne? (الْاَنْعَامُ) **davarlar**(ı kesip yemek), (اِلَّا مَا) **ancak o şeyler müstesnâ ki,** (يُتْلٰى) **art arda okunuyor,** kime? (عَلَيْكُمْ) **size,** (فَاجْتَنِبُوا) **artık tamâmen uzak olun,** neden? (الرِّجْسَ) **tam bir pislikten,** o pislik de nelerdir? (مِنَ الْاَوْثَانِ) **putlardır,** burada (مِنَ) harfi teb'ızıyye değildir, beyâniyyedir, *(et-Teysîr)* daha ne yapın? (وَاجْتَنِبُوا) **ve iyice uzak olun,** neden? (قَوْلَ الزُّورِ) **yalan söz** (söylemek)**den.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (emirleri tutun)! **Her kim Allâh'ın hürmetli kıldığı şeylere** (îmân edip gereğiyle amel ederek onlara lâyık saygı ve) **tâzimde bulunursa, işte o** (kişinin bu hürmeti) **kendisi için Rabbi nezdinde tam bir hayırdır.**

Böylece (haramlıkları) **size art arda okunmakta olan** (lâşe ve besmelesiz kesilen hayvan)**lar dışında** (deve, sığır, koyun ve keçi gibi) **davarlar**(ı kesip yemek) **size helâl kılınmıştır.**

Artık (maddî pisliklerden sakındığınız gibi, mânen) **tam bir pislik olan putlar**(a tapmak)**dan tamâmen uzak olun, yalan söz** (iftirâ ve yalan yere şâhitlik)**den de iyice uzak olun!**

(Putların ibâdete lâyık ilâhlar olduğu iddiâsı ve birtakım hayvanlardan istifâdenin bilgisizce yasaklanması, Allâh'a karşı yapılan en büyük bir iftirâ ve yalandır. Dolayısıyla hem yaratana, hem de yaratılanlara karşı yalan ve iftirâ içeren şirk ve günah sözlerini bırakın!)

حُنَفَآءَ لِلّٰهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهٖۜ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَكَاَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَٓاءِ
فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ اَوْ تَهْوٖى بِهِ الرّٖيحُ فٖى مَكَانٍ سَحٖيقٍ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(Putlara tapmaktan ve yalan söylemekten sakınmaya devâm edin), ne olduğunuz hâlde? (حُنَفَٓاءَ) (ihlâsla ibâdet eden) **hanîf kimseler olduğunuz hâlde,** kim için? (لِلّٰهِ) **Allâh için,** daha kimler olarak? (غَيْرَ مُشْرِكٖينَ) **ortak koşmayan kimseler,** kime? (بِهٖ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (يُشْرِكْ) **ortak koşarsa,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** (فَكَاَنَّمَا خَرَّ) **sanki o düşmüştür,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** (فَتَخْطَفُ) **artık süratlice kapmaktadır,** kimi? (هُ) **onu,** ne? (اَلطَّيْرُ) **kuşlar,** (اَوْ تَهْوٖى) **ya da düşürmektedir,** kimi? (بِهٖ) **onu,** ne? (اَلرّٖيحُ) **rüzgâr,** nereye? (فٖى مَكَانٍ) **bir mekânın içerisine,** öyle mekân ki, (سَحٖيقٍ) **çok uzak olan.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- O (Allâh-u Azîmüşşa)**na** (hiçbir şeyi) **ortak koşmayan kişiler ve Allâh için** (ihlâsla ibâdet eden) **hanîf kimseler olarak** (putlara tapmaktan ve yalan sözden sakınmaya devâm edin)**!**

Ama her kim Allâh'a ortak koşarsa sanki o kişi gökten düşmüştür de artık onu kuşlar süratlice kap(ışıp parçala)**maktadır ya da rüzgâr onu çok uzak olan bir yerin içerisine düşürmektedir.**

(İşte Allâh'a şirk koşan kimse de, parçaları kuşların kursaklarına dağılan ya da kasırgalara tutulup uçurumlara yuvarlanan gibi kurtuluştan uzak kalmıştır.)

ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَٓائِرَ اللّٰهِ فَاِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(ذٰلِكَ) **İşte sana** (durum) **budur,** bu terkîb mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (اَلْأَمْرُ ذٰلِكَ) şeklindedir, (وَمَنْ) **ve her kim,** (يُعَظِّمْ) **tâzimde bulunursa,** neye? (شَعَٓائِرَ اللّٰهِ) **Allâh'ın şe'âirine,** yâni Kendi dîninin hükümlerinin tatbîk edilmesi için belirlediği nişanlarına, (فَاِنَّهَا) **gerçekten de onlar**(a hürmet ve saygı), burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri (فَاِنَّ تَعْظِيمَهَا) şeklindedir, yâni bir müminin onlara değer vermesi, neden neş'et etmektedir? (مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ) **kalplerin**(in) **takvâsından** (ve Allâh'a karşı saygısından kaynaklanmakta)**dır.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Habîbim!) **İşte sana!** (Durum) **budur! Ayrıca her kim** (Safâ-Merve ve kurbanlık havyanlar gibi,) **Allâh'ın** (Kendi dîninin hükümlerinin tatbîk edilmesi için belirlediği) **nişanlarına** (değer verir, özellikle de kurbanlık hayvanlara eziyet etmeyerek) **tâzimde bulunursa, gerçekten de onlar**(a hürmet ve saygı göstermek, kendilerine değer veren müminlerin) **kalplerin**(in Allâh-u Te'âlâ'ya karşı taşıdığı saygı ve) **takvâsından** (kaynaklanmakta)**dır.**

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَٓا اِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(لَكُمْ) **Sizin için vardır,** nelerde? (فِيهَا) **o** (dînin tatbîki için belirlenmiş nişanlardan olan kurbanlık havya)**nlarda,** neler vardır? (مَنَافِعُ) **birçok faydalar,** öyle menfaatler ki ne zamâna kadar olucu? (اِلٰٓى اَجَلٍ) **bir süreye kadar,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konmuş,** (ثُمَّ مَحِلُّهَٓا) **sonra onların** (kurban edilme) **yeri,** nerededir? (اِلَى الْبَيْتِ) **o Beyt**(-i Şerîf)**tedir,** burada (اِلٰى) harfi (فِى) mânâsındadır, *(et-Teysîr)* öyle Beyt ki, (اَلْعَتِيقِ) (en) **eski** (ibâdetgâh) **olan.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- (Kesimleriyle ilgili) **adı konmuş bir süreye kadar o** (kurbanlık havya)**nlar**(ın sütü, yünü, yavrusu ve sırtın)**da sizin için birçok faydalar vardır.**

Sonra o (hacda kesilecek kurba)**nların** (kesilme) **yeri** (herhangi bir mahal olmayıp ancak) **o Beyt-i Atîk** (olan Kâ'be'nin bulunduğu Harem bölgesin)**dedir.**

وَلِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهٖيمَةِ الْاَنْعَامِ فَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُٓ اَسْلِمُواۜ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتٖينَۙ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَلِكُلِّ اُمَّةٍ) **Ve her bir ümmet için,** (جَعَلْنَا) **tâyin ettik,** neyi? (مَنْسَكًا) **kurban kesme yeri,** niçin? (لِيَذْكُرُوا) (besmele çekerek) **zikretsinler diye,** neyi? (اِسْمَ اللّٰهِ) **Allâh'ın adını,** nelerin üzerine? (عَلٰى مَا) **o şeylerin üzerine ki,** (رَزَقَ) **rızık olarak verdi,** kime? (هُمْ) **onlara,** o şeyler neden oldukları hâlde? (مِنْ بَهٖيمَةِ الْاَنْعَامِ) **davar** (cinsinden) **olan hayvanlardan,** (فَاِلٰهُكُمْ) **işte sizin ilâhınız,** kimdir? (اِلٰهٌ) **bir ilâhtır,** öyle ilâh ki, (وَاحِدٌ) **bir olucu,** (فَلَهُ) **artık sâdece O'na,** (اَسْلِمُوا) **hâlis yapın,** yâni ibâdetlerinizi şirkten arındırıp sâdece O'na tahsis edin, bu fiil "İstif'âl bâbı" mânâsında da kullanılabilir ki o zaman mânâ "Sâdece O'na teslim olun" demek olur, (وَبَشِّرِ) **ve** (Habîbim) **müjdele,** kimi? (اَلْمُخْبِتٖينَ) **o** (ihlâslı ve) **tevâzulu kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Yine kendilerine rızık olarak vermiş olduğu davar (cinsinden) **olan hayvanlar**(dan ibâret; deve, sığır, koyun ve keçi türlerini keserken her biri) **üzerine** (kesim ânında besmele çekerek) **Allâh'ın adını zikretsinler diye Biz** (sizden önce geçen îmânlı) **her bir ümmet için** (hac vazîfelerini îfâdan sonra kan akıtsınlar diye) **bir kurban kesme yeri** */(Allâh-u Te'âlâ'ya yaklaşma vesîlesi olan)* ***bir kurban*** *(ibâdeti)/* **tâyin ettik.**

İşte sizin İlâhınız (bütün bunları size meşrû eden) **tek olan bir İlâh'tır. Artık** (ibâdetlerinizi şirkle bulaştırmayıp) **sâdece O'na hâlis yapın** ***/sâdece O****(nun emir ve yasakların)****a teslîm olun/.***

(Habîbim!) **Bir de sen** (İslâm'la huzur bulup yatışan, kadere râzı, ibâdette çok gayretli ve zulme uğrasa da intikāma kalkışmayan) **o** (ihlâslı, Allâh'ın emirlerine karşı teslimiyetli ve kullarına karşı) **tevâzulu kimseleri müjdele!**

اَلَّذٖينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرٖينَ عَلٰى مَٓا اَصَابَهُمْ وَالْمُقٖيمِي الصَّلٰوةِۙ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

Muhbitlerden bedel? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri** (müjdele) **ki,** (اِذَا ذُكِرَ) **anıldığı zaman,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (وَجِلَتْ) **korkar,** ne? (قُلُوبُهُمْ) **kalpleri,** daha kimi müjdele? (وَالصَّابِرِينَ) **ve sabredenleri,** neye karşı? (عَلٰى مَا) **o şeylere ki,** (اَصَابَ) **isâbet etti,** kime? (هُمْ) **onlara,** daha kimi müjdele? (وَالْمُقِيمِي الصَّلٰوةِ) **namazı dosdoğru kılanları,** daha o kimseleri müjdele ki, (وَمِمَّا) **ve o şeylerden ki,** burada vâv harfinden sonra (اَلَّذِينَ) ism-i mevsûlü hazfedilmiştir, *(Muhammed ed-Dürre, Tefsîrü'l-Kur'ân)* (رَزَقْنَا) **rızık olarak verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne yaparlar? (يُنْفِقُونَ) **infâk ederler.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Öyle kimseleri (müjdele) **ki, Allâh zikredildiği zaman** (eseri dışa vuracak şekilde) **kalpleri** (O'nun azametini düşünerek) **kork**(uyla dol)**ar, bir de kendilerine isâbet etmiş olan** (hastalık, mihnet, hicret ve gurbet gibi) **şeylere karşı sabredenleri ve o** (farz) **namaz**(lar)**ı** (vakti vaktine) **hakkıyla kılanları** (müjdele)**!** (Çünkü onlar hem bedenî ibâdetlerini yapmaktadırlar) **hem de onlar kendilerine rızık olarak verdiklerimizden** (hayır yollarına) **harcamaktadırlar.**

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ
عَلَيْهَا صَوَافَّ فَاِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ
كَذٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَالْبُدْنَ) **O büyük gövdeli hayvanları da,** yâni develeri de, (جَعَلْنَا) **yaptık,** neyi? (هَا) **onları,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (yararlanmanız) **için,** nelerden yaptık? (مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ) **Allâh'ın şe'âirinden,** yâni Kendi dîninin hükümlerinin tatbîk edilmesi için belirlediği nişanlarından, (لَكُمْ) **sizin için vardır,** nelerde? (فِيهَا) **onlarda,** ne? (خَيْرٌ) **çok büyük bir hayır,** (فَاذْكُرُوا) **öyleyse** (onları keserken besmele çekerek) **zikredin,** neyi? (اِسْمَ اللّٰهِ) **Allâh'ın adını,** nelerin üzerine? (عَلَيْهَا) **onların üzerine,** ne oldukları hâlde? (صَوَافَّ) (yatırarak değil de bir ayağı kendine bağlanmış vaziyette, üç ayağı üzere) **ayakta dizilenler hâlindeyken,** (فَاِذَا) (وَجَبَتْ) **akabinde** (yere) **düştüğü zaman,** ne? (جُنُوبُهَا) **yanları,** (فَكُلُوا) **artık yiyin,** neden? (مِنْهَا) **onlardan,** daha ne yapın? (وَاَطْعِمُوا) **ve yedirin,** kime? (اَلْقَانِعَ) **kanâatkâr olana,** yâni istemeyene, daha? (وَالْمُعْتَرَّ) **ve talepte bulunan kimseye,** (كَذٰلِكَ) (ey insan) **işte sana böylece,** (سَخَّرْنَا) **itâatkâr kıldık,** neyi? (هَا) **onları,** kime? (لَكُمْ) **size,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تَشْكُرُونَ) **şükredesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- O (develerden ibâret) **büyük gövdeli hayvanları da; Biz sizin** (faydalanmanız) **için onları Allâh'ın** (dîninin hükümlerinin tatbîk edilmesi için belirlediği) **nişanlarından kıldık ki onlarda size âit** (maddî ve mânevî) **çok büyük bir hayır vardır.**

Artık (develeri yatırarak değil de, bir ayağı kendine bağlanmış vaziyette, üç ayağı üzere) **ayakta dizilenler hâlindeyken** (kurban edin ve kesim esnâsında besmele çekerek) **onların üzerine Allâh'ın adını zikredin.**

Akabinde (canları çıkarak) **yanları** (yere) **düştüğü zaman artık** (isterseniz) **onlardan yiyin ve** (elinde yiyecek bulunan kişiye de, istemeden verilen şeye) **kanaatkâr olana da,** (istemek için yolunuza çıkıp) **talepte bulunana da yedirin.**

(Ey insan!) **İşte sana! Biz böylece onları** (olanca cüsselerine ve güçlerine rağmen) **size** (görülmemiş bir teslimiyetle) **tamâmen itâatkâr kıldık** (da bu yüzden hiçbir engelle karşılaşmaksızın onları bağlayıp boğazlayabiliyorsunuz. Allâh onları size boyun eğdirmeseydi aslâ onları, kendilerinden çok daha küçük ve güçsüz olan bâzı yabânî hayvanlardan daha âciz bulamazdınız). **Tâ ki siz** (ihlâsla kurban keserek bunca nîmetimize) **şükredesiniz.**

لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاۤؤُهَا وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْۜ كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰيكُمْۜ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(لَنْ يَنَالَ) **Aslâ ulaşmaz,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** ne? (لُحُومُهَا) **onların etleri,** daha? (وَلَا دِمَاۤؤُهَا) **kanları da** (ulaşıcı) **olmaz,** (وَلٰكِنْ يَنَالُ) **velâkin ulaşır,** kime? (هُ) **O**(nun kabûl makāmı)**na,** ne? (اَلتَّقْوٰى) **takvâ** (ile yapmış olduğunuz kurban ibâdeti), kimden? (مِنْكُمْ) **sizden,** (كَذٰلِكَ) **işte sana böylece,** (سَخَّرَ) **itâatkâr kıldı,** neyi? (هَا) **onları,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neden sebep? (لِتُكَبِّرُوا) (tekbîr getirerek) **büyük tutasınız diye,** kimi? (اَللّٰهَ) **Allâh'ı,** yâni Allâh'ın büyüklüğünü ifâde edesiniz diye, neye karşılık? (عَلٰى مَا) **o şeye karşılık ki,** (هَدٰى) **hidâyet etti,** yâni ibâdet vazîfelerinize yöneltti, kimi? (كُمْ) **sizi,** (وَبَشِّرْ) **ve** (Habîbim) **müjdele,** kimi? (اَلْمُحْسِنِينَ) **güzel amel işleyen o kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Câhiliyet ehli kestikleri hayvanların kanlarını Kâ'be'ye bulaştırıyorlar ve bunu bir ibâdet sayıyorlardı. Hâlbuki) **onların etleri aslâ Allâh'a ulaşacak değildir, onların kanları da** (ulaşıcı) **değildir!**

Velâkin sizden O(nun kabûl makāmı)**na** (ancak yüce Zâtına duyduğunuz saygı ve emrini kırmaktan sakınma nedeniyle) **takvâ** (üzere yapmış olduğunuz kurban ibâdeti) **ulaşmaktadır.**

(Ey insan!) **İşte sana! Sizi** (ibâdet vazîfelerine) **hidâyet buyurmasına karşılık** ("Allâh-u Ekber" diye tekbîr getirerek) **Allâh'ı büyük tuta**(n ifâdelerle ana)**sınız diye O böylece o** (hayva)**nları size tamâmen itâatkâr kılmıştır.** (Habîbim!) **Ayrıca sen** (emirlerimi tutup, ihlâsla ibâdet yaparak) **o güzel amel işleyenleri müjdele!**

إِنَّ اللّٰهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ اٰمَنُوا إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(إِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz ki Allâh,** (يُدَافِعُ) (müşriklerin şerrini) **sürekli defeder** (savuşturur), kimden? (عَنِ الَّذِينَ) **o kimselerden ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** (إِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** (لَا يُحِبُّ) **sevmez,** kimi? (كُلَّ خَوَّانٍ) **çokça hâinlik yapan her bir kimseyi,** öyle hâin ki, (كَفُورٍ) **çokça nankör olan.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Şüphesiz ki Allâh o îmân etmiş olan kimselerden (müşriklerin şerrini) **sürekli defeder**(ek savuşturur). **Muhakkak ki Allâh** (tâyin ettiği ibâdetleri ihmâl eden ve kul hakları gibi emânetler husûsunda) **çokça hâinlik yapan ve** (nîmetlerine karşı şükrü terk ederek) **ziyâdesiyle nankör olan herhangi bir kimseyi sevmez** (onların bu yaptıklarına rızâ göstermez ve hiçbir sûrette kendilerine yardım etmez).

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا وَإِنَّ اللّٰهَ عَلٰى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(أُذِنَ) (Savaşmalarına) **izin verildi,** kim için? (لِلَّذِينَ) **o kimseler için ki,** (يُقَاتَلُونَ) **kendileriyle savaşılıyor,** ne sebebiyle izin verildi? (بِأَنَّهُمْ) **şu sebeple ki gerçekten onlar,** ne oldular? (ظُلِمُوا) **zulme uğratıldılar,** (وَإِنَّ اللّٰهَ) **ve şüphesiz Allâh,** neye? (عَلٰى نَصْرِهِمْ) **onlara yardım etmeye,** nedir? (لَقَدِيرٌ) **elbette Kadîr'dir** (hakkıyla gücü yetendir).

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Bu zamâna kadar Mekke müşriklerinden eziyet çeken sahâbeye, onlarla savaşma müsâadesi verilmediyse de şimdi) **o kendileriyle savaşılmakta olan kimseler için, gerçekten onlar zulme uğratıldıklarından dolayı** (müşriklere savaş açmaları husûsunda) **izin verilmiştir.**

Zâten şüphesiz ki Allâh onlara yardım (edip kâfirlere gâlip) **etmeye elbette** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

اَلَّذِينَ اُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ اِلَّٓا اَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللّٰهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللّٰهِ كَثِيرًاۜ وَلَيَنْصُرَنَّ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُۜ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

O zulme uğrayanlar da kimdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** (اُخْرِجُوا) **çıkartıldılar,** nereden? (مِنْ دِيَارِهِمْ) **yurtlarından,** ne sebeple? (بِغَيْرِ حَقٍّ) **hak olmayan bir sebeple,** haksız yere olmaktan bedel? (اِلَّٓا اَنْ يَقُولُوا) **ancak söylemeleri sebebiyle,** ne söylemeleri? (رَبُّنَا) **bizim Rabbimiz ancak,** kimdir? (اَللّٰهُ) **Allâh'tır,** (وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ) **zâten Allâh'ın defetmesi** (savuşturması) **olmasaydı,** kimi? (اَلنَّاسَ) **insanları**(n şerlerini), insanlardan bedel? (بَعْضَهُمْ) **onların bir kısmını**(n şerrini savuşturması), ne ile? (بِبَعْضٍ) **diğer bir kısımla,** (لَهُدِّمَتْ) **elbette tamâmen yıkılırdı,** ne? (صَوَامِعُ) **manastırlar,** daha? (وَبِيَعٌ) **ve kiliseler,** daha? (وَصَلَوَاتٌ) **ve havralar,** daha? (وَمَسَاجِدُ) **ve mescitler,** öyle mescitler ki, (يُذْكَرُ) **zikrediliyor,** nerede? (فِيهَا) **oralarda,** ne? (اِسْمُ اللّٰهِ) **Allâh'ın adı,** nasıl bir zikirle? (كَثِيرًا) **çok olan,** (وَلَيَنْصُرَنَّ) **ve andolsun ki; elbette yardım eder,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (يَنْصُرُ) **yardım ediyor,** kime? (هُ) **O**(nun yolu)**na,** (اِنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (لَقَوِيٌّ) **elbette Kaviyy'dir,** daha kimdir? (عَزِيزٌ) **Azîz'dir.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Bu izin) **o kimseler**(e âittir) **ki, sâdece: "Rabbimiz ancak Allâh'tır" dediler diye hak olmayan bir nedenle yurtlarından çıkarılmıştırlar.**

Zâten Allâh'ın, (müminlere kâfirlerle savaşma izni verip onları gâlip ederek) **insanları; bir kısımla**(rının caydırıcı gücüyle) **diğer bâzısını**(n şerrini savuşturup) **defetmesi olmasaydı, o** (Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın ümmetinin âlimlerine âit) **manastırlar, kiliseler,** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ve ümmetinin döneminde bulunan) **havralar ve** (âhir zaman ümmetine mahsus olup) **içlerinde Allâh'ın ismi çokça zikredilmekte olan mescitler elbette tamâmen yıkılır** (ve hiçbir zaman Allâh'a ibâdet yapılamaz)**dı.**

Ve andolsun ki; Allâh Kendisin(in dostlarına ve dînin)**e yardım edenlere elbette yardım edecektir.**

Gerçekten Allâh elbette (dostlarına yardım dâhil onların tüm isteklerini yerine getirmeye son derece güçlü olan bir) **Kaviyy'dir,** (düşmanlarından intikāmı engellenemeyecek bir) **Azîz'dir.**

Allâh-u Te'âlâ'nın bahsettiği bu koruma, Ehl-i Kitâb'ın, dinlerini değiştirmeden önce bulundukları hidâyet hâline işâret etmektedir. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* gönderildikten sonra ise onun dînine muhâlif her din geçersiz olmuştur. *(es-Sâvî)*

Nitekim A'râf Sûresi'nin 159. âyet-i kerîmesi ile Hadîd Sûresi'nin 27. âyet-i celîlesi gibi bâzı âyet-i kerîmeler, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* gönderilene kadar Ehl-i Kitap'tan hak üzere olan bâzı azınlıklar bulunduğunu beyân etmektedir. Dolayısıyla mescitler dışındaki mâbetlerin bugün için bir hürmeti söz konusu olmadığı gibi şirk yuvaları olarak görülmeleri gerekmektedir.

اَلَّذ۪ينَ اِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ وَاَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ
وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِۜ وَلِلّٰهِ عَاقِبَةُ الْاُمُورِ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

O zulme uğrayan Müslümanlar da kimdir? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimselerdir ki,** (اِنْ مَكَّنَّا) **güç ve hâkimiyet verecek olsak,** kime? (هُمْ) **onlara,** nerede? (فِي الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)-**de,** ne yaparlar? (اَقَامُوا) **hakkıyla kılarlar,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** daha ne yaparlar? (وَاٰتَوُا) **ve verirler,** neyi? (اَلزَّكٰوةَ) **zekâtı,** daha ne yaparlar? (وَاَمَرُوا) **ve emrederler,** neyi? (بِالْمَعْرُوفِ) **ma'rûfu** (ve dînin iyi saydığı şeyleri), daha ne yaparlar? (وَنَهَوْا) **ve nehyederler,** neden? (عَنِ الْمُنْكَرِ) **münkerden** (ve dînin reddettiği şeylerden), (وَلِلّٰهِ) **zâten sâdece Allâh'a âittir,** ne? (عَاقِبَةُ الْاُمُورِ) **bütün işlerin âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Bu yardıma) **o kimseler** (mazhar olacaktır) **ki; kendilerine yer**(yüzün)**de bir güç ve hâkimiyet versek, o** (farz) **namaz**(lar)**ı hakkıyla kılarlar, zekâtı da verirler,** (tevhîd başta olmak üzere aklın ve dînin iyi kabûl ettiği) **ma'rûf şeyleri emrederler,** (şirk ve günahlar gibi dînin reddettiği) **münker şeylerden de nehyederler. Zâten bütün işlerin âkıbeti sâdece Allâh**(ın takdîrine, hüküm ve kazâsın)**a âittir.** (Dolayısıyla dostlarına yardım sözünü er geç yerine getirecektir.)

وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَاِنْ يُكَذِّبُو) (Habîbim) **eğer yalanlıyorlarsa,** kimi? (كَ) **seni,** (فَقَدْ كَذَّبَتْ) **gerçekten de yalanladı,** kimden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** kim? (قَوْمُ نُوحٍ) **Nûh'un kavmi,** daha? (وَعَادٌ) **ve** (Hûd *(Aleyhisselâm)*ın kavmi) **Âd,** daha? (وَثَمُودُ) **ve** (Sâlih *(Aleyhisselâm)*ın kavmi) **Semûd.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Habîbim!) **Eğer** (müşrikler) **seni yalanlıyorlarsa,** (bu hususta sen bir ilki yaşamıyorsun. Zîrâ) **onlardan önce Nûh'un kavmi de, Âd** (toplumu) **da, Semûd da** (kendilerine gönderilmiş olan Nûh, Hûd ve Sâlih *(Aleyhimüsselâm)*ı) **gerçekten yalanlamıştı.**

وَقَوْمُ اِبْرٰهٖيمَ وَقَوْمُ لُوطٍۙ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

Daha kim yalanladı? (وَقَوْمُ اِبْرٰهٖيمَ) **İbrâhîm'in kavmi de,** daha? (وَقَوْمُ لُوطٍ) **Lût'un kavmi de** (peygamberlerini inkâr etmişlerdi).

Meâl-i Şerîf - 43

43- Ayrıca İbrâhîm'in kavmi ve Lût'un kavmi (de peygamberlerini inkâr etmişti).

وَاَصْحَابُ مَدْيَنَۚ وَكُذِّبَ مُوسٰى فَاَمْلَيْتُ لِلْكَافِرٖينَ ثُمَّ اَخَذْتُهُمْۚ فَكَيْفَ كَانَ نَكٖيرِ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

Daha kim yalanladı? (وَاَصْحَابُ مَدْيَنَ) **Medyen ashâbı da** (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ı yalanlamıştı), (وَكُذِّبَ) **ve yalanlandı,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** (فَاَمْلَيْتُ) **ama Ben mühlet verdim,** kime? (لِلْكَافِرٖينَ) **o kâfirlere,** (ثُمَّ اَخَذْتُ) **sonra** (azâbımla) **yakaladım,** kimi? (هُمْ) **onları,** (فَكَيْفَ كَانَ) **peki nasıl oldu,** ne? (نَكٖيرِ) **Benim** (onları) **tanıma**(yıp hiçe sayarak azâba uğrat)**mam.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Medyen ashâbı da (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ı inkâra kalkışmıştı)**! Ayrıca Mûsâ da** (bunca güçlü ve açık mûcizeler göstermesine rağmen Kıptîler tarafından) **yalanlanmıştı.**

Ama Ben o kâfirlere (bir süreliğine) **mühlet vermiştim, sonra da onları** (fecî azaplarla) **yakalamıştım. Peki** (onların nîmetlerini sıkıntıya, hayatlarını ölüme ve imkânlarını yıkıma çevirerek) **Benim** (onları hiçe sayıp) **tanıma**(yarak azâba uğrat)**mam nasıl oldu?!**

فَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا وَهِىَ ظَالِمَةٌ فَهِىَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا
وَبِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَشٖيدٍ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(فَكَاَيِّنْ) **İşte nicesi** (vardır ki), ne cihetinden? (مِنْ قَرْيَةٍ) **herhangi karye** (cihetin)**den,** yâni nice memleketler ahâlisi, nedir? (اَهْلَكْنَا) **Biz helâk ettik,** neyi? (هَا) **onu,** (وَهِيَ) **hâlbuki o**(nun halkı), nedir? (ظَالِمَةٌ) (şirk koşarak) **zâlim olmuştur,** (فَهِيَ) **bu sebeple orası,** nedir? (خَاوِيَةٌ) (duvarları) **düşmüştür,** ne üzerine? (عَلٰى عُرُوشِهَا) **tavanları üzerine,** helâk ettiğimiz daha ne vardır? (وَبِئْرٍ) **ve nice kuyu,** öyle kuyu ki, (مُعَطَّلَةٍ) (işletilmeyerek) **iptal edilmiş,** daha ne vardır? (وَقَصْرٍ) **ve nice saray,** öyle saray ki, (مَشِيدٍ) **yükseltilmiş.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Nice karye de vardır ki; kendisi(nin halkı şirk koşan) **zâlim** (kimseler)**ken Biz onu helâk etmişizdir de, bu sebeple orası** (tamâmen yıkıldığından binâlarının duvarları evvelce çökmüş) **tavanları üzerine düşmüştür, bir de** (istifâde edecek kimsesi kalmadığı için) **iptal edilmiş nice** (işlek) **kuyu ve yüksek yapılmış nice** (sâhipsiz kalan) **saray** (bulunmaktadır, onları görüp de hâlâ mı ibret almıyorlar?)**!**

اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا اَوْ اٰذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا
فَاِنَّهَا لَا تَعْمَى الْاَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِى فِى الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(اَفَلَمْ يَسِيرُوا) **Artık onlar hiç yürü**(yüp gez)**mediler mi,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** (فَتَكُونَ) **bu sebeple olsun,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (قُلُوبٌ) **birtakım kalpler,** öyle kalpler ki, (يَعْقِلُونَ) **anlıyorlar,** ne ile? (بِهَا) **onlarla,** (اَوْ اٰذَانٌ) **ya da kulaklar,** öyle kulaklar ki, (يَسْمَعُونَ) **işitiyorlar,** ne ile? (بِهَا) **onlarla,** (فَاِنَّهَا) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (لَا تَعْمَى) **kör olmaz,** ne? (الْاَبْصَارُ) **gözler,** (وَلٰكِنْ تَعْمَى) **velâkin kör olur,** ne? (الْقُلُوبُ) **kalpler,** (الَّتِى) **o kalpler ki,** neredthough? (فِى الصُّدُورِ) **göğüslerde.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Artık (seni inkâr eden Mekke kâfirleri, kendilerinden evvel helâk edilen inkârcıların yıkım yerlerini görmek için) **yer**(yüzün)**de yürü**(yüp gez)**mediler mi ki; bu sebeple onlar için birtakım kalpler olsun da** (anlamaları gereken hakîkatleri) **onlarla anlayabilsinler ya da bir tür kulaklar bulunsun ki** (dinlemeleri gereken vahiy ve öğütleri) **onlarla işitebilsinler?!** (Ama nerede onlar için böyle bir gayret ve basîret?!)

Fakat hakîkat gerçekten şudur ki; (kafalarda bulunan) **gözler kör olmaz** (olsa da bir zararı olmaz) **velâkin göğüsler içindeki o kalpler kör olur.** (Nitekim kalp gözü görürken göz körlüğü zarar veremeyeceği gibi, kalp körken de baş gözünün görmesi fayda veremez.)

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللّٰهُ وَعْدَهُ وَاِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَاَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَيَسْتَعْجِلُونَ) **Ve** (Kureyş müşrikleri alay ederek) **acele istiyorlar,** kimden? (كَ) **senden,** neyi? (بِالْعَذَابِ) **azâbı,** (وَلَنْ يُخْلِفَ) **hâlbuki aslâ bozmayacak,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (وَعْدَهُ) **sözünü,** (وَاِنَّ يَوْمًا) **ve şüphesiz bir gün,** kimin nezdinde? (عِنْدَ رَبِّكَ) **senin Rabbinin nezdinde,** ne gibidir? (كَاَلْفِ سَنَةٍ) **bin sene gibidir,** öyle bin sene ki neden olucu? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَعُدُّونَ) **sayıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Habîbim!) **Bir de o** (şirk koşa)**nlar senden acele azap istiyorlar** (öyle mi?)**! Hâlbuki Allâh sözünü aslâ bozmayacaktır.** (Dolayısıyla korkutuldukları azap er geç başlarına gelecektir.) **Ama şüphesiz senin Rabbinin nezdinde bir gün,** (dünyâ günlerinden) **bin sene gibidir ki siz** (onları) **saymaktasınız.** (Bu yüzden size pek uzun gelen süreler O'na nispetle pek kısadır. Zâten zaman mefhumu kullarla alâkalıdır.)

وَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ اَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ اَخَذْتُهَا وَاِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَكَاَيِّنْ) **Ve nicesi** (vardır ki)**,** ne cihetinden? (مِنْ قَرْيَةٍ) **herhangi bir karye** (cihetin)**den,** yâni nice memleketler ahâlisi, nedir? (اَمْلَيْتُ) **Ben mühlet vermiştim,** neye? (لَهَا) **ona,** (وَهِيَ) **hâlbuki o**(nun halkı), nedir? (ظَالِمَةٌ) (şirk koşarak) **zâlim olmuştur,** (ثُمَّ اَخَذْتُ) **sonra yakalamıştım,** kimi? (هَا) **onu**(n halkını), (وَاِلَيَّ) **zâten ancak Bana** (âit hesap yurduna)**dır,** ne? (اَلْمَصِيرُ) **dönüş.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Kendisi(nin halkı, inkârcı ve) **zâlim olan nice memleket vardı ki;** (Kureyş müşriklerine süre tanıdığım gibi) **onlara da mühlet vermiştim, sonra onları** (türlü türlü azaplarla) **yakalamıştım. Zâten** (herkesin) **dönüş**(ü) **ancak Bana** (âit hesap yurduna)**dır.** (Böylece herkese ameline yakışan muâmeleyi yapacağım.)

قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَٓا اَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌۚ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **ey** (acele azap isteyen müşrik) **insanlar,** (اِنَّمَٓا اَنَا) **ben ancak,** kim için? (لَكُمْ) **özellikle sizin için,** kimim? (نَذِيرٌ) **bir uyarıcıyım,** öyle uyarıcı ki, (مُبِينٌ) (doğruluğu) **çok açık olan,** bu mânâya göre bu kelime (بَيِّنٌ) mânâsındadır, if'âl bâbının hemzesi ta'diye için de kabûl edilebilir ki meâl-i şerifte bu mânâ da verilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Habîbim! Kullara şu müjde ve tehditleri tebliğ etmek üzere) **de ki: "Ey** (acele azap isteyen müşrik) **insanlar! Ben özellikle sizin için ancak** (doğruluğu) **çok açık olan** ***/(gerçekleri) iyice açıklayan/*** **bir uyarıcıyım."**

فَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(فَالَّذِينَ) **Artık o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (لَهُمْ) **ancak onlar için vardır,** ne? (مَغْفِرَةٌ) **büyük bir mağfiret** (bağışlanma), daha? (وَرِزْقٌ) **ve birçok rızık,** öyle rızık ki, (كَرِيمٌ) **çok değerli olan.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Artık o kimseler ki îmân etmiştirler ve (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler, artık onlar**(ın beşeriyet gereği yaptıkları günahlar) **için büyük bir mağfiret ve** (cennet nîmetleri gibi) **çok değerli olan birçok rızık vardır.**

وَالَّذِينَ سَعَوْا فٖى اٰيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَالَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (سَعَوْا) **son derece gayret ettiler,** ne husûsunda? (فٖى اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimiz**(i iptal) **hakkında,** ne oldukları hâlde? (مُعَاجِزِينَ) **acze düşürme yarışına giren kimseler hâlinde,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** kimlerdir? (اَصْحَابُ الْجَحِيمِ) **ancak o şiddetle tutuşturulmuş ateşin dâimî arkadaşlarıdır.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Ama o kimseler ki Bizim âyetlerimiz(e "Şiir", "Büyü" ve "Evvelkilerin masalları" gibi uygunsuz vasıflar yakıştırıp, müminlerin olanca açıklama gayretlerine karşılık onları iptal) **hakkında** (birbirlerini) **acze düşürme yarışına girmiş kimseler olarak koşturmuştur** (ve Bizden kurtulacaklarını sanmıştır)**lar;** (Habîbim) **işte sana! Onlar ancak o şiddetle tutuşturulmuş** (cehennem) **ateşin**(in) **dâimî arkadaşlarıdır.**

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ اِلَّٓا اِذَا تَمَنّٰٓى اَلْقَى الشَّيْطَانُ فٖٓى اُمْنِيَّتِهٖۚ فَيَنْسَخُ
اللّٰهُ مَا يُلْقِى الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللّٰهُ اٰيَاتِهٖۜ وَاللّٰهُ عَلٖيمٌ حَكٖيمٌۙ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَمَٓا اَرْسَلْنَا) **Ve Biz elçi göndermedik,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** kimi? (مِنْ رَسُولٍ) **hiçbir rasûlü,** daha? (وَلَا نَبِيٍّ) **hiçbir nebîyi de** (gönderici) **olmadık,** (اِلَّٓا اِذَا تَمَنّٰٓى) **ancak o** (hâl başına gelecek şekilde gönderdik ki, peygamber) **okuduğu zaman,** (اَلْقَى) **bıraktı,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** neyin içerisine? (فٖٓى اُمْنِيَّتِهٖ) **onun okumasının içine,** (فَيَنْسَخُ) **sonra hemen tümüyle giderir** (oldu), kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (يُلْقِى) **bırakır,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** (ثُمَّ يُحْكِمُ) **sonra** (korunmuş ve) **muhkem kılar,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اٰيَاتِهٖ) **âyetlerini,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (عَلٖيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (حَكٖيمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Rasûlüm!) **Biz elçi olarak senden önce hiçbir rasûl de göndermedik, hiçbir nebîyi de** (gönderen) **olmadık ki, mutlaka o** (gönderdiğimiz peygamber kendisine vahyedilen âyetlerden bir şey) **okuduğu zaman şeytan onun okumasının içine** (bir şey) **bırakmıştır.**

Ama Allâh (peygamberin okudukları içerisine) **şeytanın bırakmakta olduğu şeyi hemen tümüyle giderir sonra da Allâh âyetlerini** (korunmuş bir hâlde) **muhkem kılar. Zâten Allâh** (peygamberine vahyettiğini de, şeytanın kastettiğini de hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir,** (fitneyi sâbit bırakmayıp tümüyle gideren bir) **Hakîm'dir.**

Taberî, Beğavî ve Nesefî gibi müfessirlerin nakılleri vechile; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* müşriklerin bulunduğu bir mecliste Necm Sûresi'ni okurken putların zemmi hakkındaki âyetlere ulaştığı zaman, her zamanki tertîl (dura dura okuma) âdeti üzere hafif bir duraklama yapmıştı, o sırada şeytan, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in sesini taklit ederek, müşriklerin işiteceği şekilde putları öven ve âyetlerin veznine muvâfık düşen birtakım kelimeleri araya katmıştı.

Bu sözlerin Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* tarafından okunduğunu sanarak sevince boğulan müşrikler de sûrenin sonunda Müslümanlarla birlikte secde yapmışlardı. Sonra hemen Cibrîl *(Aleyhisselâm)* gelerek Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i bu hâdiseden haberdâr etmiş, böylece Allâh şeytanı başarısız kılıp âyetlerini korumuştu. İşte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bu duruma üzülünce, diğer peygamberlerin başına da bu gibi hâdiselerin geldiğini beyân eden bu âyet-i celîle inzâl edilerek kendisine tesellî bahşedilmiştir.

İşte "Ğarânîk kıssası" diye bilinen hâdisenin aslı budur. Lâkin bâzılarının dediği gibi; şeytanın bu kelimeleri Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ağzından okuttuğunu söylemek yâhut Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in müşrikleri Müslüman etmek için kasten veyâ sehven yâhut uykudayken bu sözleri söylediğini kabullenmek Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ve vahyin ısmetine (korunmuşluğuna) muhâlif düşeceğinden dolayı aslâ kabûl edilecek şeyler değildir!

Şu da bilinsin ki; "İslâm'ı koruma adına" bâzılarının bu âyetin sebeb-i nüzûlü hakkında rivâyet edilen bu sahih vechi reddederek âyet-i kerîmeyi bağlamından koparıp anlaşılamaz hâle getirmeleri de aslâ kabûl edilemez. Nitekim Ehl-i Sünnet îtikādının en büyük temsilcilerinden olan Ömer Nesefî, hadiste müminlerin emîri kabûl edilen İbnü Hacer ve bu konularda çok seçici olan Âlûsî *(Rahimehümullâh)* gibi zevât-ı kirâm da bu sebeb-i nüzûlde geçen kıssanın yaşandığına dâir rivâyetlerin sahîh olduğunu açıklamıştırlar. *(et-Taberî, 16/603-609; el-Beğavî, 4/125; 'Ömer en-Nesefî, et-Teysîr, 10/523-524; el-Hâzin, en-Nesefî, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/315-317; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 10/524-532; İbnü Kesîr, 10/83-86; el-Âlûsî, 17/365, 367, 369-371, 384; İbnü Hacer, Fethu'l-Bârî, 8/439; el-İmâmü'r-Rabbânî, el-Mektûbât, rakam:273, 1/294)*

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِى الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ
وَاِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِى شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

Allâh-u Te'âlâ şeytana bu müsâadeyi niçin verdi? (لِيَجْعَلَ) (Allâh) **yapsın diye,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (يُلْقِى) **bırakıyor,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** nedir yapsın? (فِتْنَةً) **büyük bir fitne** (ve imtihan vesîlesi), kim için? (لِلَّذِينَ) **o kimseler için ki,** (فِى قُلُوبِهِمْ) **kalplerinde vardır,** ne? (مَرَضٌ) **bir nevî hastalık,** daha kim için imtihan yapsın? (وَالْقَاسِيَةِ) **ve kaskatı olanlar için,** ne? (قُلُوبُهُمْ) **kalpleri,** (وَاِنَّ الظَّالِمِينَ) **ve şüphesiz o zâlimler,** neredededir? (لَفِى شِقَاقٍ) **elbette tam bir muhâlefet içindedir,** öyle muhâlefet ki, (بَعِيدٍ) (haktan) **çok uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Evet! Allâh şeytana bu müsâadeyi vermiştir) **tâ ki O** (Allâh-u Te'âlâ), **şeytanın** (peygamberin okudukları arasına) **bırakmakta olduğu o şeyi, hem kalplerinde** (şüphecilik gibi) **bir nevî hastalık bulunan o** (münâfık) **kimseler** (için), **hem de** (Mekke müşrikleri gibi) **kalpleri kaskatı olanlar için büyük bir fitne** (ve imtihan vesîlesi) **yapsın**(da îmâna yönelmeyenleri böylece mahrum bıraksın)**!**

Zâten şüphesiz (münâfık ve müşrik olan) **o zâlimler elbette** (haktan) **çok uzak olan tam bir muhâlefet içindedirler.**

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهَادِ الَّذِينَ اٰمَنُوا اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

Bu imtihanı daha niçin yaptık? (وَلِيَعْلَمَ) **bir de bilsin diye,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اُوتُوا) **verildiler,** neye? (اَلْعِلْمَ) **ilme,** yâni kendilerine ilim verilenler bilsin, neyi bilsin? (اَنَّهُ) **gerçekten o** (Kur'ân), nedir? (اَلْحَقُّ) **hakkın ta kendisidir,** kim tarafından geldiği hâlde? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbinden,** yâni böylece bilsinler de, daha ne yapsınlar? (فَيُؤْمِنُوا) **sonra îmân etsinler,** neye? (بِهِ) **ona,** (فَتُخْبِتَ) **nihâyet tevâzu ile itâat etsin,** neye? (لَهُ) **o** (Kur'â)**na,** ne? (قُلُوبُهُمْ) **kalpleri,** (وَاِنَّ اللّٰهَ) **zâten şüphesiz Allâh,** (لَهَادِ الَّذِينَ) **elbette o kimseleri hidâyet edicidir ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** nereye ulaştırıcıdır? (اِلٰى صِرَاطٍ) **bir yola,** öyle yol ki, (مُسْتَقِيمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Bir de kendilerine (Allâh'ın dîni hakkında) **ilim verilmiş olan o kimseler gerçekten onun, senin Rabbinden** (gönderilmiş) **olan hakkın ta kendisi olduğunu bilsin de, sonra o** (Kur'â)**na îmân**(da sebât) **etsinler ve bu sebeple kalpleri tevâzu ile ona itâat etsin diye** (Biz bu imtihanı yaptık ve işte bu hikmetlerle şeytanın kattığı sözleri ortadan kaldırdık)**!**

Zâten şüphesiz Allâh îmân etmiş olan o kimseleri (bu konuda olduğu gibi, dînî konularda kafa karıştıran diğer meselelerde de) **dosdoğru olan bir yola elbette** (dâimâ) **hidâyet edicidir.**

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتّٰى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً اَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(وَلَا يَزَالُ) **Ve zâil olmayacaktır,** yâni dâim olacaktır, kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyin içerisinde kalmakta? (فِي مِرْيَةٍ) **büyük bir şüphe içerisinde,** neden dolayı? (مِنْهُ) **o** (Kur'â)**ndan dolayı,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى تَأْتِيَ) **gelinceye kadar,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اَلسَّاعَةُ) **o** (ölüm) **ân**(ı)**,** ne olduğu hâlde? (بَغْتَةً) **birdenbire karşılaşıldığı hâlde,** *(ed-Dürru'l-masûn, 4/595)* daha ne zamâna

kadar? (اَوْ يَأْتِىَ) **ya da gelinceye kadar,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (عَذَابُ يَوْمٍ) **büyük bir günün azâbı,** öyle gün ki, (عَقِيمٍ) (son gün olması hasebiyle) **kısır olan.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Ama o kâfir olmuş kimseler (var ya); **o** (ölüm) **ân**(ı) **onlara ansızın gelinceye ya da** (ardında hiçbir gün bulunmayan) **o kısır günün azâbı kendilerine gelene dek onlar o** (Kur'ân'ın hak olup olmadığı husûsunda kafaları karışık olduğu)**ndan dolayı büyük bir şüphe içerisinde kalmaya devâm edecektir.**

اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِى جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(اَلْمُلْكُ) **Bütün mülk** (ve saltanat), burada elif lâm istiğrâk içindir, ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **işte o günde,** kime âittir? (لِلّٰهِ) **Allâh'a âittir,** (يَحْكُمُ) **O hükmedecektir,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** (فَالَّذِينَ) **artık o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** nerede olacaktır? (فِى جَنَّاتِ النَّعِيمِ) (nîmetlerle dolu) **Na'îm cennetlerinde.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- İşte o (Kur'ân hakkındaki şüphelerin tamâmen kaybolacağı kıyâmet) **gün**(ün)**de bütün mülk**(ler hakkında tam bir yetki ve saltanatın) **Allâh'a âit** (olduğu herkesçe bilinecek)**dir. O** (inanan ve inanmaya)**n** (kul)**lar arasında O hüküm verecektir. Arık o kimseler ki; îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler;** (tabî ki onlar nîmetlerle dolu) **Na'îm cennetlerindedirler.**

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا فَاُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(وَالَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** daha? (وَكَذَّبُوا) **ve yalanladılar,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (فَاُولٰٓئِكَ) (Habîbim) **artık işte sana onlar,** (لَهُمْ) **ancak onlara âittir,** ne? (عَذَابٌ) **çok büyük bir azap,** öyle azap ki, (مُهِينٌ) **ziyâde alçaltıcı.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Ama o kimseler ki; kâfir olmuşturlar ve Bizim âyetlerimizi yalanlamıştırlar; (Habîbim) **artık işte sana! Onlar** (var ya), **ziyâde alçaltıcı** (ve rezil edici) **olan çok büyük bir azap sâdece onlara âittir.**

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ ثُمَّ قُتِلُوا اَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللّٰهُ رِزْقًا حَسَنًاۜ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَالَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (هَاجَرُوا) **hicret ettiler,** ne uğrunda? (فِى سَبِيلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolunda,** (ثُمَّ قُتِلُوا) **sonra öldürüldüler,** (اَوْ مَاتُوا) **ya da öldüler,** (لَيَرْزُقَنَّ) **andolsun ki; elbette rızıklandıracaktır,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne ile? (رِزْقًا) **bir rızıkla,** bu kelime ikinci mef'ûl kabûl edilmiştir, öyle rızık ki, (حَسَنًا) **çok güzel olan,** (وَاِنَّ اللّٰهَ) **zâten şüphesiz Allâh,** kimdir? (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (خَيْرُ الرَّازِقِينَ) **rızık verenlerin hayırlısıdır.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Ama o kimseler ki; Allâh'ın yolunda (cihat için) **hicret etmiştirler de, sonra** (hicret esnâsında müşrikler tarafından şehit edilerek) **öldürülmüştürler ya da** (başka bir sebeple kendiliklerinden) **ölmüştürler,** (işte) **andolsun ki; Allâh onları** (berzah âleminde de, cennette de, ardı arkası kesilmeyen) **çok güzel bir rızıkla mutlaka rızıklandıracaktır.**

Zâten şüphesiz ki Allâh; elbette ancak O, (karşılıksız ve hesapsız verdiği için) **rızık verenlerin hayırlısıdır.** (Zâten diğer rızık verenler O'nun yarattığı rızkı ulaştırma sebebi olmaktan öte geçememektedir.)

لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُۜ وَاِنَّ اللّٰهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(لَيُدْخِلَنَّ) **Kasem olsun ki; elbette girdirecektir,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye? (مُدْخَلًا) **girdirilecek değerli bir yere,** öyle yer ki, (يَرْضَوْنَ) **râzı olacaklar,** neden? (هُ) **ondan,** (وَاِنَّ اللّٰهَ) **ve muhakkak ki Allâh,** kimdir? (لَعَلِيمٌ) **elbette Alîm'dir,** daha kimdir? (حَلِيمٌ) **Halîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- Kasem olsun ki; O (Allâh-u Te'âlâ) **onları girdirilecek çok değerli bir yer** (olan cennetteki inci köşkler)**e mutlaka girdirecektir ki onlar** (kendisini çok beğenip) **ondan râzı olacaktırlar.**

Zâten şüphesiz Allâh elbette (Kendi yolunda ölenlerin hâllerini de, şehit olmayı bekleyenlerin arzularını da pekiyi bilen bir) **Alîm'dir,** (inadına onlarla savaşanlara cezâlarını peşin vermeyip süre tanıyan bir) **Halîm'dir.**

ذٰلِكَۚ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهٖ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللّٰهُۜ اِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(ذٰلِكَ) **İşte sana** (durum) **budur,** (وَمَنْ) **ve her kim,** (عَاقَبَ) **cezâlandırma yaparsa,** ne ile? (بِمِثْلِ مَا) **o şeyin bir benzeri ile ki,** (عُوقِبَ) (kendisine) **azap olundu,** ne ile? (بِهٖ) **onunla,** (ثُمَّ بُغِيَ) **sonra azgınlık yapılırsa,** kime karşı? (عَلَيْهِ) **ona karşı,** (لَيَنْصُرَنَّ) **yemin olsun ki; mutlaka yardım edecektir,** kime? (هُ) **ona,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (لَعَفُوٌّ) **elbette Afüvv'dür,** daha kimdir? (غَفُورٌ) **Gafûr'dur.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Ey insan!) **İşte sana!** (Eziyet çeken muhâcirlere maddî-mânevî büyük rızıklar verileceği husûsunda vaad edilen mükâfât) **budur! Zâten her kim** (eziyet gördüğü kişiye) **kendisine yapılan azâbın** (fazlasıyla değil de, kısas olmak üzere bir) **benzeriyle cezâlandırma yaparsa sonra da o** (hakkını arayan) **kişiye karşı** (eziyete başvurularak) **azgınlıkta bulunulursa, yemin olsun ki; Allâh ona mutlaka yardım edecektir.**

Şüphesiz ki Allâh elbette (mümin kullarından günah izlerini silen bir) **Afüvv'dür,** (görmezden gelme, af ve ıslâh gibi Allâh-u Te'âlâ'nın teşvik ettiği muâmeleleri bırakıp da kısas hakkını kullanarak intikam almaya çalışan kişinin ayıplarını tamâmen örten bir) **Ğafûr'dur.**

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى الَّيْلِ وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(ذٰلِكَ) **İşte sana bu** (yardım), ne sebebiyledir? (بِاَنَّ اللّٰهَ) **şu sebepledir ki, gerçekten Allâh,** (يُولِجُ) **girdirir,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** neyin içerisine? (فِى النَّهَارِ) **gündüzün içerisine,** daha ne yapar? (وَيُولِجُ) **yine girdirir,** neyi? (اَلنَّهَارَ) **gündüzü,** neyin içerisine? (فِى الَّيْلِ) **gecenin içerisine,** daha ne sebepledir? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **bir de muhakkak Allâh,** kimdir? (سَمِيعٌ) **Semî'dir,** daha kimdir? (بَصِيرٌ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Ey Allâh için hicret eden kimse!) **İşte sana! Bu** (yardıma mazhar olacağına) **şu sebeple** (daha iyi îtikād etmen gerekmekte)**dir ki; gerçekten Allâh** (gündüzü uzatıp, geceyi kısaltarak) **geceyi gündüz**(ün için)**e girdirmekte,** (geceyi uzatıp, gündüzü kısaltarak) **gündüzü**(n saatlerini) **de gecenin içerisine girdirmekte** (ve böylece dilediğini yapmaya Kādir olduğunu

size göstermekte)**dir, bir de muhakkak Allâh** (zulüm yapanla zulme uğrayan herkesin konuştuklarını hakkıyla duyan bir) **Semî'dir,** (herkesin ne yaptığını tam mânâsıyla görüp karşılığını veren bir) **Basîr'dir.**

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهٖ هُوَ الْبَاطِلُ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(ذٰلِكَ) **İşte sana bu** (üstün kudret ve ilim vasfına ancak Allâh-u Te'âlâ'nın sâhip olduğuna daha iyi inanman), ne sebebiyle tahakkuk edicidir? (بِاَنَّ اللّٰهَ) **şu sebepledir ki gerçekten Allâh,** nedir? (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْحَقُّ) (varlığı Kendinden olan) **Hakk'ın ta kendisidir,** daha ne sebepledir? (وَاَنَّ مَا) **ve şüphesiz o şeyler ki,** (يَدْعُونَ) **o** (müşrik ola)**nlar tapıyorlar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهٖ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka olduğu hâlde,** (هُوَ) **o ancak,** nedir? (اَلْبَاطِلُ) **bâtılın** (ve faydasız bir şeyin) **ta kendisidir,** daha ne sebepledir? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **bir de muhakkak Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْعَلِيُّ) **Aliyy'dir,** daha kimdir? (اَلْكَبِيرُ) **Kebîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- (Ey insan!) **İşte sana!** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **bu** (üstün kudret ve ilim vasfına sâhip olduğuna) **şu sebeple** (daha iyi inanmanız îcâb etmekte)**dir ki; gerçekten Allâh,** (varlığı husûsunda kimseye muhtaç olmayıp her şeyi Kendisi vâr eden, dolayısıyla varlığı için başlangıç ve nihâyet düşünülemeyen) **Hakk'ın ta Kendisidir,** (müşriklerin) **O'nun dışında** (ilâh olarak) **tapmakta oldukları ise, şüphesiz ki o** (putlar) **ancak bâtılın** (ve ilâhlığı sâbit olmayan hattâ haddi zâtında varlığı dahî düşünülemeyen boş şeylerin) **ta kendisidir.**

Bir de (şu sebeple bu inancını kesinleştir ki) **muhakkak Allâh** (var ya); **ancak O,** (tüm varlıklara karşı üstünlük sâhibi olan bir) **Aliyy'dir,** (ortaktan pek münezzeh ve çok büyük olan bir) **Kebîr'dir.**

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءًۘ فَتُصْبِحُ الْاَرْضُ مُخْضَرَّةًۜ اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌۚ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(اَلَمْ تَرَ) (Ey insan) **görmedin mi,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** neyi? (مَاءً) **bir suyu,** (فَتُصْبِحُ) **bu sebeple dönüşmektedir,** ne? (اَلْاَرْضُ) **yer,** nedir olmaya? (مُخْضَرَّةً) **yemyeşil bir şey olmaya,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (لَطِيفٌ) **Latîf'tir,** daha kimdir? (خَبِيرٌ) **Habîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (Ey insan!) **Görmedin mi ki; gerçekten Allâh gökten bir su indirmiştir de, bu sebeple toprak yemyeşil bir şey hâline dönüşmektedir.**

Şüphesiz ki Allâh (ilmi ve lütfu küçük-büyük her varlığa ulaşan, mahlûkātına yeterli olacak rızıkların miktârını bilen, tüm yaptıklarını sağlam ve yarayışlı yapan bir) **Latîf'tir,** (yarattıklarına yararlı olan şeyleri ve görünen-görünmeyen tüm yönetimleri kuşatıcı şekilde bilen, kullarının kalplerinde bulunan geçim endişesinden haberdâr olan ve hangi canlıya hangi rızkın uygun olacağını çok iyi bilen bir) **Habîr'dir.**

لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْغَنِىُّ الْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(لَهُ) **Ancak O'na âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** neredедir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَمَا) **ve o şeyler ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yerdedir,** (وَاِنَّ اللّٰهَ) **ve şüphe yok ki Allâh,** (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (اَلْغَنِىُّ) **Ğaniyy'dir,** daha kimdir? (اَلْحَمِيدُ) **Hamîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- Göklerde bulunan şeyler de, yerde olan şeyler de (yaratılış, mülkiyet ve yönetim bakımından) **sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na âittir.**

Bir de şüphe yok ki Allâh; elbette ancak O, (her şey yok olduktan sonra varlığını sürdürecek olan ve hiçbir hususta hiçbir şeye muhtaç olmayan bir) **Ğaniyy'dir,** (övgüye lâyık üstün sıfatların tümüne sâhip olup kimse hamd etmese de bütün hamdler ancak Kendisine mahsus olan bir) **Hamîd'dir.**

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى الْاَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِى فِى الْبَحْرِ بِاَمْرِهٖؕ وَيُمْسِكُ السَّمَاۤءَ
اَنْ تَقَعَ عَلَى الْاَرْضِ اِلَّا بِاِذْنِهٖؕ اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(اَلَمْ تَرَ) (Ey insan) **görmedin mi,** neyi görmedin mi? (اَنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (سَخَّرَ) **itâatkâr kıldı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yerdedir,** daha neleri musahhar kıldı? (وَالْفُلْكَ) **gemileri,** öyle gemiler ki, (تَجْرِى) **akıp gidiyor,** nerede? (فِى الْبَحْرِ) **denizde,** ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِاَمْرِهٖ) **O'nun emriyle** (ve izniyle), (وَيُمْسِكُ) **yine O tutmaktadır,** neyi? (اَلسَّمَاۤءَ) **göğü,** neden tutuyor? (اَنْ تَقَعَ) **düşmesinden,** ne üzerine? (عَلَى الْاَرْضِ) **yerin üzerine,**

(اِلَّا بِاِذْنِه۪) **lâkin** (kıyâmet koparken) **O'nun izniyle** (düşmesi) **müstesnâ,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kime? (بِالنَّاسِ) **insanlara,** kimdir? (لَرَؤُفٌ) **elbette Raûf'dur,** daha kimdir? (رَح۪يمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Ey insan!) **Görmedin mi ki şüphesiz Allâh; yerde bulunan şeyleri ve Kendi**(sinin itâatkâr kılma) **emriyle** (ve izniyle) **denizde akıp gitmekte olan gemileri sizin** (faydalarınızı temin) **için emre âmâde kılmıştır, göğü de yerin üzerine düşmekten O tutmaktadır! Lâkin** (kıyâmet koparken) **O'nun izniyle** (düşmesi) **müstesnâ!**

Şüphesiz ki Allâh elbette insanlara (karşı çok esirgeyici olan bir) **Raûf'dur,** (bu yüzden yeryüzünde bulunanları insanların menfaatine elverişli bir şekilde yaratmıştır ve Kendisini bulmaları için gerekli olan delillere ulaşma imkânlarını onlar için hazır hâle getirmiştir. Yine ancak O Allâh-u Te'âlâ, kullarına son derece acıyan bir) **Rahîm'dir** (bu nedenle günahları yüzünden gök üzerlerine düşmesin diye onu tutmaktadır ve dâimâ menfaat kapılarını açıp, çeşitli zararları onlardan defetmektedir).

وَهُوَ الَّذ۪ٓي اَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُم۪يتُكُمْ ثُمَّ يُحْي۪يكُمْۜ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(وَهُوَ) **Ve ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذ۪ٓي) **öyle bir Zâttır ki,** (اَحْيَا) **hayat verdi,** kime? (كُمْ) **size,** (ثُمَّ يُم۪يتُ) **sonra öldürecek,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (ثُمَّ يُحْي۪ي) **daha sonra** (mahşer günü) **diriltecek,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (اِنَّ الْاِنْسَانَ) **gerçekten insan,** nedir? (لَكَفُورٌ) **elbette çok büyük bir nankördür.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki;** (cansız varlıklar hâlindeyken) **size hayat vermiştir, sonra** (ecelleriniz geldiğinde) **sizi öldürecektir, daha sonra** (mahşer günü) **sizi diriltecektir.**

(Ama) **gerçekten insan, elbette** (bunca nîmetleri hiçe sayan) **çok büyük bir nankördür.**

لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِي الْاَمْرِ وَادْعُ اِلٰى رَبِّكَۜ
اِنَّكَ لَعَلٰى هُدًى مُسْتَق۪يمٍ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(لِكُلِّ اُمَّةٍ) **Her bir ümmet için,** (جَعَلْنَا) **Biz tâyin ettik,** neyi? (مَنْسَكًا) **bir tür ibâdet** (ve tâat usullerini ihtivâ eden müstakil bir şerîat), bu kelime **"Bir kurban** (ibâdeti)", **"Bir ibâdet yeri", "Bir bayram", "Bir kesim yeri"** gibi birçok mânâlara ihtimalli ise de İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan gelen "İnsanların kendisiyle Allâh'a kullukta bulundukları müstakil şerîat" mânâsı diğerlerini içine aldığı için, ayrıca "Nüsük" kelimesinin lügât mânâsı da "İbâdet" mefhûmuna muvâfık düştüğü için bu tercih edilmiştir, *(et-Teysîr; el-Hâzin)* öyle ibâdet ki, (هُمْ) **sâdece onlar,** nedirler? (نَاسِكُوهُ) **onunla** (Allâh'a) **ibâdet edicilerdir,** (فَلَا يُنَازِعُنَّ) **artık o** (müşrik ola)**nlar aslâ tartışmasınlar,** kiminle? (كَ) **seninle,** ne hakkında? (فِى الْاَمْرِ) **o** (din) **iş**(i) **hakkında,** (وَادْعُ) **ve sen** (kulları) **dâvet et,** kime? (اِلٰى رَبِّكَ) **Rabbin**(in ibâdetin)**e,** (اِنَّكَ) **şüphesiz sen,** ne üzerindesin? (لَعَلٰى هُدًى) **elbette** (hakka) **ulaştıran bir yol üzerindesin,** öyle yol ki, (مُسْتَقِيمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- (Habîbim! Kurban kesmenize îtirâz ederek: "Kendi öldürdüğünüzü yiyorsunuz da, Allâh'ın öldürdüğünü niye yemiyorsunuz?!" diyen kâfirlere aldırma. Zîrâ) **Biz her ümmet için bir tür ibâdet** (ve tâat usullerini ihtivâ eden müstakil bir şerîat) **tâyin ettik ki; sâdece onlar onunla** (Allâh'a) **ibâde edicilerdir.**

Artık onlar o (din ve kurbanla ilgili) **iş**(ler) **hakkında** (boş yere) **seninle aslâ tartışmasınlar. Ayrıca sen** (onların ne dediğine aldırış etmeksizin insanları) **Rabbin**(in ibâdetin)**e dâvet et**(meye devâm et)**! Şüphesiz ki sen elbette** (hakka) **ulaştıran dosdoğru bir yol üzerindesin.**

Bu âyet-i kerîmede her bir ümmetin kendi özel şerîatıyla amel etmesi gerektiği beyân edilmiş olmaktadır ki, buna göre; Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ile Îsâ *(Aleyhisselâm)* arasında bulunan ümmetin şerîatı Tevrât'a dayanmaktadır. Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın gönderilişinden sonra Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bi'setine kadar mevcut olan ümmetin şerîatının kaynağı sâdece İncîl'dir.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in gönderildiği asırda bulunanlar ve onlardan sonra kıyâmete kadar gelecek olanlar ise tek bir ümmettirler ki onların şerîatı da ancak Kur'ân'dır. Bu âyet-i kerîme Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ashâbına: "Size ne oldu ki, ellerinizle öldürdüğünüz hayvanların etlerinden yiyorsunuz da, Allâh'ın öldürmüş olduğu hayvanların etlerini yemiyorsunuz?!" diyerek Müslümanların, kendi kendine ölen lâşeden yememelerine îtirâz eden ve helâl-haram gibi dînî konularda tartışmaya giren Büdeyl ibnü Verkā, Bişr ibnü Süfyân, Yezîd ibnü Huneys gibi Huzâ'a kabîlesine mensup birtakım kâfirler hakkında nâzil olarak onların tartışmasını sonlandırmıştır. *(es-Sa'lebî, 7/33; el-Beğavî, 3/181; et-Taberî, 9/523; et-Teysîr, el-Âlûsî, el-Hâzin)*

وَاِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(وَاِنْ جَادَلُو) **Yine de mücâdele**(ye devâm) **ederlerse,** kiminle? (كَ) **seninle,** (فَقُلْ) **artık sen söyle,** neyi söyle? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (اَعْلَمُ) **çok iyi bilicidir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **siz yapmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- (Habîbim! Hak açıkça ortaya çıkmışken) **yine de onlar** (din konusunda) **seninle mücâdele**(ye devâm) **ederlerse sen de ki: "Yapmakta olduğunuz** (bâtıl ve asılsız) **şeyleri Allâh çok iyi bilendir.**

اَللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(اَللّٰهُ) **Allâh,** (يَحْكُمُ) **hüküm verecektir,** nerede? (بَيْنَكُمْ) **sizin aranızda,** ne zaman? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne hakkında? (فِيمَا) **o şeyler hakkındaki,** (كُنْتُمْ) **siz oldunuz,** ne hakkında? (فِيهِ) **onun hakkında,** nedir oldunuz? (تَخْتَلِفُونَ) **sürekli ihtilâf ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- Kendisi hakkında sizin sürekli ihtilâf eder olduğunuz şeyler husûsunda (ise) **Allâh kıyâmet günü aranızda** (ayırıcı ve kesin) **hüküm verecektir."**

اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ اِنَّ ذٰلِكَ فِى كِتَابٍ
اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(اَلَمْ تَعْلَمْ) (Ey Habîbim ve her bir ümmeti) **bilmedin mi,** neyi bilmedin mi? (اَنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** nedir? (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (فِى السَّمَاءِ) **göktedir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerdedir,** (اِنَّ ذٰلِكَ) **işte sana, gerçekten de** (gökte ve yerde) **bu**(lunan her şey hakkındaki tüm mâlûmât), nerededir? (فِى كِتَابٍ) **yüce bir Kitâb** (olan Levh-i Mahfûz)**da** (kayıtlanmış)**dır,** (اِنَّ ذٰلِكَ) **işte sana muhakkak ki bu** (kuşatıcı ilim üzere her şeyi kayda almak), kime? (عَلَى اللّٰهِ) **ancak Allâh'a,** nedir? (يَسِيرٌ) **çok kolay** (gelen) **bir şeydir.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- (Ey insan!) **Bilmedin mi ki, şüphesiz Allâh gökte ve yerde bulunan şeyleri**(n tamâmını hakkıyla) **bilmektedir** (dolayısıyla sizin yaptığınız ve yapacağınız hiçbir şey O'na gizlî kalmaz)**?!**

İşte sana! Gerçekten de (gökte-yerde ve bütün âlemlerde) **bu**(lunan her şey hakkındaki tüm mâlûmât)**, yüce bir Kitap** (olan Levh-i Mahfûz)**da** (kayıt altına alınmış)**dır.**

İşte sana! Muhakkak ki bu (kuşatıcı ilim üzere her şeyi kayda almak ve yönetmek)**, ancak Allâh'a çok kolay** (gelen) **bir şeydir.**

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهٖ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهٖ عِلْمٌۜ
وَمَا لِلظَّالِمٖينَ مِنْ نَصٖيرٍ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَيَعْبُدُونَ) **Ve onlar tapmaktadırlar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka olduğu hâlde,** neye? (مَا) **o şeylere ki,** (لَمْ يُنَزِّلْ) **O indirmedi,** ne ile ilgili? (بِهٖ) **onun** (ibâdete lâyık oluşu) **ile ilgili,** neyi indirmedi? (سُلْطَانًا) **en ufak bir delîli,** daha neye tapıyorlar? (وَمَا) **ve o şeylere ki,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne ile alâkalı? (بِهٖ) **onunla alâkalı,** ne? (عِلْمٌ) **en ufak bir bir bilgi,** (وَمَا لِلظَّالِمٖينَ) **ve o zâlimler için yoktur,** ne? (مِنْ نَصٖيرٍ) **hiçbir yardımcı.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- O (şirk koşa)**nlar Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka öyle şeylere tapmaktadırlar ki, O** (Allâh-u Te'âlâ) **onlar**(ın ibâdete lâyık oluşu) **ile ilgili** (vahiy yoluyla) **en ufak bir delil indirmemiştir, yine öyle şeylere** (tapıyorlar) **ki kendileri için onlar**(ın ilâhlığı) **hakkında hiçbir bilgi** (ve aklî delil) **yoktur.**

Zâten (şirk gibi en büyük zulmü işleyen) **o zâlimler için hiçbir yardımcı yoktur** (ki onların görüşlerini desteklesin ve onları doğru inanca kavuşturabilsin)**!**

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فٖى وُجُوهِ الَّذٖينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَۜ
يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذٖينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَاۜ قُلْ اَفَاُنَبِّئُكُمْ
بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكُمْۜ اَلنَّارُۜ وَعَدَهَا اللّٰهُ الَّذٖينَ كَفَرُواۜ وَبِئْسَ الْمَصٖيرُ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(وَاِذَا تُتْلٰى) **Ve peşpeşe okunduğu zaman,** kimlerin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ne? (اٰيَاتُنَا) **Bizim âyetlerimiz,** ne oldukları hâlde? (بَيِّنَاتٍ) (mânâları) **çok açık oldukları hâlde,** (تَعْرِفُ) (Habîbim) **anlarsın,** nerede? (فٖى وُجُوهِ الَّذٖينَ) **o kimselerin yüzlerindeki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi anlarsın? (اَلْمُنْكَرَ) **inkârı** (ve îtirâz alâmetleri), (يَكَادُونَ) **onlar**(a âyetler okununca) **çok yaklaşırlar,** nedir olmaya? (يَسْطُونَ) **saldırmalarına,** kime? (بِالَّذٖينَ) **o kişilere ki,** (يَتْلُونَ) **peş peşe okuyorlar,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَفَاُنَبِّئُ) **işte** (şimdi) **haber vereyim mi,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِشَرٍّ) **daha şerli olanı,** neden? (مِنْ ذٰلِكُمْ) **işte size, bu** (âyetleri dinlemekten sizce daha zararlı ola)**ndan,** o da nedir? (اَلنَّارُ) **o** (cehennem) **ateş**(i)**dir,** bu kelime, kendisinden önce hazfedilmiş (ذٰلِكَ) ism-i işâretinin haberi düşmektedir, (وَعَدَ) **vaad etmiştir,** neyi? (هَا) **onu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (اَلَّذٖينَ) **o kimselere ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (وَبِئْسَ) **ve ne kötü oldu,** ne? (اَلْمَصٖيرُ) **o varış yeri** (olan cehennem).

Meâl-i Şerîf - 72

72- (Habîbim!) **Ayrıca Bizim** (doğru inançlara ve isâbetli hükümlere delâlet eden) **âyetlerimiz** (mânâları) **çok açık** (seçik) **oldukları hâlde onların üzerine art arda okunduğu zaman o kâfir olmuş kimselerin yüzlerinde inkâr** (alâmeti görür, böylece bir îtirâz ve bozulma) **anlarsın.**

(Hattâ) **onlar, kendileri üzerine âyetlerimizi art arda okumakta olan o kişilere saldırmalarına çok yakın olurlar.**

(Habîbim! O Kur'ân düşmanlarını tehdit etmek üzere) **de ki: "İşte size! Bun**(ca dinlediğiniz âyetlere karşı duyduğunuz kızgınlık)**dan** (size) **daha şerli** (ve zararlı gelecek) **olanı haber vereyim mi size?**

(Sizi daha çok bozacak olan şey ancak) **o** (cehennem) **ateş**(i)**dir! Allâh onu o kâfir olmuş kimselere söz vermiştir ve o** (ateş) **ne kötü varış yeri olmuştur!"**

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُۜ اِنَّ الَّذٖينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُۜ وَاِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْـًٔا
لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُۜ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(يَا اَيُّهَا النَّاسُ) **Ey insanlar,** (ضُرِبَ) **açıklandı,** ne? (مَثَلٌ) **önemli bir misal,** (فَاسْتَمِعُوا) **artık iyi dinleyin,** neyi? (لَهُ) **onu,** (اِنَّ الَّذِينَ) **muhakkak o şeyler ki,** (تَدْعُونَ) **siz tapıyorsunuz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** işte onlar nedir? (لَنْ يَخْلُقُوا) **aslâ yaratamazlar,** neyi? (ذُبَابًا) **bir sineği** (bile), (وَلَوِ اجْتَمَعُوا) **velev ki toplanmış olsalar,** niçin? (لَهُ) **onun** (yaratılması) **için,** (وَاِنْ يَسْلُبْ) **ama soyup alacak olsa,** kimden? (هُمُ) **onlar**(ın üzerine sürülen kokulardan ve bal)**dan,** ne? (اَلذُّبَابُ) **sinek,** neyi? (شَيْئًا) **en ufak bir şeyi,** (لَا يَسْتَنْقِذُوهُ) **kurtaramazlar,** neyi? (هُ) **onu,** neden? (مِنْهُ) **ondan,** (ضَعُفَ) **zayıf oldu,** kim? (اَلطَّالِبُ) (onlardan bir şey) **isteyen** (müşrikler de), daha? (وَالْمَطْلُوبُ) **istekte bulunulan** (putlar) **da.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Ey o (müşrik) **insanlar!** (Allâh'tan başka tapılanların âcizliği hakkında, kıyâmete kadar memleketlerde dilden dile anlatılmaya değer çok) **ilginç bir misal açıklanmıştır; artık onu iyice dinleyin!**

Sizin, Allâh(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta olduğunuz o şeyler gerçekten aslâ bir sinek bile yaratamazlar, velev ki onun** (yaratılması) **için bir araya gelmiş olsunlar!**

Üstelik (putların âcizliği o derece tescillenmiştir ki en güçsüz yaratık olan) **sinek onlar**(ın önüne koyulan yemeklerden veyâ üzerlerine sürülen kokulu boyalar)**dan bir şey soyup alacak olsa, onu** (bile) **ondan kurtar**(ıp geri al)**amazlar.**

(Artık onlardan bir şey) **isteyen** (müşrikler) **ve istekte bulunulan** (putlardan her birinin) **zayıf** (ve âciz) **kal**(dığı ortaya çık)**mıştır.**

(Nitekim putperestlerin kimden ne isteyeceklerini bilmediği, putların da onların hiçbir isteğini yerine getiremeyeceği delile muhtaç değildir.)

مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(مَا قَدَرُوا) **O** (şirk koşa)**nlar takdir etmediler,** kimi? (اَللّٰهَ) **Allâh'ı,** nasıl bir takdirle? (حَقَّ قَدْرِهِ) **hak ettiği bir takdîr** (ve tâzim) **ile,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (لَقَوِيٌّ) **elbette Kaviyy'dir,** daha kimdir? (عَزِيزٌ) **Azîz'dir.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- O (şirk koşa)**nlar Allâh'ı, hak ettiği değeriyle takdir etmediler** (de o yüzden ibâdete lâyık olmayan şeyleri O'na ortak ettiler. Hâlbuki Allâh'a karşı gereken tâzim ve hürmet, O'nun yüce Zâtını ancak Kendisinin vasıfladığı üstün sıfatlarla mevsûf bilip, emrettiği gibi sâdece O'na ibâdet etmekten ibâretti). **Şüphesiz ki Allâh elbette** (her şeye hakkıyla gücü yeten bir) **Kaviyy'dir,** (hiç yenik düşmeyen ve yegâne gâlip olan bir) **Azîz'dir.**

اَللّٰهُ يَصْطَفٖى مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِۜ اِنَّ اللّٰهَ سَمٖيعٌ بَصٖيرٌۚ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapar? (يَصْطَفٖى) **seçer,** kimden oldukları hâlde? (مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ) **meleklerden,** kimi? (رُسُلًا) **birtakım rasül** (ve elçi)**leri,** daha kimden oldukları hâlde seçer? (وَمِنَ النَّاسِ) **insanlardan da,** (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** kimdir? (سَمٖيعٌ) **Semî'dir,** daha kimdir? (بَصٖيرٌ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (Habîbim! Müşrikler senin peygamber olarak gönderilmeni kabullenemeyip: "Bizim aramızdan vahiy ona mı indirildi?!" dediler. Hâlbuki) **Allâh meleklerden de** (Cibrîl, Mîkâîl ve İsrâfîl *(Aleyhimüsselâm)* gibi) **birtakım rasüller seçmekte** (ve Kendisiyle peygamberleri arasında vahyi ulaştırmakla vesâir yönetimlerle onları görevlendirmekte)**dir, insanlardan da** (İbrâhîm, Mûsâ, Îsâ ve Muhammed *(Aleyhimüsselâm)* gibi zatları Kendi adına diğer kullarına elçi göndermektedir)**!**

Muhakkak ki Allâh (elçilerinin sözleri dâhil her şeyi hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (ümmetlerin elçileri nasıl karşıladıkları dâhil her şeyi hakkıyla gören bir) **Basîr'dir.**

(Artık hiçbir yaptığından mesûl olmayan bir Zât, peygamber olarak kimi seçip göndereceğini onlara soracak değildir!)

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدٖيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْۜ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(يَعْلَمُ) **O bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** neredir? (بَيْنَ اَيْدٖيهِمْ) **önlerinde** (gelecek)**dir,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** neredir? (خَلْفَهُمْ) **arkalarında** (kalmış)**dır,** (وَاِلَى اللّٰهِ) **zâten ancak Allâh'a,** (تُرْجَعُ) **döndürülecektir,** ne? (اَلْاُمُورُ) **bütün işler.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- O (Allâh-u Te'âlâ) **onların önlerinde** (gelecek) **olan şeyleri de, arkalarında** (kalmış) **bulunan şeyleri de** (yaratılmışların geçmiş-gelecek, görülen ve görülmeyen her şeyini de) **bilmektedir. Zâten bütün işler ancak Allâh'a döndürülecektir.**

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَۚ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey müminler, (ارْكَعُوا) (namaz kılarken) **rükû yapın,** daha? (وَاسْجُدُوا) **ve secde edin,** daha? (وَاعْبُدُوا) **ve ibâdet yapın,** kime? (رَبَّكُمْ) **Rabbinize,** daha ne yapın? (وَافْعَلُوا) **ve işleyin,** neyi? (الْخَيْرَ) **hayırlı şeyleri,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تُفْلِحُونَ) **felâha erişebilesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Ey o îmân etmiş olan kimseler! (Namaz kılarken) **rükû yapın, secde yapın, ayrıca** (tüm farzları yerine getirerek) **Rabbinize ibâdet** (ve kulluk) **edin ve** (yapacağınız, terk edeceğiniz her konuda en iyi ve en doğru olanı araştırarak nâfile ibâdetler, sıla-i rahim ve güzel ahlâka riâyet gibi) **hayırlı şeyler yapın. Tâ ki siz felâh** (ve kurtuluş)**a erişebilesiniz.**

وَجَاهِدُوا فِي اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِه۪ؕ هُوَ اجْتَبٰيكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدّ۪ينِ مِنْ حَرَجٍؕ مِلَّةَ اَب۪يكُمْ اِبْرٰه۪يمَؕ هُوَ سَمّٰيكُمُ الْمُسْلِم۪ينَ مِنْ قَبْلُ وَف۪ي هٰذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَه۪يدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَٓاءَ عَلَى النَّاسِۚ فَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللّٰهِؕ هُوَ مَوْلٰيكُمْۚ فَنِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّص۪يرُ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَجَاهِدُوا) **Ve cihâd edin,** neden dolayı? (فِي اللّٰهِ) **Allâh**(ın dînini hâkim kılmak) **için,** burada harf-i cer ta'lîl içindir, ne yapmakla? (حَقَّ جِهَادِه۪) **O'nun hak ettiği bir cihâd ile,** (هُوَ) **O,** (اجْتَبٰى) **seçti,** kimi? (كُمْ) **sizi,** daha ne yaptı? (وَمَا جَعَلَ) **ve yapmadı,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** nerede? (فِي الدّ۪ينِ) **dîn**(in hiçbir hükmün)-**de,** ne yapmadı? (مِنْ حَرَجٍ) **hiçbir zorluk,** (مِلَّةَ اَب۪يكُمْ) **babanızın dînine** (yapışın), bu terkîbten önce (اِلْزَمُوا) fiili mahzûftur, kimdir o babanız? (اِبْرٰه۪يمَ) **İbrâhîm,** (هُوَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ), (سَمّٰى) **isim verdi,** kime? (كُمُ) **size,** ne diye? (اَلْمُسْلِم۪ينَ) **Müslümanlar** (olarak), neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bu** (Kur'â)**ndan önce** (gönderilen

kitaplarda), daha nerede? (وَفى هٰذَا) **ve işte bu** (Kur'â)**nda,** niçin böyle yaptı? (لِيَكُونَ) **âkıbet olsun diye,** kim? (الرَّسُولُ) **o Rasûl**(ümüz), nedir olsun? (شَهيدًا) **tam bir şâhit,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** daha ne olsun diye böyle yaptı? (وَتَكُونُوا) **sizler de olasınız diye,** nedir olasınız? (شُهَدَاءَ) **hakkıyla şâhitler,** kimin üzerine? (عَلَى النَّاسِ) **bütün insanlar üzerine,** (فَاَقيمُوا) **artık hakkıyla kılın,** neyi? (الصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** daha ne yapın? (وَاٰتُوا) **ve verin,** neyi? (الزَّكٰوةَ) **zekâtı,** daha ne yapın? (وَاعْتَصِمُوا) **ve sımsıkı sarılın,** neye? (بِاللّٰهِ) **Allâh**(ın dîninin ahkâmın)**a,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (مَوْلٰيكُمْ) **sizin Mevlâ'nız** (ve yardımcınız)**dır,** (فَنِعْمَ) **işte ne güzel oldu,** kim? (الْمَوْلٰى) **O Mevlâ,** daha ne oldu? (وَنِعْمَ) **ve ne güzel oldu,** kim? (النَّصيرُ) **O güçlü yardımcı.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Allâh(ın dînini hâkim kılmak) **için** (kimsenin tenkidine aldırmayarak ve olanca gücünüzü sarf ederek) **O'nun hak ettiği** (ve sırf O'nun rızâsının hedeflendiği) **bir cihâd ile cihatta bulunun.** (Bu hizmete) **sizi O seçmiştir ve** (cihat emri dâhil) **dîn**(in hiçbir hükmün)**de üzerinize hiçbir darlık** (ve zorluk) **yapmamıştır.**

(Arapların ekseriyetinin öz babası olan ve bütün ümmetin babası mesâbesinde olan Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in de babası olması hasebiyle) **babanız** (sayılan) **İbrâhîm'in milletine** (ve dînine sarılın)**!**

O (Allâh-u Te'âlâ) **bu** (Kur'â)**ndan önce** (gönderilen Tevrât ve İncîl gibi kütüb-ü semâviyyede) **de, işte bu** (Kur'â)**nda da sizi Müslümanlar diye adlandırmıştır ki, nihâyet** (âhirete vardığınızda) **o Rasûl** (elçilik vazîfesini ulaştırdığına dâir) **sizin üzerinize tam bir şâhit olacak, sizler de** (peygamberlerin kendi ümmetlerine Allâh'ın elçiliğini ulaştırdığı husûsunda) **bütün insanlar üzerine hakkıyla şâhitler olacaksınız!**

Artık siz (bu özel seçime mazhar olmanıza şükretmek için) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı hakkıyla kılın; zekâtı da verin ve** (ibâdetlerinize güvenmeyip, her işinizde sâdece O'na güvenerek) **Allâh**(ın dîninin ahkâmın)**a sımsıkı sarılın.**

(Ey müminler!) **O ancak sizin Mevlânız** (velînîmetiniz ve yardımcınız)**dır. İşte O ne güzel Mevlâ** (ve yardımcı)**dır ve ne güzel Nasîr'dir** (ki O'nun sâhip çıktığı kimse rezil olmaz, yardım ettiği kimse de mağlup olmaz)**.**

İmâm-ı Râğıb *(Rahimehullâh)*ın beyânı üzere cihat; düşmanı savma uğrunda olanca gücü kullanma anlamına gelmektedir ki üç kısımdır: Birincisi; kâfirler gibi, görünen düşmanlarla cihat yapmaktır. İkincisi; görülmeyen şeytanla mücâhededir. Üçüncüsü ise; nefisle savaşmaktır, tabî ki bu, görünen düşmanlarla cihattan daha büyüktür.

Nitekim Câbir *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyete göre; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* gazâdan dönmüş olan bir topluma: "En küçük cihattan en büyük cihâda hoş geldiniz!" buyurunca, onlar: "En büyük cihat nedir?" diye sordukları zaman: "Kulun, nefsinin kötü arzusuyla cihâdıdır!" buyurmuştur. *(el-Beyhakî, ez-Zühd, rakam:374, sh:198; el-Hatîb, Târîhu Bağdâd, rakam:7345, 13/498)*

Tabî ki burada cihâdın üç kısmının birlikte kastedilmiş olmasını düşünmek daha uygundur. Nitekim Hasen *(Radıyallâhu Anh)* bu âyet-i kerîmeyi okuduktan sonra: "Kişi bir kılıç darbesi yemeden de Allâh yolunda cihat edebilir" diyerek bu mânâya işâret etmiştir. Ehl-i Sünnet dışı yanlış fikirlere sâhip olan bid'at ehlinin bozuk inançlarını reddetme çabaları da bu cihâda evleviyetle dâhildir. *(el-Âlûsî)*

18. Cüz

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ مِائَةٌ وَثَمَانِىَ عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

YİRMİ ÜÇÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE

el-MÜ'MİNÛN SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz on sekiz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(قَدْ اَفْلَحَ) **Muhakkak felâha erdi** (istediğini elde etti), kim? (اَلْمُؤْمِنُونَ) **müminler.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Müminler gerçekten felâha er(erek umduklarına nâil olmuş, korktuklarından emin olmuş ve onların bütün hayırlara nâiliyet yönündeki beklentileri şimdiden gerçekleş)**miştir.**

اَلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(اَلَّذِينَ) **Öyle kimseler ki,** (هُمْ) **onlar,** nerede? (فِى صَلَاتِهِمْ) **özellikle namazları içerisinde,** nedirler? (خَاشِعُونَ) **sürekli huşû sâhibi kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- O kimseler ki; onlar (Allâḫ'ın huzûrunda oldukları şuuruyla) **özellikle namazları içerisinde** (bakmaları gereken yerlere bakarak, tüm uzuvlarını sâkin tutarak ve kalplerini Rablerine yönelterek) **dâimâ huşû sâhibi kimselerdir.**

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

Daha kimler felâha erdi? (وَالَّذِينَ) **ve o kişiler ki,** (هُمْ) **onlar,** neden? (عَنِ اللَّغْوِ) **boş şeylerden,** nedirler? (مُعْرِضُونَ) **dâimâ yüz çeviricilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- O kişiler de (merâmına erişti) **ki; onlar** (dünyâ ve âhiretlerine yaramayan her türlü söz ve iş dâhil) **boş şeylerden dâimâ yüz çeviricilerdir.**

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

Daha kimler felâha erdi? (وَالَّذِينَ) **ve o kimseler ki,** (هُمْ) **onlar,** neyi? (لِلزَّكٰوةِ) **özellikle zekât verme işini,** burada (لِأَدَاءِ الزَّكٰوةِ) şeklinde bir muzâf mahzûftur veyâ bu kelime (تَزْكِيَة) mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* nedirler? (فَاعِلُونَ) **dâimâ yapıcılardır.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- O kullar da (murâdına erdi) **ki; onlar özellikle zekât verme işini dâimâ yapıcılardır.**

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

Daha kimler felâha erdi? (وَالَّذِينَ) **o kimseler de ki,** (هُمْ) **onlar,** neleri? (لِفُرُوجِهِمْ) **tenâsül uzuvlarını,** nedirler? (حَافِظُونَ) (haramlardan) **devamlı koruyuculardır.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- O kimseler de (felâha erdi) **ki; onlar özellikle tenâsül uzuvlarını** (haramlardan) **devamlı koruyuculardır.**

اِلَّا عَلٰٓى اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(اِلَّا عَلٰٓى اَزْوَاجِهِمْ) **Lâkin eşlerine karşı** (korumaları) **müstesnâ,** daha? (اَوْ مَا) **ya da o şeylere karşı müstesnâ ki,** (مَلَكَتْ) **sâhip oldu,** ne? (اَيْمَانُهُمْ) **sağ elleri,** (فَاِنَّهُمْ) **çünkü gerçekten onlar,** nedirler? (غَيْرُ مَلُومِينَ) (bunlarla yaptıkları meşrû ilişkilerinden dolayı) **tenkit edilmiş kimseler değillerdir.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Lâkin eşlerine ya da (câriyelerden) **sağ ellerinin sâhip bulunduğu şeylere karşı** (korumaları) **müstesnâ!**

Çünkü gerçekten de onlar (bunlarla yaptıkları meşrû ilişkilerinden dolayı) **tenkit edil**(meyi hak et)**miş kimseler değillerdir.** (Dolayısıyla asıl onları tenkit edenler zulüm işlemiş olacakları için kınanmayı hak ederler.)

فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَٓاءَ ذٰلِكَ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْعَادُونَۚ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(فَمَنِ) **Artık her kim,** (اِبْتَغٰى) **ararsa,** neyi? (وَرَٓاءَ ذٰلِكَ) **işte sana, bundan ötesini,** (فَاُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** nedirler? (اَلْعَادُونَ) **haddi aşanlardır.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Habîbim!) **İşte sana! Artık her kim** (dört hür hanım ve sınırsız câriyeden istifâde gibi) **bu**(nca geniş helâl ala)**ndan ötesini arar** (da, şehvetini gayr-i meşrû yollardan tatmîne kalkışır)**sa, işte sana! Ancak onlar haddi aşanların ta kendileridir.**

وَالَّذٖينَ هُمْ لِاَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَۙ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

Daha kimler felâha erdi? (وَالَّذٖينَ) **o kimseler de ki,** (هُمْ) **onlar,** nelere? (لِاَمَانَاتِهِمْ) **emânetlerine,** daha? (وَعَهْدِهِمْ) **ve verdikleri sözlere,** nedirler? (رَاعُونَ) **sürekli riâyet edicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Yine (felâha eren müminler) **o kimseler**(dir) **ki; onlar** (hem Allâh-u Te'âlâ'ya karşı, hem de kullarla aralarındaki) **emânetlerine ve verdikleri sözlere sürekli riâyet edicilerdir.**

وَالَّذٖينَ هُمْ عَلٰى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَۢ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

Daha kimler felâha erdi? (وَالَّذٖينَ) **o kişiler de ki,** (هُمْ) **onlar,** neleri? (عَلٰى صَلَوَاتِهِمْ) **özellikle namazlarını,** ne yaparlar? (يُحَافِظُونَ) **sürekli muhâfaza ederler.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- O kişiler de (iki cihanda hayırlı muradlarına erişti) **ki; onlar özellikle namazlarını** (vakti vaktinde kılarak, dış ve iç tüm şartlarını hakkıyla yerine getirerek) **sürekli muhâfaza etmektedirler.**

اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَۙ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(اُو۬لٰٓئِكَ) **İşte sana onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimdirler? (اَلْوَارِثُونَ) **vârislerdir.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Habîbim!) **İşte sana! Ancak onlar vârislerin ta kendileridir.**

اَلَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَۜ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(اَلَّذِينَ) **Öyle kimseler ki,** (يَرِثُونَ) **vâris olacaklar,** neye? (اَلْفِرْدَوْسَ) **Firdevs** (cennetin)**e,** (هُمْ) **onlar,** nerede? (فِيهَا) **orada,** nedirler? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcılardır.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- O kimseler ki; (cennetin en güzel ve güzîde yeri olan) **Firdevs** (cennetin)**e** (babalarından kalmış gibi zahmetsizce) **vâris olacaklardır. Onlar orada ebedî kalıcılardır.**

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍۚ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَلَقَدْ خَلَقْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak yarattık,** kimi? (اَلْاِنْسَانَ) **insanı,** neden? (مِنْ سُلَالَةٍ) **süzme bir özden,** öyle bir öz ki neden oluşucu? (مِنْ طِينٍ) **bir çamurdan.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Andolsun ki; muhakkak Biz o insan(lığın babası olan Âdem *(Aleyhisselâm)*)**ı elbette bir çamurdan** (ibâret olan), (her cins toprağın) **süzme bir öz**(ün)**den yarattık.**

ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍۖ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(ثُمَّ جَعَلْنَا) **Sonra dönüştürdük,** bu fiil (صَيَّرْنَا) mânâsındadır, *(el-Kirmânî)* neyi? (هُ) **onu,** neye? (نُطْفَةً) **az ve öz bir suya,** nerede? (فِى قَرَارٍ) **bir karargâh içerisinde,** bu kelime (مَقَرٌّ) kelimesi mânâsındadır, öyle karargâh ki, (مَكِينٍ) **iyice yerleşilebilecek.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Sonra onu(n neslinin yaratılış maddesini) **iyice yerleşilebilecek bir karargâh** (olan ana rahmi) **içerisinde** (gelişen, meni adındaki) **az ve öz bir suya dönüştürdük.**

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ اَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا اٰخَرَ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(ثُمَّ خَلَقْنَا) **Sonra dönüştürdük,** burada fiil (صَيَّرْنَا) mânâsına gelmektedir, *(el-Hâzin)* neyi? (اَلنُّطْفَةَ) **o az ve öz suyu,** neye? (عَلَقَةً) (pıhtılaşmış) **donuk bir kana,** sonra ne yaptık? (فَخَلَقْنَا) **peşi sıra çevirdik,** neyi? (اَلْعَلَقَةَ) **o donuk kanı,** neye? (مُضْغَةً) **bir çiğnem et** (hâlin)**e,** sonra ne yaptık? (فَخَلَقْنَا) **sonra çevirdik,** neyi? (اَلْمُضْغَةَ) **o çiğnem eti,** neye? (عِظَامًا) **birtakım kemiklere,** sonra ne yaptık? (فَكَسَوْنَا) **sonra giydirdik,** neye? (اَلْعِظَامَ) **o kemiklere,** neyi? (لَحْمًا) **bir eti,** sonra ne yaptık? (ثُمَّ اَنْشَأْنَا) **daha sonra îcâd ettik,** neyi? (هُ) **onu,** ne yapmakla? (خَلْقًا) **bir yaratışla,** öyle yaratış ki, (اٰخَرَ) **en geri kalıcı,** bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَّرَ) fiilinden ism-i tafdîldir, yâni farklı bir yaratıştan ibâret ruh üflemek sûretiyle onu canlandırdık, (فَتَبَارَكَ) **işte dâimâ çok bereket** (ve hayır) **sâhibi olmuştur,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** öyle Allâh ki, (اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ) **şekil verenlerin en güzeli olan.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Sonra o az ve öz azıcık suyu (sülük gibi rahim duvarına yapışıp kan emerek beslenen aşılanmış yumurtadan ibâret pıhtılaşmış) **donuk bir kana dönüştürdük.**

Peşi sıra o donuk kanı bir çiğnem et (hâlin)**e dönüştürdük; akabinde o bir çiğnem eti** (irili ufaklı) **birtakım kemiklere** (sâhip iskelete) **dönüştürdük, sonra o kemiklere** (her birine uygun) **bir**(er) **et giydirdik.**

Daha sonra onu (ruh sâhibi kılarak, evvelki yaratılışından çok farklı) **başka bir yaratışla halkettik** (de, böylece onu konuşan, işiten, gören ve her bir uzvu değişik işler gören canlı bir insan hâline getirdik).

İşte şekil verenlerin en güzeli olan Allâh (sanat, ilim ve kullarına ulaştırdığı nîmetler bakımından) **dâimâ çok bereket** (ve hayır) **sâhibi olmuştur.**

(Nitekim Allâh-u Te'âlâ'dan başka şekil verenler, O'nun yarattığı şeylere birtakım şekiller verebilirler ama aslâ onlara hayat veremezler. Allâh-u Te'âlâ ise yoktan yarattığı varlıklara hem hayat hem de en güzel şekli veren yegâne Zâttır.)

ثُمَّ اِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُونَۜ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(ثُمَّ اِنَّكُمْ) **Sonra gerçekten siz,** neden sonra? (بَعْدَ ذٰلِكَ) **işte sana bun**(ca yaşamanız)**dan sonra,** nesiniz? (لَمَيِّتُونَ) **elbette ölecek kimselersiniz.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- (Ey insan!) **Sonra işte sana! Gerçekten siz bun**(ca yaşamanız)**dan sonra** (ecelleriniz geldiğinde) **elbette ölecek kimselersiniz!**

ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(ثُمَّ اِنَّكُمْ) **Sonra muhakkak ki siz,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne yapılacaksınız? (تُبْعَثُونَ) **diriltileceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Sonra muhakkak ki siz kıyâmet gününde (hesap ve cezâ için) **diriltileceksiniz!**

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَآئِقَۗ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَلَقَدْ خَلَقْنَا) **Kasem olsun ki elbette muhakkak yarattık,** nerede? (فَوْقَكُمْ) **sizin üzerinizde,** neyi? (سَبْعَ طَرَآئِقَ) **yedi yolları,** (وَمَا كُنَّا) **zâten Biz** (hiçbir zaman) **olmadık,** neden? (عَنِ الْخَلْقِ) **yaratılanlardan,** nedir olmadık? (غَافِلِينَ) **gâfil** (ve habersiz)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Kasem olsun ki; muhakkak Biz elbette sizin üzerinizde (gezegenlerin ve meleklerin güzergâhı olan) **yedi** (kat gökte birbirinden ayrı) **yollar yarattık.**

Zâten Biz (hiçbir zaman göklerden, yerlerden, içindekilerden ve diğer) **yaratılanlardan gâfil** (olup, yönetimlerini ihmâl eden)**ler olmadık.** (Bilakis ancak Biz bütün mahlûkātın düzenini bozulmaktan koruyup kollamaktayız.)

وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَاَسْكَنَّاهُ فِى الْاَرْضِ وَاِنَّا عَلٰى ذَهَابٍ بِهٖ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَاَنْزَلْنَا) **Yine Biz indirdik,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** neyi? (مَاءً) **bir suyu,** ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِقَدَرٍ) **bir ölçü ile,** sonra ne yaptık? (فَاَسْكَنَّا) **sonra durdurduk,** neyi? (هُ) **onu,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** (وَاِنَّا) **ve şüphesiz Biz,** neye? (عَلٰى ذَهَابٍ) **gidermeye,** bu kelime peşi sıra gelen harf-i cer ile müte'addî olmuştur, neyi gidermeye? (بِهٖ) **onu,** neyiz? (لَقَادِرُونَ) **elbette gücü yetenler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 18

18- Yine Biz (insanlara zarar vermeyip fayda sağlayacak ve ekip biçmeleri, yiyip içmeleri için yeterli olacak) **bir ölçüyle gökten su indirdik de, onu yerde** (bulunan ırmaklar, göller, sarnıçlar, gözeler ve kuyularda toplayarak istifâde edeceğiniz şekilde) **durdurduk. Şüphesiz ki Biz,** (tadını bozma, buharlaştırma ve batırma gibi birçok yolla) **onu gidermeye de elbette Kādirleriz!**

Allâh-u Te'âlâ'nın gökten yağdırdığı suyu yeryüzünde durdurması, yaratılmışlar için büyük bir nîmettir. Aksi takdirde bu suların dibe inmesi veyâ sel hâlinde akıp gitmesi ve berâberinde toprak kaymalarına neden olmasının canlılara ne kadar zararlı olacağı ortadadır. Tabî ki burada; yer üstünde bulunan suların olduğu kadar, yeraltında bulunan suların da gökten indirilip yaratıkların istifâdesine sunulduğu gerçeği belirtilmiş olmaktadır.

فَاَنْشَاْنَا لَكُمْ بِهٖ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَاَعْنَابٍ لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

Sonra ne yaptık? (فَاَنْشَاْنَا) **nihâyet meydana getirdik,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** ne sebebiyle? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** neleri? (جَنَّاتٍ) **birçok bahçeleri,** öyle bahçeler ki nelerden olucu? (مِنْ نَخِيلٍ) **hurmalıklardan,** daha? (وَاَعْنَابٍ) **ve üzümlüklerden,** (عِنَبٌ) kelimesi, üzüm ağacınının kendisine de, meyvesine de müştereken kullanılırsa da meyvesi ileride (فَوَاكِهُ) kelimesi ile zikredileceği

için burada ağacına tahsis edilmiştir, *(el-Âlûsî, 22/318)* (لَكُمْ) **özellikle sizin için vardır,** nerede? (فِيهَا) **onlarda,** ne? (فَوَاكِهُ) **yemişler,** öyle yemişler ki, (كَثِيرَةٌ) **ziyâde çok olan,** (وَمِنْهَا) **özellikle onlardan bir kısmını da,** (تَأْكُلُونَ) **yiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- İşte onun sebebiyle sizin (yararınız) **için hurmalıklardan ve üzümlüklerden birçok bahçeler meydana getirdik ki; sizin için onlar**(ın bulunduğu bostanlar)**da** (istifâde edeceğiniz) **daha** (başka) **birçok yemişler vardır.**

(Onların birçoğunu satarak geçinirsiniz) **özellikle onlardan bir kısmını da yiyorsunuz.**

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاۤءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِلْاٰكِل۪ينَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

Daha neyi yarattık? (وَشَجَرَةً) **Bir ağacı da** (yarattık), öyle ağaç ki, (تَخْرُجُ) **çıkmaktadır,** nereden? (مِنْ طُورِ سَيْنَاۤءَ) **Tûr-u Sînâ** (Dağı'n)**dan,** yine öyle ağaç ki, (تَنْبُتُ) **bitiriyor,** bu fiil kendisinden sonra gelen harf-i cer ile müte'addî olmuştur, neyi bitiriyor? (بِالدُّهْنِ) **yağı** (yetiştirecek zeytini), daha neyi? (وَصِبْغٍ) **ve bir katığı,** öyle katık ki kim için olucu? (لِلْاٰكِل۪ينَ) **yiyenler için.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Mısır'la Eyle arasında bulunan) **Tûr-u Sînâ** (Dağı'n)**dan** (yetişip) **çıkmakta olan bir ağacı da** (sizin için yarattık) **ki o** (ağaç) **hem yağı, hem de yiyenler için bir katık** (vasfına sâhip zeytinleri) **bitirmektedir.**

وَاِنَّ لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةًۜ نُسْق۪يكُمْ مِمَّا ف۪ي بُطُونِهَا
وَلَكُمْ ف۪يهَا مَنَافِعُ كَث۪يرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَۙ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَاِنَّ لَكُمْ) **Ve gerçekten sizin için vardır,** nelerde? (فِي الْاَنْعَامِ) **davarlarda,** ne vardır? (لَعِبْرَةً) **elbette çok büyük bir ibret,** (نُسْق۪ي) (süt) **içirmekteyiz,** kime? (كُمْ) **size,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** nerededir? (ف۪ي بُطُونِهَا) **onların karınlarında,** (وَلَكُمْ) **yine sizin için vardır,** nelerde? (ف۪يهَا) **o** (havya)**nlarda,** ne? (مَنَافِعُ) **faydalar,** öyle faydalar ki, (كَث۪يرَةٌ) **ziyâde çok olucu,** (وَمِنْهَا) **özellikle onlardan bir kısmını da,** (تَأْكُلُونَ) **yiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Yaratıcının nîmetlerini anlamanız husûsunda) **şüphesiz ki davarlarda da sizin için elbette çok büyük bir ibret vardır. Onların karınlarında bulunanlardan size** (süt) **içirmekteyiz.**

O (havya)**nlarda sizin için daha birçok faydalar bulunmaktadır** (ki, yüklerinizi ve sizi taşımaları, derilerinden ve yünlerinden istifâde etmeniz, onlardan sâdece birkaçıdır).

Özellikle onlar(ın yenmeye elverişli olanların)**dan bir kısmını da yiyorsunuz.**

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَعَلَيْهَا) **Ayrıca özellikle onların üzerinde,** daha? (وَعَلَى الْفُلْكِ) **ve gemilerin üzerinde,** ne yapılıyorsunuz? (تُحْمَلُونَ) **taşıtılıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Ayrıca siz özellikle onların üzerinde ve gemilerin üzerinde (karada ve denizde yüklerinizle birlikte) **taşıtılmaktasınız.**

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِه۪ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُۜ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz rasül gönderdik,** kimi? (نُوحًا) **Nûh'u,** kime? (اِلٰى قَوْمِه۪) **kavmine,** (فَقَالَ) **o hemen söyledi,** neyi söyledi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (اَعْبُدُوا) **ibâdet edin,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** (مَا لَكُمْ) **sizin için yoktur,** ne? (مِنْ اِلٰهٍ) **hiçbir ilâh,** öyle ilâh ki, (غَيْرُهُ) **O'ndan başka,** (اَفَلَا تَتَّقُونَ) **hâlâ** (şirkten) **sakınmayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Andolsun ki; şüphesiz Biz Nûh'u kavmine rasül (olarak) **gönderdik de o hemen** (tebliğe başlayarak)**: "Ey kavmim!** (Sâdece) **Allâh'a ibâdet edin! Sizin için O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur!** (Bunu bile bile) **hâlâ** (şirkten) **hiç sakınmayacak mısınız?!" dedi.**

فَقَالَ الْمَلَؤُا الَّذ۪ينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِه۪ مَا هٰذَٓا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْۙ يُر۪يدُ اَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْۜ وَلَوْ
شَٓاءَ اللّٰهُ لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةًۚ مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا ف۪ٓي اٰبَٓائِنَا الْاَوَّل۪ينَۚ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(فَقَالَ) **Bunun üzerine dedi,** kim? (اَلْمَلَؤُا) **ulu kişiler,** (اَلَّذِينَ) **öyle kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** kimden oldukları hâlde? (مِنْ قَوْمِهِ) **kavminden,** neyi dedi? (مَا هٰذَا) **işte bu kişi değildir,** (اِلَّا بَشَرٌ) **ancak bir beşerdir,** öyle beşer ki, (مِثْلُكُمْ) **sizin gibi olan,** yine öyle insan ki, (يُرِيدُ) **istiyor,** neyi? (اَنْ يَتَفَضَّلَ) **çokça üstünlük sağlamayı,** kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **size karşı,** (وَلَوْ شَاءَ) **ama şâyet dileseydi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (لَاَنْزَلَ) **elbette indirirdi,** kimi? (مَلٰئِكَةً) **birtakım melekleri,** (مَا سَمِعْنَا) **biz işitmedik,** neyi? (بِهٰذَا) **işte bunu**(n gibi bir insanın peygamber olarak gönderileceğini), nerede? (فِى اٰبَائِنَا) **babalarımızda,** öyle babalarımız ki, (اَلْاَوَّلِينَ) **evvelkiler.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Bunun üzerine kavmi içerisinden ulu (ve îtibarlı sayılan) **o kâfir olmuş kimseler** (birbirlerine) **dedi**(ler) **ki:**

"İşte bu kişi (sizden bir farkı olmayan, her bakımdan) **ancak sizin gibi olan bir beşerdir ki size karşı çokça üstünlük sağlamak istiyor.**

Allâh (size bir peygamber göndermek) **dileseydi, elbette** (bunun yerine) **birtakım melekler indirirdi.**

Biz işte bunu(n gibi bir insanın peygamber olarak gönderilebileceğini ve bize emrettiği tevhîd dînini) **evvelki babalarımızda işitmemiştik!**

اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ بِهٖ جِنَّةٌ فَتَرَبَّصُوا بِهٖ حَتّٰى حِينٍ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(اِنْ هُوَ) **O değildir,** (اِلَّا رَجُلٌ) **ancak bir adamdır,** öyle adam ki, (بِهٖ) **onda vardır,** ne? (جِنَّةٌ) **bir tür delilik,** (فَتَرَبَّصُوا) **öyleyse bekleyin,** neyi? (بِهٖ) **onu**(n başına gelecekleri), ne zamâna kadar? (حَتّٰى حِينٍ) **bir zamâna kadar.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- O ancak (öyle) **bir adamdır ki, kendisinde bir tür delilik vardır. Öyleyse** (ya akıllanacağı ya da öleceği) **bir zamâna kadar onu** (tahammülle karşılayıp, başına geleceği) **bekleyin."**

قَالَ رَبِّ انْصُرْنِى بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(قَالَ) (Nûh *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اُنْصُرْ) **yardım et,** kime? (نِى) **bana,** ne sebebiyle? (بِمَا كَذَّبُو) **yalanlamaları sebebiyle,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Kavminin bu bâtıl sözlerini dinlemekten usanan ve kendisine gelen vahiy sebebiyle onların îmânından ümit kesen) **o** (Nûh *(Aleyhisselâm)*)**:**

"Ey Rabbim! Beni yalanlamış olmaları sebebiyle (onları topluca helâk ederek) **bana yardım et" dedi.**

فَاَوْحَيْنَٓا اِلَيْهِ اَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا فَاِذَا جَٓاءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُۙ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاَهْلَكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْۚ وَلَا تُخَاطِبْنِى فِى الَّذِينَ ظَلَمُواۚ اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(فَاَوْحَيْنَٓا) **Biz de hemen vahyettik,** kime? (اِلَيْهِ) **ona,** ne diye? (اَنِ اصْنَعْ) **sağlamca yap diye,** neyi? (اَلْفُلْكَ) **o gemiyi,** ne ile mültebis olduğun hâlde? (بِاَعْيُنِنَا) **Bizim gözetimimizle,** "Gözler" mânâsına gelen bu kelime "Müteşâbih âyetler"den olduğu için burada (بِرِعَايَتِنَا وَحِفْظِنَا) mânâlarıyla tefsir edilmiştir, *(el-Beyzâvî, el-Âlûsî)* daha ne ile mültebis olduğun hâlde gemiyi yap? (وَوَحْيِنَا) **ve Bizim** (gemiyi nasıl yapacağına dâir sana göndereceğimiz) **vahyimizle,** (فَاِذَا جَٓاءَ) **nihâyet geldiği zaman,** ne? (اَمْرُنَا) **Bizim** (gemiye binmenize dâir) **emrimiz,** daha? (وَفَارَ) **ve** (su ile dolduktan sonra) **kaynayıp taştığı zaman,** ne? (اَلتَّنُّورُ) **o tandır,** (فَاسْلُكْ) **hemen girdir,** nereye? (فِيهَا) **onun içerisine,** nelerden olduğu hâlde? (مِنْ كُلٍّ) **her birinden olduğu hâlde,** neyi girdir? (زَوْجَيْنِ) **eş olan ikiyi,** (اِثْنَيْنِ) (özellikle) **ikiyi,** daha kimi? (وَاَهْلَكَ) **âileni de,** (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimse müstesnâ ki,** (سَبَقَ) **geçti,** kimin aleyhine? (عَلَيْهِ) **onun aleyhine,** ne geçti? (اَلْقَوْلُ) **o** (helâk) **söz**(ü), kimlerden olduğu hâlde? (مِنْهُمْ) **onlardan,** daha ne yap? (وَلَا تُخَاطِبْ) **ve muhâtap olma,** kiminle? (نِى) **Benimle,** kim hakkında? (فِى الَّذِينَ) **o kimseler hakkındaki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** (اِنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** kimlerdir? (مُغْرَقُونَ) **suda boğulmuş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Hemen Biz (de) **ona vahyettik ki:**

"Bizim (o kâfirlerin saldırısını önlemek ve yanlış bir sanat icrâ etmeni engellemek için sana tevcîh edeceğimiz özel) **gözetimimizle ve** (gemi yapma sanatını öğretmek üzere göndereceğimiz) **vahyimizle o gemiyi sağlamca yap.**

Nihâyet (gemiye binmenize dâir) **Bizim emrimiz geldiği zaman ve o** (taştan yapılmış) **tandır** (su ile dolarak) **kaynayıp taştığı vakit artık** (boğulmaktan kurtulacak kimselerin ve zürriyetlerinin faydalanması için, canlıların) **her birinden** (erkek ve dişi olmak üzere) **eş olan ikiyi, bir de** (Müslüman olan hanımınla üç oğlunun ve eşlerinin oluşturduğu) **âileni onun içerisine girdir.**

Lâkin onlar içerisinden (kâfir olan hanımın ve oğlun gibi) **aleyhinde o** (boğulma) **söz**(ü) **geçmiş olan**(lar) **müstesnâ! Ama kendileri** (şirk koşarak) **zâlim olmuş o kimseler**(in kurtuluşu) **hakkında** (ricâcı olmak üzere sakın ha) **Bana hitapta** (ve duâda) **bulunma. Şüphesiz ki onlar suda boğul**(malarına hükmolun)**muş kimselerdir.**

فَاِذَا اسْتَوَيْتَ اَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ى
نَجّٰينَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(فَاِذَا اسْتَوَيْتَ) **Artık yerleştiğin zaman,** kim? (اَنْتَ) **sen,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseler ki,** kiminle berâberdirler? (مَعَكَ) **seninle berâber,** ne üzerine yerleştiğin zaman? (عَلَى الْفُلْكِ) **o geminin üzerine,** (فَقُلْ) **hemen söyle,** neyi söyle? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** (اَلَّذ۪ى) **öyle Zât ki,** (نَجّٰى) **kurtardı,** kimi? (نَا) **bizi,** neden? (مِنَ الْقَوْمِ) **o toplumdan,** öyle toplum ki, (اَلظَّالِم۪ينَ) **zâlimler.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Ey Nûh!) **Artık sen, berâberinde bulunan kimselerle birlikte o geminin üzerine yerleştiğin zaman** (Bana şükretmek üzere) **de ki: 'Bütün hamdler O Allâh'a mahsustur ki, bizi o zâlimler toplumundan O kurtarmıştır.'**

وَقُلْ رَبِّ اَنْزِلْن۪ى مُنْزَلاً مُبَارَكاً وَاَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِل۪ينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَقُلْ) **Yine** (gemiye binerken ve inerken) **söyle,** neyi söyle? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اَنْزِلْ) **indir,** kimi? (ن۪ى) **beni,** ne ile? (مُنْزَلاً) **bir indirişle,** öyle indiriş ki, (مُبَارَكاً) **çok bereketli olan,** (وَاَنْتَ) **zâten ancak Sen,** kimsin? (خَيْرُ الْمُنْزِل۪ينَ) **konaklatanların hayırlısısın.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Ey Nûh!) **Yine sen** (gemiye binerken ve inerken)**: 'Ey Rabbim!** (Hayırlı nesillerimizin artışına sebep olacak) **çok bereketli bir indirişle** (tûfândan sonra) **beni** (karaya) **indir. Zâten konaklatanların hayırlısı ancak Sensin!** (Zîrâ Senden başka konuk ağırlayanlar, konuklarını Senin gibi koruyamazlar!)**' de."**

اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ وَاِنْ كُنَّا لَمُبْتَلٖينَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) (Habîbim) **şüphesiz işte sana bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük birtakım âyetler,** (وَاِنْ كُنَّا) **zâten şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm şudur ki) **Biz olduk,** burada (اِنْ) harfi (اِنَّ)den muhaffef olup önünde ismi olarak şân zamîri mahzûftur, nedir olduk? (لَمُبْتَلٖينَ) **elbette** (Nûh kavmine) **büyük bir belâ isâbet ettirenler.** Bu kelime "İmtihan" mânâsıyla da tefsir edilmiştir, meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Habîbim!) **İşte sana! Elbette bu** (anlatıla)**nda pek çok ve çok büyük âyetler vardır. Zâten gerçek şu ki; Biz elbette** (Nûh kavmine) **büyük bir belâ isâbet ettirenlerdik** ***/Biz elbette dâimâ*** *(kullarımızı bu gibi âyetlerle)* ***imtihan eden****(lerin muâmelesine tâbi eden)****ler olduk/.***

ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرٖينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(ثُمَّ اَنْشَاْنَا) **Sonra meydana getirdik,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onlardan sonra,** neyi? (قَرْنًا) **birtakım asırlar** (halkın)**ı,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle asırlar ki, (اٰخَرٖينَ) **en geri kalıcılar,** yâni onlara nispetle sonra gelen, başka başka milletler, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdîldir.

Meâl-i Şerîf - 31

31- Sonra o (Nûh kavminden helâk ola)**nların ardından** (Âd ve Semûd gibi) **başka başka olan birtakım asırlar** (halkın)**ı meydana getirdik.**

فَاَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولاً مِنْهُمْ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(فَاَرْسَلْنَا) **Sonra Biz elçi gönderdik,** nerede? (فِيهِمْ) **onların içerisinde,** kimi? (رَسُولاً) **bir rasûlü,** öyle rasûl ki kimden olan? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne diye gönderdik? (اَنِ اعْبُدُوا) **ibâdet edin diye,** kime? (اللّٰهَ) **Allâh'a,** (مَا لَكُمْ) **sizin için yoktur,** ne? (مِنْ اِلٰهٍ) **hiçbir ilâh,** öyle ilâh ki, (غَيْرُهُ) **O'ndan başka,** (اَفَلَا تَتَّقُونَ) **hâlâ** (şirkten) **sakınmayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Sonra onların içerisinde: "(Sâdece) **Allâh'a ibâdet edin! Sizin için O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur!** (Bunu bile bile) **hâlâ** (şirkten) **hiç sakınmayacak mısınız?" diye** (vaaz etmek üzere) **elçi olarak kendi** (millet)**lerinden bir rasûl** (olarak Hûd'u kavmine) **gönderdik.**

وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ وَاَتْرَفْنَاهُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَاْكُلُ مِمَّا تَاْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلْمَلَاُ) **ulu kişiler,** kimden oldukları hâlde? (مِنْ قَوْمِهِ) **onun kavminden,** yâni Hûd *(Aleyhisselâm)* gibi peygamberlerin, (اَلَّذِينَ) **öyle kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** daha ne yaptılar? (وَكَذَّبُوا) **yalanladılar,** neyi? (بِلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ) **âhirete kavuşmayı,** daha öyle kimseler ki, (وَاَتْرَفْنَا) **ve bolca nîmet vermiştik,** kime? (هُمْ) **onlara,** nerede? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** ne dediler? (مَا هٰذَا) **işte bu kişi değildir,** (اِلَّا بَشَرٌ) **ancak bir beşerdir,** öyle beşer ki, (مِثْلُكُمْ) **sizin gibi olan,** daha öyle beşer ki, (يَاْكُلُ) **yiyor,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَاْكُلُونَ) **siz yiyorsunuz,** neden? (مِنْهُ) **ondan,** daha nasıl bir beşer? (وَيَشْرَبُ) **ve içiyor,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَشْرَبُونَ) **siz içiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- (Nûh *(Aleyhisselâm)*dan sonra gönderilen Hûd ve Sâlih *(Aleyhimesselâm)* gibi peygamberlerin) **kavmi içerisinden kendileri kâfir olmuş, âhirete** (ve onda bulunan hesap ve cezâya) **kavuşmayı yalanlamış ve o en alçak hayatta kendilerini nîmetlere boğmuş olduğumuz o ulu** (ve îtibarlı sayılan) **kimseler de** (birbirlerine) **dedi ki: "İşte bu kişi ancak sizin gibi bir beşerdir ki, sizin kendisinden yemekte olduğunuz şeylerden yemektedir ve içtiklerinizden içmektedir.**

وَلَئِنْ اَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ اِنَّكُمْ اِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَلَئِنْ اَطَعْتُمْ) **Ve andolsun ki; eğer itâat edecek olursanız,** kime? (بَشَرًا) **bir beşere,** öyle beşer ki, (مِثْلَكُمْ) **sizin gibi olan,** (اِنَّكُمْ) **şüphesiz siz,** (اِذًا) **o takdirde,** kimlersiniz? (لَخَاسِرُونَ) **elbette** (iki cihânı kaybederek) **hüsrâna uğrayıcı kimselersiniz.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Ayrıca andolsun ki; siz kendiniz gibi bir beşere (teslim olup her konuda ona) **itâat ederseniz o takdirde şüphesiz ki siz elbette** (kendilerini alçaltan ve görüşlerinde aldanan kimseler konumuna düşeceğiniz için, akıllarını kaybeden ve menfaatlerini göz ardı eden) **hüsrâna uğrayıcı kimselersiniz.**

اَيَعِدُكُمْ اَنَّكُمْ اِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا اَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(اَيَعِدُ) **O vaad mi ediyor,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (اَنَّكُمْ) **gerçekten siz,** (اِذَا مِتُّمْ) **öldüğünüz zaman,** daha? (وَكُنْتُمْ) **ve olduğunuzda,** nedir olduğunuzda? (تُرَابًا) **bir toprak,** daha? (وَعِظَامًا) **ve** (çürümüş) **birtakım kemikler,** ne olacaksınız? (اَنَّكُمْ) **gerçekten siz,** kimlersiniz? (مُخْرَجُونَ) (kabirlerinizden diri olarak) **çıkartılmış kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- O size vaad ediyor mu ki, gerçekten siz öldüğünüz zaman, bir toprak ve (çürümüş) **birtakım kemikler olduğunuzda; muhakkak ki siz** (kabirlerinizden diri olarak) **çıkartılmış kimseler**(miş)**siniz?!**

هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(هَيْهَاتَ) **Çok uzak oldu,** (هَيْهَاتَ) **çok uzak oldu,** ne? (لِمَا) **o şey ki,** burada lâm harfi zâidedir, *(el-Beyzâvî, el-Medârik)* (تُوعَدُونَ) **vaad olunmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Diriltilmek gibi) **size vaad olunmakta olan o şey çok uzak oldu!** (Bu gibi işleri kabullenmek akla) **çok uzak** (gelen bir iş) **oldu.**

إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(إِنْ هِيَ) **O** (hayat) **değildir,** (إِلَّا حَيَاتُنَا) **ancak bizim hayâtımızdır,** öyle hayat ki, (الدُّنْيَا) **en yakın olan,** (نَمُوتُ) **ölürüz,** daha? (وَنَحْيَا) **ve yaşarız,** (وَمَا نَحْنُ) **ve biz aslâ olmayacağız,** kimler? (بِمَبْعُوثِينَ) **diriltilecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- O (hayat) **ancak bizim** (şu anda yaşamakta olduğumuz) **en yakın hayâtımızdır ki,** (kimimiz) **ölürüz ve** (kimimiz doğup) **yaşarız. Biz** (ölümümüzün ardından) **aslâ diriltilecek kimseler değiliz!**

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(إِنْ هُوَ) **O** (peygamber) **değildir,** (إِلَّا رَجُلٌ) **ancak bir adamdır,** öyle adam ki, (افْتَرٰى) **uydurdu,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (كَذِبًا) **bir yalanı,** (وَمَا نَحْنُ) **ve biz aslâ olmayacağız,** kime? (لَهُ) **ona,** nedir olmayacağız? (بِمُؤْمِنِينَ) **îmân edecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- O (peygamber olduğunu iddiâ eden ve Allâh-u Te'âlâ'nın sizi dirilteceğini vaad eden kişi) **ancak öyle bir adamdır ki kendisi Allâh'a karşı bir yalan uydurmuştur. Biz de aslâ ona îmân edecek kimseler değiliz."**

قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(قَالَ) (Peygamberleri) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (انْصُرْ) **yardım et,** kime? (نِي) **bana,** ne sebebiyle? (بِمَا كَذَّبُو) **yalanlamaları sebebiyle,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- O (peygamber kavmini inandırmak için her yola başvurduğu hâlde onların îmânlarından ümîdini kesince): **"Ey Rabbim! Beni yalanlamış olmaları sebebiyle** (onlardan intikāmımı alarak) **bana yardım et" dedi.**

قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (عَمَّا قَلِيلٍ) (zaman bakımından) **çok az bir şeyden sonra,** burada (مَا) harfi zâide olup (عَنْ) harfi (بَعْدَ) mânâsına gelmektedir, *(et-Teysîr, el-Âlûsî)* (لَيُصْبِحُنَّ) **andolsun ki; elbette dönüşecekler,** burada fiil, "Sayrûret" mânâsında olup takdîri (لَيَصِيرُنَّ) şeklindedir, nedir olmaya? (نَادِمِينَ) **pişmân olan kimselere.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- O (Allâh-u Te'âlâ peygamberinin duâ ve isteğine icâbet etmek üzere): **"Andolsun ki; elbette çok az** (bir zaman) **sonra** (başlarına gelecek azâbı gördükleri vakit) **pişmân olan kimseler hâline dönüşeceklerdir" buyurdu.**

فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(فَاَخَذَتْ) **Derken yakalayıverdi,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (اَلصَّيْحَةُ) **o** (Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ın) **korkunç ve güçlü ses**(i), ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve adâlet) **ile,** (فَجَعَلْنَا) **Biz hemen dönüştürdük,** burada fiil, "Sayrûret" mânâsındadır, kimi? (هُمْ) **onları,** neye? (غُثَاءً) **sel süprüntüsüne,** (فَبُعْدًا) **artık tam bir uzaklıkla** (onlar İlâhî rahmetten uzak olsunlar), bu terkîb bedduâ makāmında olup gizli bir fiilin mef'ûlü mutlağıdır ki takdîri (بَعُدُوا بُعْدًا) şeklindedir, bu uzaklık kim için olsun? (لِلْقَوْمِ) **o toplum için,** burada lâm harfi beyâniyyedir, yâni bedduâ edilen kavmin kim olduğunu beyân içindir, *(ed-Dürru'l-masûn)* öyle toplum ki, (اَلظَّالِمِينَ) **zâlim kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Derken o (Cibrîl *(Aleyhisselâm)*ın) **korkunç ve güçlü ses**(i) **hak** (ve adâletin tecellîsi) **ile onları yakalayıverdi de** (bir nâra ile kalpleri çatlayarak topluca öldüler), **hemen Biz onları bir sel süprüntüsüne dönüştürdük. Artık o zâlimler toplumu** (ilâhî rahmetten) **tam bir uzaklıkla** (uzak olsunlar)**!**

ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا اٰخَرِينَۜ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(ثُمَّ اَنْشَاْنَا) **Sonra meydana getirdik,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onlardan sonra,** neyi? (قُرُونًا) **birtakım asırlar** (halkın)**ı,** öyle asırlar ki, (اٰخَرِينَ) **en geri kalıcılar,** yâni onlara nispetle sonra gelen, başka başka milletler, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdîldir.

Meâl-i Şerîf - 42

42- Sonra onların (yerle bir edilmesinin) **ardından** (Sâlih, Lût ve Şu'ayb *(Aleyhimüsselâm)*ın kavimleri gibi) **başka başka birtakım asırlar** (halkın)**ı meydana getirdik.**

مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(مَا تَسْبِقُ) **Geçemez,** kim? (مِنْ اُمَّةٍ) **hiçbir ümmet,** neyi? (اَجَلَهَا) (helâk edilmesi için belirlenen) **süresinin sonunu,** daha? (وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ) **geri de kalamazlar.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (İnkâr eden) **hiçbir ümmet** (helâk edilmesi için belirlenen süresinin sonu olan) **ecelini geçemez ve onlar** (o yok ediliş vakitleri geldiğinde bir an bile) **geri de kalamazlar.**

ثُمَّ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَاۜ كُلَّمَا جَٓاءَ اُمَّةً رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَاَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادِيثَۚ فَبُعْدًا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(ثُمَّ اَرْسَلْنَا) **Sonra elçi gönderdik,** kimi? (رُسُلَنَا) **rasullerimizi,** ne oldukları hâlde? (تَتْرَا) **peş peşe oldukları hâlde,** (كُلَّمَا) **ne zaman ki,** (جَٓاءَ) **geldi,** kime? (اُمَّةً) **herhangi bir ümmete,** kim? (رَسُولُهَا) **rasûlü,** (كَذَّبُو) **yalanladılar,** kimi? (هُ) **onu,** (فَاَتْبَعْنَا) **nihâyet Biz** (helâk edilme husûsunda) **tâbi kıldık,** kimi? (بَعْضَهُمْ) **onların bâzısını,** kime? (بَعْضًا) **diğer bir kısma,** (وَجَعَلْنَا) **ve dönüştürdük,** bu fiil "Sayrûret" içindir, *(et-Teysîr)* kimi? (هُمْ) **onları,** nelere dönüştürdük? (اَحَادِيثَ) **şaşkınlıkla dinlenen birtakım hâdiselere,** (فَبُعْدًا) **artık tam bir uzaklıkla** (onlar ilâhî rahmetten uzak olsunlar), bu terkîb bedduâ makāmında olup gizli bir fiilin mef'ûlü mutlağıdır ki takdîri (بَعُدُوا بُعْدًا) şeklindedir, bu uzaklık kim için olsun? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** burada lâm harfi beyâniyyedir, yâni bedduâ edilen kavmin kim olduğunu beyân içindir, *(ed-Dürru'l-masûn)* öyle toplum ki, (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Sonra rasüllerimizi peş peşe (kendi kavimlerine) **elçi olarak gönderdik.**

Herhangi bir ümmete rasûlü geldiği zaman onu (dinleyip anlamadan hemen) **yalanladılar, nihâyet Biz de** (helâke uğratma bakımından) **onların bâzısını diğer bir kısma tâbi kıldık ve** (böylece hepsini birbiri peşine helâke uğratarak) **onları**(n başına gelenleri) **şaşkınlıkla dinlenen birtakım havâdise dönüştürdük. Artık kendileri îmân etmeyen o toplum** (ilâhî rahmetten) **tam bir uzaklıkla** (uzak olsunlar)**!**

ثُمَّ اَرْسَلْنَا مُوسٰى وَاَخَاهُ هٰرُونَ بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍۙ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(ثُمَّ اَرْسَلْنَا) **Sonra rasül gönderdik,** kimi? (مُوسٰى) **Mûsâ'yı,** daha? (وَاَخَاهُ) **ve kardeşini,** ondan bedel? (هٰرُونَ) **Hârûn'u,** ne ile mültebis oldukları hâlde gönderdik? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizle,** daha? (وَسُلْطَانٍ) **ve güçlü bir delille,** öyle delil ki, (مُبِينٍ) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Nice peygamberlerden) **sonra Mûsâ ve kardeşi Hârûn'u** (dokuz mûcize ve diğer) **âyetlerimizle ve** (onların hak olduğuna delâleti düşmanı susturacak şekilde) **çok açık olan güçlü bir delille berâber rasül gönderdik.**

اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهٖ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَۚ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

Kime gönderdik? (اِلٰى فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** daha? (وَمَلَائِهٖ) **ve ulu kişilerine,** (فَاسْتَكْبَرُوا) **fakat onlar iyice büyüklük tasladılar,** daha? (وَكَانُوا) **ve oldular,** nedir oldular? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle toplum ki, (عَالِينَ) (kedilerini) **üstün görücüler.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Firavun'a ve ulu kimselerine (Mûsâ ve Hârûn'u gönderdik)**! Fakat onlar** (peygamberlere uymaktan) **iyice büyüklük tasladılar ve** (insanlara karşı kendilerini) **üstün göre**(rek haksızlık ede)**n** (zâlim)**ler toplumu oldular.**

فَقَالُوا اَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَۚ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(فَقَالُوا) **Bu sebeple dediler,** neyi dediler? (اَنُؤْمِنُ) **îmân eder miyiz,** kime? (لِبَشَرَيْنِ) **iki beşere,** öyle iki beşer ki, (مِثْلِنَا) **bizim gibi olan,** (وَقَوْمُهُمَا) **hâlbuki ikisinin de kavmi,** kime? (لَنَا) **özellikle bize,** kimdirler? (عَابِدُونَ) **kulluk** (ve kölelik) **yapan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Bu sebeple onlar: "İkisinin (de) **kavmi** (olan İsrâîloğulları) **bize kulluk** (ve kölelik) **eden kimselerken, bizim gibi olan** (ve bizden hiçbir fazlalıkları bulunmayan) **iki beşere mi îmân edeceğiz?!" dediler.**

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(فَكَذَّبُو) **Hemen yalanladılar,** kimi? (هُمَا) **o ikisini,** (فَكَانُوا) **bu sebeple oldular,** kimlerden? (مِنَ الْمُهْلَكِينَ) **helâk edilen kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Hemen o ikisini yalanladılar da bu sebeple kendileri (Kızıldeniz'de boğularak) **helâk edilen kimselerden oldular.**

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (مُوسَى) **Mûsâ'ya,** neyi? (الْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** (يَهْتَدُونَ) **hidâyet bulsunlar.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Andolsun ki; şüphesiz Biz Mûsâ'ya elbette o (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı) **verdik. Tâ ki on**(a ümmet olan)**lar** (o kitabın hükümleriyle ve öğütleriyle amel ederek her bakımdan doğru yola) **hidâyet bulsunlar.**

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَاُمَّهُ اٰيَةً وَاٰوَيْنَاهُمَا اِلٰى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَجَعَلْنَا) **Yine Biz yaptık,** kimi? (اِبْنَ مَرْيَمَ) **Meryem'in oğlunu,** yâni Îsâ *(Aleyhisselâm)*ı, daha? (وَاُمَّهُ) **annesini de,** nedir yaptık? (اٰيَةً) **bir**(er) **âyet,** daha ne yaptık? (وَاٰوَيْنَا) **ve sığındırdık,** kimi? (هُمَا) **o ikisini,** nereye? (اِلٰى رَبْوَةٍ) **bir tepeye,** öyle tepe ki, (ذَاتِ قَرَارٍ) **yerleşim imkânına sâhip,** daha? (وَمَعِينٍ) **ve akıcı bir suya.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Yine Biz Meryem'in oğlu (Îsâ) **ile** (kendisine erkek eli değmeden çocuk sâhibi olan) **annesini de** (yüce kudretimize delâlet eden) **bir**(er) **âyet yaptık.**

O ikisini de yerleşim imkânına ve akıcı bir suya sâhip (olan Kudüs topraklarındaki düzlük, geniş ve mahsûlü bol) **bir tepeye sığındır**(ıp orada barındır)**dık.**

يَا اَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًاۜ اِنّ۪ي بِمَا تَعْمَلُونَ عَل۪يمٌۜ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(يَا اَيُّهَا الرُّسُلُ) (Biz her dönemde gönderdiğimiz peygamberlere şöyle buyurduk:) **ey rasüller,** (كُلُوا) **yiyin,** neden? (مِنَ الطَّيِّبَاتِ) **lezzetli ve helâl şeylerden,** daha ne yapın? (وَاعْمَلُوا) **ve işleyin,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (اِنّ۪ي) **çünkü gerçekten Ben,** bu cümle ta'lîl makāmındadır, neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz,** neyim? (عَل۪يمٌ) **Alîm'im** (hakkıyla bilen bir Zâtım).

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Biz her dönemde gönderdiğimiz peygamberlere şöyle hitap ettik:) **"Ey rasüller! Lezzetli ve helâl şeylerden yiyin ve sâlih ameller işleyin. Zîrâ gerçekten Ben sizin yapmakta olduklarınızı** (hakkıyla bilip, karşılığını verecek olan bir) **Alîm'im.**

وَاِنَّ هٰذِه۪ٓ اُمَّتُكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَاَنَا۬ رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَاِنَّ هٰذِه۪ٓ) **Ayrıca şüphesiz işte bu** (İslâm dîni), nedir? (اُمَّتُكُمْ) **sizin dîninizdir,** ne olduğu hâlde? (اُمَّةً) **tek bir din** (ve şerîat) **olarak,** öyle din ki, (وَاحِدَةً) **bir olucu,** (وَاَنَا) **ve sâdece Ben,** kimim? (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbinizim,** (فَاتَّقُو) **o hâlde sakının,** kimden? (نِ) **Benden.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- İşte şüphesiz bu (İslâm dîni), (temel inanç hükümleri, asırların değişmesiyle değişime uğramayan) **tek bir din olarak sizin dîniniz** (ve şerîatiniz)**dir, Rabbiniz de ancak Benim! O hâlde sâdece Ben**(im emirlerime karşı gelmek)**den sakının."**

فَتَقَطَّعُٓوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًاۜ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(فَتَقَطَّعُٓوا) **Fakat onlar parçalara dönüştürdüler,** neyi? (اَمْرَهُمْ) (din) **işlerini,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** neye dönüştürdükleri hâlde? (زُبُرًا) **birçok kitaplara**

(ayırıcı oldukları hâlde), burada fiil, (جَعَلَ) mânâsını tezammun ettiği için bu kelime ikinci mef'ûlü düşmüştür ki takdîri (جَاعِلِينَ لَهُ زُبُرًا) şeklindedir, (كُلُّ حِزْبٍ) **her bir fırka,** ne ile? (بِمَا) **özellikle o şeyle ki,** nerededir? (لَدَيْهِمْ) **yanlarındadır,** o her bir fırka nedirler? (فَرِحُونَ) **ferahlanıcı kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Fakat onlar(ın ümmetleri, din) **işlerini aralarında farklı birçok kitaplara böldüler** (de, bu sebeple onlardan kimi Yahûdî, kimi Hristiyan, kimi de Mecûsî olarak, kitaplı-kitapsız birçok bâtıl dîne bölündüler). (Böylece) **her bir fırka,** (kendi doğruluğuna inanarak) **özellikle yanlarında bulunan** (din ve inanca sâhip olmak)**la ferahlanıcı kimselerdir.**

فَذَرْهُمْ فِى غَمْرَتِهِمْ حَتّٰى حِينٍ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(فَذَرْ) (Habîbim) **artık bırak,** kimi? (هُمْ) **onları,** nerede? (فِى غَمْرَتِهِمْ) (hakkı) **kaplayıp örten o sapıklıkları içerisinde,** bu kelime fâ'il mânâsında masdar olup kendisinden evvel bir mevsûf mahzûftur ki takdîri (فِى ضَلَالَةٍ غَامِرَةٍ) şeklindedir, *(el-Hâzin)* ne zamâna kadar? (حَتّٰى حِينٍ) **bir zamâna kadar.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Habîbim!) **Artık sen onları** (hakkı) **kaplayıp örten o sapıklıkları içerisinde** (tevbe edecekleri ya da ölüp gidecekleri) **bir zamâna kadar** (öylece) **bırak!**

اَيَحْسَبُونَ اَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهٖ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(اَيَحْسَبُونَ) (O kâfirler) **sanıyorlar mı,** neyi? (اَنَّمَا) **gerçekten o şey ki,** (نُمِدُّ) **yardım ediyoruz,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne ile? (بِهٖ) **o şeyle,** o şey de neden olduğu hâlde? (مِنْ مَالٍ) **maldan,** daha? (وَبَنِينَ) **ve oğullardan.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- (O inkârcılar) **sanıyorlar mı ki; gerçekten kendisiyle onlara yardım etmekte olduğumuz mal ve oğullardan ibâret şeyler.**

نُسَارِعُ لَهُمْ فِى الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

Bunları vererek ne yapıyoruz? (نُسَارِعُ) **Biz** (bunları vererek) **süratli davranıyoruz,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** nerede? (فِى الْخَيْرَاتِ) **iyi şeyler** (vermek)**de,** (بَلْ لَا يَشْعُرُونَ) **doğrusu** (böylece onlara azap etmek istediğimizi) **fark edemiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Biz (bu nîmetleri ihsân ederek) **onlar için iyi şeyler** (vermek)**de süratli davranıyoruz** (mu sanıyorlar)**?!**

Doğrusu onlar (hayvanlar gibi şuursuz varlıklar oldukları için, kendilerine verilen bunca imkânın iyiliklerine değil de, azaplarının artmasına sebep olacağını) **fark edemiyorlar.**

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(إِنَّ الَّذِينَ) **Gerçekten o kimseler ki,** (هُمْ) **özellikle onlar,** neden sebep? (مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ) **Rablerinden korktukları için,** nedirler? (مُشْفِقُونَ) (azâbına uğratılmaktan) **sakınıcı kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Şüphesiz o kimseler ki; ancak onlar Rablerinin korkusundan dolayı (O'nun azâbından) **sakınıcı kimselerdir.**

وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَالَّذِينَ) **Ve o kişiler ki,** (هُمْ) **ancak onlar,** neye? (بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) **Rablerinin âyetlerine,** nedirler? (يُؤْمِنُونَ) **îmân etmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Yine o kimseler ki; ancak onlar Rablerinin âyetlerin(in ve kitaplarının tümün)**e îmân etmektedirler.**

وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(وَالَّذِينَ) **Ve o kimseler ki,** (هُمْ) **ancak onlar,** kime? (بِرَبِّهِمْ) **Rablerine,** nedirler? (لَا يُشْرِكُونَ) **ortak koşmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- Bir de o kişiler ki; ancak onlar Rablerine (yaptıkları ibâdete hiçbir kimseyi) **ortak koşmazlar** (ve şirkin açığını ve gizlisini terk ederler).

وَالَّذٖينَ يُؤْتُونَ مَٓا اٰتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ اَنَّهُمْ اِلٰى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَۙ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَالَّذٖينَ) **Ve o kimseler ki,** ne yaparlar? (يُؤْتُونَ) **verirler,** neyi? (مَٓا) **o şeyleri ki,** (اٰتَوْا) **verdiler,** (وَقُلُوبُهُمْ) **hâlbuki onların kalpleri,** nedir? (وَجِلَةٌ) **korkucudur,** ne diye? (اَنَّهُمْ) **çünkü gerçekten onlar,** kime? (اِلٰى رَبِّهِمْ) **ancak Rablerin**(in hesap yurdu olan mahşer)**e,** nedirler? (رَاجِعُونَ) **dönücü kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Ayrıca o kimseler ki; vermiş oldukları (zekât ve sadaka gibi) **şeyleri, kendileri gerçekten Rablerin**(in hesap yurdu olan mahşer)**e dönücü kimselerdir diye** (dertlenerek ve o zaman amelleri reddedilirse hâlleri nice olacak diye) **kalpleri korku içinde olduğu hâlde vermektedirler.**

اُو۬لٰٓئِكَ يُسَارِعُونَ فِى الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(اُو۬لٰٓئِكَ) **İşte sana onlar,** (يُسَارِعُونَ) **koşuşmaktadırlar,** nerede? (فِى الْخَيْرَاتِ) **hayırlı şeyler**(i işlemek)**de,** daha? (وَهُمْ) **ve onlar,** niçin? (لَهَا) **özellikle onlar**(ı yapmak) **için,** nedirler? (سَابِقُونَ) **öne geçici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Habîbim!) **İşte sana! Onlar hayırlı şeyler**(i işlemek)**de** (birbirleriyle yarışırcasına) **koşuşmaktadırlar ve kendileri özellikle onlar**(ı yapmak) **için** (diğer insanlara karşı) **öne geçici kimselerdir.**

وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(وَلَا نُكَلِّفُ) **Ve yükümlü tutmayız,** kimi? (نَفْسًا) **hiçbir nefsi,** (اِلَّا وُسْعَهَا) **ancak gücünün yettiğiyle,** (وَلَدَيْنَا) **ve Bizim nezdimizde vardır,** ne? (كِتَابٌ) **kitaplar,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle kitap ki, (يَنْطِقُ) **konuşuyor,** neyi? (بِالْحَقِّ) **hakkı,** (وَهُمْ) **ve onlar,** (لَا يُظْلَمُونَ) **zulme uğratılmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Zâten Biz hiçbir nefsi gücünün yeteceğinden başkasıyla yükümlü tutmayız. (Dolayısıyla dostlarımızın takındığı bu vasıflar diğerlerinin yapamayacağı şeyler değildir.) **Hakkı konuş**(arak doğruyu açıklay)**an** (ve melekler tarafından kulların amellerinin yazıldığı) **kitaplar da ancak Bizim nezdimizdedir.** (Böylece) **onlar** (sevapları eksiltilerek ya da cezâları artırılarak) **zulme uğratılmazlar.**

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِى غَمْرَةٍ مِنْ هٰذَا وَلَهُمْ اَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(بَـلْ قُلُوبُهُـمْ) **Doğrusu onların kalpleri,** nerededir? (فِى غَمْرَةٍ) (hakkı) **kaplayıp örten büyük bir gaflet içerisindedir,** bu kelime fâ'il mânâsında masdar olup kendisinden evvel bir mevsûf mahzûftur ki takdîri (فِـى غَفْلَـةٍ غَامِـرَةٍ) şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* öyle gaflet ki neden? (مِنْ هٰذَا) **işte bu** (sâlih kulların vasıfları)**ndan,** (وَلَهُمْ) **ve onlar için vardır,** ne? (اَعْمَالٌ) **birçok ameller,** öyle ameller ki, (مِنْ دُونِ ذٰلِكَ) **işte sana bun**(ca şirk ve inkâr)**dan başka,** (هُـمْ) **onlar,** neyi? (لَهَا) **özellikle onları,** nedirler? (عَامِلُونَ) **dâimâ işleyici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- Doğrusu o (kâfir ola)**nların kalpleri, işte bu** (sâlih kulların vasıfları)**ndan** (habersiz olduğu için hakkı) **kaplayıp örten büyük bir gaflet içerisindedir.** (Habîbim!) **İşte sana! Onlar için bun**(ca şirk ve inkâr)**dan başka birçok** (çirkin) **ameller de vardır ki; kendileri özellikle onları** (aralıksız olarak) **dâimâ işleyici kimselerdir.**

حَتّٰى اِذَٓا اَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ اِذَا هُمْ يَجْـَٔرُونَۜ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(حَتّٰـى اِذَٓا اَخَذْنَـا) (Habîbim) **nihâyet yakaladığımız zaman,** kimi? (مُتْرَفِيهِـمْ) **onlardan nîmet bolluğu içinde kılınan kimseleri,** ne ile? (بِالْعَـذَابِ) **o azap ile,** (اِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** ne yaparlar? (يَجْـَٔـرُونَ) **yardım dilenerek bağırı**(p çağırmaya başla)**rlar.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- Nihâyet onlardan nîmet bolluğu içinde kılınan kimseleri, o (kuraklık) **azâb**(ı) **ile yakaladığımız zaman, birdenbire onlar yardım dilenerek bağırı**(p çağırmaya başla)**rlar.**

Bu âyet-i celîle Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bedduâsı sebebiyle Kureyş müşriklerine isâbet eden ve yedi sene sürerek kendilerini leş yemeğe muhtaç bırakan büyük kuraklıktan bahsetmektedir. *(el-Beğavî, 3/312; el-Kurtubî, 15/62; el-Kirmânî, 6/203)*

لَا تَجْـَٔرُوا الْيَوْمَ اِنَّكُمْ مِنَّا لَا تُنْصَرُونَ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(O zaman Biz onlara buyururuz ki:) (لَا تَجْـَٔرُوا) **yardım isteyerek bağır**(ıp çağır)**mayın,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) **bugün,** (اِنَّكُمْ) **zîrâ gerçekten siz,** bu makam ta'lîl içindir, kimden? (مِنَّا) **özellikle Bizden** (taraf), (لَا تُنْصَرُونَ) **yardım olunmayacaksınız.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (O zaman Biz onlara buyururuz ki:) **"Bugün yardım isteyerek bağır**(ıp dur)**mayın. Çünkü gerçekten siz özellikle Bizden** (taraf) **yardım olunmayacaksınız.**

قَدْ كَانَتْ اٰيَاتٖى تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَۙ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(قَدْ كَانَتْ) **Gerçekten oldu,** ne? (اٰيَاتٖى) **Benim âyetlerim,** nedir oldu? (تُتْلٰى) **peş peşe okunur,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** (فَكُنْتُمْ) **ama siz oldunuz,** neler üzerinde? (عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ) **ökçelerinizin üzerinde,** nedir oldunuz? (تَنْكِصُونَ) **gerisin geri dönüyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Gerçekten Benim âyetlerim sizin üzerinize art arda okunmaktaydı ama siz (onları dinleyip düşünmekten yüz çevirerek) **ökçelerinizin üzerinde gerisin geri** (îmândan) **dönmekteydiniz.**

مُسْتَكْبِرٖينَ بِهٖۗ سَامِرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

Ne olduğunuz hâlde îmândan geri dönüyordunuz? (مُسْتَكْبِرٖينَ) **büyüklük taslayan kimseler olarak,** ne sebebiyle? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** yâni Kâ'be'nin ehli olmanızı istismâr etmeniz sebebiyle, müfessirlerin cumhûruna göre; buradaki zamîr Beytullâh'a gitmektedir, müşriklerin Harem ehli olmakla iftiharları çok meşhur olduğu için zamîrin merciinin zikredilmesine ihtiyaç

duyulmamıştır, *(el-Beyzâvî)* daha ne olduğunuz hâlde? (سَامِرًا) **gece boyu konuşanlar olarak,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, *(et-Teysîr)* daha ne olduğunuz hâlde? (تَهْجُرُونَ) (hakkı) **sürekli terk ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- (Mekke ehli olmanızı istismâr edip) **onun sebebiyle** (Müslümanlara karşı) **büyüklük taslayan kimseler olarak** (inanmaktan geri duruyordunuz)! (Kur'ân hakkında şiir, sihir ve kehânet gibi tenkit sözlerini) **gece boyu konuşan kişiler hâlinde** (hakkı) **sürekli terk ediyordunuz** ***/sürekli hezeyanlarda bulunuyordunuz/.***

اَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ اَمْ جَٓاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ اٰبَٓاءَهُمُ الْاَوَّلِينَۘ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(اَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا) **Artık onlar iyice düşünmediler mi,** neyi? (اَلْقَوْلَ) **o** (İlâhî) **buyruğu**(n mânâlarını), (اَمْ جَٓاءَ) **yoksa geldi mi,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (مَا) **o şey ki,** (لَمْ يَأْتِ) **gelmedi,** kime? (اٰبَٓاءَهُمُ) **babalarına,** öyle babaları ki, (اَلْاَوَّلِينَ) **evvelkiler.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Artık o (Kur'ân'a düşman ola)**nlar o** (İlâhî) **buyruğu**(n lafız ve mânâsında bulunan bunca mûcizeyi) **iyice düşünmediler mi** (ki, onu ve kendisini getiren peygamberi hâlâ tasdîk etmediler)?!

Yoksa (İsmâ'îl *(Aleyhisselâm)*ın ümmeti ve zürriyeti olan) **evvelki babalarına gelmemiş olan** (kitap ve peygamber gibi hiç duymadıkları bir) **şey mi onlara geldi** (de, onun için bunu yadırgadılar. Hâlbuki onların babalarına gelmediyse de, atalarına kitap ve rasûl gelmişti)?!

اَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَۘ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(اَمْ لَمْ يَعْرِفُوا) **Yâhut tanımadılar mı,** kimi? (رَسُولَهُمْ) **rasûllerini,** (فَهُمْ) **bu sebeple onlar,** kimi? (لَهُ) **özellikle onu,** nedirler? (مُنْكِرُونَ) **inkâr edici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- Yâhut rasûllerini (emânet, sadâkat ve güzel ahlâka sâhip biri olarak) **tanımadılar da, bu sebeple mi onlar özellikle onu inkâr edicilerdir?!**

(Hayır! Pekâlâ tanıdılar fakat sâdece kıskançlık ve inatları yüzünden inkârlarını sürdürdüler.)

اَمْ يَقُولُونَ بِهٖ جِنَّةٌۜ بَلْ جَٓاءَهُمْ بِالْحَقِّ وَاَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(اَمْ يَقُولُونَ) **Yoksa diyorlar mı,** neyi diyorlar mı? (بِهٖ) **özellikle onda vardır,** ne? (جِنَّةٌ) **bir tür delilik,** (بَلْ جَٓاءَ) **doğrusu o** (Rasûlüm) **getirmiştir,** bu fiil ileride gelen (بـ) harf-i ceri sebebi ile "Getirdi" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getirdi? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِالْحَقِّ) **hakk** (olan İslâm)**ı,** (وَاَكْثَرُهُمْ) **ama onların çoğu,** neyi? (لِلْحَقِّ) **özellikle hakkı,** nedirler? (كَارِهُونَ) **çirkin görücü kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Yoksa onlar: "Özellikle onda bir tür delilik vardır" mı diyorlar?! Doğrusu o (âhir zaman peygamberi) **onlara** (inkâr edilemeyecek bir) **hakk** (olan İslâm'ı ve Kur'ân)**ı getirmiştir. Ama onların çoğu** (tercihlerini bâtıldan yana kullandıkları için cibilliyetlerinde bulunan bozukluk nedeniyle) **hakkı çirkin görücü kimselerdir.**

وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ اَهْوَٓاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فٖيهِنَّۜ
بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَۜ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَلَوِ اتَّبَعَ) **Eğer tâbi olsaydı,** ne? (اَلْحَقُّ) **hak,** neye? (اَهْوَٓاءَهُمْ) **onların kötü arzularına,** (لَفَسَدَتْ) **elbette** (çoktan) **fesâda uğramıştı,** ne? (اَلسَّمٰوَاتُ) **gökler,** daha? (وَالْاَرْضُ) **ve yer**(ler), daha? (وَمَنْ) **ve o şeyler ki,** nerededir? (فٖيهِنَّ) **onların içerisinde,** (بَلْ اَتَيْنَا) **doğrusu Biz getirdik,** bu fiil ileride gelen (بـ) harf-i ceri sebebi ile "Getirdik" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getirdik? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِذِكْرِهِمْ) **öğütlerini** (ihtivâ eden Kur'ân'ı), (فَهُمْ) **ama onlar,** neden? (عَنْ ذِكْرِهِمْ) **özellikle o öğütlerinden,** nedirler? (مُعْرِضُونَ) **yüz çevirici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Hak (olan peygamberin getirdikleri) **onların kötü arzularına** (göre) **uya**(rlana)**cak olsaydı, elbette gökler de, yer**(ler) **de ve onlarda bulunan kimseler**(in hâlleri) **de** (şimdiye kadar çoktan) **fesâda uğramıştı.**

Doğrusu Biz onlara öğütlerini (ihtivâ eden Kur'ân'ı) */şereflerini (kazandıracak peygamberi ve Kur'ân'ı)/* **getirdik. Fakat onlar özellikle kendi öğütlerinden */kendi şereflerinden/* yüz çevirici kimselerdir.**

اَمْ تَسْـَٔلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(اَمْ تَسْـَٔلُ) **Yoksa sen istiyor musun,** kimden? (هُمْ) **onlardan,** neyi? (خَرْجًا) **bir harçlığı** (ve ücreti), (فَخَرَاجُ رَبِّكَ) **işte senin Rabbinin harçlığı** (sana ihsân edeceği rızkı), nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (خَيْرُ الرَّازِقِينَ) **rızık verenlerin hayırlısıdır.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- Yoksa sen (tebliğine karşılık) **onlardan bir** (ücret ve) **harçlık mı istiyorsun?! İşte senin Rabbinin harçlığı** (ve sana ihsân edeceği rızkı daha bol ve devamlı olduğu için herkesin verdiğinden) **çok hayırlıdır. Zâten ancak O, rızık verenlerin hayırlısıdır.**

وَاِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(وَاِنَّكَ) **Ve şüphesiz ki sen,** (لَتَدْعُو) **elbette dâvet etmektesin,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye? (اِلٰى صِرَاطٍ) **bir yola,** öyle yol ki, (مُسْتَقِيمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- (Habîbim!) **Şüphesiz ki sen onları elbette dosdoğru bir yola dâvet etmektesin** (ki akıl da onun doğruluğuna şâhitlik yapmaktadır ve ithâmını gerektirecek hiçbir eğrilik barındırmamaktadır).

وَاِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(وَاِنَّ الَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhirete,** işte onlar, neden? (عَنِ الصِّرَاطِ) **özellikle o yoldan,** nedirler? (لَنَاكِبُونَ) **elbette sapıcı kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Ama şüphesiz o kimseler ki; âhirete îmân etmemektedirler, elbette (onlar) **o** (dosdoğru) **yoldan sap**(ıp cehennem yoluna dâhil ol)**an kimselerdir.**

وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلَجُّوا فِى طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(وَلَوْ رَحِمْنَا) **Ve eğer Biz acısaydık,** kime? (هُمْ) **onlara,** daha ne yapsaydık? (وَكَشَفْنَا) **ve açsaydık,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** kimdedir? (بِهِمْ) **onlardadır,** o şey neden olduğu hâlde? (مِنْ ضُرٍّ) **herhangi bir zarardan,** (لَلَجُّوا) **elbette ısrâr ederlerdi,** nerede? (فِى طُغْيَانِهِمْ) **azgınlıkları içerisinde,** ne oldukları hâlde? (يَعْمَهُونَ) **bocalar oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (Habîbim!) **Eğer Biz onlar**(ın: "Akrabâlık hakkı için duâ et de, bu kuraklıktan kurtulalım" diyerek sana başvurmaların)**a acısaydık da, kendilerinde bulunan zararı** (ve kıtlığı) **açacak olsaydık, elbette onlar** (tevbe etmeyip yine) **bocalar oldukları hâlde azgınlıkları** (ve hakka karşı düşmanlıkları) **içerisinde ısrâr ederlerdi.**

وَلَقَدْ اَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(وَلَقَدْ اَخَذْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak yakalamıştık,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne ile? (بِالْعَذَابِ) **o** (açlık ve kıtlık gibi) **azapla**(rla), (فَمَا اسْتَكَانُوا) **ama o** (geriye kala)**nlar boyun eğmemişlerdi,** kim için? (لِرَبِّهِمْ) **Rableri**(nin emirlerine itâat) **için,** daha ne yapmıyorlar? (وَمَا يَتَضَرَّعُونَ) **yine de yalvarıp yakarmıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- (Nitekim) **andolsun ki; muhakkak Biz onları**(n önderlerini) **o** (açlık ve kıtlık gibi) **azapla**(rla) **elbette yakalamıştık, ama o** (geriye kala)**nlar Rableri**(nin emirlerine itâat) **için boyun eğmemişlerdi. Yine de yalvarıp yakarmıyorlar!**

حَتّٰى اِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ اِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(حَتّٰى اِذَا فَتَحْنَا) **Nihâyet açtığımız zaman,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (بَابًا) **bir kapıyı,** öyle kapı ki, (ذَا عَذَابٍ) **büyük bir azap sâhibi,** öyle azap ki, (شَدِيدٍ) **çok şiddetli olan,** (اِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** ne sebebiyle? (فِيهِ) **onun sebebiyle,** burada harf-i cer sebebiyye içindir, *(el-Âlûsî)* nedirler? (مُبْلِسُونَ) **ümit kesicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Nihâyet onların üzerine (esâret ve öldürülmeden daha) **çok şiddetli bir azâba sâhip olan** (kıtlık ve açlık, Mekke Fethi, ölüm ânı ve mahşere çıkış gibi) **bir**(er) **kapı açtığımız zaman, birdenbire onlar o sebeple** (tüm hayırlardan) **ümit kesicilerdir.**

وَهُوَ الَّذٖٓى اَنْشَاَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَؕ قَلٖيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَهُوَ) **Ve ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zâttır ki,** (اَنْشَاَ) **îcâd etti,** kim için? (لَكُمُ) **sizin için,** neyi? (اَلسَّمْعَ) **kulakları,** daha? (وَالْاَبْصَارَ) **ve gözleri,** daha? (وَالْاَفْـِٔدَةَ) **ve kalpleri,** (قَلٖيلًا مَا) (şükür nâmına) **çok az olucu bir şeyle,** bu kelime kendisinden sonra gelen fiilin mahzûf olan mef'ûlü mutlağının sıfatı olmak üzere mensûbdur, (مَا) harfi mânâyı te'kîd için ziyâde edilmiştir ki takdîri (تَشْكُرُونَ شُكْرًا قَلٖيلًا) şeklindedir, *(el-Beyzâvî, el-Âlûsî)* (تَشْكُرُونَ) **şükrediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zattır ki; sizin** (Kur'ân âyetlerini ve cihanda bulunan âyetleri fark edip tefekkür edebilmeniz) **için kulaklar, gözler ve kalpler îcât etmiştir.**

(O'nun bunca nîmetlerine karşı şükür nâmına) **çok az olan bir şeyle şükrediyorsunuz.**

وَهُوَ الَّذٖى ذَرَاَكُمْ فِى الْاَرْضِ وَاِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(وَهُوَ) **Ve ancak O,** kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle Zâttır ki,** (ذَرَا) **yaratıp yaydı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O**(nun hesap yurdu)**na,** (تُحْشَرُونَ) **haşrolunacaksınız.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; yer**(yüzün)**de sizi yaratıp yaymıştır.**

Siz de (ölüp dirilmenizin ardından kıyâmet günü) **ancak O'n**(nun hesap yurdu)**a** (sevk edilip) **haşrolunacaksınız!**

وَهُوَ الَّذٖى يُحْيٖ وَيُمٖيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِؕ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَهُوَ) **Ve ancak O,** kimdir? (اَلَّذِى) **O Zâttır ki,** (يُحْيِ) **sürekli diriltmektedir,** daha? (وَيُمِيتُ) **ve sürekli öldürmektedir,** (وَلَهُ) **ve ancak O'n**(un emir ve buyruğu)**ndan dolayıdır,** burada harf-i cer ta'lîl içindir, *(el-Beyzâvî)* ne? (اِخْتِلَافُ الَّيْلِ) **gecenin birbiri ardınca gidip gelmesi,** daha? (وَالنَّهَارِ) **gündüzün de,** (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) **hâlâ anlamayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; sürekli diriltmekte ve öldürmektedir.**

Gece ve gündüzün birbiri ardınca gidip gelmesi de */(artıp eksilerek) farklılık arz etmesi de/* **ancak O'n**(un emir ve buyruğu)**ndan dolayıdır.**

Siz (bu gerçekleri düşünüp de her şeyin Bizim irâde ve kudretimiz dâhilinde bulunduğunu ve sizi dirilteceğimize dâir vaadimizin hak olduğunu) **hâlâ anlamayacak mısınız?!**

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْاَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(بَلْ قَالُوا) **Doğrusu o** (Mekke'de şirk koşa)**nlar söylediler,** neyi? (مِثْلَ مَا) **o şeyin benzerini ki,** (قَالَ) **demişti,** kim? (اَلْاَوَّلُونَ) **evvelki** (kâfir)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Doğrusu o (Mekke'de şirk koşa)**nlar** (bu hakîkatlerden hiçbirini anlamayıp) **evvelki** (kâfir)**lerin söylemiş olduğu şeyin bir benzerini söylediler.**

قَالُوٓا ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(قَالُوٓا) **Dediler,** neyi dediler? (ءَاِذَا مِتْنَا) **biz öldüğümüz zaman mı,** daha? (وَكُنَّا) **ve biz olduğumuzda mı,** nedir olduğumuzda? (تُرَابًا) (dağılmış) **bir toprak,** daha? (وَعِظَامًا) **ve** (çürümüş) **birtakım kemikler,** (ءَاِنَّا) **gerçekten biz mi,** kimleriz? (لَمَبْعُوثُونَ) **elbette diriltilmiş kimseler** (hâlinde kabirlerimizden çıkartılacağız).

Meâl-i Şerîf - 82

82- Dediler ki: "Biz öldüğümüz zaman mı; (dağılmış) **bir toprak ve** (çürümüş) **birtakım kemikler olduğumuzda mı; gerçekten biz mi elbette diriltilmiş kimseler** (hâlinde mahşere sevkedileceğ)**iz?!**

لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَاٰبَٓاؤُ۬نَا هٰذَا مِنْ قَبْلُ اِنْ هٰذَٓا اِلَّٓا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(لَقَدْ وُعِدْنَا) **Andolsun ki; muhakkak vaad olunmuştuk,** kim? (نَحْنُ) **biz,** daha? (وَاٰبَٓاؤُ۬نَا) **babalarımız da,** ne ile? (هٰذَا) **işte bununla,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bu** (Kur'â)**ndan önce,** (اِنْ هٰذَٓا) **işte bu** (diriltilme haberi) **değildir,** (اِلَّٓا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ) **ancak evvelkilerin yazıp çizmiş olduğu asılsız şeylerdir.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- Andolsun ki; gerçekten biz de, babalarımız da daha (peygamber gönderilmeden) **önce işte bununla vaad olunmuştuk. İşte bu** (diriltilme haberi), **ancak evvelkilerin yazıp çizmiş olduğu asılsız şeylerdir."**

قُلْ لِمَنِ الْاَرْضُ وَمَنْ فِيهَٓا اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (لِمَنِ) **kime âittir,** ne? (الْاَرْضُ) **yer**(yüzü), daha? (وَمَنْ) **ve o kimseler ki,** buradaki (مَنْ) harfi, akıllıları tağlîb yoluyla kullanılmışsa da yeryüzünde bulunan akılsız mahlûkāt da buna dâhildir, neredeydir? (فِيهَٓا) **onun içindedir,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (تَعْلَمُونَ) **biliyorsunuz** (öyleyse cevap verin). Burada (اِنْ) şartının cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَأَجِيبُوا) şeklindedir *(et-Teysîr)*.

Meâl-i Şerîf - 84

84- (Habîbim! O inkârcılara) **de ki: "Yer**(yüzü) **ve içinde bulunan** (canlı-cansız varlık)**lar** (yaratılma, mülkiyet ve yönetim bakımından) **kime âittir? Eğer siz** (bu husûsu) **bilmekte olduysanız** (cevap verin)**!"**

سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(سَيَقُولُونَ) **Muhakkak diyecekler,** neyi diyecekler? (لِلّٰهِ) (yer ve içindekiler) **Allâh'a âittir,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) **o hâlde iyice düşünmeyecek misiniz.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- Muhakkak ki onlar (derin düşünmeye muhtaç olmadan mecbûren) "(Yer ve içindekiler) **Allâh'a âittir" diyeceklerdir.**

(Onların bu îtirâfı üzerine kendilerini rezil etmek için) **de ki:** "(Bunu bildiğiniz hâlde) **hâlâ iyice düşün**(üp de âlemleri yoktan yaratan Zâtın onları tekrar var etmeye güçlü olduğuna îmân et)**meyecek misiniz?!"**

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (مَنْ) **kim,** nedir? (رَبُّ السَّمٰوَاتِ) **göklerin Rabbidir,** öyle gökler ki, (اَلسَّبْعِ) **yedi** (kat), daha nedir? (وَرَبُّ الْعَرْشِ) **Arş'ın Rabbi,** öyle Arş ki, (اَلْعَظِيمِ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- (Rasûlüm! O düşüncesizlere) **de ki: "Kim o yedi** (kat) **göklerin ve o**(nlara göre) **çok büyük olan Arş'ın Rabbi** (yaratıcısı ve yöneticisi)**dir?"**

سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(سَيَقُولُونَ) **Kesinlikle diyecekler,** neyi diyecekler? (لِلّٰهِ) (göklerin ve Arş'ın yönetimi) **Allâh'a âittir,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَفَلَا تَتَّقُونَ) **o hâlde** (O'nun azâbından) **iyice sakınmayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- (Bu soru karşısında da) **kesinlikle onlar:** "(Göklerin ve Arş'ın yönetimi) **Allâh'a âittir" diye** (îtirâfa kendilerini mecbur hissede)**ceklerdir.**

(Habîbim! Onları susturmak ve azarlamak için) **de ki:** "(Bu gerçeklerin farkında olduğunuz hâlde) **hâlâ** (O'nun azâbından) **iyice sakınmayacak mısınız?!"**

قُلْ مَنْ بِيَدِهٖ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(قُلْ) (Habîbim bu sefer onlara) **söyle,** neyi söyle? (مَنْ) **kim,** nedir? (بِيَدِهٖ) **ancak O'nun tasarrufundadır,** ne? (مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyin mülkünün**

tamâmı (ve yönetimi), (وَهُوَ) **üstelik O,** ne yapar? (يُجِيرُ) (istediğini) **korur,** daha? (وَلَا يُجَارُ) **ama** (kimse) **korunulamaz,** kime karşı? (عَلَيْهِ) **O'na karşı,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (تَعْلَمُونَ) **biliyorsunuz.** Burada (اِنْ) şartının cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَأَجِيبُوا) şeklindedir. *(et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 88

88- (Habîbim! Bu sefer onlara) **de ki: "Kimdir O zât ki; Her bir şeyin mülkünün tamâmı** (ve bütün mahlûkātın mülkiyeti ve yönetimi) **ancak Kendi tasarrufundadır, üstelik Kendisi** (istediği şeyi dilediğinden) **korur, fakat O'na rağmen** (hiçbir kimse) **korunulamaz?! Eğer** (bu gücün yegâne sâhibini) **bilmekte olduysanız** (cevap verin bakalım)**!"**

سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ فَاَنّٰى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(سَيَقُولُونَ) **Şüphesiz diyecekler,** neyi diyecekler? (لِلّٰهِ) (bütün bu üstün sıfatlar) **Allâh'a âittir,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (فَاَنّٰى) **peki ya nasıl,** (تُسْحَرُونَ) **büyülen**(miş gibi doğru yoldan çevril)**iyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- Şüphesiz ki onlar: "(Bu üstün kuvvet ve yüce mülkiyet) **sâdece Allâh'a âittir" diye**(kendilerini îtirâfa mecbur hissede)**ceklerdir.**

(Sen de ayıplamak ve kınamak üzere onlara) **de ki: "Peki ya nasıl büyülen**(miş gibi doğru yoldan çevril)**iyorsunuz?!"**

بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(بَلْ اَتَيْنَا) **Doğrusu Biz getirdik,** bu fiil ileride gelen (بَا) harf-i ceri sebebi ile "Getirdik" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getirdik? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِالْحَقِّ) **hakk** (olan tevhîd inancın)**ı,** (وَاِنَّهُمْ) **hâlbuki gerçekten onlar,** nedirler? (لَكَاذِبُونَ) **elbette** (Allâh'ın ortağı var derken) **yalan söyleyen kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Doğrusu Biz o (şirk koşa)**nlara hakk** (olan tevhîd ve âhiret inancın)**ı getirdik, ama onlar gerçekten** (hakkı inkâr içerikli sözler sarf ederken) **elbette yalan söyleyen kimselerdir.**

مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ اِلٰهٍ اِذًا لَذَهَبَ كُلُّ اِلٰهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(مَا اتَّخَذَ) **Edinmemiştir,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (مِنْ وَلَدٍ) **hiçbir çocuğu,** (وَمَا كَانَ) **ve bulunmamıştır,** buradaki fiil (وُجِدَ) mânâsında tâmmedir, kiminle berâber? (مَعَهُ) **O'nunla berâber,** ne? (مِنْ اِلٰهٍ) **hiçbir ilâh,** (اِذًا لَذَهَبَ) (başka ilâhlar olsaydı) **o zaman elbette** (kendi yönetim sahasına) **götürürdü,** kim? (كُلُّ اِلٰهٍ) **her bir ilâh,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** daha ne yapardı, (وَلَعَلَا) **ve elbette üstünlük sağlardı,** kim? (بَعْضُهُمْ) **onların bir kısmı,** kime karşı? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısma,** (سُبْحَانَ اللّٰهِ) **Allâh'ı tesbîh ile** (tenzîh eder ve uzak tutarım), neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يَصِفُونَ) (O'nun hakkında noksan sıfatlarla) **vasıflama yapmaktadırlar.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- (Herhangi bir şeye benzemekten son derece mukaddes ve herhangi bir şeye ihtiyaçtan ziyâdesiyle münezzeh olan) **Allâh hiçbir çocuk edinmemiştir. Kendisiyle birlikte hiçbir ilâh da mevcut olmamıştır.**

(Başka ilâhlar olsaydı) **o zaman elbette her bir ilâh kendi yaratmış olduğu şeyleri** (kendi mülkiyet sahasına) **götürürdü ve** (mülkünü diğerlerinden ayrı hâle getirirdi, hâl böyle olunca da dünyâ hükümdârları gibi aralarında savaşlar çıkar ve) **mutlaka onların bir kısmı diğer bir kısma karşı üstünlük sağlardı.**

(Bu durumda ise her şeyin yegâne hükümranlığı hiçbirine kalmazdı. Artık) **o** (müşrik ola)**nların** (Allâh'a ortak isnâd etme husûsunda Yüce Zâtını) **vasıflamakta oldukları** (noksanlık ifâde eden) **şeylerden Allâh'ı tesbîh ile** (tenzîh eder ve uzak tutarım).

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

Öyle Allâh'ı tesbîh ederim ki, (عَالِمِ الْغَيْبِ) **bütün görünmeyenleri bilici olanı,** daha? (وَالشَّهَادَةِ) **bütün görünenleri de,** (فَتَعَالٰى) **işte O dâimâ çok yüce oldu,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يُشْرِكُونَ) (Kendisine) **ortak koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- O tüm görünmeyenleri ve bütün görünenleri bilen (Allâh-u zü'l-Celâl)**i** (bütün ortaklardan tenzîh ederim)**! İşte O** (Allâh-u Te'âlâ)**, onların ortak koşmakta oldukları şeylerden dâimâ çok yüce olmuştur.**

قُلْ رَبِّ اِمَّا تُرِيَنِّى مَا يُوعَدُونَۙ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(قُلْ) (Habîbim! Bana duâ ederken) **söyle,** neyi söyle? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِمَّا تُرِيَنْ) **ya gerçekten gösterecek olursan,** kime? (نِى) **bana,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (يُوعَدُونَ) **o** (müşrik ola)**nlar tehdit olunuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- (Habîbim! Kâfirlerin korkutulduğu azâbın büyüklüğü karşısında sen bile Bana sığınarak) **de ki: "Ey Rabbim! Onların tehdit olunduğu o** (korkunç) **şeyi ya gerçekten bana gösterecek olursan.**

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِى فِى الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(رَبِّ) **Ey Rabbim,** (فَلَا تَجْعَلْ) **artık bırakma**(yıp onların arasından çıkar), kimi? (نِى) **beni,** nerede? (فِى الْقَوْمِ) **o toplum içinde,** öyle toplum ki, (اَلظَّالِمِينَ) **zâlimler.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- Ey Rabbim! O hâlde Sen beni o (şirk koşan) **zâlimler topluluğu içinde bırakma**(yıp onların arasından çıkar)."

وَاِنَّا عَلٰٓى اَنْ نُرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(وَاِنَّا) (Habîbim) **zâten şüphesiz Biz,** neye? (عَلٰٓى اَنْ نُرِىَ) **göstermemize,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (نَعِدُ) **tehdit ediyoruz,** kimi? (هُمْ) **onları,** kimiz? (لَقَادِرُونَ) **elbette kādirler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 95

95- (Habîbim!) **Zâten şüphesiz Biz onları tehdit etmekte olduğumuz o şeyi sana** (şimdi hemen) **göstermemize elbette Kādirleriz.**

(Lâkin kiminin kendisi veyâ nesli îmân edeceğinden, kimi de seninle komşu olduğu için şimdilik azaplarını geciktiriyoruz.)

اِدْفَعْ بِالَّت۪ي هِيَ اَحْسَنُ السَّيِّئَةَۜ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(اِدْفَعْ) (Habîbim) **defet,** ne ile? (بِالَّت۪ي) **o şeyle ki,** (هِيَ) **o,** nedir? (اَحْسَنُ) **en güzel olucudur,** yâni en güzel olan hasleti işleyerek savuştur, neyi? (اَلسَّيِّئَةَ) **o en kötü olan şeyi,** (نَحْنُ) **Biz,** kimiz? (اَعْلَمُ) **çok iyi bilici,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (يَصِفُونَ) (seni kötü sıfatlarla) **vasıflamaktadırlar.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- (Habîbim! Dîne bir zarar getirmemek şartıyla) **o en kötü olan** (inkârcılığ)**ı,** (onlarla savaş etmekle emrolununcaya kadar) **o kendisi en güzel olan** (görmezden gelme muâmelesi) **ile savuştur.**

(Zâten) **Biz onların** (seni) **vasıflamakta oldukları** (kötü) **şeyleri çok iyi biliciyiz!** (Biz vakti gelince onları cezâlandıracağız, sen sabretmeye devâm et.)

وَقُلْ رَبِّ اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاط۪ينِۙ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(وَقُلْ) (Habîbim! Bana duâ ederken) **söyle,** neyi söyle? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اَعُوذُ) **sürekli sığınıyorum,** kime? (بِكَ) **Sana,** neden? (مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاط۪ينِ) **şeytanların türlü türlü dürtücü vesveselerinden.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- (Habîbim! Seni Benim emirlerime karşı çıkmaya teşvik eden şeytanlardan sığınmak için) **de ki: "Ey Rabbim! Şeytanların türlü türlü dürtücü vesveselerinden Sana sığınıyorum.**

وَاَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(وَاَعُوذُ) **Yine sürekli sığınıyorum,** kime? (بِكَ) **sana,** (رَبِّ) **ey Rabbim,** neden? (اَنْ يَحْضُرُو) **gelmelerinden,** kime? (نِ) **bana,** yâni benim yanımda bulunmalarından.

Meâl-i Şerîf - 98

98- Rabbim! Yine ben (namazda iken, Kur'ân okurken, uyurken ve özellikle son nefeste) **o** (şeyta)**nların benim yanımda bulunmalarından sürekli Sana sığınıyorum."**

حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِۙ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَ) **Nihâyet geldiği zaman,** kime? (اَحَدَهُمْ) **onların birine,** ne? (اَلْمَوْتُ) **ölüm,** (قَالَ) **der,** ne der? (رَبِّ) **ey Rabbim** (ve ey ölüm melekleri), (اِرْجِعُو) **geri çevirin,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- (O kâfirler şirk koşmayı sürdüreceklerdir.) **Nihâyet onların birine ölüm geldiği zaman** (yaptıklarına pişmân olarak) **der ki: "Ey Rabbim** (ve ey ölüm melekleri)**! Beni** (hayâta) **geri çevirin.**

لَعَلّٖٓى اَعْمَلُ صَالِحًا فٖيمَا تَرَكْتُ كَلَّاۜ اِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَٓائِلُهَاۜ
وَمِنْ وَرَٓائِهِمْ بَرْزَخٌ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(لَعَلّٖى) **Ola ki ben,** (اَعْمَلُ) **işlerim,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih bir ameli,** nerede? (فٖيمَا) **o** (yaşadığım) **yerdeki,** (تَرَكْتُ) (îmânı ve ameli) **terk etmiştim,** (كَلَّا) **hayır** (onun bu talebi aslâ kabûl görmeyecektir), (اِنَّهَا) **şüphesiz o** (isteği), nedir? (كَلِمَةٌ) **bir sözdür,** öyle söz ki, (هُوَ) **sâdece o,** nedir? (قَٓائِلُهَا) **onu söyleyi**(p yine kendisi dinleyi)**cidir,** (وَمِنْ وَرَٓائِهِمْ) **onların önlerinde ise vardır,** ne? (بَرْزَخٌ) (dünyâya geri dönmesine) **bir engel** (olan kabir), ne zamâna kadar? (اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) **diriltilecekleri güne kadar.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- Ola ki ben, (îmânı) **terk etmiş olduğum o yerde** (namaz, oruç, hac ve zekât gibi yapmam gereken) **sâlih bir amel işlerim."**

(Ölürken böyle diyene şöyle cevap verilir:) **Hayır!** (Onun bu talebi aslâ kabûl görmeyecektir.) **Şüphesiz o** (hayâta döndürülme talebi uğrunda sarf ettiği laf), (öyle boş) **bir sözdür ki, onu sâdece kendisi söyle**(yip yine kendisi dinle)**yicidir.**

(Ölümlerinin ardından) **onların önlerinde ise,** (kabirlerinden) **diriltilecekleri o** (kıyâmet) **gün**(ün)**e kadar** (devâm edecek) **bir engel vardır** (ki, o ölüm engeli ve kabir âlemi onların tekrar dünyâ hayâtına dönmelerine bir mânî olarak kalacaktır, âhiretteki hayatları ise dünyâdan çok farklı azaplara mahal olacaktır).

فَاِذَا نُفِخَ فِى الصُّورِ فَلَٓا اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

(فَاِذَا نُفِخَ) **Sonra üfürüldüğü zaman,** nereye? (فِى الصُّورِ) **Sûr'un içine,** (فَلَٓا اَنْسَابَ) **artık soylar** (faydalı) **olmayacaktır,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** ne zaman? (يَوْمَئِذٍ) **işte o gün,** daha ne olacak? (وَلَا يَتَسَٓاءَلُونَ) **ve birbirlerine** (hâl hatır) **sormayacaklardır.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- Nihâyet (İsrâfîl *(Aleyhisselâm)* tarafından kıyâmetin kopması için) **Sûr'un içerisine üfürüldüğü zaman, artık işte o gün** (karşılaşacakları zorluktan dolayı) **aralarında** (dünyâda olduğu gibi) **soy**(bağ)**lar**(ının bir faydası) **olmayacaktır, onlar birbirlerine de** (hâl-hatır) **sormayacaklardır.**

فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(فَمَنْ) **Artık her kim,** (ثَقُلَتْ) **ağır olursa,** ne? (مَوَازِينُهُ) **tartılan** (hayırlı amel ve inanç)**ları,** (فَاُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (هُمْ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْمُفْلِحُونَ) **felâha erenlerdir.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- (Habîbim!) **Artık kimin tartılan** (hayırlı amel ve inanç)**ları ağır olursa, işte sana! Ancak onlar** (umduklarına kavuşup korktuklarından kurtularak) **felâha erenlerin ta kendileridir.**

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰٓئِكَ الَّذِينَ خَسِرُٓوا اَنْفُسَهُمْ فِى جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(وَمَنْ) **Ama her kim,** (خَفَّتْ) **kıymetsiz olursa,** bu kelimeye lügatta da karşılığı olan bu mânânın verilmesi tercih edilmiştir, zîrâ kâfirlerin amelleri mîzâna konulmayacaktır, *(el-Mazharî, 6/405)* neler kıymetsiz olursa? (مَوَازِينُهُ) **tartılan**

(hayır)ları, (فَاُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** kimdirler? (اَلَّذِينَ) **öyle kimselerdir ki,** (خَسِرُوٓا) **zarara uğrattılar,** neyi? (اَنْفُسَهُمْ) **kendi nefislerini,** daha kimdirler? (فِى جَهَنَّمَ) **cehennem içerisinde,** nedirler? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcılardır.**

Meâl-i Şerîf - 103

103- Ama kimin (îmânı olmadığı için hiçbir iyiliği îtibâra alınmayarak) **tartılan** (hayır)**ları kıymetsiz olursa, işte sana! Onlar, ancak o kimselerdir ki kendi nefislerini zarara uğratmıştırlar,** (üstelik) **cehennem içerisinde de ebedî kalıcılardır.**

تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(تَلْفَحُ) **Vurup yakacaktır,** neyi? (وُجُوهَهُمْ) **yüzlerini,** ne? (اَلنَّارُ) **o** (cehennem) **ateş**(inin alevleri), (وَهُمْ) **ve onlar,** nerede? (فِيهَا) **onun içerisinde,** nedirler? (كَالِحُونَ) **dudakları dişlerinden çekilmiş** (vaziyette sırıtır) **kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 104

104- O (cehennem) **ateş**(inin alevleri) **onların yüzlerini yakacaktır. Böylece onlar orada** (yanmış-yıkılmış ve) **dudakları** (aşağı yukarı doğru açılıp) **dişlerinden çekilmiş** (vaziyette sırıtır) **kimselerdir.**

اَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتٖى تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(Allâh-u Te'âlâ kâfirlere cehennemde şöyle buyuracak:) (اَلَمْ تَكُنْ) **olmamış mıydı,** ne? (اٰيَاتٖى) **Benim âyetlerim,** nedir olmamış mıydı? (تُتْلٰى) **peşpeşe okunur,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** (فَكُنْتُمْ) **ama siz olmuştunuz,** neyi? (بِهَا) **özellikle onları,** nedir olmuştunuz? (تُكَذِّبُونَ) **yalanlıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- (Orada onları kınamak ve suçlarını hatırlatmak için kendilerine şöyle soracağız:)

"Benim âyetlerim sizin karşınızda art arda okunmakta değil miydi?! Ama siz onları sürekli yalanlamakta olmuştunuz."

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَٓالّٖينَ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (غَلَبَتْ) **gâlip geldi,** kimin üzerine? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** ne? (شِقْوَتُنَا) **şekāvetimiz,** yâni bedbahtlığımız ve azgınlığımız, (وَكُنَّا) **ve biz olduk,** nedir olduk? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle toplum ki, (ضَالِّينَ) (doğru yoldan) **sapıtan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Dediler ki: "Ey Rabbimiz! (Kötü amellerimiz sebebiyle) **şekāvetimiz** (bedbahtlığımız ve azgınlığımız) **bize gâlip geldi de böylece biz** (doğru yoldan) **sapıtanlar topluluğu olduk.**

رَبَّنَا اَخْرِجْنَا مِنْهَا فَاِنْ عُدْنَا فَاِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(رَبَّنَا) **Ey Rabbimiz,** (اَخْرِجْ) **çıkar,** kimi? (نَا) **bizi,** nereden? (مِنْهَا) **buradan,** (فَاِنْ عُدْنَا) **eğer** (kâfirliğe) **dönecek olursak,** (فَاِنَّا) **artık gerçekten biz,** kimleriz? (ظَالِمُونَ) **zâlimler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 107

107- Ey Rabbimiz! Bizi buradan çıkar, eğer (inkâra) **dönecek olursak artık gerçekten biz** (nefislerine) **zulüm yapan** (ve cezâyı hak eden) **kimseler** (olduğumuzu kendimiz de kabûl edeceğ)**iz."**

قَالَ اخْسَؤُا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** ne buyurdu? (اِخْسَؤُا) (rahmetimden) **uzak olun,** nerede? (فِيهَا) **orada,** daha? (وَلَا تُكَلِّمُو) **ve konuşmayın,** kiminle? (نِ) **Benimle.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- (Allâh-u Te'âlâ onların ümîdini kırmak üzere) **buyurdu ki:** "(Kovulmuş köpek gibi) **orada** (rahmetimden) **uzak olun ve Benimle konuşmayın!**

اِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا
وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(اِنَّهُ) **Çünkü şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (كَانَ) (dünyâda) **idi,** ne? (فَرِيقٌ) **bir fırka,** öyle fırka ki kimden olucu? (مِنْ عِبَادِى) **kullarımdan,** nedir idi? (يَقُولُونَ) **derlerdi,** neyi derlerdi? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (اٰمَنَّا) **îmân ettik,** (فَاغْفِرْ) **öyleyse bağışlamada bulun,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** daha ne yap? (وَارْحَمْ) **ve rahmet et,** kime? (نَا) **bize,** (وَاَنْتَ) **zâten ancak Sen,** kimsin? (خَيْرُ الرَّاحِمِينَ) **acıyanların hayırlısısın.**

Meâl-i Şerîf - 109

109- Çünkü şüphesiz gerçek şudur ki; kullarımdan bir fırka (dünyâdayken): **'Ey Rabbimiz! Biz** (Senin dînine) **îmân ettik, öyleyse bizim için** (günahlarımızı) **bağışlamada bulun ve bize rahmet eyle.**

Zâten merhametlilerin hayırlısı ancak Sensin. (Zîrâ ana-babamız dâhil, kimse bize Senin kadar acıyamaz ve fayda sağlayıp zarardan kurtaramaz)' **demekteydiler.**

فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتّٰٓى اَنْسَوْكُمْ ذِكْرٖى وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(فَاتَّخَذْتُمُو) **Ama siz edinmiştiniz,** kimi? (هُمْ) **onları,** nedir edinmiştiniz? (سِخْرِيًّا) **tam bir eğlence** (malzemesi), (حَتّٰى اَنْسَوْ) **nihâyet onlar**(la dalga geçmeniz) **unutturmuştu,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (ذِكْرٖى) **Benim zikrimi,** (وَكُنْتُمْ) **böylece olmuştunuz,** kimden sebep? (مِنْهُمْ) **onlar**(ın îmânın)**dan,** nedir olmuştunuz? (تَضْحَكُونَ) (alay edip) **gülüyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- Siz ise onları tam bir eğlence (malzemesi) **edinmiştiniz de, nihâyet onlar**(la dalga geçmeniz) **size Benim zikrimi unutturmuştu. Böylece siz onlar**(ın îmânın)**dan dolayı gülmekteydiniz.**

اِنّٖى جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوٓا اَنَّهُمْ هُمُ الْفَٓائِزُونَ ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(اِنّٖى) **Şüphesiz Ben,** (جَزَيْتُ) **mükâfatlandırdım,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) **bugün,** ne sebebiyle? (بِمَا صَبَرُوا) **sabretmeleri sebebiyle,** ne ile mükâfatlandırdım? (اَنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** (هُمْ) **ancak onlar,** nedirler? (اَلْفَائِزُونَ) **kurtuluşa erenlerdir.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- Şüphesiz ki Ben, (dünyâda sizin eziyetlerinize) **sabretmeleri sebebiyle bugün onları** (şu müjde ile) **mükâfatlandırdım ki; gerçekten onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."**

قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِى الْاَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 112

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ kullara mahşerde) **buyurdu,** yâni buyuracak, ne buyurdu? (كَمْ لَبِثْتُمْ) **ne kadar kaldınız,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o yer**(yüzün)**de,** ne cihetinden? (عَدَدَ سِنِينَ) **senelerin sayısınca.**

Meâl-i Şerîf - 112

112- (Allâh-u Te'âlâ kullarını dirilttiği gün kâfirlere, dünyâda kaldıkları sürenin azlığını îtirâf ettirmek için) **buyurdu ki: "O** (döndürülmek istediğiniz) **yer**(yüzün)**de** (yaşarken ve kabirlerde yatarken) **seneler sayısınca ne kadar kaldınız?"**

قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْـَٔلِ الْعَادِّينَ ﴿١١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 113

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (لَبِثْنَا) (dünyâda) **kaldık,** (يَوْمًا) **bir gün,** (اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) **ya da günün bir kısmını,** (فَسْـَٔلِ) **Sen yine sor,** kime? (اَلْعَادِّينَ) (doğru) **sayabilen** (melek)**lere.**

Meâl-i Şerîf - 113

113- (Âhirette karşılaştıkları sonsuz dehşete kapıldıkları için dünyâda yaşadıkları uzun süreyi azımsayan kâfirler) **dediler ki: "Ya bir gün ya da bir günün bir bölümü kadar** (dünyâda) **kaldık. Sen yine** (melekler içerisinde kulların ömürlerini ve amellerini) **sayanlara sor!** (Çünkü biz bu azap yüzünden hesâbı karıştırdık.)"

قَالَ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلِيلًا لَوْ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 114

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ cevâben) **buyurdu,** ne buyurdu? (اِنْ لَبِثْتُمْ) **siz kalmadınız,** ancak ne kadar kalmakla kaldınız? (اِلَّا قَلِيلًا) **ancak** (süre nâmına) **çok az olan bir şey ile,** bu kelime gerideki fiilin mahzûf mef'ûlu mutlağının sıfatıdır ki takdîri (لَبْثًا قَلِيلًا) şeklindedir, (لَوْ اَنَّكُمْ) **şâyet gerçekten siz,** (كُنْتُمْ) **olsaydınız,** nedir olsaydınız? (تَعْلَمُونَ) **biliyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 114

114- (Allâh-u Te'âlâ cevâben) **buyurdu ki:** "(Doğrusunuz! Âhiretteki sonsuz hayâtınıza nispetle dünyâda) **ancak çok az** (bir süre) **kaldınız** (ama dediğiniz gibi de bir gün veyâ yarım gün kadar kısa kalmadınız). **Şâyet gerçekten siz** (bugün anladığınızı o gün de) **bilir olsaydınız** (dünyâya aldanıp da ebedî azâbı gerektirecek isyanlara düşmezdiniz)."

اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَاَنَّكُمْ اِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 115

(اَفَحَسِبْتُمْ) **Yoksa sandınız mı,** neyi? (اَنَّمَا خَلَقْنَا) **Biz ancak yarattık,** kimi? (كُمْ) **sizi,** niçin? (عَبَثًا) **bir abes** (ve faydasız şeylerle uğraşmak) **için,** daha ne sandınız mı? (وَاَنَّكُمْ) **gerçekten siz,** (اِلَيْنَا) **ancak Bize,** (لَا تُرْجَعُونَ) **döndürülmeyeceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 115

115- Yoksa siz (yaratılış gâyesi hakkında kafa yormayıp bu konuda hiçbir doğru bilgiye ulaşmadığınız için) **sandınız mı ki; Biz sizi** (ve bütün yaratıkları bir hikmete mebnî değil de) **ancak bir abes**(le iştiğâl ve faydasız işlerle uğraşmak) **için** (boş yere) **yarattık da gerçekten siz** (ölümünüzün ardından) **Bize aslâ döndürülmeyeceksiniz?!**

فَتَعَالَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 116

(فَتَعَالَى) **İşte dâimâ çok yüce olmuştur,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** öyle Allâh ki, (اَلْمَلِكُ) **Melik** (ve mülklerin yegâne mâliki) **olan,** yine öyle Allâh ki, (اَلْحَقُّ) (her şeyin mülkiyetine) **Hak** (sâhibi), (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), yine öyle Allâh ki, (رَبُّ الْعَرْشِ) **Arş'ın Rabbi olan,** öyle Arş ki, (اَلْكَرِيمِ) **çok değerli olan.**

Meâl-i Şerîf - 116

116- İşte O (her şeyin mülkiyet ve hükümranlığı kayıtsız şartsız sâdece Kendisine âit olan) **Melik ve** (her şeyin mülkiyetine) **Hak** (sâhibi) **Allâh**(ın işleri, hikmetsiz ve faydasız olmaktan) **dâimâ çok yüce olmuştur! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur! Çok değerli Arş'ın Rabbi** (de ancak Kendisi)**dir!**

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَۙ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهٖۙ فَاِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهٖۜ
اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 117

(وَمَنْ) **Ve her kim,** (يَدْعُ) **ibâdet ederse,** kim ile berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh**(a yaptığı ibâdet) **ile berâber,** neye? (اِلٰهًا) **bir ilâha,** öyle ilâh ki, (اٰخَرَ) **en geri kalıcı,** yâni başka bir ilâha, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَّرَ) fiilinden ism-i tafdildir, yine öyle ilâh ki, (لَا بُرْهَانَ) **hiçbir delil yoktur,** kim için? (لَهُ) **o kimse için,** ne hakkında? (بِهِ) **onun** (ilâhlığı) **hakkında,** (فَاِنَّمَا حِسَابُهُ) **artık ancak onun hesâbı,** kimin nezdinde görülecektir? (عِنْدَ رَبِّهِ) **Rabbinin nezdindedir,** (اِنَّهُ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (لَا يُفْلِحُ) **felâh bulmayacaktır,** kim? (اَلْكَافِرُونَ) **o kâfirler.**

Meâl-i Şerîf - 117

117- Her kim (ilâh olduğu) **hakkında kendisi için hiçbir delil bulunmayan başka bir ilâha Allâh**(a yaptığı ibâdet) **ile birlikte ibâdet yaparsa artık onun hesab** (ve cezâs)**ı ancak Rabbi nezdinde** (görülecek)**dir.**

Hakîkaten gerçek şudur ki; o kâfirler felah bulmayacak (ve onlar korktuklarından aslâ kurtulamayacak ve umduklarına ebediyyen kavuşamayacak)**tır.**

وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 118

(وَقُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِغْفِرْ) **mağfirette bulun,** daha? (وَارْحَمْ) **ve** (bana) **merhamet et,** (وَاَنْتَ) **zâten ancak Sen,** kimsin? (خَيْرُ الرَّاحِمِينَ) **acıyanların hayırlısısın.**

Meâl-i Şerîf - 118

118- (Habîbim! Sen geçmişte ve gelecekte tüm hatâlardan mâsum isen de, ümmetin adına duâ ederek Bana) **de ki: "Ey Rabbim!** (Ümmetimin günahlarını bağışlayarak) **mağfirette bulun ve** (onlara) **merhamet et. Zâten ancak Sen merhamet edenlerin hayırlısısın."**

سُورَةُ النُّورِ مَدَنِيَّةٌ وَهِىَ أَرْبَعٌ وَسِتُّونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

YİRMİ DÖRDÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE

en-NÛR SÛRE-İ CELÎLESİ

Medenî'dir (Medîne-i Münevvere döneminde inmiştir).
Altmış dört âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

سُورَةٌ اَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَاَنْزَلْنَا ف۪يهَٓا اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

İşte bu size okunan nedir? (سُورَةٌ) **çok yüce bir sûredir,** öyle sûre ki, (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هَا) **onu,** daha ne yaptık? (وَفَرَضْنَا) **ve farz kıldık,** neyi? (هَا) **onu**(n hükümlerinin tatbîkini), daha ne yaptık? (وَاَنْزَلْنَا) **ve indirdik,** nerede? (ف۪يهَٓا) **onun içerisinde,** neyi? (اٰيَاتٍ) **nice âyetleri,** öyle ayetler ki, (بَيِّنَاتٍ) (mânâları) **çok açık olucular,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تَذَكَّرُونَ) **iyice düşünesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- (İşte bu size okunan) **çok yüce bir sûredir ki, onu Biz indirdik ve onu**(n hükümlerinin tatbîkini) **farz kıldık, ayrıca onun içerisinde kendileri**(nin mânâları) **çok açık olan nice âyetler indirdik. Tâ ki siz iyice düşünesiniz** (de gereğiyle amel edesiniz)**!**

اَلزَّانِيَةُ وَالزَّان۪ى فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ ف۪ى د۪ينِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِۚ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَٓائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(اَلزَّانِيَةُ) **Zinâ eden kadın,** daha? (وَالزَّان۪ى) **ve zinâ eden erkek,** (فَاجْلِدُوا) **deriye vurun,** *(el-Âlûsî)* kimin derisine? (كُلَّ وَاحِدٍ) **her birin**(in derisin)**e,** öyle her biri ki kimden olucu? (مِنْهُمَا) **o ikisinden,** ne kadar vurmakla? (مِائَةَ جَلْدَةٍ) **deriye yüz** (kere) **vuruşla,** (وَلَا تَأْخُذْ) **ve tutmasın,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kimle alâkalı olarak? (بِهِمَا)

o ikisiyle, ne? (رَأْفَةٌ) **en ufak bir esirgeme,** ne husûsunda? (فِى دِينِ اللّٰهِ) **Allâh'ın dînin**(in bir hükmünün tatbîkin)**de,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (تُؤْمِنُونَ) **îmân ediyorsunuz,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** daha? (وَالْيَوْمِ) **ve o güne,** öyle gün ki, (الْاٰخِرِ) **son olucu,** (وَلْيَشْهَدْ) **ve şâhit olsun,** neye? (عَذَابَهُمَا) **o ikisinin azâbına,** kim? (طَٓائِفَةٌ) **bir cemâat,** öyle cemâat ki kimden olucu? (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) **müminlerden.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Zinâ eden kadınla, zinâ eden erkek (bülûğa ermiş, akıllı, Müslüman ve hür kimseler iseler, ayrıca evlilik ve birleşme geçirmemişseler)**; işte o ikisinden her birinin derisine yüz** (kamçı) **darbe**(si) **ile vurun.** (Fakat etine ve kemiğine zarar verme kastıyla aşırı gitmeyin, baş, yüz, karın ve cinsel organlara vurmaktan da sakının.)

O ikisiyle ilgili olarak Allâh'ın dînin(in bir hükmünün tatbîkin)**de sizi en ufak bir esirgeme tutmasın. Eğer siz Allâh'a ve o son güne îmân eder olduysanız** (kimseye acımayın da, sizden daha merhametli olan yaratıcının hükmünü uygulayın)**! Îmân edenlerden bir cemâat de o ikisinin azâbına şâhit olsun** (ki, böylece zinâ suçunun kötülüğü teşhîr edilsin ve bu cezâ ibret-i âlem olsun)**!**

Ulemânın beyânı vechile; İslâm bu konuda şâhitlik yapılmasından ve bu cezâların sıkça uygulanmasından yana olmamış bilakis olayın, şâhitleri tarafından gizli-kapalı tutulmasını teşvik etmiştir. Nitekim bu cezâların uygulanması için gereken dört şâhitte îmân, adâlet, erkeklik ve hürriyet gibi vasıfların bulunmasının şart koşulması, ayrıca bu şâhitlerin zinâ suçunun işlendiğini birlikte ve açıkça görmeleri gibi, bir arada bulunması hemen hemen imkânsız olan birçok ağır şartın öne sürülmesi de bunun göstergesidir.

Ayrıca recm cezâsının tatbîki için, zinâ eden kadın ve erkekte; bülûğa ermiş olmak, akıllı olmak, hür olmak ve dînen mûteber bir nikâhla cinsî münâsebette bulunmuş olmak gibi şartlar aranması da İslâm'ın bu cezâyı herkese uygulamamak husûsunda ne denli titiz davrandığını ortaya koymaktadır. Lâkin zinâ alenî hâle gelip, âile hayâtını tehlikeye sokacak bir boyut kazandığında, toplum açısından caydırıcı olması ve bu günaha düşenlerin âhirete temiz çıkması gibi nice hikmetlere mebnî olarak dînimiz böyle ağır bir cezânın uygulanmasını gerekli kılmıştır.

اَلزَّانِى لَا يَنْكِحُ اِلَّا زَانِيَةً اَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا اِلَّا زَانٍ اَوْ مُشْرِكٌ ۚ
وَحُرِّمَ ذٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(اَلزَّانِى) **Zinâ eden erkek,** (لَا يَنْكِحُ) **nikâhlayamaz,** ancak kimi nikâhlayabilir? (اِلَّا زَانِيَةً) **ancak zinâ eden bir kadını,** (اَوْ مُشْرِكَةً) **ya da şirk koşan bir kadını,** (وَالزَّانِيَةُ) **zinâ eden kadın da,** onun durumu nedir? (لَا يَنْكِحُ) **nikâhlayamaz,** kimi?

(هَا) **onu,** (اِلَّا زَانٍ) **ancak zinâ eden bir erkek,** (اَوْ مُشْرِكٌ) **ya da şirk koşan bir erkek** (nikâhlayabilir), (وَحُرِّمَ) **ve haram kılınmıştır,** ne? (ذٰلِكَ) **işte sana bu,** kim üzerine? (عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) **îmân eden kimseler üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Zinâ eden erkek; zinâ eden bir kadından ya da şirk koşan bir kadından başkasını nikâhlayamaz. Zinâ eden kadın ise; onu da ancak zinâ eden bir erkek veyâ şirk koşan bir erkek nikâhlayabilir.

(Ey Müslümân!) **İşte sana! Bu** (zinakârlarla evlenmek), **îmân eden kimseler üzerine haram kılınmıştır.**

Zinânın harâmiyeti ittifak konusu ise de, zinakârlarla evlilik İslâm'ın başlangıcında haramken, daha sonra yine bu sûrenin; iffetli-iffetsiz ayrımı yapmadan, bekârların ve dulların evlendirilmesini emreden 32. âyet-i kerîmesiyle neshedilmiştir. Gerçi fâsıklara benzemek, töhmete mâruz kalmak, hakkında kötü konuşmaya sebebiyet vermek gibi birçok nedenle, iffetsiz kadınların nikâhı mekruh sayılmıştır. *(et-Teysîr; el-Medârik)*

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِاَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا
تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً اَبَدًا وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(وَالَّذِينَ) **Ve o kimseler ki,** (يَرْمُونَ) **zinâ suçu atıyorlar,** kime? (اَلْمُحْصَنَاتِ) (zinâdan) **korunmuş olan o** (iffetli ve hür) **kadınlara,** (ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا) **sonra da getiremediler,** kimi? (بِاَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ) **dört şâhidi,** (فَاجْلِدُو) **işte deriye vurun,** kimin derisine? (هُمْ) **onların,** ne kadar vurmakla? (ثَمَانِينَ جَلْدَةً) **deriye seksen** (kere) **vuruşla,** daha ne yapın? (وَلَا تَقْبَلُوا) **ve kabûl etmeyin,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (شَهَادَةً) **hiçbir şâhitliği,** ne müddet? (اَبَدًا) **ebediyyen,** (وَاُولٰٓئِكَ) **ve işte sana onlar,** (هُمْ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْفَاسِقُونَ) **fâsık kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Ve o kimseler ki, (zinâdan) **korunmuş olan o** (Müslüman, mükellef, iffetli ve hür) **kadınlara** ("Fâhişe, zâniye, kötü kadın" gibi iffetsizlik ifâde eden kelimelerle hitap ederek) **zinâ suçu atıyorlar, sonra da** (iddiâlarını ispât için) **dört şâhit getiremediler; işte onların derisine seksen** (kamçı) **darbe**(si) **ile vurun ve** (hayatları boyunca) **ebediyyen onlara âit hiçbir şâhitlik kabûl etmeyin.** (Habîbim!) **İşte sana! Onlar ancak** (Bize itâattan çıkan) **fâsık** (damgası yemiş) **kimselerin ta kendileridir.**

اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(اِلَّا الَّذ۪ينَ) **Lâkin o kimseler müstesnâ ki,** (تَابُوا) **tevbe ettiler,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) **işte sana bu** (iftirâları)**ndan sonra,** daha ne yaptılar? (وَاَصْلَحُوا) **ve ıslahta bulundular,** yâni yanlış beyanlarını düzeltenler fâsıklıktan kurtulurlar, (فَاِنَّ اللّٰهَ) **çünkü şüphesiz Allâh,** bu makam ta'lîl içindir, kimdir? (غَفُورٌ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَح۪يمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Habîbim!) **İşte sana! Lâkin o kimseler müstesnâ ki, bu** (iftirâları)**ndan sonra** (günahlarına pişmân olarak vazgeçmeye azmedip) **tevbe etmiştirler ve** (iftirâ attıkları kimseler sağ iseler onlardan helâllik dileyerek, ölmüşseler onlar için istiğfâr ederek, bozdukları iş hakkında) **ıslahta bulunmuşturlar!** (İşte bu durumda onların şâhitliğinin geçersizliği devâm etmekteyse de fâsıklık hükmünden çıkmışlardır.)

Çünkü şüphesiz Allâh (tevbe edenlerin günahlarını çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (pişmanlık duyan kullarına çok acıyan bir) **Rahîm'dir.**

وَالَّذ۪ينَ يَرْمُونَ اَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَٓاءُ اِلَّٓا اَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ
اَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللّٰهِ اِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَالَّذ۪ينَ) **Yine o kimseler ki,** (يَرْمُونَ) **zinâ suçu atmaktadırlar,** kime? (اَزْوَاجَهُمْ) **eşlerine,** (وَلَمْ يَكُنْ) **ama bulunmadı,** bu fiil tâmmedir, kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (شُهَدَٓاءُ) **şâhitler,** öyle şâhitler ki, (اِلَّٓا اَنْفُسُهُمْ) **kendi nefislerinden başka,** burada (اِلَّٓا), ğayr mânâsındadır, işte onların durumu nedir? (فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ) **işte onların her birinin** (yapması gereken) **şâhitliği,** nedir? (اَرْبَعُ شَهَادَاتٍ) **dört** (kere) **şâhitlik etmesidir,** kim adına yemin ederek şâhitlik etmesidir? (بِاللّٰهِ) **Allâh** (adın)**a,** ne diye şâhitlik etmesidir? (اِنَّهُ) **gerçekten o,** kimlerdendir? (لَمِنَ الصَّادِق۪ينَ) **elbette doğru konuşan kimselerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Yine o kimseler ki (yataklarında başka birini bulup) **eşlerine zinâ suçu atmaktadırlar ama onlar**(ın ortaya attıkları iddiâyı ispat) **için kendilerinden başka şâhitler bulunmamıştır; işte onların her birinin** (yapması gereken) **şâhitliği "Gerçekten kendisi elbette** (bu suçlamada) **doğru söyleyen kimselerdendir" diye Allâh** (adın)**a** (yemin ederek) **dört** (kere) **şâhitlik etmesidir.**

وَالْخَامِسَةُ اَنَّ لَعْنَتَ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَالْخَامِسَةُ) **Beşinci olan** (şâhitlik) **ise,** nedir? (اَنَّ لَعْنَتَ اللّٰهِ) **gerçekten Allâh'ın lâneti,** kimin üzerine olsun? (عَلَيْهِ) **kendisinin üzerine,** ne şartla? (اِنْ كَانَ) **eğer olduysa,** kimlerden? (مِنَ الْكَاذِبِينَ) **yalan söyleyenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Beşinci olan (şâhitlik) **ise; eğer o kişi yalan söyleyenlerden olduysa, gerçekten Allâh'ın lâneti kendisinin üzerine olsun** (diye li'ânda ve nefsine bedduâda bulunmasıdır)!

وَيَدْرَؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللّٰهِ اِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(وَيَدْرَؤُا) **Ve defeder,** yâni savuşturur, kimden uzaklaştırarak? (عَنْهَا) **o** (kadı)**ndan,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **o** (hapis) **azâbı**(nı), ne? (اَنْ تَشْهَدَ) **o kadının şâhitlik etmesi,** ne yapmakla? (اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ) **dört** (kere) **şâhitlik etmekle,** kim adına yemin ederek şâhitlikte bulunması? (بِاللّٰهِ) **Allâh** (adın)**a,** neye dâir şâhitlik yapması? (اِنَّهُ) **gerçekten o** (kocası), kimlerdendir? (لَمِنَ الْكَاذِبِينَ) **elbette yalan söyleyenlerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- O kadının (yapması gereken şeye gelince) **"Şüphesiz o kişinin elbette yalan söyleyenlerden olduğu"na dâir Allâh** (adın)**a** (yemin ederek) **dört şehâdetle şâhitlik etmesi de, o** (kadı)**ndan o** (hapis) **azâbı**(nı) **savuşturur.**

وَالْخَامِسَةَ اَنَّ غَضَبَ اللّٰهِ عَلَيْهَا اِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَالْخَامِسَةَ) **Beşinci olarak** (yapacağı şâhitlik) **ise,** ne diye yemin etmesidir? (اَنَّ غَضَبَ اللّٰهِ) **gerçekten Allâh'ın gazabı,** kim üzerine olsun? (عَلَيْهَا) **kendisinin üzerine olsun,** ne şartla? (اِنْ كَانَ) **eğer o** (koca) **olduysa,** kimlerden? (مِنَ الصَّادِقِينَ) **doğru söyleyenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Kocası tarafından iftirâya mâruz kalan o kadın) **beşinci olarak da; eğer o** (koca), **doğru söyleyenlerden olmuş** (da, kendisi zinâ yapmış)**sa, Allâh'ın gazabı** (ve azâbı) **muhakkak o kadının üzerine olsun** (diye lânetleşir).

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ) **Zâten Allâh'ın fazlı** (ve lütfu mevcûd) **olmasaydı,** burada (لَوْلَا)nın haberi mahzûftur ki takdîri (مَوْجُودٌ) şeklindedir, kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **size karşı,** daha neyi olmasaydı? (وَرَحْمَتُهُ) **ve rahmeti** (acıması), daha ne olmasaydı? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **ve gerçekten Allâh,** kimdir? (تَوَّابٌ) **Tevvâb'dır,** daha kimdir? (حَكِيمٌ) **Hakîm'dir** (olmasaydı elbette yalancıyı ortaya çıkarır ve sizi helâk ederdi)! Burada (لَوْلَا)nın cevâbı mahzûftur ki takdîri (لَفَضَحَكُمْ وَعَاجَلَكُمْ بِالْعُقُوبَةِ) "Elbette (yalancıyı açığa çıkararak) sizi rezil ederdi ve azâbınızı peşin verirdi" şeklindedir. *(el-Beyzâvî, el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 10

10- Eğer sizin üzerinizde Allâh'ın fazl-u rahmeti(nin tecellîsi, iyilik ve acımasının eseri) **bulunmasaydı ve gerçekten Allâh** (tevbeleri çokça kabûl eden bir) **Tevvâb ve** (bu li'ân hükmü dâhil her hükmü isâbetli bir) **Hakîm olmayaydı** (elbette günahkârların cezâsını peşînen vererek yalancıyı açığa çıkarır ve sizi rezil ederdi)!

اِنَّ الَّذِينَ جَٓاؤُ بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْاِثْمِ وَالَّذِى تَوَلّٰى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(اِنَّ الَّذِينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (جَٓاؤُ) (meydana) **getirdiler,** bu fiil ileride gelen (بَا) harf-i ceri sebebi ile "Getirdiler" mânâsı ile tercüme edilmiştir, neyi getirdiler? (بِالْاِفْكِ) **o büyük uydurmayı,** onlar kimdir? (عُصْبَةٌ) **bir topluluktur,** öyle topluluk ki kimden olucu? (مِنْكُمْ) **sizin içinizden,** (لَا تَحْسَبُو) **zannetmeyin,** neyi? (هُ) **onu,** nedir zannetmeyin? (شَرًّا) **bir şer,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (بَلْ هُوَ) **doğrusu o,** nedir? (خَيْرٌ) **büyük bir hayırdır,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (لِكُلِّ امْرِئٍ) **her bir kimse için vardır,** öyle kimse ki kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne vardır? (مَا) **o şey**(in cezâsı) **ki,** (اِكْتَسَبَ) **gayretle kazandı,** neden? (مِنَ الْاِثْمِ) **o günahtan,** (وَالَّذِى) **bir de o kimse ki,** (تَوَلّٰى) **üstlendi,** neyi? (كِبْرَهُ) **o** (iftirâ suçu)**nun büyüğünü,** o da kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمْ) **onlardan,** (لَهُ) **özellikle onun için vardır,** ne vardır? (عَذَابٌ) **müthiş bir azap,** öyle azap ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Şüphesiz (en sevdiğim kulumun en sevdiği eşi olan Âişe'nin iffeti hakkında) **o büyük uydurmayı** (meydana) **getirmiş olan kimseler** (yabancı değil), **içinizden** (münâfıkların başını çektiği) **bir topluluktur. Siz onu kendiniz için** (Allâh nezdinde) **bir şer sanmayın.**

Doğrusu o sizin (sevap kazanmanıza sebep olacağı) **için büyük bir hayırdır. Onlardan her bir kimse için, günahtan gayretle kazanmış olduğu şey** (nispetinde cezâ) **vardır. Ama onlar arasından** (günahın) **büyüğünü üstlenen o** (İbnü Übeyy adındaki) **kimse** (var ya); **özellikle onun için çok büyük olan müthiş bir azap vardır.**

Bu ve peşi sıra gelen on beş âyet-i kerîme "İfk hâdisesi" diye bilinen olay hakkında nâzil olmuştur ki; Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* başına gelen bu hâdiseyi şöyle anlatmıştır:

"Benî Mustalik gazvesinde bir gerdanlığımı kaybettiğim için geri kalmıştım, çok zayıf olduğum için de devemin üzerindeki örtülü yerde bulunmadığım fark edilemediğinden, beni içinde sanarak kāfile yola çıkmış. Kāfilenin arkasını toplamakla görevli olan Safvân isimli şahıs beni görünce devesini çökerterek beni ona bindirdi ve kāfileye yetiştirdi. Bunun üzerine başlarını münâfıkların reisi olan Abdullâh ibnü Übeyy'in çektiği bir topluluk benim hakkımda iftirâlar başlatarak helâk olmuşlar. Medîne'ye vardıktan sonra benim bu iftirâdan haberim yokken hastalanmıştım.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* hâlimi hatırımı soruyorduysa da, ondan evvelce görmüş olduğum lütufkâr muâmeleyi göremeyişim dikkatimi çekmişti. Derken bir kere babamın teyzesi olan Ümmü Mistah'ın ayağı kayıp düşünce oğluna bedduâ ederek: 'Helâk olasıca Mistah!' dedi. Ben: 'Niye böyle söylüyorsun?' diye ona îtirâz edince bana bu iftirâ olayını anlattı ve oğlunun da bu sözleri naklettiğini söyledi.

Ben bunu duyunca tamâmen hasta oldum ve annemin babamın yanına gittim. Artık geceleri gözüme uyku girmiyor ve gözyaşım dinmiyordu. Annem ve babam da bu gözyaşlarımın ciğerimi parçalayarak beni öldüreceğine kanâat getirmişlerdi. Böylece uzun bir süre geçtikten sonra Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* yanıma gelerek: 'Ey Hümeyrâ! Sevinebilirsin, şüphesiz ki Allâh senin berâatını indirdi' deyince ben: 'Sana (müteşekkir) değil(im), ancak Allâh'a hamdederim' dedim." *(en-Nesefî, el-Hâzin, el-Beyzâvî, el-Âlûsî; Kıssanın tafsîlâtı için bakınız: el-Buhârî, et-Tefsîr:244, rakam:4473, 4/1774-1778)*

لَوْلَٓا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ خَيْرًاۙ وَقَالُوا هٰذَٓا اِفْكٌ مُبِينٌ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(لَوْلَٓا اِذْ سَمِعْتُمُو) **Duyduğunuz zaman olmalı değil miydi,** neyi? (هُ) **o** (iftirâ konusu)**nu,** ne olmalı değil miydi? (ظَنَّ) **düşünecek** (olmalı değil miydi), kim? (اَلْمُؤْمِنُونَ) **mümin erkekler,** daha? (وَالْمُؤْمِنَاتُ) **ve îmânlı kadınlar,** kim hakkında? (بِاَنْفُسِهِمْ) **kendi canları** (mesâbesinde olan Âişe) **hakkında,** neyi? (خَيْرًا) **çok iyi bir şeyi,** (وَقَالُوا) **ve deselerdi,** yâni demeli değiller miydi, ne demeli? (هٰذَٓا) **işte bu,** nedir? (اِفْكٌ) **büyük bir yalandır,** öyle yalan ki, (مُبِينٌ) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- On(ların konuştuğun)**u duyduğunuz zaman,** (tek bir can gibi olan) **îmânlı erkeklerle îmân eden kadınlar, kendi canları** (ve anneleri yerinde olan bir hanımın iffeti) **hakkında çok iyi bir şey düşünseydi de: "İşte bu çok açık olan büyük bir yalandır" deselerdi ya!**

لَوْلَا جَٓاؤُ۫ عَلَيْهِ بِاَرْبَعَةِ شُهَدَٓاءَۚ فَاِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَٓاءِ فَاُو۬لٰٓئِكَ عِنْدَ اللّٰهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(لَـوْلَا جَـاؤُ۫) **Getirselerdi ya,** neye karşı? (عَلَيْـهِ) **o**(nun suçlu olduğu)**na karşı,** neyi? (بِاَرْبَعَةِ شُـهَدَٓاءَ) **dört şâhidi,** (فَاِذْ لَمْ يَأْتُوا) **ama mâdem ki getiremediler,** neyi? (بِالشُّـهَدَٓاءِ) **o şâhitleri,** (فَاُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** kimin nezdinde? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nezdinde,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْكَاذِبُونَ) **yalan söyleyenlerdir.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Habîbim!) **O** (iftirâyı çıkara)**nlar buna karşı dört şâhit getirselerdi ya! Mâdemki şâhitler getiremediler, işte sana! Artık onlar Allâh'ın nezdinde**(ki şerîat hükmünde) **yalan söyleyenlerin ta kendileridir.**

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ
لَمَسَّكُمْ فِى مَٓا اَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌۚ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَلَـوْلَا فَضْـلُ اللّٰهِ) **Zâten Allâh'ın fazlı** (ve lütfu mevcûd) **olmasaydı,** burada (لَـوْلَا)nın haberi mahzûftur ki takdîri (مَوْجُـودٌ) şeklindedir, kim üzerinde? (عَلَيْـكُمْ) **sizin üzerinizde,** daha? (وَرَحْمَتُـهُ) **ve rahmeti,** nerede? (فِـى الدُّنْيَا) **dünyâda,** daha? (وَالْاٰخِرَةِ) **ve âhirette,** (لَمَسَّ) **elbette dokunurdu,** kime? (كُـمْ) **size,** ne sebebiyle? (فِـى مَٓا) **o şey sebebiyle ki,** burada harf-i cer sebebiyyet içindir, *(el-Âlûsî)* (اَفَضْتُمْ) **daldınız,** nereye? (فِيهِ) **o** (iftirâ ve dedikodu)**nun içerisine,** ne dokunurdu? (عَذَابٌ) **korkunç bir azap,** öyle azap ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Eğer (tevbe etme fırsatı dâhil bunca nîmetler bahşedip afv-u mağfiret buyuran) **Allâh'ın fazl-u rahmeti**(nin tecellîsi, iyilik ve acımasının eseri) **dünyâda ve âhirette sizin üzerinizde bulunmasaydı, içine dalmış olduğunuz** (bu yalan ve iftirâ dolu) **şey sebebiyle çok korkunç olan büyük bir azap elbette size** (şimdiden) **dokunmuştu** (ki, ona nispetle, kınanma ve sopa yeme cezâları pek hafif kalırdı).

اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ
وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

Ne zamanda azap size dokunurdu? (اِذْ تَلَقَّوْنَ) **o zaman ki karşılayıp alıyordunuz,** neyi? (هُ) **o** (iftirâ konusu)**nu,** ne ile? (بِاَلْسِنَتِكُمْ) **dillerinizle,** daha ne yapıyordunuz? (وَتَقُولُونَ) **ve söylüyordunuz,** ne ile? (بِاَفْوَاهِكُمْ) **ağızlarınızla,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne hakkında? (بِهِ) **onun** (doğruluğu) **hakkında,** ne? (عِلْمٌ) **hiçbir bilgi,** (وَتَحْسَبُونَ) **bir de sanıyordunuz,** neyi? (هُ) **onu,** nedir sanıyordunuz? (هَيِّنًا) **çok kolay olan bir şey,** (وَهُوَ) **hâlbuki o,** kimin nezdinde? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nezdinde,** nedir? (عَظِيمٌ) (azâbı mûcib) **çok büyük olan** (bir günah)**dır.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- O zamanda (size azap dokuncaktı) **ki siz** ("Şu haberi duydunuz mu?" diye birbirinize sorarak) **o** (iftirâ konusu)**nu dillerinizle** (hoş) **karşılayıp alıyordunuz ve** (doğruluğu) **hakkında sizin için hiçbir bilgi bulunmayan** (o iftirâ içerikli) **şeyi de ağızlarınızla söylüyordunuz.**

Bir de onu (telaffuz etmeyi sorumluluk getirmeyecek) **çok kolay olan bir şey sanıyordunuz. Hâlbuki o** (konuştuğunuz), **Allâh nezdinde** (azâbı mûcib ve mesûliyeti) **çok büyük olan bir şeydi!**

وَلَوْلَا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا اَنْ نَتَكَلَّمَ بِهٰذَاۗ سُبْحَانَكَ هٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَلَوْلَا اِذْ سَمِعْتُمُو) **Ve duyduğunuz zaman olmalı değil miydi,** neyi? (هُ) **o** (iftirâ konusu)**nu,** ne olmalı değil miydi? (قُلْتُمْ) **söylemeniz,** ne söylemeniz? (مَا يَكُونُ) **olamaz,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** ne? (اَنْ نَتَكَلَّمَ) **konuşmamız,** neyi? (بِهٰذَا) **işte bunu,** (سُبْحَانَكَ) (ey Rabbimiz) **Seni tesbîh ile** (tenzîh ederiz), (هٰذَا) **işte bu,** nedir? (بُهْتَانٌ) **hayrete düşüren bir yalandır,** öyle yalan ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Ayrıca siz o (iftirâ konusu)**nu duyduğunuz zaman** (şaşkınlığa kapılarak): **"**(İnanılacak şey değil! Ey Rabbimiz!) **Seni tesbîh ile** (tenzîh ederiz)**! İşte bunu konuşmamız bizim için** (yakışan bir şey) **olamaz! İşte bu, hayrete düşüren çok büyük bir yalandır" deseydiniz ya!**

Âişe, Eflah ve ensârın bâzısından *(Radıyallâhu Anhüm)* rivâyete göre; Ebû Eyyûb el-Ensârî *(Radıyallâhu Anh)*ın hanımı ona: "İnsanların Âişe hakkında konuştuklarını duydun mu?" deyince o: "(Ey Rabbim!) Seni tesbîh ile (tenzîh ederim)! İşte bunu konuşmamız bizim için (yakışan bir şey) olamaz! İşte bu, büyük bir bühtândır. Sen bunu yapar mıydın? Vallâhi Âişe senden daha hayırlı ve daha temizdir" demiş, bu âyet de onun bu sözüne muvâfık olarak inmiştir. *(et-Tâberânî, el-Kebîr, rakam:140, 23/76; et-Taberî, 17/217; İbnü Ebî Hâtim, 8/2546; İbnü 'Asâkir, 16/48-49; Benzeri için bkz: el-Buhârî, rakam:7370, 9/113)*

يَعِظُكُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِه۪ٓ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَۚ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(يَعِظُ) **Vaaz ediyor,** kime? (كُمْ) **size,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** niçin? (اَنْ تَعُودُوا) **dönmemeniz için,** burada (لَا) harfi mahzûftur ki takdîri (لِاَنْ لَا تَعُودُوا) şeklindedir, neye? (لِمِثْلِه۪ٓ) **bunun benzerine,** ne müddetçe? (اَبَدًا) **ebediyyen,** yâni yaşadığınız sürece, (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (مُؤْمِن۪ينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- (Yaşadığınız sürece) **ebediyyen bunun benzerin**(i uydurmaya ve dinlemey)**e dönmemeniz için Allâh size vaaz etmektedir. Eğer** (İslâm'ın hükümlerine) **îmân eden kimseler olduysanız** (bu nasîhate kulak verin. Çünkü gerçek îmân, iftirâ, gıybet ve dedikodu gibi çirkin işlerden engeller).

وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِؕ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَيُبَيِّنُ) **Ve iyice açıklıyor,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (اَلْاٰيَاتِ) **bu âyetleri,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (عَل۪يمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (حَك۪يمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Yine Allâh size (şerîat hükümlerini ve Müslümanlarla âdâb-ı muâşeret meselelerini beyân eden) **bu âyetleri iyice açıklıyor. Zâten Allâh** (bütün yarattıklarının küçük büyük tüm hâllerini dolayısıyla Âişe'nin bu işten berâatını hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir,** (tüm yaptıklarını yerli yerinde yapan bir) **Hakîm'dir.**

اِنَّ الَّذ۪ينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَش۪يعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌۙ
فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِؕ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(اِنَّ الَّذِينَ) **Muhakkak o kimseler ki,** (يُحِبُّونَ) **seviyorlar,** neyi? (اَنْ تَشِيعَ) **yayılmasını,** ne? (اَلْفَاحِشَةُ) **o çok çirkin işler,** nerede? (فِى الَّذِينَ) **o kimseler içerisinde ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَلِيمٌ) **çok acı verici,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** daha? (وَالْاٰخِرَةِ) **ve âhirette,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** (يَعْلَمُ) (her şeyi) **bilmektedir,** (وَاَنْتُمْ) **ama siz,** (لَا تَعْلَمُونَ) **bilmiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Şüphesiz o (münâfık) **kimseler ki, îmân etmiş olan kimseler içerisinde** (zinâ ve iftirâ gibi) **o çok çirkin şeylerin** (haberinin) **yayıl**(ıp duyul)**masını seviyorlar; özellikle onlar için, dünyâda ve âhirette çok acı verici büyük bir azap vardır. Zâten Allâh** (kalplerdeki istek ve kasıtlar dâhil her şeyi hakkıyla) **bilmektedir, sizlerse** (Allâh-u Te'âlâ'nın bildiklerini) **bilemezsiniz.**

Kirmânî *(Rahimehullâh)*dan nakledildiğine göre; Allâh-u Te'âlâ, kişinin kalbinden geçirdiklerine azap etmeyecekse de azimle ve âdet edinerek kin, haset ve kötü haberlerin yayılmasını arzulayan kişilere bu irâdelerinden dolayı cezâ verecektir. *(el-Âlûsî)*

Bu âyette geçen "Dünyâ azâbı"ndan maksat; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bu iftirâya karışan büyük münâfık İbnü Übeyy gibi kimselere uyguladığı seksen sopadan ibâret had cezâsıdır. Âhiretteki azap ise cehennemdir! *(el-Medârik, 4/381)*

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللّٰهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ) **Zâten Allâh'ın fazlı** (ve lütfu mevcut) **olmasaydı,** burada (لَوْلَا)nın haberi mahzûftur ki takdîri (مَوْجُودٌ) şeklindedir, kim üzerinde? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinizde,** daha? (وَرَحْمَتُهُ) **ve rahmeti,** daha ne olmayaydı? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** kimdir? (رَؤُفٌ) **Raûf'dur,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.** Burada (لَوْلَا)nın cevâbı mahzûftur ki takdîri (لَعَاجَلَكُمْ بِالْعُقُوبَةِ) "Elbette azâbınızı peşin verirdi" şeklindedir. *(et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 20

20- Zâten sizin üzerinizde Allâh'ın fazl-u rahmeti(nin tecellîsi, iyilik ve acımasının eseri) **bulunmasaydı ve gerçekten Allâh** (kullarını çok esirgeyen bir) **Raûf ve** (ne kadar büyük günah işleseler de, tevbe edenlere acıyıp günahlarını bağışlayan bir) **Rahîm olmayaydı** (elbette iftirâya uğrayanın berâatını açıklamaz, iftirâ edenleri de peşînen cezâlandırırdı)**!**

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِۜ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهُ يَأْمُرُ
بِالْفَحْشَٓاءِ وَالْمُنْكَرِۜ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اَبَدًاۙ وَلٰكِنَّ
اللّٰهَ يُزَكّ۪ي مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ سَم۪يعٌ عَل۪يمٌ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey îmân edenler, (لَا تَتَّبِعُوا) **uymayın,** neye? (خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ) **şeytanın yollarına,** (وَمَنْ) **zâten her kim,** (يَتَّبِعْ) **uyarsa,** neye? (خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ) **şeytanın adımlarına,** (فَاِنَّهُ) **gerçekten de o** (şeytan), (يَأْمُرُ) **emreder,** neyi? (بِالْفَحْشَٓاءِ) **çok çirkin şeyleri,** daha? (وَالْمُنْكَرِ) (şerîat tarafından kabûl görmeyen) **münkeri,** (وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ) **ve eğer Allâh'ın fazlı olmasaydı,** kim üzerinde? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinizde,** daha? (وَرَحْمَتُهُ) **ve rahmeti,** (مَا زَكٰى) **temizlenemezdi,** kimden olduğu hâlde? (مِنْكُمْ) **içinizden,** kim? (مِنْ اَحَدٍ) **hiçbiri,** ne kadar zaman? (اَبَدًا) **ebediyyen,** (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ) **velâkin Allâh,** (يُزَكّ۪ي) **tertemiz kılar,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** kimdir? (سَم۪يعٌ) **Semî'dir,** daha kimdir? (عَل۪يمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Ey (Allâh'ın dostluğuna ve şeytanın sizin düşmanınız olduğuna) **îmân etmiş olan o kimseler!** (İftirâlara kulak verip, onların yayılmasını arzulama husûsunda) **şeytanın yollarına tâbi olmayın.**

Çünkü her kim şeytanın adımlarına uyarsa, gerçekten de o (şeytan), **dâimâ o** (gıybet, dedikodu ve iftirâ gibi) **çok çirkin olan şeyleri ve** (şerîat tarafından kabûl görmeyen) **münkeri emreder** (ve vesvesesine kulak vereni helâke sürükler).

Zâten sizin üzerinizde Allâh'ın fazl-u rahmeti(nin tecellîsi, iyilik ve acımasının eseri) **bulunmasaydı** (ve O size, günahları sildiren tevbeyi nasip etmeyip, kötülüklere keffâret olacak had cezâlarını meşrû kılmayaydı), **içinizden hiçbiri** (hayâtı boyunca) **ebediyyen** (günah kirlerinden) **temizlenemezdi. Lâkin Allâh ise murâd ettiği kimseyi** (rahmet ve mağfiretiyle tüm kirlerden) **tertemiz kılar. Bir de Allâh** (bütün kullarının açıkladıkları tevbe dâhil tüm sözlerini hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (niyetler dâhil olmak üzere tüm mâlûmâtı lâyıkı vechile bilen bir) **Alîm'dir.**

وَلَا يَأْتَلِ اُو۬لُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ اَنْ يُؤْتُٓوا اُو۬لِي الْقُرْبٰى وَالْمَسَاك۪ينَ وَالْمُهَاجِر۪ينَ
ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِۖ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُواۜ اَلَا تُحِبُّونَ اَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْۜ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَلَا يَأْتَلِ) **Ve yemin etmesin,** kim? (اُولُوا الْفَضْلِ) (dinde) **fazîlet sâhipleri,** kimden oldukları hâlde? (مِنْكُمْ) **içinizden,** daha ne sâhipleri? (وَالسَّعَةِ) **ve** (malda) **genişlik** (sâhibi), neye dâir yemin etmesin? (اَنْ يُؤْتُوا) **vermeyeceklerine dâir,** burada (لَا) harfi mahzûftur ki takdîri (عَلٰى اَنْ لَا يُؤْتُوا) şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* kime vermeyeceğine? (اُولِى الْقُرْبٰى) **soy yakınlığına sâhip olan** (akrabâ)**lar**(ın)**a,** daha kime? (وَالْمَسَاكِينَ) **ve yoksullara,** daha? (وَالْمُهَاجِرِينَ) **ve hicret edenlere,** nerede? (فِى سَبِيلِ اللّٰهِ) **Allâh yolunda,** daha ne yapsınlar? (وَلْيَعْفُوا) **ve affetsinler,** daha? (وَلْيَصْفَحُوا) **ve** (cezâ vermekten) **yüz çevirsinler,** (اَلَا تُحِبُّونَ) **sevmez misiniz,** neyi? (اَنْ يَغْفِرَ) (günahlarınızı) **bağışlamada bulunmasını,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (غَفُورٌ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Ayrıca içinizden (Ebû Bekr-i Sıddîk gibi, dinde) **fazîlet ve** (malda) **genişlik sâhibi olan kimseler, soy yakınlığına sâhip olan** (akrabâ)**lar**(ın)**a, yoksullara ve Allâh yolunda hicret etmiş kimselere** (yardım) **vermeyeceklerine dâir yemin etmesin.**

Böylece onlar affetsinler ve (görmezden gelerek, cezâ vermekten) **yüz çevirsinler.** (İnsanlar hakkında yaptığınız, kötülüğe karşı iyilik muâmelesine karşılık) **Allâh'ın** (da) **sizin için** (günahlarınızı bağışlayarak) **mağfirette bulunmasını sevmez misiniz?!**

Zâten Allâh (sonsuz gücüne rağmen, kullarının hatâlarını örten bir) **Ğafûr'dur,** (kendilerine çok acıyan bir) **Rahîm'dir.** (O hâlde siz de O'nun ahlâkını takınarak size yanlış yapanları affedin.)

Bu âyet-i kerîme Ebû Bekr-i Sıddîk *(Radıyallâhu Anh)* hakkında inmiştir, şöyle ki kendisi; kızı Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* hakkındaki iftirâları dinleyip naklederek günah işleyen, fakat yoksul olan, teyzesinin oğlu olduğu için sıla-i rahim hakkı bulunan Mistah *(Radıyallâhu Anh)*a vermekte olduğu yardımı keseceğine dâir yemin etti.

Fakat Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bu âyet-i kerîmeyi kendisine okuduğunda, "Tabî ki Allâh'ın beni affetmesini isterim!" diyerek yemin keffâreti verip Mistah *(Radıyallâhu Anh)*a verdiği yardımı sürdürdü. Çünkü Mistah *(Radıyallâhu Anh)* iftirâları dinlemekle hatâ etmişse de hiçbir zaman iftirâlara katılmamıştı. *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Hâzin)*

اِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا
فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(اِنَّ الَّذِينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (يَرْمُونَ) **zinâ suçu atıyorlar,** kime? (اَلْمُحْصَنَاتِ) (zinâdan) **korunmuş olan o kadınlara,** öyle kadınlar ki, (اَلْغَافِلَاتِ) (suçlandıkları şeyden) **habersizler,** yine öyle kadınlar ki, (اَلْمُؤْمِنَاتِ) **îmân edicidirler,** işte onlara iftirâ atanlar nedir? (لُعِنُوا) **lânetlenmiştirler,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** daha? (وَالْاٰخِرَةِ) **ve âhirette,** (وَلَهُمْ) **ve özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **müthiş bir azap,** öyle azap ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- O kimseler ki, (zinâdan korunmuş olan Müslüman, nâmuslu, mükellef) **iffetli ve** (suçlandıkları şeyden) **habersiz olan îmânlı kadınlara zinâ suçu atmaktadırlar; gerçekten onlar** (tevbe etmedikleri sürece) **dünyâda ve âhirette lânetlenmiştirler ve özellikle onlar için çok büyük bir azap vardır.**

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ اَلْسِنَتُهُمْ وَاَيْدِيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

O azap ne gün olacak? (يَوْمَ تَشْهَدُ) **şâhitlik edeceği gün,** buradaki (يَوْمَ) kelimesi bir önceki âyet-i kerîmede geçen (وَلَهُمْ) terkîbinin zımnında bulunan istikrâr fiiline müteallіktir ki takdîri şöyledir: (وَلَهُمْ عَذَابٌ كَائِنٌ يَوْمَ تَشْهَدُ) kimin aleyhine? (عَلَيْهِمْ) **onların aleyhine,** ne? (اَلْسِنَتُهُمْ) **dilleri,** daha? (وَاَيْدِيهِمْ) **ve elleri,** daha? (وَاَرْجُلُهُمْ) **ve ayakları,** neye şâhitlik edeceği? (بِمَا) **o şeylere ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Sürekli yapmakta bulunmuş oldukları (iftirâ gibi) **şeylere dâir dillerinin, ellerinin ve ayaklarının** (konuşturulup) **kendileri aleyhinde şâhitlik edeceği gün!**

يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللّٰهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ اَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(يَوْمَئِذٍ) **İşte o gün,** (يُوَفِّى) **tastamam verecek,** kime? (هِمْ) **onlara,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (دِينَهُمْ) **cezâlarını,** öyle cezâ ki, (اَلْحَقَّ) **hak** (ve adâletli) **olan,** (وَيَعْلَمُونَ) **ve bilecekler,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْحَقُّ) (ilâhlığı) **Hakk** (ve âşikâr olan Zât)**ın ta kendisidir,** öyle Hak ki, (اَلْمُبِينُ) (varlığı ve birliği) **çok açık olan.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- İşte o gün Allâh onlara (kendileri için) **hak** (ve müstehak) **olan cezâlarını tastamam verecektir, böylece onlar da bileceklerdir ki gerçekten Allâh** (var ya); **ancak O** (varlığı ve birliği) **çok açık olan** (ve ilâhlığı) **Hakk** (ve âşikâr olan Zât)**ın ta kendisidir.**

Allâh-u Te'âlâ Kur'ân-ı Kerîm'de hiçbir günahın tehdîdi hakkında Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)*ya iftirâ edenleri tehdit mâhiyetinde kullandığı ağır ifâdelerin bir benzerini zikretmemiştir. Bu yüzden İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*: "Kim bir günah işlemiş de sonra tevbe etmişse, tevbesi kabûl edilmiştir, ancak Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* hakkındaki iftirâya karışan münâfıklar müstesnâ" demiştir. *(el-Medârik)*

اَلْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِۚ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِۚ
اُو۬لٰٓئِكَ مُبَرَّؤُ۫نَ مِمَّا يَقُولُونَۜ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(اَلْخَبِيثَاتُ) (Zinâ yapan) **o kötü kadınlar,** kim için uygundur? (لِلْخَبِيثِينَ) (zinâ yapan) **o kötü erkekler için,** (وَالْخَبِيثُونَ) (zinâ yapan) **o kötü erkekler de,** kim için uygundur? (لِلْخَبِيثَاتِ) (zinâ yapan) **o kötü kadınlar için,** (وَالطَّيِّبَاتُ) **o** (iffetli) **temiz kadınlar da,** kim için uygundur? (لِلطَّيِّبِينَ) **o** (iffetli) **temiz erkekler için,** (وَالطَّيِّبُونَ) **o** (iffetli) **temiz erkekler de,** kim için uygundur? (لِلطَّيِّبَاتِ) **o** (iffetli) **temiz kadınlar için,** (اُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana o** (temizlerin temizi olan Habîbimin nikâhı altında buluna)**nlar,** nedirler? (مُبَرَّؤُ۫نَ) **tamâmen berî** (ve uzak) **tutulmuş kimselerdir,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَقُولُونَ) **o** (münâfık ola)**nlar diyorlar,** (لَهُمْ) **özellikle onlar**(ın günahları) **için vardır,** ne? (مَغْفِرَةٌ) **büyük bir mağfiret,** daha? (وَرِزْقٌ) **ve bir rızık,** öyle rızık ki, (كَرِيمٌ) **çok değerli olan.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Zinâ yapan) **o kötü kadınlar,** (zinâ yapan) **o kötü erkekler için** (uygun düşmekte)**dir,** (zinâ yapan) **o kötü erkekler de,** (zinâ yapan) **o kötü kadınlar için** (uygun düşmekte)**dir, o** (iffetli) **temiz kadınlar da, o** (iffetli) **temiz erkekler için** (uygun düşmekte)**dir, o** (iffetli) **temiz erkekler de, o** (iffetli) **temiz kadınlar için** (uygun düşmekte)**dir.**

İşte sana! O (temizlerin temizi olan Habîbimin nikâhı altında buluna)**nlar, bu** (münâfık ola)**nların söylemekte oldukları şeylerden tamâmen berî** (ve uzak) **tutulmuş kimselerdir. Özellikle onlar**(ın beşeriyet gereği kaçınamadıkları günahları) **için büyük bir mağfiret ve** (kendileri için cennet nîmetleri gibi) **çok değerli olan yüce bir rızık vardır.**

Tefsirlerde zikredildiği üzere; Allâh-u Te'âlâ beşikteki çocuğu konuşturarak Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın berâatını, elbiseleri kaçıran taşı konuşturarak Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın berâatını, beşikte olan çocuğu Îsâ *(Aleyhisselâm)*ı konuşturarak da Meryem *(Aleyhesselâm)*ın berâatını açıklamıştır. Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)*nın berâatını ise kıyâmete kadar okunacak mûcize olma ünvânına sâhip tek Kitâb'ı olan Kur'ân-ı Kerîm'inde bu kadar çok âyetle ve bu kadar tekitli ifâdelerle ortaya koymuştur ki, bu da Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in makāmının yüceliğini gösteren büyük bir delildir.

Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)*nın, kendisinden başka hiçbir kimseye nasip olmayan bâzı şeylerle iftihâr ettiği rivâyet edilmiştir ki bunları şöyle zikredebiliriz:

O daha çocukken Cibrîl *(Aleyhisselâm)* bir ipek kumaş parçasında onun resmini Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e göstererek: "İşte bu senin zevcendir" demiştir. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* eşleri içerisinde bâkire olarak sâdece onunla evlenmiştir.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onun gününde ve onun kucağında vefât etmiş ve onun evine defnedilmiştir. Sâdece onun yatağındayken vahiy gelmeye devâm etmiştir.

Berâatı gökten inmiştir. Bir de o, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in halîfesi olan Ebû Bekr-i Sıddîk *(Radıyallâhu Anh)*ın, Sıddîka olan kerîmesidir ve bu âyetle ona büyük bir mağfiret ve çok hoş rızıklar vaad edilmiştir. *(el-Hâzin, en-Nesefî, el-Beyzâvî -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/385)*

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلٰٓى اَهْلِهَاۜ
ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey îmân edenler, (لَا تَدْخُلُوا) **girmeyin,** nereye? (بُيُوتًا) **birtakım evlere,** öyle evler ki, (غَيْرَ بُيُوتِكُمْ) **sizin evinizden başka olan,** ne zamâna kadar girmeyin? (حَتّٰى تَسْتَأْنِسُوا) **siz izin alıncaya kadar,** daha? (وَتُسَلِّمُوا) **ve siz selâm verinceye kadar,** kime? (عَلٰٓى اَهْلِهَا) **oranın** (hâne) **halkına,** (ذٰلِكُمْ) **işte size bu,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تَذَكَّرُونَ) **iyice düşünesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Ey o îmân etmiş olan kimseler! Kendi (oturduğunuz) **evlerinizden başka birtakım evlere, siz** (sâhiplerinden) **izin alıncaya ve siz onların ehline selâm verinceye dek girmeyin.**

İşte size bu (şekilde selâm verip izin istemek câhiliyet devrindeki gibi ansızın girmekten) **sizin için çok hayırlıdır. Tâ ki siz iyice düşün**(üp gereğiyle amel ed)**esiniz** (diye bu üstün ahlâka irşâd olundunuz)!

فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا ف۪يهَٓا اَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْۚ وَاِنْ ق۪يلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا
هُوَ اَزْكٰى لَكُمْۜ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَل۪يمٌ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا) **Ama eğer** (cevap verecek) **bulamazsanız,** nerede? (فِيهَا) **onlarda,** kimi? (اَحَدًا) **hiçbir kimseyi,** (فَلَا تَدْخُلُو) **artık girmeyin,** nereye? (هَا) **onlara,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يُؤْذَنَ) **izin verilinceye kadar,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (وَاِنْ قِيلَ) **ama eğer denilirse,** kime? (لَكُمْ) **size,** ne? (اِرْجِعُوا) **geri dönün,** (فَارْجِعُوا) (ısrarcı olmayıp) **hemen geri dönün,** (هُوَ) **o** (şekilde kimseyi rahatsız etmeyip dönmeniz), nedir? (اَزْكٰى) **daha temiz**(lik ifâde eden) **bir şeydir,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapmaktasınız,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Ama eğer onlarda (size cevap verecek) **hiçbir kimse bulamazsanız artık** (sâhibi tarafından) **size izin verilinceye kadar onlara girmeyin.**

Eğer size: "Geri dönün (ev müsâit değil)**" denilirse** (ısrarcı olmayıp) **geri dönün,** (zîrâ) **o** (şekilde milletin kapılarında inadına beklemenizdense, kimseyi rahatsız etmeyip dönmeniz) **sizin** (rezil duruma düşmemeniz) **için daha temiz**(lik ifâde eden bir hareket)**dir. Zâten Allâh yapmakta olduğunuz şeyleri**(n tümünü hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ
وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(لَيْسَ) **Olmadı,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** ne? (جُنَاحٌ) **hiçbir günah,** nerede? (اَنْ تَدْخُلُوا) (izinsiz) **girmenizde,** burada (فِى) harf-i ceri mahzûftur, neye? (بُيُوتًا) **birtakım evlere,** öyle evler ki, (غَيْرَ مَسْكُونَةٍ) **meskûn olmayan,** yine öyle evler ki, (فِيهَا) **orada vardır,** ne? (مَتَاعٌ) **bir faydalanma,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تُبْدُونَ) **açıkça gösteriyorsunuz,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (تَكْتُمُونَ) **gizliyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Belli kesimler tarafından) **meskûn olmayan, içerlerinde de sizin için** (soğuktan sıcaktan korunma ve eşyânızı yerleştirme gibi) **bir faydalanma** (hakkı) **bulunan** (tekke, kervansaray, han, hamam gibi) **birtakım evlere** (izinsiz) **girmenizde sizin üzerinize hiçbir günah yoktur.**

Zâten Allâh sizin (etkisi ortalıkta görünen bozgunculuk gibi) **açıkça gösterir olduğunuz şeyleri de,** (birtakım mahrem şeyleri görme arzusu gibi) **gizler olduğunuz** (kötü) **şeyleri de bilmektedir.**

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ
اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** kime? (لِلْمُؤْمِنِينَ) **îmânlı erkeklere,** ne söyle? (يَغُضُّوا) (haramlara bakmaktan) **yumsunlar,** neyi? (مِنْ اَبْصَارِهِمْ) **gözlerini,** burada (مِنْ) harfi zâidedir, *(et-Teysîr)* daha ne yapsınlar? (وَيَحْفَظُوا) **ve korusunlar,** neyi? (فُرُوجَهُمْ) **tenâsül uzuvlarını,** (ذٰلِكَ) **işte sana bu,** nedir? (اَزْكٰى) **daha temiz**(lik ifâde eden bir hareket)**dir,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** kimdir? (خَبِيرٌ) **Habîr'dir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (يَصْنَعُونَ) **yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Habîbim! İşte sana!) **Îmânlı erkeklere de ki;** (haramlara karşı) **gözlerini yumsunlar** (da sâdece helâllere baksınlar) **ve tenâsül uzuvlarını** (zinâ ve livâta gibi haramlardan) **korusunlar.**

İşte sana! (Günahlara düşüp kirlenmelerindense) **bu** (şekilde nezih davranmaları) **kendileri için daha temiz**(lik ifâde eden bir hareket)**dir. Muhakkak Allâh onların** (kime bakmakta ve ne) **yapmakta olduklarını**(n görünen-görünmeyen tüm yönlerini hakkıyla bilen bir) **Habîr'dir.**

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ
مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ اَوْ اٰبَائِهِنَّ اَوْ
اٰبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اَبْنَائِهِنَّ اَوْ اَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنٖى اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنٖى اَخَوَاتِهِنَّ
اَوْ نِسَائِهِنَّ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ اَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ اُولِى الْاِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ اَوِ الطِّفْلِ
الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلٰى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِاَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ
زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا اِلَى اللّٰهِ جَمِيعًا اَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَقُلْ) (Habîbim) **yine söyle,** kime? (لِلْمُؤْمِنَاتِ) **îmânlı kadınlara,** ne söyle? (يَغْضُضْنَ) (haramlara bakmaktan) **yumsunlar,** neyi? (مِنْ اَبْصَارِهِنَّ) **gözlerini,**

burada (مِنْ) harfi zâidedir, *(et-Teysîr)* daha ne yapsınlar? (وَيَحْفَظْنَ) **ve korusunlar,** neyi? (فُرُوجَهُنَّ) **tenâsül uzuvlarını,** daha ne yapsınlar? (وَلَا يُبْدِينَ) **ve açığa çıkarmasınlar,** neyi? (زِينَتَهُنَّ) **ziynetlerini** (taktıkları yerleri), (اِلَّا مَا) **lâkin o şey müstesnâ ki,** (ظَهَرَ) (zorunlu olarak) **göründü,** neden olduğu hâlde? (مِنْهَا) **onlardan,** daha ne yapsınlar? (وَلْيَضْرِبْنَ) **ve atsınlar,** neyi? (بِخُمُرِهِنَّ) (başlarına koydukları) **örtülerini** (geriye doğru değil de), ne üzerine atsınlar? (عَلٰى جُيُوبِهِنَّ) **yakalarının üzerine,** daha ne yapsınlar? (وَلَا يُبْدِينَ) **ve açığa çıkarmasınlar,** neyi? (زِينَتَهُنَّ) **ziynetlerini** (taktıkları yerleri), ancak kim için açığa çıkartsınlar? (اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ) **ancak kocaları için,** daha? (اَوْ اٰبَائِهِنَّ) **yâhut babaları için,** daha? (اَوْ اٰبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ) **yâhut kocalarının babaları için,** daha? (اَوْ اَبْنَائِهِنَّ) **ya da oğulları için,** daha? (اَوْ اَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ) **veyâ kocalarının** (başka hanımlarından olan) **oğulları için,** daha? (اَوْ اِخْوَانِهِنَّ) **yâhut erkek kardeşleri için,** daha? (اَوْ بَنٖى اِخْوَانِهِنَّ) **ya da erkek kardeşlerinin oğulları için,** daha? (اَوْ بَنٖى اَخَوَاتِهِنَّ) **veyâ kız kardeşlerinin oğulları için,** daha? (اَوْ نِسَائِهِنَّ) **yâhut** (kendileri gibi îmânlı ve hür) **kadınları için,** daha? (اَوْ مَا) **ya da o kimseler için ki,** (مَلَكَتْ) **mâlik oldu,** ne? (اَيْمَانُهُنَّ) **sağ elleri,** yâni köleleri için, daha? (اَوِ التَّابِعٖينَ) **veyâ peşe takılanlar için,** öyle peşe takılanlar ki, (غَيْرِ اُولِى الْاِرْبَةِ) (kadınla cinsel ilişkiye karşı) **ihtiyaç sâhibi olmayanlar,** kimlerden oldukları hâlde? (مِنَ الرِّجَالِ) **erkeklerden,** yâni kadını erkekten ayıramayacak derecede bunak veyâ ahmak gibi sâdece arta kalan yemekleri yemek için dolaşan kimseler için, daha? (اَوِ الطِّفْلِ) **ya da çocuklar,** (اَلَّذٖينَ) **öyle çocuklar ki,** (لَمْ يَظْهَرُوا) **muttalî olmadılar,** neye? (عَلٰى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ) **kadınların avret** (yer)**lerin**(in ne ifâde ettiğin)**e,** kadınlar daha ne yapsınlar? (وَلَا يَضْرِبْنَ) **ve** (yere) **vurmasınlar,** ne ile? (بِاَرْجُلِهِنَّ) **ayaklarıyla,** niçin? (لِيُعْلَمَ) **bilinsin** (de kendilerine meyledilsin) **diye,** ne? (مَا) **o şey ki,** (يُخْفٖينَ) **gizliyorlar,** o da neden olduğu hâlde? (مِنْ زٖينَتِهِنَّ) **ziynetlerinden,** (وَتُوبُوا) **ve tevbe edin,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** ne olduğunuz hâlde? (جَمٖيعًا) (hepiniz) **bir araya gelici olduğu**(nuz) **hâlde,** (اَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ) **ey müminler,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تُفْلِحُونَ) **felâha erebilesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Habîbim!) **Îmânlı kadınlara da de ki;** (erkeklerin ve kadınların avret yerlerine bakmaktan) **gözlerini yumsunlar ve tenâsül uzuvlarını** (zinâdan ve şehvetle birbirine sürtünmeden) **korusunlar.** (Örf ve âdete göre, zorunlu olarak) **kendilerinden görünen** (yüz ve yüzük veyâ kınanın bulunduğu el)**ler dışında** (örtünmesi gereken bilezik, halhal, küpe ve gerdanlık gibi) **ziynet** (mahalleri olan bedenlerinin diğer yer)**lerini açığa çıkarmasınlar.**

Ayrıca (câhiliyet devrinde olduğu gibi) **örtülerini** (arka taraflarına değil de, gerdanlarını, göğüslerini ve tüm bedenlerini kapatacak ve şekil belli etmeyecek şekilde) **başlarından doğru yakaları üzere atsınlar.**

(Gizlemeleri gereken) **ziynet** (yer)**lerini** (hiçbir kimseye göstermek için) **açığa çıkarmasınlar; ancak kocalarına veyâ babalarına yâhut kocalarının babalarına ya da oğullarına veyâ kocalarının** (başka hanımlarından olan) **oğullarına yâhut erkek kardeşlerine ya da erkek kardeşlerinin oğullarına veyâ kız kardeşlerinin oğullarına** (ya da amca ve dayıları gibi müebbet mahremlerine) **yâhut kendi**(leri gibi îmânlı ve hür) **kadınlarına ya da** (kâfir de olsalar câriyelerden) **sağ ellerinin mâlik bulunduğu şeylere veyâ** (kadını erkekten ayıramayacak derecede bunak veyâ ahmak) **erkeklerden** (kadınla cinsel ilişkiye karşı) **ihtiyaç sâhibi olmadıkları hâlde** (sâdece arta kalan yemekler için) **peşe takılanlara yâhut kadınların avret** (yer)**lerinden haberleri olmaya**(cak kadar küçük ola)**n o çocuklara** (göstermeleri) **müstesnâ!**

Bir de o (kadı)**nlar** (halhal gibi) **gizlemekte oldukları o ziynetleri bilinsin** (de kendilerine meyledilsin) **diye ayaklarıyla da** (yere) **vurmasınlar! Ey müminler!** (Hepiniz) **bir araya gelici olduğunuz hâlde Allâh'a tevbe edin! Tâ ki siz** (iki cihan saâdetine kavuşarak) **felâha erebilesiniz!**

Hanefî mezhebinde; yüz ve eller avret değilse de bunlara şehvetle bakılması haramdır. Dolayısıyla kadının, kendisine şehvetle bakılacağına dâir en ufak bir endişesi bulunması hâlinde bu uzuvlarını yabancı erkeklere göstermesi câiz olmaz. Özellikle fitne kaynayan zamânımızda şehvetle bakanla bakmayanı ayırt edebilmek her kadının her an tespit edebileceği bir şey olmadığından; kocaları ve mahremleri dışındakilere bu uzuvlarını, hele de câzibe merkezi olan yüzlerini göstermemeleri en uygun olandır!

Nitekim Osmanlı'nın son döneminin mûteber fıkıh kitaplarından Ni'met-i İslâm isimli eserde şöyle zikredilmektedir: "Kadınların yüzlerinin, ellerinin ve ayaklarının avret olmadığı hükmü namazdaki setr-i avretle alâkalıdır yoksa yabancı erkeklere görünmekle ilgili değildir. Dolayısıyla (doktora muâyene gibi bir) zarûret olmadıkça sokakta yüzü (tamâmen) açmak veyâ eteğini örtüden çıkartmak (elbisesini göstermek) şerîatın emrine muhâliftir." *(sh:114)*

Burada geçen "Humur" kelimesinin; günümüzdeki türban ve çene altında düğümlenen başörtülerle terceme edilmesi, bu konuda sahâbe ve seleften gelen görüşlere ters düşmektedir. Zîrâ bu husustaki rivâyetler; bu kelimenin, baştan aşağı tüm bedeni örtecek "Çâr, çarşaf ve ferâce" gibi örtülerden ibâret olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu gibi yerlerde sahâbe ve seleften gelen rivâyetler göz ardı edilerek sâdece lügate bakılıp mânâ verilemez. Zîrâ Kur'ân'ın tefsîrini en iyi bilenler hiç şüphesiz ki vahyin nüzûlüne şâhit olan ve kastedilen mânâları ilk ağızdan alan sahâbe topluluğu ile onlardan istifâde eden tâbi'în zümresidir. Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* bu âyetin tefsîrinde şöyle buyurmuştur: "Allâh muhâcirlerin hanımlarına rahmet etsin. (Onlar Kur'ân'ın emirleriyle amel etmekte o kadar ileriydiler ki) Allâh-u Te'âlâ: 'Örtülerini başlarından doğru yakaları üzere atsınlar' âyetini indirince, onlar hemen çarşaf gibi büyük örtüleri başlarına geçirecek şekilde yarıp onlarla örtündüler. Ensar kadınlarının kocaları kendilerine bu âyeti okuduklarında ise; Kur'ân'a onlardan daha kuvvetli inanan görmedim. Her biri kalkıp büyük çarşaflara dolandılar ve sabah namazına o vaziyette çıktılar." *(el-Buhârî, et-Tefsîr:251, rakam:4480-81, 4/1782-1783; İbnü Hacer, Fethu'l-Bârî, et-Tefsîr, rakam:4758-59, 8/347-348)*

Bu sahih rivâyetlerden açıkça anlaşıldığı üzere; bu âyet-i kerîmeyle amel eden sahâbe hanımlarından hiçbiri sâdece başını örtecek şekilde bir örtü şekli edinmemiş, bilakis büyük çarşafların kenarlarını düzelterek ve baş geçirecek yeri yararak tüm bedenlerini kaplayacak şekilde tesettüre bürünmüşlerdir.

Nitekim bu rivâyetlerde geçen "Murût" ve "Üzur" kelimelerinin müfretleri olan "Mırt" ve "İzâr" kelimeleri; lügatlarda "Çarşaf" anlamına gelen "Mülâe" kelimesiyle tefsir edilmiştir. Zâten burada geçen "Humur" kelimesinin müfredi olan "Hımâr" kelimesi de büyük müfessir Âlûsî *(Rahimehullâh)* gibi birçok ulemâ tarafından; çâr, çarşaf, ferâce gibi tüm bedeni kaplayan büyük örtü anlamına gelen "Mıkne'a" kelimesiyle açıklanmıştır. Dolayısıyla lügata doğru bakanlar da, bu kelimenin, günümüzde bilinen başörtüsü anlamına gelmediğini yakînen anlayacaklardır. Kur'ân âyetleri birbiriyle aslâ çelişmeyip, hepsi de birbirini tasdik ve tefsir ettiğine göre; Ahzâb Sûresi'nin 59. âyetinde "Cilbâb" emredilirken, burada sâdece başörtüsünün emredilmiş olduğunu iddiâ etmek anlaşılacak bir şey değildir. Nitekim o âyette geçen "Cilbâb" kelimesi de; burada olduğu gibi, İbnü Abbâs ve İbnü Cübeyr *(Radıyallâhu Anhüm)* tarafından: "Tepeden tırnağa tüm bedeni örten çarşaf" anlamına gelen "Mıkne'a" ve "Milhafe" lafızlarıyla tefsir edilmiştir. *(et-Taberî, rakam:25977-78, 9/306; İbnü Kesîr, 10/218-219; el-Âlûsî, 18/142, 22/88)*

Şu kadar var ki; orada hür kadınların câriyelerden ayrılması hikmetine binâen "Cilbâblarını üzerlerine çeksinler" buyrulmuş, burada ise; çarşafın üst kısmının, göğüs bölgesi açıkta kalacak şekilde sırt tarafına atılması sûretinde vâki olan câhiliyet uygulamasını iptal için: "Çarşaflarını başlarından ağrı geriye doğru değil de aksine yakaları üzerine atsınlar" buyrulmuştur.

Dolayısıyla burada "İsti'lâ (üzerine alma)" mânâsında vârid olan (عَلٰى) harf-i cerini, "İntihâ-yı gâye (son hudûdu bildirme)" mânâsı için olan (إِلٰى) harf-i ceriyle karıştırarak: "Yakalarına kadar başörtülerini indirsinler" mânâsını tercih etmek aslâ câiz değildir. Bilakis doğru mânâ: "Çarşaflarını başlarından îtibâren, yakalarının üzerini tamâmen örtecek şekilde aşağı doğru atsınlar" şeklindedir.

Nitekim Ömer Nasûhî Bilmen Efendi, tefsirli meâlinde buraya: "Çarşaflarını başları üzerine örtsünler" diye mânâ vermiştir. Konyalı Mehmed Vehbî Efendi de Hülâsatü'l-Beyân nâmındaki tefsirinin meâlinde: "Çarşaflarını yanları üzerine vaz etsinler" mânâsının îzâhında: "Bu âyet-i kerîmeden açıkça anlaşılan hüküm; üzerlerine çarşaf örtünmeleridir" demiştir. İşte bu müfessirler isâbetli mânâya muvaffak kılınmışlardır. Şu bilinsin ki; burada sâdece "Humur" kelimesiyle yetinilip, "Yakaları üzerine" buyrulmasaydı, kimilerinin, sahâbe hanımlarının tatbîkâtından sarf-ı nazar ederek, bâzı lügatlerde buldukları "Sâdece başı örten şey" mânâsını öne çıkarmalarının bir anlamı olabilirdi. Lâkin "Yakaları üzerine" ifâdesi, bunun baş ile sınırlanmayıp, çarşafın üst kısmından bahsettiğini açıkça ortaya koymaktadır.

وَاَنْكِحُوا الْاَيَامٰى مِنْكُمْ وَالصَّالِحٖينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَاِمَائِكُمْ اِنْ يَكُونُوا
فُقَرَٓاءَ يُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلٖيمٌ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَاَنْكِحُوا) **Ve evlendirin,** kimi? (اَلْاَيَامٰى) **bekârları,** kimden oldukları hâlde? (مِنْكُمْ) **sizin içinizden,** daha kimi? (وَالصَّالِحٖينَ) **ve (îmân ile takvâ sâhibi olan) sâlih kimseleri,** kimden oldukları hâlde? (مِنْ عِبَادِكُمْ) **kölelerinizden,** daha? (وَاِمَائِكُمْ) **ve câriyelerinizden,** (اِنْ يَكُونُوا) **eğer olduysalar,** nedir olduysalar? (فُقَرَٓاءَ) **fakir**

kimseler, (يُغْنِ) **zengin edecektir,** kimi? (هِمْ) **onları,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neden vererek? (مِنْ فَضْلِه۪) **fazlı** (keremi ve lütfu)**ndan,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (وَاسِعٌ) **Vâsi'dir,** daha kimdir? (عَل۪يمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Ey müminler!) **Yine siz içinizden bekârları, kölelerinizden ve câriyelerinizden** (îmân ve takvâ sâhibi olan) **sâlih kişileri evlendirin. Eğer onlar fakir kimseler olduysalar** (sırf fakirliklerinden dolayı nikâhlarına mânî olmayın, çünkü) **Allâh onları fazlından** (vereceği yeterli rızık ve kanaatle) **zengin edecektir.**

Zâten Allâh (mahlûkātını rızıklandırmakla nîmetleri tükenmeyecek derecede geniş imkâna sâhip olan bir) **Vâsi'dir,** (hikmeti gereği kimin rızkını genişletip kimin rızkını daraltacağını çok iyi bilen bir) **Alîm'dir.**

Bu evlendirme emri; nedb için olup, bekârları ve dulları evlendirme gibi hayırlı bir amele velîleri ve yetkilileri teşvik eder mâhiyettedir ve bu işin Allâh nezdinde sevilen müstehab bir iş olduğunu beyân etmektedir. Zîrâ her emir lafzı, vücûb (ve farziyet) ifâde etmez!

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذ۪ينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِه۪ۜ وَالَّذ۪ينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ اِنْ عَلِمْتُمْ ف۪يهِمْ خَيْرًاۗ وَاٰتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللّٰهِ الَّذ۪ٓي اٰتٰيكُمْۜ وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَٓاءِ اِنْ اَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۜ وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَاِنَّ اللّٰهَ مِنْ بَعْدِ اِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَلْيَسْتَعْفِفِ) **Ve iffetli olmaya gayret etsin,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (لَا يَجِدُونَ) **bulamıyorlar,** neyi? (نِكَاحًا) **evlenmeyi** (kolaylaştıracak sebepleri), ne zamâna kadar? (حَتّٰى يُغْنِيَ) **zengin edinceye kadar,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neden vererek? (مِنْ فَضْلِه۪) **fazlı** (keremi ve lütfu)**ndan,** (وَالَّذ۪ينَ) **ve o kimseler ki,** (يَبْتَغُونَ) **talep etmektedirler,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **yazışmayı,** yâni belli bir bedel ödeme karşılığında hürriyetlerine kavuşabilmeleri için sizinle sözleşmeyi, kimden oldukları hâlde? (مِمَّا) **o kimselerden ki,** burada (مَا) ism-i mevsûlü (مَنْ) mânâsındadır, (مَلَكَتْ) **sâhip oldu,** ne? (اَيْمَانُكُمْ) **sağ elleriniz,** (فَكَاتِبُو) **artık yazışın,** kimlerle? (هُمْ) **onlarla,** (اِنْ عَلِمْتُمْ) **eğer bildiyseniz,** kimlerde? (ف۪يهِمْ) **onlarda,** neyi? (خَيْرًا) **bir hayrı** (ve iyiliği), daha ne yapın? (وَاٰتُو) **ve verin,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden? (مِنْ مَالِ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (size verdiği) **malından,** (اَلَّذ۪ٓي) **öyle mal ki,** (اٰتٰى) **O verdi,** kime? (كُمْ) **size,** (وَلَا تُكْرِهُوا) **ve** (hiçbir zaman)

zorlamayın, kimi? (فَتَيَاتِكُمْ) (hiçbir kölenizi, özellikle) **genç câriyelerinizi,** neye? (عَلَى الْبِغَاءِ) **zinâya,** (اِنْ اَرَدْنَ) (hele de) **istediyseler,** neyi? (تَحَصُّنًا) (zinâdan) **tam bir korunmayı,** niçin böyle yapmayın? (لِتَبْتَغُوا) **talep edesiniz diye,** neyi? (عَرَضَ الْحَيٰوةِ) **o hayâtın malını,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (يُكْرِهْ) (zinâya) **zorlarsa,** kimi? (هُنَّ) **onları,** (فَاِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ اِكْرَاهِهِنَّ) **zorlanmalarından sonra** (o câriyelere karşı), kimdir? (غَفُورٌ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Ayrıca evlenmeyi (kolaylaştıracak sebepleri) **bulamayan o** (fakir) **kişiler, Allâh kendilerini fazlı** (keremi ve lütfu)**ndan zengin** (edip, mehir verme ve ev geçindirme imkânına sâhip) **edinceye kadar** (zinâya düşmemek için) **iffetli olmaya çalışsın!**

Bir de (köle ve câriye olarak) **sağ ellerinizin sâhip olduğu o kimseler ki,** (belli bir bedel ödeme karşılığında hürriyetlerine kavuşabilmeleri için sizinle) **yazışma talep etmektedirler; eğer onlarda** (söz verdikleri bedeli kazanma kābiliyeti, ahde vefâ, güvenilirlik ve dindarlık gibi) **bir hayır bildiyseniz artık onlarla yazışın ve Allâh'ın size vermiş olduğu malından onlara** (zekâtınızı) **verin.**

(Câriyelerinizin zinâ yapmasına hiçbir zaman göz yummayın, hele de) **kendileri** (zinâdan) **tam bir korunma istediyseler,** (fuhuştan para kazanmak sûretiyle) **o en alçak** (dünyâ) **hayâtın**(ın) **malını arayasınız diye** (hiçbir kölenizi, özellikle) **genç câriyelerinizi zinâya zorlamayın!**

Her kim onları (zinâya) **zorlarsa, şüphesiz Allâh onların zorlanmalarının ardından** (o günaha zorlanan câriyeleri de, tevbe etmeleri durumunda sâhiplerini de çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (kendilerine son derece acıyan bir) **Rahîm'dir.**

وَلَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا
مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَلَقَدْ اَنْزَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz indirdik,** kime? (اِلَيْكُمْ) **size,** neyi? (اٰيَاتٍ) **birtakım âyetleri,** öyle âyetler ki, (مُبَيِّنَاتٍ) (mânâları) **çok açık olanlar,** bu kelime (تَبَيَّنَ) mânâsında lâzım fiil kabûl edilen (بَيَّنَ) fiilinden geldiği için böyle tefsir edilmiştir, gerçi bâbı üzere müte'addî olarak tefsir

de edilmiştir ki meâlde bu mânâ da verilmiştir, *(el-Âlûsî)* daha neyi indirdik? (وَمَثَلًا) **ve bir meseli,** yâni Yûsuf ve Meryem gibi iftirâya uğrayanların başlarından geçen ilginç kıssalara benzeyen Âişe'nin acâyip kıssasını, öyle kıssa ki kimlerin başına gelene benzeyen? (مِنَ الَّذِينَ) **o kimselere** (isâbet eden iftirâlara) **ki,** (خَلَوْا) **geçtiler,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكُمْ) **sizden önce,** daha neyi indirdik? (وَمَوْعِظَةً) **ve büyük bir** (öğüt ve) **vaazı,** kim için öğüt? (لِلْمُتَّقِينَ) **takvâ sâhipleri için.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Andolsun ki; elbette Biz size (bu sûrede; hükümler, edepler ve had cezâlarıyla ilgili) **gerçekten kendileri**(nin mânâları) **çok açık olan nice âyetler** ***/kendileri** (size lâzım olan her şey hakkında)* ***iyice açıklayıcı olan nice âyetler/*** **ve sizden önce geçmiş olan** (Yûsuf ve Meryem gibi iftirâya uğrayan)**lar**(ın yaşadıkları ilginç kıssalar)**dan bir benzeri**(ne sahne) **olan** (Âişe'nin ibret destanı ve) **acâyip kıssa**(sını), **takvâ sâhipleri için de** (İslâm'ın hükümlerini tatbik ederken kimseye acımamaları ve iftirâlara aldanmamalarına dâir) **büyük bir** (öğüt ve) **vaaz indirdik.**

اَللّٰهُ نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ مَثَلُ نُورِهٖ كَمِشْكٰوةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ اَلْمِصْبَاحُ فٖى زُجَاجَةٍ
اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّىٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ
زَيْتُهَا يُضٖٓيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلٰى نُورٍ يَهْدِى اللّٰهُ لِنُورِهٖ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ
الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمٌ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (نُورُ السَّمٰوَاتِ) **gökleri nurlandırıcıdır,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yeri de,** "Nûr" kelimesi lügat mânâsı îtibârıyla gözün idrâk edebileceği bir keyfiyet olduğu için Allâh-u Te'âlâ'ya itlâkı sahîh olmadığından burada (masdar bima'nâ fâ'il kabûl edilerek) (مُنَوِّرُ) mânâsıyla tefsir edilmiştir, *(el-Beyzâvî, el-Kirmânî)* (مَثَلُ نُورِهٖ) **O'nun nurlandırmasının acâyip hâli,** ne gibidir? (كَمِشْكٰوةٍ) **penceresiz** (olup ışığı koruyan) **bir oyuk gibidir,** öyle oyuk ki, (فِيهَا) **onun içinde vardır,** ne? (مِصْبَاحٌ) **büyük ve parlak bir kandil,** öyle misbâh ki, (اَلْمِصْبَاحُ) **o kandil,** ne içerisindedir? (فٖى زُجَاجَةٍ) **parlak ve berrak bir cam içerisindedir,** (اَلزُّجَاجَةُ) **o parlak ve berrak cam ise,** (كَاَنَّهَا) **sanki o,** nedir? (كَوْكَبٌ) **bir yıldızdır,** öyle yıldız ki, (دُرِّىٌّ) **pâk ve parlak bir inci** (gibi), o kandil daha nedir? (يُوقَدُ) **tutuşturulmaktadır,** neden? (مِنْ شَجَرَةٍ) **bir ağaçtan,** öyle ağaç ki, (مُبَارَكَةٍ) **bereketli kılınmış,** o ağaçtan bedel? (زَيْتُونَةٍ) **zeytinden** (çıkan yağdan),

öyle zeytin ağacı ki, (لَا شَرْقِيَّةٍ) (yetişmek bakımından) **doğuya da âit değil,** daha nereye âit değil? (وَلَا غَرْبِيَّةٍ) **batıya da** (âit) **değil,** (يَكَادُ) **yakın oldu,** ne? (زَيْتُهَا) **onun yağı,** nedir olmaya? (يُضِيءُ) **aydınlatır olmaya,** (وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ) **değmemiş olsa bile,** neye? (هُ) **ona,** ne? (نَارٌ) **en ufak bir ateş,** (نُورٌ) **çok büyük bir nûrdur,** bu kelime (ذَلِكَ) şeklinde mahzûf olan bir mübtedânın haberidir ki buna göre mânâ: "İşte Allâh-u Te'âlâ'nın nurlandırmasına misal olan bu nur çok büyük bir nurdur" demek olur, *(ed-Dürru'l-masûn)* öyle nur ki ne üzerine yerleşici? (عَلَى نُورٍ) **büyük bir nûr üzerine,** (يَهْدِى) **eriştirir,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neye? (لِنُورِهِ) **nurlandırmasına,** kimi? (مَنْ) **o kimseleri ki,** (يَشَاءُ) **diliyor,** (وَيَضْرِبُ) **ve açıklamaktadır,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلْاَمْثَالَ) **bu misalleri,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar**(ın ibret alması) **için,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** (بِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Allâh gökleri (güneş, ay, yıldızlar ve meleklerle) **ve yeri** (peygamberlerle maddî ve mânevî olarak) **nurlandırıcıdır.**

O'nun nurlandırmasının acâyip vasfı; içerisinde büyük ve parlak bir kandil bulunan ve penceresiz (olduğu için ışığı iyice koruyan) **bir oyuk gibidir ki, o kandil parlak ve berrak bir cam içerisindedir.**

O parlak ve berrak cam ise sanki kendisi inci gibi pâk ve parlak bir yıldızdır ki; (içinde bulunan fitil) **doğuya da âit olmayan, batıya da nispet edilemeyen** (dolayısıyla onun en güzel türü ara sıra güneş almayıp gün boyu güneşe mâruz kalan Ortadoğu bölgesinin bereketli topraklarında yetişen çok faydalı) **ve bereketli kılınmış bir ağaç olan zeytinden** (çıkan yağdan) **tutuşturulmaktadır.**

Onun yağı (o kadar parlaktır ki)**, kendisine hiçbir ateş değmemiş olsa bile,** (ziyâdâr olmaya o kadar) **yakın olur ki** (neredeyse kendi başına ortalığı) **aydınlatacaktır.** (İşte Hakk Te'âlâ'nın nurlandırmasına misal olarak açıklanan bu nur) **büyük bir nur üzerine** (katlanan) **çok büyük bir nurdur.**

Allâh dilediği kimseleri nurlandırmasına eriştirir. Böylece Allâh insanlar(ın ibret alması) **için** (anlayabilecekleri şekilde) **bu misalleri açıklamaktadır. Zâten Allâh** (görünen-görünmeyen, gizli-açık) **her şeyi** (hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

Buradaki teşbihlerin tefsirlerde birçok îzâh şekli varsa da bâzı ulemânın beyânına göre; İlâhî irşâd, tereddüde mahal bırakmayacak şekilde sağladığı yakînî inanç bakımından, ışığı koruyup dağılmasını önleyerek güçlendirmek üzere duvarda bulunan penceresiz bir oyuk ile temsil edilmiş; Kur'ân'ın değiştirilmekten korunması, kandilin orada sönmeyerek korunmasına benzetilmiş; İslâm'ın hidâyeti ise, gerçekleri ortaya koyma bakımından, yanan kandil ile tasvir edilmiştir.

Ayrıca zaman aşımıyla şüphelere mâruz kalmaması cihetinden, şeffaf bir cam ile örneklendirilmiş; Kur'ân ve Sünnet'in temsil ettiği vahiy, irşâd delillerinin kaynağı olması bakımından mübârek bir ağaca teşbih edilmiş; İslâm'ın müsâmahakârlığı ve kolaylığı ise, o ağacın yetiştiği ılıman iklim ile temsil edilmiş; dînî irşatların kıyâmete kadar yenilenerek devâmı da fitilin devamlı tutuşturulması ile beyân edilmiştir.

Yine böylece Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in Kur'ân hükümlerini ümmetine açıklaması, sürüldüğü yeri parlatan hâlis zeytinyağı ile vasfedilmiş; o hükümlerin bir öğreticiye ihtiyaç olmaksızın neredeyse kendiliğinden anlaşılacak derecede âşikâr oluşu da, o yağın ateş değmeden de kendi kendine aydınlatacak derecede parlaklık vasfı ile tasvir edilmiş; asırlar boyu din âlimlerinin ictihâdının önemi ise o kandilin ağaçta yetişen zeytinden çıkarılan yağdan tutuşturulması ile temsil edilmiştir.

فٖى بُيُوتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فٖيهَا اسْمُهُۙ يُسَبِّحُ لَهُ فٖيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِۙ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(فٖى بُيُوتٍ) **Çok değerli birtakım evler** (olan mescidler)**de,** öyle evler ki, (اَذِنَ) **izin verdi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neye? (اَنْ تُرْفَعَ) **yüksek yapılmasına,** daha? (وَيُذْكَرَ) **ve zikedilmesine,** nerede? (فٖيهَا) **onların içerisinde,** ne? (اِسْمُهُ) **ismi,** (يُسَبِّحُ) **sürekli tesbihte bulunur,** kim için? (لَهُ) **O'nun** (emrini yerine getirmek) **için,** nerede? (فٖيهَا) **onların içerisinde,** ne zaman? (بِالْغُدُوِّ) **sabahleyin,** bu mânâya göre bu kelime masdar kabûl edilmiştir, *(el-Âlûsî)* daha? (وَالْاٰصَالِ) **ve zevâlden sonra**(ki zaman)**larda.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Yüksek yapılmasına */yüksek (ve değerli) tutulmasına/* ve içerlerinde Kendi isminin zikredilmesine (adının anılmasına) **Allâh'ın** (emir ve) **izin vermiş olduğu o çok değerli evler** (olan mescidler)**de sabahleyin ve zevâlden sonra**(ki zaman)**larda** (sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını kılarak) **onların içerisinde O'nun** (emrini yerine getirmek) **için sürekli tesbîhte bulunur.**

رِجَالٌۙ لَا تُلْهٖيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاٖيتَاۤءِ الزَّكٰوةِۙ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فٖيهِ الْقُلُوبُ وَالْاَبْصَارُۙ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

Kim tesbîhte bulunur? (رِجَالٌ) **birtakım değerli erler,** öyle erler ki, (لَا تُلْهٖى) **alıkoymaz,** kimi? (هِمْ) **onları,** ne? (تِجَارَةٌ) (yolculuktaki) **bir ticâret,** daha? (وَلَا بَيْعٌ) **ve** (memleketlerindeki kârlı) **bir satış** (engelleyici) **olmaz,** neden alıkoymaz? (عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ) **Allâh'ı zikretmekten,** daha? (وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ) **ve o** (farz) **namaz**(lar)**ı**

hakkıyla kılmaktan, daha? (وَاِيتَٓاءِ الزَّكٰوةِ) **ve zekâtı vermekten,** yine öyle erler ki, (يَخَافُونَ) **korkmaktadırlar,** neden? (يَوْمًا) **büyük bir günden,** öyle gün ki, (تَتَقَلَّبُ) **dönüp duracaktır,** nerede? (فِيهِ) **kendisinde,** ne? (اَلْقُلُوبُ) **kalpler,** daha? (وَالْاَبْصَارُ) **ve gözler.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Öyle değerli nice erler (sabah-akşam mescitlerde Allâh-u Te'âlâ için tesbîhte bulunurlar) **ki;** (yolculuktaki) **bir ticâret de** (onları zikirden alıkoyucu) **olamaz,** (memleketlerindeki kârlı) **bir satış da onları** (dille ve kalple) **Allâh'ı zikretmekten, o** (farz) **namaz**(lar)**ı hakkıyla kılmaktan ve zekâtı vermekten alıkoyamaz.**

(Çünkü) **onlar kendisinde kalplerin ve gözlerin** (karşılaştıkları dehşetten dolayı yerlerinden fırlayıp, anlamaz ve görmez bir hâl alarak, bâzen kurtuluş arzusu, bâzen de helâk korkusuyla sağa sola doğru bakınarak) **dönüp duracağı büyük bir gün**(ün şiddetin)**den korkmaktadırlar.**

لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِۜ
وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَٓاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(لِيَجْزِيَ) **Netîcede karşılık olarak verecektir,** burada lâm harfi âkıbet ve sayrûret içindir, *(el-Âlûsî, 18/394)* kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَحْسَنَ مَا) **o şeyin en güzelini ki,** (عَمِلُوا) **işlediler,** daha ne yapacak? (وَيَزِيدَ) **ve artırmada bulunacak,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden vererek? (مِنْ فَضْلِهِ) **fazl**(-u kereminden ve ihsân)**ından,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** (يَرْزُقُ) **rızıklandırır,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** öyle bir rızıklandırma ile ki olucu, nesiz olucu? (بِغَيْرِ حِسَابٍ) **hesap etmeksizin.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Netîcede Allâh (bu tesbîh ve korkularından dolayı) **yapmış oldukları** (güzel) **şeylerin** (hepsine, herhangi bir sâlih amele göre değil de onların) **en güzeliyle onlara karşılık verecek, bir de onlara fazl**(-u kereminden ve ihsân)**ından artırmada bulun**(arak dünyâda söz vermemiş olduğu hâlde akıllarından dahî geçmeyen nice nîmetleri ikrâm buyur)**acak.**

Zâten Allâh dilediği (bu gibi) **kişileri** (yaratılmışların sayıp bitiremeyecekleri kadar) **hesap etmeksizin** (sayısız nîmetlerle) **rızıklandırır.**

وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْاٰنُ مَاءًۜ حَتّٰى اِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْـًٔا وَوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهُ فَوَفّٰيهُ حِسَابَهُۜ وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِۙ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَالَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** onların durumu nedir? (اَعْمَالُهُمْ) **onların amelleri,** ne gibidir? (كَسَرَابٍ) **bir serap gibidir,** öyle serap ki nerede olucu? (بِقِيعَةٍ) **dümdüz ve geniş bir ovada,** yine öyle serap ki, (يَحْسَبُ) **zanneder,** neyi? (هُ) **onu,** kim? (الظَّمْاٰنُ) **susayan kimse,** ne zanneder? (مَاءً) **bir su,** (حَتّٰى اِذَا جَاءَ) **nihâyet geldiği zaman,** neye? (هُ) **on**(un yanın)**a,** (لَمْ يَجِدْ) **bulmadı,** neyi? (هُ) **onu,** nedir bulmadı? (شَيْـًٔا) (mevcut) **bir şey,** (وَوَجَدَ) **ama** (âhirete çıktığında) **buldu,** kimi? (اللّٰهَ) **Allâh'ı**(n azâbını), nerede? (عِنْدَهُ) **onun** (sevap bulacağını sandığı amellerin) **yanında,** (فَوَفّٰى) **O da tastamam verdi,** kime? (هُ) **ona,** neyi verdi? (حِسَابَهُ) **hesâb** (ve cezâs)**ını,** (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** kimdir? (سَرِيعُ الْحِسَابِ) **hesâbı çok çabuk görücüdür.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Müminler sâlih amellerine karşılık ölçüsüz mükâfatlara nâil olacaklardır) **ama o kimseler ki kâfir olmuşturlar; onların** (sıla-i rahim ve mazlumlara yardım gibi iyilik adına yaptıkları) **amelleri, dümdüz ve geniş bir ovadaki bir serap gibidir ki, susayan kimse onu bir su zannetmektedir.**

Nihâyet o (su zannettiği şeyin yanı)**na geldiği zaman onu** (su olarak bulmak bir yana, mevcut) **bir şey olarak** (bile) **bulamamıştır. Ama** (âhirete çıktığı zaman) **onun** (sevap bulacağını sandığı amellerin) **yanında Allâh'ı**(n azâbını ve zebânîlerini) **bulmuştur da O** (Allâh-u Te'âlâ) **da ona** (hak ettiği) **hesab** (ve cezâs)**ını tastamam vermiştir.**

Zâten Allâh hesâbı çok çabuk görendir. (Zîrâ herhangi bir kimsenin hesâbını görmek, O'nu diğerinin hesâbından alıkoyamaz, zâten O'nun hesâbı kulların yaptığı gibi sayıya ve hesap âletlerine bağlı değildir.)

Müfessirler bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde şöyle demişlerdir: "İşte böylece kâfir kimse de Allâh katında sevap bulacağı inancıyla yaptığı birtakım iyi amellere son derece muhtaç olacağı kıyâmet gününde, sevap yerine Allâh'ın büyük azaplarıyla karşılaşınca, çölde susuz kalan birinin, su zannederek nice gayretlerle kendisine ulaştığında hiçbir şey bulamaması nedeniyle yaşadığı pişmanlık ve üzüntüden daha beterine tutulacaktır."

اَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ يَغْشٰيهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌۜ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍۜ اِذَا اَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرٰيهَاۜ وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللّٰهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

Kâfirlerin amelleri daha ne gibidir? (اَوْ كَظُلُمَاتٍ) **ya da çok yoğun karanlıklar gibidir,** öyle karanlıklar ki nerede olan? (فِى بَحْرٍ) **büyük bir denizde,** öyle deniz ki, (لُجِّيٍّ) **çok derin,** yine öyle deniz ki, (يَغْشٰى) **kaplıyor,** neyi? (هُ) **onu,** ne? (مَوْجٌ) **büyük bir dalga,** öyle dalga ki, (مِنْ فَوْقِهٖ) **üstünden doğru vardır,** bu terkîb haber-i mukaddemdir, *(ed-Dervîş, İ'râbü'l-Kur'ân)* ne vardır? (مَوْجٌ) **başka büyük bir dalga,** yine öyle dalga ki, (مِنْ فَوْقِهٖ) **onun üzerinden doğru vardır,** ne? (سَحَابٌ) **karanlık bir bulut,** (ظُلُمَاتٌ) **çok ve yoğun karanlıklardır,** bu kelime (هِيَ) şeklinde mahzûf olan bir mübtedânın haberidir, *(el-Âlûsî)* öyle karanlıklar ki onların durumu nedir? (بَعْضُهَا) **onların bâzısı,** neredFor? (فَوْقَ بَعْضٍ) **diğer bir kısmın üstündedir,** (اِذَٓا اَخْرَجَ) (bu karanlıklara tutulan kişi) **çıkardığı zaman,** neyi? (يَدَهُ) **elini,** (لَمْ يَكَدْ) **yakın** (bile) **olamaz,** neye? (يَرٰى) **görür olmaya,** neyi? (هَا) **onu,** (وَمَنْ) **zâten her kim ki,** (لَمْ يَجْعَلِ) **vermedi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (لَهُ) **ona,** neyi? (نُورًا) **bir nûru,** (فَمَا لَهُ) **artık onun için olamaz,** ne? (مِنْ نُورٍ) **hiçbir nur.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Ya da (kâfirlerin amelleri, nurdan yoksun olması cihetiyle) **çok derin bir denizde** (üst üste binen) **çok yoğun karanlıklar gibidir ki; onu büyük bir dalga kaplamaktadır, onun üzerinden doğru başka büyük bir dalga vardır, onun üzerinden doğru da** (denizi tümüyle bürüyecek ve yıldızları örtecek derecede koyu) **karanlık bir bulut vardır.**

(İşte bu bulutun karanlığı, ayrıca üst üste ve peş peşe gelen dalgaların ve denizin karanlıkları) **çok yoğun karanlıklardır ki, onların bâzısı diğer bir kısmın üstündedir.** (Bu karanlıklara tutulan kişi) **elini** (gözünün önüne) **çıkardığı zaman onu** (görmek bir yana) **görmeye** (bile) **yakın olamaz.**

Zâten her kim ki Allâh (onun nûru seçmediğini bildiği için) **ona nur vermemiştir, artık onun için hiçbir nur** (ve dolayısıyla hidâyetten hiçbir nasip) **yoktur.** (İşte kâfirde bulunan inanç, söz ve amelle ilgili karanlıklar da onu, gözü önünde bulunan hakkı anlamaz ve hidâyeti görmez bir hâle getirir.)

Müfessirler bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde şöyle demişlerdir: Câhiliyet döneminde gerçek din arayışına giren ve ruhbanlığa soyunan, İslâm geldiğinde ise inadına inkâr eden Utbe ibnü Rabî'a hakkında inmiştir. Ama hükmü bütün kâfirler hakkında geçerlidir. Âyette zikredilen karanlıklar hakkında Übeyy ibnü Kâ'b *(Radıyallâhu Anh)* şöyle demiştir: "Îmânsız kişi devamlı sûrette beş karanlık içerisinde dönüp durmaktadır; konuştuğu şirk sözleri bir karanlık, yaptığı kötü işler başka bir karanlık, gireceği mezar daha karanlık, çıkacağı mahşer zifiri karanlık, son durağı olan cehennem ise karanlıkların merkezidir." *(el-Hâzin)*

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالطَّيْرُ صَٓافَّاتٍۜ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُۜ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(اَلَمْ تَرَ) (Habîbim) **gör**(ür gibi bil)**medin mi,** neyi görmedin mi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (يُسَبِّحُ) **tesbîh** (ve tenzîh)**de bulunmaktadır,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** kim? (مَنْ) **o** (melekler ve cinler gibi) **kimseler ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** daha ne tesbîh etmektedir? (وَالطَّيْرُ) **ve kuşlar,** ne oldukları hâlde? (صَٓافَّاتٍ) (kanatlarını) **açıp yayıcı oldukları hâlde,** (كُلٌّ) **her biri,** (قَدْ عَلِمَ) **gerçekten bilmiştir,** neyi? (صَلَاتَهُ) **duâsını,** daha? (وَتَسْبِيحَهُ) **ve tesbîhini,** (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** kimdir? (عَلِيمٌ) **hakkıyla bilicidir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (يَفْعَلُونَ) **işliyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Habîbim!) **Gör**(ür gibi bil)**medin mi ki, gerçekten Allâh** (öyle büyük bir Zâttır ki); (melekler ve ins-ü cinnin müminleri gibi) **göklerde ve yerde bulunan kimseler, bir de** (havada kanatlarını) **açıp yaymakta olan** (dizi dizi) **kuşlar O'nun** (tüm noksan sıfatlardan münezzeh olduğunu ifâde etmek) **için tesbîhde bulunmaktadır?! Her biri** (kendisine ilhâm edilen) **duâsını ve tesbîhini** (hangi dille yapacağını) **kesinlikle bilmiştir. Zâten Allâh onların işlemekte olduğu şeyleri** (hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَلِلّٰهِ) **Ve ancak Allâh'a âittir,** ne? (مُلْكُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin mülkü** (ve mülkiyeti), daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** (وَاِلَى اللّٰهِ) **sâdece Allâh**(ın hesap yurdun)**adır,** ne? (اَلْمَصِيرُ) (herkesin) **dönüş**(ü).

Meâl-i Şerîf - 42

42- Göklerin ve yerin mülkü (ve mülkiyeti, hükümrânlığı ve yönetimi) **sâdece Allâh'a âittir!** (Herkesin son) **dönüş**(ü) **de ancak Allâh**(ın hesap yurdun)**adır.**

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزْجِى سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِۚ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَٓاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَٓاءُۜ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْاَبْصَارِۜ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(اَلَمْ تَرَ) (Ey insan) **görmedin mi,** neyi görmedin mi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (يُزْجٖى) (istediği tarafa doğru) **sevkediyor,** neyi? (سَحَابًا) **birtakım bulutları,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (ثُمَّ يُؤَلِّفُ) **sonra birleştirme yapıyor,** nerede? (بَيْنَهُ) **aralarında,** (ثُمَّ يَجْعَلُ) **sonra dönüştürüyor,** neyi? (هُ) **onu,** neye? (رُكَامًا) **üst üste yığılmış bir hâle,** bu isim (مُتَرَاكِمٌ) mânâsındadır, (فَتَرَى) (ey insan) **işte sen görüyorsun,** neyi? (اَلْوَدْقَ) **yağmuru,** ne olduğu hâlde görüyorsun? (يَخْرُجُ) **çıkar,** nereden? (مِنْ خِلَالِهٖ) (bulutların) **aralarından,** (وَيُنَزِّلُ) **ve** (Allâh-u Te'âlâ) **indirmektedir,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** ondan bedel? (مِنْ جِبَالٍ) **birtakım büyük** (buz) **dağlar**(ının parçaların)**dan,** öyle dağlar ki nerede olucu? (فٖيهَا) **onda,** yâni gökte, neyi indirmektedir? (مِنْ بَرَدٍ) **doluyu,** (فَيُصٖيبُ) **sonra isâbet ettirmektedir,** neyi? (بِهٖ) **onu** (doluyu), kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (يَشَاءُ) **murâd ediyor,** (وَيَصْرِفُ) **ve çevirmektedir,** neyi? (هُ) **onu,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْ مَنْ) **o kimseden ki,** (يَشَاءُ) **murâd ediyor,** (يَكَادُ) **çok yakın olmaktadır,** ne? (سَنَا بَرْقِهٖ) **on**(ca yağmur yüklü bulut)**un şimşeğinin ışığı,** nedir olmaya? (يَذْهَبُ) **giderir,** neyi? (بِالْاَبْصَارِ) **o**(na bakanların) **gözleri**(ni), burada fiil harf-i cer ile müte'addî olmuştur.

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Ey insan!) **Görmedin mi ki, gerçekten Allâh** (parça parça) **bulutları** (istediği tarafa doğru) **sevk etmektedir, sonra** (bulutları birbirine ekleyerek) **onun** (parçalarının) **arasını birleştirmektedir, daha sonra da onu üst üste binmiş bir hâle dönüştürmektedir?!**

İşte sen yağmuru onun (sıkıştırılmasından oluşan deliklerin) **aralarından çıkarken görmektesin.**

Yine O (Allâh-u Te'âlâ), **gökte** (bulunan bulutlarda)**n; orada bulunan** (ve doludan yaratılmış olan) **büyük** (buz) **dağlar**(ının parçaların)**dan dolu** (tâneleri) **indirmektedir de sonra onu murâd ettiği kimselere isâbet ettirmektedir, istediği kimselerden de onu** (uzaklaştırıp) **çevirmektedir.**

On(ca yağmur yüklü bulut)**un şimşeğinin ışığı** (aşırı parlaklığından ve çabukluğundan dolayı) **o**(na bakanların) **gözler**(in)**i gidermeye çok yakın olmaktadır.**

يُقَلِّبُ اللّٰهُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِاُو۫لِى الْاَبْصَارِ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(يُقَلِّبُ) **Çokça çevirmektedir,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** daha? (وَالنَّهَارَ) **ve gündüzü,** (اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **işte sana gerçekten bu** (anlatıla)**n**(lar)**da vardır,** ne vardır? (لَعِبْرَةً) **elbette çok büyük bir ibret,** kim için? (لِاُولِى الْاَبْصَارِ) **basîretlere sâhip kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Allâh gece ile gündüzü (birbiri ardınca getirerek, birinin saatlerini eksiltip diğerine ekleyerek, ayrıca sıcaklık ve soğukluk durumlarını değiştirerek) **çokça çevirmektedir.**

(Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten bu** (anlatıla)**n**(lar)**da, basîretlere** (ve düşünen akıllara) **sâhip kimseler için elbette çok büyük bir ibret vardır** (ki, böylece onlar Kadîm yaratıcının varlığına, birliğine, üstün gücüne ve sonsuz ilmine dâir yakînî bir inanca sâhip olabilirler).

وَاللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ دَٓابَّةٍ مِنْ مَٓاءٍۚ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشٖي عَلٰى بَطْنِهٖۚ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشٖي عَلٰى رِجْلَيْنِۚ
وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشٖي عَلٰٓى اَرْبَعٍۜ يَخْلُقُ اللّٰهُ مَا يَشَٓاءُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرٌ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَاللّٰهُ) **Ve Allâh,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (كُلَّ دَٓابَّةٍ) **hareket eden her bir canlıyı,** neden? (مِنْ مَٓاءٍ) **bir sudan,** (فَمِنْهُمْ) **işte onlardan vardır,** (مَنْ) **öyle şeyler ki,** burada (مَنْ) harfi (مَا) mânâsındadır, (يَمْشٖي) **yürüyor,** ne üzerine? (عَلٰى بَطْنِهٖ) **karnının üzerine,** daha? (وَمِنْهُمْ) **ve onlardan vardır,** (مَنْ) **öyle şeyler ki,** (يَمْشٖي) **yürüyor,** ne üzerine? (عَلٰى رِجْلَيْنِ) **iki ayak üzerine,** (وَمِنْهُمْ) **yine onlardan vardır,** (مَنْ) **öyle şeyler ki,** (يَمْشٖي) **yürüyor,** ne üzerine? (عَلٰٓى اَرْبَعٍ) **dört** (ayak) **üzerine,** (يَخْلُقُ) **yaratmaktadır,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** nedir? (قَدٖيرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Yine (O yüce) **Allâh** (yerde) **hareket eden her bir canlıyı bir sudan yaratmış** (ve suyu, o yaratığın dört temel unsurundan biri yapmış)**tır.**

İşte onlardan (sürüngenler gibi) **karnı üzere yürümekte olanlar vardır; onlardan** (insanlar ve kuşlar gibi) **iki ayak üzere yürümekte bulunanlar da vardır; yine onlardan** (davarlar vesâir hayvanlar gibi) **dört** (ayak) **üzerinde yürümekte olanlar vardır.**

(Aklınız erse de, ermese de) **Allâh murâd ettiği şeyleri** (dilediği şekilde) **yaratmaktadır. Şüphesiz ki Allâh her şeye** (hakkıyla gücü yeten ve Kendisine hiçbir şey zor gelmeyen bir) **Kadîr'dir.**

لَقَدْ اَنْزَلْنَٓا اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍۜ وَاللّٰهُ يَهْدٖي مَنْ يَشَٓاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(لَقَدْ اَنْزَلْنَٓا) **Andolsun ki; muhakkak Biz indirdik,** neyi? (اٰيَاتٍ) **nice âyetleri,** öyle âyetler ki, (مُبَيِّنَاتٍ) (mânâları) **çok açık olanlar,** bu kelime (تَبَيَّنَ) mânâsında lâzım fiil kabûl edilen (بَيَّنَ) fiilinden geldiği için böyle tefsir edilmiştir, gerçi bâbı üzere müte'addî olarak tefsir de edilmiştir ki meâlde bu mânâ da verilmiştir, *(el-Âlûsî)* (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** ne yapar? (يَهْدٖي) **hidâyet eder,** kimi? (مَنْ) **o kimseleri ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** nereye? (اِلٰى صِرَاطٍ) **bir yola,** öyle yol ki, (مُسْتَقٖيمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Andolsun ki; elbette Biz gerçekten kendileri(nin mânâları) **çok açık olan** ***/kendileri** (hem lafızlarının, hem de mânâlarının ihtivâ ettiği türlü türlü delillerle hakîkatleri)* ***iyice açıklayıcı olan/*** **nice âyetler indirdik.**

Böylece Allâh (delilleri düşünerek hidâyeti seçtiğini bildiği için, doğru inanca muvaffak kılmayı) **dilediği kimseleri dosdoğru** (bir şekilde cennete kavuşturacak) **olan bir yola hidâyet etmektedir.**

وَيَقُولُونَ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُولِ وَاَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلّٰى فَرٖيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَۜ
وَمَٓا اُو۬لٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنٖينَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَيَقُولُونَ) **Ve o** (münâfık ola)**nlar** (sâdece dilleriyle) **derler,** neyi derler? (اٰمَنَّا) **îmân ettik,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** daha? (وَبِالرَّسُولِ) **ve o Rasûl'e,** daha? (وَاَطَعْنَا) **ve itâat ettik,** (ثُمَّ يَتَوَلّٰى) **sonra yüz çevirir,** kim? (فَرٖيقٌ) **bir fırka,** öyle fırka ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **onlardan,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) **işte sana bundan sonra,** (وَمَٓا اُو۬لٰٓئِكَ) **ve işte sana onlar** (hiçbir zaman) **olmadı,** kimler? (بِالْمُؤْمِنٖينَ) **aslâ îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Ama o (Allâh'ın hidâyetinden mahrum kalarak münâfık ola)**nlar** (îmân etmeksizin sâdece dilleriyle): **"Biz Allâh'a da, o Rasûl'e de îmân ettik ve** (onların emir ve yasaklarına) **itâat ettik" derler.**

(Habîbim!) **Sonra işte sana! Bunun ardından onlardan** (bozgunculukta aşırı giden) **bir fırka** (bu iddiânın gereğini yerine getirmekten) **yüz çevirir. İşte sana! Zâten onlar** (gerçek mânâda) **aslâ mümin kimseler değildiler.**

Hasen *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* zamânında bir adamla diğerinin arasında husûmet olduğu zaman hakem olarak Nebî *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e çağrılması durumunda haklı olduğunu bilirse kabûl ederdi, çünkü Nebî *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ona hakkını vereceğini bilirdi. Ama zulüm yapmak niyetindeyse o zaman Nebî *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in hükmüne çağrıldığında yüz çevirir ve başka hakemlere mürâcaat isterdi. İşte bu ve bir sonraki âyet-i kerîme böyle münâfık kimseler hakkında nâzil olmuştur ki bu âyet-i kerîmeden sonra Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Her kimin kendisiyle (Müslüman) kardeşi arasında (dâvâlık) bir şey bulunur da o kişi onu Müslümanların hâkimlerinden bir hakeme dâvet ettiği hâlde o icâbet etmezse işte o kişi zâlimdir kendisi için hiçbir hak yoktur" buyurdu. *(İbnü Ebî Hâtim, 8/2622-2623; İbnü Kesîr, 6/81, ed-Dürru'l-mensûr, 11/94)*

وَاِذَا دُعُوا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِه۪ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ اِذَا فَر۪يقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَاِذَا دُعُوا) **Ve çağrıldıkları zaman,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh**(ın karârın)**a,** daha? (وَرَسُولِه۪) **ve Rasûlüne,** niçin? (لِيَحْكُمَ) **o** (Rasûl) **hüküm versin diye,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** (اِذَا فَر۪يقٌ) **birdenbire bir fırka,** öyle fırka ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **onlardan,** nedirler? (مُعْرِضُونَ) **yüz çevirici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Yine onlar Allâh(ın karârın)**a ve aralarında** (ihtilâf ettikleri konuda) **hüküm vermesi için O'nun Rasûlüne çağrıldıkları zaman içlerinden bir fırka** (haksız olduklarını bildikleri için, İslâm'ın hükmünden) **birdenbire yüz çevirici kimselerdir.**

وَاِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا اِلَيْهِ مُذْعِن۪ينَۜ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(وَاِنْ يَكُنْ) **Ama olursa,** kimin lehine? (لَهُمُ) **onların lehine,** ne? (الْحَقُّ) **hak,** (يَأْتُوا) **gelirler,** kime? (اِلَيْهِ) **o** (Rasûl'ün karârı)**na,** ne oldukları hâlde? (مُذْعِن۪ينَ) **süratle itâat edici kimseler olarak.** İz'ân kelimesi "İtâat etmekte süratli davranmak" ile tefsîr edilmiştir. *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 49

49- Ama hak onların (aleyhine değil de) **lehine olursa, itâat eden kimseler olarak süratle o** (Rasûl'ün karârı)**na gelirler.**

اَفٖى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ اَمِ ارْتَابُوا اَمْ يَخَافُونَ اَنْ يَحٖيفَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ
بَلْ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(اَفٖى قُلُوبِهِمْ) **Onların kalplerinde var mıdır,** ne? (مَرَضٌ) (münâfıklıkla ilgili) **bir nevî hastalık,** (اَمِ ارْتَابُوا) **yoksa** (İslâm'ın hak olduğunda) **şüphe mi ettiler,** (اَمْ يَخَافُونَ) **yâhut korkuyorlar mı,** neden? (اَنْ يَحٖيفَ) **zulüm yapmasından,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** daha kimin zulüm yapmasından? (وَرَسُولُهُ) **ve Rasûlünün,** (بَلْ اُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana, doğrusu onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلظَّالِمُونَ) **zâlimlerdir.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Onların kalplerinde (kâfirlik ve zâlimliğe meyil gibi) **bir nevî hastalık mı vardır; yoksa** (senden bir yanlışlık görüp de güvenleri sarsılarak senin hakkında) **şüphe mi ettiler yâhut Allâh'ın ve Rasûlünün** (yanlış karar vererek) **onlara zulüm** (ve haksızlık) **yapacağından mı korkuyorlar?! Hayır!** (Bu sayılanların hiçbiri mevzubahis değildir, çünkü onlar İslâm'ın verdiği hükmün âdil olacağını pekâlâ bilmektedir. Habîbim!) **İşte sana!** (Aslında) **ancak onlar** (başkalarına haksızlığa yeltenen) **zâlimlerin ta kendileridir.**

اِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنٖينَ اِذَا دُعُٓوا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهٖ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ
اَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَاۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(اِنَّمَا كَانَ) **Ancak olmuştur,** nedir olmuştur? (قَوْلَ الْمُؤْمِنٖينَ) **müminlerin sözü,** ne zamanda? (اِذَا دُعُوا) **çağrıldıkları zaman,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh**(ın karârın)**a,** daha? (وَرَسُولِهٖ) **ve Rasûlüne,** niçin? (لِيَحْكُمَ) **o** (Rasûl) **hüküm versin diye,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** hangi söz müminlerin sözü olmuştur? (اَنْ يَقُولُوا) **demeleri,** ne demeleri? (سَمِعْنَا) **işittik,** daha? (وَاَطَعْنَا) **ve itâat ettik,** (وَاُو۬لٰٓئِكَ) **ve işte sana onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْمُفْلِحُونَ) **felâha eren kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- O (îmân sâhibi ola)**nlar Allâh**(ın karârın)**a ve aralarında** (tartışılan meselelerde) **hüküm vermesi için** (O'nun hükmünü açıklayacak olan) **Rasûlüne çağrıldıkları zaman, müminlerin sözü ancak: "İşittik ve itâat ettik" demeleri olmuştur.** (Onlara yakışan budur!)

(Habîbim!) **İşte sana! Ancak onlar felâha erenlerin ta kendileridir.**

وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللّٰهَ وَيَتَّقْهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَٓائِزُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَمَنْ) **Ve her kim,** (يُطِعْ) **itâat ederse,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** daha? (وَرَسُولَهُ) **ve Rasûlüne,** daha ne yaparsa, (وَيَخْشَ) **ve korkarsa,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh'tan,** daha ne yaparsa? (وَيَتَّقْ) **ve hakkıyla sakınırsa,** kimden? (هِ) **O**(nun haramları)**ndan,** (فَاُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (هُمْ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْفَٓائِزُونَ) **kurtuluşa erenlerdir.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- Zâten her kim Allâh'a ve Rasûlüne itâat eder de, (geçmiş günahları yüzünden) **Allâh'tan korkar ve** (gelecekte de) **O'n**(un yasaklarıın)**dan hakkıyla sakınırsa, işte sana!**

Ancak onlar (sonsuz nîmetleri kazanarak) **kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.**

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَاَقْسَمُوا) **Ve o** (münâfık ola)**nlar yemin ettiler,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** ne oldukları hâlde? (جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ) **yeminlerinde son derece gayret edici oldukları hâlde,** burada masdar bima'nâ fâ'il olup izâfet zarfiyye içindir ki takdîri (جَاهِدِينَ فِى اَيْمَانِهِمْ) şeklindedir, ne diye yemin ettiler? (لَئِنْ اَمَرْتَ) (Habîbim) **andolsun ki; sen** (cihâda çıkmaları için) **emir verecek olursan,** kime? (هُمْ) **onlara,** (لَيَخْرُجُنَّ) **elbette kesinlikle çıkacaklar,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (لَا تُقْسِمُوا) (yalan yere) **yemin etmeyin,** çünkü sizin itâatiniz nedir? (طَاعَةٌ) **bir itâattir,** öyle itâat ki, (مَعْرُوفَةٌ) (yalan olduğu) **bilinmiştir,** bu cümle ta'lîl makāmında vâki olup burada (طَاعَةٌ) kelimesi mahzûf bir (طَاعَتُكُمْ) terkîbinin haberi düşmüştür. Gerçi bu kelime mübtedâ kabûl edilip (اَمْثَلُ) şeklinde bir haberinin mahzûf olduğu da nakledilmiştir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, *(el-Beyzâvî, el-Âlûsî)* (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (خَبِيرٌ) (hakkıyla bilen bir) **Habîr'dir,** neleri? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Habîbim!) **Bir de o** (münâfık ola)**nlar yeminlerinde son derece gayret ederek Allâh'a yemin ettiler ki; andolsun sen kendilerine** (cihâda çıkmaları için) **emir verecek olursan, elbette kesinlikle çıkacaklar.**

De ki: "(Yalan yere) **yemin etmeyin. Çünkü** (sizin bu itâatiniz, yalan olduğu) **bilinen bir tâattir.**/*(Meşrû)* ***tanınan*** *(şekilde gücünüze göre)* ***bir itâat*** *(etmeniz yalan yere yemin etmekten çok faydalıdır).*/

Şüphesiz ki Allâh sizin yapmakta olduğunuz şeyleri(n görünen ve görünmeyen tüm yönlerinden hakkıyla haberdâr olan ve herkese hak ettiği karşılığı verecek olan bir) **Habîr'dir.**"

قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَۚ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْۜ وَاِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُواۜ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَطِيعُوا) **itâat edin,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** daha ne yapın? (وَاَطِيعُوا) **ve itâat edin,** kime? (اَلرَّسُولَ) **o Rasûl'e,** (فَاِنْ تَوَلَّوْا) **eğer yüz çevirirseniz,** (فَاِنَّمَا عَلَيْهِ) **ancak sâdece onun üzerindedir,** ne? (مَا) **o şey ki,** (حُمِّلَ) **ona yükletildi,** yâni teblîğ etmesi emrolundu, (وَعَلَيْكُمْ) **sizin de üzerinizde vardır,** ne? (مَا) **o şey ki,** (حُمِّلْتُمْ) **siz yükletildiniz,** yâni ona itâatla emrolundunuz, (وَاِنْ تُطِيعُو) **ama eğer itâat ederseniz,** kime? (هُ) **ona,** (تَهْتَدُوا) **hidâyet bulursunuz,** (وَمَا عَلَى الرَّسُولِ) **zâten o Râsûl üzerine olmadı,** (اِلَّا الْبَلَاغُ) **ancak bir teblîğ,** öyle teblîğ ki, (اَلْمُبِينُ) **çok açık olucu.** Bu mânâya göre kelime lâzım kabûl edilmiştir, müte'addî de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Habîbim!) **De ki:** "(Hem kalplerinizle, hem de dillerinizle) **Allâh'a da itâat edin, o Rasûl'e de itâat edin. Ama yüz çevirirseniz** (ona değil, kendinize zarar verirsiniz, zîrâ teblîğ göreviyle ilgili) **ona yüklenmiş olan şey sâdece ve ancak onun üzerindedir,** (emirlerine uymanız husûsunda) **size yüklenmiş olan şey de özellikle sizin üzerinizde** (bir görev olarak bâkî)**dir.**

Ama (tüm emirlerinde) **ona itâat ederseniz,** (hakka) **hidâyet bulursunuz. Zâten o Rasûl'ün üzerine** (yüklenen bir mesûliyet olarak) **çok açık olan o tebliğden** /*(hükümleri)* ***açıklayıcı duyurudan***/ **başka bir şey yoktur.**

وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى الْاَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْۖ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِى ارْتَضٰى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًاۜ يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْـًٔاۜ وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(وَعَدَ) **Vaad etti,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (اَلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** kimden oldukları hâlde? (مِنْكُمْ) **sizden,** daha ne yaptılar? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** neyi vaad etti? (لَيَسْتَخْلِفَنَّ) **andolsun ki; elbette** (Allâh) **halîfe yapacak,** kimi? (هُمْ) **onları,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** ne gibi? (كَمَا اسْتَخْلَفَ) **halîfe yaptığı gibi,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** kimden önce idiler? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** daha ne yapacağını vaad etti? (وَلَيُمَكِّنَنَّ) **ve yemîn olsun ki kesinlikle sâbit kılacak,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (دِينَهُمْ) **dinlerini,** (اَلَّذِى) (din adına) **öyle şey ki,** (ارْتَضٰى) **seçip beğendi,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** daha ne yapacağını vaad etti? (وَلَيُبَدِّلَنَّ) **ve andolsun ki; mutlaka bedel olarak verecek,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ) **korkularından sonra,** neyi verecek? (اَمْنًا) **mükemmel bir güvenceyi,** (يَعْبُدُونَ) **çünkü onlar ibâdet etmektedirler,** kime? (نِى) **Bana,** ne oldukları hâlde? (لَا يُشْرِكُونَ) **ortak koşmamakta oldukları hâlde,** kime? (بِى) **Bana,** neyi? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyi,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (كَفَرَ) (dinden dönerek) **kâfir olursa,** neden sonra? (بَعْدَ ذٰلِكَ) **işte sana bundan sonra,** (فَاُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (هُمْ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْفَاسِقُونَ) **fâsık kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Allâh, o îmân (şartlarını şeksiz şüphesiz tasdik) **etmiş olan ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiş bulunan sizlere** (şöyle) **vaad**(ler)**de bulunmuştur ki; kasem olsun elbette onlardan önceki** (îmânlı ve itâatli) **kimseleri** (yeryüzünde hükümrân kılarak) **halîfe yaptığı gibi** */(düşmanları olan kâfirleri helâk ettikten sonra)* ***onların yerlerine geçirdiği gibi/*** **kesinlikle onları da yerin tamâmında** (diledikleri gibi yönetimi ele geçiren) **halîfe**(ler) **yapacaktır/** *(düşmanlarını helâk edip)* ***yerlerine geçirecektir/.***

Yine andolsun ki; elbette onlar için seçip beğenmiş olduğu dinleri (olan İslâm dîni)**ni kendileri için** (yüceltip tüm dinlere gâlip kılarak ve düşmanlarının onun aleyhindeki gayretlerini boşa çıkararak, ayrıca her konuda hükümleriyle sürekli amel edebilecekleri şekilde muhâfaza ederek) **iyice**

sâbit kılacaktır ve yine yemin olsun ki; elbette (düşmanlarıyla alâkalı taşıdıkları endişe ve) **korkularının ardından bedel olarak onlara mükemmel bir güvence verecektir.**

Çünkü onlar Bana hiçbir şeyi ortak koşmaz oldukları hâlde (sâdece) **Bana ibâdet etmektedirler.**

(Habîbim!) **İşte sana! Her kim bu** (müjdenin zuhûru)**ndan sonra** (dinden dönerek mürted bir) **kâfir olursa**/*(bu mûcizeyi gördüğü hâlde îmân etmeyerek)* ***kâfir kalırsa/*, işte sana! Ancak onlar** (kâfirlik ve azgınlıkta haddi aşan) **fâsıkların ta kendileridir.**

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ve ashâbı Mekke'de on sene korku içerisinde yaşadılar. Medîne'ye hicretlerinden sonra da sabah akşam silah taşımak zorunda kalınca, içlerinden birinin: "Güven içinde yaşayacağımız ve silahımızı bırakabileceğimiz bir gün görmedik" demesi üzerine bu âyet-i celîle nâzil oldu.

O zaman Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Çok az bir zaman sonra sizden biri büyük bir topluluk içerisinde yanında hiçbir silah taşımadan güven içerisinde oturabilecektir!" buyurdu. Allâh-u Te'âlâ da bu vaadini yerine getirerek Habîbini doğru çıkardı. Böylece sahâbe-i kirâmı Arap yarımadasına hâkim kıldı, doğu ve batının en ücrâ köşelerini bile onlara fethettirdi, Kisrâların, Kayserlerin imparatorluklarını onların eliyle parçalattı ve müminleri dünyâda hükümrân kıldı. Tabî ki bu âyet-i celîle, gaybla ilgili verdiği bir haberin meydana çıkması cihetiyle, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in nübüvvetinin doğruluğuna delil olduğu gibi, Hulefâ-i Râşidîn diye bilinen dört halîfenin hilâfetinin sıhhatine de delil teşkil etmektedir, zîrâ bu âyette vaad edilen müjdelerin onlar döneminde gerçekleştiği husûsu ittifak konusudur. *(el-Medârik, el-Beyzâvî, el-Hâzin)*

وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(وَاَقِيمُوا) **Ve hakkıyla kılın,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** daha? (وَاٰتُوا) **ve verin,** neyi? (اَلزَّكٰوةَ) **zekâtı,** daha? (وَاَطِيعُوا) **ve itâat edin,** kime? (اَلرَّسُولَ) **o Rasûl'e,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تُرْحَمُونَ) **rahmet olunasınız.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- (Artık ey müminler!) **O** (farz) **namaz**(lar)**ı da hakkıyla kılın, zekâtı da verin ve o Rasûl**(ün diğer bütün emirlerin)**e itâat edin. Tâ ki siz** (Benim tarafımdan) **rahmet olunasınız!**

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ وَمَاْوٰيهُمُ النَّارُ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(لَا تَحْسَبَنَّ) (Habîbim) **sakın zannetme,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** nedir zannetme? (مُعْجِزِينَ) (Bizi) **âciz bırakacak kimseler,** nerede?

(فِى الْاَرْضِ) **yerde,** (وَمَأْوٰيهُمُ) **ve onların sığınacakları yer,** nedir? (اَلنَّارُ) **ancak o** (cehennem) **ateş**(i)**dir,** (وَلَبِئْسَ) **ve andolsun ki; ne kötü oldu,** ne? (اَلْمَصِيرُ) **o varış yeri.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- (Habîbim!) **Sakın sen o kâfir olmuş kişileri yer**(yüzün)**de** (kendilerini yakalamaktan Allâh'ı) **âciz bırakacak kimseler sanma. Onların sığınacakları yer ise ancak o** (cehennem) **ateş**(i)**dir!**

Andolsun ki; o varış yeri (olan cehennem) **de ne kötü olmuştur.** (Artık sonları böyle bir azap olan kişilerin, dünyâda ve âhirette Allâh'ın azâbından kurtulmaları nasıl beklenebilir?!)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِيَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلٰوةِ الْعِشَاءِ ثَلٰثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلٰى بَعْضٍ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** (لِيَسْتَاْذِنْ) **izin istesin**(ler), kimden? (كُمْ) **sizden,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (مَلَكَتْ) **mâlik** (ve sâhip) **oldu,** ne? (اَيْمَانُكُمْ) **sağ elleriniz,** yâni köle ve câriyeleriniz, daha kim izin istesin? (وَالَّذِينَ) **o kişiler ki,** (لَمْ يَبْلُغُوا) **ulaşmadılar,** neye? (اَلْحُلُمَ) (bülûğa erip) **rüyâlanmaya,** kimden oldukları hâlde? (مِنْكُمْ) **sizden,** ne vakit izin istesin? (ثَلٰثَ مَرَّاتٍ) **üç kere,** üç kereden bedel? (مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ) **sabah namazından önce,** daha? (وَحِينَ تَضَعُونَ) **ve** (çıkarıp) **bıraktığınız zaman,** neyi? (ثِيَابَكُمْ) **elbiselerinizi,** neden dolayı? (مِنَ الظَّهِيرَةِ) **öğlen**(in harâretin)**den dolayı,** daha neden sonra izin istesin? (وَمِنْ بَعْدِ صَلٰوةِ الْعِشَاءِ) **ve yatsı namazından sonra,** bu üç vakit nedir? (ثَلٰثُ عَوْرَاتٍ) **üç** (kere) **avret** (yerlerinizi açık bırakmanız muhtemel olan vakitler)**dir,** bu terkîb (هُنَّ) lafzından ibâret mahzûf bir mübtedânın haberidir, *(el-Âlûsî)* öyle avretler ki kim için olucu? (لَكُمْ) **sizin için,** (لَيْسَ) **olmadı,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** daha? (وَلَا عَلَيْهِمْ) **o** (kölelerinizin ve bülûğa ermemiş ola)**nların üzerine de olmadı,** ne? (جُنَاحٌ) **hiçbir günah,** neden sonra? (بَعْدَهُنَّ) **o** (zama)**nlardan sonra,** onlar nedirler? (طَوَّافُونَ) **çokça dönüp dolaş**(mak zorunda kal)**ıcı kimselerdir,** bu kelime (هُمْ) lafzından ibâret mahzûf bir mübtedânın haberidir, *(el-Âlûsî)* kimin

etrâfında? (عَلَيْكُمْ) **sizin etrâfınızda,** (بَعْضُكُمْ) **sizin bir kısmınız,** nerededir? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısmın çevresindedir,** (كَذٰلِكَ) **işte sana böylece,** (يُبَيِّنُ) **beyân etmektedir,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (الْاٰيَاتِ) **bu âyetleri,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (حَكِيمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Ey îmân etmiş olan o kimseler! Sağ ellerinizin mâlik (ve sâhip) **olduğu** (köle ve câriyeleriniz olan) **o kimseler ve içinizden** (bülûğa erip) **rüyâlan**(arak erkeklik bakımından olgunlaş)**maya ulaşmamış o kişiler; sabah namazından önce, ayrıca öğle vaktinde** (kaylûle yapmak istediğinizde hâsıl olan sıcaklıkta)**n dolayı elbisenizi** (çıkarıp) **bırakacağınız zaman, bir de yatsı namazından sonra** (yatarken bir iş için yanınıza girmeleri gerektiğinde, bir gün ve bir gecede toplam) **üç kere sizden izin istesin**(ler).

(Bu üç vakit) **sizin** (istirâhat etmeniz) **için sâbit olan** (ve ekseriyetle) **üç** (ayrı zamanda vâki olan) **avret** (yerlerinizin açık kalabileceği vakitler)**dir.** (İşte) **o** (zama)**nlardan sonra** (izinsiz yanınıza girmeleri husûsunda) **sizin üzerinize hiçbir günah olmamıştır, o** (kölelerinizin ve bülûğa ermemiş ola)**nların üzerine de olmamıştır.**

(Köleler, hizmetçiler ve çocuklar ev ihtiyaçlarınızı görmek için) **sizin yanınızda; bir kısmınız diğer bir kısmın çevresinde çokça dönüp dolaş**(mak zorunda kal)**ıcı kimselerdir.** (Bu yüzden her vakit sizden izin isteyemeyebilirler.)

(Ey insan!) **İşte sana! Allâh bu âyetleri böylece** (eşsiz bir açıklamayla) **sizin için beyân etmektedir. Zâten Allâh** (kullarının menfaatlerinin hangi şeylerde olduğunu çok iyi bilen bir) **Alîm'dir,** (bütün hükümlerinde onların kârını gözeten bir) **Hakîm'dir.**

Rivâyete göre; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Müdlic isimli bir çocuğu kuşluk vakti Ömer *(Radıyallâhu Anh)*ı çağırmaya göndermiş, o da ânîden yanına girdiğinde onu, görülmek istemediği bir hâlde görmüş, bunun üzerine Ömer *(Radıyallâhu Anh)*: "İsterdim ki Allâh-u Te'âlâ bu vakitlerde çocuklarımızın ve hizmetçilerimizin yanımıza girmesini yasaklasa!" diye bir temennîde bulunmuş, Allâh-u Te'âlâ da bu âyeti indirmiştir. Bunu duyan Ömer *(Radıyallâhu Anh)* şükür için secdeye kapanmıştır. Dolayısıyla insanlar, avret konularını ve mahrem durumlarını yabancılara anlatabilecek vasıfta olan çocuklara İslâm'ın bu hükmünü öğretip uygulattırmalıdırlar. *(el-Âlûsî)*

وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِه۪ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(وَاِذَا بَلَغَ) **Ve ulaştığı zaman,** kim? (اَلْاَطْفَالُ) **çocuklar,** kimden oldukları hâlde? (مِنْكُمْ) **sizden,** neye ulaştığında? (اَلْحُلُمَ) (bülûğa erip) **rüyâlanmaya,** (فَلْيَسْتَأْذِنُوا) **artık** (her vakit) **izin istesinler,** ne gibi? (كَمَا اسْتَأْذَنَ) **izin istediği gibi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** kimden önce olucu? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce** (bülûğa ermiş kimseler), (كَذٰلِكَ) **işte sana böylece** (eşsiz bir açıklamayla), (يُبَيِّنُ) **beyân ediyor,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (اٰيَاتِهِ) **âyetlerini,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (حَكِيمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- Ayrıca siz(in gibi hürler)**den** (olan) **çocuklar** (bülûğa erip) **rüyâlan**(arak erkeklik bakımından olgunlaş)**maya ulaştıkları zaman, onlardan önceki** (bülûğa ermiş) **kimseler** (yanınıza girerken dâimâ) **izin istediği gibi onlar da** (her vakit) **izin istesinler!**

İşte sana! Allâh (çok kıymetli) **âyetlerini böylece** (tam bir tafsîlatla) **sizin için beyân etmektedir.**

Zâten Allâh (açıkladığı hükümlerin hikmetlerini çok iyi bilen bir) **Alîm'dir,** (bütün hükümlerinde kulların kârlarını esas alan bir) **Hakîm'dir.**

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَٓاءِ الّٰتٖى لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزٖينَةٍۜ وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّۜ وَاللّٰهُ سَمٖيعٌ عَلٖيمٌ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَالْقَوَاعِدُ) (Hayızdan ve çocuk doğurmaktan geri kalıp) **oturan kadınlar,** kimden oldukları hâlde? (مِنَ النِّسَاءِ) **kadınlardan,** (اَلّٰتِى) **öyle kadınlar ki,** (لَا يَرْجُونَ) **ümit etmemektedirler,** neyi? (نِكَاحًا) **hiçbir nikâhı,** (فَلَيْسَ) **artık olmadı,** kimin üzerine? (عَلَيْهِنَّ) **onlar üzerine,** ne olmadı? (جُنَاحٌ) **hiçbir günah,** ne hususta? (اَنْ يَضَعْنَ) **bırakmalarında,** burada (فِى) harf-i ceri mahzûftur, *(el-Medârik)* neyi? (ثِيَابَهُنَّ) (çâr, çarşaf, ferâce gibi dış) **elbiselerini,** ne oldukları hâlde? (غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ) **açığa çıkarma çabasında olmadıkları hâlde,** neyi? (بِزِينَةٍ) **hiçbir ziynet**(lerin)**i,** (وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ) **ama** (yaşlıların da gençler gibi çarşaflarını çıkarmayarak) **iffetli olmaya çalışmaları,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لَهُنَّ) **onlar için,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (سَمِيعٌ) **Semî'dir,** daha kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Ayrıca kendileri (hayızdan ve çocuk doğurmaktan geri kalarak) **oturmuş o kadınlar ki** (yaşlılıklarından dolayı) **hiçbir nikâh** (ve evlilik) **ümîd etmemektedirler; işte onların** (saç, boyun, boğaz ve diz gibi gizlemeleri gereken) **herhangi bir ziynet** (yerlerin)**i açığa çıkarma çabasında olmayan kimseler olarak** (çâr, çarşaf ve ferâce gibi dış) **elbiselerini** (çıkarıp bir kenara) **bırakmaları husûsunda onlar üzerine hiçbir günah olmamıştır. Ama** (onların da gençler gibi çarşaflarını çıkarmayarak) **iffetli olmaya çalışmaları onlar**(ın töhmetten uzak kalmaları) **için daha iyidir. Zâten Allâh** (onların erkeklerle ne konuştuklarını hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (maksatlarını pekiyi bilen bir) **Alîm'dir.**

Görüldüğü gibi; bu hüküm, şehvetten kesilen çok yaşlı kadınlara örtünme husûsunda belli şartlar çerçevesinde biraz daha serbest hareket imkânı vermekteyse de: "Her düşeni bir kapan bulunur" kelâmınca; onların da tesettüre son derece riâyetleri daha uygun görülmüştür.

لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ اَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اٰبَٓائِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اِخْوَانِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَخَوَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَعْمَامِكُمْ اَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَخْوَالِكُمْ اَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ اَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهُٓ اَوْ صَدِيقِكُمْۜ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا اَوْ اَشْتَاتًاۜ فَاِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةًۜ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(لَيْسَ) **Olmadı,** kim üzerine? (عَلَى الْاَعْمٰى) **kör olan üzerine,** ne? (حَرَجٌ) **hiçbir zorluk** (ve günah), daha? (وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ) **topal üzerine de olmadı,** ne? (حَرَجٌ) **hiçbir zorluk** (ve günah), daha? (وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ) **hasta üzerine de yoktur,** ne? (حَرَجٌ) **hiçbir zorluk** (ve günah), daha? (وَلَا عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ) **kendi nefisleriniz üzerine de yoktur,** ne husûsunda? (اَنْ تَأْكُلُوا) **yemeniz husûsunda,** burada (فى) harf-i ceri mahzûftur, *(el-Kirmânî)* nereden alıp yemenizde? (مِنْ بُيُوتِكُمْ) **kendi** (eşlerinize ve çocuklarınıza âit) **evlerinizden,** daha? (اَوْ بُيُوتِ اٰبَٓائِكُمْ) **yâhut babalarınızın evlerinden,** daha? (اَوْ بُيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ) **veyâ annelerinizin evlerinden,** daha? (اَوْ بُيُوتِ اِخْوَانِكُمْ) **ya da erkek kardeşlerinizin evlerinden,** daha? (اَوْ بُيُوتِ اَخَوَاتِكُمْ) **yâhut kız kardeşlerinizin evlerinden,** daha? (اَوْ بُيُوتِ اَعْمَامِكُمْ) **veyâ amcalarınızın evlerinden,** daha? (اَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ) **ya da halalarınızın evlerinden,** daha? (اَوْ بُيُوتِ اَخْوَالِكُمْ) **yâhut dayılarınızın evlerinden,** daha? (اَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ) **veyâ**

teyzelerinizin evlerinden, daha? (أَوْ مَا) **ya da o yerden ki,** (مَلَكْتُمْ) (vekâleten veyâ koruma görevlisi olarak) **mâlik** (ve sâhip) **oldunuz,** neye? (مَفَاتِحَهُ) **onun anahtarlarına,** daha? (أَوْ صَدِيقِكُمْ) **yâhut dostunuz**(un mekânın)**dan,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** ne? (جُنَاحٌ) **hiçbir günah,** nerede? (أَنْ تَأْكُلُوا) **yemenizde,** burada (فِي) harf-i ceri mahzûftur, *(ed-Dervîş, İ'râbü'l-Kur'ân)* ne olarak yemenizde? (جَمِيعًا) (hepiniz) **bir araya gelici olduğu**(nuz) **hâlde,** daha? (أَوْ أَشْتَاتًا) **ya da dağınık kimseler hâlinde** (tek tek), (فَإِذَا دَخَلْتُمْ) **artık girdiğiniz zaman,** nereye? (بُيُوتًا) (bahsi geçen) **birtakım evlere,** (فَسَلِّمُوا) **hemen selâm verin,** kime? (عَلَى أَنْفُسِكُمْ) (mümin olma hasebiyle) **kendi nefisleriniz** (mesâbesinde olan oranın sâkinlerin)**e,** burada "Kendi kendinize selâm verin" mânâsı da verilmiştir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da îzâhıyla birlikte zikredilmiştir, ne yapmakla selâm verin? (تَحِيَّةً) (sağlıklı) **bir hayat dilemekle,** öyle tahiyye ki kim tarafından olan, (مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) **Allâh tarafından,** yine öyle tahiyye ki, (مُبَارَكَةً) **çok bereketli kılınmış,** yine öyle tahiyye ki, (طَيِّبَةً) **çok hoş**(luk verici) **olan,** (كَذٰلِكَ) **işte sana böylece** (eşsiz bir beyân ile), (يُبَيِّنُ) **beyân ediyor,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لَكُمُ) **sizin için,** neyi? (الْاٰيَاتِ) **bu âyetleri**(ni), (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تَعْقِلُونَ) **anlayasınız.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Ey özürlü kimseler! Sağlıklı kişiler sizinle birlikte oturup yemek istemezler düşüncesiyle veyâ gazâya çıkarken evlerinin anahtarlarını size teslim edenler, evlerinden bir şey yemeniz husûsunda size izin vermiş olsalar da, gönülden rızâ göstermezler endişesiyle onlarla birlikte yemekten ya da evlerine girip ihtiyaçlarınızı gidermekten geri kalmayın! Ey sağlıklı kişiler! Siz de özürlü kişilerle birlikte yerken, hak geçer endişesine kapılmayın. Zîrâ) **kendi** (eşlerinize ve çocuklarınıza âit) **evlerinizden yâhut babalarınızın evlerinden veyâ annelerinizin evlerinden ya da erkek kardeşlerinizin evlerinden yâhut kız kardeşlerinizin evlerinden veyâ amcalarınızın evlerinden ya da halalarınızın evlerinden yâhut dayılarınızın evlerinden veyâ teyzelerinizin evlerinden ya da** (vekâleten veyâ koruma görevlisi olarak) **anahtarlarına mâlik** (ve sâhip) **olduğunuz** (kölelerinizin evlerinden veyâ bostan ve ağıl gibi) **şeylerden yâhut** (kendileri yokken evlerine girip yediğinizde son derece memnun olacaklarını bildiğiniz) **dostlarınız**(ın mekânların)**dan** (bir şeyler alıp) **yemeniz husûsunda, kör olan kimse üzerine hiçbir zorluk** (ve günah) **olmamıştır; topal üzerine de hiçbir zorluk** (ve vebâl) **yoktur; hasta üzerine de hiçbir zorluk** (ve günah) **yoktur;** (bu sayılan yerlerden bir şey alıp yemenizde) **kendi nefisleriniz aleyhine de** (bir günah) **yoktur.**

(Ey Müslümanlar! Kiminiz tek başına misâfirsiz yemekten çekiniyorsunuz, kiminiz de bir misâfir geldiğinde mutlaka birlikte yemek için sıkıntılar çekiyorsunuz, bâzınız kimin ne kadar yediği husûsunda hak geçmesinden korkarak veyâ zengin fakir ayırımı yüzünden birlikte yemekten sakınıyorsunuz ama bunlara lüzum yoktur, zîrâ) **sizin bir araya gelici olarak veyâ dağınık kimseler hâlinde** (tek tek) **yemenizde sizin üzerinize hiçbir günah olmamıştır.**

Artık siz (bahsi geçen mekânlardan) **birtakım evlere girdiğiniz zaman, Allâh tarafından** (vaad edilen büyük sevaplarla) **çokça bereketlenmiş,** (duyanın gönlünü de) **çok hoş** (eden, hayırlı ve uzun) **bir hayat dileğiyle** (din ve nesep bakımından) **kendi nefisleriniz** (mesâbesinde olan bu kişiler)**e hemen selâm verin** */(girdiğiniz yerler boş veyâ mescit gibi yerlerse: "Selâm bize ve Allâh'ın sâlih kulları üzerine olsun" anlamına gelen: "es-Selâmü aleynâ ve alâ i'bâdillâhi's-sâlihîn" sözünü söyleyerek)* ***kendi nefislerinize hemen selâm verin/.***

(Ey mümin!) **İşte sana! Allâh bu** (üstün ahkâmı ihtivâ eden) **âyetleri böylece** (misli görülmemiş bir açıklamayla) **sizin için beyân etmektedir.**

Tâ ki siz (açıklanan hükümleri iyice) **anlayasınız** (da gereğiyle amel ederek iki cihan saâdetini kazanasınız)**!**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; Allâh-u Te'âlâ: "Ey îmân edenler! Aranızda mallarınızı bâtıl yolla yemeyin" âyetini indirince, Müslümanlar, hasta, kötürüm, topal ve kör gibi özürlülerle birlikte yemekten çekinmeye başladılar ve: "Yemek bizim en değerli malımız, Allâh bize mallarımızı bâtıl yolla yemeyi yasakladığına göre dikkatli olmalıyız, çünkü görmeyen kişi yemeğin güzel tarafını fark edemez, topal rahat oturup yemekte bize iştirâk edemez, hasta da iştahsız olacağından hakkını yiyemeyebilir" gibi laflar ederek sıkıntıya girdiler.

Ayrıca özürlüler, misâfir olarak birinin evine giderlerdi. Ev sâhibi onlara ikrâm edecek bir şey bulamayınca onları alır, âyette zikredilen yakınlarının evlerine götürüp yedirirdi. Kötürümler de: "Bizi aldı başkasının evine götürdü" diyerek bu hususta sıkıntıya girerlerdi.

Yine böylece cihâda gidenler evlerinin anahtarlarını kötürümlere verir ve: "Biz size evimizde bulunandan yemenizi helâl ettik" derlerdi. Ama özürlüler: "Sâhibi olmayan evlere giremeyiz" diyerek bundan sakınırlardı. İşte Allâh-u Te'âlâ da bu âyet-i kerîmeyi indirerek onlardan bu sıkıntıları giderdi ve bu hususta mesûliyeti kaldırdı. *(el-Hâzin)*

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلٰٓى اَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتّٰى
يَسْتَأْذِنُوهُ اِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ فَاِذَا اسْتَأْذَنُوكَ
لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ) **Ancak müminler,** kimdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** daha? (وَرَسُولِهِ) **ve Rasûlüne,** (وَاِذَا كَانُوا) **ve bulundukları zaman,** burada fiil tâmmedir, kiminle berâber? (مَعَهُ) **onunla berâber,** ne üzere? (عَلٰى اَمْرٍ) **önemli bir iş üzere,** öyle iş ki, (جَامِعٍ) (cumâ namazı gibi) **bir araya getirici,** o müminler ne yapmazlar? (لَمْ يَذْهَبُوا) **gitmezler,** ne vakte kadar? (حَتّٰى يَسْتَأْذِنُوهُ) **izin isteyinceye kadar,** kimden? (هُ) **ondan,** yâni Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den, (اِنَّ الَّذِينَ) (Habîbim) **şüphesiz o kimseler ki,** (يَسْتَأْذِنُونَ) **izin istiyorlar,** kimden? (كَ) **senden,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (اَلَّذِينَ) **ancak o kimselerdir ki,** (يُؤْمِنُونَ) **îmân etmektedirler,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** daha? (وَرَسُولِهِ) **ve Rasûlüne,** (فَاِذَا اسْتَأْذَنُوكَ) **işte izin istedikleri zaman,** kimden? (كَ) **senden,** niçin? (لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ) **önemli bir işleri için,** (فَأْذَنْ) **artık izin ver,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (شِئْتَ) **sen diledin,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** daha ne yap? (وَاسْتَغْفِرْ) **ve istiğfâr et** (bağışlanma talep et), kim için? (لَهُمُ) **onlar**(ın günahları) **için,** kimden af iste? (اللّٰهَ) **Allâh'tan,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (غَفُورٌ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Müminler ancak o kimselerdir ki; Allâh'a ve Rasûlüne (samîmî kalple) **îmân etmiştirler ve onunla birlikte** (cumâ ve bayram namazları, harp ve istişâre toplantıları gibi insanları) **bir araya getiren önemli bir iş üzere bulundukları zaman kendisinden izin isteyi**(p, o da kendilerine izin veri)**nceye kadar** (onun meclisinden başka bir yere) **gitmezler.**

(Habîbim!) **Şüphesiz o kimseler ki senden izin istemektedirler, işte sana! Onlar ancak öyle kimselerdir ki Allâh'a ve Rasûlüne** (hakîkî mânâda) **îmân etmektedirler.**

(İşte samîmî Müslüman'ı münâfıktan ayıran ölçü budur. Çünkü münâfıkların âdeti, bir bahâne bularak bu gibi sorumluluk getiren yerlerden sıvışıp kaçmaktır.) **İşte onlar önemli bir işleri için senden izin istedikleri zaman artık onlardan dilediğin kimseye izin ver.**

(Bir özre dayalı olsa bile) **yine de** (dünyâ işini din işine tercih ettiklerinden dolayı) **onlar için Allâh'tan mağfiret iste**(yerek bağışlanma talebinde bulun)!

Şüphesiz ki Allâh (kullarının kusurlarını çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (onlara çok acıdığı için kolaylık sağlayan bir) **Rahîm'dir.**

لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًاۜ
قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذ۪ينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًاۚ فَلْيَحْذَرِ الَّذ۪ينَ يُخَالِفُونَ
عَنْ اَمْرِه۪ٓ اَنْ تُص۪يبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُص۪يبَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(لَا تَجْعَلُوا) **Tutmayın,** neyi? (دُعَاءَ الرَّسُولِ) **o Rasûl'ün** (sizi) **çağırmasını,** nerede? (بَيْنَكُمْ) **aranızda,** ne ile bir tutmayın? (كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ) **bir kısmınızın çağırması gibi,** kimi? (بَعْضًا) **diğer bir kısmı,** bu mânâ (دُعَاءَ الرَّسُولِ) terkîbindeki izâfetin fâ'ile izâfet kabûl edilmesine göre verilmiştir ki bu durumda da ya dâvet veya duâ mânâsına gelmektedir. Mef'ûle izâfet olarak da kabûl edilebilir ki o zaman müminlerin Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e seslenmeleri murâd edilir, nitekim bu mânâlara meâlde yer verilmiştir, *(el-Beyzâvî, et-Teysîr)* (قَدْ يَعْلَمُ) **muhakkak bilmektedir,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseleri ki,** (يَتَسَلَّلُونَ) **gizlice yavaş yavaş aradan çıkıyorlar,** kimden oldukları hâlde? (مِنْكُمْ) **sizin içinizden,** ne oldukları hâlde? (لِوَاذًا) **birbirinin arkasına saklanıcı oldukları hâlde,** burada masdar bima'nâ fâ'il olup (مُلَاوِذ۪ينَ) mânâsında tefsir edilmiştir, *(el-Medârik)* (فَلْيَحْذَرِ) **artık sakınsın,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (يُخَالِفُونَ) **yüz çeviriyorlar,** bu fiil (عَنْ) harf-i ceri ile kullanıldığı zaman (يُعْرِضُونَ) mânâsını ihtivâ eder, *(el-Âlûsî)* gerçi (عَنْ) harfinin zâide olduğu da söylenmiştir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(et-Teysîr)* neden yüz çeviriyorlar? (عَنْ اَمْرِه۪ٓ) **onun** (o peygamberin) **emrinden,** neden sakınsınlar? (اَنْ تُص۪يبَ) **isâbet etmesinden,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (فِتْنَةٌ) **büyük bir fitne** (ve belâ), daha neden sakınsın? (اَوْ يُص۪يبَ) **ya da isâbet etmesinden,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَل۪يمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (Ey müminler! Sakın) **siz o Rasûl'ün** (sizi önemli bir iş için) **çağırmasını, aranızda bir kısmınızın diğer bir kısmı çağırması gibi** (katılıp katılmama özgürlüğüne sâhip olduğunuz ve izinsiz onun yanından ayrılmakta serbest bulunduğunuz bir çağrıya denk) **tutmayın.** ***/O Rasûl'ü çağırmayı aranızda bir kısmınızın diğer bir kısmı*** *(yüksek sesle ve adıyla)* ***çağırması gibi yapmayın.*** *(Bilakis tâzim ve saygı ifâde eden "Nebî" ve "Rasûl" sıfatlarıyla ve kısık sesle ona nidâ edin!)/* ***O Rasûl'ün duâsını*** *(ve bedduâsını)* ***bir kısmınızın diğer bir kısma duâsı gibi tutmayın*** *(zîrâ sizinki ihtimâlli, onunki ise kesinlikle kabuldür)./*

Şüphesiz Allâh o kişileri bilmektedir ki onlar sizin içinizden birbirinin arkasına saklanarak gizlice yavaş yavaş (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in cemâatinin) **ara**(sın)**dan sıyrılıp çıkmaktadırlar.**

Artık o kişiler ki O (Allâh-u Sübhânehû)**nun/*onun*** *(o peygamberin)/* **emrine karşı durmaktadırlar,** (işte onlar) **kendilerine** (dünyâda katliâm, zelzele, zorba yönetim ve kalp katılığı gibi) **büyük bir fitne** (ve sıkıntı) **isâbet etmesinden ya da** (âhirette) **onlara çok acı verici büyük bir azâbın çarpmasından sakınsın**(lar).

اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِؕ قَدْ يَعْلَمُ مَٓا اَنْتُمْ عَلَيْهِؕ
وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ اِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُواؕ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ) **İyi bilin ki gerçekten Allâh'a âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (قَدْ يَعْلَمُ) **O muhakkak bilmektedir,** neyi? (مَٓا) **o şeyleri ki,** (اَنْتُمْ) **siz,** ne üzerindesiniz? (عَلَيْهِ) **onun üzerinde,** daha neyi bilmektedir? (وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ) **o** (münâfık ola)**nların döndürüleceği günü de,** kime? (اِلَيْهِ) **O**(nun hesap yurdu)**na,** döndürülecekler de ne yapacak? (فَيُنَبِّئُ) **nihâyet O haber verecek,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (عَمِلُوا) **yaptılar,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** neyi? (بِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- İyi bilin ki; göklerde ve yerde bulunan şeyler (mülkiyet ve yönetim bakımından) **gerçekten de sâdece Allâh'a âittir.**

O (Rabbiniz) **siz** (müminler)**in** (inanç, amel, nifak, ihlâs, itâat ve isyân gibi îman ve amel bakımından) **üzerinde bulunduğunuz şeyleri de muhakkak bilmektedir, o** (münâfık ola)**nların O**(nun hesap yurdu)**na döndürülecekleri, O'nun da yapmış oldukları şeyleri**(n vebâlini) **kendilerine haber vereceği** (kıyâmet) **günü**(nde başlarına gelecekleri) **de** (muhakkak bilmektedir)**! Zâten Allâh her şeyi** (hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.** (Dolayısıyla hiçbir hâliniz aslâ O'na gizli değildir!)

سُورَةُ الْفُرْقَانِ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ سَبْعٌ وَسَبْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

YİRMİ BEŞİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

el-FURKÂN SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yetmiş yedi âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

تَبَارَكَ الَّذٖى نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلٰى عَبْدِهٖ لِيَكُونَ لِلْعَالَمٖينَ نَذٖيرًاۙ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(تَبَارَكَ) **Bereketi** (ve hayrı) **dâimâ çok olmuştur,** bereket bakımından kim çok olmuştur? (اَلَّذٖى) **O Zât ki,** (نَزَّلَ) **peyderpey indirdi,** neyi? (اَلْفُرْقَانَ) **Furkān** (ismine sâhip olan Kur'ân)**ı,** kimin üzerine? (عَلٰى عَبْدِهٖ) (en fazîletli) **kulu üzerine,** niçin? (لِيَكُونَ) **o** (peygamber) **olsun diye,** kimler için? (لِلْعَالَمٖينَ) **âlemler için,** nedir olsun? (نَذٖيرًا) **bir uyarıcı.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- O Zâtın (hayrı ve) **bereketi dâimâ çok olmuştur** ***/O Zât dâimâ çok ulu olmuştur/*** **ki O,** (hakkı bâtıldan ve helâli haramdan ayırma vasfını hâiz olması hasebiyle) **Furkān** (ismine sâhip olan Kur'ân)**ı** (en büyük) **kulu** (Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*) **üzerine** (hâdiseler gerektirdikçe, zaman zaman) **peyderpey indirmiştir, tâ ki o** (Peygamber kendisine indirilen Kur'ân ile)**, bütün âlemler için** (özellikle de insan ve cin toplumlarına) **bir uyarıcı olsun.**

اَلَّذٖى لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرٖيكٌ فِى الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَیْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدٖيرًا ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(اَلَّذٖى) (Kur'ân'ı) **O Zât** (indirdi) **ki,** (لَهُ) **sâdece O'na âittir,** ne? (مُلْكُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin mülkü** (ve mülkiyeti)**,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** daha öyle Zât ki,

(وَلَمْ يَتَّخِذْ) **ve edinmemiştir,** ne? (وَلَدًا) **hiçbir çocuk,** daha öyle Zât ki, (وَلَمْ يَكُنْ) **ve olmamıştır,** kim için? (لَهُ) **onun için,** ne? (شَرِيكٌ) **hiçbir ortak,** nerede? (فِى الْمُلْكِ) **mülkte,** daha öyle Zât ki, (وَخَلَقَ) **ve O yaratmıştır,** neyi? (كُلَّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** daha ne yapmıştır? (فَقَدَّرَ) **böylece takdîr etmiştir,** neyi? (هُ) **onu,** yâni her bir şeyi, ne yapmakla? (تَقْدِيرًا) **tam bir takdîr** (ve ayarlama) **ile.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Kur'ân'ı) **O Zât** (indirmiştir) **ki; göklerin ve yerin mülkü** (ve hükümrânlığı, sâhipliği ve yönetimi) **sâdece O'na âittir;** (Yahûdî ve Hristiyanların inançlarının tersine) **O hiçbir çocuk da edinmemiştir;** (putperestlerin sandığı gibi) **Kendisi için mülkte hiçbir ortak da bulunmamaktadır;** (Mecûsîlerin iddiâ ettiği gibi nur ve karanlığın hiçbir etkisi olmaksızın) **her şeyi de O yaratmıştır ve böylece onu** (kendisi hakkında dilediği özelliklere elverişli bir şekilde) **tam bir ayarlama ile takdir etmiştir.**

Müfessirlerin beyânı vechile; Allâh-u Te'âlâ yarattığı her şeyi bir ölçü üzere her bakımdan miktârı belirli olarak var etmiş, özellikle de yaratılmışların en mükemmeli olan insanı; akıl, idrâk, düşünce, yönetim ve farklı sanatları geliştirme gibi birçok özelliklere kābiliyetli şekilde yaratmıştır.

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِٓ اٰلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِاَنْفُسِهِمْ
ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيٰوةً وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(وَاتَّخَذُوا) **Ama o** (müşrik ola)**nlar** (elleriyle yontup) **yaptılar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O'ndan başka,** neyi yaptılar? (اٰلِهَةً) **birtakım ilâhları,** bu mânâya göre (اِتَّخَذَ) fiili (عَمِلَ) mânâsında kabûl edilip bir mef'ûle müte'addîdir ama (اِتَّخَذَ) fiili, (صَيَّرَ) mânâsında kabûl edilirse o zaman, ikinci mef'ûl olan (مِنْ دُونِهِ) lafzı takdîm edilmiş sayılır ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* öyle ilâhlar yaptılar ki, (لَا يَخْلُقُونَ) **onlar yaratamazlar,** neyi? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyi,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (يُخْلَقُونَ) **yaratılmaktadırlar,** daha nedirler? (وَلَا يَمْلِكُونَ) **ve sâhip olamamaktadırlar,** kim için? (لِاَنْفُسِهِمْ) **kendileri için,** neye? (ضَرًّا) **hiçbir zarar**(ı savuşturmay)**a,** daha? (وَلَا نَفْعًا) **ve hiçbir fayda** (sağlama)**ya** (da mâlik) **olamaz**(lar), daha nedirler? (وَلَا يَمْلِكُونَ) **ve güç yetiremezler,** neye? (مَوْتًا) **hiçbir** (diriyi) **öldürmeye,** daha? (وَلَا حَيٰوةً) **ve hiçbir** (kimseyi) **yaşatmaya** (da mâlik) **olamaz**(lar), daha? (وَلَا نُشُورًا) **ve hiçbir ölüyü diriltmeye** (de mâlik) **olamaz**(lar). Bu kelime "Ölüyü diriltme" anlamına gelmektedir. *(el-Medârik, el-Hâzin)*

Meâl-i Şerîf - 3

3- Ama o (müşrik ola)**nlar;** (Allâh-u Te'âlâ gibi güçlü ve yüce bir İlâh'ı bırakıp da) **O'ndan başkasını birtakım ilâhlar hâline dönüştürdüler ki; onlar hiçbir şey yaratamamaktadırlar, üstelik kendileri yaratılmaktadırlar, kendileri için bile hiçbir zarar**(ı savuşturmay)**a güç yetiremezler, hiçbir fayda** (sağlama)**ya da** (mâlik) **olamaz**(lar)**, hiçbir** (diriyi) **öldürmeye de güç yetiremezler, hiçbir** (kimseyi) **yaşatmaya da** (mâlik) **olamaz**(lar)**, hiçbir ölüyü diriltmeye** (de güç yetirici) **olamaz**(lar)**.**

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِنْ هٰذَآ اِلَّٓا اِفْكٌۨ افْتَرٰيهُ وَاَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ اٰخَرُونَۚ فَقَدْ جَٓاؤُ۫ ظُلْمًا وَزُورًاۚ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne dediler? (اِنْ هٰذَآ) **işte bu** (Kur'ân) **değildir,** (اِلَّٓا اِفْكٌ) **ancak bir yalandır,** öyle yalan ki, (اِفْتَرٰى) **o** (Muhammed) **uydurdu,** neyi? (هُ) **onu,** daha? (وَاَعَانَ) **ve yardım etti,** kime? (هُ) **ona,** ne üzerine? (عَلَيْهِ) **onun** (uydurulması) **üzerine,** kim? (قَوْمٌ) **bir toplum,** öyle toplum ki, (اٰخَرُونَ) **en geri kalıcılar,** yâni onlara nispetle sonra gelen, başka başka milletler, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdîldir, (فَقَدْ جَٓاؤُ) **böylece o** (müşrik ola)**nlar gerçekten işlediler,** burada (جَٓاؤُ) fiili (فَعَلَ) mânâsına gelmekte olup onun gibi müte'addî kabûl edilmiştir, *(el-Âlûsî)* neyi işlediler? (ظُلْمًا) **büyük bir zulmü,** daha? (وَزُورًا) **ve büyük bir yalanı.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Ama o (Nadr ibnü'l-Hâris gibi) **kâfir olmuş kimseler: "İşte bu** (Kur'ân) **büyük bir yalandan başkası değildir ki; onu o** (Muhammed kendi kendine) **uydurmuştur,** (Mekke'de bulunan) **başka başka** (Ehl-i Kitap) **toplumlar**(ı) **da on**(u uydurmay)**a karşı kendisine yardımcı olmuştur" dedi**(ler)**. Böylece onlar** (Allâh'tan gelen mûcize bir kitabı uydurma kabûl ederek ve suçsuz bir kişiyi Allâh'a iftirâcılıkla ithâm ederek) **gerçekten büyük bir zulüm ve** (aslâ doğruluk ihtimâli barındırmayan) **büyük bir iftirâ yaptılar.**

وَقَالُوٓا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلٰى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَاَصِيلًا ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(وَقَالُوا) **Yine o** (müşrik ola)**nlar** (Kur'ân'ın âyetleri için) **dediler,** neyi dediler? (اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ) **evvelkilerin yazmış olduğu hikâyelerdir,** bu terkîb

mahzûf bir (هِىَ) zamîrinin haberidir, *(el-Âlûsî)* o hikâyeler ne olduğu hâlde? (اِكْتَتَبَ) **o** (Muhammed) **yaz**(dır)**mış olduğu hâlde,** neyi? (هَا) **onları,** burada yazma fiilinin Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e isnâdı, "Emîr bu şehri binâ etti" isnâdında olduğu gibi "Bu şehrin yapılmasını emretti" mânâsında mecâzî bir isnâddır, (فَهِىَ) **artık onlar,** nedir? (تُمْلٰى) **okunmaktadır,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne zamanda? (بُكْرَةً) **sabah,** daha? (وَاَصِيلًا) **ve akşam.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Yine o (müşrik ola)**nlar** (Kur'ân'ın başkalarının yardımıyla beşer tarafından uydurulan bir şey olduğunu iddiâ ettikten sonra, yanlış zanlarınca bu yardımın şeklini açıklamak üzere):

"(Bu Kur'ân'ın âyetleri Allâh tarafından değildir! Bilakis Rüstem ve İsfendiyâr gibi) **evvelkilerin yazdığı hikâyelerdir ki; o onları** (kendisi için) **yaz**(dır)**mıştır da, artık onlar** (onun ezberlemesi için) **sabah-akşam ona okunmaktadır" dediler.**

قُلْ اَنْزَلَهُ الَّذِى يَعْلَمُ السِّرَّ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(قُلْ) (Habîbim, sen de) **söyle,** neyi söyle? (اَنْزَلَ) **indirdi,** neyi? (هُ) **onu,** yâni Kur'ân'ı, kim? (اَلَّذِى) **O Zât ki,** (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (اَلسِّرَّ) **bütün sırları** (ve gizlileri), bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, o gizli şeyler nerede olduğu hâlde? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (اِنَّ) **gerçekten O** (Allâh-u Te'âlâ), (كَانَ) **dâimâ olmuştur,** nedir olmuştur? (غَفُورًا) **bir Ğafûr,** (رَحِيمًا) **bir Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Habîbim! Sen) **de ki:** "(Onların Kur'ân hakkındaki bu sözü aslâ doğru değildir bilakis) **onu göklerdeki ve yerdeki bütün sırları** (gelecekte olacak gaybları ve Kendisinden başka kimsenin bilemeyeceği gizli şeyleri) **bilmekte olan O** (yüce) **Zât indirmiştir.**

(Artık hem fesâhat ve belâğatıyla, hem de gaybî haberleri ihtivâ etmesi hasebiyle mûcizeliğini ispât etmiş bir kitabı nasıl evvelkilerin düzmecesi olarak değerlendiriyorsunuz?! Siz bu iftirânızla çoktan azâbı hak ettiniz ama Allâh-u Te'âlâ sizin cezânızı peşin olarak göndermiyor.) **Çünkü gerçekten O** (tevbe etmeleri durumunda kullarının en büyük günahlarını bile) **dâimâ** (bağışlayan) **bir Ğafûr ve** (kullarına çok acıdığından bu sözün sâhiplerine bile îmân etmeleri için fırsat veren) **bir Rahîm olmuştur."**

وَقَالُوا مَا لِهٰذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشٖى فِى الْاَسْوَاقِ
لَوْلَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذٖيرًاۙ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَقَالُوا) **Ve yine** (o müşrikler) **dediler,** neyi dediler? (مَا) **ne şey,** yâni ne şey sâbit oldu, kim için? (لِهٰذَا) **işte bunun için,** bundan bedel? (اَلرَّسُولِ) **o Rasûl** (olduğunu iddiâ eden kişi) **için,** ne olduğu hâlde? (يَأْكُلُ) **yer olduğu hâlde,** neyi? (اَلطَّعَامَ) **yemeği,** daha ne olduğu hâlde? (وَيَمْشٖى) **ve yürüyor,** nerede? (فِى الْاَسْوَاقِ) **sokaklarda,** (لَوْلَٓا اُنْزِلَ) **indirilmeli değil miydi,** kime? (اِلَيْهِ) **ona,** kim? (مَلَكٌ) **bir melek,** daha ne olsaydı? (فَيَكُونَ) **ve o** (melek de) **olsaydı,** kiminle berâber olduğu hâlde? (مَعَهُ) **onunla berâber,** nedir olsaydı? (نَذٖيرًا) **bir uyarıcı.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Yine (o müşrikler) **dediler ki: "İşte bu Rasûl** (olduğunu sanan kişiy)**e ne oldu ki;** (bizim gibi) **yemek yemektedir ve sokaklarda** (rızık temini için) **yürümektedir?!**

(Dâvâsı doğruysa niye bizden farklı bir yönü yoktur?! Bu durumda bizden ne üstünlüğü olabilir?! Peygamberin yeme ve geçinme derdinden uzak bir melek olması gerekmez miydi?! Hadi insan oldu diyelim; o zaman) **kendisine bir melek indirilip, onunla berâber bir uyarıcı olmalı değil miydi** (ki böylece biz de meleğin tasdîkiyle onun peygamber olduğunu kolayca anlardık)**?!**

اَوْ يُلْقٰٓى اِلَيْهِ كَنْزٌ اَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَاۜ
وَقَالَ الظَّالِمُونَ اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

Daha ne olmalı değil miydi? (اَوْ يُلْقٰى) **Ya da** (gökten) **atılsaydı,** kime? (اِلَيْهِ) **ona,** ne? (كَنْزٌ) **bir hazîne,** daha? (اَوْ تَكُونُ) **yâhut bulunsaydı,** kim için? (لَهُ) **özellikle onun için,** ne? (جَنَّةٌ) **çok kıymetli bir bostan,** öyle bostan ki, (يَأْكُلُ) **yiyecek,** neden? (مِنْهَا) **ondan,** (وَقَالَ) **ve dedi,** kim? (اَلظَّالِمُونَ) **o zâlimler,** neyi dediler? (اِنْ تَتَّبِعُونَ) (ey Müslümanlar) **siz tâbi olmuyorsunuz,** ancak kime uyuyorsunuz? (اِلَّا رَجُلًا) **ancak bir adama,** öyle adama ki, (مَسْحُورًا) **büyülenmiş biri.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Ya da ona (gökten) **bir hazîne atılmalı değil miydi** (ki onunla geçim derdinden kurtulurdu)**! Yâhut** (en azından) **kendisinden yiyeceği ona âit çok değerli bir bostan olmalı değil miydi"** (gibi laflar edip durdular)**!**

Ayrıca o zâlimler (müminlere)**: "Siz büyülen**(erek delir)**miş bir adamdan başkasına uymuyorsunuz" dedi**(ler).

اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اُنْظُرْ) (Habîbim) **bak,** neye bak? (كَيْفَ) **nasıl olduğu hâlde,** ne yaptılar? (ضَرَبُوا) **açıkladılar,** kim için? (لَكَ) **senin için,** neyi? (الْاَمْثَالَ) **bu misâlleri,** (فَضَلُّوا) **böylece sapıttılar,** (فَلَا يَسْتَطِيعُونَ) **artık imkân bulamazlar,** neye? (سَبِيلًا) **hiçbir** (doğru) **yol**(u bulmay)**a.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Habîbim!) **Bak** (gör) **ki; senin için nasıl** (uygunsuz sözler söyleyerek ve kıyaslar yaparak) **bu misalleri açıkladılar da, böylece** (haktan tamâmen) **sapıttılar. Artık onlar** (gerçek peygamberi sahtekârdan ayırma husûsunda kendilerini doğruya iletecek) **hiçbir yol**(u bulmay)**a imkân bulamazlar.**

تَبَارَكَ الَّذ۪ٓي اِنْ شَٓاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذٰلِكَ جَنَّاتٍ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُۙ
وَيَجْعَلْ لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(تَبَارَكَ) **Bereketi** (ve hayrı) **dâimâ çok olmuştur,** bereket bakımından kim çok olmuştur? (الَّذ۪ي) **O Zât ki,** (اِنْ شَٓاءَ) **O dileseydi,** (جَعَلَ) **yaratırdı,** burada fiil (خَلَقَ) mânâsındadır, kim için? (لَكَ) **senin için,** neyi? (خَيْرًا) **daha iyisini,** neden? (مِنْ ذٰلِكَ) **işte sana bun**(ların anlattıkların)**dan,** daha hayırlısından bedel? (جَنَّاتٍ) **çok kıymetli bostanları,** öyle bostanlar ki, (تَجْر۪ي) **sürekli akar,** nereden? (مِنْ تَحْتِهَا) **onların** (ağaçlarının) **altından,** ne? (الْاَنْهَارُ) **ırmaklar,** daha ne yaratırdı? (وَيَجْعَلْ) **ve yaratırdı,** kim için? (لَكَ) **senin için,** neyi? (قُصُورًا) **çok değerli köşkleri.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Habîbim!) **İşte sana! O Zâtın** (hayrı ve) **bereketi dâimâ çok olmuştur** ***/O Zât dâimâ çok ulu olmuştur/*** **ki, O dileseydi senin için** (dünyâda

onların) **bu** (anlattıkları)**ndan daha iyisini;** (ağaçlarının) **altlarından sürekli ırmaklar akmakta olan çok kıymetli bostanları yaratırdı ve** (orada) **senin için çok değerli köşkler yaratırdı.**

Ebû Ümâme *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: "Rabbim Mekke Vâdisi'ni altın yapıp bana vermeyi vaad etti. Ama ben: 'Hayır yâ Rabbi! Ben bir gün doyayım, bir gün aç kalayım. Acıkınca Sana yalvarayım ve Seni zikredeyim, doyunca da Sana şükredeyim ve Sana hamdedeyim' dedim." *(et-Tirmizî, ez-Zühd:35, rakam:2347, 4/575)*

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَاَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(بَلْ كَذَّبُوا) **Doğrusu onlar yalanladılar,** neyi? (بِالسَّاعَةِ) **o** (kıyâmet) **ânı**(nı), (وَاَعْتَدْنَا) **Biz de hazırladık,** kim için? (لِمَنْ) **o kimseler için ki,** (كَذَّبَ) **yalanladı,** neyi? (بِالسَّاعَةِ) **o ânı,** neyi hazırladık? (سَعِيرًا) **çok alevlendirilmiş korkunç bir ateşi.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Doğrusu o (müşrik ola)**nlar o** (kıyâmet) **ânı**(nı) **yalanladılar** (da o yüzden üstünlüğü sâdece dünyâlıkta sanarak maddî imkânlarının azlığı yüzünden senin peygamberliğine îtirâz etmiştirler. Artık bunda şaşılacak bir şey yoktur. Zîrâ kıyâmete inanmayanların sana inanmaları beklenemez). **Ama Biz o** (kıyâmet) **ânı**(nı) **yalanlamış olan kimseler için çok alevlendirilmiş korkunç bir ateş hazırladık.**

اِذَا رَاَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(اِذَا رَاَتْ) **O** (cehennem) **gördüğü zaman,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereden? (مِنْ مَكَانٍ) **bir yerden,** öyle yer ki, (بَعِيدٍ) **çok uzak olucu,** (سَمِعُوا) **işitirler,** neye âit olduğu hâlde? (لَهَا) **özellikle ona âit,** neyi işitirler? (تَغَيُّظًا) **büyük ve müthiş bir öfkelenmeyi,** daha? (وَزَفِيرًا) **ve şiddetlice uzun uzun nefes almayı.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- O (cehennem) **o** (kâfir ola)**nları** (beş yüz senelik mesâfe gibi) **çok uzak bir yerden gördüğü zaman ona âit büyük ve müthiş bir öfkelenme** (sesi) **ve şiddetlice uzun uzun nefes alma işitirler.**

Ebû Ümâme *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Bana kasten iftirâ eden kişi cehennemin iki gözü arasında oturağını hazırlasın!" buyurmuştur.

Bu söz sahâbeye çok ağır gelince: "Yâ Rasûlellâh! Biz senden bâzı hadisler naklederken fazla-noksan yapabiliriz" dediler. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de: "Ben sizi kastetmiyorum, ben ancak İslâm'ı lekeleme arayışıyla benim aleyhime iftirâ edeni kastediyorum" buyurdu. O zaman: "Yâ Rasûlellâh! Sen 'Cehennemin iki gözü arasında' buyurdun, cehennemin gözü de mi var?" diye sorduklarında Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bu âyeti okuyarak: "İki gözü olmayan onları nasıl görebilir?" buyurdu. *(et-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, rakam:7599, 8/131; Müsnedü'ş-Şâmiyyîn, rakam:3434, 4/320-321)*

وَاِذَٓا اُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنٖينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًاۜ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَاِذَٓا اُلْقُـوا) **Ve atıldıkları zaman,** nereden olduğu hâlde? (مِنْهَـا) **oradan,** nereye atıldıkları zaman? (مَكَانًا) **bir yere,** öyle yer ki, (ضَيِّقًا) **çok dar olan,** ne oldukları hâlde? (مُقَرَّنٖيـنَ) **sıkıca bağlanan kimseler hâlinde,** (دَعَـوْا) **çağırırlar,** nerede? (هُنَالِكَ) **işte sana orada,** neyi? (ثُبُورًا) **tam bir helâki** (ve yok oluşu).

Meâl-i Şerîf - 13

13- Bir de onlar(dan her biri kendi şeytanıyla aynı zincirde ve bukağılar içerisinde elleri boyunlarına) **sıkıca bağlanmış kimseler olarak o** (cehennem tabakaları)**ndan çok dar bir yere** (tahtaya çivi sokulurcasına zorla) **atıldıkları zaman,** (ey insan) **işte sana! Onlar orada** (ölüm temennîsiyle: "Ey ölümüm! Şimdi tam zamânın, neredesin gel" diyerek) **tam bir helâk** (ve yok oluş) **çağrısı yaparlar.**

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثٖيرًا ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(لَا تَدْعُـوا) (O zaman kendilerine denilir ki) **çağırmayın,** ne zaman? (اَلْيَـوْمَ) **bugün,** neyi? (ثُبُورًا) **bir helâki** (ve yok olmayı)**,** öyle yok olmak ki, (وَاحِدًا) **bir kere olucu,** daha ne yapın? (وَادْعُـوا) **ve çağırın,** neyi? (ثُبُـورًا) **bir helâki,** öyle helâki ki, (كَثٖيرًا) **çok olucu.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- (O zaman kendilerine denilir ki:) **Bugün helâki** (ve yok olmayı) **bir kere dâvet etmeyin ama helâki çok çağırın.**

(Çünkü sizin azâbınız çeşit çeşit olacağından her biri müstakil bir ölüm sebebidir. Aynı zamanda azâbınız hiç tükenmeyip dâimâ tazelenecektir.)

قُلْ اَذٰلِكَ خَيْرٌ اَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتٖى وُعِدَ الْمُتَّقُونَۜ كَانَتْ لَهُمْ جَزَٓاءً وَمَصٖيرًا ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَذٰلِكَ) **işte sana bu mu,** nedir? (خَيْرٌ) **daha iyidir,** (اَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ) **yoksa ebedîlik cenneti mi,** (اَلَّت۪ي) **öyle cennet ki,** (وُعِدَ) (onunla) **vaad olundu,** kim? (اَلْمُتَّقُونَ) **takvâ sâhipleri,** (كَانَتْ) **o** (cennet) **olmuştur,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** nedir olmuştur? (جَزَٓاءً) **tam bir karşılık,** daha? (وَمَص۪يرًا) **ve varılacak iyi bir yer.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- (Habîbim!) **De ki: "İşte sana! Bu** (cehennemde kâfirlerin başına gelecek kötü durum) **mu daha iyidir, yoksa o takva sâhiplerine vaad edilmiş olan ebedîlik cenneti mi?** (Nitekim) **o** (cennet Allâh-u Te'âlâ'nın ilminde ve Levh-i Mahfûz'da) **onlar**(ın iyi amellerine mukābil kendileri) **için tam bir karşılık ve** (netîcede) **varacakları iyi bir yer** (olarak takdîr) **olmuştur.**

لَهُمْ ف۪يهَا مَا يَشَٓاؤُ۫نَ خَالِد۪ينَۜ كَانَ عَلٰى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْؤُ۫لًا ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(لَهُمْ) **Özellikle onlar için vardır,** nerede? (ف۪يهَا) **orada,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (يَشَٓاؤُ۫نَ) **diliyorlar,** ne oldukları hâlde? (خَالِد۪ينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** (كَانَ) **bu** (müjde) **olmuştur,** kimin üstlendiği bir şey olduğu hâlde? (عَلٰى رَبِّكَ) **senin Rabbinin üstlendiği,** nedir olmuştur? (وَعْدًا) **mühim bir vaad,** öyle vaad ki, (مَسْؤُ۫لًا) (müminler tarafından) **çok istenilen.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Ebedî kalıcı kimseler olarak (o cennete gireceklerdir)**! Onlar için orada diledikleri** (rûhânî ve cismânî türlü türlü nîmetler ve canların çektiği pek lezzetli) **her şey vardır. Bu** (müjde), **Rabbinin** (gerçekleştirmeyi) **üstlendiği** (müminler tarafından arzulandığı gibi melekler tarafından da müminler adına) **çok istenen mühim bir vaad olmuştur."**

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَيَقُولُ ءَاَنْتُمْ اَضْلَلْتُمْ عِبَاد۪ي
هٰٓؤُ۬لَٓاءِ اَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّب۪يلَۜ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَيَوْمَ يَحْشُرُ) (Habîbim) **ve haşredeceği günü** (anlat), bu mânâya göre bu terkîb mahzûf (اُذْكُرْ) fiilinin mef'ûlüdür, gerçi zarf olup fiilinin ileride (يَكُونُ مِنَ الْاَحْوَالِ وَالْاَهْوَالِ مَا لَا يَف۪ي بِبَيَانِهِ الْمَقَالُ) şeklinde takdîr edilmiş olduğu da

söylenmiştir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(el-Âlûsî)* kimi haşredeceği? (هُمْ) **onları,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (يَعْبُدُونَ) **tapıyorlar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** daha ne yapacağı? (فَيَقُولُ) **ve diyeceği** (gün), ne diyeceği? (ءَاَنْتُمْ) **siz mi,** (اَضْلَلْتُمْ) **saptırdınız,** kimi? (عِبَادِى) **kullarımı,** öyle kullarım ki, (هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte şunlar,** (اَمْ هُمْ) **yoksa onlar mı,** (ضَلُّوا) **saptılar,** neden? (السَّبِيلَ) **o** (doğru) **yoldan,** burada (عَنْ) harf-i ceri mahzûftur. *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 17

17- O (Allâh-u Sübhânehû)**nun o** (kâfir ola)**nları ve Allâh**(ı bırakarak O'n)**dan başka tapmakta oldukları** (melekler, peygamberler ve putlar gibi) **şeyleri** (mahşer sahasına toplamak üzere) **haşredeceği ve** (tapanlarını zor duruma sokmak için tapılanlara)**: "İşte Benim şu kullarımı** (kendinize ibâdete dâvet ederek) **siz mi saptırdınız, yoksa** (irşâd edici kitap ve peygamberden yüz çevirip, sağlıklı düşünceyi ihlâl ederek) **onların kendileri mi o** (doğru) **yoldan saptılar?" diyeceği günde** (yaşanacak dehşetli hâlleri hiçbir ibâre anlatamaz)**!**

قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِى لَنَٓا اَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ اَوْلِيَٓاءَ
وَلٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَاٰبَٓاءَهُمْ حَتّٰى نَسُوا الذِّكْرَۚ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (سُبْحَانَكَ) **Seni** (eş ve ortaktan tenzîh ve) **tesbîh ile** (uzak tutarım), (مَا كَانَ) **olmadı,** nedir olmadı? (يَنْبَغِى) **doğru** (ve câiz) **olur** (olmadı), *(el-Beyzâvî, et-Teysîr)* kim için? (لَنَا) **bizim için,** ne? (اَنْ نَتَّخِذَ) **edinmemiz,** kimi? (مِنْ دُونِكَ) **Senden başkasını,** bu terkîb (نَتَّخِذَ) fiilinin ikinci mef'ûlüdür, *(ed-Dervîş, İ'râbu'l-Kur'ân)* ne edinmemiz? (مِنْ اَوْلِيَاءَ) **dostlar,** (وَلٰكِنْ مَتَّعْتَ) **velâkin sen faydalandırdın,** kimi? (هُمْ) **onları,** daha? (وَاٰبَاءَهُمْ) **babalarını da,** (حَتّٰى نَسُوا) **nihâyet unuttular,** neyi? (الذِّكْرَ) **o zikri,** yâni Seni tevhîdle anmayı, (وَكَانُوا) **zâten onlar olmuştular,** nedir oldular? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle toplum ki, (بُورًا) **helâk olucular.** Bu mânâya göre (بُورًا) kelimesi, "Helâk olucu" mânâsına gelen (بَائِرٌ) kelimesinin cemîsidir.

Meâl-i Şerîf - 18

18- Onlar (kendilerine yöneltilen bu ağır soru karşısında şaşkınlığa kapılarak)**: "Seni** (eş ve ortaktan tenzîh ve) **tesbîh ile** (bütün noksan sıfatlardan uzak tutar ve Yüce Zâtına karşı böyle bir şey yapmaktan berî olduğumuzu ifâde ederiz)**!**

(Kimimiz mâsum, kimimiz de dâvetten âciz varlıklar olduğumuz için Senin gibi bir Zâtı bırakıp da) **Senden başka birtakım dostlar edin**(ip onlara ibâdete dâvet et)**memiz bizim için doğru** (ve câiz) **olma**(zken, Sana ibâdeti bırakıp bizi ilâh edinmeye başkalarını teşvik etmemiz, bizim için düşünülecek bir şey olma)**mıştır.**

(Dolayısıyla onları saptıran biz değiliz!) **Lâkin Sen onları da, babalarını da** (Sana şükretsinler diye türlü türlü nîmetlerle) **faydalandırdın** (ama onlar hidâyet sebeplerini, sapıklık nedenlerine çevirerek şehvetlerine boğuldular) **ve nihâyet onlar** (Senin nîmetlerini, âyetlerini ve tevhîdini anlamayıp) **o** (îmânı ve Senin tevhîd) **zikri**(ni) **unuttular. Böylece onlar** (îmânı ve zikri terk ederek) **kendileri helâk olmuş bir topluluk oldular" dediler.**

فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا
وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(فَقَدْ كَذَّبُو) (O zaman Biz onları rezil etmek için şöyle buyurduk: Ey puta tapanlar) **muhakkak o** (tapıla)**nlar yalancı çıkardılar,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne hakkında? (بِمَا) **o şey hakkında ki,** burada harf-i cer (فِى) mânâsındadır, (تَقُولُونَ) **söylemektesiniz,** (فَمَا تَسْتَطِيعُونَ) **artık güç yetiremeyeceksiniz,** neye? (صَرْفًا) (kendinize isâbet eden azaptan) **herhangi bir** (sûretle) **uzaklaştırma yapmaya,** daha neye? (وَلَا نَصْرًا) **herhangi bir** (kimseden) **yardım** (almay)**a da** (güç yetirici) **olamaz**(sınız), (وَمَنْ) **ve her kim,** (يَظْلِمْ) **zâlim olursa,** kimden olduğu hâlde? (مِنْكُمْ) **sizden,** (نُذِقْ) **tattıracağız,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (عَذَابًا) **müthiş bir azâbı,** öyle azap ki, (كَبِيرًا) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- (O zaman Biz onları rezil etmek üzere şöyle buyurduk:) "(Ey bâtıl ilâhlara tapanlar!) **İşte** ('Bizi bunlar saptırdı' diye) **söylemekte olduğunuz o şey hakkında gerçekten o** (tapıla)**nlar sizi yalancı çıkardılar.**

Artık siz (kendinize isâbet eden azaptan) **herhangi bir** (sûretle) **uzaklaştırma yapmaya güç yetiremeyeceksiniz, herhangi bir** (kimseden) **yardım** (alma imkânın)**a da** (sâhip) **olamaz**(sınız)**!**

(Ey mükellefler!) **İçinizden her kim** (bunlar gibi şirk koşarak) **zâlim olursa, Biz de** (cehennemde ebedî kalmak gibi) **çok büyük olan müthiş bir azâbı ona tattıracağız."**

وَمَٓا اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ اِلَّٓا اِنَّهُمْ لَيَاْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِى الْاَسْوَاقِۜ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةًۜ اَتَصْبِرُونَۚ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَمَٓا اَرْسَلْنَا) (Habîbim) **Biz elçi olarak göndermedik,** kimden önce? (قَبْلَكَ) **senden önce,** kimi? (مِنَ الْمُرْسَلِينَ) **rasül olarak gönderilmişlerden hiçbirini,** *(Muhammed 'Ali ed-Dürre, Tefsîru'l-Kur'ân i'râbuhû ve beyânühû)* (اِلَّٓا اِنَّهُمْ) **ancak** (şu sıfatlara sâhip olarak gönderdik ki) **gerçekten onlar,** (لَيَاْكُلُونَ) **elbette yerler**(di), neyi? (الطَّعَامَ) **yemeği,** daha ne yapıyorlardı? (وَيَمْشُونَ) **yürürler**(di), nerede? (فِى الْاَسْوَاقِ) **sokaklarda,** (وَجَعَلْنَا) **ve Biz yaptık,** kimi? (بَعْضَكُمْ) **bâzınızı,** kim için? (لِبَعْضٍ) **diğer bir kısım için,** nedir yaptık? (فِتْنَةً) **bir fitne** (ve imtihan vesîlesi), (اَتَصْبِرُونَ) (bakalım) **sabredecek misiniz** (diye), (وَكَانَ) **ve dâimâ olmuştur,** kim? (رَبُّكَ) **Senin Rabbin,** nedir olmuştur? (بَصِيرًا) **Basîr.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Habîbim! Senin yemek yemeni ve çarşılarda dolaşmanı peygamberliğine bir engelmiş gibi göstermeye çalışan o müşriklere tarafımızdan şunu bildir ki:)

Senden önce rasül olarak gönderilmişlerden hiçbirini elçi olarak göndermedik ki, mutlaka onlar(ın hepsi de) **elbette yemek yerler ve sokaklarda yürürlerdi.**

(Ey insanlar!) **Biz** (peygambere îman konusunda sizi böylece sınadığımız gibi) **sizin bâzınızı da diğer bir kısım için bir fitne** (ve imtihan vesîlesi) **yaptık.** (Bakalım) **sabredebilecek misiniz?!**

(Habîbim!) **Zâten senin Rabbin** (sabredeni de, isyân edeni de) **dâimâ** (hakkıyla gören bir) **Basîr olmuştur.**

19. Cüz

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلٰٓئِكَةُ اَوْ نَرٰى رَبَّنَا
لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فٖٓى اَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْ عُتُوًّا كَبٖيرًا ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** (لَا يَرْجُونَ) **ümîd etmemektedirler,** neyi? (لِقَاءَنَا) **Bize kavuşmayı,** ne dediler? (لَوْلَٓا اُنْزِلَ) **indirilmeli değil miydi,** kim üzerine? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** kim? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler,** (اَوْ نَرٰى) **ya da görmeliydik,** kimi? (رَبَّنَا) **Rabbimizi,** (لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا) **andolsun ki; o** (sözü söylemiş ola)**nlar muhakkak çok büyüklük gördüler,** ne hakkında? (فٖى اَنْفُسِهِمْ) **kendi nefisleri hakkında,** (وَعَتَوْ) **ve haddi aştılar,** ne yapmakla? (عُتُوًّا) **bir azgınlıkla,** öyle azgınlık ki, (كَبٖيرًا) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Bir de o kimseler ki (dirilmeyi inkâr ettikleri için) **Bize kavuşmayı ümit etmemektedirler** (işte onlar)**:**

"Bizim üzerimize melekler indirilseydi (de peygamber olarak bize insanlar değil de onlar gönderilseydi, böylece en azından Muhammed'in doğruluğunu bize onlar bildirseydi) **ya! Yâhut Rabbimizi görseydik** (de, Muhammed'e uymayı bize O emretseydi) **ya!" dedi**(ler)**.**

Andolsun ki; muhakkak onlar kendi nefisleri hakkında çok büyüklük (varsayıp, Allâh-u Te'âlâ'yı görmek gibi çoğu peygambere bile nasip olmamış bir makāma kendilerini lâyık) **görmüştürler.**

Üstelik onlar (açık mûcizeleri gördükleri hâlde görmezden gelip, kutsal ruhlara bile nasip olmayan makamları murdar nefislerine yakıştırarak) **çok büyük bir azgınlıkla** (hareket ederek) **zulümde haddi aştılar.**

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلٰٓئِكَةَ لَا بُشْرٰى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمٖينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(يَوْمَ يَرَوْنَ) (Habîbim! Anlat) **o günü ki o** (müşrik ola)**nlar görecekler,** gerçi bu zarfın ileride gelen (يَوْمَئِذٍ) zarfına müteallık olduğu da söylenmiştir ki

meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(el-Âlûsî)* kimi görecekler? (اَلْمَلٰٓئِكَةَ) **melekleri,** (لَا بُشْرٰى) (melekler onlara diyecekler ki) **hiçbir müjde yoktur,** ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **işte bugünde,** kim için? (لِلْمُجْرِمِينَ) **o** (sizin gibi) **suçlular için,** (وَيَقُولُونَ) **onlar da** (kâfirlere) **diyecekler,** neyi diyecekler? (حِجْرًا) **tam bir engelleme ile** (Allâh size cenneti haram kıldı), öyle engelleme ki, (مَحْجُورًا) **tamâmen engellenmiş.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Ölüm ve azap) **melekleri**(ni) **görecekleri günde** (durumları hiç de iyi olmayacaktır)! (Melekler kâfirlere diyecekler ki): **"İşte bugün o** (sizin gibi şirke düşmüş) **suçlular için hiçbir müjde yoktur!"**

Yine onlar: "İyice yasaklanmış tam bir engelleme ile (Allâh size cenneti haram kıldı)**" diyecekler.**

وَقَدِمْنَٓا اِلٰى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَٓاءً مَنْثُورًا ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَقَدِمْنَٓا) **Ve Biz yöneldik,** nereye? (اِلٰى مَا) **o şeylere ki,** (عَمِلُوا) **o** (kâfir ola)**nlar işlediler,** o da neden olduğu hâlde? (مِنْ عَمَلٍ) **büyük** (ve iyi sandıkları) **bir amelden,** (فَجَعَلْنَا) **nihâyet dönüştürdük,** neyi? (هُ) **onu,** neye? (هَبَٓاءً) **değersiz bir toza,** öyle toz ki, (مَنْثُورًا) (etrâfa) **tamâmen saçılmış.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Ama) **Biz o** (kâfir ola)**nların** (misâfir ağırlamak ve sıla-i rahim gibi) **yapmış oldukları o** (iyi ve kendilerince) **büyük** (sanılan) **amel**(i iptal etmey)**e yöneldik de, nihâyet onu** (etrâfa) **tamâmen saçılmış değersiz bir toz** (gibi kendisinden fayda görülemeyen değersiz bir şey) **hâline getirdik.**

اَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُسْتَقَرًّا وَاَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اَصْحَابُ الْجَنَّةِ) **Cennet ashâbı,** ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **işte o günde,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** ne bakımından? (مُسْتَقَرًّا) **yerleşim yeri bakımından,** onların durumu daha nedir? (وَاَحْسَنُ) **ve çok güzeldir,** ne yönünden? (مَقِيلًا) **istirâhat yeri bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- İşte o gün cennet ashâbı, yerleşim yeri bakımından da çok iyidir(ler); (gündüz ortasında) **istirâhat yeri bakımından da çok güzeldir**(ler).

وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَٓاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلٰٓئِكَةُ تَنْزٖيلًا ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَيَوْمَ تَشَقَّقُ) (Habîbim anlat) **o günü de ki parçalanacak,** ne? (اَلسَّمَٓاءُ) **o** (birinci kat) **gök,** ne ile? (بِالْغَمَامِ) **o** (bembeyaz) **bulutla,** daha ne olacak? (وَنُزِّلَ) **ve indirilecek,** kim? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler,** ne olmakla? (تَنْزٖيلًا) **görülmemiş bir indirilişle.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Habîbim! Anlat) **o günü de ki o** (birinci kat) **gök o** (bembeyaz) **bulutla tamâmen parçalan**(masının ardından sırayla her bir kat semâ yerlerinden kop)**acak ve** (oralarda bulunan) **melekler görülmemiş bir indirilişle** (mahşer arâzisine) **peş peşe indirilecek** (işte o zaman mülkün sâdece Allâh'a âit olduğu anlaşılacaktır)!

اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمٰنِۜ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرٖينَ عَسٖيرًا ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(اَلْمُلْكُ) **Mülkün tamâmı,** ne zaman? (يَوْمَئِذٍ) **işte o günde,** öyle mülk ki, (اَلْحَقُّ) **hak olan,** yâni insanların mülkiyeti gibi zâhirî ve fânî olmayıp gerçek ve kalıcı olan mülk ve saltanat, kime âittir? (لِلرَّحْمٰنِ) **Rahmân'a âittir,** (وَكَانَ) **ve o** (kıyâmet günü) **olmuştur,** nedir olmuştur? (يَوْمًا) **büyük bir gün,** kim üzerine? (عَلَى الْكَافِرٖينَ) **özellikle kâfirler üzerine,** öyle gün ki, (عَسٖيرًا) **çok zor** (geçecek) **olan.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Dünyâda bâzı kullar bâzı işlerde yetkili ve yönetici gibi görünmekteyseler de) **işte** (hem görünüşte hem de gerçekte) **hak** (ve bâkî) **olan o mülk** (ve mülkiyet, yüce saltanat ve genel mânâda tam hükümranlık) **o gün sâdece Rahmân'a âittir. Ama o kâfirler üzerine o** (kıyâmet günü) **çok zor** (gelecek) **bir gün olmuştur.**

وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلٰى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنٖى اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبٖيلًا ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَيَوْمَ يَعَضُّ) (Habîbim anlat) **o günü de ki ısırma yapacak,** kim? (اَلظَّالِمُ) **o zâlim kimse,** neyin üzerinde? (عَلٰى يَدَيْهِ) **iki elinin üzerinde,** yâni iki elinin üzerini ısıracak, ne olduğu hâlde? (يَقُولُ) **diyeceği hâlde,** neyi? (يَا لَيْتَنٖى) **ey** (millet) **ne olaydı ben,** (اِتَّخَذْتُ) **edineydim,** kimle berâber? (مَعَ الرَّسُولِ) **o Rasûl ile birlikte,** neyi? (سَبٖيلًا) (kurtuluşa erdirecek) **doğru bir yolu.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Habîbim! Anlat) **o günü de ki o** (Ukbe ibnü Mu'ayt adındaki) **zâlim** (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e îmân ettikten sonra arkadaşının baskısıyla dinden döndüğü için çok pişman olup) **iki elini ısırarak diyecek ki: "Ey** (millet)**! Ne olaydı keşke ben o Rasûl ile birlikte** (kurtuluşa erdirecek) **doğru bir yol edineydim.**

يَا وَيْلَتٰى لَيْتَنٖى لَمْ اَتَّخِذْ فُلَانًا خَلٖيلًا ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(يَا وَيْلَتٰى) **Ey benim helâkim** (ve yok oluşum neredesin, gel, tam şimdi senin zamânın geldi), (لَيْتَنٖى) **ah ne olaydı ben,** (لَمْ اَتَّخِذْ) **tutmayaydım,** kimi? (فُلَانًا) **felancayı,** nedir tutmayaydım? (خَلٖيلًا) **bir dost.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Ey benim helâkim (ve yok oluşum neredesin, gel, tam şimdi senin zamânın geldi)**! Ah ne olaydı ben felancayı bir dost tutmayaydım.**

لَقَدْ اَضَلَّنٖى عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَاءَنٖى وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْاِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(لَقَدْ اَضَلَّ) **Andolsun ki; muhakkak o** (kâfir) **saptırdı,** kimi? (نٖى) **beni,** neden? (عَنِ الذِّكْرِ) (îmân kelimesini) **zikretmekten,** neden sonra? (بَعْدَ اِذْ جَاءَ) **geldikten sonra,** kime? (نٖى) **bana,** (وَكَانَ) **zâten olmuştur,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan** (gibi saptırıcı arkadaşlar), kim için? (لِلْاِنْسَانِ) **insan için,** nedir olmuştur? (خَذُولًا) **yardımsız bırakan biri.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Andolsun ki; gerçekten bana (büyük bir kurtuluş imkânı) **geldikten sonra o** (kelime-i şehâdet ve Kur'ân gibi) **zikirden beni o saptırdı. Zâten şeytan** (gibi saptırıcı arkadaşlar) **insanı** (helâke sürükleyinceye kadar dostluğunu sürdüren, sonra yardıma en muhtaç olduğu zamanda ise) **tamâmen yardımsız bırakan biri olmuştur."**

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ اِنَّ قَوْمِى اتَّخَذُوا هٰذَا الْقُرْاٰنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلرَّسُولُ) **o Rasûl,** ne dedi? (يَا رَبِّ) **yâ Rabbi,** (اِنَّ قَوْمِى) **gerçekten benim kavmim,** (اِتَّخَذُوا) **edindiler,** neyi? (هٰذَا) **işte şunu,** ondan bedel? (اَلْقُرْاٰنَ) **bu Kur'ân'ı,** ne edindiler? (مَهْجُورًا) **tamâmen terk edilmiş bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- O Rasûl(üm Muhammed) **ise** (sizi Bana şikâyet etmek için): **"Yâ Rabbi! Gerçekten benim kavmim işte şu Kur'ân'ı tamâmen terk edil**(erek bir kenara itil)**miş bir şey edindiler" dedi.**

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَۜ وَكَفٰى بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَكَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana böylece,** (جَعَلْنَا) **yarattık,** kim için? (لِكُلِّ نَبِيٍّ) **her bir nebî için,** neler yarattık? (عَدُوًّا) **büyük düşmanlar,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle düşmanlar ki kimlerden olucu? (مِنَ الْمُجْرِمِينَ) **o** (şirk suçunu işlemiş) **mücrimlerden,** (وَكَفٰى) **ve yeterli olmuştur,** kim? (بِرَبِّكَ) **senin Rabbin,** ne olarak? (هَادِيًا) **Hâdî** (hidâyet edici) **olarak,** daha? (وَنَصِيرًا) **ve Nasîr** (ziyâde yardım edici) **olarak.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Habîbim!) **İşte sana! Biz böylece** (senin için birtakım düşmanlar yarattığımız gibi) **her bir nebî için de o** (şirk suçunu işlemiş) **mücrimler içerisinden büyük düşmanlar yaratmıştık.** (Öyleyse onlar gibi sen de sabret! Güzel netîce mutlaka senin olacaktır.)

Ama (seni isteklerine ulaştıracak) **bir Hâdî ve** (düşmanlarına karşı sana yardım edecek) **bir Nasîr olarak senin Rabbin yeterli olmuştur.**

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْاٰنُ جُمْلَةً وَاحِدَةًۚ
كَذٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهٖ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne dediler? (لَوْلَا نُزِّلَ) **indirilmeli değil miydi,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (اَلْقُرْاٰنُ) **Kur'ân,** ne olduğu hâlde? (جُمْلَةً) (bütün âyetleri) **hep birlikte olarak,** öyle birliktelik ki, (وَاحِدَةً) **bir kere olucu,** (كَذٰلِكَ) **işte sana böylece** (bu Kur'ân'ı sana bir kere de değil de yirmi üç senede indirdik), niçin böyle yaptık? (لِنُثَبِّتَ) **güçlendirelim diye,** ne ile? (بِهٖ) **onunla,** neyi? (فُؤَادَكَ) **kalbini,** daha ne yaptık? (وَرَتَّلْنَا) **bir de âyet âyet ayırarak beyân ettik,** neyi? (هُ) **onu,** ne yapmakla? (تَرْتِيلًا) **tam bir tafsîl** (ve açıklama) **ile.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Yine o kimseler ki kâfir olmuşturlar (işte onlar senin peygamberliğine îtirâz etmek için): "(Diğer peygamberlere indirilen kitaplar gibi) **Kur'ân** (da) **onun üzerine toplu bir hâlde tek bir defâda indirilseydi ya" dedi**(ler).

(Habîbim!) **İşte sana! Böylece onun** (bir kerede değil de parça)**la**(ra ayrılarak inzâline hükmettik ve) **senin kalbini iyice güçlendirelim** (de, Kur'ân'ı kolayca ezberleyebilesin) **diye** (onu yirmi üç sene gibi uzun bir zaman zarfında peyderpey indirdik)!

Bir de Biz onu (sen kolaylıkla anlayasın ve rahatlıkla tebliğ edesin diye) **âyet âyet ayırarak tam bir tafsille beyân ettik.**

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ اِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَاَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَلَا يَأْتُونَ) **Ve getirmezler,** kime? (كَ) (Habîbim) **sana,** neyi? (بِمَثَلٍ) **hiçbir misâli,** (اِلَّا جِئْنَا) (onun karşılığında) **mutlaka Biz getiririz,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بِالْحَقِّ) **o hakk** (olan cevâb)**ı,** daha? (وَاَحْسَنَ) **ve en güzel olanı,** ne bakımından? (تَفْسِيرًا) **açıklama bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Zâten onlar sana (peygamberliğini zedeleyici nitelikte yâhut akıl almaz istekler husûsunda ya da sende bulunmasını gerekli gördükleri bir vasıf hakkında) **hiçbir misal getirmezler ki,** (onun karşılığında) **mutlaka Biz sana o hakk** (olan cevâb)**ı ve** (o konuda) **açıklama bakımından en güzel olanı getirdik.**

اَلَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلٰى وُجُوهِهِمْ اِلٰى جَهَنَّمَۙ اُولٰٓئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَاَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(اَلَّذِينَ) **O kimseler ki,** (يُحْشَرُونَ) **haşrolunacaklardır,** neyin üzere yürütülerek? (عَلٰى وُجُوهِهِمْ) **yüzlerinin üzere,** nereye haşrolunacaklar? (اِلٰى جَهَنَّمَ) **cehenneme,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** nedir? (شَرٌّ) **çok kötüdür,** ne bakımından? (مَكَانًا) (duracakları) **mekân bakımından,** daha nedirler? (وَاَضَلُّ) **ve daha sapkındır**(lar), ne bakımından? (سَبِيلًا) **yol bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- O kimseler ki, yüzlerinin üzerine (ters döndürülmüş vaziyette mahşere sürülüp) **cehenneme haşr edileceklerdir, işte sana!**

Onlar, mekân bakımından çok kötüdür(ler), (tâbi oldukları) **yol cihetinden de çok sapkındır**(lar).

Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: "Kıyâmet günü insanlar üç sınıf olarak haşr edilecektir; bir sınıf yayalar hâlinde, bir sınıf binekliler olarak, bir sınıf da yüzleri üstü (sürünerek)!"

O zaman: "Yâ Rasûlellâh! Yüzleri üstünde nasıl yürüyebilecekler?" denildiğinde: "Şüphesiz onları ayakları üzere yürütmeye Kādir olan Zât, onları yüzleri üstünde yürütmeye de Kādir'dir. Muhakkak ki onlar suratlarını her bir tümsekten ve dikenden korumaya çalışa(yım derken çok zor durumda kala)caklardır" buyurdu. *(et-Tirmizî, et-Tefsîr:18, rakam:3142, 5/305)*

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُٓ اَخَاهُ هٰرُونَ وَزِيرًاۚ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (مُوسَى) **Mûsâ'ya,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), (وَجَعَلْنَا) **Biz yaptık,** kimle berâber? (مَعَهُٓ) **onunla birlikte,** kimi? (اَخَاهُ) **kardeşini,** ondan bedel? (هٰرُونَ) **Hârûn'u,** nedir yaptık? (وَزِيرًا) **yardımcı bir vezîr.** *(el-Fîrûzâbâdî, Tenvîru'l-Mikbâs)*

Meâl-i Şerîf - 35

35- Andolsun ki; elbette (sana Kur'ân'ı verdiğimiz gibi) **Biz Mûsâ'ya da muhakkak o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı) **verdik. Berâberinde de** (tebliğ görevinde kendisine destek sağlasın diye) **kardeşi Hârûn'u yardımcı bir vezîr yaptık.**

فَقُلْنَا اذْهَبَٓا اِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَاۜ فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًاۜ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(فَقُلْنَا) **Bunun üzerine Biz buyurduk,** ne buyurduk? (اِذْهَبَا) **ikiniz gidin,** kime? (اِلَى الْقَوْمِ) **o topluma,** (اَلَّذِينَ) **öyle kimseler ki,** (كَذَّبُوا) **yalanladılar,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (فَدَمَّرْنَا) **sonunda düzelemeyecekleri bir şekilde kırıp geçirdik,** *(el-Kirmânî, el-Âlûsî)* kimi? (هُمْ) **onları,** ne yapmakla? (تَدْمِيرًا) **görülmemiş bir helâk edişle.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Bunun üzerine Biz: "(Ey Mûsâ ve Hârûn!) **Kendileri Bizim âyetlerimizi yalanlamış olan o kavme gidin" buyurduk.**

(Tebliğler karşısında inkârda ısrarcı olmalarının) **sonu**(cu)**nda onları bir daha** (bellerini doğrultup) **düzelemeyecekleri bir şekilde görülmemiş bir helâk edişle kırıp geçirdik.**

وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ اَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ اٰيَةًۜ وَاَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا اَلِيمًاۚ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَقَوْمَ نُوحٍ) **Nûh'un kavmini de,** ne zaman helâk ettik? (لَمَّا كَذَّبُوا) **yalanladıkları zaman,** kimi? (الرُّسُلَ) **tüm rasülleri,** rasülleri inkâr edince ne yaptık? (اَغْرَقْنَا) **suyla boğduk,** kimi? (هُمْ) **onları,** daha ne yaptık? (وَجَعَلْنَا) **ve yaptık,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** nedir yaptık? (اٰيَةً) **çok büyük bir âyet** (ve ibretlik bir olay)**,** daha ne yaptık? (وَاَعْتَدْنَا) **ve Biz hazırladık,** kim için? (لِلظَّالِمِينَ) **o zâlimler için,** neyi hazırladık? (عَذَابًا) **büyük bir azâbı,** öyle azap ki, (اَلِيمًا) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Nûh'un kavmini de; (onu ve öncesindeki) **rasülleri yalanladıkları zaman onları suyla boğduk ve kendilerini insanlar için** (ibretlik bir hâdise niteliğinde) **çok büyük bir âyet yaptık. Böylece Biz o zâlimler için** (kabirde ve âhirette) **çok acı verici büyük bir azap hazırladık.**

وَعَادًا وَثَمُودَا۬ وَاَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذٰلِكَ كَث۪يرًا ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَعَادًا) **Âd'ı da** (helâk ettik)**,** daha? (وَثَمُودَا) **Semûd'u da** (helâk ettik)**,** daha? (وَاَصْحَابَ الرَّسِّ) **Rass halkını da** (helâk ettik)**,** daha? (وَقُرُونًا) **asırlar** (halkın)**ı da** (helâk ettik)**,** öyle kavimler ki nerede olucu? (بَيْنَ ذٰلِكَ) **işte sana bun**(ca toplum)**un arasında,** öyle asırlar halkı ki, (كَث۪يرًا) **ziyâde çok olan.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Habîbim!) **İşte sana!** (Hûd *(Aleyhisselâm)*ın kavmi) **Âd'ı da,** (Sâlih *(Aleyhisselâm)*ın kavmi) **Semûd'u da, o** (peygamberlerini öldürüp, örülmemiş kuyunun içine atan) **Rass halkını da, bun**(ca toplum)**un arasındaki birçok asırlar** (halkın)**ı da** (inkârları yüzünden tam bir yıkıma uğrattık)**!**

Vehb ibnü Münebbih *(Radıyallâhu Anh)*dan nakledildiğine göre; Rass kuyusunun halkı, hayvancılıkla geçinen bir toplumdu ki, putlara tapmaktaydılar. Allâh-u Te'âlâ onlara kendilerini İslâm'a dâvet etmek üzere Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ı göndermişti.

Ama onlar azgınlıklarında ısrarcı olarak Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*a çok eziyetlerde bulundular. Bir kere onlar örülmemiş kuyularının etrâfında bulunan evlerinde oturdukları sırada kuyunun çökmesiyle birlikte kendileri de yurtları da yerin dibine batırıldı. *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Hâzin -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/444)*

وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْاَمْثَالَ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَكُلًّا) **Her birine de,** (ضَرَبْنَا) **açıkladık,** kim için? (لَهُ) **onun için,** neyi? (اَلْاَمْثَالَ) **şaşılacak örnekleri,** (وَكُلًّا) **her birini de,** (تَبَّرْنَا) **darmadağın ettik,** ne yapmakla? (تَتْبِيرًا) **tam bir parçalamayla.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- On(lar)**a;** (kendilerini kâfirlik ve günahlardan engelleyici nitelikte) **şaşılacak örnekler açıkladık her birine de! Tam bir parçalamayla darmadağın ettik hepsini de!**

وَلَقَدْ اَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّت۪ٓي اُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِۜ اَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَاۚ
بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(وَلَقَدْ اَتَوْا) **Andolsun ki; elbette muhakkak vardılar,** neyin üzerine? (عَلَى الْقَرْيَةِ) **o karyenin üzerine,** (اَلَّت۪ي) **öyle karye ki,** (اُمْطِرَتْ) **o**(na) **yağdırıldı,** ne yapmakla? (مَطَرَ السَّوْءِ) (taş yağmurundan ibâret) **o kötü yağdırışla,** burada (مَطَرَ) kelimesi (اِمْطَارَ) mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* (اَفَلَمْ يَكُونُوا) **artık olmadılar mı,** nedir olmadılar mı? (يَرَوْنَ) **görüyorlar,** neyi? (هَا) **onu,** (بَلْ كَانُوا) **doğrusu oldular,** nedir oldular? (لَا يَرْجُونَ) **ummuyorlar,** neyi? (نُشُورًا) **öldükten sonra hiçbir** (sûrette) **diriltilmeyi** (kabûl etmediler).

Meâl-i Şerîf - 40

40- Andolsun ki; o (Kureyş'e mensup ola)**nlar** (ticâret için Şâm'a gidip gelirken) **elbette** (üzerine) **o kötü** (taş) **yağmur**(u) **yağdırılmış olan o** (Lût kavminin helâke uğramış beş vilâyetinin en büyüğü konumundaki Sedûm denen) **karyeye muhakkak varmıştırlar.**

Artık onlar (yolculuk esnâsında) **onu hiç mi görmediler** (de, Allâh'ın azâbının bunca eserlerinden ibret almadılar)?! **Doğrusu onlar öldükten sonra diriltilmeyi** (hiçbir sûretle) **ummayan** (kâfir toplumlar) **olmuştular.** (Dolayısıyla geçtikleri yerlerden, ibret alma niyetiyle değil, bindikleri merkepler gibi gafletle geçip gitmişlerdir.)

وَاِذَا رَاَوْكَ اِنْ يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًاۜ اَهٰذَا الَّذ۪ي بَعَثَ اللّٰهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَاِذَا رَاَوْ) (Habîbim) **yine onlar gördükleri zaman,** kimi? (كَ) **seni,** (اِنْ يَتَّخِذُونَ) **edinmezler,** kimi? (كَ) **seni,** (اِلَّا هُزُوًا) **ancak bir eğlence** (malzemesi edinirler), (seninle alay etmek için derler ki) (اَهٰذَا) **işte bu mu,** kimdir? (اَلَّذٖى) **o kimsedir ki,** (بَعَثَ) **gönderdi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne olarak? (رَسُولًا) **bir rasûl olarak.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Habîbim!) **Bir de o** (Ebû Cehil gibi kâfir ola)**nlar seni gördükleri zaman seni ancak bir eğlence** (malzemesi) **edinirler.** (Seninle alay etmek için derler ki:) **"İşte bu mu, Allâh'ın bir rasûl olarak göndermiş olduğu o kişidir?!**

اِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ اٰلِهَتِنَا لَوْلَٓا اَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَاۜ وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حٖينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ اَضَلُّ سَبٖيلًا ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(اِنْ كَادَ) **Muhakkak o yakın oldu,** burada (اِنْ) harfi (اِنَّ)den muhaffefe olup önünde ismi olarak şân zamîri mahzûftur ki buna göre mânâ şu şekildedir: "Şüphesiz şânına önem verilmesi gereken hüküm şudur ki o yakın oldu", nedir olmaya? (لَيُضِلُّ) **elbette saptırır olmaya,** kimi? (نَا) **bizi,** neden? (عَنْ اٰلِهَتِنَا) **ilâhlarımız**(a tapmak)**dan,** (لَوْلَٓا اَنْ صَبَرْنَا) **eğer sabretmeseydik,** ne üzerine? (عَلَيْهَا) **onlar**(a ibâdet etmek) **üzerine,** (وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) **ama çok yakında bilecekler,** ne zamanda? (حٖينَ يَرَوْنَ) **görecekleri zamanda,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **o** (âhiret) **azâbı**(nı), neyi bilecekler? (مَنْ) **kim,** nedir? (اَضَلُّ) **çok sapıtmış biridir,** ne bakımından? (سَبٖيلًا) (izlediği) **yol bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Gerçekten de o (bize gönderildiğini iddia eden kişi bizi dînimizden çevirip İslâm'a sokmak için o denli gayret gösteriyor ki) **biz** (putlarımıza sımsıkı sarılmış ve) **onlar**(a ibâdet) **üzerine sabretmiş olmasaydık, elbette o bizi ilâhlarımız**(a tapmak)**dan** (tamâmen ayırarak doğru yoldan) **saptırmaya yaklaşmıştı."**

(Habîbim! Onlar senin sapık ve saptırıcı olduğunu savunmaktadırlar. Ama sen zannetme ki, Ben onları bu yanlış inançla uzun süre yaşatacağım.) **Ama çok yakında o** (kâfirliklerinin kazandıracağı) **azâbı görecekleri zaman,** (izlenecek) **yol bakımından kimin çok sapıtmış biri olduğunu bileceklerdir.**

اَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُۜ اَفَاَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلاًۙ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(اَرَاَيْتَ) (Habîbim) **gördün mü,** kimi? (مَنِ) **o kimseyi ki,** (اِتَّخَذَ) **edindi,** nedir edindi? (اِلٰهَهُ) **kendi ilâhıdır,** bu terkîb (اِتَّخَذَ) fiilinin ikinci mef'ûlüdür, *(el-Âlûsî)* neyi ilâhı edindi? (هَوٰيهُ) **kötü arzusunu,** (اَفَاَنْتَ) **şimdi sen mi,** (تَكُونُ) **olacaksın,** kime? (عَلَيْهِ) **ona,** nedir olacaksın? (وَكِيلاً) **bir vekîl.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Habîbim! Birtakım taşlara tapan, sonra daha güzelini görünce öncekini bırakıp sonra bulduğuna dönen) **o kimseyi gördün mü ki o kişi kötü arzusunu ilâhı edinmiş** (ve tapınma gibi en önemli bir konuda hiçbir delil araştırmadan ve anlatılanları duymadan kafasına göre takılarak hoşuna gideni rab edinmiş)**tir?!**

Artık sen mi on(un gibi kendi isteğiyle sapıklığı tercih etmiş olan adam)**a bir vekîl olacaksın** (da, bu durumdaki bir kişiyi şirkten ve günahlardan alıkoyarak doğru yola ulaştıracaksın)**?!**

اَمْ تَحْسَبُ اَنَّ اَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ اَوْ يَعْقِلُونَۜ اِنْ هُمْ اِلَّا كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ سَبِيلاً ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(اَمْ تَحْسَبُ) (Habîbim) **yoksa sanıyor musun,** neyi? (اَنَّ اَكْثَرَهُمْ) **gerçekten onların ekseriyeti,** nedirler? (يَسْمَعُونَ) (anlattığın nasîhatleri) **işitiyorlar,** (اَوْ يَعْقِلُونَ) **ya da anlıyorlar,** (اِنْ هُمْ) **onlar**(ın durumu) **değildir,** (اِلَّا كَالْاَنْعَامِ) **ancak davarlar**(ın kötü hâli) **gibidir,** (بَلْ هُمْ) **doğrusu onlar,** nedir? (اَضَلُّ) **daha sapıktır,** ne bakımından? (سَبِيلاً) (izlenilecek) **yol bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- (Habîbim!) **Yoksa sen onların ekseriyeti gerçekten** (anlattığın nasîhatleri istekli bir kulakla) **işitmektedirler ya da** (gördükleri bunca huccet ve ibretleri) **anlamaktadırlar** (da bu nedenle îmân etmeleri umulur) **diye mi sanıyorsun?!**

Onlar(ın durumu) **ancak** (duyduklarından ve gördüklerinden faydalanmayan birtakım) **davarlar**(ın hâli) **gibidir! Doğrusu onlar** (izledikleri) **yol bakımından daha da sapıktır**(lar, çünkü hayvanlar sâhiplerine boyun eğer, iyilik edenle kötülük edeni ayırt eder, faydasının peşine düşüp zararından sakınır, bunlar ise velînîmetleri olan Rablerini bile tanımazlar. Öyleyse artık onların yola gelip gelmeyeceklerini çok önemseme)**!**

اَلَمْ تَرَ اِلٰى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَٓاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًاۚ ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًاۙ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(اَلَمْ تَرَ) (Habîbim) **bakmadın mı,** kime? (اِلٰى رَبِّكَ) **Rabbin**(in sanat eserin)**e,** (كَيْفَ مَدَّ) **nasıl uzattı,** neyi? (اَلظِّلَّ) **gölgeyi,** (وَلَوْ شَٓاءَ) **ve O dileseydi,** (لَجَعَلَ) **elbette yapardı,** neyi? (هُ) **onu,** nedir yapardı? (سَاكِنًا) (sâbit ve) **sâkin bir şey,** (ثُمَّ جَعَلْنَا) **sonra yaptık,** neyi? (اَلشَّمْسَ) **güneşi,** neye? (عَلَيْهِ) **o** (gölgenin varlığı)**na,** nedir yaptık? (دَلِيلًا) **bir delil.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Habîbim!) **Rabbin**(in sanat eserin)**e bakmadın mı ki;** (gün doğumuyla güneş doğumu arasında) **gölgeyi nasıl uzat**(ıp yerküreyi onunla kaplat)**-mıştır?! Ama O dileseydi elbette onu** (güneşin gideremeyeceği bir şekilde sâbit ve) **sâkin bir şey yapardı!** (Biraz) **sonra güneşi o** (gölgenin varlığı)**-na bir delil yaptık.** (Zîrâ gölge ancak güneş ışığının cisimler üzerine vurmasıyla anlaşılabilmektedir ve gölgelerin hâlleri de, bir yerde ne kadar kalıp ne zaman kaybolacakları da yine güneşin hareketiyle tespit edilebilmektedir.)

ثُمَّ قَبَضْنَاهُ اِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(ثُمَّ قَبَضْنَا) **Sonra çekip aldık,** neyi? (هُ) **o** (gölgenin uzunluğu)**nu,** nereye? (اِلَيْنَا) **Kendi** (istediği)**miz** (yer)**e,** ne yapmakla? (قَبْضًا) **bir alışla,** öyle alış ki, (يَسِيرًا) **çok az olucu.** Burada (يَسِيرًا) kelimesi, (قَلِيلًا) mânâsına gelmektedir. *(et-Teysîr, el-Beyzâvî)*

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Daha) **sonra Biz** (güneşi parlatarak) **o** (gölgenin uzunluğu)**nu Kendi** (istediği)**miz** (yer)**e doğru** (çekip, güneşin yükselmesi nispetinde dikkatleri çekmeyecek şekilde yavaş yavaş ve) **çok az olan bir alışla çekip aldık.**

وَهُوَ الَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَهُوَ) **Ve ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذ۪ي) **O Zâttır ki,** (جَعَلَ) **yaptı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** ne yaptı? (لِبَاسًا)

mükemmel bir elbise, daha neyi yaptı? (وَالنَّوْمَ) **uykuyu da,** nedir yaptı? (سُبَاتًا) **tam bir rahatlık,** daha? (وَجَعَلَ) **ve yaptı,** neyi? (اَلنَّهَارَ) **gündüzü,** ne yaptı? (نُشُورًا) **bir yayılma** (zamânı).

Meâl-i Şerîf - 47

47- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; sizin** (istirâhatiniz) **için geceyi** (karanlığıyla sizi örten) **mükemmel bir elbise, uykuyu ise** (his ve hareketleri durdurarak faaliyetleriniz için) **kesinti sağlayan tam bir istirâhat** (sebebi) **yapmıştır, gündüzü de** (ihtiyaçlarınızı temin için) **bir yayılma** (vakti) ***/bir dirilme (ve canlanma zamânı)/*** **kılmıştır.**

وَهُوَ الَّذٖٓى اَرْسَلَ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهٖۚ وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً طَهُورًاۙ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَهُوَ) **Ve ancak O,** kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zâttır ki,** (اَرْسَلَ) **gönderdi,** neyi? (اَلرِّيَاحَ) **rüzgârları,** ne oldukları hâlde? (بُشْرًا) (yağmurun) **müjdeciler**(i) **olarak,** nerede? (بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهٖ) **rahmetinin önünde** (ve öncesinde), (وَاَنْزَلْنَا) **böylece Biz indirdik,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** neyi? (مَٓاءً) **suyu,** öyle su ki, (طَهُورًا) **tertemiz olucu.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; rahmetinin** (eseri olan yağmurun) **önünde rüzgârları müjdeciler olarak** (kullarına) **göndermiştir. Böylece Biz gökte**(ki bulutlarda)**n tertemiz** ***/temizlik sebebi/*** **olan bir su indirdik.**

لِنُحْيِۦَ بِهٖ بَلْدَةً مَيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَٓا اَنْعَامًا وَاَنَاسِىَّ كَث۪يرًا ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

Suyu niçin indirdik? (لِنُحْيِۦَ) **canlandıralım diye,** ne ile? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** neyi? (بَلْدَةً) **bir beldeyi,** yâni onun toprağını, öyle toprak ki, (مَيْتًا) **ölü olan,** daha niçin indirdik? (وَنُسْقِىَ) **ve içirelim diye,** neyi? (هُ) **onu,** kimden olduğu hâlde? (مِمَّا) **özellikle o şeylerden ki,** (خَلَقْنَٓا) **Biz yarattık,** kime içirelim? (اَنْعَامًا) **birtakım davarlara,** daha? (وَاَنَاسِىَّ) **ve insanlara,** öyle davarlar ve insanlar ki, (كَث۪يرًا) **ziyâde çok olucu.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Tâ ki (kendisinde hiçbir bitki bulunmayan) **ölü bir beldeyi** (ve toprağını) **onun sebebiyle** (türlü türlü bitkilerle yeşillendirip canlandırarak) **ihyâ edelim ve onu** (vâdîlerde akıtarak havuz, sarnıç ve kuyu gibi yerlerde toplayalım da böylece su kaynaklarından uzak yerlerde) **yaratmış bulunduğumuz birçok davarlara ve insanlara özellikle içirelim.**

وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَاَبٰى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَلَقَدْ صَرَّفْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak evirip çevirdik,** neyi? (هُ) **o** (göğün suyu)**nu,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** niçin? (لِيَذَّكَّرُوا) **iyice öğütlensinler için,** (فَاَبٰى) **ama kaçındı,** kim? (اَكْثَرُ النَّاسِ) **insanların ekseriyeti** (her şeyden kaçındı), ancak neden kaçınmadı? (اِلَّا كُفُورًا) **ancak inkâr müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Andolsun ki; elbette Biz o (göğün suyu)**nu o** (insa)**nlar**(ın yaşadığı farklı topraklar) **arasında muhakkak evirip çevirdik.** (Böylece bâzı yağmuru bol, bâzısını hafif, kimi yeri kurak, kimi yeri de çok yağış alan bir hâle getirdik.)

Tâ ki onlar iyice (düşünüp) **öğütlensinler** (de nîmetimizi takdir ederek şükretsinler). **Ama insanların ekseriyeti** (öğütlenmek bir yana) **inkârdan başka her şeyden kaçınmış** (kâfirlik ve nankörlükte ısrâr edip kalmış)**tır.**

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فٖى كُلِّ قَرْيَةٍ نَذٖيرًا ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَلَوْ شِئْنَا) **Ve Biz murâd etseydik,** (لَبَعَثْنَا) **elbette gönderirdik,** nerede? (فٖى كُلِّ قَرْيَةٍ) **her bir karyenin içerisinde,** kimi? (نَذٖيرًا) (peygamber olan) **bir uyarıcıyı.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Ama Biz dileseydik, elbette her bir karyenin içerisinde (uyarıcı peygamber vasfında) **bir nezîr gönder**(ip senin yükünü hafiflet)**irdik.** (Lâkin Biz seni bütün insanlığa bir rasûl olarak gönderdik ki, bu ağır yükü tek başına taşıyasın da böylece sana hazırlamış olduğumuz tüm fazîletleri hak edesin!)

فَلَا تُطِعِ الْكَافِرٖينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهٖ جِهَادًا كَبٖيرًا ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(فَلَا تُطِعْ) (Habîbim!) **Öyleyse itâat etme,** kime? (اَلْكَافِرِينَ) **o kâfirlere,** daha ne yap? (وَجَاهِدْ) **ve mücâhede et,** kime karşı? (هُمْ) **onlara,** ne ile? (بِهِ) **o** (Kur'ân'ın akıcı üslûbu)**nun** (beyanlarıy)**la,** ne yapmakla? (جِهَادًا) **bir cihâd yapmakla,** öyle cihat ki, (كَبِيرًا) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Habîbim!) **Öyleyse sen kâfirler**(in uyumlu geçinme tekliflerin)**e itâat etme ve o** (Kur'ân'ın akıcı üslûbu)**nun** (can alıcı beyanlarıy)**la onlara karşı** (çıkarak hîlelerini iptal için) **çok büyük olan bir cihâd ile mücâhede et.**

وَهُوَ الَّذٖى مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌۚ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَهُوَ) **Ve ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zâttır ki,** (مَرَجَ) **salıverdi,** neyi? (اَلْبَحْرَيْنِ) **iki denizi,** (هٰذَا) **işte bu** (deniz gibi olan büyük ırmaklar), nedir? (عَذْبٌ) (tadı) **çok lezzetlidir,** *(et-Teysîr)* daha nedir? (فُرَاتٌ) **çok tatlıdır** (ve susuzluğu gidericidir), (وَهٰذَا) **işte şu** (denizler ve deryâlar) **da,** nedir? (مِلْحٌ) **tuzludur,** daha nedir? (اُجَاجٌ) **çok acıdır,** Allâh-u Te'âlâ daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve koydu,** nereye? (بَيْنَهُمَا) **o ikisinin arasına,** neyi? (بَرْزَخًا) (kara parçalarından ibâret) **bir berzahı** (aralık ve boşluğu), daha neyi? (وَحِجْرًا) **ve** (topraklardan ibâret) **bir engelleyiciyi,** öyle engelleyici ki, (مَحْجُورًا) (sular birbirine karışmasın diye) **engel yapılmış,** yâni sınırlanmış. *(et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 53

53- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; iki denizi salıvermiştir; işte bu** (ırmakların tadı) **çok lezzetlidir, çok tatlıdır** (ve susuzluğu gidericidir); **işte şu** (denizler) **ise tuzludur,** (ağzı yakacak derecede) **çok acıdır!**

Ama O (Allâh-u Te'âlâ), **ikisinin arasına da** (kara parçalarından ibâret) **bir berzah** (aralık ve boşluk) **ve** (sular birbirine karışmasın diye) **engel yapılmış** (topraklardan ibâret) **bir sınır koymuştur.**

وَهُوَ الَّذٖى خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًاۜ وَكَانَ رَبُّكَ قَدٖيرًا ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(وَهُوَ) **Ve ancak O,** kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zâttır ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neden? (مِنَ الْمَاءِ) o (menî gibi hakîr bir) **sudan,** neyi? (بَشَرًا) **mükemmel bir insanı,** (فَجَعَلَ) **böylece yaptı,** kimi? (هُ) **onu** (iki kısma ayırdı da), **nedir yaptı?** (نَسَبًا) **bir neseb** (ve soy bağını sağlayan erkekler), daha? (وَصِهْرًا) **ve hısım**(lık sağlayan dişiler), (وَكَانَ) **zâten dâimâ olmuştur,** kim? (رَبُّكَ) (Habîbim) **senin Rabbin,** nedir olmuştur? (قَدٖيرًا) (her şeye gücü yeten) **bir Kadîr.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; o** (menî gibi hakîr bir) **sudan** (mükemmel) **bir insan yaratmıştır da böylece onu** (iki kısma ayırarak, kimini soy bağını sağlayan erkeklerden müteşekkil) **bir neseb ve** (kimini de kendileriyle evlenilmek sûretiyle) **bir hısım**(lık ve dünürlük kazandıran dişiler) **yapmıştır. Zâten senin Rabbin dâimâ** (her şeye hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr olmuştur.**

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلٰى رَبِّهٖ ظَهٖيرًا ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(وَيَعْبُدُونَ) **Ve o** (şirk koşa)**nlar tapmaktadırlar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** neye? (مَا) **o şeylere ki,** (لَا يَنْفَعُ) **fayda vermiyor,** kime? (هُمْ) **onlara,** daha? (وَلَا يَضُرُّ) **zarar da vermiyor,** kime? (هُمْ) **onlara,** (وَكَانَ) **böylece olmuştur,** kim? (اَلْكَافِرُ) **o kâfir,** kime karşı? (عَلٰى رَبِّهٖ) **Rabbine karşı,** nedir olmuştur? (ظَهٖيرًا) (isyanda şeytana yardım için) **sırt veren biri.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Ama o (şirk koşa)**nlar; Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka öyle** (âciz) **şeylere tapmaktadırlar ki** (o taptıkları) **onlara fayda verememektedir, onlara zarar da edememektedir.**

Böylece kâfir kimse kendi Rabbinin aleyhine (bulunarak isyanda şeytana yardım etmek için) **sırt veren** (şerre destekçi) **biri olmuştur.**

وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذٖيرًا ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(وَمَا اَرْسَلْنَا) (Habîbim) **Biz** (insanlara) **rasûl göndermedik,** kimi? (كَ) **seni,** (اِلَّا مُبَشِّرًا) **ancak bir müjdeleyici olarak,** daha? (وَنَذٖيرًا) **ve bir uyarıcı olarak.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- (Habîbim!) **Biz seni ancak** (îmân edenler için) **bir müjdeleyici ve** (kâfirler için) **bir uyarıcı olarak gönderdik.**

قُلْ مَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِلَّا مَنْ شَٓاءَ اَنْ يَتَّخِذَ اِلٰى رَبِّه۪ سَب۪يلًا ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(قُلْ) (Rasûlüm) **söyle,** neyi söyle? (مَٓا اَسْـَٔلُ) **ben istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşılık? (عَلَيْهِ) **bu** (peygamberlik görevimin size ulaştırılması)**na karşılık,** neyi istemiyorum? (مِنْ اَجْرٍ) **hiçbir ücreti,** (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimse**(nin Allâh yolunda infakta bulunmasını istemem) **müstesnâ ki,** (شَٓاءَ) **o kişi istedi,** neyi? (اَنْ يَتَّخِذَ) **edinmeyi,** kime? (اِلٰى رَبِّه۪) **Rabbin**(in cennetin)**e,** ne edinmeyi? (سَب۪يلًا) (ulaştırıcı) **bir yol.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- (Rasûlüm!) **De ki:** "(Îmân ve ibâdetle) **Rabbin**(in cennetin)**e** (ulaştıran) **bir yol edinmeyi istemiş olan kimse**(nin Allâh yoluna infakta bulunması) **dışında bu** (peygamberlik görevimin size ulaştırılması)**na karşılık ben sizden** (kendim için) **hiçbir ücret istemiyorum.** (Artık siz: 'Muhammed, dâveti karşılığında bizden mallarımızı istiyor. Bu da bize ağır geldiğinden kendisine tâbi olamıyoruz' diyemezsiniz.)"

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذ۪ي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِه۪ۜ وَكَفٰى بِه۪ بِذُنُوبِ عِبَادِه۪ خَب۪يرًاۚ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَتَوَكَّلْ) (Habîbim) **ve tevekkül et,** kime? (عَلَى الْحَيِّ) **O diri olan Zâta,** (اَلَّذ۪ي) **öyle Zât ki,** (لَا يَمُوتُ) (hiç) **ölmeyecek,** daha ne yap? (وَسَبِّحْ) **ve** (O'nu noksan sıfatlardan tenzîh için) **tesbîhte bulun,** ne ile mültebis olduğun hâlde? (بِحَمْدِه۪) **O'na hamdetmekle** (iç içe olduğun hâlde), (وَكَفٰى) **zâten yeterli olmuştur,** kim? (بِه۪) **O** (Allâh-u Te'âlâ), neye? (بِذُنُوبِ عِبَادِه۪) **kullarının günahlarına,** ne olarak? (خَب۪يرًا) **Habîr olarak.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Habîbim!) **Sen** (ölümlülere güvenmeyip, kâfirlerin şerlerinden kurtulmak ve maddî imkânlarına muhtaç olmamak için) **O** (hiç) **ölmeyecek olan diri Zâta tevekkül et** (ve sâdece O'na güvenip tüm işlerini ancak O'na havâle et) **ve O'na** (üstün sıfatlarıyla övgüde bulunup) **hamdederek** (tüm noksan vasıflardan berî olduğunu ifâde etmek için tenzîh ve) **tesbîhte bulun!**

Zâten O (Rabbin), **kullarının günahları**(nın gizli ve açık olanları)**nı** (tam mânâsıyla bilip karşılıklarını hakkıyla verecek bir) **Habîr olarak yeterli olmuştur.**

اَلَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِۚ اَلرَّحْمٰنُ فَسْـَٔلْ بِه۪ خَب۪يرًا ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(O Allâh-u Te'âlâ) kimdir? (اَلَّذ۪ي) **öyle Zâttır ki,** bu ism-i mevsûl mahzûf bir mübtedânın haberidir, *(el-Âlûsî)* (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **ikisi arasındadır,** ne kadar zamanda? (ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ) **altı günde,** (ثُمَّ اسْتَوٰى) **sonra istivâ etti,** neye? (عَلَى الْعَرْشِ) **Arş'a,** O Allâh-u Te'âlâ kimdir? (اَلرَّحْمٰنُ) **Rahmân'dır,** bu ism-i şerîf mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîr (هُوَ الرَّحْمٰنُ) şeklindedir, *(el-Medârik)* gerçi bu ism-i şerîfin mübtedâ, sonrasında gelen cümlenin ise onun haberi olduğu görüşü de nakledilmiştir *(ed-Dürru'l-masûn)* ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, (فَسْـَٔلْ) **işte sor,** kime? (بِه۪) **O'na,** ne olarak? (خَب۪يرًا) **Habîr olarak.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Allâh-u Te'âlâ) **öyle** (yüce bir) **Zâttır ki; göklerle yeri ve ikisi arasında olan şeyleri** (dünyâ günlerinden) **altı gün** (miktârına denk gelecek vakit)**de** (yoktan) **yaratmış, sonra O** (yüce Rabbinizin emir ve yasakları, nurları ve tecellîleri) **Arş**(a yönelmiş ve böylece Allâh-u Te'âlâ'nın hükümranlığı en büyük cisim olan Arş dâhil tüm yaratılmışlar)**ı istivâ** (ve istîlâ) **etmiş** (hepsine de hükmünü kabûl ettirmiş)**tir. O Rahmân ki, işte sen** (bu yaratılış konusunu, kendileri yaratılmış olanlara değil de, yarattıklarını hakkıyla bilen bir) **Habîr olarak O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na sor.**

"Allâh-u Te'âlâ'nın, kullarının fevkinde oluşu" ve "Allâh-u Te'âlâ'nın mekândan münezzeh oluşu" gibi îtikādî meselelerle ilgili aklî ve naklî birçok delil, ayrıca asırlarının imamları olan otuz üç müfessirin bu konudaki eşsiz beyanları; Rûhu'l-Furkān Tefsîrimizde, En'âm Sûresi:3. ve 18. âyet-i kerîmelerin îzahlarında tafsîlâtla zikredilmiştir ki, mütâlaası kaçınılmazdır. *(8/418-425, 511-535)*

Ayrıca müteşâbih âyetlerden olan "Arş'a istivâ" konusunun îzâhı için bu eserde: Âl-i 'İmrân Sûresi:7; A'râf Sûresi:54; Tâhâ Sûresi:5. âyetlerine bakınız!

وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمٰنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمٰنُ اَنَسْجُدُ لِمَا تَاْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَاِذَا ق۪يلَ) (Habîbim) **denildiği zaman,** kime? (لَهُمُ) **o** (müşrik ola)**nlara,** ne? (اُسْجُدُوا) **secde yapın,** kim için? (لِلرَّحْمٰنِ) **Rahmân için,** (قَالُوا) **derler,** ne derler?

(وَمَا) **ne şeydir,** (اَلرَّحْمٰنُ) **O Rahmân,** (اَنَسْجُدُ) **biz secde yapar mıyız,** ne için? (لِمَا) **o şey için ki,** (تَأْمُرُ) **emrediyorsun,** kime? (نَا) **bize,** (وَزَادَ) **böylece** (senin secde emrin) **artırmıştır,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne bakımından? (نُفُورًا) **tam bir nefret bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Habîbim!) **Bir de o** (müşrik ola)**nlara** (senin tarafından): **"Rahmân için secde yapın" denildiği zaman, onlar** (senin kendilerini Allâh'tan başkasına secdeye dâvet ettiğini sanarak): **"Nedir O Rahmân?! Biz senin emretmekte olduğun şeye secde yapar mıyız?!" derler, böylece bu** (Rahmân'a secde emri) **onları** (îmâna karşı) **tam bir nefret** (ve uzaklık) **bakımından artırmıştır.**

تَبَارَكَ الَّذٖى جَعَلَ فِى السَّمَٓاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فٖيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنٖيرًا ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(تَبَارَكَ) **Bereketi** (ve hayrı) **dâimâ çok olmuştur,** bereket bakımından kim çok olmuştur? (اَلَّذٖى) **O Zât ki,** (جَعَلَ) **yarattı,** nerede? (فِى السَّمَٓاءِ) **gökte,** neyi? (بُرُوجًا) **birçok burçları,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** nerede? (فٖيهَا) **onda,** neyi? (سِرَاجًا) (ısı ve ışık kaynağı) **bir kandil** (olan güneş)**i,** daha? (وَقَمَرًا) **ve bir ayı,** öyle ay ki, (مُنٖيرًا) **aydınlatıcı.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- O Zâtın (hayrı ve) **bereketi dâimâ çok olmuştur** ***/O Zât dâimâ*** **çok** ***ulu olmuştur/*** **ki, gökte** (yüksek köşk gibi görünen yıldız kümeleri, gezegenler ve büyük yıldızlardan oluşan) **birçok burçlar var etmiştir ve onda** (ısı ve ışık kaynağı) **bir kandil** (olan güneş) **ile aydınlatan bir ay yaratmıştır.**

وَهُوَ الَّذٖى جَعَلَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يَذَّكَّرَ اَوْ اَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(وَهُوَ) **Ve ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle** (Yüce bir) **Zâttır ki,** (جَعَلَ) **yaptı,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** daha? (وَالنَّهَارَ) **ve gündüzü,** nedir yaptı? (خِلْفَةً) **birbirinin yerine geçen şeyler,** burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri (ذَوَىْ خِلْفَةٍ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* kim için yaptı? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (اَرَادَ) **arzuladı,** neyi? (اَنْ يَذَّكَّرَ) **iyice düşünmeyi,** (اَوْ اَرَادَ) **ya da istedi,** neyi? (شُكُورًا) **bir şükür yapmayı.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki;** (nîmetlerini) **iyice düşün**(üp de, yaratıcısının büyüklüğünü idrâk et)**mek istemiş olan ya da** (sâhip olduğu nîmetlerden dolayı Allâh'a karşı) **bir şükürde bulunmak arzulamış olan kimseler için geceyle gündüzü,** (birinde yapılamayanın diğerinde kazâ edilebilmesi için) **birbirinin yerine geçen şeyler yapmıştır.**

وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذ۪ينَ يَمْشُونَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا وَاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ) **Ve Rahmân'ın** (has) **kulları,** kimdir? (اَلَّذ۪ينَ) **ancak o kimselerdir ki,** (يَمْشُونَ) **yürürler,** ne üzerinde? (عَلَى الْاَرْضِ) **yerin üzerinde,** nasıl bir yürümekle? (هَوْنًا) **vakar ve sekînetle,** yâni doğal hâlleri üzere tevâzu ve sâkinlikle, bu kelime (مَشٰى) fiilinin mahzûf mef'ûlü mutlağı için sıfat düşmüştür ki takdîri (مَشْيًا هَوْنًا) şeklindedir, (وَاِذَا خَاطَبَ) **ve** (kötü laflarla) **hitapta bulunduğu zaman,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (اَلْجَاهِلُونَ) **câhil** (ve beyinsiz) **kimseler,** (قَالُوا) **söylerler,** neyi söylerler? (سَلَامًا) (günahtan kurtaracak) **selâmetli bir sözü.** Bu kelime bu mânâya göre gerideki fiilin mahzûf mef'ûlünün sıfatı düşmektedir, ayrıca bu kelime masdar olup ism-i fâ'il mânâsında kullanılmıştır ki takdîri (قَوْلًا سَالِمًا) şeklindedir. *(el-Kirmânî)*

Meâl-i Şerîf - 63

63- Ve Rahmân'ın (özel rahmet ve nîmetine mazhar olan has) **kulları ancak o kimselerdir ki, onlar yerin üzerinde** (şımarıkça ve kibirlice değil de doğal hâlleri üzere tevâzu ve sâkinlikle) **vakar ve sekînetle yürürler. Ayrıca câhil** (ve beyinsiz) **kimseler onlara** (eziyet edici bir şekilde) **hitapta bulundukları zaman** (onlara uymayıp, kendilerini sıkıntı ve iftirâdan kurtaracak) **selâmetli bir söz söylerler.**

وَالَّذ۪ينَ يَب۪يتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

Allâh'ın has kulları daha kimlerdir? (وَالَّذ۪ينَ) **ve o kimselerdir ki,** (يَب۪يتُونَ) **geceyi geçirirler,** kim için? (لِرَبِّهِمْ) (nefisleri için değil de) **sâdece Rableri için,** ne oldukları hâlde? (سُجَّدًا) **secde eden kimseler olarak,** daha? (وَقِيَامًا) **ve kıyâm dura**(rak namaz kıla)**n kimseler olarak,** bu kelime (قَائِمٌ) kelimsenin cemîsidir. *(el-Beyzâvî)*

Meâl-i Şerîf - 64

64- (Allâh'ın özel kulları) **yine o kimselerdir ki; Rableri için secde edenler ve kıyam dura**(rak namaz kıla)**nlar hâlinde geceye ererler** ***/geceyi geçirirler/.***

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَۗ اِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًاۗ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

Allâh'ın has kulları daha kimlerdir? (وَالَّذِينَ) **yine o kişilerdir ki,** (يَقُولُونَ) **derler,** neyi derler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (اِصْرِفْ) **çevir,** kimden uzaklaştırarak? (عَنَّا) **bizden,** neyi? (عَذَابَ جَهَنَّمَ) **cehennemin azâbını,** (اِنَّ عَذَابَهَا) **gerçekten onun azâbı,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (غَرَامًا) (sâhibine) **yapışan bir helâk** (sebebi).

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Allâh'ın husûsî kulları) **yine o kimselerdir ki, onlar** (Bana duâ ederken şöyle) **derler: "Ey Rabbimiz! Cehennem azâbını bizden çevir. Gerçekten de onun azâbı** (borçluya yapışan alacaklı gibi ayrılmaz ve bertaraf edilemez bir şekilde sâhibine) **yapışan bir helâk** (sebebi) **olmuştur.**

اِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(اِنَّهَا) **Muhakkak ki o**(rası), (سَاءَتْ) **çok kötü oldu,** ne cihetinden? (مُسْتَقَرًّا) **bir yerleşim yeri bakımından,** daha? (وَمُقَامًا) **ve ikāmetgâh cihetinden.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Muhakkak ki orası, bir yerleşim yeri ve bir ikāmetgâh bakımından çok kötü olmuştur."

وَالَّذِينَ اِذَا اَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

Allâh'ın has kulları daha kimlerdir? (وَالَّذِينَ) **yine o kimselerdir ki,** (اِذَا اَنْفَقُوا) **harcama yaptıkları zaman,** (لَمْ يُسْرِفُوا) **isrâf etmezler** (ve haddi aşmazlar), daha? (وَلَمْ يَقْتُرُوا) (cimrilik yüzünden) **daraltma da yapmazlar,** (وَكَانَ) **böylece o**(nların harcamaları) **olmuştur,** nerede? (بَيْنَ ذٰلِكَ) **işte sana bunun** (ikisi) **arasında,** nedir olmuştur? (قَوَامًا) **tam ölçülü bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- (Allâh'ın özel kulları) **yine o kimselerdir ki;** (kendileri veyâ çoluk çocukları hakkında) **harcama yaptıkları zaman** (cömertlik hudûdunu aşıp, saçıp savurarak) **isrâf da etmezler,** (cimriler gibi hakları çiğneyerek) **daraltma da yapmazlar. İşte sana! O**(nların yaptığı harcamalar), **bunun** (ikisi) **arasında tam ölçülü bir şey olmuştur.**

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِى حَرَّمَ اللّٰهُ
اِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ اَثَامًا ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

Allâh'ın has kulları daha kimlerdir? (وَالَّذِينَ) **yine o kimselerdir ki,** (لَا يَدْعُونَ) **tapmazlar,** kim ile berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile berâber,** neye? (اِلٰهًا) **bir ilâha,** öyle ilâh ki, (اٰخَرَ) **en geri kalıcı,** yâni başka bir ilâha, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdîl olup "Başka olan" mânâsında kullanılmıştır, daha ne yapmazlar? (وَلَا يَقْتُلُونَ) **ve öldürmezler,** kimi? (اَلنَّفْسَ) **bir şahsı,** (اَلَّتِى) **öyle şahıs ki,** (حَرَّمَ) **haram kıldı** (yasakladı), kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (اِلَّا بِالْحَقِّ) **ancak** (kısas, gibi) **hak**(lı nedenler) **ile müstesnâ,** daha ne yapmazlar? (وَلَا يَزْنُونَ) **zinâ da yapmazlar,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (يَفْعَلْ) **yaparsa,** neyi? (ذٰلِكَ) **işte sana bun**(ların mecmû'un)**u,** (يَلْقَ) **kavuşur,** neye? (اَثَامًا) **günahın**(ın) **cezâsına.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- (Allâh'ın seçkin kulları) **yine o kimselerdir ki; Allâh ile birlikte başka bir ilâha tapmazlar,** (öldürdüğü bir kişi karşılığında kısas, İslâm'a girdikten sonra dinden çıkma ve evliyken zinâ yapma gibi) **hak**(lı nedenler) **ile olmadıkça, Allâh'ın** (öldürülmesini) **haram kıl**(arak yasakla)**dığı o** (mâsum) **şahsı öldürmezler, zinâ da yapmazlar.** (Ey mümin!) **İşte sana! Her kim bun**(ların mecmû'un)**u yaparsa, günahın**(ın) **cezâsına kavuşacaktır.**

يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(يُضَاعَفْ) **Katlanacaktır,** kim için? (لَهُ) **onun için,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap,** ne zaman? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** daha ne olacaktır? (وَيَخْلُدْ) **ve o** (günahları yapan) **kişi ebedî kalacaktır,** nerede? (فِيهِ) **onun içerisinde,** ne olarak? (مُهَانًا) **alçaklığa uğratılmış bir kimse olarak.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- Kıyâmet gününde azap o (günahları yapan) **kişi için katlana**(rak uygulana)**caktır ve o kişi alçaklığa uğratılmış bir kimse olarak onun içerisinde ebedî kalacaktır.**

اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَاُولٰٓئِكَ يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّـَٔاتِهِمْ حَسَنَاتٍۜ
وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(اِلَّا مَنْ) **Ancak o kimse** (ebedî kalmaktan) **müstesnâ ki,** (تَابَ) (kâfirlikten) **tevbe etti,** daha? (وَاٰمَنَ) **ve îmân etti,** daha? (وَعَمِلَ) **ve işledi,** neyi? (عَمَلًا) **amelleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle amelleri ki, (صَالِحًا) **sâlih** (ve iyi) **olan,** (فَاُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (يُبَدِّلُ) **değiştirecektir,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (سَيِّـَٔاتِهِمْ) **onların kötü işlerini,** ne ile değiştirecek? (حَسَنَاتٍ) **güzel amellerle,** (وَكَانَ) **zâten dâimâ olmuştur,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmuştur? (غَفُورًا) **Ğafûr,** daha nedir olmuştur? (رَحِيمًا) **Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Lâkin (kâfirlikten) **tevbe etmiş olan,** (Rabbine ve âhir zaman peygamberine) **îmân etmiş bulunan, bir de** (namaz, oruç, hac ve zekâttan ibâret) **sâlih ameller işlemiş olan kimseler** (ebedî azapta kalmaktan) **müstesnâ**(dırlar)**!**

(Habîbim!) **İşte sana! Onlar ki, Allâh onların** (tevbeleri sebebiyle silmiş olduğu) **kötü işlerini**(n kazandıracağı günahlar ve azapları âhirette) **güzel şeyler** (ve bol sevaplar) **ile değiştirecektir.** */**Allâh onların** (günaha sevk eden)* ***kötü huylarını*** *(ibâdete yönlendiren)* ***iyi huylarla değiştirecektir./***

Zâten Allâh dâimâ (günahları çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullara son derece acıyan bir) **Rahîm olmuştur.** (Bu yüzden bir günaha bir cezâ vaad ederken, tevbe edene mağfiret, tevbesinde sebât edene ise günahı kadar sevap vaad etmiştir.)

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاِنَّهُ يَتُوبُ اِلَى اللّٰهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَمَنْ) **Zâten her kim,** (تَابَ) **tevbe ederse,** daha? (وَعَمِلَ) **ve işlerse,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (فَاِنَّهُ) **artık gerçekten o,** (يَتُوبُ) **dönmüş olur,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh**(ın affın)**a,** ne şekilde? (مَتَابًا) **tam bir dönüşle.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Zâten her kim (günahları bırakıp, pişmanlık çekerek) **tevbe eder ve** (geçmiş kusurlarını telâfi etmek üzere namaz, oruç, hac ve zekâttan ibâret) **sâlih ameller işlerse, gerçekten de o kişi** (günahları sildirip sevaplar kazandıran) **tam bir dönüşle Allâh**(ın rahmetine ve affın)**a dönmüş olur.**

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَۙ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

Allâh'ın has kulları daha kimlerdir? (وَالَّذِينَ) **yine o kimselerdir ki,** (لَا يَشْهَدُونَ) **şâhit olmazlar,** neye? (الزُّورَ) **yalana,** (وَإِذَا مَرُّوا) **ve uğradıkları zaman,** neye? (بِاللَّغْوِ) **terk edilmesi gereken hayırsız şeylere,** (مَرُّوا) **geçip giderler,** ne oldukları hâlde? (كِرَامًا) **şereflerini koruyan kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- (Rahmân'ın has kulları) **yine öyle kimselerdir ki;** (şirk merâsimleri icrâ edilen ve) **yalan** (konuşulan mekânlarda bulunup orada konuşulanlar)**a şâhit olmazlar** (bilakis şerre bulaşmamak için yalancıların ve günahkârların meclislerinden, özellikle de çalgılı yerlerden son derece uzak dururlar). ***/Yalan (yere) şâhitlik yapmazlar./***

Ayrıca onlar terk edilmesi gereken hayırsız şeylere (rastgele) **uğradıklarında** (oralardan yüz çevirerek) **şereflerini koruyan kimseler olarak geçip giderler.** (Bu meyanda fuhşî olaylara tanıklık etmezler, kusurları araştırmazlar ve müstehcen konuları kinâyeli ifâdeler dışında açıkça konuşmazlar.)

Muhammed ibnü Hanefiyye ve Mücâhid *(Radıyallâhu Anhümâ)* bu âyet-i kerîmeyi tefsir ederlerken: "Onlar eğlence ve çalgı meclislerine katılmazlar" demişlerdir. İbnü Mes'ûd *(Radıyallâhu Anh)* ise: "Su ekini yetiştirdiği gibi, çalgı da kalpte münâfıklık büyütür" demiştir. Bu âyetten anlaşıldığı üzere; yalan konuşulan, gayr-i meşrû eğlenceler bulunan ve ağıt yakılan meclislerde bulunmak, Allâh'ın methettiği kulların vasıflarından değildir. Çünkü bâtılı seyretmek, ona ortak olmak demektir. Ayrıca böyle meclislerde bulunmak ve onlara bakmak, bir hoşnutluk göstergesi olduğundan, böyle yerlerde bulunanlar o günahı işleyenlere ortak olurlar. Bu yüzden Îsâ *(Aleyhisselâm)*: "Günahkârlarla oturup kalkmaktan son derece sakının" buyurmuştur. *(en-Nesefî, el-Hâzin -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/459; el-Âlûsî, 19/116)*

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

Allâh'ın has kulları daha kimlerdir? (وَالَّذِينَ) **yine öyle kimselerdir ki,** (إِذَا ذُكِّرُوا) **kendilerine öğüt verildiği zaman,** ne ile? (بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) **Rablerinin âyetleriyle,**

(لَمْ يَخِرُّوا) **düşmezler,** neye karşı? (عَلَيْهَا) **onlara karşı,** ne olarak? (صُمًّا) **sağırlar olarak,** daha? (وَعُمْيَانًا) **ve körler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- (Allâh'ın özel kulları) **yine o kimselerdir ki;** (Kur'ân okunarak ve vaaz-u nasîhat yapılarak) **Rablerinin âyetleriyle kendilerine öğüt verildiği zaman, onlar**(ın mânâların)**a karşı sağırlar ve körler olarak** (yıkılıp) **düşmezler.** (Bilakis kavrayıcı kulaklar ve gerçeği gören gözlerle ibret alarak âyetlerden istifâde ederler ve âyetleri duyar duymaz secdeye kapanırlar.)

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ اَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ اِمَامًا ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

Allâh'ın has kulları daha kimlerdir? (وَالَّذِينَ) **yine o kimselerdir ki,** (يَقُولُونَ) **derler,** neyi derler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (هَبْ) **hibe et,** yâni bağışla, kim için? (لَنَا) **bizim için,** kimlerden olduğu hâlde? (مِنْ اَزْوَاجِنَا) **eşlerimizden,** daha? (وَذُرِّيَّاتِنَا) **ve zürriyetlerimizden,** neyi bağışla? (قُرَّةَ اَعْيُنٍ) **gözlere aydınlık** (olacak hanımlar ve çocuklar), daha ne yap? (وَاجْعَلْ) **ve yap,** kimi? (نَا) **bizi,** kim için? (لِلْمُتَّقِينَ) **takvâ sâhibi kimseler için,** nedir yap? (اِمَامًا) (hayır ve hidâyette örnek alınacak) **bir imam.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- (Allâh'ın özel kulları) **yine o kimselerdir ki, onlar** (duâlarında)**: "Ey Rabbimiz! Eşlerimizden ve zürriyetlerimizden** (bir kısmını îmân ve tâata muvaffak kılarak) **bizim için gözlere aydınlık** (vesîlesi olacak hayırlı hanımlar ve çocuklar) **bağışla! Ayrıca Sen bizi** (yeterli ilme ve amele muvaffak ederek) **takvâ sâhipleri için bir imam** (hayır ve hidâyette örnek alınacak önderler) **kıl" derler.**

اُولٰٓئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(اُولٰٓئِكَ) **İşte sana onlar,** nedirler? (يُجْزَوْنَ) **mükâfatlandırılacakdırlar,** ne ile? (اَلْغُرْفَةَ) **yüksek köşklerle,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, *(et-Teysîr)* ne sebebiyle? (بِمَا صَبَرُوا) **sabretmeleri sebebiyle,** daha nedirler? (وَيُلَقَّوْنَ) **karşılanacakdırlar,** nerede? (فِيهَا) **orada,** ne ile? (تَحِيَّةً) **bir tahiyye ile,** yâni hayırlı hayat duâlarıyla, daha? (وَسَلَامًا) **ve bir selâm ile.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (İslâm'ın hükümlerini hakkıyla yerine getirmenin zorluklarına) **sabretmeleri sebebiyle** (inci ve yâkuttan yapılma) **yüksek köşklerle mükâfatlandırılacakdırlar.**

Ayrıca onlar orada (melekler tarafından hayırlı hayat dileği anlamına gelen) **bir tahiyye ve** (her türlü âfetlerden selâmet dileği ihtivâ eden) **bir selâm ile karşılanacakdırlar.**

خَالِدِينَ فِيهَاۜ حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

Ne oldukları hâlde? (خَالِدِينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** nerede? (فِيهَا) **orada,** (حَسُنَتْ) **o** (cennet) **ne güzel oldu,** ne cihetinden? (مُسْتَقَرًّا) **bir yerleşim yeri bakımından,** daha? (وَمُقَامًا) **ve bir ikāmetgâh cihetinden.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- (Ölmeksizin ve ayrılmaksızın) **içerisinde ebedî kalıcı kimseler olarak** (oraya gireceklerdir)**! Bir yerleşim yeri ve bir ikāmetgâh olarak** (orası) **ne** (de) **güzel olmuştur!**

قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ رَبّ۪ي لَوْلَا دُعَاۤؤُ۬كُمْۚ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (مَا) **hangi şeyle,** bu ism-i istifhâm önündeki fiilin mef'ûlü mutlağı kabûl edilmiştir, bu kelimeyi nefy mânâsında harf olarak kabûl edenler de vardır ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, *(el-Âlûsî)* (يَعْبَؤُا) **değer versin,** yâni ne çeşit bir değer vermekle ve ne sebeple önem versin, kime? (بِكُمْ) **size,** kim? (رَبّ۪ي) **Rabbim,** (لَوْلَا دُعَاۤؤُ۬كُمْ) **duânız olmasa,** (فَقَدْ كَذَّبْتُمْ) **ama siz gerçekten yalanladınız,** (فَسَوْفَ يَكُونُ) **artık o** (azap) **çok yakında olacaktır,** nedir olacaktır? (لِزَامًا) (yakanıza) **tamâmen yapışan bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- (Habîbim!) **De ki: "Duânız** (ve ibâdetiniz) **olmasaydı Rabbim size ne diye değer versin?!** (Çünkü değeriniz ancak Rabbinizi bilmeniz sâyesindedir, yoksa hayvanlardan ne farkınız olurdu?!) ***/Sizin duânız olmasa Rabbim size değer vermez!/*** **Fakat siz gerçekten** (benim tebliğlerimi) **yalanladınız; artık çok yakında o** (azap), (yakanıza) **yapış**(ıp sizi cehenneme düşürünceye kadar bırakmay)**an bir şey olacaktır."**

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَتَانِ وَسَبْعٌ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

YİRMİ ALTINCI SÛRE-İ CELÎLE

eş-ŞU'ARÂ SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
İki yüz yirmi yedi âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

طٰسٓمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(طٰسٓمٓ) **Tâ! Sîn! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Tâ! Sîn! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(تِلْكَ) **İşte sana bu** (sûrede buluna)**nlar,** nedir? (اٰيَاتُ الْكِتَابِ) **o Kitâb'ın âyetleridir,** öyle kitap ki, (اَلْمُبِينِ) (mânâları) **çok açık olucu.** Bu mânâya göre kelime (بَانَ) fiili mânâsında olup lâzım kabûl edilmiştir, müte'addî de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede buluna)**nlar** (Allâh-u Te'âlâ tarafından indirildiği âşikâr olan ve muhâtaplarınca mânâları) **çok açık olan /** *(hidâyet ve rüşdü açıkça ortaya koyan ve şerîatin hükümlerini)* ***iyice açıklayan/*** **o** (yüce) **Kitâb'ın âyetleridir.**

لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ اَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(لَعَلَّكَ) (Habîbim) **ola ki sen,** nesin? (بَاخِعٌ) **helâk edicisin,** *(Ebû Hayyân)* neyi? (نَفْسَكَ) **kendini,** niçin, (اَلَّا يَكُونُوا) **o** (şirk koşa)**nlar olmayacaklar diye,** nedir olmayacaklar? (مُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (Habîbim!) **O** (şirk koşa)**nlar îmân eden kimseler olmayacaklar diye** (üzüntünden) **neredeyse sen kendini helâk edeceksin!** (Böyle yapma! Kâfirler için bu kadar üzülmene değmez!)

اِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ اٰيَةً فَظَلَّتْ اَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اِنْ نَشَأْ) **Murâd etseydik,** (نُنَزِّلْ) **indirirdik,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** neyi? (اٰيَةً) **bir âyeti,** yâni îmâna mecbur bırakacak bir mûcizeyi, (فَظَلَّتْ) **sonra olurdu,** ne? (اَعْنَاقُهُمْ) **onların toplulukları,** bu kelime "Cemâat" mânâsına gelen (عُنُقٌ) kelimesinin cemîsidir, *(et-Teysîr, el-Âlûsî)* ne için? (لَهَا) **onun için,** nedir olurdu? (خَاضِعِينَ) **boyun eğici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Kâfirleri zorla Müslüman yapmak) **isteseydik onların üzerlerine gökten bir âyet indirirdik de sonra** (îmâna mecbur bırakan o belâ karşısında) **onların toplulukları onun için boyun eğici kimseler oluverirdi.**

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمٰنِ مُحْدَثٍ اِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(وَمَا يَأْتِي) **Ve gelmiyor,** kime? (هِمْ) **onlara,** ne gelmiyor? (مِنْ ذِكْرٍ) **hiçbir öğüt** (içeren âyet), kim tarafından? (مِنَ الرَّحْمٰنِ) **Rahmân** (tarafın)**dan,** öyle öğüt ki, (مُحْدَثٍ) **yeni gönderilmiş,** (اِلَّا كَانُوا) **ancak oldular,** neden uzaklaşarak? (عَنْهُ) **ondan,** nedir oldular? (مُعْرِضِينَ) **yüz çevirici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- O Rahmân (Te'âlâ tarafın)**dan** (müşriklere) **yeni gönderilen bir öğüt** (içeren âyet) **geldikçe, mutlaka onlar ondan da yüz çevirici kimseler oldular.**

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ اَنْبٰٓؤُا مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(فَقَدْ كَذَّبُوا) **Muhakkak onlar yalanladılar,** (فَسَيَأْتِى) **ama yakında gelecektir,** kime? (هِمْ) **onlara,** ne? (اَنْبٰٓؤُا مَا) **o şeyin haberleri ki,** (كَانُوا) **oldular,** ne ile? (بِهٖ) **özellikle onunla,** nedir oldular? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **alay ederler.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Şimdi gerçekten de onlar (kendilerine gelen Kur'ân'ı) **yalanladılar. Fakat kendisiyle alay etmekte bulunmuş oldukları o şeyin** (dehşet verici) **haberleri yakında** (dünyâda İslâm'ın parlamasıyla yenilgiye uğradıkları vakit, âhirette ise cehennem azâbına düştükleri zaman) **muhakkak onlara gelecektir.**

اَوَلَمْ يَرَوْا اِلَى الْاَرْضِ كَمْ اَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(اَوَلَمْ يَرَوْا) **Ve bakmadılar mı,** nereye? (اِلَى الْاَرْضِ) **yere,** (كَمْ) **nicesini,** (اَنْبَتْنَا) **bitirdik,** nerede? (فِيهَا) **orada,** neden? (مِنْ كُلِّ زَوْجٍ) **her bir çiftten,** öyle çift ki, (كَرِيمٍ) **çok değerli olucu.** "Kerem" tâbiri "Kadr-ü kıymet sâhibi" yâni "Değerli" demektir. *(el-Kirmânî)*

Meâl-i Şerîf - 7

7- Onlar yere de bakmadılar mı ki; (kupkuru hâlinin ardından) **Biz orada** (türlü bitkilerden, övgüye değer ve çok faydalı) **her bir güzel çiftten nicesini bitirmişizdir?!**

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **İşte sana muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** (وَمَا كَانَ) **ama olmadı,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların ekseriyeti,** nedir olmadı? (مُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Habîbim!) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (anlatıla)**nda,** (o ürünleri bitiren Zâtın, kudret ve hikmeti mükemmel, nîmet ve rahmeti bol bir İlâh olduğuna dâir) **elbette çok büyük bir âyet** (ve alâmet) **vardır.**

Ama onların çoğu (hayra kapalı ve şerle damgalı oldukları için bu âyete) **îmân eden kimseler olmamıştır.**

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz Senin Rabbin,** (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Yine de şüphesiz senin Rabbin, elbette (bu kadar âyetleri görüp de inanmayanlardan intikam alma gücüne sâhip olan) **Azîz de,** (âyetlerden ibret alarak îmân eden kullarına son derece acıyan) **Rahîm de ancak O'dur.**

وَاِذْ نَادٰى رَبُّكَ مُوسٰٓى اَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(Habîbim kavmine anlat), neyi? (وَاِذْ نَادٰى) **nidâ ettiği zamânı,** kim nidâ etti? (رَبُّكَ) **Rabbin,** kime? (مُوسٰٓى) **Mûsâ'ya,** ne diye nidâ etti? (اَنِ ائْتِ) **"Git" diye,** kime? (اَلْقَوْمَ) **o topluma,** öyle toplum ki, (اَلظَّالِمِينَ) **zâlimler.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Habîbim!) **Senin Rabbinin Mûsâ'ya** (şöyle) **nidâ ettiği zamânı da** (kavmine anlat) **ki: "Git o** (İsrâîloğullarının çocuklarını boğazlayarak haksızlık yapan) **zâlimler toplumuna!**

قَوْمَ فِرْعَوْنَ اَلَا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

O zâlim toplumdan bedel? (قَوْمَ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un kavmine,** onlara ne demek üzere git? (اَلَا يَتَّقُونَ) (Allâh'ın azâbından) **hiç sakınmayacaklar mı,** bu cümle bir önceki âyet-i kerîmede geçen (اِئْتِ) fiilinin fâ'ilinden hâl düşen mahzûf bir kavl maddesinin mef'ûlüdür ki takdîri (اِئْتِهِمْ قَائِلًا لَهُمْ اَلَا يَتَّقُونَ) şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 11

11- Firavun'un (kendisine ve) **kavmine** (gidip de ki); **onlar** (îmân edip itâat ederek, Allâh'ın azâbından hâlâ) **hiç sakınmayacaklar mı?!"**

قَالَ رَبِّ اِنّ۪ٓى اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِۜ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِنّ۪ٓى) **gerçekten ben,** (اَخَافُ) **korkuyorum,** neden? (اَنْ يُكَذِّبُو) **yalanlamalarından,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Bu emri alan Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Ey Rabbim! Gerçekten** (de) **ben, onların beni** (hiç konuşturmadan) **yalanlamalarından korkmaktayım.**

وَيَضٖيقُ صَدْر۪ى وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَان۪ى فَاَرْسِلْ اِلٰى هٰرُونَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَيَضٖيقُ) **ve daralıyor,** ne? (صَدْر۪ى) **göğsüm,** (وَلَا يَنْطَلِقُ) **ve** (peltekliğimden dolayı) **çözülmüyor,** ne? (لِسَان۪ى) **dilim,** (فَاَرْسِلْ) **öyleyse** (peygamberlik vermek üzere Cibrîl'i) **gönder,** kime? (اِلٰى هٰرُونَ) **Hârûn'a.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Bir de (onlar beni inkâr edecek diye) **göğsüm daralıyor,** (peltekliğimden dolayı) **dilim de çözülmüyor. Öyleyse Sen** (bana yardım etmesi için) **Hârûn'a da** (peygamberlik vermek üzere Cibrîl'i) **gönder.**

وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ فَاَخَافُ اَنْ يَقْتُلُونِۚ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَلَهُمْ) **Ayrıca onlar için vardır,** kim üzerinde? (عَلَيَّ) **benim üzerimde,** ne? (ذَنْبٌ) **bir suç** (iddiâsı), (فَاَخَافُ) **bu yüzden endişeleniyorum,** neden? (اَنْ يَقْتُلُو) **öldürmelerinden,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Ayrıca onlar için benim üzerimde (Kıptî'nin öldürülme dâvâsıyla ilgili) **bir suç** (iddiâsı) **vardır. Bu yüzden** (tek başıma gittiğim takdirde elçilik görevimi tebliğ edemeden) **beni öldürmelerinden de endişeleniyorum."**

قَالَ كَلَّاۚ فَاذْهَبَا بِاٰيَاتِنَٓا اِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ bu iki isteğine cevâben) **buyurdu,** neyi buyurdu? (كَلَّا) **hayır** (korkma), (فَاذْهَبَا) **şimdi ikiniz de gidin,** ne ile birlikte olduğunuz hâlde? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyet** (ve mûcize)**lerimizle,** (اِنَّا) **çünkü gerçekten Biz** (yardımımızla), burada makam ta'lîl içindir, kiminle berâberiz? (مَعَكُمْ) **sizinle berâberiz,** bu mânâya göre bu terkîb birinci haberdir, *(el-Âlûsî)* daha neyiz? (مُسْتَمِعُونَ) **ve** (karşılaşacağınız cevapları) **hakkıyla dinleyiciler.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- (Allâh-u Te'âlâ onun bu iki isteğine cevâben) **buyurdu ki: "Hayır!** (Korkma! Onlar sana bir şey yapamazlar.) **Şimdi ikiniz de Bizim âyet** (ve mûcize)**lerimizle gidin. Çünkü gerçekten Biz sizinle berâberiz ve** (karşılaşacağınız cevapları) **hakkıyla dinleyicileriz.**

فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَٓا اِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَۙ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(فَأْتِيَا) **Hemen ikiniz gidin,** kime? (فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** daha ne yapın? (فَقُولَٓا) **ve ikiniz** (ona) **deyin,** neyi deyin? (اِنَّا) **muhakkak biz,** kimiz? (رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ) **âlemlerin Rabbinin rasûlüyüz.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Hemen ikiniz Firavun'a gidin de deyin ki: "Muhakkak biz, âlemlerin Rabbinin rasûlüyüz.

اَنْ اَرْسِلْ مَعَنَا بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَۜ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

Sana niye gönderildik? (اَنْ اَرْسِلْ) (yurdumuza) **salıver diye,** kiminle berâber? (مَعَنَا) **bizimle birlikte,** kimi gönder? (بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâîloğullarını.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- İsrâîloğullarını bizimle birlikte (Kudüs topraklarına) **salıver-** (meni senden isteyelim) **diye** (sana gönderildik)."

قَالَ اَلَمْ نُرَبِّكَ فٖينَا وَلٖيدًا وَلَبِثْتَ فٖينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنٖينَۙ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(قَالَ) (Firavun) **dedi,** neyi dedi? (اَلَمْ نُرَبِّ) **büyütmedik mi,** kimi? (كَ) **seni,** nerede? (فِينَا) **içimizde,** ne olduğun hâlde? (وَلِيدًا) **yeni doğmuş bir çocukken,** daha sen ne idin? (وَلَبِثْتَ) **ve sen kaldın,** nerede? (فِينَا) **aramızda,** neden bir kısmında kaldığın hâlde? (مِنْ عُمُرِكَ) **ömründen,** ne kadar? (سِنِينَ) **yıllarca.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* bunu Firavun'a tebliğ edince hiç beklemediği bir teklifle karşılaşan Firavun) **dedi ki: "Biz seni yeni doğmuş bir çocukken** (himâye etmek üzere) **içimizde büyütmedik mi?! Üstelik Sen ömrünün bir kısmında yıllarca aramızda kaldın!**

وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِى فَعَلْتَ وَاَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَفَعَلْتَ) **Ve sen yaptın,** neyi? (فَعْلَتَكَ) **işini,** (اَلَّتِى) **öyle iş ki,** (فَعَلْتَ) **yaptın,** ne olduğun hâlde? (وَاَنْتَ) **hâlbuki sen,** kimlerden idin? (مِنَ الْكَافِرِينَ) **nankörlük edenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Ayrıca sen (bunca iyiliklerime) **nankörlük eden kimselerden biri olarak, yaptığın o** (benim yakınımı öldürme) **işini yapmıştın!"**

قَالَ فَعَلْتُهَا اِذًا وَاَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Firavun'a cevâben) **dedi,** neyi dedi? (فَعَلْتُ) **yapmıştım,** neyi? (هَا) **onu,** ne zaman? (اِذًا) **o zaman,** (وَاَنَا) **hâlbuki ben,** kimlerdendim? (مِنَ الضَّالِّينَ) (onun öleceğini) **bilmeyenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Firavun'a cevâben) **dedi ki: "O zaman onu yaptım ama ben** (onun bir tokatla öleceğini) **bilmeyenlerdendim.**

فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِى رَبِّى حُكْمًا وَجَعَلَنِى مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(فَفَرَرْتُ) **Nihâyet kaçtım,** kimden? (مِنْكُمْ) **sizden,** ne zaman? (لَمَّا خِفْتُ) **korktuğum zaman,** kimden? (كُمْ) **sizden,** (فَوَهَبَ) **sonra hibe etti,** yâni

bağışladı, kime? (لِى) **bana,** kim? (رَبّى) **Rabbim,** neyi? (حُكْمًا) (peygamberlikten ibâret) **büyük bir hükmü** (ve yetkiyi), daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yaptı,** kimi? (نِى) **beni,** kimlerden? (مِنَ الْمُرْسَلِينَ) **rasül olarak gönderilenlerden biri.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Nihâyet sizden korktuğum zaman aranızdan kaçtım. Sonra Rabbim bana büyük bir hüküm (ve hikmet sayılan peygamberlik, özel ilim ve isâbetli anlayış) **bağışladı ve beni** (insanları uyarmak için) **rasül olarak gönderilenlerden biri yaptı.**

وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَىَّ اَنْ عَبَّدْتَ بَنٖى اِسْرَٓاءٖيلَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَتِلْكَ) **İşte sana şu** (övündüğün hâdise), nedir? (نِعْمَةٌ) **bir nîmettir,** öyle nîmet ki, (تَمُنُّ) **iyilik sayıyorsun,** neyi? (هَا) **onu,** kime? (عَلَىَّ) **bana,** o da nedir? (اَنْ عَبَّدْتَ) **köle yapmış olmandır,** kimi? (بَنٖى اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâîloğullarını.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Ey Firavun!) **İşte sana!** ('Otuz sene seni ben baktım' diye) **kendisini iyilik saydığın şu şey ise, İsrâîloğullarını köle yapmış olmandır.** (Sen onların erkek çocuklarını öldürdüğün için senin eline düştüm, yoksa annem-babam bana pekâlâ bakabilirdi. Şimdi sen aslında benim hakkımda işkence olan bir şeyi mi bana iyilik sayıyorsun?!)"

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمٖينَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(قَالَ) **Dedi,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** neyi dedi? (وَمَا) **ve ne şeydir,** kim? (رَبُّ الْعَالَمٖينَ) **âlemlerin Rabbi.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Firavun dedi ki: "O (seni gönderdiğini iddiâ ettiğin) **âlemlerin Rabbi de nedir?!"**

قَالَ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَاۜ اِنْ كُنْتُمْ مُوقِنٖينَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (رَبُّ السَّمٰوَاتِ) (O âlemlerin Rabbi) **göklerin Rabbi'dir,** bu terkîb (هُوَ) zamîrinden ibâret mahzûf bir mübtedânın haberidir, *(el-Âlûsî)*

daha neyin Rabbi? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** daha? (وَمَا) **o şeylerin de** (Rabbidir) **ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **ikisi arasındadır,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (مُوقِنِينَ) **yakînen inceleyen kimseler.** Burada (اِنْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (عَلِمْتُمْ ذٰلِكَ) "Bunu bilirdiniz" şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 24

24- O (Mûsâ) **dedi ki:** "(O âlemlerin Rabbi) **göklerin, yerin ve ikisi arasındaki şeylerin Rabbidir** (yaratıcısıdır ve yöneticisidir).

Eğer (varlıkların gerçeğini) **yakînen inceleyen kimseler olduysanız** (gördüğünüz bunca cismin birtakım parçalardan derlenen ve dâimâ değişikliğe mâruz kalan, dolayısıyla da sonradan yaratıldıkları ortada olan varlıklar olduğunu ve mutlaka tek bir yaratıcıya muhtaç olduklarını bilirsiniz)."

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ اَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(قَالَ) (Firavun) **dedi,** kime? (لِمَنْ) **o kimselere,** onlar nerede bulundukları hâlde? (حَوْلَهُ) **onun etrâfında,** neyi dedi? (اَلَا تَسْتَمِعُونَ) (bunun ne konuştuğunu) **işitmiyor musunuz.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- O (zaman Firavun) **etrâfındaki kimselere:** "(Göklerin ve yerin sonradan yaratıldığı hakkında bunun söylediklerini) **işit**(ip de taaccüp et)**miyor musunuz?!" dedi.**

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَائِكُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (رَبُّكُمْ) (O âlemlerin Rabbi) **sizin Rabbinizdir,** bu terkîb (هُوَ) zamîrinden ibâret mahzûf bir mübtedânın haberidir, daha? (وَرَبُّ اٰبَائِكُمْ) **babalarınızın da Rabbidir,** öyle babalarınız ki, (الْاَوَّلِينَ) **evvelkiler.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ise göklerin ve yerin sonradan yaratılışını kabûl etmeyen bu kişilere, hâdis ve fânî olduğunu dâimâ müşâhede ettikleri diğer bâzı şeyleri örnek göstermek üzere): "(O âlemlerin Rabbi) **sizin** (de) **Rabbinizdir, evvelki babalarınızın da Rabbidir" dedi.**

قَالَ اِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذٓى اُرْسِلَ اِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(قَـالَ) (Firavun) **dedi,** neyi dedi? (اِنَّ رَسُـولَـكُمْ) **şüphesiz ki sizin rasûlünüz,** (الَّذٓى) **öyle rasûl ki,** (اُرْسِلَ) **elçi olarak gönderildi**(ğini söylüyor), kime? (اِلَيْكُمْ) **size,** nedir? (لَمَجْنُونٌ) **elbette bir delidir.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- O (Firavun): **"Şüphesiz ki; size elçi olarak gönderilmiş ol**(duğu san)**an bu rasûlünüz elbette bir delidir" dedi.**

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَاۜ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(قَـالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi** neyi dedi? (رَبُّ الْمَشْـرِقِ) (O âlemlerin Rabbi) **doğunun Rabbi'dir,** bu terkîb (هُوَ) zamîrinden ibâret mahzûf bir mübtedânın haberidir, *(el-Âlûsî)* daha? (وَالْمَغْـرِبِ) **batının da,** daha? (وَمَـا) **ve o şeylerin ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **ikisi arasındadır,** (اِنْ كُنْتُـمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (تَعْقِلُـونَ) **akla sâhip** (kimseler) **iseniz,** burada (اِنْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (عَلِمْتُـمْ اَنَّ الْاَمْـرَ كَمَا قُلْتُهُ) "Herhangi bir şeye aklı eren kimselerdenseniz, doğrunun benim söylediğim gibi olduğunu bilirdiniz" şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 28

28- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*): "(Âlemlerin Rabbi) **doğunun, batının ve ikisi arasında bulunanların Rabbidir. Eğer siz akla sâhip** (kimseler) **iseniz** (sözümün doğruluğunu bilirsiniz)**" dedi.**

قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ اِلٰهًا غَيْرٖى لَاَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونٖينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(قَـالَ) **O** (Firavun da) **dedi,** neyi dedi? (لَئِـنِ اتَّخَـذْتَ) **andolsun ki; edinecek olursan,** nedir edinirsen? (اِلٰهًـا) **bir ilâh,** kimi? (غَيْرٖى) **benden başkasını,** burada (اِلٰهًـا) kelimesi ikinci mef'ûl, (غَيْـرٖى) terkîbi ise birinci mef'ûldür, *(el-Medârik)* (لَاَجْعَلَنَّ) **yemin olsun elbette yaparım,** kimi? (كَ) **seni,** kimlerden? (مِنَ الْمَسْجُونٖينَ) **hapse atılanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- O (sözlere sinirlenen Firavun): **"Andolsun ki; benden başkasını bir ilâh edinecek** (ve ona tapacak) **olursan, yemin olsun elbette seni mutlaka o hapse atılanlardan kılarım" dedi.**

قَالَ اَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(قَالَ) (Bunun üzerine Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (اَوَلَوْ جِئْتُ) **getirsem de mi** (beni hapse atacaksın), bu fiil ileride gelen (بَا) harf-i ceri sebebi ile "Getirsem" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getirsem? (كَ) **sana,** neyi? (بِشَيْءٍ) **bir şeyi,** öyle şey ki, (مُبِينٍ) (doğruluğuma delâleti) **çok açık olucu.** Bu mânâya göre kelime (بَانَ) fiili mânâsında olup lâzım kabûl edilmiştir, müte'addî de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, *(el-Kirmânî)* burada (لَوْ) harf-i şartının cevâbı mahzûftur ki takdîri (اَوَلَوْ جِئْتُكَ ..... تَفْعَلُ ذٰلِكَ) şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 30

30- O (zaman Mûsâ *(Aleyhisselâm)*): **"Ben sana** (doğruluğuma delâleti) **çok açık olucu** ***/(doğruluğumu) açıklayıcı/*** **bir şey getirsem de mi** (böyle yapacaksın)?**" dedi.**

قَالَ فَأْتِ بِهٖٓ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (فَأْتِ) **haydi getir,** neyi? (بِهٖٓ) **onu,** (اِنْ كُنْتَ) **eğer olduysan,** kimlerden? (مِنَ الصَّادِقِينَ) **doğru söyleyen kimselerden.** Burada şartın cevâbı mahzûftur ki takdîri (اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ فَأَحْضِرْهُ) "Eğer doğru konuşan kimselerdensen onu hazır et" şeklindedir. *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 31

31- O (Firavun): **"Haydi onu getir** (de doğruluğunu kabûl edeyim)**! Eğer sen** (bu iddianda) **doğru konuşan kimselerden olduysan** (onu önüme getir de göreyim)**" dedi.**

فَاَلْقٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(فَاَلْقٰى) **Bunun üzerine o** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* yere) **bıraktı,** neyi? (عَصَاهُ) **asâsını,** (فَاِذَا هِيَ) **birdenbire o** (değnek), ne olmuştur? (ثُعْبَانٌ) **iri ve uzun bir yılandır,** öyle yılan ki, (مُبِينٌ) (hayâl olmadığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **hemen asâsını** (yere) **bıraktı da birdenbire o** (değnek yılan olduğu hiç şüphe götürmeyecek şekilde) **çok açık olan iri ve uzun bir yılan** (olarak karşılarında durmaktay)**dı.**

وَنَزَعَ يَدَهُ فَاِذَا هِىَ بَيْضَٓاءُ لِلنَّاظِرِينَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَنَزَعَ) **Ayrıca** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* koynundan) **çıkardı,** neyi? (يَدَهُ) **elini,** (فَاِذَا هِىَ) **birdenbire o,** nedir? (بَيْضَٓاءُ) **bembeyaz bir şeydir,** kim için? (لِلنَّاظِرِينَ) **seyredenler için.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **ayrıca elini** (koynundan) **çıkardı ki, birdenbire o**(nun eli)**, seyredenler için** (hârikulâde nurlar saçarak gözleri kamaştıran ve ufku kapatan) **bembeyaz bir şey** (hâlinde görünüver)**di.**

قَالَ لِلْمَلَاِ حَوْلَهُٓ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌۙ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(قَالَ) (Firavun) **dedi,** kime? (لِلْمَلَاِ) **ileri gelenlere,** nerede bulundukları hâlde? (حَوْلَهُٓ) **onun etrâfında,** neyi dedi? (اِنَّ هٰذَا) **şüphesiz ki işte bu kişi,** kimdir? (لَسَاحِرٌ) **elbette bir büyücüdür,** öyle büyücü ki, (عَلِيمٌ) **çok bilgili.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- (Bu mûcizeleri gören Firavun dehşete kapılarak ilâhlık dâvâsını bırakıp saltanatını kurtarma çabasıyla) **etrâfında bulunan ileri gelenlere** (yalvarırcasına) **dedi ki: "Şüphesiz ki işte bu kişi elbette** (sihir ilminde zirveye ulaşmış) **çok bilgili bir büyücüdür.**

يُرِيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهٖۗ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

Öyle büyücü ki, (يُرِيدُ) **istiyor,** neyi? (اَنْ يُخْرِجَ) **çıkarmayı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereden? (مِنْ اَرْضِكُمْ) **toprağınızdan,** ne sebebi ile? (بِسِحْرِهٖ) **sihri sebebiyle,** (فَمَاذَا) **artık hangi şeyi,** (تَأْمُرُونَ) (yapmamı bana) **emrediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- O sizi (Mısır'da yerleşmiş olduğunuz) **toprağınızdan büyüsüyle çıkarmak istiyor. Artık siz** (ona karşı nasıl davranmam gerektiği hakkında bana) **neyi emrediyorsunuz?"**

قَالُوا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ وَابْعَثْ فِى الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَۙ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(قَالُوا) (İstişâre sonucu Firavun'a) **dediler,** neyi dediler? (اَرْجِ) **ertele,** bu kelime (اَرْجَاَ) fiilinden emr-i hâzır olduğu için sonunda hemze vardır, fakat Âsım kırâatinde hafiflik olsun diye hemze hazfedilip peşi sıra gelen zamîr fiile eklenmiş ve vasl hâli vakf hâli yerine konarak sâkin okunmuştur, *(İbnü Cüzeyy, et-Teshîl, 2/373; es-Sâfî, el-Cedvel, 9/31)* kimi ertele? (هْ) **onu,** daha? (وَاَخَاهُ) **kardeşini de,** yâni onların hakkında vereceğin kararı ertele, daha ne yap? (وَابْعَثْ) **ve gönder,** nerede? (فِى الْمَدَائِنِ) **şehirler içerisinde**(ki her yere), kimleri? (حَاشِرِينَ) (büyücüleri) **toplayan kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- (İstişâre sonucu Firavun'a) **dediler ki:** "(Sakın onları öldürmeye kalkarak insanları şüpheye düşürme!) **Onu**(n) **ve kardeşini**(n hakkındaki kararı) **ertele de,** (bu arada sen mâhir büyücüleri) **topla**(mak üzere îlân) **ya**(pa)**n** (dellâl)**ları şehirler içerisinde**(ki her yere) **gönder**(erek îlanlar yaptır).

يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(يَأْتُو) **Getirsinler,** bu fiil ileride gelen (بِـ) harf-i ceri sebebi ile "Getirsinler" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getirsinler? (كَ) **sana,** kimi? (بِكُلِّ سَحَّارٍ) **çok** (iyi) **sihir yapan her bir kimseyi,** öyle büyücü ki, (عَلِيمٍ) **çok bilgili olucu.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Onlar sana çok (iyi) **sihir yapan** (ve bu konuda) **ziyâdesiyle bilgili** (ve mahâretli) **her bir kimseyi getirsinler."**

فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍۙ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(فَجُمِعَ) **Derken bir araya getirildi,** kim? (اَلسَّحَرَةُ) **o büyücüler,** niçin? (لِمِيقَاتِ يَوْمٍ) **bir günün vakti**(nde buluşmak) **için,** öyle gün ki, (مَعْلُومٍ) **bilinen.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Derken o büyücüler (bayram olarak) **bilinen bir günün** (kuşluk) **vakti**(nde buluşmak) **için bir araya getirildi.**

وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ اَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَۙ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَقِيلَ) **Ve denildi,** kime? (لِلنَّاسِ) **insanlara,** ne denildi? (هَلْ اَنْتُمْ) **siz mi?** kimlersiniz? (مُجْتَمِعُونَ) **toplanıcı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- İnsanlara da denildi ki: "Siz toplanıcı kimseler misiniz? (Haydi ne duruyorsunuz?! Çabuk toplansanıza)**!**

لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ اِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(لَعَلَّنَا) **Umulur ki biz,** (نَتَّبِعُ) **tamâmen uyarız,** kime? (اَلسَّحَرَةَ) **o büyücü-ler**(in dînin)**e,** (اِنْ كَانُوا) **eğer olurlarsa,** kim? (هُمُ) **ancak onlar,** nedir olurlarsa? (اَلْغَالِبِينَ) **gâlip gelen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Umulur ki biz o büyücüler(in dînin)**e tamâmen uyarız. Eğer ancak onlar gâlip gelen kimseler olurlarsa** (zâten böyle yapmamız gerekir)**."**

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ اَئِنَّ لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(فَلَمَّا جَاءَ) **Artık ne zaman ki geldi,** kim? (اَلسَّحَرَةُ) **o büyücüler,** (قَالُوا) **dediler,** kime? (لِفِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** neyi dediler? (اَئِنَّ لَنَا) **gerçekten bizim için var mıdır,** ne? (لَاَجْرًا) **elbette çok büyük bir ücret,** (اِنْ كُنَّا) **eğer biz olursak,** (نَحْنُ) **ancak biz,** nedir olursak? (اَلْغَالِبِينَ) **gâlip gelenler.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Sonra (dellâlların topladığı) **o büyücüler Firavun'a geldikleri zaman: "Gerçekten de bizim için elbette çok büyük bir ücret var mıdır? Eğer gâlip gelenler ancak biz olursak** (artık büyük bir karşılığı hak etmiş oluruz)**" dediler.**

قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ اِذًا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(قَالَ) **O** (Firavun) **dedi,** neyi dedi? (نَعَمْ) **evet,** (وَاِنَّكُمْ) **muhakkak siz de,** (اِذًا) **o takdirde,** kimlerdensiniz? (لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ) **elbette çok yakın tutulan kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- O (Firavun da)**: "Evet! O takdirde muhakkak ki siz** (sâdece ücret almakla kalmayacak üstelik) **elbette çok yakın tutulan kimselerden** (ve huzûruma en önce girip en son çıkanlar gibi kabûl görece)**siniz" dedi.**

قَالَ لَهُمْ مُوسٰٓى اَلْقُوا مَٓا اَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(قَالَ) **Dedi,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (مُوسٰٓى) **Mûsâ,** neyi dedi? (اَلْقُوا) (ortaya) **atın** (da görelim), neyi? (مَٓا) **o şeyleri ki,** (اَنْتُمْ) **siz,** nesiniz? (مُلْقُونَ) (ortaya) **atıcılar**(sınız).

Meâl-i Şerîf - 43

43- (On binlerce büyücüyü karşısında gören) **Mûsâ onlara** (meydan okurcasına)**: "Siz** (büyü olarak ortaya) **atıcı olduğunuz şeyleri atın** (da görelim)**" dedi.**

فَاَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ اِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(فَاَلْقَوْا) **Bunun üzerine** (ortaya) **attılar,** neyi? (حِبَالَهُمْ) **iplerini,** daha? (وَعِصِيَّهُمْ) **ve sopalarını,** (وَقَالُوا) **ve dediler,** neyi dediler? (بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un izzetine yemîn olsun ki,** (اِنَّا) **şüphesiz biz,** (لَنَحْنُ) **elbette ancak biz,** kimleriz? (اَلْغَالِبُونَ) **gâlip gelecek kimseler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 44

44- Bunun üzerine onlar (civalı boyalı) **iplerini** (halatlarını) **ve sopalarını** (vâdîye) **attılar da: "Firavun'un izzet** (ve şeref)**ine yemîn olsun ki şüphesiz biz, elbette ancak biz gâlip gelecek kimseleriz" dediler.**

فَاَلْقٰى مُوسٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(فَاَلْقٰى) **Hemen** (ortaya) **attı,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** neyi? (عَصَاهُ) **asâsını,** (فَاِذَا هِيَ) **birdenbire o,** ne yapıyor? (تَلْقَفُ) **yutuyor,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَأْفِكُونَ) **onlar uyduruyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Mûsâ hemen asâsını (ortaya) **attı da birdenbire o** (elindeki değnek), **uydurmakta oldukları** (aslı astarı olmayan) **şeyleri** (yakalayıp) **yutuveriyor**(du).

فَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدٖينَۙ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(فَاُلْقِيَ) **Derhal** (yere) **atıldı,** kim? (اَلسَّحَرَةُ) **o büyücüler,** ne oldukları hâlde? (سَاجِدٖينَ) **secde eden kimseler hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Bu durum karşısında) **o büyücüler** (kendilerine mâlik olamayıp, başkası tarafından itilmişçesine) **derhal secde eden kimseler olarak** (yere) **atıldı**(lar).

قَالُوٓا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمٖينَۙ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (اٰمَنَّا) **biz îmân ettik,** kime? (بِرَبِّ الْعَالَمٖينَ) **bütün âlemlerin Rabbine.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Bir de evvelce kâfir olan büyücüler o anda) **dediler ki: "Biz bütün âlemlerin Rabbine îmân ettik.**

رَبِّ مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

Ondan bedel? (رَبِّ مُوسٰى) **Mûsâ'nın Rabbine,** daha kimin? (وَهٰرُونَ) **ve Hârûn'un.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Mûsâ'nın ve Hârûn'un Rabbine (îmân ettik)."

قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْۚ اِنَّهُ لَكَبٖيرُكُمُ الَّذٖى عَلَّمَكُمُ السِّحْرَۚ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَۜ لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعٖينَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(قَالَ) (Firavun) **dedi,** neyi dedi? (اٰمَنْتُمْ) (demek) **îmân ettiniz,** kime? (لَهُ) **ona,** neden önce? (قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ) **ben izin vermeden önce,** kime? (لَكُمْ) **size,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki o,** kimdir? (لَكَبٖيرُكُمْ) **elbette sizin büyüğünüzdür,** (الَّذٖى) **öyle** (büyük) **kimse ki,** (عَلَّمَ) **öğretti,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (السِّحْرَ) **bu büyüyü,** (فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) **ama çok yakında elbette bileceksiniz,** (لَاُقَطِّعَنَّ) **andolsun ki; elbette tamâmen keseceğim,** neyi? (اَيْدِيَكُمْ) **ellerinizi,** daha? (وَاَرْجُلَكُمْ) **ve ayaklarınızı,** nereden? (مِنْ خِلَافٍ) (sağ el-sol ayak şeklinde) **değişik bir taraftan,** daha ne yapacağım? (وَلَاُصَلِّبَنَّ) **ve yemin olsun ki mutlaka fecî şekilde asacağım,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne olduğunuz hâlde? (اَجْمَعٖينَ) **hep birlikte olanlar hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- O (Firavun ise): "(Demek) **ben size izin vermeden önce siz ona îmân ettiniz. Hiç şüphesiz ki o** (Mûsâ), **elbette size bu büyüyü öğretmiş olan büyüğünüzdür.**

Ama (bu yaptığınızın acı sonucunu) **çok yakında elbette bileceksiniz. Andolsun ki; ellerinizi ve ayaklarınızı** (sağ el, sol ayak şeklinde) **değişik bir tarafdan elbette tamâmen keseceğim ve yemin olsun ki; muhakkak sizi hep birlikte olanlar hâlinde fecî şekilde asacağım" dedi.**

قَالُوا لَا ضَيْرَ اِنَّا اِلٰى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَۚ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(قَالُوا) (Îmân eden büyücüler) **dediler,** neyi dediler? (لَا ضَيْرَ) (bize ne yapsan da) **hiçbir zarar yok,** (اِنَّا) **şüphesiz ki biz,** kime? (اِلٰى رَبِّنَا) **ancak Rabbimiz**(in hesap yurdu olan âhiret)**e,** kimiz? (مُنْقَلِبُونَ) **dönücü kimseler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 50

50- (Secdeye kapandıklarında cennetteki makamlarını gören o büyücüler) **dediler ki:** "(Sen bu dediklerini yapacak olursan ne mutlu bize! Bunda bizim için) **hiçbir zarar yok.** (Zîrâ o takdirde) **şüphesiz ki biz ancak Rabbimiz**(in cennet ve rahmetin)**e dönücü kimseleriz!**

اِنَّا نَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا اَنْ كُنَّا اَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(اِنَّا) **Muhakkak biz,** ne yapıyoruz? (نَطْمَعُ) **umuyoruz,** neyi? (اَنْ يَغْفِرَ) **bağışlamasını,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** kim? (رَبُّنَا) **Rabbimiz,** neyi? (خَطَايَانَا) **hatâlarımızı,** niçin? (اَنْ كُنَّا) **olduk diye,** nedir olduk diye? (اَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ) (bu topluluk içerisinde) **îmân edenlerin ilki.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Muhakkak ki biz (bu topluluk içerisinde) **îmân edenlerin ilki olduk diye, Rabbimizin bizim için** (kâfirlik ve büyücülük gibi) **hatâlarımızı bağışlamasını ummaktayız."**

وَاَوْحَيْنَا اِلٰى مُوسٰى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادٖى اِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَاَوْحَيْنَا) **Biz de vahyettik,** kime? (اِلٰى مُوسٰى) **Mûsâ'ya,** ne diye? (اَنْ اَسْرِ) **yürüt diye,** kimi? (بِعِبَادٖى) **kullarımı,** (اِنَّكُمْ) **şüphesiz ki siz,** kimsiniz? (مُتَّبَعُونَ) **iyice tâkip olunacak kimseler**(siniz).

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Senelerce mûcizelerle hakka dâvet edilmelerine rağmen Firavun ve hânedânının azgınlıkları artarak ilerleyince) **Biz de Mûsâ'ya:** "(Sana îmân eden) **kullarımı geceleyin yürüt**(üp Mısır'dan çıkar)!

Şüphesiz ki siz (Firavun ve orduları tarafından) **iyice tâkip edilecek kimselersiniz" diye vahyettik.**

فَاَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِى الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(فَاَرْسَلَ) **Hemen gönderdi,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** nerede? (فِى الْمَدَائِنِ) **şehirlerin içerisinde**(ki her yere), kimi? (حَاشِرِينَ) **toplayıcı kişileri.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın, yüz binlerce ümmetiyle birlikte Mısır'ı terk ettiğini haber alan) **Firavun da hemen şehirler içerisinde**(ki her yere takviye kuvvet) **toplayıcı kişileri gönderdi.**

اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَليلُونَۙ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(Firavun büyük bir öfkeyle şöyle diyordu:) (اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ) **şüphesiz ki işte şunlar,** kimdirler? (لَشِرْذِمَةٌ) **birtakım sefil kimselerdir,** öyle sefil kimseler ki, (قَليلُونَ) **kendileri**(nin sayıları) **çok az olan.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Firavun büyük bir öfkeyle şöyle diyordu:) **"Şüphesiz ki işte bunlar; elbette kendileri**(nin sayıları) **çok az olan olan bir takım sefil** (düşük ve bayağı) **kimselerdir.**

وَاِنَّهُمْ لَنَا لَغَٓائِظُونَۙ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(وَاِنَّهُمْ) **Ve gerçekten onlar,** kimi? (لَنَا) **özellikle bizi,** kimdirler? (لَغَٓائِظُونَ) **elbette kızdıran kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Gerçekten de onlar (izin almadan kaçarak, bir de yanlarında bulunan değerli eşyâmızı çalarak) **elbette özellikle bizi kızdıran kimselerdir.**

وَاِنَّا لَجَميعٌ حَاذِرُونَۜ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(وَاِنَّا) **Şüphesiz biz de,** kimiz? (لَجَميعٌ) **elbette bir toplum**(uz)**,** öyle toplum ki, (حَاذِرُونَ) **sakın**(ma tedbirleri al)**an kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Ama şüphesiz ki biz elbette sakın(ma tedbirleri al)**an** (uyanık ve silahlı) **bir toplumuz."**

فَاَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍۙ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(فَاَخْرَجْنَا) **Nihâyet Biz çıkardık,** kimi? (هُمْ) **o** (Firavu)**n** (ve adam)**ları**(nı), nereden? (مِنْ جَنَّاتٍ) **nice kıymetli bahçelerden,** daha? (وَعُيُونٍ) **ve çok değerli gözelerden.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Netîcede Biz onları (Nil kenarında bulunan) **nice kıymetli bahçelerden ve çok değerli gözelerden** (kendi istekleriyle ayırıp) **çıkardık.**

وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍۙ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

Onları daha nerelerden çıkardık? (وَكُنُوزٍ) **ve nice hazînelerden,** daha? (وَمَقَامٍ) **ve makamlardan,** öyle makamlar ki, (كَرِيمٍ) **çok kıymetli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Nice (altın ve gümüş) **hazîneler**(in)**den ve çok kıymetli makamlardan da!**

كَذٰلِكَۜ وَاَوْرَثْنَاهَا بَنٖٓي اِسْرَٓاءٖيلَۜ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana** (onların hâli) **böylecedir,** bu terkîb mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (اَلْاَمْرُ كَذٰلِكَ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* daha ne yaptık? (وَاَوْرَثْنَا) **ve Biz mîrasçı kıldık,** neye? (هَا) **onlar**(ın malların)**a,** kimi? (بَنٖٓي اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâîloğullarını.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Habîbim!) **İşte sana!** (Durum) **böylecedir! Ayrıca Biz** (Firavun ve ordusunu boğduktan sonra) **onlar**(ın malların)**a** (güzel yurtlarına ve tüm hazînelerine) **İsrâîloğullarını mîrasçı kıldık.**

فَاَتْبَعُوهُمْ مُشْرِقٖينَ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(فَاَتْبَعُو) **Sonra** (Firavun ve ordusu) **yetiştiler,** kime? (هُمْ) **onlara,** yâni **Mûsâ'ya ve kavmine,** Firavun ve ordusu ne oldukları hâlde? (مُشْرِقٖينَ) **güneşin doğuş vaktine girici oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Derken (Firavun ve ordusu) **güneşin doğuş vaktine girmişlerken onlara yetiştiler.**

فَلَمَّا تَرَٓاءَ الْجَمْعَانِ قَالَ اَصْحَابُ مُوسٰٓى اِنَّا لَمُدْرَكُونَۚ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(فَلَمَّا تَرَٓاءَ) **Artık ne zaman ki birbirini gördü,** kim? (اَلْجَمْعَانِ) **o iki topluluk,** (قَالَ) **dedi,** kim? (اَصْحَابُ مُوسٰٓى) **Mûsâ'nın arkadaşları,** neyi dediler? (اِنَّا) **şüphesiz ki biz,** (لَمُدْرَكُونَ) **elbette** (düşmanlar tarafından) **yetişilmiş** (ve yakalanmış) **kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Artık o iki topluluk (iyice yaklaşarak) **birbirini görünce Mûsâ'nın arkadaşları:** "(Önümüz deniz, arkamız düşman!) **Şüphesiz ki biz elbette** (düşmanlar tarafından) **yetişilmiş** (ve yakalanmış) **kimseleriz" dedi**(ler).

قَالَ كَلَّاۚ اِنَّ مَعِىَ رَبّ۪ى سَيَهْد۪ينِ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(قَالَ) **O** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (كَلَّا) **hayır** (aslâ bizi yakalayamazlar), (اِنَّ مَعِىَ) **zîrâ şüphesiz benimle berâberdir,** bu makam ta'lîl içindir, kim? (رَبّ۪ى) **Rabbim,** (سَيَهْد۪ى) **O çok yakında yol gösterecek,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ise Allâh'ın vaadine güvenerek): **"Hayır!** (Aslâ bizi yakalayamazlar! Allâh hakkında kötü düşünmeyi bırakın!) **Şüphesiz Rabbim**(in koruması ve yardımı) **benimle berâberdir, O** (kurtuluşumuz için) **çok yakında bana yol gösterecektir" dedi.**

فَاَوْحَيْنَٓا اِلٰى مُوسٰٓى اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَۜ فَانْفَلَقَ
فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظ۪يمِۚ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(فَاَوْحَيْنَٓا) **Hemen Biz vahyettik,** kime? (اِلٰى مُوسٰٓى) **Mûsâ'ya,** ne diye? (اَنِ اضْرِبْ) **vur diye,** ne ile? (بِعَصَاكَ) **asân ile,** nereye? (اَلْبَحْرَ) **o** (Kızıl)**denize,** *(el-Âlûsî)* (فَانْفَلَقَ) **derhal yarıldı,** (فَكَانَ) **sonunda oluverdi,** ne? (كُلُّ فِرْقٍ) **her bir parça,** ne gibi? (كَالطَّوْدِ) **bir dağ gibi,** öyle dağ ki, (اَلْعَظ۪يمِ) **büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- Hemen Biz Mûsâ'ya: "Asân ile o (Kızıl)**denize vur" diye vahyettik. Böylece** (o bu emri uyguladığı anda) **o** (deniz) **derhal yarıl**(arak on iki yol hâlini al)**dı da sonunda her bir parça büyük bir dağ gibi** (sâbit) **oluverdi.**

وَاَزْلَفْنَا ثَمَّ الْاٰخَرِينَۚ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(وَاَزْلَفْنَا) **Derken** (müminlere) **yaklaştırdık,** nerede? (ثَمَّ) **orada,** kimi? (اَلْاٰخَرِينَ) **en geri kalıcıları,** yâni onlara nispetle sonra gelen Firavun ve ordusunu, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdîldir.

Meâl-i Şerîf - 64

64- Derken ötekileri orada (müminlere) **yaklaştırdık.**

وَاَنْجَيْنَا مُوسٰى وَمَنْ مَعَهُۥٓ اَجْمَعِينَۚ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(وَاَنْجَيْنَا) **Ve kurtardık,** kimi? (مُوسٰى) **Mûsâ'yı,** daha? (وَمَنْ) **o kimseleri de ki,** kimle berâberdir? (مَعَهُ) **onunla berâber,** ne oldukları hâlde? (اَجْمَعِينَ) **hep birlikte olanlar hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- Böylece Mûsâ'yı ve berâberinde bulunan kimseleri (ayakları bile ıslanmadan) **hep birliktelerken kurtardık.**

ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِينَۜ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(ثُمَّ اَغْرَقْنَا) **Sonra suyla boğduk,** kimi? (اَلْاٰخَرِينَ) **en geri kalıcıları,** yâni diğerlerini.

Meâl-i Şerîf - 66

66- (Onlar denizden çıktıktan) **sonra diğerlerini**(n üzerlerine denizi kapatarak onları) **suyla boğduk.**

اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَةًۜ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنٖينَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **İşte sana muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** (وَمَا كَانَ) **ama olmadı,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların çoğu,** nedir olmadı? (مُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- (Habîbim!) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (anlatıla)**nda,** (Allâh-u Te'âlâ'nın üstün gücüne dâir) **elbette pek büyük bir âyet** (ve alâmet) **vardır. Ama onların çoğu îmân edici kimseler olmamıştır.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; Firavun'un kavminden ancak eşi Âsiye, hânedân mensuplarından gizlice îmân eden Hızkîl ve Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın kabrini gösteren Meryem binti Nâmûsâ isimli bir nene, bir de Kıptîlerden olduğu söylenen bâzı büyücüler îmân etmiştir. *(es-Sa'lebî, el-Kirmânî, el-Âlûsî)*

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz Senin Rabbin,** (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Yine de şüphesiz senin Rabbin, elbette (düşmanlarından intikam almaya son derece güçlü olan) **Azîz de,** (dostlarına çok acıdığı için yardımına mazhar kılan) **Rahîm de ancak O'dur.**

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ اِبْرٰهِيمَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(وَاتْلُ) (Habîbim) **ve art arda oku,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** neyi? (نَبَاَ اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'in önemli haberini.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Habîbim!) **Onlara İbrâhîm'in önemli haberini de art arda oku.**

اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

Ondan bedel ne zamandaki haberini oku? (اِذْ قَالَ) **dediği zamandaki,** kime? (لِاَبِيهِ) **babasına,** daha? (وَقَوْمِهِ) **ve kavmine,** neyi dediği? (مَا) **ne şeylere,** (تَعْبُدُونَ) **tapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- (Habîbim!) **O zamandaki** (haberi)**ni** (oku) **ki; o** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*), **babasına ve kavmine: "**(Allâh'ı bırakıp da) **ne şeylere tapmaktasınız?" demişti.**

قَالُوا نَعْبُدُ اَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (نَعْبُدُ) **tapıyoruz,** neye? (اَصْنَامًا) **birtakım putlara,** (فَنَظَلُّ) **işte devam ediyoruz,** neye? (لَهَا) **özellikle onlara,** nedir olmaya? (عَاكِفِينَ) **ibâdette sebât eden kimseler olmaya.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Onlar: "Biz birtakım putlara tapmaktayız ve özellikle onlara ibâdette sebât eden (ve sabah-akşam etraflarında tavâf eden) **kimseler olmaya devâm ediyoruz" dediler.**

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ اِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(قَالَ) **O** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (هَلْ يَسْمَعُونَ) **duyabiliyorlar mı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne zaman? (اِذْ تَدْعُونَ) **yalvardığınız zaman.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- O (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "**(Peki, o putlara) **yalvardığınız zaman sizi duyabiliyorlar mı?!**

اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ اَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

Daha ne yapabiliyorlar mı? (اَوْ يَنْفَعُونَ) **yâhut fayda verebiliyorlar mı,** kime? (كُمْ) **size,** daha? (اَوْ يَضُرُّونَ) **ya da zarar verebiliyorlar mı.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Yâhut (taptığınızda) **size fayda verebiliyorlar mı ya da** (onlara tapmazsanız size) **zarar verebiliyorlar mı?"**

قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (بَلْ وَجَدْنَا) **doğrusu biz bulduk,** kimi? (اٰبَاءَنَا) **babalarımızı,** (كَذٰلِكَ) **işte sana bunun gibi,** bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri şu şekildedir: (يَفْعَلُونَ فِعْلاً مِثْلَ فِعْلِنَا) "Bizim yaptığımız bir iş gibi", ne yapıyorlardı? (يَفْعَلُونَ) (putlara ibâdet) **yapıyorlar**(dı).

Meâl-i Şerîf - 74

74- Onlar: "(Ey İbrâhîm!) **İşte sana! Doğrusu biz babalarımızı böylece** (putlara ibâdet) **yapıyorlarken bulduk" dediler.**

قَالَ اَفَرَاَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَۙ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(قَالَ) **O** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (اَفَرَاَيْتُمْ) **şimdi** (söyleyin bakalım) **gördünüz mü,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْبُدُونَ) **tapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Şimdi siz** (söyleyin bakalım) **gördünüz mü o şeyleri ki;** (onlara) **tapar olmuştunuz?**

اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُ۬كُمُ الْاَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

Kim? (اَنْتُمْ) **siz,** daha? (وَاٰبَاؤُ۬كُمْ) **ve babalarınız,** öyle babalarınız ki, (اَلْاَقْدَمُونَ) **en önce olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Siz ve en önceki babalarınız (onlara tapıyordunuz).

فَاِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي اِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَۙ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(فَاِنَّهُمْ) **İşte şüphesiz ki onlar,** nedir? (عَدُوٌّ) (âhirette) **birer düşman** (olacak)**dır,** kim için? (لِي) **benim için,** (اِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ) **lâkin âlemlerin Rabbi müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- İşte şüphesiz ki (şimdi ben o putlara tapacak olsam) **onlar** (âhirette) **benim için birer düşman** (olacaklar)**dır; lâkin bütün âlemlerin Rabbi müstesnâ** (çünkü O benim gerçek dostumdur).

اَلَّذ۪ي خَلَقَن۪ي فَهُوَ يَهْد۪ينِۙ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(اَلَّـذ۪ى) **Öyle Zât ki,** ne yaptı? (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (نـ۪ى) **beni,** (فَهُـوَ) **artık O,** ne yapar? (يَهْد۪ى) **hidâyet eder,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- O Zât ki; beni yaratmıştır, artık O (yarattığı her şeye kendisine yarayan şeyleri gösterdiği gibi) **beni** (de din ve dünyâ menfaatlerine) **hidâyet etmektedir.**

وَالَّذ۪ي هُوَ يُطْعِمُن۪ي وَيَسْق۪ينِۙ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(وَالَّذ۪ى) **Yine öyle Zât ki,** (هُوَ) **ancak O,** ne yapıyor? (يُطْعِمُ) **yediriyor,** kimi? (ن۪ى) **beni,** daha ne yapıyor? (وَيَسْق۪ى) **ve su içiriyor,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Yine öyle bir Zât ki; ancak O beni yediriyor ve bana su içiriyor.

وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْف۪ينِۖ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَاِذَا مَرِضْتُ) **Ve hasta olduğum zaman,** (فَهُوَ) **ancak O,** ne yapıyor? (يَشْف۪ى) **şifâ veriyor,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Hastalandığım zamanda ise ancak O bana şifâ (sıhhat ve âfiyet) **veriyor.**

وَالَّذ۪ي يُم۪يتُن۪ي ثُمَّ يُحْي۪ينِۙ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(وَالَّذ۪ى) **Yine öyle Zât ki,** ne yapacak? (يُم۪يتُ) **öldürecektir,** kimi? (ن۪ى) **beni,** (ثُمَّ يُحْي۪ى) **sonra diriltecektir,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Yine öyle Zât ki; beni (dünyâda) **öldürecektir, sonra beni** (âhirette) **diriltecektir.**

وَالَّذٖٓى اَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لٖى خَطٖيٓـَٔتٖى يَوْمَ الدّٖينِؕ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(وَالَّذٖٓى) **Yine öyle Zât ki,** (اَطْمَعُ) **umuyorum,** neyi? (اَنْ يَغْفِرَ) **bağışlamasını,** kim için? (لٖى) **benim için,** neyi? (خَطٖيٓـَٔتٖى) **hatâmı,** ne zaman? (يَوْمَ الدّٖينِ) **cezâ gününde.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- Yine öyle Zât ki; (evlâ olanı terk etme gibi yapabileceğim herhangi bir) **hatâmı cezâ gününde benim için bağışlayacağını umuyorum.**

رَبِّ هَبْ لٖى حُكْمًا وَاَلْحِقْنٖى بِالصَّالِحٖينَۙ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(رَبِّ) **Ey Rabbim,** (هَبْ) **hibe et,** yâni bağışta bulun, kim için? (لٖى) **benim için,** neyi? (حُكْمًا) **üstün bir hükmü** (hikmetli ilimleri), daha? (وَاَلْحِقْ) **ve ilhâk et,** yâni kat, kimi? (نٖى) **beni,** kimlere? (بِالصَّالِحٖينَ) **sâlih kimseler** (zümresin)**e.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* Allâh-u Te'âlâ'nın kendisine lutfettiği üstün nîmetleri, müşrik olan kavmine anlattıktan sonra daha ziyâdesine kavuşma hevesiyle Rabbine duâya başlayarak dedi ki:)

Ey Rabbim! Bana (ilim ve amelde kemâl kazandıracak) **yüce bir hüküm** (ve hikmetli ilimler) **bağışta bulun** (ki Senin halîfeliğine de, halkı yönetmeye de ehil olabileyim) **ve Sen beni** (büyük-küçük tüm günahlardan korunarak iyi hâlleri bozulmayan) **sâlih kimseler** (zümresin)**e ilhâk et.**

وَاجْعَلْ لٖى لِسَانَ صِدْقٍ فِى الْاٰخِرٖينَۙ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

Ey Rabbim! Daha ne yap? (وَاجْعَلْ) **ve yarat,** kim için? (لٖى) **benim için,** neyi? (لِسَانَ صِدْقٍ) **dosdoğru bir** (konuşma ve övgü) **dili**(ni), nerede? (فِى الْاٰخِرٖينَ) **sonraki** (ümmet)**ler içinde.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- Ayrıca Sen sonraki (ümmet)**ler içinde benim için** (övgülerde bulunacak) **dosdoğru dil**(ler) **de yarat** (ki onların medh-ü senâsının ve duâlarının güzel netîcesini âhirette görebileyim).

وَاجْعَلْنٖى مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعٖيمِۙ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

Ey Rabbim! Daha ne yap? (وَاجْعَلْ) **ve yap,** kimi? (نٖى) **beni,** kimlerden? (مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعٖيمِ) (nîmetlerle dolu) **Na'îm cennetinin mîrasçılarından.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- Ayrıca Sen beni (nîmetlerle dolu) **Na'îm cennetinin mîrasçılarından yap.**

وَاغْفِرْ لِاَبٖىٓ اِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّٓالّٖينَۙ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(وَاغْفِرْ) **Ve** (günahını) **mağfirette bulun,** kim için? (لِاَبٖى) **babam için,** (اِنَّهُ) **çünkü gerçekten o,** (كَانَ) **olmuştur,** kimlerden? (مِنَ الضَّٓالّٖينَ) (doğru yoldan) **sapan kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- Babam(ı da îmâna hidâyet ederek onun) **için de mağfirette bulun. Çünkü gerçekten o,** (doğru yolu şaşırıp) **sapan** (kâfir) **kimselerden olmuştur.**

Burada geçen İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın "Babası" tâbirinden "Amcası"nın kastedildiği hakkındaki mâlûmât için bu eserin 2. cildinin 173 ve 174. *(En'âm Sûresi:74)* sahîfelerine bakınız.

وَلَا تُخْزِنٖى يَوْمَ يُبْعَثُونَۙ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

Ey Rabbim! Daha ne yap? (وَلَا تُخْزِ) **ve zelil etme** (alçak düşürme), kimi? (نٖى) **beni,** ne zaman? (يَوْمَ يُبْعَثُونَ) (insanların) **diriltilecekleri gün.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- Bir de o (insa)**nların diriltilecekleri gün beni** (diğerlerinden aşağı mertebeye koyarak) **alçak duruma düşürme.**

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَۙ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

Ondan bedel? (يَوْمَ لَا يَنْفَعُ) **fayda vermeyeceği gün,** ne? (مَالٌ) **hiçbir mal,** daha ne faydalı olmaz? (وَلَا بَنُونَ) **oğullar da** (faydalı) **olmaz.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- (Hayra harcansa da) **hiçbir malın fayda vermeyeceği,** (şefâat edebilecek mertebede olsa bile) **oğulların da** (hiçbir kimseye faydalı) **olmayacağı günde** (beni utandırma).

اِلَّا مَنْ اَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَل۪يمٍۜ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(اِلَّا مَنْ) **Lâkin o kimse**(ye fayda vermesi) **müstesnâ ki,** (اَتَى) **geldi,** kime? (اللّٰهَ) **Allâh**(ın hesap yurdun)**a,** ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِقَلْبٍ) **bir kalp ile,** öyle kalp ki, (سَل۪يمٍ) (kâfirlik ve münâfıklıktan kurtulup) **selâmette olucu.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- Lâkin o kimse(nin malının ve çocuklarının fayda vermesi) **müstesnâ**(dır) **ki** (kâfirlik ve münâfıklık gibi mânevî hastalıklardan tamâmen kurtulmuş olan) **selîm bir kalple Allâh**(ın hesap yurdun)**a gelmiştir."**

وَاُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّق۪ينَۙ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(وَاُزْلِفَتِ) **Böylece yaklaştırıldı,** ne? (اَلْجَنَّةُ) **cennet,** kim için? (لِلْمُتَّق۪ينَ) **takvâ sâhipleri için.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- (İşte) **böylece** (mahşer günü çabuk sevinsinler diye) **cennet o takvâ sâhipleri için** (rahatça görebilecekleri şekilde) **yaklaştırılmıştır.**

وَبُرِّزَتِ الْجَح۪يمُ لِلْغَاو۪ينَۙ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(وَبُرِّزَتْ) **Ve açığa çıkarılmıştır,** ne? (اَلْجَح۪يمُ) **şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateş**(i), kim için? (لِلْغَاو۪ينَ) **o** (kâfir ve) **azgın kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- Şiddetle tutuşturulmuş o (cehennem) **ateş**(i) **de o** (kâfir ve) **azgın kimseler için** (alevi kendilerine değecekmişçesine) **açığa çıkarılmıştır.**

وَقِيلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَۙ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(وَقِيلَ) **Ve denildi,** burada "Denilecek" buyrulacak yerde mâzî sîğasıyla "Denildi" buyrularak bu işin kesinlikle gerçekleşeceğine işâret edildi, kime? (لَهُمْ) **onlara,** ne denilecek? (اَيْنَ مَا) **nerede o şeyler ki,** (كُنْتُمْ) (dünyâdayken) **olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تَعْبُدُونَ) **ibâdet ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- (O zaman) **onlara denildi ki: "Nerede** (dünyâdayken) **tapar olduğunuz o şeyler?!**

مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ اَوْ يَنْتَصِرُونَۜ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

Kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka olduğu hâlde** (onlara tapıyordunuz), (هَلْ يَنْصُرُونَ) (şimdi) **yardım edebiliyorlar mı,** kime? (كُمْ) **size,** (اَوْ يَنْتَصِرُونَ) **ya da kendilerine yardım edebiliyorlar mı.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- Allâh(ı bırakıp da O'n)**dan başka** (taptıklarınız nerede?)**!** (Peki şimdi düştüğünüz azaptan kurtulmanız için) **size yardım edebiliyorlar mı?! Ya da kendilerine** (olsun) **yardım edebiliyorlar mı?!"**

فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُنَۙ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(فَكُبْكِبُوا) **Nihâyet o** (tapıla)**nlar yüz üstü atıldılar,** neyin içerisine? (فِيهَا) (cehenneme sevkedilerek) **onun içerisine,** (هُمْ) **onlar,** daha? (وَالْغَاوُنَ) **ve** (onlara tapan) **o azgınlar.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- Nihâyet o (tapınıla)**n** (put)**lar da,** (onlara tapan) **o azgınlar da** (cehenneme sevkedilerek) **onun içerisine yüzüstü atıl**(ıp netîcede onun dibini boyla)**dılar.**

وَجُنُودُ اِبْلِيسَ اَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

O cehenneme daha kim atılmıştır? (وَجُنُودُ اِبْلِيسَ) **İblîs'in orduları da,** (اَجْمَعُونَ) **hep birlikte olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 95

95- Kendileri hep birlikte olan İblîs'in (zürriyeti de, insan ve cinlerden ona itâat eden) **orduları da!**

قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(قَالُوا) **O** (tapanlar ve o)**nlar**(ın taptıkları) **dediler,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nerede? (فِيهَا) **onun içerisinde,** yâni cehennemde, ne yapıyorlar? (يَخْتَصِمُونَ) **çekişiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- O (tapanlar ve o)**nlar**(ın taptıkları cehenneme girdikten sonra) **onun içerisinde birbirleriyle çekişirlerken dediler ki:**

تَاللّٰهِ اِنْ كُنَّا لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

Neyi dediler? (تَاللّٰهِ) **Allâh'a yemîn olsun ki,** (اِنْ كُنَّا) **gerçekten biz olduk,** burada (اِنْ) harfi (اِنَّ)den muhaffefe olup önünde ismi olarak şân zamîri mahzûftur ki buna göre mânâ şu şekildedir: "Şüphesiz şânına önem verilmesi gereken hüküm şudur ki biz olmuştuk", nerede? (لَفِى ضَلَالٍ) **elbette büyük bir sapıklık içinde,** öyle sapıklık ki, (مُبِينٍ) (yanlışlığı) **çok açık olan.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- "Allâh'a yemin olsun ki; gerçekten biz elbette (yanlışlığı) **çok açık olan bir sapıklık içinde olmuşuz.**

اِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

Ne zaman apaçık bir sapıklık içerisinde olmuştuk? (اِذْ نُسَوِّى) **bir zaman ki denk tutuyorduk,** kimi? (كُمْ) (ey putlar) **sizi,** kime denk tuttuğumuz zaman? (بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) **bütün âlemlerin Rabbine.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- Bir zamanda (gerçekten sapıklık içindeymişiz) **ki sizi**(n gibi âciz putları) **bütün âlemlerin Rabbine denk tutuyormuşuz.**

وَمَٓا اَضَلَّنَٓا اِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(وَمَٓا اَضَلَّ) **Ama saptırmadı,** kimi? (نَٓا) **bizi,** (اِلَّا الْمُجْرِمُونَ) **ancak** (İblîs ve ona uyarak en büyük cürmü işleyen) **o mücrimler.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- Ama bizi ancak (İblîs ve ona uyarak en büyük cürmü ve suçu işleyen) **o** (lider konumundaki) **mücrimler saptırmıştır.**

فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَۙ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(فَمَا لَنَا) **Artık bizim için yoktur,** kimlerden hiçbiri? (مِنْ شَافِعِينَ) **şefâatçilerden hiçbiri.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- Artık bizim için şefâatçi (olacak peygamber ve melek)**lerden hiçbir kimse yoktur.**

وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

Daha ne yoktur? (وَلَا صَدِيقٍ) **bir dost da yoktur,** öyle dost ki, (حَمِيمٍ) **yakın olucu.** Bu kelimenin fiili olan (حَمَّ) "Yakın oldu" mânâsına gelmektedir.

Meâl-i Şerîf - 101

101- (Derdimize çâre olacak) **yakın bir dost bile yoktur.**

فَلَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(فَلَوْ اَنَّ لَنَا) **Şimdi gerçekten bizim için olsaydı,** ne? (كَرَّةً) (dünyâya tekrar) **bir dönüş,** (فَنَكُونَ) **hemen biz olaydık,** kimlerden? (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- Şimdi keşke gerçekten bizim için (dünyâya tekrar) **bir dönüş olsaydı da hemen biz îmân eden kimselerden olaydık."**

اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَةًۜ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنٖينَ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **İşte sana muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** (وَمَا كَانَ) **ama olmadı,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların çoğu,** nedir olmadı? (مُؤْمِنٖينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 103

103- (Habîbim!) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın kıssası)**nda, elbette çok büyük bir âyet** (ve ibret) **vardır. Ama onların çoğu** (ona) **îmân eden kimseler olmamıştır.**

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزٖيزُ الرَّحٖيمُ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz Senin Rabbin,** (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (اَلْعَزٖيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحٖيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 104

104- Yine de şüphesiz senin Rabbin, elbette (inkârcılardan intikam alacak olan) **Azîz de,** (kalb-i selîm sâhiplerine çok acıyan) **Rahîm de ancak O'dur.**

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلٖينَ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(كَذَّبَتْ) **Yalanladı,** kim? (قَوْمُ نُوحٍ) **Nûh'un kavmi,** kimi? (اَلْمُرْسَلٖينَ) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tümünü.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- Nûh'un kavmi (onu inkâr etmekle aslında insanları uyarmak için) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tümünü yalanlamıştı.**

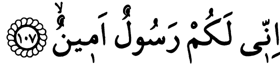
اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ نُوحٌ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

Ne zaman yalanlamıştı? (اِذْ قَالَ) **dediği zaman,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (اَخُوهُمْ) (soy bakımından) **kardeşleri,** ondan bedel? (نُوحٌ) **Nûh,** neyi demişti? (اَلَا تَتَّقُونَ) (Allâh'a ortak koşmaktan) **hiç sakınmayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Bir zamanda (onu yalanlamışlardı) **ki** (soy bakımından) **kardeşleri** (olan) **Nûh onlara demişti ki:** "(Allâh'a ortak koşmaktan) **hiç sakınmayacak mısınız?!**

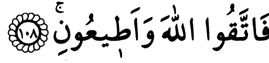

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(اِنّى) **Şüphesiz ben,** kim için? (لَكُمْ) **özellikle sizin için,** neyim? (رَسُولٌ) **bir rasûlüm,** öyle rasûl ki, (اَمِينٌ) (sözlerine) **çok güvenilen.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- Şüphesiz ben özellikle sizin için (Allâh tarafından gönderilmiş olan ve sözlerine) **çok güvenilen bir rasûlüm!**

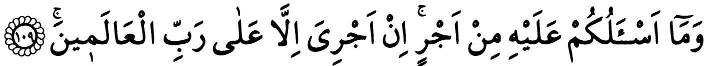

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(فَاتَّقُوا) **Artık hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(a isyan)**dan,** daha ne yapın? (وَاَطِيعُو) **ve itâat edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- Artık Allâh(a isyan)**dan hakkıyla sakının ve** (emretmiş olduğu tevhîd inancında da, ibâdetler husûsunda da) **bana itâat edin.**

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(وَمَا اَسْـَٔلُ) **Zâten ben istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **bu** (teblîğin ulaştırılması)**na karşı,** neyi istemiyorum? (مِنْ اَجْرٍ) **hiçbir ücreti,** (اِنْ اَجْرِىَ) **benim ecrim**(i vermek) **olmamıştır,** (اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âit** (olmuştur).

Meâl-i Şerîf - 109

109- Zâten bu (teblîğin ulaştırılması)**na karşı ben sizden hiçbir ücret istemiyorum, benim ecrim**(i vermek) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âittir.**

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِۜ ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(فَاتَّقُوا) **Öyleyse hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(a isyan)**dan,** daha ne yapın? (وَاَطِيعُو) **ve itâat edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- Öyleyse (beni inkâr husûsunda) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve** (tebliğ ettiğim konularda söz tutarak) **bana itâat edin."**

قَالُٓوا اَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْاَرْذَلُونَۜ ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(قَالُٓوا) **Dediler,** neyi dediler? (اَنُؤْمِنُ) **biz** (hiç) **îmân eder miyiz,** kime? (لَكَ) **sana,** (وَاتَّبَعَ) **hâlbuki iyice tâbi oldu,** kime? (كَ) **sana,** kim? (اَلْاَرْذَلُونَ) **en rezil kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- (Bunca te'kitli nasîhatlere rağmen hiç etkilenmeyen kavmi) **dediler ki:** "(Soy, mal ve meslek bakımından) **en rezil** (ve sefil) **kimseler sana iyice tâbi olmuş** (görünmektey)**ken biz sana îmân** (etmeyi kendimize münâsip kabûl) **eder miyiz?!"**

قَالَ وَمَا عِلْمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَۚ ﴿١١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 112

(قَالَ) (Nûh *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (وَمَا) **ve ne şey,** nedir? (عِلْمِي) **benim bildiğim şeydir,** ne ile ilgili? (بِمَا) **o şeylerle** (alâkalı) **ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 112

112- O (Nûh *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Onların sürekli yapar oldukları şeylerle ilgili** (ve sâhip oldukları iş ve sanatlarla, kalplerinde bulunan niyetlerle alâkalı) **benim bildiğim şey de nedir** (ki ben onların yaptıklarından mesûl olayım, zâten bu beni ne ilgilendirir?! Ben onlardan sâdece îmân talep etmekteyim!)

اِنْ حِسَابُهُمْ اِلَّا عَلٰى رَبّٖى لَوْ تَشْعُرُونَۚ ﴿١١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 113

(اِنْ حِسَابُهُمْ) **Onları hesâba çekmek** (kimseye âit) **olmamıştır,** (اِلَّا عَلٰى رَبّٖى) **ancak Rabbime âittir,** (لَوْ تَشْعُرُونَ) **eğer şuur sâhibi olsaydınız** (elbette fakir müminleri hakir görmemeniz gerektiğini bilirdiniz.) Burada (لَوْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki, takdîri (لَعَلِمْتُمْ ذٰلِكَ) şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 113

113- Onları hesâba çekmek ancak Rabbime âittir. (Zîrâ içlerine vâkıf olan sâdece O'dur.) **Eğer şuur sâhibi olsaydınız** (fakirlikleri yüzünden onları ayıplamamanız gerektiğini bilirdiniz, ama câhilliğinizden dolayı bilmediğiniz şeyleri söylüyorsunuz).

وَمَا اَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنٖينَۚ ﴿١١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 114

(وَمَا اَنَا) **Ama ben değilim,** nedir değilim? (بِطَارِدِ الْمُؤْمِنٖينَ) **aslâ müminleri kovacak biri.**

Meâl-i Şerîf - 114

114- Ama ben (sizi râzı edeceğim diye) **aslâ müminleri** (meclisimden) **kovacak biri değilim.**

اِنْ اَنَا اِلَّا نَذٖيرٌ مُبٖينٌۜ ﴿١١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 115

(اِنْ اَنَا) **Ben olmadım,** (اِلَّا نَذٖيرٌ) **ancak mühim bir uyarıcı,** öyle uyarıcı ki, (مُبٖينٌ) (dâvet ve teblîği) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 115

115- Ben ancak (fakir-zengin ayırmaksızın herkese gönderilmiş ve dâveti) **çok açık olan önemli bir uyarıcıyım!** (Artık açıkladığım doğru delillerle eğriyi doğruyu seçebilirsiniz!)"

قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومٖينَۜ ﴿١١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 116

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ) **andolsun ki; eğer vazgeçmezsen,** (يَا نُوحُ) **ey Nûh,** (لَتَكُونَنَّ) **yemin olsun ki, elbette olacaksın,** kimlerden? (مِنَ الْمَرْجُومِينَ) **taşlana**(rak öldürüle)**n kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 116

116- Dediler ki: "Ey Nûh! Andolsun ki; eğer (bu sözlerinden) **vazgeçmezsen, yemin olsun elbette taşlana**(rak öldürüle)**n kimselerden olacaksın."**

قَالَ رَبِّ اِنَّ قَوْمِى كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 117

(قَالَ) (Nûh *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِنَّ قَوْمِى) **şüphesiz benim kavmim,** (كَذَّبُو) **yalanladılar,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 117

117- (Nûh *(Aleyhisselâm)* yapacağı bedduânın haklı nedenini açıklamak üzere) **dedi ki: "Ey Rabbim! Şüphesiz kavmim beni yalanladılar.**

فَافْتَحْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِى وَمَنْ مَعِىَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 118

(فَافْتَحْ) **Artık Sen hüküm** (ve karar) **ver,** nerede? (بَيْنِى) **benim aramda,** daha? (وَبَيْنَهُمْ) **ve onlar arasında,** ne yapmakla? (فَتْحًا) **tam bir hüküm vermekle,** daha ne yap? (وَنَجِّ) **böylece kurtar,** kimi? (نِى) **beni,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseleri ki,** kimle berâberdir? (مَعِىَ) **benimle berâberdir,** onlar da kimlerden olduğu hâlde? (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) **müminlerden.**

Meâl-i Şerîf - 118

118- Artık benimle onlar arasında Sen tam bir hükümle (ve adâletle) **karar ver; böylece beni de, berâberimde bulunan müminleri de** (bunlardan) **kurtar."**

فَاَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 119

(فَاَنْجَيْنَا) **Biz hemen kurtardık,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseleri ki,** kimle berâberdirler? (مَعَهُ) **onunla berâberdirler,** onları nerede oldukları hâlde kurtardık? (فِى الْفُلْكِ) **o gemide,** öyle gemi ki, (الْمَشْحُونِ) (insanlar ve hayvanlarla) **doldurulmuş.**

Meâl-i Şerîf - 119

119- Biz de (onun bu duâsını kabûl ederek) **hemen onu ve berâberinde bulunan kimseleri o** (insanlar, hayvanlar ve onlara lâzım olan eşyâ ile) **doldurulmuş o gemi içerisinde kurtardık.**

ثُمَّ اَغْرَقْنَا بَعْدُ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 120

(ثُمَّ اَغْرَقْنَا) **Sonra suyla boğduk,** neden sonra? (بَعْدُ) **bundan sonra,** kimi? (اَلْبَاقِينَ) **artakalanları.**

Meâl-i Şerîf - 120

120- Sonra (müminleri kurtarmamızın) **ardından,** (kâfir olarak gemiden) **artakalanları**(n tümünü) **suyla boğduk.**

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 121

(اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **İşte sana muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** (وَمَا كَانَ) **ama olmadı,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların çoğu,** nedir olmadı? (مُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 121

121- (Habîbim!) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (Nûh *(Aleyhisselâm)*ın kıssası)**nda, elbette çok büyük bir âyet** (ve ibret) **vardır. Ama onların çoğu** (ona) **îmân eden kimseler olmamıştır.**

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 122

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz Senin Rabbin,** (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 122

122- Yine de şüphesiz senin Rabbin, elbette (inkârcılardan intikam alan) **Azîz de,** (müminlere çok acıyıp onları kurtaran) **Rahîm de ancak O'dur.**

كَذَّبَتْ عَادٌۨ الْمُرْسَلِينَۚ ﴿١٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 123

(كَذَّبَتْ) **Yalanlamıştı,** kim? (عَادٌ) **Âd** (kavmi), kimi? (اَلْمُرْسَلِينَ) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tümünü.**

Meâl-i Şerîf - 123

123- Âd (kavmi, rasüllerini inkâr etmekle aslında Allâh tarafından) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tümünü yalanlamıştı.**

اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ هُودٌ اَلَا تَتَّقُونَۚ ﴿١٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 124

Ne zaman yalanlamıştı? (اِذْ قَالَ) **dediği zaman,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (اَخُوهُمْ) (soy bakımından) **kardeşleri,** ondan bedel? (هُودٌ) **Hûd,** neyi demişti? (اَلَا تَتَّقُونَ) (Allâh'a ortak koşmaktan) **hiç sakınmayacak mısınız?!**

Meâl-i Şerîf - 124

124- Bir zamanda (onu yalanlamışlardı) **ki** (soy bakımından) **kardeşleri** (olan) **Hûd onlara demişti ki:** "(Allâh'a ortak koşmaktan) **hiç sakınmayacak mısınız?!**

اِنّ۪ي لَكُمْ رَسُولٌ اَم۪ينٌۙ ﴿١٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 125

(اِنّ۪ي) **Şüphesiz ben,** kim için? (لَكُمْ) **özellikle sizin için,** neyim? (رَسُولٌ) **bir rasûlüm,** öyle rasûl ki, (اَم۪ينٌ) (sözlerine) **çok güvenilen.**

Meâl-i Şerîf - 125

125- Şüphesiz ben özellikle sizin için (Allâh tarafından gönderilmiş olan ve sözlerine) **çok güvenilen bir rasûlüm!**

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَط۪يعُونِۚ ﴿١٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 126

(فَاتَّقُوا) **Artık hakkıyla sakının,** kimden? (اللّٰهَ) **Allâh**(a isyan)**dan,** daha ne yapın? (وَاَطِيعُو) **ve itâat edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 126

126- Artık Allâh(a isyan)**dan hakkıyla sakının ve** (emretmiş olduğu tevhîd inancında da, ibâdetler husûsunda da) **bana itâat edin.**

وَمَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍۚ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَم۪ينَۜ ﴿١٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 127

(وَمَٓا اَسْـَٔلُ) **Zâten ben istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **bu** (teblîğin ulaştırılması)**na karşı,** neyi istemiyorum? (مِنْ اَجْرٍ) **hiçbir ücreti,** (اِنْ اَجْرِيَ) **benim ecrim**(i vermek) **olmamıştır,** (اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَم۪ينَ) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âit** (olmuştur).

Meâl-i Şerîf - 127

127- Zâten bu (teblîğin ulaştırılması)**na karşı ben sizden hiçbir ücret istemiyorum, benim ecrim**(i vermek) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âittir.**

اَتَبْنُونَ بِكُلِّ ر۪يعٍ اٰيَةً تَعْبَثُونَۙ ﴿١٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 128

(اَتَبْنُونَ) **Yoksa siz binâ mı ediyorsunuz,** nerede? (بِكُلِّ ر۪يعٍ) **her yüksek bir yerde,** neyi? (اٰيَةً) **bir alâmet** (gibi olan görkemli evler)**i,** ne olduğunuz hâlde? (تَعْبَثُونَ) **eğleniyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 128

128- Yoksa siz (özellikle rasûlünüze gelen mümin ziyâretçilerle) **eğlen**(mek için bir araya gel)**enler hâlinde** (toplanıp gelip geçenlere hava atmak için) **her yüksek yerde bir alâmet** (gibi görkemli binâlar, kafesler, kuleler ve oyun yerleri) **mi binâ ediyorsunuz?!**

وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَۚ ﴿١٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 129

Daha ne yapıyor musunuz? (وَتَتَّخِذُونَ) **Ve yapıyor musunuz,** *(el-Âlûsî)* neleri? (مَصَانِعَ) **sarnıçları,** (لَعَلَّكُمْ) **sanki siz,** (تَخْلُدُونَ) (dünyâda) **ebedî kalacaksınız.**

Meâl-i Şerîf - 129

129- Bir de siz sanki (dünyâda) **ebedî kalacaksınız diye** (tonlarla su barındıracak) **sarnıçlar mı** ***/muhkem kaleler mi/*** **yapıyorsunuz?!**

وَاِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَۚ ﴿١٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 130

(وَاِذَا بَطَشْتُمْ) **Ve** (cezâ vereceğiniz kişileri) **şiddetle yakaladığınız zaman,** (بَطَشْتُمْ) **kuvvetle yakalıyorsunuz,** kimler olduğunuz hâlde? (جَبَّارِينَ) **zorba kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 130

130- Ayrıca (cezâlandırmak istediklerinizi) **şiddetle yakaladığınız zaman** (acımasızca ve öfkeyle dövüp öldüren) **zorba kimseler olarak kuvvetlice yakalıyorsunuz.**

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِۚ ﴿١٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 131

(فَاتَّقُوا) **Artık hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(a isyan)**dan,** daha ne yapın? (وَاَطِيعُو) **ve itâat edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 131

131- Artık Allâh(a isyan)**dan hakkıyla sakının ve** (emretmiş olduğu tevhîd inancında da, ibâdetler husûsunda da) **bana itâat edin.**

وَاتَّقُوا الَّذ۪ٓي اَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَۚ ﴿١٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 132

Daha ne yapın? (وَاتَّقُوا) **ve hakkıyla sakının,** kimden? (اَلَّذ۪ي) **O Zât**(a isyan)-**dan ki,** (اَمَدَّ) **yardım etti,** kime? (كُمْ) **size,** ne ile? (بِمَا) **o şeylerle ki,** (تَعْلَمُونَ) **biliyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 132

132- Yine siz O Zât(a isyan)**dan hakkıyla sakının ki bilmekte olduğunuz** (nîmet dolu bunca) **şeylerle O size yardım etmiştir.**

اَمَدَّكُمْ بِاَنْعَامٍ وَبَن۪ينَۙ ﴿١٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 133

(اَمَدَّ) **Yardım etmiştir,** kime? (كُمْ) **size,** ne ile? (بِاَنْعَامٍ) **birtakım davarlar** (bağışlamak) **ile,** daha? (وَبَنِينَ) **ve oğullar** (ihsân etmek sûreti) **ile.**

Meâl-i Şerîf - 133

133- O (Rabbiniz), **birtakım davarlar ve oğullar** (bağışlamak sûreti) **ile size yardımda bulunmuştur.**

وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍۚ ﴿١٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 134

Daha ne ile yardımda bulundu? (وَجَنَّاتٍ) **ve değerli birçok bağlarla,** daha? (وَعُيُونٍ) **ve birtakım gözelerle.**

Meâl-i Şerîf - 134

134- Çok değerli birçok bağlar ve gözeler (yaratmak sûreti) **ile de** (size iyilik etmiştir).

اِنّ۪ٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظ۪يمٍۜ ﴿١٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 135

(اِنّ۪ٓي) **Muhakkak ben,** (اَخَافُ) **endişelenmekteyim,** kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **size karşı,** neden? (عَذَابَ يَوْمٍ) **müthiş bir günün azâbından,** öyle gün ki, (عَظ۪يمٍ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 135

135- Muhakkak ben, (sözümü tutmamanız hâlinde, dünyâda ve âhirette karşılaşacağınız) **çok büyük bir günün azâbından size karşı endişelenmekteyim."**

قَالُوا سَوَٓاءٌ عَلَيْنَٓا اَوَعَظْتَ اَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظ۪ينَۙ ﴿١٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 136

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (سَوَٓاءٌ) **eşittir,** kime göre? (عَلَيْنَٓا) **bize göre,** ne? (اَوَعَظْتَ) **sen vaaz etmiş misin,** (اَمْ لَمْ تَكُنْ) **ya da olmamışsın,** kimlerden? (مِنَ الْوَاعِظ۪ينَ) **vaaz edenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 136

136- (Hûd *(Aleyhisselâm)*ın bunca nasîhatlerine rağmen kavmi) **dediler ki: "Sen** (bize) **vaaz**(u nasîhat) **etmiş misin ya da vaaz edenlerden olmamışsın, bize göre eşittir** (biz bildiğimizden vazgeçmeyiz)!"

اِنْ هٰذَٓا اِلَّا خُلُقُ الْاَوَّل۪ينَۙ ﴿١٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 137

(اِنْ هٰذَٓا) **İşte bu** (yaşadığımız hayat) **değildir,** (اِلَّا خُلُقُ الْاَوَّل۪ينَ) **ancak evvelkilerin âdetidir.**

Meâl-i Şerîf - 137

137- İşte bu (yaşadığımız hayat), **evvelkilerin âdetinden** (ve yaşantısından) **başka bir şey değildir** (eskiden beri insanlar böylece yaşayıp ölmektedir, dirilmek ve hesap diye bir şey yoktur).

وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّب۪ينَۚ ﴿١٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 138

(وَمَا نَحْنُ) **Ve biz değiliz,** kimler? (بِمُعَذَّب۪ينَ) **aslâ azap olunacak kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 138

138- Biz aslâ azâba uğratılacak kimseler de değiliz."

فَكَذَّبُوهُ فَاَهْلَكْنَاهُمْۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةًۜ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِن۪ينَ ﴿١٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 139

(فَكَذَّبُو) **Böylece yalanladılar,** kimi? (هُ) **onu,** (فَاَهْلَكْنَا) **bu sebeple Biz helâk ettik,** kimi? (هُمْ) **onları,** (اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ) **işte sana muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** (وَمَا كَانَ) **ama olmadı,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların çoğu,** nedir olmadı? (مُؤْمِن۪ينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 139

139- Böylece onu yalanladılar da bu sebeple Biz onları (büyük bir kasırgayla) **helâk ettik.**

(Habîbim) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (Hûd *(Aleyhisselâm)*ın kıssası)**nda, elbette çok büyük bir âyet** (ve ibret) **vardır. Ama onların çoğu** (ona) **îmân eden kimseler olmamıştır.**

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 140

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz Senin Rabbin,** (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 140

140- Yine de şüphesiz senin Rabbin, elbette (kâfirlerden intikam alan) **Azîz de,** (inananlara çok acıyıp onları kurtaran) **Rahîm de ancak O'dur.**

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 141

(كَذَّبَتْ) **Yalanlamıştı,** kim? (ثَمُودُ) **Semûd** (kavmi), kimi? (اَلْمُرْسَلِينَ) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tümünü.**

Meâl-i Şerîf - 141

141- Semûd (kavmi rasüllerini inkâr etmekle aslında insanları uyarmak için) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tamâmını yalanlamıştı.**

اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ صَالِحٌ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 142

Ne zaman yalanlamıştı? (اِذْ قَالَ) **dediği zaman,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (اَخُوهُمْ) (soy bakımından) **kardeşleri,** ondan bedel? (صَالِحٌ) **Sâlih,** ne demişti? (اَلَا تَتَّقُونَ) (Allâh'a ortak koşmaktan) **hiç sakınmayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 142

142- Bir zamanda (onu yalanlamışlardı) **ki** (soy bakımından) **kardeşleri** (olan) **Sâlih onlara demişti ki:** "(Allâh'a şirk koşmaktan) **hiç sakınmayacak mısınız?!**

اِنّ۪ي لَكُمْ رَسُولٌ اَم۪ينٌ ﴿١٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 143

(اِنّ۪ي) **Şüphesiz ben,** kim için? (لَكُمْ) **özellikle sizin için,** neyim? (رَسُولٌ) **bir rasûlüm,** öyle rasûl ki, (اَم۪ينٌ) (sözlerine) **çok güvenilen biri.**

Meâl-i Şerîf - 143

143- Şüphesiz ben özellikle sizin için (Allâh tarafından gönderilmiş olan ve sözlerine) **çok güvenilen bir rasûlüm.**

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِۚ ﴿١٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 144

(فَاتَّقُوا) **Artık hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(a isyan)**dan,** daha ne yapın? (وَاَطِيعُو) **ve itâat edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 144

144- Artık Allâh(a isyan)**dan hakkıyla sakının ve** (emretmiş olduğu tevhîd inancında da, ibâdetler husûsunda da) **bana itâat edin.**

وَمَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍۚ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَۚ ﴿١٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 145

(وَمَٓا اَسْـَٔلُ) **Zâten ben istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **bu** (teblîğin ulaştırılması)**na karşı,** neyi istemiyorum? (مِنْ اَجْرٍ) **hiçbir ücreti,** (اِنْ اَجْرِيَ) **benim ecrim**(i vermek) **olmamıştır,** (اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âit** (olmuştur).

Meâl-i Şerîf - 145

145- Zâten bu (teblîğin ulaştırılması)**na karşı ben sizden hiçbir ücret istemiyorum, benim ecrim**(i vermek) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âittir.**

اَتُتْرَكُونَ فِي مَا هٰهُنَٓا اٰمِنِينَۙ ﴿١٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 146

(اَتُتْرَكُونَ) **Bırakılacak mısınız,** nerede? (فِي مَا) (nîmetlerden) **o şeyler içinde,** nerede bırakılacak mısınız? (هٰهُنَٓا) **işte burada** (yaşadığınız yerlerde), ne olduğunuz hâlde? (اٰمِنِينَ) **emîn kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 146

146- Siz işte burada o (nîmet dolu) **şeyler içerisinde** (inkârınız sebebiyle başınıza gelecek azaplardan kendini güvende hisseden) **emîn kimseler olarak bırakılacak mısınız** (sanıyorsunuz)**?!**

فِى جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 147

O yerlerden bedel nerede bırakılacağınızı mı sanıyorsunuz? (فِى جَنَّاتٍ) **değerli bahçeler içerisinde,** daha? (وَعُيُونٍ) **ve gözeler** (ve pınarlar).

Meâl-i Şerîf - 147

147- Değerli (bağlar) **bahçeler** (ile sürekli akan pınarlar) **ve gözeler içerisinde!**

وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 148

Daha ne içerisinde? (وَزُرُوعٍ) **ve bol ekinler içerisinde,** daha? (وَنَخْلٍ) **ve sık hurmalıklar içerisinde,** öyle hurmalıklar ki, (طَلْعُهَا) **tomurcukları,** nedir? (هَضِيمٌ) (çokluğundan dolayı birbirine girip) **kırılmıştır,** bu isim "Kırdı" mânâsına gelen (هَضَمَ) fiilinden sıfat-ı müşebbehedir ki buraya fa'îl bima'nâ mef'ûle göre mânâ verilmiştir. *(et-Teysîr, el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 148

148- Bol ekinler ve (çokluğundan dolayı) **tomurcukları** (birbirine girip) **kırılmış** (ve ürünleri birbirini eksiltecek derecede bol olan) **sık hurmalıklar içerisinde!**

وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ ﴿١٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 149

(وَتَنْحِتُونَ) **Ve yontuyorsunuz,** nereden? (مِنَ الْجِبَالِ) **dağlardan,** neyi? (بُيُوتًا) **birtakım evleri,** ne olduğunuz hâlde? (فَارِهِينَ) **kibirli şımarıklar olarak.**

Meâl-i Şerîf - 149

149- Bir de siz, kibirli şımarıklar olarak dağlardan birtakım evleri yontu(p yapı)**yorsunuz.**

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 150

(فَاتَّقُوا) **Artık hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(a isyan)**dan,** daha ne yapın? (وَاَطِيعُو) **ve itâat edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 150

150- Artık Allâh(a isyan)**dan hakkıyla sakının ve** (emretmiş olduğu tevhîd inancında da, ibâdetler husûsunda da) **bana itâat edin.**

وَلَا تُطِيعُوا اَمْرَ الْمُسْرِفِينَۙ ﴿١٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 151

Daha ne yapın? (وَلَا تُطِيعُوا) **ve itâat etmeyin,** neye? (اَمْرَ الْمُسْرِفِينَ) (haddi aşan) **israfçıların emrine.**

Meâl-i Şerîf - 151

151- Ayrıca siz o (kâfirlik ve sapıklıkta haddi aşan dokuz kabîleye mensup) **israfçıların emrine itâat etmeyin.**

اَلَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 152

(اَلَّذِينَ) **Öyle kimseler ki,** (يُفْسِدُونَ) **bozgunculuk yapıyorlar,** nerede? (فِي الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** daha? (وَلَا يُصْلِحُونَ) **ve ıslâha çalışmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 152

152- O kimseler ki yer(yüzün)**de sürekli** (günah ve zulüm işleyerek) **bozgunculuk yaparlar da,** (bir kere olsun) **ıslâha çalışmazlar."**

قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَۚ ﴿١٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 153

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (اِنَّمَا اَنْتَ) **ancak sen,** kimlerdensin? (مِنَ الْمُسَحَّرِينَ) **çokça büyülenmiş kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 153

153- (Sâlih *(Aleyhisselâm)*ı**n kavmi onun bu nasîhatleri kaşısında) dediler ki: "Sen ancak çokça büyülen**(erek aklını kaybet)**miş kimselerdensin.**

مَا اَنْتَ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَاۚ فَأْتِ بِاٰيَةٍ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 154

(مَا اَنْتَ) **Sen olmadın,** (اِلَّا بَشَرٌ) **ancak bir beşer,** öyle beşer ki, (مِثْلُنَا) **bizim gibi,** (فَأْتِ) **öyleyse getir,** neyi? (بِاٰيَةٍ) **bir âyeti,** (اِنْ كُنْتَ) **eğer** (dâvanda) **olduysan,** kimlerden? (مِنَ الصَّادِقِينَ) **doğru söyleyenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 154

154- Sen ancak bizim gibi bir beşer(ken, peygamberlikle bizden üstün olduğunu nasıl söyleyebilir)**sin. Öyleyse** (doğruluğuna delâlet eden) **bir âyet** (ve mûcize) **getir. Eğer sen** (peygamberlik iddia ederken) **doğru söyleyen kimselerden olduysan** (bunu yapman gerekir)!"

قَالَ هٰذِهٖ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 155

(قَالَ) (Sâlih *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (هٰذِهٖ) **işte bu,** nedir? (نَاقَةٌ) **dişi bir devedir,** öyle deve ki, (لَهَا) **onun için vardır,** ne? (شِرْبٌ) **sudan bir nasib,** (وَلَكُمْ) **sizin için de vardır,** ne? (شِرْبُ يَوْمٍ) **bir günün içme hakkı,** öyle gün ki, (مَعْلُومٍ) **bilinen.**

Meâl-i Şerîf - 155

155- (Sâlih *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "İşte bu** (deve sizin talebiniz üzerine benim duâm sebebiyle Allâh-u Te'âlâ'nın kayadan çıkarmış olduğu on aylık yüklü) **dişi bir devedir ki** (çıkar çıkmaz kendi gibi büyük bir deve doğurmuştur), **sudan ona âit bir nasip vardır, bilinen bir günün içme hakkı da size âittir** (artık kendi hakkınıza kanâat edin de, bu devenin içeceğine göz dikmeyin).

وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 156

(وَلَا تَمَسُّو) **Ve dokundurmayın,** neye? (هَا) **ona,** neyi? (بِسُوٓءٍ) **herhangi bir fenâlığı,** (فَيَأْخُذَ) **sonra yakalar,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne? (عَذَابُ يَوْمٍ) **bir günün azâbı,** öyle gün ki, (عَظِيمٍ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 156

156- Ona (vurarak yâhut onu kesmeye kalkışarak ona) **bir fenâlık dokundurmayın; sonra büyük bir günün azâbı sizi hemen yakalar."**

فَعَقَرُوهَا فَاَصْبَحُوا نَادِمِينَ ﴿١٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 157

(فَعَقَرُو) **Derken ayaklarını keserek boğazladılar,** neyi? (هَا) **onu,** (فَاَصْبَحُوا) **hemen dönüştüler,** burada fiil (صَارَ) mânâsında kabûl edildiğinden "Sabah" mânâsı melhûz değildir, *(Tenvîru'l-mikbâs, 4/487; ed-Dürru'l-masûn, 7/497, 501)* nedir olmaya? (نَادِمِينَ) **pişmân olucu kimselere.**

Meâl-i Şerîf - 157

157- Derken (herkese danıştıktan sonra tümünün rızâsıyla o deveden kurtulmak üzere) **onun ayaklarını keserek** (işe başlayıp) **onu boğazladılar da** (azâbı görünce) **hemen pişmân olan kimselere döndüler.**

فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَةًۜ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنٖينَ ﴿١٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 158

(فَاَخَذَ) **Nihâyet yakaladı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (اَلْعَذَابُ) (korkutuldukları) **o azap,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** (وَمَا كَانَ) **ama olmadı,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların çoğu,** nedir olmadı? (مُؤْمِنٖينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 158

158- Nihâyet (korkutuldukları) **o azap** (böylece) **onları** (üç gün sonra) **yakaladı.** (Üzerlerine taş yağdırıldığı bir sırada Cibrîl *(Aleyhisselâm)*ın korkunç nârasıyla ödleri kopup kalpleri parçalanarak hep birlikte öldüler.)

(Habîbim!) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (Sâlih *(Aleyhisselâm)*ın kıssası)**nda, elbette çok büyük bir âyet** (ve ibret) **vardır. Ama onların çoğu** (ona) **îmân eden kimseler olmamıştır.**

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزٖيزُ الرَّحٖيمُ ﴿١٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 159

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz Senin Rabbin,** (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (اَلْعَزٖيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحٖيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 159

159- Yine de şüphesiz senin Rabbin, elbette (kâfirleri kahreden) **Azîz de,** (inananlara çok acıyıp onları kurtaran) **Rahîm de ancak O'dur.**

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلٖينَ ﴿١٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 160

(كَذَّبَتْ) **Yalanladı,** kim? (قَوْمُ لُوطٍ) **Lût kavmi,** kimi? (اَلْمُرْسَلٖينَ) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tümünü.**

Meâl-i Şerîf - 160

160- Lût'un kavmi (onu inkâr etmekle aslında Allâh tarafından) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tümünü yalanladı.**

اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ لُوطٌ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 161

Ne zaman yalanlamıştı? (اِذْ قَالَ) **dediği zaman,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (اَخُوهُمْ) (soy bakımından) **kardeşleri,** ondan bedel? (لُوطٌ) **Lût,** ne demişti? (اَلَا تَتَّقُونَ) (Allâh'a ortak koşmaktan) **hiç sakınmayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 161

161- Bir zamanda (onu yalanlamışlardı) **ki** (soy bakımından) **kardeşleri** (olan) **Lût onlara demişti ki:** "(Allâh'a ortak koşmaktan ve isyân etmekten) **hiç sakınmayacak mısınız?!**

اِنّ۪ي لَكُمْ رَسُولٌ اَم۪ينٌ ﴿١٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 162

(اِنّ۪ى) **Şüphesiz ben,** kim için? (لَكُمْ) **özellikle sizin için,** neyim? (رَسُولٌ) **bir rasûlüm,** öyle rasûl ki, (اَم۪ينٌ) (sözlerine) **çok güvenilen biri.**

Meâl-i Şerîf - 162

162- Şüphesiz ben özellikle sizin için (Allâh tarafından gönderilmiş olan ve sözlerine) **çok güvenilen bir rasûlüm!**

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَط۪يعُونِ ﴿١٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 163

(فَاتَّقُوا) **Artık hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(a isyan)**dan,** daha ne yapın? (وَاَط۪يعُو) **ve itâat edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 163

163- Artık Allâh(a isyan)**dan hakkıyla sakının ve** (emretmiş olduğu tevhîd inancında da, ibâdetler husûsunda da) **bana itâat edin.**

وَمَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍۚ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَم۪ينَۜ ﴿١٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 164

(وَمَٓا اَسْـَٔلُ) **Zâten ben istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **bu** (teblîğin ulaştırılması)**na karşı,** neyi istemiyorum? (مِنْ اَجْرٍ) **hiçbir ücreti,** (اِنْ اَجْرِيَ) **benim ecrim**(i vermek) **olmamıştır,** (اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَم۪ينَ) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âit** (olmuştur).

Meâl-i Şerîf - 164

164- Zâten bu (teblîğin ulaştırılması)**na karşı ben sizden hiçbir ücret istemiyorum, benim ecrim**(i vermek) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âittir.**

اَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَۙ ﴿١٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 165

(اَتَأْتُونَ) (Cinsel isteğinizi tatmin için) **varıyor musunuz,** kime? (اَلذُّكْرَانَ) **erkeklere,** kimlerden oldukları hâlde? (مِنَ الْعَالَمِينَ) **âlemler içerisinden.**

Meâl-i Şerîf - 165

165- (Ekseriyetini kadınların teşkil ettiği Âdem evlâdından oluşan bunca) **âlemler içerisinden** (cinsel isteğinizi tatmin için bula bula) **erkeklere mi varıyorsunuz?!**

وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْۜ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 166

(وَتَذَرُونَ) **Ve bırakıyor musunuz,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** kim? (رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** o şeyler de neden olduğu hâlde? (مِنْ اَزْوَاجِكُمْ) **eşlerinizden,** (بَلْ اَنْتُمْ) **doğrusu siz,** kimsiniz? (قَوْمٌ) **bir toplum,** öyle toplum ki, (عَادُونَ) **haddi aşıcılar.**

Meâl-i Şerîf - 166

166- Ayrıca siz Rabbinizin sizin (faydalanmanız) **için yaratmış olduğu eşlerinizi bırakıyor musunuz?! Doğrusu siz** (bu zamâna kadar günah işleyen çok millet gelip geçtiyse de tüm günahlar husûsunda) **haddi aşanlar toplumusunuz."**

قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 167

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ) **andolsun ki; eğer vazgeçmezsen,** (يَا لُوطُ) **ey Lût,** (لَتَكُونَنَّ) **yemin olsun elbette olacaksın,** kimlerden? (مِنَ الْمُخْرَجِينَ) (bu memleketten) **çıkartılan kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 167

167- Dediler ki: "Ey Lût! Andolsun ki; eğer (bu sözlerinden) **vazgeçmezsen, yemin olsun; elbette** (en kötü bir şekilde tartaklanarak sürgüne gönderilip aramızdan) **çıkartılan kimselerden olacaksın."**

قَالَ اِنّ۪ي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَۜ ﴿١٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 168

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (اِنّ۪ي) **şüphesiz ben,** (لِعَمَلِكُمْ) **özellikle** (bu) **işinize,** kimlerdenim? (مِنَ الْقَالِينَ) **son derece kızan kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 168

168- (Bu tehdit karşısında Allâh'a sığınmaktan başka çâresi kalmayan Lût *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Şüphesiz ben sizin özellikle** (bu) **işinize elbette son derece kızan kimselerdenim.**

رَبِّ نَجِّن۪ي وَاَهْل۪ي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 169

(رَبِّ) **Ey Rabbim,** (نَجِّ) **kurtar,** kimi? (ن۪ي) **beni,** daha? (وَاَهْل۪ي) **âilemi de,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَعْمَلُونَ) **yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 169

169- Ey Rabbim! Bunların yapmakta oldukları şeyler(in uğursuzluğundan ve sebep olacağı felâketler)**den beni ve âilemi kurtar."**

فَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُٓ اَجْمَع۪ينَۙ ﴿١٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 170

(فَنَجَّيْنَا) **Biz de hemen kurtardık,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَاَهْلَهُ) **âilesini de,** ne oldukları hâlde? (اَجْمَع۪ينَ) **hep birlikte olanlar hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 170

170- Biz de (duâsını kabûl ederek) **hemen onu ve** (kızlarıyla, diğer müminlerden oluşan) **âilesini** (azaptan önce günahkârların yurdundan çıkararak) **hep birlikte oldukları hâlde kurtardık.**

اِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِر۪ينَۚ ﴿١٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 171

(اِلَّا عَجُوزًا) **Ancak bir kocakarı** (kurtarılmaktan) **müstesnâ,** öyle kadın ki kimler arasında olucu? (فِى الْغَابِرِينَ) **geride** (azapta) **kalanlar içerisinde.**

Meâl-i Şerîf - 171

171- Ancak (azap içerisinde) **geride kalanlar arasındaki bir kocakarı** (kurtarılmaktan) **müstesnâ!** (Zîrâ Lût *(Aleyhisselâm)*ın eşi olan bu kadın, hem îmânsız, hem de kavminin pis işlerine rızâ gösteren biriydi.)

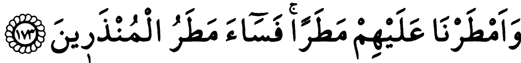

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 172

(ثُمَّ دَمَّرْنَا) **Sonra düzelemeyecekleri bir şekilde kırıp geçirdik,** *(el-Kirmânî, el-Âlûsî, 19/41)* kimi? (الْاٰخَرِينَ) **o en geri kalıcıları,** yâni memleketten çıkanlara nispetle geri kalanları, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdîldir.

Meâl-i Şerîf - 172

172- Sonra diğerlerini(n yaşadıkları vilâyetleri Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ın kanadı üzerinde semâya kadar kaldırıp alt-üst ederek) **bir daha** (bellerini doğrultup) **düzelemeyecekleri bir şekilde kırıp geçirdik!**

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 173

Onlara daha ne muâmele yaptık? (وَاَمْطَرْنَا) **ve Biz yağdırdık,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (مَطَرًا) (balçıktan pişirilmiş) **görülmemiş bir yağmuru,** (فَسَاءَ) **artık ne kötü olmuştur,** ne? (مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ) **o uyarılanların yağmuru.**

Meâl-i Şerîf - 173

173- Bir de üzerlerine (balçıktan pişirilmiş) **görülmedik bir yağmur yağdırdık. Artık o uyarılanların yağmuru ne kötü olmuştur!**

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 174

(اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **İşte sana muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** (وَمَا كَانَ) **ama olmadı,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların çoğu,** nedir olmadı? (مُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 174

174- (Habîbim!) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (Lût *(Aleyhisselâm)*ın kıssası)**nda, elbette çok büyük bir âyet** (ve ibret) **vardır. Ama onların çoğu** (ona) **îmân eden kimseler olmamıştır.**

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 175

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz Senin Rabbin,** (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (الْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (الرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 175

175- Yine de şüphesiz senin Rabbin; elbette Azîz ve Rahîm ancak O'dur.

كَذَّبَ اَصْحَابُ لْـَٔيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 176

(كَذَّبَ) **Yalanladı,** kim? (اَصْحَابُ لْـَٔيْكَةِ) **o sık ağaçlıklı korunun halkı,** kimi? (الْمُرْسَلِينَ) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tümünü.**

Meâl-i Şerîf - 176

176- O sık ağaçlıklı korunun halkı (peygamberleri olan Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ı inkâr etmekle aslında Allâh tarafından) **rasûl** (olarak) **gönderilenlerin tümünü yalanladı.**

اِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 177

Ne zaman yalanlamıştı? (اِذْ قَالَ) **dediği zaman,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (شُعَيْبٌ) **Şu'ayb,** neyi demişti? (اَلَا تَتَّقُونَ) (Allâh'a ortak koşmaktan) **hiç sakınmayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 177

177- Bir zamanda (onu yalanlamışlardı) **ki Şu'ayb onlara demişti ki:** "(Allâh'ın azâbından) **hiç sakınmayacak mısınız?!**

اِنّ۪ي لَكُمْ رَسُولٌ اَم۪ينٌ ﴿١٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 178

(اِنّ۪ى) **Şüphesiz ben,** kim için? (لَكُمْ) **özellikle sizin için,** neyim? (رَسُولٌ) **bir rasûlüm,** öyle rasûl ki, (اَم۪ينٌ) (sözlerine) **çok güvenilen biri.**

Meâl-i Şerîf - 178

178- Şüphesiz ben özellikle sizin için (Allâh tarafından gönderilmiş olan ve sözlerine) **çok güvenilen bir rasûlüm!**

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَط۪يعُونِۚ ﴿١٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 179

(فَاتَّقُوا) **Artık hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(a isyan)**dan,** daha ne yapın? (وَاَط۪يعُو) **ve itâat edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 179

179- Artık Allâh(a isyan)**dan hakkıyla sakının ve** (emretmiş olduğu tevhîd inancında da, ibâdetler husûsunda da) **bana itâat edin.**

وَمَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍۚ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَم۪ينَۜ ﴿١٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 180

(وَمَٓا اَسْـَٔلُ) **Zâten ben istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **bu** (teblîğin ulaştırılması)**na karşı,** neyi istemiyorum? (مِنْ اَجْرٍ) **hiçbir ücreti,** (اِنْ اَجْرِيَ) **benim ecrim**(i vermek) **olmamıştır,** (اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَم۪ينَ) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âit** (olmuştur).

Meâl-i Şerîf - 180

180- Zâten bu (teblîğin ulaştırılması)**na karşı ben sizden hiçbir ücret istemiyorum, benim ecrim**(i vermek) **ancak bütün âlemlerin Rabbine âittir.**

اَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِر۪ينَۚ ﴿١٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 181

(اَوْفُوا) **Tam yapın,** neyi? (اَلْكَيْلَ) **ölçüyü,** daha? (وَلَا تَكُونُوا) **ve olmayın,** kimlerden? (مِنَ الْمُخْسِر۪ينَ) **eksilte**(rek hak yiye)**nlerden.**

Meâl-i Şerîf - 181

181- (Ey kavmim!) **Ölçüyü tam yapın ve eksilte**(rek hak yiye)**nlerden olmayın!**

وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِۚ ﴿١٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 182

Daha ne yapın? (وَزِنُـوا) **Tartma yapın,** ne ile? (بِالْقِسْـطَاسِ) **terâzi ile,** öyle terâzi ki, (اَلْمُسْتَقِيمِ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 182

182- Yine siz (tartarken de) **dosdoğru terâziyle tartma yapın.**

وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ مُفْسِدِينَۚ ﴿١٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 183

Daha ne yapın? (وَلَا تَبْخَسُـوا) **Ve eksik vermeyin,** kime? (اَلنَّـاسَ) **insanlara,** neyi? (اَشْيَاءَهُمْ) **eşyâsını,** daha? (وَلَا تَعْثَوْا) **ve fesat çıkarmayın,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** ne olduğunuz hâlde? (مُفْسِدِينَ) **bozgunculuk yapanlar olarak.**

Meâl-i Şerîf - 183

183- Bir de siz insanlara (hakları olan mal ve) **eşyâsını eksik vermeyin. Ayrıca** (onlara haksızlık yapmak sûretiyle hem dîniniz hem de âhiretiniz hakkında) **bozgunculuk yapan kişiler olarak yer**(yüzün)**de fesat çıkartmayın.**

وَاتَّقُوا الَّذِى خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْاَوَّلِينَۜ ﴿١٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 184

Daha ne yapın? (وَاتَّقُوا) **ve hakkıyla sakının,** kimden? (اَلَّذِى) **O Zât**(a isyan)**dan ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** daha? (وَالْجِبِلَّةَ) **ve bütün halkları,** burada lâm harfi istiğrâk içindir, öyle halklar ki, (اَلْاَوَّلِينَ) **evvelkiler.**

Meâl-i Şerîf - 184

184- Ayrıca sizi de, evvelki bütün halkları da yaratmış olan O Zât(a isyan)**dan hakkıyla sakının."**

قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَۙ ﴿١٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 185

(قَالُـوا) **Dediler,** neyi dediler? (اِنَّمَـا اَنْـتَ) **sen ancak,** kimlerdensin? (مِـنَ الْمُسَـحَّرِينَ) **çokça büyülenmiş kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 185

185- (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ın bu nasîhatleri karşısında kavmi ona) **dediler ki: "Sen ancak çokça büyülen**(erek aklını kaybet)**miş kimselerdensin.**

وَمَٓا اَنْتَ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَاِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبٖينَ ﴿١٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 186

(وَمَٓا اَنْتَ) **Zâten sen olmadın,** (اِلَّا بَشَرٌ) **ancak bir beşer,** öyle beşer ki, (مِثْلُنَا) **bizim gibi,** (وَاِنْ نَظُنُّ) **gerçekten de biz sanmaktayız,** burada (اِنْ) harfi (اِنَّ) den muhaffefe olup önünde ismi olarak şân zamîri mahzûftur ki buna göre mânâ şu şekildedir: "Şüphesiz şânına önem verilmesi gereken hüküm şudur ki biz sanıyoruz", kimi? (كَ) **seni,** kimlerden? (لَمِنَ الْكَاذِبٖينَ) **elbette yalan söyleyenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 186

186- Zâten sen ancak bizim gibi bir beşersin; gerçekten biz seni(n) **elbette yalan söyleyenlerden** (olduğunu) **sanmaktayız.**

فَاَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا مِنَ السَّمَٓاءِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقٖينَ ﴿١٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 187

(فَاَسْقِطْ) **Öyleyse düşür,** kimin üzerine? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** neleri? (كِسَفًا) **birtakım parçaları,** öyle parçalar ki nereden inici? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** (اِنْ كُنْتَ) **eğer olduysan,** kimlerden? (مِنَ الصَّادِقٖينَ) **doğru söyleyenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 187

187- Öyleyse (bizi helâk edecek) **birtakım parçaları bizim üzerimize gökten düşür! Eğer** (peygamberlik iddianda) **doğru kimselerden olduysan** (bunu yapabilirsin)**!"**

قَالَ رَبّٖٓى اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 188

(قَالَ) (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبّٖى) **benim Rabbim,** (اَعْلَمُ) **çok iyi bilendir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 188

188- (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Benim Rabbim sizin yapmakta olduğunuz şeyleri çok iyi bilendir!** (Dolayısıyla size ne şekilde ve ne zaman azap edeceğini de ancak O bilir!)"

فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِۜ اِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 189

(فَكَذَّبُو) **Netîcede yalanladılar,** kimi? (هُ) **onu,** (فَاَخَذَ) **hemen yakaladı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ) **o bulut gününün** (fecî) **azâbı,** (اِنَّهُ) **gerçekten de o** (azap), (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (عَذَابَ يَوْمٍ) **müthiş bir günün azâbı,** öyle gün ki, (عَظِيمٍ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 189

189- Netîcede onlar onu yalanladılar da (birden peydahlanan) **o bulut gününün** (fecî) **azâbı onları hemen yakaladı. Gerçekten o** (başlarına gelen)**, çok büyük olan müthiş bir günün azâbı olmuştu.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; bir hafta boyu süren aşırı sıcak nedeniyle sahralara çıkmışlarken, ânî beliren bir bulutun altında yağmur beklentisiyle toplandıkları sırada, istedikleri gibi, gökten gelen bir ateşle yanarak helâk oldular. *(el-Beyzâvî)*

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةًۜ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 190

(اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **İşte sana muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** (وَمَا كَانَ) **ama olmadı,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların çoğu,** nedir olmadı? (مُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 190

190- (Habîbim!) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ın kıssası)**nda, elbette çok büyük bir âyet** (ve ibret) **vardır. Ama onların çoğu** (ona) **îmân eden kimseler olmamıştır.**

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 191

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz Senin Rabbin,** (لَهُوَ) **elbette ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 191

191- Yine de şüphesiz senin Rabbin; elbette Azîz ve Rahîm ancak O'dur!

وَاِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 192

(وَاِنَّـهُ) **Ve muhakkak ki o** (Kur'ân), nedir? (لَتَنْزِيـلُ رَبِّ الْعَالَمِيـنَ) **elbette bütün âlemlerin Rabbinden peyderpey indirilmiş olan** (yüce bir Kitâb)-**dır.** Burada (تَنْزِيـلُ) kelimesi ism-i mef'ûl mânâsında kabûl edilerek (مُنَـزَّلُ) mânâsıyla tefsîr edilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn)* Bu terkîbteki (تَنْزِيـلُ) kelimesinin izâfeti ise beyâniyyedir ki takdîri (لَمُنَزَّلُ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 192

192- Muhakkak ki o (Kur'ân) **da** (diğer semâvî kitaplar gibi) **elbette bütün âlemlerin Rabbinden peyderpey indirilmiş olan** (yüce bir Kitâb)**dır.**

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْاَمِينُ ﴿١٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 193

(نَـزَلَ) **İndirdi,** neyi? (بِـهِ) **onu,** kim? (اَلـرُّوحُ) **o** (kalpleri dirilten vahyi getiren) **Rûh** (ismiyle müsemmâ Cibrîl), öyle Rûh ki, (اَلْاَمِـينُ) **ziyâde güvenilir olan.** Burada fa'îl sîğası mef'ûl mânâsındadır. *(el-Hâzin)*

Meâl-i Şerîf - 193

193- (Din konusunda insanları dirilten vahyi güvenilir bir şekilde getirdiği için kendisine) **Rûhu'l-Emîn** (denen Cibrîl) **onu indirmiştir.**

عَلٰى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 194

Ne üzerine indirmiştir? (عَلٰـى قَلْبِـكَ) **Senin kalbinin üzerine,** niçin? (لِتَكُـونَ) **sen olasın diye,** kimlerden? (مِـنَ الْمُنْذِرِيـنَ) (rasûl olarak gönderilen) **uyarıcı kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 194

194- Senin kalbinin üzerine (Cibrîl o Kur'ân'ı indirdi); **tâ ki sen** (de evvelce vahye mazhar olan peygamberler gibi, önlerindeki tehlikelere karşı ümmetini) **uyarıcı kimselerden olasın!**

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 195

Ne ile mültebis olduğu hâlde indirdi? (بِلِسَانٍ) **bir lisân ile,** öyle lisân ki, (عَرَبِيٍّ) **Arapça olan,** yine öyle lisân ki, (مُبِينٍ) (maksada delâleti) **çok açık olucu.** Bu mânâya göre kelime (بَانَ) fiili mânâsında olup lâzım kabûl edilmiştir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 195

195- (Senin kavmin olan Kureyş tarafından iyi bilinen ve mânâya delâleti) **çok açık olan Arapça bir lisân ile** (Cibrîl onu sana indirdi)**!**

وَاِنَّهُ لَفٖى زُبُرِ الْاَوَّلٖينَ ﴿١٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 196

(وَاِنَّهُ) **Ve şüphesiz ki o** (Kur'ân'ın bahsi)**,** nerededir? (لَفٖى زُبُرِ الْاَوَّلٖينَ) **elbette evvelki** (rasül)**lerin kitaplarında** (yazılı)**dır.**

Meâl-i Şerîf - 196

196- Yine şüphesiz ki o (Kur'ân'ın bahsi)**, elbette evvelki** (rasül)**lerin kitaplarında** (yazılı)**dır.**

اَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ اٰيَةً اَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمٰٓؤُا بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ ﴿١٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 197

(اَوَلَمْ يَكُنْ) **Ve olmadı mı,** kim için? (لَهُمْ) **o** (Mekke ehlinden kâfir ola)**nlar için,** nedir olmadı mı? (اٰيَةً) **önemli bir âyet** (ve delîl)**,** ne? (اَنْ يَعْلَمَ) **bilmesi,** neyi? (هُ) **onu,** kimin bilmesi? (عُلَمٰٓؤُا بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâîloğullarının âlimlerinin.**

Meâl-i Şerîf - 197

197- Ayrıca Benîisrâîl âlimlerinin onu (ve kendisine indirilen zâtı, özel vasıflarıyla tanıyıp) **bilmesi o** (Mekke ehlinden kâfir ola)**nlar için** (Kur'ân'ın ve Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in doğruluğuna dâir) **önemli bir âyet** (ve delil) **olmamış mıdır?!**

وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلٰى بَعْضِ الْاَعْجَمٖينَۙ ﴿١٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 198

(وَلَوْ نَزَّلْنَا) **Ve eğer Biz indirseydik,** neyi? (هُ) **onu,** kime? (عَلٰى بَعْضِ الْاَعْجَمٖينَ) **Arapça konuşamayan kimselerden birinin üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 198

198- Ama eğer Biz onu (Kur'ân gibi fasîh bir kitabı tanzîm edecek konuşma yeteneğine sâhip olan kişi bir yana, hiç) **Arapça konuşamayan kimselerden birinin üzerine indirmiş olsaydık da...**

فَقَرَاَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَۜ ﴿١٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 199

(فَقَـرَاَ) **O da okusaydı,** neyi? (هُ) **onu,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** (مَا كَانُوا) **yine** (de) **olmazlardı,** neye? (بِهِ) **ona,** nedir olmazlardı? (مُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 199

199- Netîcede o onu (bu eşsiz Arapça hâliyle) **onlara okuyacak** (ve böylece okunanın mûcizelik vasfına, bir de Arapça bilmeyen birinin fasîh Arapça konuşabilme mûcizesi eklenecek) **olsaydı, yine de** (inat ve kibirlerinin aşırılığı yüzünden bu kadar açık bir mûcize karşısında bile) **ona îmân eden kimseler olmazlardı.**

كَذٰلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَۜ ﴿٢٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 200

(كَذٰلِكَ) **İşte sana böylece** (görülmemiş bir girdirişle), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri şu şekildedir: (سَلَكْنَا سَلْكًا مِثْلَ سَلْكِنَا) "Bizim yaptığımız eşi benzeri görülmemiş bir girdirişle", ne yaptık? (سَلَكْنَا) **girdirdik,** neyi? (هُ) **o** (Kur'ân'ın buyruğu)**nu**(n hak olduğuna delâlet eden nice delilleri), neyin içerisine? (فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ) **o suçluların kalplerinin içerisine.**

Meâl-i Şerîf - 200

200- (Habîbim!) **İşte sana! O** (Kur'ân'ın buyruğu)**nu**(n hak olduğuna delâlet eden nice delilleri) **o** (şirk günahını işleyen) **suçluların kalplerinin içerisine böylece** (görülmemiş bir sûretle) **girdirdik** (de bu sebeple onlar onun mânâlarını, fesâhat ve belâğatını ve beşer üstü bir kitap olduğunu anladılar. Bir de bu anlayışa Ehl-i Kitap âlimlerinin şâhitliği ve önceki kitaplardaki bilgi eklenmişken hâlâ nasıl inkâr ediyorlar).

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَلِيمَۙ ﴿٢٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 201

(لَا يُؤْمِنُونَ) (Ama yine de) **îmân etmezler,** neye? (بِهٖ) **ona,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يَرَوُا) **onlar görünceye kadar,** neyi? (الْعَذَابَ) **azâbı,** öyle azap ki, (الْاَل۪يمَ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 201

201- (Ama yine de) **onlar** (kendilerini îmâna mecbur bırakacak) **o çok acı verici azâbı görünceye kadar ona îmân etmezler.**

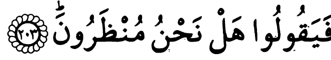

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 202

Daha ne zamâna kadar îmân etmezler? (فَيَأْتِيَ) **akabinde o** (azap) **gelinceye kadar,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne olduğu hâlde? (بَغْتَةً) **birdenbire karşılaşıldığı hâlde,** *(ed-Dürru'l-masûn, 4/595)* (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (لَا يَشْعُرُونَ) (azâbın nereden ve ne zaman geleceğini) **fark etmeyecekler.**

Meâl-i Şerîf - 202

202- İşte o (azâbın nereden ve ne zaman geleceğini), **kendileri fark etmezlerken birdenbire karşılaşılarak** (dünyâda da âhirette de hiç beklemedikleri bir anda) **onlara gelinceye kadar** (îmân etmezler)!

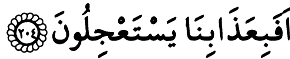

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 203

Daha ne zamâna kadar îmân etmezler? (فَيَقُولُوا) **onlar deyinceye kadar,** neyi deyinceye kadar? (هَلْ نَحْنُ) **biz miyiz,** kimler? (مُنْظَرُونَ) **mühlet verilen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 203

203- Onlar da hemen: "(Acabâ) **biz mühlet verilen kimseler** (olabilir) **miyiz?!" deyinceye kadar** (îmân etmezler)!

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 204

(اَفَبِعَذَابِنَا) **Yoksa özellikle Bizim azâbımızı mı,** (يَسْتَعْجِلُونَ) **acele istiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 204

204- Yoksa onlar ("Söz verdiğin azâbı çabuk getir" gibi laflar ederek) **özellikle Bizim azâbımızı mı acele istiyorlar?!**

اَفَرَاَيْتَ اِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَۙ ﴿٢٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 205

(اَفَرَاَيْتَ) **Şimdi gördün mü,** neyi? (اِنْ مَتَّعْنَا) **eğer Biz faydalandırıp yaşatacak olsak,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne müddetçe? (سِنِينَ) **senelerce.**

Meâl-i Şerîf - 205

205- (Habîbim!) **Şimdi gördün mü** (söyle bakayım)? **Biz onları** (nîmetlerimizle) **senelerce faydalandırıp yaşatacak olsak...**

ثُمَّ جَٓاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَۙ ﴿٢٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 206

(ثُمَّ جَٓاءَ) **Sonra gelse,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (مَا) **o şey ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يُوعَدُونَ) **tehdit ediliyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 206

206- Sonra da o sürekli kendilerinin tehdit edilmekte oldukları şey onlara gelse...

مَٓا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَۜ ﴿٢٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 207

(مَٓا اَغْنٰى) (Azâbı savuşturup) **defedemez,** bu mânâya göre (مَا) harfi nâfiye olup, (عَذَابٌ) kelimesinden ibâret olan mef'ûlü mahzûftur, *(el-Beyzâvî, el-Kirmânî)* kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne defedemez? (مَا) **o şeyler ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يُمَتَّعُونَ) **faydalandırılıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 207

207- Onların (geçmiş hayatları boyunca) **sürekli faydalandırılmakta oldukları o** (nîmet dolu) **şeyler onlardan** (azâbı aslâ savuşturup) **defedemez!**

وَمَٓا اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَۗ ﴿٢٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 208

(وَمَٓا اَهْلَكْنَا) **Zâten Biz helâk etmedik,** neyi? (مِنْ قَرْيَةٍ) **hiçbir karyeyi** (ve halkını), (اِلَّا لَهَا) **ancak oraya âit vardı,** kimler? (مُنْذِرُونَ) (peygamber olarak gönderilen) **uyarıcı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 208

208- Zâten Biz hiçbir karyeyi (ahâlisiyle birlikte) **helâk etmedik ki mutlaka oraya âit** (peygamber olarak gönderilen) **uyarıcı kimseler vardı.**

ذِكْرٰى۠ وَمَا كُنَّا ظَالِمٖينَ ﴿٢٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 209

İşte bu âyetler nedir? (ذِكْرٰى) **bir öğüttür,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir ki, takdîri (هٰذِهِ الْاٰيَاتُ) şeklindedir. (وَمَا كُنَّا) **zâten Biz** (hiçbir zaman) **olmadık,** nedir olmadık? (ظَالِمٖينَ) **zâlimler.**

Meâl-i Şerîf - 209

209- (İşte bu âyetler) **bir öğüttür! Zâten Biz** (inkârcı toplumları uyarmadan helâk ederek ya da suçsuzlara azap ederek hiçbir zaman) **zâlimler** (gibi davranıcı) **olmadık.**

وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطٖينُ ﴿٢١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 210

(وَمَا تَنَزَّلَتْ) **Ve indirmemiştir,** neyi? (بِهِ) **onu,** kim? (اَلشَّيَاطٖينُ) **şeytanlar.**

Meâl-i Şerîf - 210

210- Ayrıca (müşriklerin Kur'ân hakkında dediği gibi) **onu şeytanlar indirmemiştir.**

وَمَا يَنْبَغٖي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطٖيعُونَۜ ﴿٢١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 211

(وَمَا يَنْبَغٖى) **Zâten o**(nu indirmek) **elverişli olamaz,** bu fiil (لَا يَصْلُحُ) mânâsı ile tefsîr edilmiştir, *(el-Kirmânî)* kim için? (لَهُمْ) **o** (şeyta)**nlar için,** daha ne olmadı? (وَمَا يَسْتَطٖيعُونَ) **onlar** (buna) **güç de yetiremezler.**

Meâl-i Şerîf - 211

211- Zâten bu (Kur'ân'ı indirmek) **o** (şeyta)**nlar için** (aslâ) **elverişli** (ve mümkün) **olamaz, onlar** (böyle bir şeye) **güç de yetiremezler!**

اِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَۜ ﴿٢١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 212

(اِنَّهُمْ) **Çünkü gerçekten onlar,** bu makam ta'lîl içindir, neden? (عَنِ السَّمْعِ) (meleklerin konuşmalarını) **işitmekten,** nedirler? (لَمَعْزُولُونَ) **elbette azledilmişlerdir.**

Meâl-i Şerîf - 212

212- Çünkü gerçekten onlar (evvelce meleklerin aralarında konuştuklarını duyma imkânına sâhipken, Kur'ân'dan sonra bunu) **işitmekten elbette azledilmişlerdir.**

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 213

(فَلَا تَدْعُ) (Habîbim) **o hâlde tapma,** kimle birlikte olduğu hâlde? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile birlikte,** neye? (اِلٰهًا) **bir ilâha,** öyle ilâh ki, (اٰخَرَ) **ziyâde geri kalıcı,** yâni ilâhlıkla hiç alâkası olmayan bir şeye, (فَتَكُونَ) **sonra olursun,** kimlerden? (مِنَ الْمُعَذَّبِينَ) **azap edilen kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 213

213- O hâlde sen Allâh ile birlikte başka bir ilâh (sanılan varlığ)**a tapma; sonra azap olunan kimselerden olursun.**

وَاَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْاَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 214

Daha ne yap? (وَاَنْذِرْ) (Habîbim) **ve uyar,** kimi? (عَشِيرَتَكَ) **aşîretini** (ve kavm-ü kabîleni), öyle aşîret ki, (الْاَقْرَبِينَ) **en yakın olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 214

214- (Habîbim!) **Ayrıca sen** (ilk önce) **aşîretinin** (ve kavm-ü kabîlenin) **en yakın olanlarını** (şirkin sebep olacağı azaplara karşı) **uyar!**

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 215

(وَاخْفِضْ) (Habîbim) **ve sen alçalt,** neyi? (جَنَاحَكَ) **kanadını,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (اِتَّبَعَ) **hakkıyla tâbi oldu,** kime? (كَ) **sana,** kimlerden olduğu hâlde? (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) **müminlerden.**

Meâl-i Şerîf - 215

215- Ayrıca sen (soy bakımından sana uzak olsalar da) **sana tam mânâsıyla tâbi olmuş o müminler için** (şefkat) **kanadını alçalt!**

فَاِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ اِنّ۪ي بَر۪ٓيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَۚ ﴿٢١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 216

(فَاِنْ عَصَوْ) **Ama eğer** (akraban) **isyân ederlerse,** kime? (كَ) **sana,** (فَقُلْ) **artık sen söyle,** neyi söyle? (اِنّ۪ي) **şüphesiz ben,** kimim? (بَر۪ٓيءٌ) **tamâmen uzak biriyim,** neden? (مِمَّا) **o** (kötü) **şeylerden ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 216

216- Ama eğer (akraban) **sana** (itâat etmeyip) **isyân ederlerse artık sen** (onlara) **de ki: "Şüphesiz ben sizin yapmakta olduğunuz** (kötü) **şeylerden tamâmen uzak biriyim."**

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَز۪يزِ الرَّح۪يمِۙ ﴿٢١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 217

Daha ne yap? (وَتَوَكَّلْ) **ve tevekkül et,** kime? (عَلَى الْعَز۪يزِ) **O Azîz'e,** ondan bedel? (اَلرَّح۪يمِ) **O Rahîm'e.**

Meâl-i Şerîf - 217

217- Bir de sen (kâfirlerin şerrinden kurtulmak dâhil tüm işlerini, izzetiyle düşmanlarını kahreden ve rahmetiyle dostlarına yardım eden) **O Azîz ve Rahîm'e** (ısmarlayarak sâdece O'na) **tevekkül et.**

اَلَّذ۪ي يَرٰيكَ ح۪ينَ تَقُومُۙ ﴿٢١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 218

(اَلَّذ۪ي) **Öyle bir Zâta** (tevekkül et) **ki,** (يَرٰي) **görmektedir,** kimi? (كَ) **seni,** ne zaman? (ح۪ينَ تَقُومُ) (namazlara) **kalktığın zaman.**

Meâl-i Şerîf - 218

218- Öyle (yüce) **bir Zâta** (tevekkül et) **ki;** (namazlara, özellikle de gece namazına) **kalktığın zaman seni görmektedir.**

وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِد۪ينَ ﴿٢١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 219

Daha neyi görüyor? (وَتَقَلُّبَكَ) **dönmeni de,** kimler içerisinde? (فِى السَّاجِدِينَ) **secde eden kimseler arasında.**

Meâl-i Şerîf - 219

219- (Kendilerine imamlık yaparken) **secde eden** (cemâat)**ler arasında** (kâh ayağa kalkıp, kâh oturarak hâlden hâle) **dönmeni de** (gören Zâta tevekkül et)**!**

اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 220

(اِنَّهُ) **Zîrâ gerçekten O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلسَّمِيعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْعَلِيمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 220

220- Çünkü gerçekten O (Rabbin); (senin sözlerini hakkıyla işiten) **Semî' de,** (niyetlerini çok iyi bilen) **Alîm de ancak O'dur.**

هَلْ اُنَبِّئُكُمْ عَلٰى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿٢٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 221

(Habîbim de ki:) (هَلْ اُنَبِّئُ) **haber vereyim mi,** burada bu cümleden (قُلْ) cümlesi mahzûftur, *(el-Bahru'l-muhît, 16/362)* kime? (كُمْ) **size,** neyi haber vereyim mi? (عَلٰى مَنْ) **özellikle o kimse üzerine ki,** (تَنَزَّلُ) **sürekli iniyor,** kim? (اَلشَّيَاطِينُ) **şeytanlar.**

Meâl-i Şerîf - 221

221- (Habîbim! Kur'ân'ı sana şeytanların indirdiğini ya da senin iyi bir şâir olduğunu söyleyenlere de ki:) **"Şeytanların özellikle kimler üzerine sürekli inmekte olduğunu size haber vereyim mi?**

تَنَزَّلُ عَلٰى كُلِّ اَفَّاكٍ اَثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 222

(تَنَزَّلُ) **O** (şeyta)**nlar sürekli iner,** kimin üzerine? (عَلٰى كُلِّ اَفَّاكٍ) **çok yalancı her bir kimse üzerine,** öyle yalancı ki, (اَثِيمٍ) **çok günahkâr olucu.**

Meâl-i Şerîf - 222

222- O (şeyta)**nlar** (peygamberler gibi doğru ve mâsum kimselerin üzerine değil de) **çok yalancı olan çok günahkâr her bir kimse üzerine sürekli inmektedir.**

يُلْقُونَ السَّمْعَ وَاَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَؕ ﴿٢٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 223

O çok yalancı günahkâr olanlar öyle kimselerdir ki, (يُلْقُونَ) **onlar verirler,** neyi? (اَلسَّمْعَ) **kulakları**(nı), yâni şeytanlara iyice kulak verirler, bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, şeytanların indiği kimseler daha kimlerdir? (وَاَكْثَرُهُمْ) **ve onların ekserîsi,** nedirler? (كَاذِبُونَ) **yalan söyleyen kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 223

223- (Şeytanlar) **o** (çok yalancı günahkâr ola)**nlar** (üzerine inerler) **ki,** (onlar şeytanlara) **kulak verirler** (de, onlardan öğrendikleri zan ve tahminden ileri geçmeyen birtakım şeylere gerçek dışı birçok hayal ve evham katarlar) **ve** (bu yüzden) **onların çoğu** (verdikleri haberlerde) **yalan söyleyicilerdir.**

وَالشُّعَرَٓاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُنَؕ ﴿٢٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 224

(وَالشُّعَرَٓاءُ) **Ve şâirler,** nedir? (يَتَّبِعُ) **iyice tâbi olur,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (اَلْغَاوُنَ) **sapıtanlar.**

Meâl-i Şerîf - 224

224- Şâirler (var ya); **onlara da sapıtanlar iyice tâbi olur.** (Sana uyanların ise dalâletle hiçbir alâkası yoktur, çünkü sen şâir değilsin.)

اَلَمْ تَرَ اَنَّهُمْ فٖى كُلِّ وَادٍ يَهٖيمُونَۙ ﴿٢٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 225

(اَلَمْ تَرَ) **Görmedin mi,** neyi görmedin mi? (اَنَّهُمْ) **gerçekten o** (şâirlik ya-pa)**nlar,** nerede? (فٖى كُلِّ وَادٍ) (konuşulacak her sahada ve) **her bir vâdîde,** ne yaparlar? (يَهٖيمُونَ) **şaşkınca yürüyüp giderler.**

Meâl-i Şerîf - 225

225- Görmedin mi ki gerçekten o (şâirlik yapa)**nlar** (konuşulacak her sahada ve) **her bir vâdîde şaşkınca yürüyüp giderler** (de, hakkı gözetmeksizin kendi yararları doğrultusunda; korkağı cesur, cimriyi cömert, yalancıyı doğru çıkararak veyâ bunların tersini yaparak yalan yanlış birçok konuya pervâsızca dalarlar. Hâlbuki sen istikāmet üzere yürümektesin ve yalan-yanlış herhangi bir konuya girmekten berîsin).

وَاَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَۙ ﴿٢٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 226

Daha neyi görmedin mi? (وَاَنَّهُمْ) **bir de kesinlikle onlar,** (يَقُولُونَ) **sürekli söylerler,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَا يَفْعَلُونَ) **yapmayacaklar.**

Meâl-i Şerîf - 226

226- Bir de kesinlikle onlar (getireceği kötü netîceleri düşünmeksizin ve tenkitlere aldırmaksızın) **yapmayacakları şeyleri sürekli söylerler.** (Oysa sen sözde durma vasfında örnek bir şahsiyetsin.)

اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 227

(اِلَّا الَّذِينَ) **Ancak o kimseler müstesnâ ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** daha ne yaptılar? (وَذَكَرُوا) **ve zikrettiler,** kimi? (اَللّٰهَ) **Allâh'ı,** ne yapmakla? (كَثِيرًا) **ziyâde çok olan** (bir zikir) **ile,** bu kelime kendisinden evvelki fiilin mahzûf masdarının sıfatı olmak üzere mensûbtur ki takdîri (ذِكْرًا كَثِيرًا) şeklindedir, daha ne yaptılar? (وَانْتَصَرُوا) **ve intikam aldılar,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا) **zulme uğratılmalarından sonra,** burada (مَا) harfi masadriyyedir ki takdîri (مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِمْ) şeklindedir, (وَسَيَعْلَمُ) **zâten çok yakında bilecek,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (ظَلَمُوا) **zâlim oldular,** neyi bilecek? (اَيَّ مُنْقَلَبٍ) **nasıl kötü bir dönüş yerine,** (يَنْقَلِبُونَ) **dönüp gidecekler.**

Meâl-i Şerîf - 227

227- Ancak (şâirlerden) **o kimseler** (kötü sıfatlardan) **müstesnâ**(dır) **ki; onlar** (Kur'ân'a ve o Rasûl'e) **îmân etmiştirler,** (namaz, oruç, hac ve zekât gibi) **sâlih ameller de işlemiştirler.**

Ayrıca Allâh'ı çokça zikret(meyi şiir söylemeye tercih et)**miştirler** (şiir söylediklerinde ise İslâm'ı yüceltme uğrunda çaba harcamıştırlar) **ve** (kötülemeyi kendileri başlatmayıp, kâfirler tarafından hicvedilerek) **zulme uğratılmalarının ardından** (misliyle mukābelede bulunarak) **intikam almıştırlar.** (İşte onlar övgüye şâyândırlar!)

Ama kendileri (inkâr ve isyanda bulunarak, ayrıca intikamda haddi aşarak) **zâlim olmuş o kimseler**(e gelince; işte onlar da dünyâdaki rahatlıklarının ardından) **nasıl kötü bir dönüş yeri** (olan cehennemin dibi)**ne dönüp gideceklerini çok yakında bilecek**(ler)**dir.**"

سُورَةُ النَّمْلِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثٌ وَتِسْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

YİRMİ YEDİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

en-NEML SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Doksan üç âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

طٰسٓ تِلْكَ اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍۙ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(طٰسٓ) **Tâ! Sîn!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır." (تِلْكَ) (Habîbim) **işte sana bu** (sûrede buluna)**nlar,** nedir? (اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'ın âyetleridir,** daha? (وَكِتَابٍ) **büyük bir Kitâb'ın,** öyle kitap ki, (مُبِينٍ) (mânâları) **çok açık olucu**. Bu mânâya göre kelime (بَانَ) fiili mânâsında olup lâzım kabûl edilmiştir, müte'addî de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 1

1- Tâ! Sîn! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.) (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûre-i celîlede anlatıla)**nlar, Kur'ân'ın ve** (hükümleri) **çok açık olan** */(hakkı-bâtılı, helâl ve haramı) iyice açıklayan/* **büyük bir Kitab'ın âyetleridir.**

هُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

Kur'ân'ın âyetleri nedir? (هُدًى) **büyük bir hidâyettir,** bu kelime (هِيَ) şeklinde hazfedilmiş bir mübtedânın haberidir, daha nedir? (وَبُشْرٰى) **ve müjdedir,** kim için? (لِلْمُؤْمِنِينَ) **îmân eden kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Bu âyetler) **îmân eden kimseler için** (doğru yolu gösteren) **büyük bir hidâyet** (rehberi) **ve** (cennet) **müjde**(si)**dir.**

اَلَّذ۪ينَ يُق۪يمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(اَلَّذ۪ينَ) **Öyle kimseler ki,** (يُق۪يمُونَ) **hakkıyla kılarlar,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** daha ne yaparlar? (وَيُؤْتُونَ) **ve verirler,** neyi? (اَلزَّكٰوةَ) **zekâtı,** (وَهُمْ) **ve onlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **özellikle âhirete,** (هُمْ) **ancak onlar,** (يُوقِنُونَ) **yakînen inanırlar.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- O (mümin) **kimseler** (için Kur'ân âyetleri büyük bir hidâyet ve müjdedir) **ki; onlar o** (farz) **namaz**(lar)**ı hakkıyla kılarlar, zekâtı da verirler ve onlar özellikle âhirete sâdece onlar yakînen inanırlar.**

اِنَّ الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ اَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَۜ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اِنَّ الَّذ۪ينَ) **Muhakkak o kimseler ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhirete,** (زَيَّنَّا) **Biz süsledik** (ve güzel gösterdik), kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (اَعْمَالَهُمْ) (kötü) **amellerini,** (فَهُمْ) **bu sebeple onlar,** nedirler? (يَعْمَهُونَ) **bocalarlar.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- O kimseler ki âhirete îmân etmiyorlar; gerçekten de Biz (imtihan olsun diye kendilerine şehvet ve kuruntular vererek) **onlar için** (kötü) **amellerini süsle**(yip güzel göster)**dik de bu sebeple onlar** (yaptıklarının âkıbetini düşünmeksizin o işlerle uğraş içinde) **sürekli bocalarlar.**

اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ لَهُمْ سُٓوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ هُمُ الْاَخْسَرُونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(اُو۬لٰٓئِكَ) **İşte sana onlar,** kimdir? (اَلَّذ۪ينَ) **ancak o kimselerdir ki,** (لَهُمْ) **sâdece onlara âittir,** ne? (سُٓوءُ الْعَذَابِ) **kötü azap,** bu izâfet, sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlinden olup takdîri (اَلْعَذَابُ السُّوءُ) şeklindedir, (وَهُمْ) **onlar,** nerede? (فِي الْاٰخِرَةِ) **âhirette,** (هُمْ) **ancak onlar,** nedirler? (اَلْاَخْسَرُونَ) **en çok zarar edicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Habîbim!) **İşte sana! Ancak onlar, o kimselerdir ki** (dünyâda öldürülmek ve esir edilmek gibi) **kötü azap sâdece onlara âittir. Âhirette ise** (îmân etmeleri hâlinde kazanacakları birçok mükâfâtı kaçırmalarının yanı sıra, sonsuz azâbı hak ettiklerinden) **ancak onlar en çok zarar edenlerin ta kendileridir.**

وَاِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَاِنَّكَ) (Habîbim) **muhakkak ki sen,** nesin? (لَتُلَقَّى) **elbette iyice öğretilip verilmektesin,** neye? (اَلْقُرْاٰنَ) **Kur'ân'a,** yâni sana Kur'ân öğretiliyor, kim tarafından? (مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ) **Hakîm tarafından,** daha? (عَلِيمٍ) **Alîm olan.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Muhakkak ki sen; elbette bu Kur'ân sana (bütün hükümleri ve hikmetleri her yönüyle kavrayıcı bir şekilde bilen) **bir Hakîm ve** (geçmiş-gelecek, mevcut olan ve olmayan her şeyi hakkıyla bilen) **Alîm tarafından iyice öğretilip verilmektedir.**

اِذْ قَالَ مُوسٰى لِاَهْلِهٖٓ اِنّٖٓى اٰنَسْتُ نَارًاۜ سَاٰتٖيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ
اَوْ اٰتٖيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(Habîbim anlat), neyi? (اِذْ قَالَ) **dediği zamânı,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** kime? (لِاَهْلِهٖ) **âilesine,** neyi dediği? (اِنّٖى) **gerçekten ben,** (اٰنَسْتُ) **net olarak gördüm,** neyi? (نَارًا) **bir ateşi,** (سَاٰتٖى) **yakında getireceğim,** kime? (كُمْ) **size,** neden? (مِنْهَا) **o** (yolun durumu)**ndan,** neyi? (بِخَبَرٍ) **bir haberi,** (اَوْ اٰتٖى) **ya da getireceğim,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِشِهَابٍ) **bir meşaleyi,** öyle meşale ki, (قَبَسٍ) (ateşten) **alınmış,** bu kelime mef'ûl mânâsındadır ki takdîri (مَقْبُوسَةٍ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* niçin? (لَعَلَّكُمْ) **ola ki siz,** (تَصْطَلُونَ) **ısınırsınız.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Habîbim! Anlat) **o zamânı ki; Mûsâ** (Medyen'den Mısır'a giderken karlı ve karanlık bir havada yolunu kaybedince) **âilesine: "Gerçekten ben net olarak bir ateş gördüm, yakında o** (yolun durumu)**ndan size bir haber getireceğim yâhut siz ısınasınız diye size ateşten alınma bir meşale getireceğim" demişti.**

فَلَمَّا جَٓاءَهَا نُودِيَ اَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَاۜ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(فَلَمَّا جَٓاءَ) **Nihâyet geldiği zaman,** neye? (هَا) **o** (ateşin yanı)**na,** (نُودِيَ) **nidâ olundu,** ne diye? (اَنْ بُورِكَ) **bereketli kılındı diye,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** yâni Mûsâ *(Aleyhisselâm)*, nerededir? (فِي النَّارِ) **o ateş**(in bulunduğu yer)**dedir,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseler ki,** yâni melekler ki, nerededir? (حَوْلَهَا) **onun etrâfındadırlar,** (وَسُبْحَانَ اللّٰهِ) **ve Allâh'ı** (kelâmının beşer sözüne benzemesinden) **tesbîh ile** (tenzîh ederim), öyle Allâh ki, (رَبِّ الْعَالَمِينَ) **bütün âlemlerin Rabbi.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Nihâyet o (ateşin yanı)**na geldiğinde nidâ olundu ki: "Gerçekten o ateş**(in bulunduğu yer)**deki** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ve o an için o makamda hâzır bulunan melek)**ler de, etrâfında bulunan** (peygamberlerin ibâdethâneleri ve mezarlarını barındıran Şâm toprak)**lar**(ına kadar uzanan alanlar) **da** (birçok hayır ve berekete mazhar olarak) **bereketli kılınmıştır. Bütün âlemlerin Rabbi olan Allâh'ı** (kelâmının beşer sözüne benzemesinden) **tesbîh ile** (tenzîh ederim).

يَا مُوسٰٓى اِنَّهُٓ اَنَا اللّٰهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُۙ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(يَا مُوسٰٓى) **Ey Mûsâ,** (اِنَّهُٓ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (اَنَا) **ancak Ben,** kimim? (اللّٰهُ) **Allâh,** öyle Allâh ki, (الْعَزِيزُ) **Azîz olan,** daha öyle Zât ki? (الْحَكِيمُ) **Hakîm olan.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Ey Mûsâ! Muhakkak şu bir gerçek ki; ancak Ben (her istediğini yapmaya gücü yeten) **Azîz ve** (yaptığı her şeyde) **Hakîm** (ve hikmet sâhibi) **olan Allâhım!**

وَاَلْقِ عَصَاكَۜ فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَٓانٌّ وَلّٰى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْۜ يَا مُوسٰى لَا تَخَفْ اِنّ۪ي لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَۗ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

Daha ne diye nidâ edildi? (وَاَلْقِ) **ve** (yere) **bırak,** neyi? (عَصَاكَ) **asânı,** (فَلَمَّا رَاٰ) **artık ne zaman ki gördü,** neyi? (هَا) **onu,** yâni değneğini, ne olduğu hâlde

gördü? (تَهْتَزُّ) **çokça kıpırdanıyor,** (كَاَنَّهَا) **sanki gerçekten o** (değnek), nedir? (جَٓانٌّ) **küçük bir yılandır,** (وَلّٰى) **o** (Mûsâ) **kaçtı,** nedir olduğu hâlde? (مُدْبِرًا) **arka dönücü olduğu hâlde,** daha ne yaptı? (وَلَمْ يُعَقِّبْ) **ve geri dönmedi,** (يَا مُوسٰى) (o zaman Biz buyurduk ki) **ey Mûsâ,** (لَا تَخَفْ) **korkma,** (اِنّ۪ى) **çünkü gerçekten Ben** (öyle bir Zâtım ki), bu makam ta'lîl içindir, ne yapmaz? (لَا يَخَافُ) **korkmaz,** nerede? (لَدَيَّ) **Benim nezdimde** (vahye muhâtab kılınırlarken), kimler korkmaz? (الْمُرْسَلُونَ) **rasûl olarak gönderilen** (peygamber)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Ayrıca (sana verdiğim mûcizeyi görmen için elindeki) **asânı** (yere) **bırak."**

Artık o onu (yere attığında), **sanki gerçekten o** (değnek) **küçük bir yılanmış gibi çokça kıpırdanır bir hâlde görünce, arkasını dönen biri olarak kaçtı ve geri dönmedi.** (O zaman Biz buyurduk ki:) **"Ey Mûsâ!** (Benden başka hiç kimseden) **korkma! Çünkü gerçekten Ben** (öyle bir Zâtım ki); **Benim nezdimde** (vahye muhâtap olurken) **o rasûl olarak gönderilen** (peygamber)**ler** (mânevî hâle daldırdıkları bir sırada hiçbir şeyden) **korkmaz**(lar).

اِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوٓءٍ فَاِنّ۪ى غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(اِلَّا مَنْ) **Lâkin her kim,** burada (اِلَّا) harfi istisnâ-i munkatı' için olduğundan (لٰكِنْ) mânâsındadır, zîrâ peygamberlerden zulüm işleyen olmayacağı için burada bahsedilenler onlardan başka kullardır, *(el-Beyzâvî, el-Medârik)* (ظَلَمَ) (şirk koşarak) **zâlim oldu,** (ثُمَّ بَدَّلَ) **sonra tebdîl etti,** yâni değiştirip onun yerine yaptı, neyi? (حُسْنًا) **bir güzelliği,** neden sonra? (بَعْدَ سُوٓءٍ) **bir kötülükten sonra,** (فَاِنّ۪ى) **artık şüphesiz Ben,** kimim? (غَفُورٌ) **Ğafûr**(um), daha kimim? (رَح۪يمٌ) **Rahîm**(im).

Meâl-i Şerîf - 11

11- Lâkin (diğer insanlardan) **her kim** (bir günah işleyerek) **zulmetmiş,** (fakat) **sonra** (evvelce işlemiş olduğu) **bir kötülüğün ardından** (tevbe ederek onu amel defterinden sildirip) **yerine bir güzellik getirmiştir** (onun da korkması gerekmez); (zîrâ) **şüphesiz ki artık Ben** (tüm günahları çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'um,** (kullara çok acıyarak korkularını gideren bir) **Rahîm'im.**

وَاَدْخِلْ يَدَكَ فٖى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَٓاءَ مِنْ غَيْرِ سُٓوءٍ فٖى تِسْعِ اٰيَاتٍ
اِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهٖۜ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقٖينَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a daha ne diye nidâ olundu? (وَاَدْخِلْ) **bir de girdir,** neyi? (يَدَكَ) **elini,** nereye? (فٖى جَيْبِكَ) (elbisenin) **yaka**(sı)**nın içerisine,** (تَخْرُجْ) **o** (sağ elin) **çıksın,** ne olduğu hâlde? (بَيْضَٓاءَ) **bembeyaz bir şey olduğu hâlde,** öyle şey ki, (مِنْ غَيْرِ سُٓوءٍ) **kusursuz olan,** (فٖى تِسْعِ اٰيَاتٍ) (artık haydi sen) **dokuz âyet** (ve mûcize) **ile birlikte** (git), burada harf-i cer (مَعَ) mânâsında olup mahzûf bir (اِذْهَبْ) fiiline müteallıktir, *(el-Beyzâvî, el-Âlûsî)* kime git? (اِلٰى فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** daha? (وَقَوْمِهٖ) **kavmine,** (اِنَّهُمْ) **zîrâ şüphesiz onlar,** bu makam ta'lîl içindir, (كَانُوا) **oldular,** nedir olmuşlardır? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle toplum ki, (فَاسِقٖينَ) **fâsıklar.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Bir de (sağ) **elini** (elbisenin) **yaka**(sı)**nın içerisine sok ki o** (elin), (alaca hastalığı gibi) **hiçbir kusur bulunmaksızın** (bakılamayacak bir şekilde parlak ve) **bembeyaz bir hâlde** (ortaya) **çıksın!** (Artık haydi sen) **dokuz mûcizeyle birlikte Firavun'a ve kavmine** (git)! **Zîrâ şüphesiz onlar** (Allâh'ın emrinden çıkan) **fâsıklar toplumu olmuşturlar."**

فَلَمَّا جَٓاءَتْهُمْ اٰيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ مُبٖينٌۚ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(فَلَمَّا جَٓاءَتْ) **Artık ne zaman ki geldi,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اٰيَاتُنَا) **Bizim âyetlerimiz,** ne oldukları hâlde? (مُبْصِرَةً) (inananları) **basîret** (ve şuur) **sâhibi yapıcı olarak,** (قَالُوا) (Firavun ve adamları) **dediler,** neyi dediler? (هٰذَا) **işte bu** (Mûsâ'nın gösterdiği hârikulâde şey), nedir? (سِحْرٌ) **büyük bir büyüdür,** öyle büyü ki, (مُبٖينٌ) (sihir olduğu) **âşikâr olucu.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Artık (îmân edenleri) **basîret** (ve şuur) **sâhibi yapıcı olarak âyetlerimiz onlara geldiği zaman** (Firavun ve adamları inanacakları yerde): **"İşte bu** (Mûsâ'nın gösterdiği hârikulâde şey, sihir olduğu) **çok açık olan büyük bir büyüdür" dediler.**

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَٓا اَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّاۜ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدٖينَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَجَحَدُوا) **Ve inkâr ettiler,** neyi? (بِهَا) **onları,** yâni mûcizeleri, (وَاسْتَيْقَنَتْ) **hâlbuki kesinlikle iyice inanmıştı,** neye? (هَا) **onlara,** kim? (اَنْفُسُهُمْ) **kendi nefisleri,** niçin inkâr ettiler? (ظُلْمًا) **büyük bir zulüm yapmak için,** daha? (وَعُلُوًّا) **ve tam mânâsıyla üstünlük taslamak için,** (فَانْظُرْ) **artık bak,** neye bak? (كَيْفَ كَانَ) **nasıl olmuş,** ne? (عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ) **o fesat çıkaranların** (fecî) **âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Nefisleri (kalpleri ve vicdanları) **onlara** (gösterilen mûcizelerin Allâh tarafından olduğuna) **kesinlikle iyice inandığı hâlde,** (sırf âyetlere karşı) **büyük bir haksızlık yapmak ve tam manasıyla üstünlük tasla**(yarak îmandan kaçın)**mak için onları inkâr ettiler.**

Artık bak (gör) **ki o fesat çıkaran** (Firavun ve adam)**ların**(ın fecî) **âkıbeti nice olmuş!**

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ عِلْمًاۚ وَقَالَا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ي فَضَّلَنَا عَلٰى كَث۪يرٍ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (دَاوُدَ) **Dâvûd'a,** daha? (وَسُلَيْمٰنَ) **ve Süleymân'a,** neyi verdik? (عِلْمًا) **büyük bir ilmi,** (وَقَالَا) (bu nîmete karşılık) **ikisi de dediler,** neyi dediler? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** (اَلَّذ۪ي) **öyle Zât ki,** (فَضَّلَ) **üstün kıldı,** kimi? (نَا) **bizi,** kime karşı? (عَلٰى كَث۪يرٍ) **birçoklar**(ın)**a karşı,** öyle birçokları ki kimden olucu? (مِنْ عِبَادِهِ) **kullarından,** öyle kulları ki, (اَلْمُؤْمِن۪ينَ) **îmân ediciler.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Andolsun ki; elbette Biz Dâvûd'a ve Süleymân'a gerçekten büyük bir ilim verdik de, o ikisi (bu nîmete şükür için nice sâlih ameller yaptılar ve)**:**

"Bütün hamdler O Allâh'a mahsustur ki, îmân eden kullarından birçoklar(ın)**a karşı bizi üstün kılmıştır" dediler.**

وَوَرِثَ سُلَيْمٰنُ دَاوُدَ وَقَالَ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَاُو۫ت۪ينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍۜ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُب۪ينُ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَوَرِثَ) **Böylece mîrasçı oldu,** kim? (سُلَيْمٰنُ) **Süleymân,** kime? (دَاوُدَ) (babası) **Dâvûd'a,** daha ne oldu? (وَقَالَ) **ve o** (Süleymân) **dedi,** neyi dedi? (يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **ey insanlar,** (عُلِّمْنَا) **biz öğretildik,** yâni Allâh-u Te'âlâ bize öğretti, neyi? (مَنْطِقَ الطَّيْرِ) **kuşların konuşmasını,** daha hangi nîmete mazhar olduk? (وَاُوتِينَا) **ve bize verildi,** neden? (مِنْ كُلِّ شَیْءٍ) (dünyâyı yönetmek için gereken) **her bir şeyden** (bir nasip), (اِنَّ هٰذَا) **şüphesiz ki işte bu,** (لَهُوَ) **elbette ancak o,** nedir? (اَلْفَضْلُ) **bir iyiliktir,** öyle iyilik ki, (اَلْمُبِينُ) (nîmet olduğu) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Böylece Süleymân (babası) **Dâvûd'a** (hem peygamberlik hem de saltanat konusunda) **mîrasçı oldu da** (bu nîmeti anlatarak Rabbine şükretmek üzere): **"Ey insanlar! Bize kuşların konuşması**(nı anlamak) **öğretildi ve** (cinlerin, insanların ve rüzgârların yönetimi gibi dünyâ ve âhiret işleri husûsunda ihtiyaç duyacağımız) **her şeyden bize** (bir nasip) **verildi. Şüphesiz ki işte bu,** (Allâh tarafından bize yapılan) **çok açık bir iyiliğin elbette ta kendisidir" demişti.**

وَحُشِرَ لِسُلَيْمٰنَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَحُشِرَ) **Ve bir araya getirildi,** kim için? (لِسُلَيْمٰنَ) **Süleymân**(ın teftîşi) **için,** ne? (جُنُودُهُ) **orduları,** kimlerden olduğu hâlde? (مِنَ الْجِنِّ) **cinlerden,** daha? (وَالْاِنْسِ) **ve insanlardan,** daha? (وَالطَّيْرِ) **ve kuşlardan,** (فَهُمْ) **işte onlar,** (يُوزَعُونَ) **öndekileri arkadakiler** (yetişsin) **için durduruluyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Böylece cinlerden, bir de insanlardan ve kuşlardan ol(uş)**an orduları Süleymân**(a arz) **için bir araya getirildi.**

İşte (şimdi o manzarayı bir tahayyül edin ki bütün ordular birbirlerine yetişsin de büyük bir ihtişam ortaya çıksın diye) **onların önde gidenleri sonrakileri için durduruluyorlar.**

حَتّٰٓى اِذَٓا اَتَوْا عَلٰى وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَٓا اَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ
لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمٰنُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(حَتّٰٓى اِذَٓا اَتَوْا) **Nihâyet vardıkları zaman,** neyin üzerine? (عَلٰى وَادِ النَّمْلِ) **karıncalar vâdîsinin üzerine,** (قَالَتْ) **dedi,** kim? (نَمْلَةٌ) **dişi bir karınca,** neyi dedi? (يَٓا اَيُّهَا النَّمْلُ) **ey karıncalar,** (اُدْخُلُوا) **girin,** nereye? (مَسَاكِنَكُمْ) **yuvalarınıza,** (لَا يَحْطِمَنَّ) **sakın kırmasın,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kim? (سُلَيْمٰنُ) **Süleymân,** daha? (وَجُنُودُهُ) **ve orduları,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (لَا يَشْعُرُونَ) **farkında olmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Nihâyet (Şâm'ın) **karıncalar**(la dolu bir) **vâdîsinin üzerine vardıkları zaman,** (onların reisi olan) **dişi bir karınca: "Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin! Süleymân ve orduları, kendileri farkında değillerken sakın sizi kırmasın**(lar)**" dedi.**

Kâ'bü'l-Ahbâr *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; Süleymân *(Aleyhisselâm)* rüzgâra bindiği zaman âilesini, hizmetçilerini ve birçok adamını, ayrıca onlar için gerekli olan demir tandırlar ve büyük kazanlar gibi birçok malzemeyi yanına alırdı. Böylece Süleymân *(Aleyhisselâm)* gökle yer arasındayken kazanlar kaynar, ekmekler pişerdi. Rüzgâr kendisini götürürken, önündeki sahalarda atlar seğirtirdi. Bir kere (şu anda Îran sınırları içerisinde bulunan) İstahr'dan yola çıkıp Yemen'e giderken yolu Medîne-i Münevvere'ye düştü.

Orayı yanındakilere göstererek: "İşte burası, âhir zaman peygamberinin hicret yurdudur, ona inananlara ve uyanlara müjdeler olsun" dedi. Mekke'ye vardığında Kâ'be'nin etrâfındaki putları görünce durmadan geçti. Beytullâh ağlayınca, Allâh-u Te'âlâ ona ağlamasının sebebini sordu, o: "Yâ Rabbi! Senin peygamberlerinden biri, yanında bulunan evliyâ topluluğuyla yanımdan geçtiler de inip namaz kılmadılar, etrâfımda ise Sana değil, putlara tapılıyor" deyince Allâh-u Te'âlâ ona: "Ağlama! Yakında seni secde eden (insanların) yüzler(iy)le dolduracağım, sende Kur'ân adında yepyeni bir Kitap indireceğim, en sevdiğim peygamberim olan âhir zaman nebîsini sende göndereceğim ve onun ümmetine haccı farz kılacağım da içlerinden seni ziyâret edip Bana ibâdet eden birçok kullar yaratacağım. Onlar kartalın yuvasına acele gitmesi gibi sana koşacaklar, devenin yavrusuna ve güvercinin yumurtasına önem vermesi gibi seni arzulayacaklar. İşte o zaman seni putlardan ve şeytandan temizleyeceğim" buyurdu. Böylece Süleymân *(Aleyhisselâm)* Mekke'den geçerek Tâif'te bulunan Südeyr Vâdîsi'ne, sonra oradan dönerek Şâm'daki karıncalar vâdîsine geldiğinde, karıncaları uyaran dişi bir karıncanın bu sözüyle karşılaştı. *(el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 4/292; el-Hâzin-Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/510)*

فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ اَوْزِعْنٓى اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتٓى اَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلٰى وَالِدَىَّ وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰيهُ وَاَدْخِلْنٓى بِرَحْمَتِكَ فٓى عِبَادِكَ الصَّالِحٓينَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(فَتَبَسَّمَ) **O** (Süleymân) **hemen tebessüm etti,** ne olduğu hâlde? (ضَاحِكًا) **gülücü olduğu hâlde,** neden dolayı? (مِنْ قَوْلِهَا) **onun sözünden dolayı,** daha ne yaptı? (وَقَالَ) **ve dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اَوْزِعْ) **ilhâm et,** kime? (نٓى) **bana,** neyi? (اَنْ اَشْكُرَ) **şükretmemi,** neye? (نِعْمَتَكَ) **nîmetine,** (اَلَّتٓى) **öyle nîmet**

ki, (اَنْعَمْتَ) **lütfettin,** kime? (عَلَيَّ) **bana,** daha? (وَعَلٰى وَالِدَيَّ) **ve ana-babama,** daha neyi ilhâm et? (وَاَنْ اَعْمَلَ) **ve yapmamı,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih bir ameli,** öyle sâlih amel ki, (تَرْضٰيهُ) **Sen Râzı oluyorsun,** neden? (هُ) **ondan,** daha ne yap? (وَاَدْخِلْ) **ve girdir,** kimi? (نٖى) **beni,** ne sebebi ile? (بِرَحْمَتِكَ) **Senin rahmetin sebebiyle,** kimlerin içerisine? (فٖى عِبَادِكَ) **kullarının arasına,** burada (فٖى) harf-i ceri (مَعَ) mânâsında tefsîr edilirse o zaman (اَلْجَنَّةَ) mef'ûlü hazfedilmiş kabûl edilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, *(et-Teysîr)* öyle kullar ki, (اَلصَّالِحٖينَ) **sâlih kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Hemen o (Süleymân *(Aleyhisselâm)* en küçük canlılardan olan o karıncanın uyanıklığı, yönettiği varlıkları uyarması ve o toplumunun menfaatlerini gözetmesi karşısında hayranlığını gizleyemeyip) **onun sözünden dolayı gülen biri olarak tebessüm etti de** (en ufak bir varlığın konuşmasını dahî anladığına sevinerek)**:**

"Ey Rabbim! Bana ve ana-babama lütfetmiş olduğun (bunca) **nîmetine şükretmemi ve** (kalan ömrümde) **kendisinden râzı olacağın sâlih bir amel işlememi bana ilhâm et ve Sen rahmetin sebebiyle beni** (İbrâhîm, İsmâ'îl ve Ya'kûb *(Aleyhimüsselâm)* gibi geçmiş peygamberlerinin ve) **kendileri sâlih** (olan) **kullarının arasına girdir** (ismimi onların ismiyle birlikte yaz, mahşere de onların zümresinde çıkar) ***/beni sâlih kullarınla birlikte (cennete) girdir/*" dedi.**

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَٓا اَرَى الْهُدْهُدَۘ اَمْ كَانَ مِنَ الْغَٓائِبٖينَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَتَفَقَّدَ) **Ve o** (Süleymân) **kayıp aradı,** *(et-Teysîr, el-Medârik)* yâni teftîş etti, neyi? (اَلطَّيْرَ) **kuşları,** (فَقَالَ) **sonra dedi,** neyi dedi? (مَا) **ne şey,** kim içindir? (لِيَ) **benim içindir,** yâni bana ne oldu ki, (لَٓا اَرَى) **göremiyorum,** neyi? (اَلْهُدْهُدَ) **Hüdhüd'ü,** (اَمْ كَانَ) **yoksa oldu mu,** kimlerden? (مِنَ الْغَٓائِبٖينَ) **kaybolanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Yolculuk esnâsında Süleymân *(Aleyhisselâm)*a güneş isâbet edince, hangi kuşun yerini terk etmesinden dolayı güneşe mâruz kaldığını araştırmak için gölge yapan) **kuşları araştırdı da** (sonra Hüdhüd'ün yerini boş görünce) **dedi ki: "Bana ne oldu da Hüdhüd'ü göremiyorum? Yoksa o kaybolanlardan mı oldu?**

لَاُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدٖيدًا اَوْ لَاَاذْبَحَنَّهُٓ اَوْ لَيَأْتِيَنّٖى بِسُلْطَانٍ مُبٖينٍ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(لَاُعَذِّبَنَّ) **Andolsun ki; elbette azap edeceğim,** neye? (هُ) **ona,** ne yapmakla? (عَذَابًا) **bir azap yapmakla,** burada (عَذَابًا) kelimesi (تَعْذِيبًا) mânâsında kabûl edilerek önceki fiilin mef'ûlü mutlağı düşmüştür, *(ed-Dürru'l-masûn)* öyle azap yapmak ki, (شَدِيدًا) **çok şiddetli olucu,** yâhut ne yapacağım? (اَوْ لَاَاذْبَحَنَّ) **yâhut yemin olsun elbette boğazlayacağım,** neyi? (هُ) **onu,** daha ne olacak? (اَوْ لَيَأْتِيَنْ) **ya da kasem olsun kesinlikle** (özür beyânı için) **getirecek,** bu fiil ileride gelen (بِ) harf-i ceri sebebi ile "Getirecek" mânâsı ile tercüme edilmiştir, ayrıca fiilin sonundaki (نْ) harfi, tekit için olan nûnu muhaffefedir, kime getirecek? (نِى) **bana,** neyi? (بِسُلْطَانٍ) **güçlü bir delîli,** öyle delil ki, (مُبِينٍ) (mâzereti olduğuna dâir delâleti) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Andolsun ki; (o Hüdhüd kuşunun tüylerini yolup güneşe mâruz bırakarak ya da karıncaların yiyeceği bir yere atarak veyâ alıştığı arkadaşından ayırarak yâhut akrânına hizmete mecbur kılarak ya da uyuşamadığı başka hayvanlarla bir kafese koyarak) **ona çok şiddetli olan bir azap etme** (usûlü) **ile mutlaka azap edeceğim yâhut yemin olsun ki; onu elbette boğazlayacağım; ya da kasem olsun ki; muhakkak o bana** (özrü hakkında) **açık olan güçlü bir delil getirecektir** (ki kendisini cezâdan kurtarabilsin)."

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ اَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهٖ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَاٍ بِنَبَاٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(فَمَكَثَ) **Derken** (O Hüdhüd) **bekledi,** ne olduğu hâlde? (غَيْرَ بَعِيدٍ) **uzak** (bir yerde) **olmadığı hâlde,** (فَقَالَ) (Hüdhüd) **hemen** (gelip) **dedi,** neyi dedi? (اَحَطْتُ) **ben kavradım,** neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** (لَمْ تُحِطْ) **sen kavramadın,** neyi? (بِهٖ) **onu,** daha ne yaptım? (وَجِئْتُ) **ve ben getirdim,** bu fiil ileride gelen (بِ) harf-i ceri sebebi ile "Getirdim" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getirdim? (كَ) **sana,** nereden? (مِنْ سَبَاٍ) **Sebe'** (kavmin)**den,** neyi getirdim? (بِنَبَاٍ) **çok önemli bir haberi,** öyle haber ki, (يَقِينٍ) **kesin olucu.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Derken o (Hüdhüd kuşu Süleymân *(Aleyhisselâm)*dan) **uzak** (bir yerde) **olmadığı hâlde** (kısa bir süre) **bekledi de hemen** (huzûruna gelerek) **dedi ki: "Senin kendisini**(n tüm yönlerini bilip) **kavramadığın bir şeyi ben** (her yönüyle öğrenip) **kavradım ve** (Yemen'de yaşayan) **Sebe'** (kavmin)**den sana çok önemli** (olan) **kesin bir haber getirdim.**

Allâh-u Te'âlâ, Hüdhüd kuşuna bu kelâmları söylemesini ilhâm edip Süleymân *(Aleyhisselâm)*a bu sözleri söyleterek, sâhip bulunduğu peygamberlik, saltanat ve bunca ilimlere rağmen, en zayıf bir yaratığın bile, onun tam mânâsıyla bilgiye sâhip olmadığı bir konuda mükemmel bir ilme mâlik olabileceğini göstermiş, bununla da Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın kendi nefsini hakîr ve ilmini zayıf görmesine yardımcı olarak, ulemânın en büyük fitnesi olan kendini beğenme günahından dâimâ korunması husûsunda ona büyük bir lütufta bulunmuştur. *(el-Âlûsî)*

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(إِنِّي) **Gerçekten ben,** ne yaptım? (وَجَدْتُ) **buldum,** kimi? (امْرَأَةً) **bir kadını,** öyle kadın ki, (تَمْلِكُ) **hükümdârlık ediyor,** kime? (هُمْ) **onlara,** yâni Sebe' kavmine, daha ne yapıyor? (وَأُوتِيَتْ) **ve ona verilmiş,** neden bir nasip? (مِنْ كُلِّ شَيْءٍ) (insanları yönetirken gereken) **her bir şeyden** (bir nasip), daha neye sâhip olmuş? (وَلَهَا) **ve özellikle ona âit vardır,** ne? (عَرْشٌ) **bir taht,** öyle taht ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Gerçekten ben (Belkıs adında) **öyle bir kadın buldum ki, o** (diyarda buluna)**nlara hükümdârlık etmektedir,** (krallara lâzım olan) **her şey de kendisine verilmiştir ve** (altın ve gümüşten mâmul türlü türlü mücevherlerle bezenmiş) **özellikle ona âit çok büyük bir taht vardır.**

وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ
اَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَجَدْتُ) **Ben buldum,** kimi? (هَا) **onu,** daha? (وَقَوْمَهَا) **kavmini,** ne oldukları hâlde buldum? (يَسْجُدُونَ) **secde yapıyorlar,** ne için? (لِلشَّمْسِ) **güneş için,** kimden başkasına secde eder oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başkasına,** (وَزَيَّنَ) **ve süslü gösterdi,** kim için? (لَهُمُ) **onlar için,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** neyi? (اَعْمَالَهُمْ) (kötü) **amellerini,** (فَصَدَّ) **bu sebeple engelledi,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden? (عَنِ السَّبِيلِ) **o** (hak) **yoldan,** (فَهُمْ) **bu yüzden onlar,** (لَا يَهْتَدُونَ) **hidâyet bulamıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Ben (Sebe' kraliçesini gördüğüm zaman) **onu ve kavmini, Allâh'ı bırakıp güneşe secde ederlerken buldum! Böylece şeytan onlara** (güneşe tapmak gibi kötü) **amellerini süslü göstermiş de bu sebeple onları o** (İslâm dîninden ibâret hak) **yoldan engellemiştir. Bu yüzden de onlar** (doğru yola) **hidâyet bulamıyorlar.**

اَلَّا يَسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذ۪ي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

Şeytan onları hak yoldan niye engelledi? (اَلَّا يَسْجُدُوا) **secde etmesinler diye,** kim için? (لِلّٰهِ) **Allâh için,** (اَلَّذ۪ي) **öyle Zât ki,** (يُخْرِجُ) **çıkarmaktadır,** neyi? (اَلْخَبْءَ) **gizli olan şeyleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, ayrıca masdar mef'ûl mânâsında olduğu için (مَخْبُوءٌ) mânâsıyla tefsîr edilmiştir, *(et-Teysîr)* nerede gizli? (فِي السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** daha öyle Zât ki? (وَيَعْلَمُ) **ve bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تُخْفُونَ) **siz** (o şeyleri) **gizliyorsunuz,** daha neyi biliyor? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (تُعْلِنُونَ) **açıkça yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Şeytan onlara kötü amellerini süslü göstermiştir tâ ki) **onlar O Allâh'a secde etmesinler diye ki** (yağmurlar ve tohumlar gibi) **göklerde ve yerde gizli olan şeyleri ancak O** (meydana) **çıkarmaktadır; gizlemekte olduğunuz şeyleri de, açıkça yapmakta olduğunuz şeyleri de** (ancak) **O bilmektedir!**

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظ۪يمِ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), öyle Zât ki, (رَبُّ الْعَرْشِ) **Arş'ın Rabbidir,** öyle Arş ki, (اَلْعَظ۪يمِ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Allâh ki; (Kürsî'nin bile yanında küçük kaldığı) **o çok büyük Arş'ın Rabbi olan O** (Zât-ı Azîmüşşâ)**ndan başka hiçbir ilâh yoktur."**

Arş'ın büyüklüğü hakkında Ebû Zerr *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: "Yedi kat gökler Kürsî'ye nispetle boş bir sahrâya atılmış bir halka kadardır, Arş'ın Kürsî'den (büyüklük bakımından) fazlalığı ise o sahranın o halkadan fazlalığı kadardır!" *(İbnü Hibbân, es-Sahîh, rakam:361, 2/77)*

قَالَ سَنَنْظُرُ اَصَدَقْتَ اَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِب۪ينَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(قَالَ) (Süleymân *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (سَنَنْظُرُ) **yakında bakacağız,** (اَصَدَقْتَ) **doğru mu söyledin,** daha? (اَمْ كُنْتَ) **yoksa oldun mu,** kimlerden? (مِنَ الْكَاذِبِينَ) **yalan söyleyenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Hüdhüd'ün bu ilginç beyanları karşısında Süleymân *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Yakında bakacağız ki sen** (bu verdiğin haberlerde) **doğru mu söyledin yoksa yalan söyleyenlerden mi oldun?!**

اِذْهَبْ بِكِتَابِى هٰذَا فَاَلْقِهْ اِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(اِذْهَبْ) **Götür,** neyi? (بِكِتَابِى) **mektubumu,** öyle mektup ki, (هٰذَا) **işte şu,** (فَاَلْقِ) **sonra at,** neyi? (هْ) **onu,** bu zamîr gerideki fiilin mef'ulü olup tahfif için sâkin okunmuştur, kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** (ثُمَّ تَوَلَّ) **sonra kenara çekil,** kimden uzaklaşarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** (فَانْظُرْ) **sonra bak,** neye bak? (مَاذَا) **ne şeyi,** ne yapacaklar? (يَرْجِعُونَ) (mektubuma karşılık olarak) **iâde edecekler.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Benim yazmış olduğum) **işte şu mektubumu** (alıp) **götür de onu onlara at, sonra** (kimseye gözükmeden cevaplarını işitebileceğin yakın bir yere doğru) **onlardan kenara çekil, sonra** (mektubuma karşılık olarak) **neyi iâde edeceklerine bak!"**

قَالَتْ يَٓا اَيُّهَا الْمَلَؤُا اِنّ۪ٓى اُلْقِىَ اِلَىَّ كِتَابٌ كَر۪يمٌ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(قَالَتْ) (Mektubu alan) **o kadın dedi,** neyi dedi? (يَٓا اَيُّهَا الْمَلَؤُا) **ey ulu kişiler,** (اِنّ۪ٓى) **gerçekten ben,** (اُلْقِىَ) **bırakıldı,** kime? (اِلَىَّ) **bana,** ne? (كِتَابٌ) **çok önemli bir mektup,** öyle mektup ki, (كَر۪يمٌ) **çok değerli olan.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Sebe' ülkesine gelen Hüdhüd sarayın penceresinden girip, uyuduğu bir sırada onu Belkıs'ın üzerine attı. O hemen telaşla uyanıp kalabalık şûrâ heyetini toplayarak tahtına çıktı ve) **dedi ki: "Ey ulu kişiler! Gerçekten ben** (ne yapacağını bilmez bir hâldeyim); (zîrâ mühürlü olduğu için) **çok değerli olan mühim bir mektup bana bırakıldı.**

اِنَّهُ مِنْ سُلَيْمٰنَ وَاِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِۙ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(اِنَّهُ) **Şüphesiz ki o** (mektup), kim tarafından gönderilmiştir? (مِنْ سُلَيْمٰنَ) **Süleymân** (tarafın)**dan,** (وَاِنَّهُ) **ve gerçekten o,** ne ile kaleme alınmıştır? (بِسْمِ اللّٰهِ) **Allâh'ın adıyla,** öyle Allâh ki, (اَلرَّحْمٰنِ) **Rahmân olan,** yine öyle Allâh ki, (اَلرَّح۪يمِ) **Rahîm olan.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Şüphesiz ki o (mektup), **Süleymân** (tarafın)**dan** (bana ulaştırılmış)**dır ve gerçekten o** (mektup), **O** (tüm yarattıklarına son derece acıyarak ve onları çokça esirgeyerek) **Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla** (kaleme alınmış)**dır.**

اَلَّا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُون۪ي مُسْلِم۪ينَ۟ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

O mektup bana ne diye gönderildi? (ey Sebe' halkı!) (اَلَّا تَعْلُوا) **üstünlük taslamayın diye,** kime karşı? (عَلَيَّ) **bana karşı,** daha ne yapın? (وَأْتُو) **ve gelin,** kime? (ن۪ي) **bana,** ne olduğunuz hâlde? (مُسْلِم۪ينَ) **Müslüman kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (O mektupta bize hitâben:) **"Bana karşı üstünlük tasla**(yarak dâvetime icâbetten kaçın)**mayın ve** (dînime inanıp, emirlerime uyan) **Müslümanlar olarak bana gelin" diye** (yazılmaktadır)**!**

قَالَتْ يَٓا اَيُّهَا الْمَلَؤُا اَفْتُون۪ي ف۪ٓي اَمْر۪يۚ مَا كُنْتُ قَاطِعَةً اَمْرًا حَتّٰى تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(قَالَتْ) **O kadın dedi,** neyi dedi? (يَٓا اَيُّهَا الْمَلَؤُا) **ey ulu kişiler,** (اَفْتُو) **görüş bildirin,** kime? (ن۪ي) **bana,** ne hakkında? (ف۪ٓي اَمْر۪ي) (bu) **işim hakkında,** (مَا كُنْتُ) **ben olmadım,** nedir olmadım? (قَاطِعَةً) **kesin hüküm veren biri,** neye? (اَمْرًا) **hiçbir işe,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى تَشْهَدُو) **siz bulununcaya kadar,** nerede? (نِ) **benim yanımda.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Mektubun içeriğini aktarıp kavminin ileri gelenlerine fikir danışmak isteyen) **o kadın dedi ki:**

"Ey ulu kişiler! Bu işim hakkında bana görüş bildirin, (bilirsiniz ki) **siz benim yanımda bulunu**(p görüşlerinizi açıklayı)**ncaya kadar ben hiçbir işe kesin hüküm veren biri olmadım."**

قَالُوا نَحْنُ اُولُوا قُوَّةٍ وَاُولُوا بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْاَمْرُ اِلَيْكِ فَانْظُرِى مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (نَحْنُ) **biz,** kimleriz? (اُولُوا قُوَّةٍ) **büyük bir kuvvetin sâhipleriyiz,** daha kimiz? (وَاُولُوا بَأْسٍ) **ve büyük bir cesâret sâhipleriyiz,** öyle cesâret ki, (شَدِيدٍ) **çok güçlü olan,** (وَالْاَمْرُ) **yine de emir** (ve ferman), kime âittir? (اِلَيْكِ) **sana,** (فَانْظُرِى) **artık bak,** neye bak? (مَاذَا) **ne şeyi?** (تَأْمُرِينَ) **emredeceksin.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Dediler ki: "Biz (sayı ve imkân bakımından) **büyük bir kuvvetin mâlikleriyiz,** (savaş konusunda da) **çok şiddetli bir** (kahramanlık ve) **cesâret sâhipleriyiz,** (emredersen onlarla savaşabiliriz ama) **yine de** (harbedip etmeme husûsunda) **emir** (ve fermân) **sana** (bırakılmış)**dır, artık bak** (bakalım) **ki, ne şeyi emredeceksin?"**

قَالَتْ اِنَّ الْمُلُوكَ اِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً اَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا اَعِزَّةَ اَهْلِهَا اَذِلَّةً وَكَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(قَالَتْ) **O kadın dedi,** neyi dedi? (اِنَّ الْمُلُوكَ) **gerçekten hükümdârlar,** ne zaman? (اِذَا دَخَلُوا) **girdikleri zaman,** nereye? (قَرْيَةً) **bir memlekete,** ne yaparlar? (اَفْسَدُوا) **ifsâd ederler,** nereyi? (هَا) **orayı,** daha ne yaparlar? (وَجَعَلُوا) **ve dönüştürürler,** bu fiil (صَيَّرَ) mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* kimi? (اَعِزَّةَ اَهْلِهَا) **oranın halkının aziz** (ve şerefli)**lerini,** kimlere dönüştürürler? (اَذِلَّةً) **zelil** (ve alçak) **kimselere,** (وَكَذٰلِكَ) **ve** (ey muhâtap) **işte sana böylece** (kötü bir muâmeleyi), (يَفْعَلُونَ) **sürekli** (bunu) **yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- (Kavminin ileri gelenlerinin savaş yanlısı olma gibi bir yanlışa meylettiklerini fark eden Belkıs, Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın üstün gücünü ve emrine itâatsizlik durumunda başlarına ne felâketler gelebileceğini onlara açıklamak üzere) **dedi ki:**

"Hükümdârlar bir memlekete (savaş açarak gâlibiyetle) **girdikleri zaman** (binâları yıkmak ve malları telef etmek sûretiyle) **gerçekten orayı ifsâd ederler ve** (katliâm, esâret ve sürgün gibi **türlü** türlü ihânet**lere** mâruz

bırakarak) **oranın halkının azîz** (ve şerefli)**lerini zelil** (ve alçak) **kimselere dönüştürürler. Ve** (ey muhâtap) **işte sana! Onlar sürekli böyle yaparlar** (herhâlde bunlar da öyle davranacaklardır).

وَاِنّ۪ي مُرْسِلَةٌ اِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَاِنّ۪ي) **Muhakkak ben,** kimim? (مُرْسِلَةٌ) **göndericiyim,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** neyi? (بِهَدِيَّةٍ) **değerli birtakım hediyeleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, daha kimim? (فَنَاظِرَةٌ) **sonra bakı**(p ona göre davranı)**cı biriyim,** neye bakıcıyım? (بِمَ) **özellikle ne ile,** (يَرْجِعُ) **dönecek,** kim? (الْمُرْسَلُونَ) **elçi** (olarak) **gönderilenler.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Yine şüphesiz ben onlara (yüzlerce iyi cins binek hayvan üzerinde eşsiz mücevherlerle bezenmiş genç hizmetçilerden oluşan) **değerli birtakım hediyeler göndericiyim de sonra elçi gönderilenler özellikle ne** (türlü bir karşılık) **ile dönecektir** (diye) **bir bakı**(p ona göre davranı)**cıyım.** (Eğer sâdece bir hükümdârsa bunları kabûl edecektir; aynı zamanda bir peygamberse, dînine uymadığımız sürece bizden aslâ râzı olmayacaktır.)"

فَلَمَّا جَٓاءَ سُلَيْمٰنَ قَالَ اَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍۘ فَمَٓا اٰتٰينِيَ اللّٰهُ خَيْرٌ مِمَّٓا اٰتٰيكُمْۚ
بَلْ اَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(فَلَمَّا جَٓاءَ) **Artık ne zaman ki o** (elçi) **geldi,** kime? (سُلَيْمٰنَ) **Süleymân'a,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (اَتُمِدُّونَ) **yardım mı ediyorsunuz,** kime? (نِ) **bana,** ne ile? (بِمَالٍ) **değersiz bir mal ile,** (فَمَٓا) **işte o şey ki,** (اٰتٰى) **verdi,** kime? (نِي) **bana,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir? (خَيْرٌ) **daha hayırlıdır,** neden? (مِمَّٓا) **o şeylerden ki,** (اٰتٰى) **O verdi,** kime? (كُمْ) **size,** (بَلْ اَنْتُمْ) **doğrusu siz,** ne yapıyorsunuz? (بِهَدِيَّتِكُمْ) (onlar size verilseydi) **özellikle** (o) **hediyelerinizle,** (تَفْرَحُونَ) **sevinirsiniz.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Nihâyet (Belkıs bu söylediğini tatbîk ederek bir heyeti yola çıkardı. Gönderilen heyetin başında bulunan kişi hediyelerle) **Süleymân'a geldiği zaman o** (onların getirdiği hediyeleri küçümseyerek) **dedi ki: "Siz bana değersiz bir mal ile mi yardım etme**(ye teşebbüs etme)**ktesiniz?!**

İşte Allâh'ın bana vermiş olduğu (peygamberlik, ilim ve saltanat gibi) **şeyler, size vermiş olduğu** (dünyâ malları)**ndan çok daha hayırlıdır. Doğrusu** (o hediyeler size verilseydi o) **hediyelerinizle ancak siz sevinirsiniz.** (Çünkü siz görünen hayattan başka bir şey bilmediğiniz için, aranızda alıp verdiğiniz hediyelerle mallarınızı artırır ve akrânınıza karşı iftihâr edersiniz. Ama benim bu gibi şeylere ihtiyâcım yoktur!)

اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا اَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(اِرْجِعْ) (Ey elçi) **dön,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** (فَلَنَأْتِيَنَّ) **andolsun ki; elbette hemen geliriz,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne ile? (بِجُنُودٍ) **güçlü birtakım ordularla,** öyle ordular ki, (لَا قِبَلَ) **hiçbir mukābele** (ve karşı durabilme imkânı) **olamaz,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neye karşı? (بِهَا) **onlara** (mukāvemete) **karşı,** (وَلَنُخْرِجَنَّ) **ve yemin olsun ki muhakkak çıkarırız,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** ne oldukları hâlde? (اَذِلَّةً) **hakir kimseler olarak,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nedirler? (صَاغِرُونَ) **küçük düş**(ürül)**müş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Ey elçi! Getirdiklerini alarak) **onlara dön**(üp şu haberimi ulaştır ki), (Müslüman olmamaları hâlinde) **andolsun ki; elbette hemen onlara güçlü birtakım ordularla geliriz ki, kendileri için onların karşısında hiçbir mukābele** (ve karşı durabilme imkânı) **olamaz ve yemin olsun ki; muhakkak kendileri** (esir edilerek) **küçük düş**(ürül)**müş hakîr kimseler olarak onları oradan çıkarırız."**

قَالَ يَٓا اَيُّهَا الْمَلَؤُا اَيُّكُمْ يَأْتِينِى بِعَرْشِهَا قَبْلَ اَنْ يَأْتُونِى مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(قَالَ) (Süleymân *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (يَٓا اَيُّهَا الْمَلَؤُا) **ey ulu kişiler,** (اَيُّكُمْ) **hanginiz,** (يَأْتِى) **getirebilir,** bu fiil ileride gelen (بَا) harf-i ceri sebebi ile "Getirebilir" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getirebilir? (نِى) **bana,** neyi? (بِعَرْشِهَا) **onun tahtını,** neden önce? (قَبْلَ اَنْ يَأْتُو) **onlar gelmeden önce,** kime? (نِى) **bana,** ne olarak? (مُسْلِمِينَ) **Müslüman kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Elçi geri döndükten sonra Süleymân *(Aleyhisselâm)* Allâh-u Te'âlâ'nın üstün gücünü Belkıs'a gösterip de İslâm'a girmesini kolaylaştırmak için etrâfında bulunan eşrâfa) **dedi ki:**

"Ey ulu kişiler! Onlar bana Müslüman kimseler hâlinde gelmeden önce bana onun (kapalı kapılar ardında korumalarla muhâfaza ettiği) **tahtını hanginiz getirebilir?"**

قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ اَنَا اٰتِيكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَۚ وَاِنّ۪ي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ اَم۪ينٌ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(قَالَ) **Dedi,** kim? (عِفْرِيتٌ) (pis huylu, inatçı ve güçlü) **bir ifrit,** öyle ifrit ki kimlerden olan? (مِنَ الْجِنِّ) **cinlerden,** neyi dedi? (اَنَا) **ben,** (اٰتِي) **getiririm,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بِهٖ) **onu,** neden önce? (قَبْلَ اَنْ تَقُومَ) **sen kalkmadan önce,** nereden? (مِنْ مَقَامِكَ) (şu oturduğun) **makāmından,** (وَاِنّ۪ي) **gerçekten de ben,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **buna karşı,** (لَقَوِيٌّ) **elbette gücü yeten biriyim,** öyle kavî ki, (اَم۪ينٌ) **çok güvenilir olan.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Cinlerden (kötü huylu, inatçı ve güçlü) **bir ifrît dedi ki: "Sen** (sabahları insanlara hüküm vermek için oturduğun bu) **makāmından** (öğlen vakti) **kalkmadan önce ben onu sana getiririm; gerçekten de ben buna karşı elbette çok gücü yeten, ziyâde güvenilir biriyim** (dolayısıyla onu taşımak bana zor gelmeyeceği gibi, hiçbir parçasına zarar dokundurmadan sapasağlam bir şekilde onu sana teslim ederim)."

قَالَ الَّذ۪ي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ اَنَا اٰتِيكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَۜ فَلَمَّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا
عِنْدَهُ قَالَ هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبّ۪يۗ لِيَبْلُوَن۪يٓ ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُۜ وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِه۪ۚ
وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ رَبّ۪ي غَنِيٌّ كَر۪يمٌ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(قَالَ) **Dedi,** kim? (اَلَّذ۪ي) **o kişi ki,** (عِنْدَهُ) **özellikle onun yanında vardır,** ne vardır? (عِلْمٌ) **büyük bir ilim,** öyle ilim ki neden alınmış? (مِنَ الْكِتَابِ) **o** (İlâhî) **kitaplardan,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, neyi dedi? (اَنَا) **ben,** (اٰتِي) **getiririm,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بِهٖ) **onu,** neden önce? (قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ) **geri dönmeden önce,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** ne? (طَرْفُكَ) **gözün,** (فَلَمَّا رَاٰ) **artık o** (Süleymân) **ne zaman ki gördü,** neyi? (هُ) **onu,** yâni Belkıs'ın tahtını, ne olduğu hâlde gördü? (مُسْتَقِرًّا) **iyice yerleşmiş,** nerede? (عِنْدَهُ) **kendisinin yanında,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (هٰذَا) **işte bu,** neden meydana gelmiştir? (مِنْ فَضْلِ رَبّ۪ي) **Rabbimin fazlından** (ve lütfundan)**dır,** niye bana lütufta bulundu? (لِيَبْلُوَ) **imtihan** (eden kimsenin muâmelesine tâbi) **etsin diye,** kimi? (ن۪ي)

beni, (ءَاَشْكُرُ) **şükredecek miyim,** (اَمْ اَكْفُرُ) **yoksa nankörlük mü yapacağım,** (وَمَنْ) **ve her kim,** (شَكَرَ) **şükür yaparsa,** (فَاِنَّمَا يَشْكُرُ) **ancak şükür yapmış olur,** kim için? (لِنَفْسِهِ) **kendisi**(nin menfaati) **için,** (وَمَنْ) **her kim de,** (كَفَرَ) **nankörlükte bulunursa,** (فَاِنَّ رَبّى) **şüphesiz benim Rabbim,** kimdir? (غَنِىٌّ) **Ğaniyy'dir,** daha kimdir? (كَرِيمٌ) **Kerîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Tevrât ve Zebûr gibi, Süleymân *(Aleyhisselâm)*dan önce indirilmiş) **o kitaplardan kendi nezdinde büyük bir ilim bulunan o** (Âsaf ibnü Berhiyâ isimli sıddîk) **kişi** (kendisiyle duâ edildiği anda kabûl eseri görülecek olan İsm-i Âzam'ı bildiği için): **"Gözün**(ü bir tarafa çevirdiğinde o) **sana geri dönmeden ben onu sana getiririm" dedi.**

O (zât, İsm-i Âzam'ı okuduğu zaman bir kerâmet olarak Belkıs'ın tahtı Yemen'den Kudüs'e bir anda gelince ve Süleymân *(Aleyhisselâm)*) **onu yanında yerleşmiş bir hâlde görünce** (bu nîmete şükretmek üzere): **"İşte** (göz açıp kapayacak kadar kısa bir zamanda) **bu** (murâdımın gerçekleşmesi), **Rabbimin** (bana lütfetmiş olduğu) **fazlından** (bir ikrâmı)**dır. O** (Rabbim), **şükür mü yapacağım yoksa** (kendime bir pay çıkararak yâhut hakkıyla şükredemeyerek) **nankörlük mü yapacağım diye beni imtihân** (edenin muâmelesine tâbi) **etsin diye** (bunu bana vermiştir)**!**

Ve her kim şükür yaparsa (bununla nîmetinin devâmını ve artışını sağlayacağından) **ancak kendisi**(nin menfaati) **için şükürde bulunmuş olur; ama her kim nankörlük yaparsa, şüphesiz ki benim Rabbim** (kimsenin şükrüne ihtiyâcı olmayan bir) **Ğaniyy'dir,** (nankörlük yüzünden nîmetini kesmeyecek derecede iyilik sâhibi bir) **Kerîm'dir" dedi.**

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ اَتَهْتَدٖٓى اَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذٖينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(قَالَ) (Süleymân *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (نَكِّرُوا) **tanınmaz hâle getirin,** kim için? (لَهَا) **o kadın**(ın şaşırması) **için,** neyi? (عَرْشَهَا) **tahtını,** (نَنْظُرْ) **bakalım,** neye bakalım? (اَتَهْتَدٖى) **doğruya ulaşabilecek mi,** (اَمْ تَكُونُ) **yoksa olacak mı,** kimlerden? (مِنَ الَّذٖينَ) **o kimselerden ki,** (لَا يَهْتَدُونَ) **doğruya erişemiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Süleymân *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "O kadın**(ın şaşırması) **için tahtını**(n şeklini değiştirip) **tanınmaz hâle getirin ki; bakalım** (onu tanıma konusunda) **doğruya ulaşabilecek mi yoksa doğruya erişemeyen kimselerden mi olacak?"**

فَلَمَّا جَٓاءَتْ قِيلَ اَهٰكَذَا عَرْشُكِۜ قَالَتْ كَاَنَّهُ هُوَۚ وَاُو۫تِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(فَلَمَّا جَٓاءَتْ) **Nihâyet o kadın geldiği zaman,** (قِيلَ) (tahtı kendisine gösterilerek ona) **denildi,** ne denildi? (اَهٰكَذَا) **işte bunun gibi midir,** ne? (عَرْشُكِ) **senin tahtın,** (قَالَتْ) **o** (kadın) **dedi,** neyi dedi? (كَاَنَّهُ) **sanki gerçekten o,** nedir? (هُوَ) **onun ta kendisidir,** (وَاُو۫تِينَا) **ve biz verildik,** neye? (الْعِلْمَ) **ilme,** yani Allâh'ın gücü ve senin nübüvvetin hakkında bize ilim verilmişti, neden önce? (مِنْ قَبْلِهَا) **bu** (mûcizenin zuhûru)**ndan önce,** *(ed-Dürru'l-masûn)* daha ne olmuştuk? (وَكُنَّا) **zâten biz olmuştuk,** kimler olmuştuk? (مُسْلِمِينَ) **Müslüman kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Nihâyet o kadın (Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın yanına) **geldiği zaman** (tahtı kendisine gösterilerek): **"İşte senin tahtın bunun gibi miydi?" denildi. O: "Sanki gerçekten o onun ta kendisidir! Zâten bu** (mûcizenin zuhûru)**ndan önce** (Hüdhüd'ün gelişiyle) **bize** (Allâh'ın üstün gücü ve senin peygamberliğin hakkında) **ilim verilmişti ve biz Müslüman kimseler olmuştuk" dedi.**

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ اِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَصَدَّ) **Ama engellemişti,** kimi? (هَا) **o kadını,** yâni onun Müslüman olduğunu önceden açıklamasını engellemişti, ne? (مَا) **o şey ki,** yâni güneşe tapması ki, (كَانَتْ) **o kadın olmuştu,** nedir olmuştu? (تَعْبُدُ) **ibâdet yapar,** o taptığı şey kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (اِنَّهَا) **çünkü gerçekten o,** (كَانَتْ) **olmuştu,** kimlerden? (مِنْ قَوْمٍ) **bir kavimden,** öyle kavim ki, (كَافِرِينَ) (azılı) **kâfirler.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Belkıs aslında Hüdhüd'ün haberiyle İslâm'ı kabullenmişti) **ama** (evvelce) **Allâh'ı bırakıp da tapar olduğu o şey**(in vazgeçilmezliği ve eski bir âdet olarak güneşe tapmanın o toplumda benimsenmiş olması) **onu**(n bunu daha önce açıklamasını) **engellemişti, çünkü o** (Belkıs), **gerçekten** (de azılı) **kâfirler olan bir kavimden idi.**

قِيلَ لَهَا ادْخُلِى الصَّرْحَۚ فَلَمَّا رَاَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَاۜ قَالَ اِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ
مِنْ قَوَارِيرَۜ قَالَتْ رَبِّ اِنّ۪ى ظَلَمْتُ نَفْس۪ى وَاَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمٰنَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(قِيلَ) **Denildi,** kime? (لَهَا) **o kadına,** ne denildi? (اُدْخُلِى) **gir,** nereye? (اَلصَّرْحَ) **o köşke,** (فَلَمَّا رَاَتْ) **artık ne zaman ki o kadın gördü,** neyi? (هُ) **onu,** (حَسِبَتْ) **zannetti,** neyi? (هُ) **onu,** nedir zannetti? (لُجَّةً) **derin bir su,** daha ne yaptı? (وَكَشَفَتْ) **ve** (bir miktar) **açtı,** neden? (عَنْ سَاقَيْهَا) **iki ayağından,** (قَالَ) **o** (Süleymân *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (اِنَّهُ) **gerçekten de o** (gördüğün), nedir? (صَرْحٌ) **değerli bir köşktür,** öyle köşk ki, (مُمَرَّدٌ) **dümdüz** (ve pürüzsüz bir şekilde) **yapılmış,** neden? (مِنْ قَوَارِيرَ) (duru ve temiz kesme) **camlardan,** (قَالَتْ) **o kadın dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِنّ۪ى) **muhakkak ben,** (ظَلَمْتُ) (evvelce şirk koşarak) **zulmettim,** kime? (نَفْس۪ى) **nefsime,** daha ne yaptım? (وَاَسْلَمْتُ) **ve teslim oldu**(ğumu açıkladı)**m,** kimle berâber? (مَعَ سُلَيْمٰنَ) **Süleymân ile birlikte,** kime teslim oldum? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** öyle Allâh ki, (رَبِّ الْعَالَم۪ينَ) **bütün âlemlerin Rabbi** (olan).

Meâl-i Şerîf - 44

44- (Süleymân *(Aleyhisselâm)* Belkıs'a daha ziyâde hayran kalacağı bir eser göstermek için) **o kadına:** "(Cinlerin, su gibi berrak kristallerden katlar hâlinde binâ edip içerisine her türlü deniz hayvanını yerleştirdikleri ve üzerinde yürüyen ile su arasında kristallerden başka engel bulunmayan) **o** (üstü açık) **köşke gir** (de başköşesinde bulunan Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın tahtının azametini ve insanların, cinlerin hattâ kuşların onun huzûrunda nasıl saygıyla el pençe divan durduklarını bizzât müşâhede et)" **denildi.**

Akabinde o kadın onu gördüğü zaman onu derin bir su sandı da (etekleri ıslanmasın diye) **ayaklarından** (bir miktar) **açtı. O**(na bakmamak için gözünü çeviren Süleymân *(Aleyhisselâm)*)**:** "(Eteğini açmana gerek yok! Çünkü) **gerçekten de o** (köşk), **dümdüz** (ve pürüzsüz bir şekilde) **yapılmış** (ince) **camlardan** (mâmul) **değerli bir köşktür" dedi.**

O kadın (hayranlık uyandıran bu hâdise karşısında) **dedi ki: "Ey Rabbim! Muhakkak ben** (bunca zaman Seni ve peygamberini tanımayarak) **nefsime zulmetmiş oldum.** (Şimdi ise) **Süleymân ile birlikte bütün âlemlerin Rabbi olan** (Senin gibi yüce) **Allâh'a teslim oldu**(ğumu açıkladı)**m."**

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا اِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ فَاِذَا هُمْ فَر۪يقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz rasûl gönderdik,** kime? (اِلٰى ثَمُودَ) **Semûd** (toplumun)**a,** kimi? (اَخَاهُمْ) (soy bakımından) **kardeşlerini,** ondan bedel? (صَالِحًا) **Sâlih'i,** ne diye gönderdik? (اَنِ اعْبُدُوا) **ibâdet edin diye,** kime? (اللّٰهَ) **Allâh'a,** (فَاِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** nedirler? (فَرِيقَانِ) **iki fırka**(ya ayrılmış)**dırlar,** öyle iki fırka ki, (يَخْتَصِمُونَ) **birbirleriyle çekişiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Andolsun ki; elbette Biz Semûd (toplumun)**a da** (soy bakımından) **kardeşleri olan Sâlih'i gerçekten: "Allâh'a ibâdet edin" diye** (kavmine emretmesi için) **rasûl gönderdik. Birdenbire onlar** (mümin ve kâfir olarak) **birbirleriyle sürekli çekişen iki fırka**(ya ayrılmış)**dırlar.**

قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِۚ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(قَالَ) (Sâlih *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (لِمَ) **niçin,** (تَسْتَعْجِلُونَ) **acele istiyorsunuz,** neyi? (بِالسَّيِّئَةِ) **o** (azap gibi) **kötü şeyi,** neden önce? (قَبْلَ الْحَسَنَةِ) **o** (îmân gibi) **güzel şeyden önce,** (لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ) **bağışlanma isteseniz ya,** kimden? (اللّٰهَ) **Allâh'tan,** (لَعَلَّكُمْ) **ola ki siz,** (تُرْحَمُونَ) **rahmet olunursunuz.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- O (Sâlih *(Aleyhisselâm)* kâfirlere)**: "Ey kavmim! O** (tevbe ve îmân gibi) **güzel olan şeyden önce o** (başınıza gelecek azaplar gibi) **kötü şeyi niçin acele istiyorsunuz?! Siz** (belâ isteyeceğinize, tevbeniz kabûl edilerek) **rahmet olunasınız diye Allâh'tan bağışlanma isteseniz ya" dedi.**

قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَۜ قَالَ طَٓائِرُكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (اِطَّيَّرْنَا) **uğursuzluğa uğradık,** kimle? (بِكَ) **seninle,** daha? (وَبِمَنْ) **ve o kimselerle ki,** kiminle berâberdir? (مَعَكَ) **seninle berâberdir,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (طَٓائِرُكُمْ) **sizin uğursuzluğunuz**(a sebebiyet veren şey)**,** nerededir? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdinde** (mâlum olan inkâr ve mâsiyetiniz)**dir,** (بَلْ اَنْتُمْ) **doğrusu siz,** kimsiniz? (قَوْمٌ) **bir toplumsunuz,** öyle toplum ki, (تُفْتَنُونَ) **imtihan olunmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Onlar: "Biz seninle de, berâberinde bulunan (mümin) **kimselerle de uğursuzluğa uğradık** (siz yeni bir din çıkardığınızdan beri kıtlıklar ve belâlar üzerimizden kalkmaz oldu)**" dediler.**

O ise: "Sizin uğursuzluğunuz(a sebebiyet veren şey) **Allâh nezdinde** (mâlum olan inkâr ve mâsiyetiniz)**dir. Doğrusu siz öyle bir toplumsunuz ki** (bâzen nîmetler, bâzen de musîbetlerle) **imtihan olunmaktasınız /** *(âhirette)* ***azâba uğratılacaksınız/"*** **dedi.**

وَكَانَ فِى الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِى الْاَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَكَانَ) **Ve bulunuyordu,** nerede? (فِى الْمَدِينَةِ) **o şehirde,** kim? (تِسْعَةُ رَهْطٍ) **dokuz kişi,** öyle dokuz kişi ki, (يُفْسِدُونَ) **fesat çıkarıyorlar,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o yerde,** daha? (وَلَا يُصْلِحُونَ) **ve** (hiç) **ıslâha çalışmıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Ayrıca o (Semûd kavminin yaşadığı Hıcr isimli) **şehirde** (ileri gelen âilelerin çocuklarından) **dokuz kişi vardı ki,** (türlü türlü zulüm ve günahlar işleyerek) **o yerde sürekli fesat çıkarıyorlardı da,** (bir kere olsun) **ıslâha** (ve insanların yararına) **çalışmıyorlardı.**

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللّٰهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَاَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهٖ
مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ اَهْلِهٖ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(قَالُوا) **O** (kâfir ola)**nlar** (aralarında) **dediler,** neyi dediler? (تَقَاسَمُوا) **yeminleşin,** kimin adı ile? (بِاللّٰهِ) **Allâh** (adı) **ile,** ne diye yeminleşelim? (لَنُبَيِّتَنَّ) **andolsun ki; elbette gece baskını yapacağız,** kime? (هُ) **ona** (Sâlih *(Aleyhisselâm)*a), daha? (وَاَهْلَهُ) **ve âilesine,** (ثُمَّ لَنَقُولَنَّ) **sonra yemin olsun şüphesiz diyeceğiz,** kime? (لِوَلِيِّهٖ) **onun velîsine,** yâni kan sâhibi olan yakın akrabâsına, ne diyeceğiz? (مَا شَهِدْنَا) **şâhit olmadık,** neye? (مَهْلِكَ اَهْلِهٖ) **onun âilesinin helâk oluşuna,** (وَاِنَّا) **gerçekten de biz,** kimleriz? (لَصَادِقُونَ) **elbette doğru söyleyen kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- O (kâfir ola)**nlar** (Sâlih *(Aleyhisselâm)*ın tebliğinden kurtulamayacaklarını anlayınca birbirlerine):

"Siz (aranızda) **'Andolsun; elbette ona da, âilesine de kesinlikle bir gece baskını yapacağız, sonra da yemin olsun ki; mutlaka onun** (akrabâsından kan sâhibi olan) **velîsine:** -(Onlara saldırmak bir yana) **biz onun âilesinin helâk oluşuna şâhit olmadık ve şüphesiz ki biz elbette doğru söyleyen kimseleriz- diyeceğiz' diye Allâh** (adı) **ile yeminleşin" dediler.**

وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَمَكَرُوا) **Böylece tuzak kurdular,** ne olmakla? (مَكْرًا) **büyük bir hîle yapmakla,** (وَمَكَرْنَا) **Biz de hîlelerine karşılık verdik,** bu fiil Allâh-u Te'âlâ hakkında kullanıldığı zaman: (جَازَيْنَا مَكْرَهُمْ) mânâsıyla tefsîr edilmiştir, *(et-Teysîr, el-Âlûsî)* ne yapmakla? (مَكْرًا) **hîleye tam bir karşılık vermekle,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (لَا يَشْعُرُونَ) **fark edemiyorlar**(dı).

Meâl-i Şerîf - 50

50- Böylece onlar (Sâlih *(Aleyhisselâm)*a sûikast düzenleme niyetiyle) **büyük bir hîle yaparak tuzak kurdular; Biz de kendileri farkında** (bile) **değillerken onlara tam bir cezâlandırma olarak, hîle yapmalarının karşılığını verdik.**

Rivâyete göre; Sâlih *(Aleyhisselâm)* Hıcr'deki bir vâdîde kendisine bir mescit edinmişti ki orada namaz kılardı. Ona suikast düzenlemek isteyen kâfirler: "Sâlih üç güne kadar bizden kurtulacağını sanıyor ama üçüncü gün olmadan biz ondan da âilesinden de kurtulacağız" dediler ve: "Namaz kılmak için buraya geldiğinde onu öldürürüz, sonra da âilesine dönüp onları da öldürürüz, akrabâsından arkalarını arayanlar olursa onlara da: 'Bizim bir şeyden haberimiz yok' diyerek mevzûyu kapatırız" dediler.

Bunun üzerine onlar o vâdîye doğru giderlerken etraflarına düşen bir kaya ile hiç çıkamayacakları bir yerde mahsur kaldılar. O sırada kavimleri çokça aramalarına rağmen onların yerini tespit edemediler. Böylece onlar bulundukları yerde helâk olurlarken, Sâlih *(Aleyhisselâm)*a sûikast düzenlemelerine rızâ gösteren kavimleri de Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ın öldürücü nârasıyla helâk edildiler. İşte Allâh-u Te'âlâ, Sâlih *(Aleyhisselâm)*ı ve müminleri onların şerrinden bu şekilde kurtardı. *(en-Nesefî, el-Beyzâvî, el-Âlûsî)*

فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ اَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(فَانْظُرْ) (Ey muhâtab!) **Şimdi bak,** neye bak? (كَيْفَ كَانَ) **nasıl oldu,** ne? (عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ) **tuzak kurmalarının âkıbeti,** âkıbetlerinden bedel? (اَنَّا) **gerçekten Biz,** (دَمَّرْنَا) **düzelemeyecekleri bir şekilde kırıp geçirdik,** kimi? (هُمْ) **onları,** daha? (وَقَوْمَهُمْ) **ve toplumlarını,** ne oldukları hâlde? (اَجْمَعِينَ) **hep birlikte olanlar hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Şimdi bak (gör) **ki; tuzak kurmalarının** (fecî) **âkıbeti nasıl oldu; Gerçekten Biz onları da,** (sûikasta iştirâk etmeseler de, râzı olarak ortak olan) **toplumlarını da bir daha** (bellerini doğrultup) **düzelemeyecekleri bir şekilde hep birlikte olanlar hâlinde** (nasıl) **kırıp geçirdik!**

فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُواۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(فَتِلْكَ) (Habîbim) **işte sana bu** (Hıcr bölgesinde harap vaziyette dura)**nlar,** nedir? (بُيُوتُهُمْ) **onların evleridir,** ne olduğu hâlde? (خَاوِيَةً) **ıssız olduğu hâlde,** ne sebebiyle? (بِمَا ظَلَمُوا) **zulümleri sebebiyle,** burada (مَا) harfi masdariyyedir, (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana gerçekten** (de) **bunda vardır,** ne? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet** (ve ibret), kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْلَمُونَ) (gerçekleri) **biliyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (Hıcr bölgesinde harap vaziyette dura)**nlar, onların** (şirk koşarak ve mûcize talepleri üzerine kayadan çıkarılan deveyi keserek, Allâh'ın âyetlerine yapmış oldukları) **zulümleri sebebiyle ıssız kalan evleridir.**

İşte sana! Gerçekten (de onların) **bu** (şekilde helâke uğratılmaları)**nda, elbette öyle bir toplum için çok büyük bir âyet** (ve zulümden caydırıcı bir ibret) **bulunmaktadır ki onlar** (bilinmesi gereken şeyleri) **bilmektedirler.**

وَاَنْجَيْنَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَاَنْجَيْنَا) **Böylece Biz kurtardık,** kimi? (اَلَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَكَانُوا) **ve oldular,** nedir oldular? (يَتَّقُونَ) (şirkten hakkıyla sakınarak) **takvâ sahibi olurlar.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Böylece Biz (Sâlih *(Aleyhisselâm)* ile birlikte) **o** (sayıları binleri aşan) **kimseleri** (kâfirlerin başına gelen o belâdan) **kurtardık ki onlar îmân etmiştiler ve** (inkârlardan da günahlardan da hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi olmuştular.**

وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(Habîbim ümmetine anlat), kimi? (وَلُوطًا) **Lût'u da,** ondan bedel hangi zamânı anlat? (اِذْ قَالَ) **o zamânı ki demişti,** kime? (لِقَوْمِهٖٓ) **kavmine,** ne demişti? (اَتَأْتُونَ) **yapıyor musunuz,** neyi? (الْفَاحِشَةَ) **o en çirkin iş** (olan eşcinselliğ)**i,** (وَاَنْتُمْ) **hâlbuki siz,** (تُبْصِرُونَ) (o işin çirkinliğini) **görüyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Lût'u da (ümmetine anlat)**! O vakti** (özellikle anlat) **ki; kavmine** (şöyle) **demişti: "Siz o en çirkin** (eşcinsellik) **işi**(ni) **mi yapıyorsunuz?! Oysa siz** (yaptığınız işin çirkinliğini) **görüyorsunuz.**

اَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِۜ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(اَئِنَّكُمْ) **Gerçekten siz mi,** (لَتَأْتُونَ) **elbette geliyorsunuz,** kime? (الرِّجَالَ) **erkeklere,** niçin? (شَهْوَةً) **şehvet**(inizi tatmin) **için,** kimi bıraktığınız hâlde? (مِنْ دُونِ النِّسَاءِ) **kadınları bırakır** (olduğunuz) **hâlde,** (بَلْ اَنْتُمْ) **doğrusu siz,** kimsiniz? (قَوْمٌ) **bir toplum**(sunuz), öyle toplum ki, (تَجْهَلُونَ) **câhillik ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Gerçekten (de) **siz, elbette kadınları bırakıp, şehvet yüzünden erkeklere mi geliyor** (da onlarla eşcinsellik yapı)**yorsunuz?! Doğrusu siz öyle** (bozuk) **bir toplumsunuz ki** (bu işin fenâlığını) **bilmiyor**(muş gibi davranıyor)**sunuz."**

20. Cüz

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِه۪ٓ اِلَّٓا اَنْ قَالُٓوا اَخْرِجُوٓا اٰلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْۚ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(فَمَا كَانَ) **Bunun üzerine olmadı,** nedir olmadı? (جَوَابَ قَوْمِه۪ٓ) **kavminin cevâbı,** (اِلَّٓا اَنْ قَالُٓوا) **ancak demeleri** (olmuştu), ne demeleri? (اَخْرِجُوٓا) **çıkarın,** kimi? (اٰلَ لُوطٍ) **Lût'un âilesini,** nereden? (مِنْ قَرْيَتِكُمْ) **memleketinizden,** (اِنَّهُمْ) **zîrâ gerçekten onlar,** burada makam ta'lîl içindir, kimdir? (اُنَاسٌ) **birtakım insanlardır,** öyle insanlar ki, (يَتَطَهَّرُونَ) **çokça temizlik taslamaktadırlar.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Bunun üzerine kavminin cevâbı ancak: "Lût'un âilesini memleketinizden çıkarın. Zîrâ gerçekten onlar öyle insanlardır ki, (yaptığımız eşcinselliği kötü sayıp) **çokça temizlik taslamaktadırlar" demeleri olmuştu.**

فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَهْلَهُٓ اِلَّا امْرَاَتَهُۘ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِر۪ينَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(فَاَنْجَيْنَا) **Biz de hemen kurtardık,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَاَهْلَهُ) **ve âilesini,** (اِلَّا امْرَاَتَهُ) **ancak karısı müstesnâ,** (قَدَّرْنَا) **Biz takdir ettik,** kimi? (هَا) **o kadını,** kimlerden? (مِنَ الْغَابِر۪ينَ) **geride** (azap içinde) **kalanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Biz de hemen onu ve (sâdece müminlerden oluşan tüm) **âilesini** (azaptan) **kurtardık. Ancak** (kâfir olan) **karısı müstesnâ!** (Çünkü) **Biz o kadını**(n yaptığı kötü işleri bildiğimiz için onu) **geride** (azap içerisinde) **kalanlardan biri olarak takdir ettik.**

وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًاۚ فَسَٓاءَ مَطَرُ الْمُنْذَر۪ينَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

Onlara daha ne muâmele yaptık? (وَاَمْطَرْنَا) **ve Biz yağdırdık,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (مَطَرًا) (balçıktan pişirilmiş) **görülmemiş bir yağmuru,** (فَسَٓاءَ) **artık ne kötü olmuştur,** ne? (مَطَرُ الْمُنْذَر۪ينَ) **o uyarılanların yağmuru.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Bir de üzerlerine (balçıktan pişirilmiş) **görülmedik bir yağmur yağdırdık. Artık o uyarılanların yağmuru ne kötü olmuştur.**

قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذٖينَ اصْطَفٰىۜ آٰللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُونَۜ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** (وَسَلَامٌ) **selâm ise,** kimin üzerine olsun? (عَلٰى عِبَادِهِ) **O'nun kulları üzerine,** (اَلَّذٖينَ) **öyle kimseler ki,** (اِصْطَفٰى) **O** (onları) **seçti,** (آٰللّٰهُ) **Allâh mı,** (خَيْرٌ) **hayırlıdır,** (اَمَّا) **yoksa o şeyler mi ki,** (يُشْرِكُونَ) (onları Allâh'a) **ortak koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Habîbim! Bunca peygamberlerin kıssalarını öğrenme nîmetine şükürde bulunmak ve o seçkin kulları selâmlamak üzere) **de ki: "Bütün hamdler Allâh'a mahsustur; selâm ise O'nun seçmiş olduğu o** (bahtiyâr) **kulları üzerine olsun."**

Allâh mı (Kendisine ibâdet edenler hakkında) **hayırlıdır yoksa** (müşriklerin O'na) **şirk koşmakta oldukları o** (âciz) **şeyler mi** (tapanlarına yararlıdır)?! (Tabî ki Allâh hayırlıdır! Çünkü O, Kendisine yalvaranları dâimâ kurtarmaktadır, ama putlar azâba çarpılan müşrikleri hiçbir zarardan kurtaramazlar.)

Âyet-i celîlede geçen "Seçkin kimseler"den maksat; bâzı âlimlere göre özellikle peygamberlerdir. İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* ise: "Bunlar Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*-in ashâbıdır ki, Allâh-u Te'âlâ onları peygamberi için özel olarak seçti" demiştir. Süfyân-ı Sevrî *(Rahimehullâh)* da bu selâmın özellikle sahâbe-i kirâma yöneltildiğini nakletmiştir. *(el-Âlûsî)*

اَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءًۚ فَاَنْبَتْنَا بِهٖ حَدَٓائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍۚ
مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَاۜ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِۜ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَۜ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(اَمَّنْ) (Âciz putlar mı hayırlıdır) **yoksa O Zât mı ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** daha ne yaptı? (وَاَنْزَلَ) **ve indirdi,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** neyi? (مَٓاءً) **bir suyu,** sonra ne yaptık? (فَاَنْبَتْنَا) **sonra Biz bitirdik,** ne ile? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** neyi? (حَدَٓائِقَ) **nice bostanları,** öyle bostanlar ki, (ذَاتَ بَهْجَةٍ) **sevinç veren güzelliğe**

sâhip, (مَا كَانَ) (mümkün) **olmadı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne? (اَنْ تُنْبِتُوا) **bitirmeniz,** neyi? (شَجَرَهَا) **onların ağaçlarını,** (ءَاِلٰهٌ) **bir ilâh var mıdır,** kimle berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile berâber,** (بَلْ هُمْ) **doğrusu onlar,** kimdir? (قَوْمٌ) **bir toplumdur,** öyle toplum ki, (يَعْدِلُونَ) (haktan) **sapmaktadırlar.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Dünyânın yaratılışı ve sizin yaşamınız husûsunda hiçbir etkisi bulunmayan bâtıl ilâhlar mı faydalıdır) **yoksa O Zât mı ki gökleri ve yeri** (ancak) **O yaratmıştır ve sizin** (menfaatiniz) **için gökten bir suyu** (sâdece) **O indirmiştir de; sonra Biz onun sebebiyle,** (bakanlarına) **sevinç veren bir güzelliğe sâhip nice bostanlar bitirmişizdir.**

Onların (meyveleri vesâir vasıflarını yaratmanız bir yana) **ağaçlarını**(n kütüğünü bile) **bitirmeniz sizin için** (imkân dâhilinde) **olmamıştır. Allâh ile birlikte bir ilâh mı vardır** (ki ibâdetinizi hak edebilsin)?!

Doğrusu onlar öyle (hatâlı) **bir toplumdur ki** (hak olan tevhîd inancından) **sapmaktadırlar** */(âciz varlıkları, böyle bir kudret sâhibine)* ***denk tutmaktadırlar/.***

اَمَّنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَٓا اَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ
وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًاۜ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِۜ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَۜ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(اَمَّنْ) (Âciz putlar mı hayırlıdır) **yoksa O Zât mı ki,** (جَعَلَ) **yaptı,** neyi? (الْاَرْضَ) **o yeri,** nedir yaptı? (قَرَارًا) **bir yerleşim yeri,** burada masdar mef'ûl mânâsındadır, *(et-Teysîr)* daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** nerede? (خِلَالَهَٓا) (toprağın) **aralarında,** neleri? (اَنْهَارًا) **nice ırmakları,** daha? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** niçin? (لَهَا) **onun** (sallanmaması) **için,** neyi? (رَوَاسِيَ) **sâbit dağları,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** nerede? (بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ) **o** (tatlı ve tuzlu) **iki denizin arasında,** neyi? (حَاجِزًا) (kudretimizin eseri olarak) **engelleyici bir şeyi,** (ءَاِلٰهٌ) **bir ilâh var mıdır,** kiminle berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile berâber,** (بَلْ اَكْثَرُهُمْ) **doğrusu onların çoğu,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) (hakîkati) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Dünyâda rahatça yerleşip güzelce yaşayabilmeniz için size hiçbir imkân sağlayamayan zavallı ilâhlar mı faydalıdır) **yoksa O Zât mı ki, yeri** (düzgün bir hâlde döşeyerek onu canlılar için) **bir yerleşim mahalli**

(sâdece) **O yapmıştır, onun** (topraklarının) **aralarında nice ırmakları** (ancak) **O yaratmıştır, onun** (kendi üzerinde bulunan şeyleri sallamaması) **için sâbit dağları** (sâdece) **O belirlemiştir ve** (tatlı ve tuzlu) **iki denizin arasında da** (birbirine karışmamaları için kudretinin eseri olarak) **engelleyici bir şeyi** (ancak) **O yaratmıştır?!**

Allâh ile birlikte bir ilâh mı vardır(ki ibâdetinizi hak edebilsin)?! **Doğrusu onların ekseriyeti** (hak nedir, bâtıl nedir) **bilmezler.**

اَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّٓوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَٓاءَ الْاَرْضِؕ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِؕ قَليلاً مَا تَذَكَّرُونَؕ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(اَمَّنْ) (Âciz putlar mı hayırlıdır) **yoksa O Zât mı ki,** (يُجِيبُ) **sürekli icâbet eder,** kime? (الْمُضْطَرَّ) **zorda kalan kimseye,** ne zaman? (اِذَا دَعَا) **duâ ettiği zaman,** kime? (هُ) **O'na,** daha ne yapar? (وَيَكْشِفُ) **açar** (ve giderir), neyi? (السُّٓوءَ) **o kötülüğü,** daha ne yapar? (وَيَجْعَلُ) **ve yapar,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kimler yapar? (خُلَفَٓاءَ الْاَرْضِ) **yerin halîfeleri,** (ءَاِلٰهٌ) **bir ilâh var mıdır,** kimle berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile berâber,** (قَليلاً مَا) **çok az olucu bir şeyle,** bu kelime kendisinden sonra gelen fiilin mahzûf olan mef'ûlü mutlağının sıfatı olmak üzere mensûbdur, (مَا) harfi mânâyı te'kîd için ziyâde edilmiştir ki takdîri (تَذَكَّرُونَ تَذَكُّرًا قَليلاً) şeklindedir, *(el-Beyzâvî, 4/354)* ne yapıyorsunuz? (تَذَكَّرُونَ) **öğütleniyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- (Kendilerine duâ edenlerin farkında bile olmayan ve size yeryüzünde hiçbir imkân sağlayamayan putlar mı daha faydalıdır) **yoksa O Zât mı ki, Kendisine duâ ettiği zaman, zorda kalan**(ın yakarışın)**a sürekli O icâbet ediyor, o kötülüğü** (sâdece) **O açıyor** (ve kulunu feraha çıkarır) **ve sizi** (geçmiş ümmetlerin ardından) **yerin** (yönetiminin yetkili) **halîfeleri** (ancak) **O yapıyor?! Allâh ile birlikte bir ilâh mı vardır**(ki ibâdetinizi hak edebilsin)?! (O'nun bunca tenbihlerine karşı nasîhat nâmına) **çok az olan bir şeyle öğütleniyorsunuz!**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; zora düşmüş bâzı kimselerin, kısa zamanda duâlarının kabûlünün eserini görmemeleri âyet-i kerîme ile çelişmez. Zîrâ Allâh-u Te'âlâ'ya duâ eden bir kulun duâsının faydası, ya dünyâda ya da âhirette mutlaka kendisine dönecektir.

Kimine dünyâda özel isteği verilmese de, istediğinden daha üstünü lütfedilmekte, kimine de istediği anda değil de, daha sonra verilmektedir. Bâzısı da hakkında hayırlı sanarak bir şey istemekte ama onun o isteği yerine getirilmeyerek kendi farkında olmadan ona iyilik yapılmaktadır. *(el-Âlûsî)*

اَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِى ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهٖ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ تَعَالَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(اَمَّنْ) (Âciz putlar mı hayırlıdır) **yoksa O Zât mı ki,** (يَهْدِى) **maksada ulaştırmaktadır,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nerede? (فِى ظُلُمَاتِ الْبَرِّ) **karanın karanlık** (yol)-**larında,** daha? (وَالْبَحْرِ) **denizin de,** (وَمَنْ) **yine O Zât mı ki,** (يُرْسِلُ) **gönderiyor,** neyi? (اَلرِّيَاحَ) **rüzgârları,** ne oldukları hâlde? (بُشْرًا) **müjdeciler olarak,** nerede? (بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهٖ) **rahmetinin** (eseri olan yağmurun) **öncesinde,** (ءَاِلٰهٌ) **bir ilâh var mıdır,** kimle berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile berâber,** (تَعَالَى) **dâimâ çok yüce olmuştur,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يُشْرِكُونَ) (müşrikler O'na) **ortak koşmaktadırlar.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (Sizi yolculuklarınızda istediğiniz hedeflere ulaştırmaktan, kuraklığa tutulduğunuzda da, müjdeci rüzgârlar ve hayat veren yağmurlara kavuşturmaktan büsbütün âciz birtakım varlıklar mı sizin hakkınızda daha faydalıdır) **yoksa O Zât mı ki, karanın ve denizin karanlık** (yol)**larında** (yıldızlar, dağlar, rüzgârlar ve türlü türlü nakil vâsıtaları ile) **sizi maksadınıza** (ancak) **O eriştirmektedir ve yine O Zât ki, rüzgârları rahmetinin** (eseri olan yağmurun) **öncesinde müjdeciler olarak** (sâdece) **O göndermektedir?! Allâh ile birlikte bir ilâh mı vardır**(ki ibâdetinizi hak edebilsin)**?! Onların ortak koşmakta oldukları şeylerden Allâh dâimâ çok yüce olmuştur!**

اَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(اَمَّنْ) (Âciz putlar mı hayırlıdır) **yoksa O Zât mı ki,** (يَبْدَؤُا) **ilk başta yaratıyor,** neyi? (اَلْخَلْقَ) (canlı) **halkın tümünü,** burada masdar mef'ûl mânâsındadır, elif lâm ise istiğrâk içindir, daha ne yapıyor? (ثُمَّ يُعِيدُ) **sonra** (öldürüp dirilterek) **geri döndürecek,** neyi? (هُ) **onları,** burada zamîr cins olan (اَلْخَلْقَ) kelimesine râci' olduğu için cemî olarak terceme edilmiştir, daha kim hayırlıdır? (وَمَنْ) **yine O Zât ki,** (يَرْزُقُ) **rızıklandırıyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerden,** (ءَاِلٰهٌ) **bir ilâh var mıdır,**

kimle berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile berâber,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (هَاتُوا) **getirin,** neyi? (بُرْهَانَكُمْ) **delîlinizi,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (صَادِقِينَ) **doğru söyleyen kimseler.**

Meâl-i Şerîf -64

64- (Hiçbir şey yaratamayan, üstelik kendileri yaratılmış olan âciz mahluklar mı sizin için faydalıdır) **yoksa O Zât mı ki,** (canlı) **halkın tümünü ilk başta** (yoktan ancak) **O yaratmaktadır,** (öldürdükten) **sonra da onları** (dirilterek sonsuz hayâta sâdece) **O geri döndürecektir ve yine O Zât ki, gökten de yerden de sizi** (ancak) **O rızıklandırmaktadır?! Allâh ile birlikte bir ilâh mı vardır**(ki ibâdetinizi hak edebilsin)**?!**

(Habîbim! Müşrikleri art arda sıralayacağın delillerle rezil etmek için) **de ki: "**(Allâh'tan başkasının, anlatılanlardan herhangi birini yapmaya güçlü olduğuna dâir aklî ya da naklî) **delîlinizi getirin. Eğer** (siz bu iddiânızda) **doğru konuşan kimseler olduysanız** (bunu yapmalısınız)**!"**

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الْغَيْبَ اِلَّا اللّٰهُ وَمَا يَشْعُرُونَ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** neyi söyle? (لَا يَعْلَمُ) **bilemez,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerdedir,** neyi bilemez? (الْغَيْبَ) **bütün gaybları,** burada (الْ) istiğrâk içindir, (اِلَّا اللّٰهُ) **lâkin Allâh müstesnâ,** (وَمَا يَشْعُرُونَ) **ve o** (göklerde ve yerde ola)**nlar bilemezler,** neyi? (اَيَّانَ) **ne vakit,** (يُبْعَثُونَ) **diriltilecekler.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Habîbim! Sana kıyâmetin ne zaman kopacağını soran müşriklere) **de ki: "Göklerde ve yerde bulunan hiçbir kimse bütün gaybları bilemez, lâkin Allâh müstesnâ! Ayrıca o** (göklerde ve yerde ola)**nlar** (ne zaman öleceklerini de) **ne vakit diriltileceklerini** (de) **bilemezler.**

Bu âyet-i kerîmeden yola çıkarak "Allâh-u Te'âlâ'dan başka kimse ğayb nâmına hiçbir şey bilemez" mânâsı verilemez, zîrâ (Âl-i İmrân:179, Cinn:26-27 gibi) diğer âyet-i kerîmelerde Allâh-u Te'âlâ'nın rasûllerine bâzı ğaybî konuları bildirdiği zikredilmiştir. Dolayısıyla bu âyet-i kerîmede nefyedilen husus bütün gaybları mutlak mânâda kimseden öğrenmeden Allâh-u Te'âlâ'dan başka kimsenin bilemeyeceğidir. Hattâ peygamber olmaksızın Allâh-u Te'âlâ'nın bildirmesiyle veyâ hesap, tecrübe, vâsıta, karîne ve emâre bulunması söz konusu olan bâzı gaybları bâzı kulları bilebilir. *(el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 20/37-41)*

Dolayısıyla güneş ve ay tutulmaları gibi gelecekte olacak mühim bâzı olayların hesaplama yoluyla, ayrıca anne rahmindeki çocukların cinsiyet tesbîti ve yağmurun zamânı gibi konuların günümüzde bâzı cihazlar vâsıtası ile tesbît edilmesi bu âyet-i kerîme ile çelişmez.

بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(بَلِ ادَّارَكَ) **Doğrusu** (deliller) **peş peşe gelip birbirine yetişti,** ne? (عِلْمُهُمْ) **o** (âhireti inkârcı ola)**nların bilgileri,** ne hakkındaki, (فِى الْاٰخِرَةِ) **âhiret**(in varlığı) **hakkında,** (بَلْ هُمْ) **doğrusu onlar,** neredediler? (فِى شَكٍّ) **büyük bir şüphe içerisinde,** öyle şüphe ki neyin varlığından? (مِنْهَا) **o** (âhiretin varlığı)**ndan,** (بَلْ هُمْ) (daha) **doğrusu onlar,** neden sebep? (مِنْهَا) **özellikle ondan sebep,** nedirler? (عَمُونَ) **kör** (kalmış) **kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Doğrusu (hakkında hiçbir ilim sebebine sâhip olmadıkları dirilme zamânını bilmiyorlar ama) **o** (âhireti inkârcı ola)**nların âhiret**(in varlığı) **hakkındaki bilgileri** (kazanmalarını sağlayacak aklî ve naklî birçok delil) **art arda gelip birbirine yetişmiş**(ken onu bile doğru idrâk edememiş) **tir**(ler. Artık delilleriyle âşikâr olan bir gerçeği dahî anlayamayanların gaybı bilmeleri nasıl beklenir?)**!**

Doğrusu (âhiret hakkında şüphelerini giderecek kesin deliller mevcutken yine de) **onlar ondan büyük bir şüphe içerisindedirler; dahası** (basîretleri bozulduğu için) **onlar özellikle onun** (inkârı) **yüzünden kör** (kalmış basîretsiz) **kimselerdir.** (Zîrâ âhirete inanmamak kişiyi sâdece dünyevî menfaatlere bağlı kılacağından, delillere karşı kör bir hâle getirir.)"

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا ءَاِذَا كُنَّا تُرَابًا وَاٰبَاؤُنَا اَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne dediler? (ءَاِذَا كُنَّا) **biz olduğumuz zaman mı,** nedir olduğumuzda? (تُرَابًا) **un ufak bir toprak,** *(Tenvîru'l-mikbâs)* daha kimler? (وَاٰبَاؤُنَا) **babalarımız da** (اَئِنَّا) **gerçekten biz mi,** (لَمُخْرَجُونَ) **elbette** (kabirlerimizden) **çıkartıla**(cak ola)**n kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- O kâfir olmuş kimseler dedi ki: "Biz ve babalarımız (ölümümüzün ardından) **un ufak bir toprak olduğumuz zaman mı, gerçekten biz elbette** (kabirlerimizden) **çıkartıla**(cak ola)**n kimseler miyiz?!**

لَقَدْ وُعِدْنَا هٰذَا نَحْنُ وَاٰبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ اِنْ هٰذَا اِلَّا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(لَقَدْ وُعِدْنَا) **Andolsun ki; muhakkak vaad olunmuştuk,** ne ile? (هٰذَا) **işte bununla,** yâni diriltilmekle, (نَحْنُ) **biz,** daha? (وَاٰبَاؤُنَا) **babalarımız da,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** yâni önce geçen peygamberler de atalarımıza dirilmeyi vaad etmişti, (اِنْ هٰذَآ) **işte bu** (diriltilme haberi) **değildir,** (اِلَّٓا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ) **ancak evvelkilerin yazıp çizmiş olduğu birtakım yalanlardır.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Andolsun ki; gerçekten biz de, babalarımız da (Muhammed'in bize bunu bildirmesinden) **daha önce** (geçen peygamberler tarafından) **işte bununla vaad olunmuştuk.**

İşte bu (diriltilme vaadi) **ancak evvelkilerin yazıp çizmiş olduğu birtakım yalanlardır."**

قُلْ سِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (سِيرُوا) **yürüyün,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** daha ne yapın? (فَانْظُرُوا) **bakın,** (كَيْفَ) **nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ) **o suçluların** (fecî) **âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Habîbim!) **De ki: "Yer**(yüzün)**de yürüyü**(p gezi)**n de hemen bir bakın ki; o** (şirke düşen) **suçluların** (fecî) **âkıbeti nasıl olmuş?!"**

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِى ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(وَلَا تَحْزَنْ) **Ve üzülme,** kime karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlar**(ın inkârların)**a karşı,** daha ne yapma? (وَلَا تَكُنْ) **ve bulunma,** nerede? (فِى ضَيْقٍ) **hiçbir darlık içerisinde,** neden dolayı? (مِمَّا) **o şeylerden dolayı ki,** (يَمْكُرُونَ) **hîle olarak yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- (Habîbim!) **Bir de sen onlar**(ın inkârların)**a karşı tasalanma, hîle olarak yapmakta oldukları şeylerden dolayı da hiçbir darlık** (ve sıkıntı) **içerisinde bulunma!** (Çünkü Allâh seni onların şerrinden mutlaka koruyacaktır.)

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَيَقُولُونَ) **Yine o** (kâfir ola)**nlar diyorlar,** neyi diyorlar? (مَتٰى) **ne zamandır,** bu isim mukaddem haberdir, ne? (هٰذَا) **işte bu,** ondan bedel? (اَلْوَعْدُ) **bu** (azap) **vaad**(i), (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (صَادِقِينَ) **doğru söyleyen kimseler.** Burada (اِنْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَبَيِّنُوا لَنَا وَقْتَهُ) "Bize azâbın vaktini açıklayın" şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 71

71- Yine o (kâfir ola)**nlar: "İşte bu** (azap) **vaad**(i) **ne zaman** (yerini bulacak)**dır?! Eğer** (bu iddiânızda) **doğru konuşan kimseler olduysanız** (bize vaktini açıklayın)**" diyorlar.**

قُلْ عَسٰٓى اَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذٖى تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (عَسٰٓى) (bizce) **umulur oldu,** ne? (اَنْ يَكُونَ) **olması,** nedir olması? (رَدِفَ) **yanaştı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne? (بَعْضُ الَّذٖى) **o şeylerin bir kısmı ki,** (تَسْتَعْجِلُونَ) (azap nâmına) **acele istiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- (Habîbim!) **De ki:** "(Alay ederek) **acele istemekte olduğunuz o** (azap dolu) **şeylerin bir kısmının size iyice yanaşmış olması** (bizce) **umulur oldu.** (Nitekim bu va'îd tahakkuk ederek Bedir'de azâbı gördüler!)"

وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz senin Rabbin,** kimdir? (لَذُو فَضْلٍ) **elbette çok büyük bir iyilik sâhibidir,** kim üzerine? (عَلَى النَّاسِ) **bütün insanlar üzerine,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ) **velâkin onların ekseriyeti,** ne yapmazlar? (لَا يَشْكُرُونَ) **şükretmezler.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Şüphesiz senin Rabbin bütün insanlara karşı da elbette çok büyük bir iyilik sâhibidir (de onun için azaplarını geciktirmektedir) **velâkin onların birçoğu** (bu nîmete) **şükretmezler.**

وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Yine muhakkak senin Rabbin,** (لَيَعْلَمُ) **elbette bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تُكِنُّ) **gizliyor,** ne? (صُدُورُهُمْ) **onların kalpleri,** burada "Göğüs" mânâsına gelen "Sadr" kelimesi kullanıldıysa da, "Zikrü'l-mahal ve irâdetü'l-hâll" kāidesine göre göğüste bulunan kalp murâd edilmiştir, *(Tenvîru'l-mikbâs, el-Âlûsî)* daha neyi biliyor? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (يُعْلِنُونَ) **açıkça yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Yine muhakkak senin Rabbin, onların kalplerinin (sana karşı) **gizlemekte olduğu** (düşmanlık ve nefret gibi) **şeyleri de, açıklamakta bulundukları** (hakāret ve inkâr içeren işâretler ve sözler gibi) **şeyleri de elbette bilmektedir.**

وَمَا مِنْ غَٓائِبَةٍ فِى السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ اِلَّا فى كِتَابٍ مُبينٍ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(وَمَا مِنْ غَٓائِبَةٍ) **Ve iyice gizli olan hiçbir şey yoktur,** nerede? (فِى السَّمَٓاءِ) **gökte,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (اِلَّا فى كِتَابٍ) **ancak** (Levh-i Mahfûz isimli) **yüce bir Kitâb'ta** (yazılı)**dır,** öyle Kitâb ki, (مُبينٍ) (ondaki bilgiler ilgili melekler için) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Gökte ve yerde iyice gizlenmiş olan hiçbir şey de yoktur ki mutlaka (onlar hakkındaki tüm bilgiler, ilgili melekler için) **çok açık olan** (Levh-i Mahfûz isimli) **yüce bir Kitâb'ta** (yazılı)**dır.**

اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَقُصُّ عَلٰى بَنٓى اِسْرَٓائيلَ اَكْثَرَ الَّذى هُمْ فيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(اِنَّ هٰذَا) **Şüphesiz işte şu,** ondan bedel? (اَلْقُرْاٰنَ) **bu Kur'ân,** ne yapıyor? (يَقُصُّ) **anlatıyor,** kime? (عَلٰى بَنٓى اِسْرَٓائيلَ) **İsrâîloğullarına,** neyi? (اَكْثَرَ الَّذى) **o şeylerin birçoğunu ki,** (هُمْ) **onlar,** ne hakkında? (فيهِ) **özellikle onun hakkında,** ne yapıyorlar? (يَخْتَلِفُونَ) **ihtilâf ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Şüphesiz işte şu Kur'ân (Uzeyr *(Aleyhisselâm)*ın Allâh'ın oğlu olmadığı, Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın Allâh'ın hak peygamberi olduğu ve cennet-cehennemin hâlleri gibi) **o şeylerin birçoğunu** (doğru bir şekilde) **İsrâîloğullarına anlatmaktadır ki, onlar özellikle onun hakkında sürekli** (tartışarak) **ihtilâf etmektedirler.**

وَإِنَّهُ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(وَإِنَّهُ) **Yine şüphesiz o** (Kur'ân), nedir, (لَهُدًى) **elbette çok büyük bir hidâyet** (rehberi)**dir,** daha nedir? (وَرَحْمَةٌ) **ve tam bir rahmet** (eseri)**dir,** kim için? (لِلْمُؤْمِنِينَ) **îmân edenler için.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Yine şüphesiz ki o (Kur'ân), **îmân eden kimseler için elbette çok büyük bir hidâyet** (rehberi) **ve** (ebedî azaptan korunmalarını sağlayan) **tam bir rahmet** (eseri)**dir.**

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(إِنَّ رَبَّكَ) **Muhakkak senin Rabbin,** (يَقْضِي) **karar verecek,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **o** (müminlerle kâfir ola)**nların arasında,** ne ile? (بِحُكْمِهِ) **Kendi** (âdeletli) **hükmüyle,** (وَهُوَ) **ve ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلْعَلِيمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Muhakkak senin Rabbin o (Kur'ân'a inananlarla, onu inkâr etmiş ola)**nlar arasında Kendi**(sine mahsus dosdoğru) **hükmüyle karar verecektir. Zâten ancak O** (hükmü reddedilemeyecek yegâne güce sâhip bir) **Azîz'dir,** (kimin hakkında ne karar vereceğini iyi bilen bir) **Alîm'dir.**

فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(فَتَوَكَّلْ) (Habîbim) **o hâlde tevekkül et,** kime? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** (إِنَّكَ) **çünkü şüphesiz sen,** ne üzeresin? (عَلَى الْحَقِّ) **hak üzeresin,** öyle hak ki, (اَلْمُبِينِ) (doğruluğu) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- (Habîbim!) **O hâlde sen** (kâfirlerin düşmanlığına aldırmayıp, tüm işlerini) **Allâh'a** (ısmarlayarak ancak O'na) **tevekkül et. Çünkü şüphesiz ki sen** (doğruluğu) **çok açık olan bir hak üzeresin!** (Allâh'ın yardımı da ancak senin gibi haklılara ulaşacağından tevekkül en önce sana yakışır.)

إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ اِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(اِنَّكَ) (Habîbim) **gerçekten sen,** ne yapamazsın? (لَا تُسْمِعُ) **işittiremezsin,** kime? (اَلْمَوْتٰى) **o** (kalbi) **ölü olanlara,** daha ne yapamazsın? (وَلَا تُسْمِعُ) **ve işittiremezsin,** kime? (اَلصُّمَّ) **o** (kalbi) **sağır olanlara,** neyi? (اَلدُّعَاءَ) **dâveti**(ni), ne zaman? (اِذَا وَلَّوْا) (hele bir de) **yüz çevirdikleri zaman,** burada (تَفْعِيل) bâbındaki fiil (تَفَعُّل) bâbındaki (تَوَلّٰى) mânâsıyla tefsîr edilmiştir, ne oldukları hâlde yüz çevirdikleri zaman? (مُدْبِرِينَ) **arka**(sını) **dön**(üp gid)**en kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- (Habîbim!) **Şüphesiz ki sen** (dinlediklerinden faydalanamayan) **o ölüler** (durumundaki kâfirler)**e** (hak ve hakîkati) **işittiremezsin,** (mânen sağır oldukları için hiçbir ses duymayan) **o sağır olanlara da** (tebliğ ve) **dâveti**(ni) **işittiremezsin;** (hele bir de) **onlar** (senin söylediklerini dinlemeyip) **arka**(sını) **dön**(üp gid)**en kimseler hâlinde** (vaaz-u nasîhatten) **yüz çevirdikleri zaman** (onlara hiçbir şey anlatamazsın)**!**

وَمَا اَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(وَمَا اَنْتَ) **Yine sen olmadın,** nedir olmadın? (بِهَادِي الْعُمْيِ) **o** (kalp gözü görmeyen) **körleri doğru yola aslâ ulaştırıcı,** neden çevirip? (عَنْ ضَلَالَتِهِمْ) **sapmalarından,** burada harf-i cer, (هَادِي) kelimesine hâl düşen mahzûf bir (صَارِفًا) kelimesine müteallíktir, *(el-Âlûsî)* (اِنْ تُسْمِعُ) **sen duyuramazsın,** (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimseye** (işittirebilirsin) **ki,** (يُؤْمِنُ) **îmân ediyor,** neye? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimize,** (فَهُمْ) **çünkü onlar,** burada (فَ) harfi sebebiyye içindir, *(el-Âlûsî)* kimdirler? (مُسْلِمُونَ) **Müslüman kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Ayrıca sen (kötü tercih yaptıkları için basîretlerini bağladığımız) **o kör kimseleri,** (hak yoldan) **sapmalarından çevirip doğru yola ulaştırıcı biri** (de) **aslâ değilsin! Sen ancak Bizim âyetlerimize îmân etmekte olan kimselere** (gerçekleri) **duyurabilirsin, çünkü** (sâdece) **onlar** (hakka boyun eğen ihlâslı) **Müslüman kimselerdir.**

وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ اَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِنَ الْاَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ
اَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِاٰيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(وَاِذَا وَقَعَ) **Bir de vâkî** (olması kesin) **olduğu zaman,** ne? (الْقَوْلُ) **o** (kıyâmetin kopması ile ilgili) **söz,** kimin üzerine vâkî olduğu zaman? (عَلَيْهِمْ) **o** (insa)**nlar üzerine,** (اَخْرَجْنَا) **Biz çıkarırız,** kim için? (لَهُمْ) **onlar**(a azap etmek) **için,** neyi? (دَٓابَّةً) **büyük bir Dâbbe'yi,** nereden çıkarırız? (مِنَ الْاَرْضِ) **yerden,** öyle Dâbbe ki, (تُكَلِّمُ) **söyler,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi söyler? (اَنَّ النَّاسَ) **gerçekten insanlar,** (كَانُوا) **oldular,** neye? (بِاٰيَاتِنَا) **özellikle Bizim âyetlerimize,** nedir oldular? (لَا يُوقِنُونَ) **şüphesiz inanmıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- O (dünyânın yıkımıyla ilgili İlâhî) **söz**(ün gerçekleşmesi) **o** (insa)**nlar üzerine vâkî ol**(madan önce kıyâmet çok yakın ol)**duğu zaman, Biz onlar**(a azap etmek) **için yerden öyle büyük** (ve müthiş) **bir Dâbbe de çıkarırız ki, o onlara, gerçekten insanların özellikle Bizim** (kıyâmet alâmetleriyle ve bâhusus Dâbbetü'l-Arz'ın çıkışıyla ilgili) **âyetlerimize yakînen îmân eder olmadıkları** (için azâba uğrayacakları)**nı söyler.**

İbnü Ebî Şeybe, Tirmizî, İbnü Mâce ve Müsned-i Ahmed gibi birçok sahih kaynakta zikredilen yüzlerce hadîs-i şerîf ve rivâyetlerden Ehl-i Sünnet ulemâsının çıkardığı îtikādî hükme göre: "Bahsi geçen Dâbbe, aslâ insan türünden olmayan, olağanüstü büyüklüğe sâhip, tüylü ve dört ayaklı bir mahluktur ki, Mekke'den çıkacak, yanında bulunan Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın asâsıyla kâfirlerin burnunu kıracak, Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın mührüyle de Müslümanların yüzünü damgalayıp parlatacaktır." *(İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, 15/181; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:7937, 10361, 13/321, 16/236; et-Tirmizî, rakam:3187; İbnü Mâce, rakam:4066; Taberî, 10/14-16; İbnü Ebî Hâtim, 9/2923-2926; es-Süyûtî, ed-Dürrü'l-mensûr, 6/377-383; el-Âlûsî, 20/21-25)*

Dolayısıyla "Bu gibi rivâyetleri akıl-mantık almaz" diyerek, bu hayvanı: "İnsanlığın bozulması, insanlara ve yeni çıkan bâzı cihazlara bulaşan mikrop ve virüsler ya da hilkat garîbesi birtakım insanlar" diye yorumlamak, dîni insanların akıllarına yaklaştırmak gibi iyi niyetle yapılan bir te'vil olarak aslâ görülemez. Zîrâ sahâbe ve tâbi'înin oluşturduğu selef-i sâlihînden nakledilmeyen bir tevil, hiçbir zaman îtikādî konuda bir hüküm getiremez. Bilakis bu, dîni değiştirme anlamında bir tahrif sayılır.

Zâten gayba îmân; "Akıl almasa da, Allâh ve Rasûlünün tüm buyruklarına, hiçbir yorum katmadan kesinlikle inanmak" demektir. "Aklım almıyor" diye İslâm'ın zarûrî bir hükmüne inanmamak ise katıksız kâfirliktir. Âyet-i kerîmede de belirtildiği üzere; bu büyük mahluk çıktığı zaman kıyâmet alâmetleriyle ilgili âyet ve hadislere inanmayanlara gereken cevâbı verecektir.

وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(Habîbim anlat), neyi? (وَيَوْمَ نَحْشُرُ) **haşredeceğimiz günü de,** kimden? (مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ) **her bir ümmet içerisinden,** kimi? (فَوْجًا) **kalabalık bir cemâati,** öyle

cemâat ki kimden olucu? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (يُكَذِّبُ) **yalanlıyor,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (فَهُمْ) **işte onlar,** ne durumdadırlar? (يُوزَعُونَ) **öndekileri arkadakiler** (yetişsin) **için durduruluyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (Habîbim!) **Her bir ümmet içerisinden; âyetlerimizi yalanlamakta** (önder) **olan kalabalık bir cemâati** (mahşere) **toplayacağımız günü** (ümmetine hatırlat) **ki, işte** (şimdi o manzarayı bir tahayyül edin ki o kâfirler birbirlerine yetişerek topluca azâba uğratılsınlar diye) **onların önde gidenleri sonrakileri için durduruluyorlar.**

حَتّٰٓى اِذَا جَٓاؤُ قَالَ اَكَذَّبْتُمْ بِاٰيَاتٖى وَلَمْ تُحٖيطُوا بِهَا عِلْمًا اَمَّاذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(حَتّٰٓى اِذَا جَٓاؤُ) **Nihâyet** (mahşere) **geldikleri zaman,** (قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (اَكَذَّبْتُمْ) **yalanladınız mı,** neyi? (بِاٰيَاتٖى) **Benim âyetlerimi,** (وَلَمْ تُحٖيطُوا) **hâlbuki kavramamıştınız,** neyi? (بِهَا) **onları**(n mâhiyetini), ne cihetinden? (عِلْمًا) **ilim bakımından,** (اَمَّاذَا) **yoksa hangi şeyleri,** bu terkîbteki (مَاذَا) ism-i istihâm ile ism-i mevsûl bu mânâya göre ileride gelecek fiilin mukaddem mef'ûlü olarak nasb mahallindedir, (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- Nihâyet (mahşere) **geldikleri zaman O** (Allâh-u Te'âlâ onlara): **"Siz** (bugüne kavuşacağınızı bildiren) **âyetlerimi yalanladınız öyle mi?! Hâlbuki siz** (iyice düşünüp akıl yorarak) **ilim bakımından onları kavramamıştınız. Yoksa siz** (Bizim bilmediğimizi sanarak) **ne şeyleri yapar olmuştunuz?" buyurdu.**

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(وَوَقَعَ) **Böylece vâki oldu,** yâni kesinleşti, ne? (اَلْقَوْلُ) **o** (azap) **söz**(ü), kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** ne sebebiyle? (بِمَا ظَلَمُوا) **zulmetmeleri sebebiyle,** burada (مَا) harfi masdariyyedir, (فَهُمْ) **artık onlar,** (لَا يَنْطِقُونَ) **konuşamazlar.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- Böylece zulümleri sebebiyle o (azap) **söz**(ün gerçekleşmesi) **onlar üzerine kesinleşti de, artık onlar** (ağızlarına mühür vurulduğu için) **konuşamazlar.**

اَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا الَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًاۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(اَلَـمْ يَـرَوْا) **Görmediler mi,** neyi? (اَنَّـا) **gerçekten Biz,** (جَعَلْنَـا) **yarattık,** neyi? (اَلَّيْـلَ) **geceyi,** niçin? (لِيَسْـكُنُوا) **sükûnet bulsunlar diye,** nerede? (فيـهِ) **onun** (vakitleri) **içerisinde,** daha neyi yarattık? (وَالنَّهَـارَ) **gündüzü de** (yarattık), ne olduğu hâlde? (مُبْصِـرًا) (ışığıyla) **aydınlık yapıcı,** (اِنَّ فـى ذٰلِكَ) **işte sana şüphesiz ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُؤْمِنُونَ) **îmân ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- Onlar görmediler mi ki; Biz gerçekten geceyi (insanlar işlerinden dönüp istirahat ederek) **kendisinde sükûnet bulsunlar diye** (karanlık) **yarattık, gündüzü de** (ihtiyaçlarını görmeleri için) **aydınlatıcı olarak** (halkettik). (Habîbim!) **İşte sana! Şüphesiz ki; elbette bu** (anlatıla)**nda bir toplum için pek çok ve çok büyük âyetler vardır ki onlar îmân etmektedirler.**

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَاءَ اللّٰهُۜ وَكُلٌّ اَتَوْهُ دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(Habîbim anlat), neyi? (وَيَـوْمَ يُنْفَـخُ) **üfürüleceği günü de,** neyin içerisine? (فِـى الصُّـورِ) **o Sûr'un içerisine,** sonra ne olacağı günü? (فَفَـزِعَ) **sonra öldürücü bir dehşete kapıldı,** kim? (مَنْ) **o kimseler ki,** neredeدir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَمَـنْ) **o kimseler de ki,** nerededir? (فِـى الْاَرْضِ) **yerdedir,** (اِلَّا مَـنْ) **ancak o kimseler müstesnâ ki,** (شَـاءَ) **diledi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (وَكُـلٌّ) **ve her biri,** (اَتَوْ) **geldiler,** kime? (هُ) **O**(nun hesap yurdu)**na,** ne olarak? (دَاخِرِيـنَ) **alçak duruma düşmüş kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- (Habîbim! Ortasındaki bir gedik dahî gökler ve yerler kadar geniş olan) **o Sûr** (adındaki boru) **içerisine** (İsrâfîl *(Aleyhisselâm)* tarafından) **üfürüleceği günü de** (ümmetine anlat) **ki, artık Allâh'ın dilediği** (bâzı melekler, şehitler ve Mûsâ *(Aleyhisselâm)* gibi) **kimseler dışında göklerde olanlar ve yerde bulunanlar öldürücü bir dehşete kapılmıştır.**

Böylece (Sûr'a ikinci defâ üfürüldüğünde ise) **her biri O**(nun hesap yurdu)-**na** (boyun bükmüş ve) **alçak duruma düşmüş kimseler olarak gelmiştirler.**

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللّٰهِ الَّذٖٓي اَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ اِنَّهُ خَبٖيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(وَتَرَى) (Ey insan) **ve sen** (dünyâda iken) **görürsün,** *(el-Kirmânî)* neyi? (اَلْجِبَالَ) **dağları,** ne olduğun hâlde? (تَحْسَبُ) **zanneder olduğun hâlde,** neyi? (هَا) **onları,** nedir zannedersin? (جَامِدَةً) **yerinde duran hareketsiz şeyler,** (وَهِيَ) **hâlbuki** (Sûr'a ilk üfürülüşte) **onlar,** (تَمُرُّ) **hızlıca yürüyecek,** ne gibi? (مَرَّ السَّحَابِ) **bulutların hızlı geç**(ip git)**mesi gibi,** (صُنْعَ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (Kendine has bir) **sanatı olarak** (Allâh-u Te'âlâ bunu yapmıştır), bu terkîb kendisinden evvel geçen mahzûf bir (صَنَعَ) fiiline âit mef'ûlü mutlaktır, *(el-Medârik)* (اَلَّذٖي) **O Zât ki,** (اَتْقَنَ) **sağlam yaptı,** neyi? (كُلَّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** (اِنَّهُ) **şüphesiz O,** kimdir? (خَبٖيرٌ) **Habîr'dir,** yâni hakkıyla bilen bir Zâttır, neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَفْعَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- (Ey insan! Sen dünyâdayken) **dağları görürsün de, onları yerlerinde hareketsiz duran şeyler sanırsın, hâlbuki** (Sûr'a ilk üfürülüşte) **onlar** (rüzgârların hızla sürüklediği) **bulutların süratli geçişi gibi hızlıca yürüyecektir** (ama büyüklüklerinden ve yoğunluklarından dolayı süratlerini fark edemezsin)**!**

(İşte Allâh) **her bir şeyi sağlam yapmış olan O Allâh'ın** (Kendine has bir) **sanatı olarak** (yarattığı gibi âhirete dâir vaad edilenler de böylece gerçekleşecektir)**! Şüphesiz ki O** (Allâh-u Te'âlâ), **yapmakta olduğunuz şeyleri**(n görünen ve görünmeyen her yönünü hakkıyla bilen bir) **Habîr'dir.**

مَنْ جَٓاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَاۚ وَهُمْ مِنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ اٰمِنُونَ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(مَنْ) **Her kim,** (جَٓاءَ) **getirirse,** bu fiil ileride gelen (بَا) harf-i ceri sebebi ile "Getirirse" mânâsı ile tercüme edilmiştir, neyi getirirse? (بِالْحَسَنَةِ) (îmân ve kelime-i şehâdet gibi) **o güzel şeyi,** (فَلَهُ) **artık kendisi için vardır,** ne? (خَيْرٌ) **çok büyük bir hayır,** neden dolayı? (مِنْهَا) **ondan dolayı,** (وَهُمْ) **ve onlar**(ın sâhipleri), neden? (مِنْ فَزَعٍ) **son derece büyük bir korkudan,** ne zaman? (يَوْمَئِذٍ) **işte o gün,** nedirler? (اٰمِنُونَ) **emin** (ve güvende) **kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- Her kim (îmân ve kelime-i şehâdet gibi) **o güzel şeyi** (mahşere) **getirirse, ondan dolayı kendisi için** (cennete girmek gibi) **çok büyük bir hayır vardır. İşte o gün onlar** (cehenneme düşme endişesi gibi) **son derece büyük bir korkudan** (güvende olan) **emin kimselerdir.**

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِى النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(وَمَنْ) **Her kim de,** (جَاءَ) **getirirse,** bu fiil ileride gelen (بَا) harf-i ceri sebebi ile "Getirirse" mânâsı ile tercüme edilmiştir, neyi getirirse? (بِالسَّيِّئَةِ) (kâfirlik ve şirk gibi) **o kötü şeyi,** (فَكُبَّتْ) **artık tepetakla atılmıştır,** ne? (وُجُوهُهُمْ) (acıya en hassas olan) **yüzleri**(nden başlayarak bütün bedenleri), neyin içine? (فِى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(i) **içerisine,** (هَلْ تُجْزَوْنَ) (o zaman onlara şöyle denilecektir:) **siz cezâlandırılmıyorsunuz,** (اِلَّا مَا) **ancak o şeylerle** (cezâlandırılıyorsunuz) **ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Her kim de (kâfirlik ve şirk gibi) **o kötü şeyi** (âhirete) **getirirse, onların da yüzleri o** (cehennem) **ateş**(in)**in içerisine tepetakla atılmıştır.** (O zaman onlara:) **"Siz** (zulme uğratılmıyorsunuz, siz) **ancak** (dünyâdayken) **sürekli yapar olduğunuz şeylerle cezâlandırılıyorsunuz"** (denilecektir).

اِنَّمَا اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ رَبَّ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذِى حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَىْءٍ
وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(Habîbim de ki:) (اِنَّمَا اُمِرْتُ) **ben ancak emrolundum,** ne ile? (اَنْ اَعْبُدَ) **ibâdet etmemle,** kime? (رَبَّ هٰذِهِ) **işte şunun Rabbine,** ondan bedel? (اَلْبَلْدَةِ) **o** (Mekke) **şehrin**(in Rabbine), (اَلَّذِى) **öyle Rab ki,** (حَرَّمَ) **haram** (korunmuş ve hürmetli) **kıldı,** nereyi? (هَا) **orayı,** (وَلَهُ) **zâten sâdece O'na âittir,** ne? (كُلُّ شَىْءٍ) **her bir şey,** (وَاُمِرْتُ) **ayrıca ben emrolundum,** ne ile? (اَنْ اَكُونَ) **olmamla,** kimlerden? (مِنَ الْمُسْلِمِينَ) **Müslüman kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- (Habîbim! O kâfirlere dünyâ ve âhiretle ilgili önemli haberleri bu sûrede beyân ettikten sonra de ki:)

"Ben ancak işte şu (Mekke) **şehrin**(in) **Rabbine ibâdet etmemle emrolundum ki, orayı O haram** (hürmetli ve dokunulmaz) **kılmıştır.** (Bu yüzden suçlu olsa da oraya sığınana dokunulamaz, otları koparılamaz ve avı kaçırılamaz.) **Zâten** (yaratılmak ve mülkiyet bakımından) **her şey sâdece O** (Allâh-ü Azîmişşâ)**na âittir. Ayrıca ben** (kendilerini Allâh'a teslim eden) **Müslüman kimselerden olma**(kta sâbit olma)**mla emrolundum.**

وَاَنْ اَتْلُوَا الْقُرْاٰنَۚ فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدٖى لِنَفْسِهٖۚ
وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ اِنَّمَٓا اَنَا مِنَ الْمُنْذِرٖينَ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

Daha ne ile emrolundum? (وَاَنْ اَتْلُوَا) **ve art arda okumamla,** neyi? (اَلْقُرْاٰنَ) **Kur'ân'ı,** (فَمَنْ) **artık her kim,** (اِهْتَدٰى) **hidâyet bulursa,** (فَاِنَّمَا يَهْتَدٖى) **ancak hidâyet bulmuş olur,** kim için? (لِنَفْسِهٖ) **kendisi için,** (وَمَنْ) **kim de,** (ضَلَّ) (hak yoldan) **sapıtırsa,** (فَقُلْ) **hemen söyle,** neyi söyle? (اِنَّمَٓا اَنَا) **ancak ben,** kimlerdenim? (مِنَ الْمُنْذِرٖينَ) **uyarıcı kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- Bir de (insanları dâvet etmek ve içerisindeki ince ilimlere vâkıf olmam için) **art arda Kur'ân okumamla** (memur kılındım)."

(Habîbim!) **Artık her kim** (sana ve Kur'ân'a uyarak) **hidâyet bulursa, o ancak kendisi için hidâyet bulmuş olur** (zîrâ bunun tüm menfaatleri kendisine âit olur).

Kim de (inkâr edip yüz çevirerek) **sapıtırsa hemen sen de ki: "Ben ancak uyarıcı kimselerdenim** (sizi zorla inandırmaya görevli değilim)**!"**

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ سَيُرٖيكُمْ اٰيَاتِهٖ فَتَعْرِفُونَهَاۜ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(وَقُلْ) (Habîbim) **ve söyle,** neyi söyle? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** (سَيُرٖى) **çok yakında gösterecek,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (اٰيَاتِهٖ) **âyetlerini,** (فَتَعْرِفُونَ) **siz de anlayacaksınız,** neyi? (هَا) **onları,** (وَمَا رَبُّكَ) **zâten senin Rabbin aslâ değildir,** nedir değildir? (بِغَافِلٍ) **habersiz,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- (Habîbim! Sana verdiğim bunca nîmete hamd etmek ve inkârcıları tehdit etmek üzere) **de ki:**

"Bütün hamdler Allâh'a mahsustur. Çok yakında O size (ayın yarılması, duman belirmesi ve Bedir'de meleklerin sizinle savaşmak için inmesi gibi sizi kahredecek olan) **âyetlerini gösterecektir de siz onları**(n Allâh'tan geldiğini) **anlayacaksınız** (ama o zaman bunun size bir faydası olmayacaktır)."

(Habîbim! Sen onların konuştuklarından mahzûn olma!) **Zâten Senin Rabbin sizin yapmakta olduğunuz şeylerden aslâ gâfil** (ve habersiz) **değildir** (dolayısıyla kâfirler, azaplarının geciktirilmesinin bir ihmâl ve gaflet sonucu olduğunu sanmasınlar)!

سُورَةُ الْقَصَصِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانٍ وَثَمَانُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

YİRMİ SEKİZİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

el-KASAS SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Seksen sekiz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

طٰسٓمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(طٰسٓمٓ) **Tâ! Sîn! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Tâ! Sîn! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(تِلْكَ) **İşte sana bu** (sûrede buluna)**nlar,** nedir? (اٰيَاتُ الْكِتَابِ) **o** (yüce) **Kitâb** (olan Kur'ân)**ın âyetleridir,** öyle kitap ki, (اَلْمُبِينِ) (mânâları) **çok açık olucu.** Bu mânâya göre kelime (بَانَ) fiili mânâsında olup lâzım kabûl edilmiştir, müte'addî de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Âlûsî, 19/342)*

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede buluna)**nlar,** (Allâh-u Te'âlâ tarafından indirildiğini mûcizeleriyle ispât eden ve mânâları muhâtaplarınca) **çok açık olan** */(helâl ve haramı, emir ve yasağı)* ***iyice açıklayan/*** **o** (yüce) **Kitâb** (olan Kur'ân)**ın âyetleridir.**

نَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَاِ مُوسٰى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(نَتْلُوا) **Art arda okuyoruz,** kimin üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** neden? (مِنْ نَبَاِ مُوسٰى) **Mûsâ'nın önemli haberlerinden bir kısmını,** daha kimin? (وَفِرْعَوْنَ) **Firavun'un da,** Biz ne olduğumuz hâlde okuyoruz? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve hakîkat) **ile mültebis olarak,** *(el-Âlûsî)* kim için okuyoruz? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُؤْمِنُونَ) **îmân ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (İşte bu sûrede) **Biz sana Mûsâ ve Firavun'un önemli haberlerinden bir kısmını öyle bir toplum** (yararlansın) **için hak** (ve hakîkat) **ile birlikte olarak art arda okumaktayız ki, onlar** (bu anlatılanlara şeksiz şüphesiz) **îmân etmektedirler.** (Zîrâ îmân etmeyenler bundan istifâde edemezler.)

اِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِى الْاَرْضِ وَجَعَلَ اَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضْعِفُ طَٓائِفَةً مِنْهُمْ يُذَبِّحُ اَبْنَٓاءَهُمْ
وَيَسْتَحْيٖ نِسَٓاءَهُمْ اِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدٖينَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اِنَّ فِرْعَوْنَ) **Gerçekten Firavun,** (عَلَا) **azgınlık yaptı,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o toprakta,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yaptı,** kimi? (اَهْلَهَا) **oranın halkını,** nedir yaptı? (شِيَعًا) **birtakım fırkalar,** Firavun ne olduğu hâlde? (يَسْتَضْعِفُ) **iyice güçsüz düşürür olduğu hâlde,** kimi? (طَٓائِفَةً) **bir zümreyi,** öyle zümreyi ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **onlardan,** güçsüzleştirmekten bedel? (يُذَبِّحُ) **çokça boğazlıyor**(du), kimi? (اَبْنَٓاءَهُمْ) **onların oğullarını,** daha? (وَيَسْتَحْيٖ) **ve diri bırakıyor**(du), kimi? (نِسَٓاءَهُمْ) **onların kadınlarını,** (اِنَّهُ) **gerçekten o** (Firavun), (كَانَ) **olmuştu,** kimlerden? (مِنَ الْمُفْسِدٖينَ) **fesat** (ve bozgun) **çıkaran kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Gerçekten Firavun o (Mısır ve civârındaki) **toprakta** (zulüm sınırlarını aşarak) **azgınlık yapmış ve oranın halkı** (olan İsrâîloğulları)**nı** (kendi isteği doğrultusunda hareket eden) **birtakım fırkalar hâline getirmişti ki, onlardan bir zümreyi iyice güçsüz düşürüyordu, onların oğullarını çokça boğazlıyor, kadınlarını ise diri bırakıyordu.**

Gerçekten de o (Firavun), (kâhinlerin haberine dayanarak yüz bine yakın erkek çocuğu öldürtecek derecede) **fesat çıkaran** (bozguncu) **kimselerden** (biri) **olmuştu.**

وَنُرِيدُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِى الْاَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ اَئِمَّةً
وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(وَنُرِيدُ) **Ama Biz istiyoruz,** neyi? (اَنْ نَمُنَّ) **iyilikte bulunmayı,** kime? (عَلَى الَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اُسْتُضْعِفُوا) **iyice zayıf duruma düşürüldüler,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o toprakta,** daha neyi istiyoruz? (وَنَجْعَلَ) **ve yapmamızı,** kimi? (هُمْ) **onları,** nedir yapmamızı? (اَئِمَّةً) **çok değerli önderler,** daha neyi istiyoruz? (وَنَجْعَلَ) **yine yapmamızı,** kimi? (هُمْ) **onları,** kimler? (اَلْوَارِثِينَ) (Firavun'un mallarına) **mîrasçılar.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Ama Biz istiyoruz ki o toprakta zayıf duruma düşürülmüş olan o kimselere iyilikte bulunalım, onları (hayırlı işlerde kendilerine uyulan) **çok değerli önderler yapalım ve** (Firavun hânedânını helâk etmemizin ardından, bırakacakları saltanata) **onları mîrasçılar kılalım.**

وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِى الْاَرْضِ وَنُرِىَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

Daha neyi istiyoruz? (وَنُمَكِّنَ) **ve yerleşme imkânı vermemizi,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o yerde,** daha neyi istiyoruz? (وَنُرِىَ) **ve göstermemizi,** kime? (فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** daha? (وَهَامَانَ) **Hâmân'a da,** daha? (وَجُنُودَهُمَا) **o ikisinin ordularına da,** kimden? (مِنْهُمْ) **özellikle onlardan,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَحْذَرُونَ) **sürekli sakınıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Bir de onlara o yerde (diledikleri gibi tasarrufta bulunmalarını sağlayacak şekilde geniş saltanat ve) **iyice yerleşme imkânı verelim, Firavun'a, Hâmân'a ve ordularına da** (köleleri konumundaki İsrâîloğullarının eliyle devletlerini kaybedeceklerine dâir) **sürekli sakınır oldukları şeyi özellikle onlar** (tarafın)**dan gösterelim** (istiyorduk)**!**

وَاَوْحَيْنَا اِلَى اُمِّ مُوسَى اَنْ اَرْضِعِيهِ فَاِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَاَلْقِيهِ فِى الْيَمِّ وَلَا تَخَافِى
وَلَا تَحْزَنِى اِنَّا رَادُّوهُ اِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَاَوْحَيْنَٓا) **Biz de vahyettik,** kime? (اِلٰٓى اُمِّ مُوسٰٓى) **Mûsâ'nın annesine,** ne diye? (اَنْ اَرْضِعِيهِ) **emzir diye,** kimi? (هِ) **onu,** (فَاِذَا خِفْتِ) **ama endişelendiğin zaman,** kime karşı? (عَلَيْهِ) **ona karşı,** (فَاَلْقِي) **hemen bırak,** kimi? (هِ) **onu,** neyin içerisine? (فِى الْيَمِّ) **o denizin içerisine,** yâni Nil Nehri'ne, (وَلَا تَخَافِي) **ve korkma,** daha? (وَلَا تَحْزَنِي) **ve üzülme,** (اِنَّا) **şüphesiz ki Biz,** kimiz? (رَٓادُّوهُ) **onu geri döndürücüler**(iz), kime? (اِلَيْكِ) **sana,** daha ne yapıcılarız? (وَجَاعِلُوهُ) **ve onu yapıcılar**(ız), kimlerden? (مِنَ الْمُرْسَلِينَ) **o rasûl gönderilenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (O sırada oğlunu nasıl gizleyeceği endişesine kapılan) **Mûsâ'nın annesine de:** "(Çocuğunu gizleyebildiğin sürece) **onu emzir, fakat ona karşı** (câsuslardan veyâ komşulardan bir zarar geleceğine dâir) **endişelendiğin zaman hemen onu** (bir şeye sarıp ziftlenmiş bir sandık içerisine koyarak) **o deniz** (gibi olan Nil nehrin)**in içine bırak!**

Ayrıca sen (çocuğunun boğulacağından, sütsüz kalacağından ya da kaybolacağından) **korkma ve** (ayrılığı nedeniyle) **üzülme. Şüphesiz ki Biz onu sana geri döndürücüleriz ve onu rasûl olarak gönderilenlerden biri kılıcılarız" diye** (ilhâm yoluyla) **vahiyde bulunduk.**

فَالْتَقَطَهُٓ اٰلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًاۜ اِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِـِٔينَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(فَالْتَقَطَ) **Nihâyet bulup aldı,** kimi? (هُ) **onu,** kim? (اٰلُ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un âilesi,** (لِيَكُونَ) **netîcede olsun diye,** kim için? (لَهُمْ) **onlara,** nedir olsun? (عَدُوًّا) **büyük bir düşman,** daha? (وَحَزَنًا) **ve tam bir üzüntü** (sebebi), (اِنَّ فِرْعَوْنَ) **gerçekten Firavun,** daha? (وَهَامَانَ) **ve Hâmân,** daha? (وَجُنُودَهُمَا) **ve ikisinin orduları,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (خَاطِـِٔينَ) **hatâ yapan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Nihâyet Firavun'un âilesi (o an için farkında olmasalar da) **netîcede onlara büyük bir düşman ve tam bir üzüntü** (sebebi) **olsun diye onu** (ırmak kenarında ağaca takılı bir hâlde) **bulup aldı. Gerçekten Firavun da, Hâmân da, ikisinin orduları da** (her işte yanıldıkları gibi kendisinden kurtulma uğrunda binlerce çocuğu kestikleri Mûsâ'yı kucaklarında büyütmek üzere ırmaktan aldıkları zaman yine kendileri adına) **yanlış yapan kimseler olmuştular.**

وَقَالَتِ امْرَاَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِى وَلَكَۜ لَا تَقْتُلُوهُۗ عَسٰٓى اَنْ يَنْفَعَنَٓا
اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَقَالَتْ) **Ve dedi,** kim? (امْرَاَتُ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un hanımı,** neyi dedi? (قُرَّتُ عَيْنٍ) (bu çocuk) **bir göz aydınlığıdır,** bu terkîb mahzûf bir (هُوَ) zamîrinin haberidir, kim için? (لِى) **benim için,** daha? (وَلَكَ) **ve** (ey Firavun) **senin için,** (لَا تَقْتُلُو) (sakın) **öldürmeyin,** kimi? (هُ) **onu,** (عَسٰى) **umulur,** ne? (اَنْ يَنْفَعَ) **fayda vermesi,** kime? (نَا) **bize,** (اَوْ نَتَّخِذَ) **ya da edinmemiz** (umulur), kimi? (هُ) **onu,** nedir edinmemiz? (وَلَدًا) **bir çocuk,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (لَا يَشْعُرُونَ) (işin nereye varacağının) **farkında olamıyorlardı.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Firavun'un hanımı (Âsiye) **ise** (onu sandıktan çıkarınca, gözlerinin arasında bulunan nûru fark edip): "(Bu çocuk) **benim için de senin için de bir göz aydınlığıdır.** (Sakın) **onu öldürmeyin! Umulur ki bize fayda verir ya da onu çocuk ediniriz.**

(Zâten parmağından süt emmesi, tükürüğüyle hastaların iyileşmesi gibi kendisinden müşâhede ettiğimiz hârikulâdelikler onun çok faydalı ve mübârek bir çocuk olduğunun delillerindendir)" **dedi.**

Hâlbuki onlar (işin nereye varacağının) **farkında olamıyorlardı.**

وَاَصْبَحَ فُؤَادُ اُمِّ مُوسٰى فَارِغًاۜ اِنْ كَادَتْ لَتُبْدٖى بِهٖ لَوْلَٓا اَنْ رَبَطْنَا
عَلٰى قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَاَصْبَحَ) **Sabah vakti oldu,** *(el-Kirmânî)* ne? (فُؤَادُ اُمِّ مُوسٰى) **Mûsâ'nın annesinin kalbi,** nedir oldu? (فَارِغًا) (çocuğunun derdinden başka her şeyden) **boş bir şey,** (اِنْ كَادَتْ) **o gerçekten çok yanaştı,** burada (اِنْ) harfi (اِنَّ)den muhaffefe olup önünde ismi olarak şân zamîri mahzûftur ki buna göre mânâ şu şekildedir: "Şüphesiz şânına önem verilmesi gereken hüküm şudur ki o çok yakın oldu", *(el-Âlûsî)* nedir olmaya? (لَتُبْدٖى) **elbette açıklayacak** (olmaya), neyi? (بِهٖ) **onu**(n kendi oğlu olduğunu), (لَوْلَٓا اَنْ رَبَطْنَا) **eğer Biz kuvvet** (ve sebât) **vermeseydik,** ne üzerine? (عَلٰى قَلْبِهَا) **onun kalbi üzerine,** burada (لَوْلَٓا) harfinin cevâbı

mahzûftur ki takdîri (لَأَبْدَتْ بِهِ) "Elbette onu açıklayacaktı" şeklindedir, *(el-Âlûsî)* niçin kuvvet verdik? (لِتَكُونَ) **olsun diye,** kimlerden? (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (sözümüze) **îmân eden kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Çocuğunu geceleyin Nîl'e bıraktıktan sonra onun Firavun'un eline düştüğü haberini alan) **Musâ'nın annesinin kalbi ise sabah olduğunda** (dehşete kapılarak oğlunu kurtarma derdinden başka her şeyden) **boş bir şey hâline geldi.**

Gerçekten o (mübârek anne oğlunu taşıyan sandığın dalgalara kapıldığını görünce bağırarak) **onu**(n kendi oğlu olduğunu) **açıklamaya elbette çok yanaşmıştı.**

Eğer Biz (sözümüze) **îmân edenlerden olması için** (ona sabır ilhâm edip sekînet ve huzur vererek) **kalbine güç** (ve sebât) **vermeseydik** (kesinlikle o: "Vay oğlum!" diye bağırarak kendini ele verecekti)**!**

وَقَالَتْ لِاُخْتِهِ قُصِّيهِۘ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَۙ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(وَقَالَتْ) **Ve o** (Mûsâ'nın annesi) **dedi,** kime? (لِأُخْتِهِ) **onun kız kardeşine,** neyi dedi? (قُصِّي) **takip et,** kimi? (هِ) **onu**(n izini), (فَبَصُرَتْ) **böylece o gözetledi,** kimi? (بِهِ) **onu,** nereden olduğu hâlde? (عَنْ جُنُبٍ) **uzaktan,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** yâni Firavn'un adamları, (لَا يَشْعُرُونَ) (o çocuğun izlendiğinin) **farkında değillerdi.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Ayrıca o (anne oğlunun başına gelenleri merak ederek) **onun kız kardeşine: "**(Mûsâ'nın) **izini sür** (de başına gelenlerden haber al)**" dedi.**

Böylece o (kızkardeşi kimseye hissettirmeden göz ucuyla) **onu uzaktan gözetledi. Hâlbuki o** (Firavu)**n**(un adam)**lar**(ı o çocuğun kızkardeşi tarafından tâkip edildiğinin) **farkında** (bile) **değillerdi.**

وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰۤى اَهْلِ بَيْتٍ
يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَحَرَّمْنَا) **Ve Biz yasakladık,** kime? (عَلَيْهِ) **ona,** yâni Mûsâ'ya, kimleri? (الْمَرَاضِعَ) **emziren** (sütanne)**ler**(den emmey)**i,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** yâni

annesine geri dönmeden önce, (فَقَالَتْ) **sonra o dedi,** yâni Firavun âilesinin Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a süt anne aradığını duyan kızkardeşi onlara giderek dedi, neyi dedi? (هَلْ اَدُلُّ) **delâlet edeyim mi,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kime? (عَلٰى اَهْلِ بَيْتٍ) **bir hâne halkına,** yâni size bâzı kimseler göstereyim mi, öyle hâne halkı ki, (يَكْفُلُونَ) **üstlenirler,** kimi? (هُ) **onu** (emzirip büyütmeyi), kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** kim için? (لَهُ) **özellikle onun için,** nedirler? (نَاصِحُونَ) **iyilik isteyici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Zâten Biz (kardeşinin gözetlemesinden) **daha önce** (bir mûcize olarak) **emziren** (sütanne)**ler**(den emmey)**i ona yasaklamıştık. Derken o** (kız kardeşi, getirilen hiçbir kadından emmeyi kabûl etmeyen evlatlıkları yüzünden büyük sıkıntı çeken Firavun'un âilesine giderek): **"Size bir hâne halkı göstereyim mi ki, onlar sizin için onu** (emzirip büyütmeyi) **üstlenirler ve onlar özellikle onun iyiliğini isteyicilerdir?!" dedi.**

فَرَدَدْنَاهُ اِلٰى اُمِّه۪ كَیْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(فَرَدَدْنَا) **Nihâyet geri döndürdük,** kimi? (هُ) **onu,** yâni Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ı, kime? (اِلٰى اُمِّه۪) **annesine,** niçin? (كَیْ تَقَرَّ) **aydın olsun diye,** ne? (عَيْنُهَا) **onun gözü,** daha? (وَلَا تَحْزَنَ) **ve üzülmesin diye,** daha? (وَلِتَعْلَمَ) **bir de bilsin için,** neyi? (اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ) **şüphesiz Allâh'ın vaadi** (verdiği söz), nedir? (حَقٌّ) **bir haktır,** yâni kesinlikle gerçekleşecek bir şeydir, (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ) **velâkin onların ekseriyeti,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) (bu hakîkati) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Nihâyet Biz onu annesine geri döndürdük, tâ ki (annesinin) **gözü aydın olsun da üzülmesin, bir de bilsin ki şüphesiz Allâh'ın vaadi** (eninde sonunda gerçekleşecek olan) **bir haktır!**

Lâkin o (insa)**nların ekseriyeti ise** (Allâh'ın sözünün mutlaka yerini bulacağını) **bilmezler** (de İlâhî vaadler hakkında hâlâ şüphe ederler).

Rivâyetlere göre; Firavun o kızın teklif ettiği kadının getirtilmesini emretti. Onu kucağında susturmaya çalıştığı bir sırada annesi gelince, Mûsâ *(Aleyhisselâm)* hemen onun kokusunu alıp emmeye başladı.

Firavun ona: "Bu kadar kadını kabûl etmezken seni nasıl kabûl etti?" diye sorunca: "Ben hoş kokulu ve pâk sütlü bir kadınım, öteden beri her çocuk beni kabûl eder" dedi ve Firavun'un çocukları kestiği seneye rastlamadığı yıl doğurduğu Hârûn adında bir oğlu bulunduğu mâzeretiyle sarayda kalamayacağı için çocuğu evinde bakmak istedi. Bu teklifi kabûl eden Firavun, günlüğüne bir dînâr da ücret belirleyerek annesiyle birlikte onu evine gönderdi. *(el-Medârik, el-Âlûsî)*

وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ وَاسْتَوٰٓى اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًاۜ وَكَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَلَمَّا بَلَغَ) **Ve** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **ne zaman ki ulaştı,** neye? (اَشُدَّهُ) **kuvvetlenme çağının sonu** (olan otuz üç yaşı)**na,** *(el-Medârik, el-Kirmânî)* daha ne oldu? (وَاسْتَوٰٓى) **ve** (kırk yaşına vararak) **iyice kemâle erdi,** *(el-Medârik)* (اٰتَيْنَا) **Biz verdik,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (حُكْمًا) **büyük bir hükmü,** yâni peygamberliği, daha? (وَعِلْمًا) **ve** (fıkıhla ilgili) **önemli bir ilmi,** (وَكَذٰلِكَ) **ve işte sana böylece** (görülmemiş bir mükâfatlandırma ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri şu şekildedir: (مِثْلَ ذٰلِكَ الْجَزَاءِ الَّذِى فَعَلْنَاهُ بِمُوسٰى وَاُمِّهِ) "Mûsâ'ya ve annesine yaptığımız bu mükâfatlandırmanın misli ile", *(el-Beyzâvî, el-Âlûsî)* ne yaparız? (نَجْزِى) **mükâfatlandırırız,** kimi? (اَلْمُحْسِنِينَ) **güzel amel işleyenleri.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Ne zaman ki o (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* aklının ve gücünün olgunlaştığı) **kuvvetlenme çağının sonu** (olan otuz üç yaşı)**na ulaştı ve** (kırk yaşına vararak) **iyice kemâle erdi, Biz de ona** (peygamberlikten ibâret) **büyük bir hüküm ve** (insanlara iki cihanda yararlı olan şeyler hakkında, özellikle de fıkıhla alâkalı) **önemli bir ilim verdik.** (Habîbim!) **İşte sana!** (Mûsâ ve annesi gibi) **güzel amelde bulunan kimseleri de** (iyiliklerine karşılık) **ancak böyle mükâfatlandırırız.**

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلٰى حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ اَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ
وَهٰذَا مِنْ عَدُوِّهِۚ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِى مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِى مِنْ عَدُوِّهِۙ فَوَكَزَهُ مُوسٰى فَقَضٰى
عَلَيْهِۘ قَالَ هٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِۜ اِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَدَخَلَ) **Ve** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **girdi,** nereye? (اَلْمَدِينَةَ) **o** (Mısır) **şehr**(in)**e,** ne zamanda? (عَلٰى حِينِ غَفْلَةٍ) **bir gaflet zamânında,** öyle gaflet ki, kimden sâdır olan? (مِنْ اَهْلِهَا) **oranın halkından,** (فَوَجَدَ) **sonra rastladı,** nerede? (فِيهَا) **orada,** kime? (رَجُلَيْنِ)

iki adama, öyle iki adam ki, (يَقْتَتِلَانِ) **ikisi öldüresiye dövüşüyorlar,** (هٰذَا) **işte bu** (adam), kimdendir? (مِنْ شِيعَتِهِ) (din konusunda) **ona eşlik eden adamlarından,** (وَهٰذَا) **işte şu ise,** kimdendir? (مِنْ عَدُوِّهِ) **onun** (din) **düşmanlarından,** (فَاسْتَغَاثَ) **hemen yardım istedi,** kimden? (هُ) **ondan,** kim? (اَلَّذِى) **o kişi ki,** kimdendir? (مِنْ شِيعَتِهِ) **kendi taraftarlarından,** kime karşı yardım istedi? (عَلَى الَّذِى) **o kimseye karşı ki,** o da kimdendir? (مِنْ عَدُوِّهِ) **düşmanlarından,** (فَوَكَزَ) **hemen yumruk vurdu,** kime? (هُ) **ona,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** (فَقَضٰى) **böylece hayâtını sonlandırdı,** kimin? (عَلَيْهِ) **onun,** bu fiil (عَلٰى) harf-i ceri ile kullanıldığı zaman mânâsı (أَنْهٰى حَيَاتَهُ) şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* (قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (هٰذَا) **işte bu** (şekilde ölümüne sebebiyet vermem), nedendir? (مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ) **şeytanın** (süslü gösterdiği) **işlerindendir,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki o** (şeytan), nedir? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşmandır,** öyle düşman ki, (مُضِلٌّ) **büyük bir saptırıcı,** daha öyle düşman ki, (مُبِينٌ) (düşmanlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a peygamberlik verilmeden önce daha henüz Firavun'un sarayında yaşarken) **o** (oradan çıktı), (o sırada öğle uykusuna yatan) **halkının gaflet üzere olduğu bir zamanda o** (Mısır) **şehr**(in)**e girdi de, orada birbiriyle öldüresiye dövüşmekte olan iki adama rastladı ki; işte bu,** (din konusunda) **kendisine eşlik eden adamlarından; işte şu ise onun düşmanları** (olan Firavun'un da mensûbu bulunduğu Kıptî ırkı)**ndandı. Kendi taraftarlarından olan o kişi düşmanlarından olan o kimseye karşı hemen ondan yardım istedi.**

Sonra Mûsâ ona (bir) **yumruk vurdu da böylece hayâtını sona erdirdi.** (İrâdesi dışında gerçekleşen bu öldürme hâdisesinden çok etkilenerek) **dedi ki: "İşte bu** (şekilde kasıtsız da olsa, Rabbimden emir almadan bir insana vurup ölümüne sebebiyet vermem), **şeytanın** (süslü gösterdiği) **işlerindendir. Şüphesiz ki o** (şeytan, doğru yoldan) **tamâmen saptırıcı** (ve Âdemoğullarına karşı) **çok açık büyük bir düşmandır."**

قَالَ رَبِّ اِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى فَاغْفِرْ لِى فَغَفَرَ لَهُ اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِنِّى) **gerçekten ben,** (ظَلَمْتُ) **zulmettim,** kime? (نَفْسِى) **nefsime,** (فَاغْفِرْ) **öyleyse mağfirette bulun,** kim için? (لِى) **benim için,** sonra ne oldu? (فَغَفَرَ) **o da hemen mağfirette bulundu,** kim için? (لَهُ) **onun için,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْغَفُورُ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* kasten bir günah işlememişse de Allâh-u Te'âlâ'dan izin almaksızın bir kişinin ölümüne sebebiyet verdiği için Rabbine karşı bir tevâzu ifâdesi olarak):

"Ey Rabbim! Gerçekten ben nefsime zulmettim (ve kendime yazık ettim, **artık benim** (bu hatam) **için mağfirette bulun" dedi.**

O (Allâh-u Te'âlâ) **da hemen onun için** (o zellesini) **mağfirette bulundu. Şüphesiz ki O;** (kullarının hatâlarını çokça bağışlayan) **Ğafûr da,** (mahcubiyet verecek hâlleri ortadan kaldırarak merhametini gösteren) **Rahîm de ancak O'dur.**

قَالَ رَبِّ بِمَٓا اَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ اَكُونَ ظَهٖيرًا لِلْمُجْرِمٖينَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (بِمَٓا اَنْعَمْتَ) **lütufta bulunman hakkı için,** burada (بَا) harfi kasem içindir, (مَا) harfi de masdariyyedir, kimin üzerine? (عَلَيَّ) **benim üzerime,** (فَلَنْ اَكُونَ) **artık aslâ olmayacağım,** nedir olmayacağım? (ظَهٖيرًا) **arka çıkan bir yardımcı,** kim için? (لِلْمُجْرِمٖينَ) **suçlu kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* mağfiret nîmetine şükretmek için, bir daha böyle bir şey yapmayacağına dâir Allâh-u Te'âlâ'ya söz vermek üzere):

"Ey Rabbim! Bana lütfetmiş bulunduğun (aff-u mağfiret gibi yüce bir) **şey hakkı için; artık** (bir daha bu gibi hatâlara düşmeyeceğim ve) **o** (beni yardıma çağırarak hatâma sebep olan) **o suçlular için arka çıkan bir yardımcı aslâ olmayacağım" dedi.**

فَاَصْبَحَ فِي الْمَدٖينَةِ خَٓائِفًا يَتَرَقَّبُ فَاِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْاَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ قَالَ لَهُ
مُوسٰٓى اِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبٖينٌ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(فَاَصْبَحَ) **Sonra** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **sabaha dâhil oldu,** nerede? (فِي الْمَدٖينَةِ) **o şehirde,** ne olduğu hâlde? (خَٓائِفًا) **korkan biri,** öyle korkan biri ki, (يَتَرَقَّبُ) (başına gelecekleri) **dikkatlice bekliyor,** (فَاِذَا الَّذِي) **birdenbire o kimse ki,** (اِسْتَنْصَرَ) **yardım istemişti,** kimden? (هُ) **ondan,** ne vakit? (بِالْاَمْسِ) **dün,** ne yapıyor? (يَسْتَصْرِخُ)

(şimdi de karşısına çıkmış) **bağırarak yardım istiyor,** kimden? (هُ) **ondan,** yâni Mûsâ *(Aleyhisselâm)*dan, (قَالَ) **dedi,** kime? (لَهُ) **ona,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** neyi dedi? (اِنَّكَ) **gerçekten** (de) **sen,** (لَغَوِىٌّ) **elbette azgın birisin,** öyle azgın ki, (مُبِينٌ) (azgınlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Sonra o (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **o şehirde korku içerisinde** (başına gelecekleri) **dikkatlice bekleyen biri olarak sabaha çıktı. Sonra dün ondan yardım istemiş olan o kimse birdenbire** (karşısına çıkıp) **bağırarak** (kavgaya tutuştuğu başka bir kıptîye karşı) **ondan yardım istiyordu. Mûsâ ona: "Gerçekten de sen elbette apaçık bir azgınsın" dedi.**

فَلَمَّا اَنْ اَرَادَ اَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِى هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَاۙ قَالَ يَا مُوسٰۤى اَتُرِيدُ
اَنْ تَقْتُلَنِى كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْاَمْسِۗ اِنْ تُرِيدُ اِلَّاۤ اَنْ تَكُونَ جَبَّارًا
فِى الْاَرْضِ وَمَا تُرِيدُ اَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(فَلَمَّا اَنْ اَرَادَ) **Sonra ne zaman ki o** (Mûsâ) **istedi,** neyi? (اَنْ يَبْطِشَ) **kuvvetlice yakalamayı,** kimi? (بِالَّذِى) (Kıbtîlerden olan) **o kimseyi ki,** (هُوَ) **o,** kimdir? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşmandır,** kim için? (لَهُمَا) **o ikisi için,** (قَالَ) **o dedi,** yâni Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın kavminden olan kişi, bu sefer onun kendisine vuracağını sanarak dedi, neyi dedi? (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ,** (اَتُرِيدُ) **sen istiyor musun,** neyi? (اَنْ تَقْتُلَ) **öldürmeni,** kimi? (نِى) **beni,** ne gibi? (كَمَا قَتَلْتَ) **öldürdüğün gibi,** kimi? (نَفْسًا) **bir şahsı,** ne zaman? (بِالْاَمْسِ) **dün,** (اِنْ تُرِيدُ) **sen istemiyorsun,** (اِلَّاۤ اَنْ تَكُونَ) **ancak olmanı** (istiyorsun), nedir olmanı? (جَبَّارًا) **tam bir zorba,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (وَمَا تُرِيدُ) **ve sen istemiyorsun,** neyi? (اَنْ تَكُونَ) **olmanı,** kimlerden? (مِنَ الْمُصْلِحِينَ) (insanların arasını düzelterek) **ıslâh edici kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Netîcede o (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* yine dayanamayıp) **ikisi için de kendisi büyük bir düşman olan o** (Kıptîlere mensup) **kişiyi kuvvetlice yakalamak isteyince** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın bu sefer düşmanına değil de, kendisine vuracağını sanan) **o** (İsrâîloğullarına mensup kişi korkudan)**:**

"Ey Mûsâ! Dün bir şahsı öldürdüğün gibi (şimdi) **beni de mi öldürmek istiyorsun?!**

Sen ancak yer(yüzün)**de** (işin nereye varacağını düşünmeden asıp kesen) **tam bir zorba olmanı istiyorsun ama** (insanların arasını düzeltmeye çalışarak) **ıslâh edici kimselerden olmanı istemiyorsun" dedi** (ve bu sûretle evvelce öldürülen kişinin kātilini arayan Kıptîlere Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ı ihbâr etmiş oldu)**!**

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ اَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعٰى قَالَ يَا مُوسٰى اِنَّ الْمَلَاَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ اِنّ۪ي لَكَ مِنَ النَّاصِح۪ينَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَجَاءَ) **Ve geldi,** kim? (رَجُلٌ) **bir adam,** nereden? (مِنْ اَقْصَا الْمَدِينَةِ) **o şehrin en uzak yerinden,** ne olduğu hâlde? (يَسْعٰى) **koşar vaziyette,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ,** (اِنَّ الْمَلَاَ) **gerçekten o ileri gelenler,** ne yapıyorlar? (يَأْتَمِرُونَ) **istişârede bulunuyorlar,** kimle ilgili? (بِكَ) **seninle ilgili,** niçin? (لِيَقْتُلُو) **öldürsünler diye,** kimi? (كَ) **seni,** (فَاخْرُجْ) **derhal** (bu şehirden) **çık,** (اِنّ۪ي) **şüphesiz ben,** kim için? (لَكَ) **özellikle senin için,** kimlerdenim? (مِنَ النَّاصِح۪ينَ) **iyilik isteyen kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Durumu haber alan Firavun hânedânından Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın öldürülmesine dâir karar çıkınca) **o şehrin en uzak yerinden** (yola çıkan ve îmânını gizlemekte bulunan, aynı zamanda Firavun'un amcasının oğlu olan Hızkîl adındaki) **bir adam** (bir an evvel Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a haber yetiştirerek kurtulmasını temin etmek için) **koşarak geldi ve:**

"Ey Mûsâ! Gerçekten o (devletin) **ileri gelenler**(i toplanıp) **seni öldürsünler diye seninle ilgili istişâre ediyorlar; sen derhal** (bu şehirden) **çık. Şüphesiz ki ben özellikle senin için iyilik isteyen kimselerdenim" dedi.**

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّن۪ي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(فَخَرَجَ) **O da hemen çıktı,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** ne olduğu hâlde? (خَائِفًا) **korkan biri olarak,** daha ne olarak? (يَتَرَقَّبُ) (etrâfı) **iyice gözetlediği hâlde,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (نَجِّ) **kurtar,** kimi? (ن۪ي) **beni,** kimlerden? (مِنَ الْقَوْمِ) **o toplumdan,** öyle toplum ki, (الظَّالِم۪ينَ) **zâlim kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **da korkulu bir hâlde** (etrâfı) **iyice gözetleme yaparak hemen oradan çıktı ve** (Mevlâ Te'âlâ'dan başka sığınılacak merci olmadığını bildiği için): **"Ey Rabbim! Bu zâlimler topluluğundan beni kurtar** (da onlara yakalanmayayım)**" dedi.**

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسٰى رَبّ۪ٓى اَنْ يَهْدِيَن۪ى سَوَٓاءَ السَّب۪يلِ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَلَمَّا تَوَجَّهَ) **Ve ne zaman ki o** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **yöneldi,** nereye? (تِلْقَاءَ مَدْيَنَ) **Medyen** (şehri)**nin tarafına,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (عَسٰى) **umulur,** kim? (رَبّ۪ٓى) **benim Rabbim**(in), ne yapması umulur? (اَنْ يَهْدِيَ) **ulaştırması,** kimi? (ن۪ى) **beni,** nereye? (سَوَٓاءَ السَّب۪يلِ) **yolun doğrusuna.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Ne zaman ki o (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Firavun'un yönetimi altında bulunan sınırlardan çıkıp onun karışamadığı ve kendisinde Şu'ayb *(Aleyhisselâm)* gibi büyük bir peygamberin yaşadığı) **Medyen tarafına yöneldi,** (işte o zaman Allâh-u Te'âlâ'ya duâ ederek): **"Umulur ki Rabbim beni** (kurtuluşa erdirecek) **yolun doğrusuna eriştirir" dedi.**

Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Mısır'dan kaçarken yol bilmediği için, güvende olmayanların yapması gerektiği gibi en büyük yola değil de orta yola girdi. Peşine düşenlerse diğer iki yola girdikleri için ona ulaşamadılar. Böylece sekiz gece yalın ayak vaziyette kaldı ve ağaç yapraklarından başka bir şey yemeden durdu. Ama Allâh-u Te'âlâ'ya karşı tevekkülünü ve hüsn-ü zannını hiç bozmadığından dolayı Rabbi ona Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ı göndererek onu Medyen'in yoluna sevketti. *(el-Âlûsî)*

وَلَمَّا وَرَدَ مَٓاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ اُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَۘ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَاَتَيْنِ تَذُودَانِۚ
قَالَ مَا خَطْبُكُمَاۜ قَالَتَا لَا نَسْق۪ى حَتّٰى يُصْدِرَ الرِّعَٓاءُ وَاَبُونَا شَيْخٌ كَب۪يرٌ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَلَمَّا وَرَدَ) **Ve ne zaman ki vardı,** nereye? (مَٓاءَ مَدْيَنَ) **Medyen'in su** (ku)**yu**(su)**na,** (وَجَدَ) **buldu,** nerede? (عَلَيْهِ) **onun başında,** kimi? (اُمَّةً) **kalabalık bir topluluğu,** öyle topluluk ki kimden? (مِنَ النَّاسِ) **farklı insanlardan,** daha öyle topluluk ki, (يَسْقُونَ) (hayvanlarına) **su içiriyorlar,** (وَوَجَدَ) **ve buldu,** nerede? (مِنْ دُونِهِمُ) **onların aşağısında,** kimi? (امْرَاَتَيْنِ) **iki kadını,** öyle iki kadın ki, (تَذُودَانِ) **ikisi** (koyunlarını sudan) **engelliyor,** (قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (مَا) **ne şey,** nedir? (خَطْبُكُمَا) **ikinizin isteği,** (قَالَتَا) **o ikisi dediler,** neyi dediler?

(لَا نَسْقٖى) (biz hayvanlarımıza) **su içirmiyoruz,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يُصْدِرَ) (hayvanlarını suyun başından) **döndürünceye kadar,** kim? (اَلرِّعَٓاءُ) **çobanlar,** (وَاَبُونَا) **babamız ise,** kimdir? (شَيْخٌ) **bir ihtiyardır,** öyle ihtiyar ki, (كَبٖيرٌ) (yaşı) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **Medyen'in su** (ku)**yu**(su)**na vardığı zaman, onun başında, farklı insanlardan** (oluşan) **kalabalık bir topluluk buldu ki onlar** (hayvanlarına) **su içiriyordular.**

Onların aşağısında ise (insanlardan uzakta duran) **iki kadın buldu ki o ikisi** (diğer hayvanlara karışmasın diye koyunlarını sudan) **engelliyordu.O** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* onlara yönelip): **"İkinizin isteği nedir** (niçin sudan geri duruyorsunuz)**?" dedi.**

O ikisi: "(Yabancı erkeklere karışmamak için) **çobanlar** (hayvanlarını suyun başından) **döndürünceye kadar biz** (koyunlarımıza) **su içirmiyoruz, babamız ise** (yaşı) **çok büyük olan bir ihtiyardır** (başka kimsemiz de bulunmadığından iş bize düştü)**" dediler.**

فَسَقٰى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلّٰٓى اِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ اِنّٖى لِمَٓا اَنْزَلْتَ اِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقٖيرٌ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(فَسَقٰى) **Bunun üzerine o** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **su** (çekerek hayvanlarına) **içirdi,** kim için? (لَهُمَا) **o ikisi için,** (ثُمَّ تَوَلّٰى) **sonra çekildi,** nereye? (اِلَى الظِّلِّ) **gölgeye doğru,** sonra ne yaptı? (فَقَالَ) **ve dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِنّٖى) **gerçekten ben,** neye? (لِمَٓا) **özellikle o şeye ki,** (اَنْزَلْتَ) **Sen indirdin,** kime? (اِلَيَّ) **bana,** o da neden olduğu hâlde? (مِنْ خَيْرٍ) **hayır** (ve rızık)**dan,** neyim? (فَقٖيرٌ) **ziyâde muhtaç biri**(yim).

Meâl-i Şerîf - 24

24- Bunun üzerine (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ayakları yaralı, yorgun ve aç hâline rağmen onlara acıyarak, on kişinin zor kaldıracağı taşla kapatılmış başka bir kuyunun kapağını açtı ve) **o ikisi için su** (çekerek hayvanlarına) **içirdi de sonra** (şiddetli sıcaktan dolayı bir) **gölgeye doğru çekildi ve: "Ey Rabbim! Ben gerçekten hayır** (ve rızık)**dan** (yiyecek olarak az veyâ çok) **bana indirdiğin** (ve indireceğin) **şeye çok muhtaç biriyim" dedi.**

فَجَٓاءَتْهُ اِحْدٰيهُمَا تَمْشٖى عَلَى اسْتِحْيَٓاءٍ قَالَتْ اِنَّ اَبٖى يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ اَجْرَ مَا سَقَيْتَ
لَنَا فَلَمَّا جَٓاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمٖينَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(فَجَاءَتْ) **Sonra geldi,** kime? (هُ) **ona,** yâni Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a, kim? (اِحْدٰيهُمَا) **o ikisinden biri,** ne olduğu hâlde? (تَمْشِى) **yürüyor olduğu hâlde,** ne üzere? (عَلَى اسْتِحْيَاءٍ) **büyük bir utangaçlık üzere,** (قَالَتْ) **dedi,** neyi dedi? (اِنَّ اَبِى) **şüphesiz babam,** ne yapıyor? (يَدْعُو) **dâvet ediyor,** kimi? (كَ) **seni,** niçin? (لِيَجْزِىَ) **mükâfatlandırmak için,** kimi? (كَ) **seni,** ne ile? (اَجْرَ مَا) **o şeyin ücreti ile ki,** (سَقَيْتَ) **sen** (hayvanlarımıza) **su içirdin,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** (فَلَمَّا جَاءَ) **artık ne zaman ki o** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **geldi,** kime? (هُ) **o** (kızların babası)**na,** daha ne yaptı? (وَقَصَّ) **ve anlattı,** kime? (عَلَيْهِ) **ona,** neyi? (اَلْقَصَصَ) **anlatılmaya değer o haberi,** bu kelime mef'ûl (اَلْمَقْصُوصُ) mânâsına gelen bir masdardır, *(el-Medârik)* (قَالَ) **o** (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (لَا تَخَفْ) **korkma,** (نَجَوْتَ) (artık) **kurtuldun,** kimden? (مِنَ الْقَوْمِ) **o toplumdan,** öyle toplum ki, (اَلظَّالِمِينَ) **zâlimler.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Derken o ikisinden biri (elbisesiyle yüzünü örtmüş bir hâlde) **büyük bir utangaçlık üzere** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a doğru) **yürüyerek ona geldi de: "Şüphesiz babam bizim için** (hayvanlara) **su içirmenin ücretiyle seni mükâfatlandırsın diye seni dâvet ediyor" dedi.**

Ne zaman ki o (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*)**, o** (kızların babası)**na geldi ve** (başından geçen) **anlatılmaya değer o haberi kendisine anlattı, o** (zaman Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*)**: "**(Bu topraklarda Firavun'un hükmü geçerli olmadığı için) **korkma!** (Artık) **o zâlimler toplumundan kurtuldun" dedi.**

Ömer ibnü'l-Hattâb *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiği üzere; Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ın kızı Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a gelirken elbisesiyle yüzünü kapattığı için Allâh-u Te'âlâ tarafından "Çok utangaç" olma vasfıyla methedilerek onun bu hâli bütün Müslümanların kadınlarına örnek gösterildi. *(el-Âlûsî)*

قَالَتْ اِحْدٰيهُمَا يَٓا اَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ اِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِىُّ الْاَمِينُ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(قَالَتْ) **Dedi,** kim? (اِحْدٰيهُمَا) **o ikisinden biri,** neyi dedi? (يَا اَبَتِ) **ey babam,** (اِسْتَأْجِرْ) **ücretle tut,** kimi? (هُ) **onu,** (اِنَّ خَيْرَ مَنْ) **zîrâ şüphesiz o kimselerin en iyisi ki,** burada makam ta'lîl içindir, (اِسْتَأْجَرْتَ) (onu) **ücretle tuttun,** kimdir? (اَلْقَوِىُّ) **ancak çok kuvvetli olandır,** daha? (اَلْاَمِينُ) **ziyâde güvenilir olandır** (ki o da bu kişidir).

Meâl-i Şerîf - 26

26- O ikisinden (ileride eşi olacak olan) **biri: "Ey babam! Sen onu** (koyunlarımıza bakması için) **ücretle tut, çünkü ücretle tutmuş olduğun kimselerin en iyisi, gerçekten** (de) **ancak çok kuvvetli ve ziyâde güvenilir olan kimsedir** (ki o da bu kişidir)" **dedi.**

Ömer *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; Şu'ayb *(Aleyhisselâm)* kızına Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın kuvvetini ve güvenilirliğini nereden anladığını sorunca o: "Birçok insanın kaldıramayacağı bir taşı tek başına kaldırdığı zaman onun kuvvetini anladım. Ayrıca bana: 'Arkamdan yürü ki, esen rüzgârla elbisen bedenine yapışıp da vücut şeklin meydana çıkmasın' diyerek beni önünde yürütmemesi güvenilirliğinin en büyük alâmetlerindendir" diye cevap vermiştir. *(İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, rakam:31842; 'Ömer en-Nesefî, et-Teysîr, 11/428)*

قَالَ اِنّ۪ٓي اُر۪يدُ اَنْ اُنْكِحَكَ اِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلٰٓى اَنْ تَأْجُرَن۪ي ثَمَانِيَ حِجَجٍۚ فَاِنْ اَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَۚ وَمَٓا اُر۪يدُ اَنْ اَشُقَّ عَلَيْكَۜ سَتَجِدُن۪ٓي اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ مِنَ الصَّالِح۪ينَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(قَالَ) (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (اِنّ۪ي) **muhakkak ben,** (اُر۪يدُ) **istiyorum,** neyi? (اَنْ اُنْكِحَ) **nikâhlamayı,** kime? (كَ) **sana,** kimi? (اِحْدَى ابْنَتَيَّ) **iki kızımdan birini,** öyle iki kızım ki, (هَاتَيْنِ) **işte şu ikisi,** neye karşılık olduğu hâlde? (عَلٰى اَنْ تَأْجُرَ) **işçi olmana karşılık olarak,** kime? (ن۪ي) **bana,** ne kadar? (ثَمَانِيَ حِجَجٍ) **sekiz sene,** (فَاِنْ اَتْمَمْتَ) **ama eğer** (o müddeti) **tamamlarsan,** ne zamâna? (عَشْرًا) **on** (yıl)**a,** (فَمِنْ عِنْدِكَ) **işte o da senin katından** (bir ikram)**dır,** (وَمَٓا اُر۪يدُ) **ama ben istemiyorum,** neyi? (اَنْ اَشُقَّ) **zorluk çıkarmamı,** kimin üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** (سَتَجِدُ) **çok yakında bulacaksın,** kimi? (ن۪ي) **beni,** (اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ) **inşâallâh,** kimlerden? (مِنَ الصَّالِح۪ينَ) **sâlih kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Kızının ferâset dolu bu sözleri üzerine) **O** (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)* Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a): **"Muhakkak ben, senin bana sekiz sene işçilik yapmana karşılık işte şu iki kızımdan birini seninle evlendirmek istiyorum; ama eğer** (bu çalışmanı) **on** (yıl)**a tamamlarsan, artık** (bu benim şartım gereği olmayıp) **senin katından** (yapılan bir ikrâm olacak)**dır.**

Ayrıca ben (on yılı doldurmayı mecbur kılarak, inceden inceye vakit hesâbı yaparak ve işlerini sıkı tâkipten geçirerek) **sana zorluk çıkarmak istemem; inşâallâh sen çok yakında beni** (güzel davranışlı, sözüne sâdık ve iyi huylu) **sâlih kimselerden** (biri olarak) **bulacaksın" dedi.**

قَالَ ذٰلِكَ بَيْن۪ي وَبَيْنَكَۜ اَيَّمَا الْاَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّۜ وَاللّٰهُ عَلٰى مَا نَقُولُ وَك۪يلٌ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (ذٰلِكَ) **işte sana bu** (antlaşma), neredeydir? (بَيْنِى) **benim aramda,** daha nerede? (وَبَيْنَكَ) **ve senin aranda** (karâra bağlanmış)**dır,** (اَيَّمَا الْاَجَلَيْنِ) **o iki sürenin hangisini,** (قَضَيْتُ) **tamamlarsam,** (فَلَا عُدْوَانَ) **artık hiçbir zulüm** (ve haksızlık) **olamaz,** kime karşı? (عَلَىَّ) **bana karşı,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** ne üzerine? (عَلٰى مَا) **o şeyler üzerine ki,** (نَقُولُ) (onu) **söylüyoruz,** kimdir? (وَكِيلٌ) **Vekîl'dir.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*'n bu teklifi karşısında): **"İşte sana! Bu** (anlaşma) **benim aramla senin aranda** (karâra bağlanmış)**dır; o iki sürenin** (kısası ya da uzunundan) **hangisini tamamlayacak olursam, artık** (on seneden fazlası istenemeyeceği gibi, sekiz seneden yukarısı da istenerek) **bana karşı hiçbir zulüm** (ve haksızlık) **olamaz. Zâten Allâh** (anlaştığımız şartlar hakkında) **söylemekte olduğumuz şeyler üzerine** (hakkıyla şâhit olan) **bir Vekîl'dir" dedi.**

فَلَمَّا قَضٰى مُوسَى الْاَجَلَ وَسَارَ بِاَهْلِهٖٓ اٰنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًاۚ قَالَ لِاَهْلِهِ امْكُثُٓوا اِنّٓى
اٰنَسْتُ نَارًا لَعَلّٓى اٰتيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ اَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(فَلَمَّا قَضٰى) **Netîcede ne zamanki bitirdi,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** neyi? (اَلْاَجَلَ) **o süreyi,** (وَسَارَ) **ve yola çıktı,** kimle? (بِاَهْلِهٖ) **âilesiyle,** (اٰنَسَ) **net olarak gördü,** nereden? (مِنْ جَانِبِ الطُّورِ) **Tûr** (Dağı) **tarafından,** neyi gördü? (نَارًا) **bir ateşi,** (قَالَ) **dedi,** kime? (لِاَهْلِهِ) **âilesine,** neyi dedi? (اُمْكُثُوا) (burada) **bekleyin,** (اِنّى) **gerçekten ben,** (اٰنَسْتُ) **çok açık şekilde gördüm,** neyi? (نَارًا) **bir ateşi,** (لَعَلّى) **ola ki ben,** (اٰتى) **getiririm,** bu fiil ileride gelen (بِ) harf-i ceri sebebi ile "Getiririm" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getiririm? (كُمْ) **size,** neden? (مِنْهَا) **ondan,** yâni ateşin etrâfında rastlayacaklarımdan, neyi? (بِخَبَرٍ) (yola dâir) **bir haberi,** daha? (اَوْ جَذْوَةٍ) **yâhut büyük bir odun parçasını,** öyle odun ki neden? (مِنَ النَّارِ) (bir tarafı) **o ateşten** (tutuşturulmuş), (لَعَلَّكُمْ) **ola ki siz,** ne yaparsınız? (تَصْطَلُونَ) **ısınırsınız.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Artık Mûsâ (on yıllık) **o** (uzun) **süreyi bitirdiği zaman** (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ın izniyle eşi, çocukları ve hizmetçilerinden müteşekkil) **âilesiyle birlikte** (Mısır'da bulunan annesini ve kardeşlerini ziyâret için) **yola çıktığı**

vakit (karlı ve karanlık bir havada yolunu kaybetti. Tam o sırada) **Tûr** (Dağı) **tarafından çok açık şekilde bir ateş gördü de, âilesine:**

"(Siz burada) **bekleyin! Gerçekten de ben net olarak bir ateş gördüm, ola ki ben o** (ateşin etrâfında rastlayacaklarıma sorup yolun durumu)**ndan size bir haber yâhut belki siz ısınırsınız diye** (bir tarafı) **o ateşten** (tutuşturulmuş) **kalın bir odun parçası getiririm" dedi.**

Rivâyete göre; Mûsâ *(Aleyhisselâm)* koyunlarını ve âilesini yanına alarak kış mevsiminde Mısır'a doğru yola çıktı, fakat Şâm krallarından korktuğu için ana yoldan gidemedi. Hâmile olan eşinin de gece mi gündüz mü ne zaman doğum yapacağı belli değildi. Yol güzergâhı kendisini Tûr Dağı'nın batı tarafına sevk etti. O sırada hanımını doğum sancısı tutuverdi. Derken ateş yakmak istedi fakat başarılı olamadı. İşte tam o anda uzaktan parlayan bir ateş görünce bu ve peşi sıra gelen âyet-i kerîmelerde bahsedilen hâdiseler meydana geldi. *(el-Âlûsî)*

فَلَمَّا اَتٰيهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْاَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ اَنْ يَا مُوسٰٓى
اِنّ۪ٓي اَنَا اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَم۪ينَۙ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(فَلَمَّا اَتٰى) **Artık ne zamanki geldi,** nereye? (هَا) **o** (ateşin yanı)**na,** (نُودِيَ) **nidâ olundu,** yâni ona seslenildi, nereden? (مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ) **vâdînin** (bir) **tarafından,** öyle taraf ki, (الْاَيْمَنِ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a göre) **sağ** (tarafta) **olan,** o taraf nerede olduğu hâlde? (فِي الْبُقْعَةِ) **o yer parçasında,** öyle yer parçası ki, (الْمُبَارَكَةِ) **çok bereketli kılınmış,** o vâdînin tarafından bedel nereden nidâ olundu? (مِنَ الشَّجَرَةِ) **o** (tecellîye mazhar) **ağaçtan,** ne diye? (اَنْ يَا مُوسٰٓى) **ey Mûsâ diye,** (اِنّ۪ٓي) **şüphesiz Ben,** (اَنَا) **ancak Ben,** kimim? (اللّٰهُ) **Allâh**(ım), öyle Allâh ki, (رَبُّ الْعَالَم۪ينَ) **bütün âlemlerin Rabbi.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Nihâyet (Mûsa *(Aleyhisselâm)*) **o** (ateşin yanı)**na vardığı zaman o** (Tuvâ diye bilinen) **çok bereketli kılınmış yer parçasındaki vâdînin** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a göre) **sağ tarafından;** (İlâhî tecellîye mazhar kılınmış olan) **o**(radaki) **ağaçtan** (kendisine) **şöyle nidâ olundu: "Ey Mûsâ! Şüphesiz ki Ben; bütün âlemlerin Rabbi olan Allâh ancak Benim!**

وَاَنْ اَلْقِ عَصَاكَۜ فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَٓانٌّ وَلّٰى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْۜ
يَا مُوسٰٓى اَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ اِنَّكَ مِنَ الْاٰمِن۪ينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

Daha ne diye nidâ olundu? (وَاَنْ اَلْقِ) **ve** (yere) **bırak diye,** neyi? (عَصَاكَ) **asânı,** (فَلَمَّا رَاٰ) **sonra ne zaman ki o Mûsâ** *(Aleyhisselâm)* **gördü,** neyi? (هَا) **onu,** ne olduğu hâlde gördü? (تَهْتَزُّ) **çokça kıpırdanıyor,** ne olduğu hâlde? (كَاَنَّهَا) **sanki gerçekten o,** nedir? (جَٓانٌّ) **küçük bir yılandır,** o zaman ne yaptı? (وَلّٰى) **kaçtı,** ne olduğu hâlde? (مُدْبِرًا) **arka dönücü biri olarak,** daha ne yaptı? (وَلَمْ يُعَقِّبْ) **ve geri dönmedi,** (o zaman Biz şöyle vahyettik:) (يَا مُوسٰٓى) **ey Mûsâ,** (اَقْبِلْ) (değneğine doğru) **yönel,** daha ne yap? (وَلَا تَخَفْ) **ve korkma,** (اِنَّكَ) **şüphesiz sen,** kimlerdensin? (مِنَ الْاٰمِنِينَ) **emniyet** (ve güven) **içinde olan kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Bir de (sana verdiğim mûcizeyi görmen için) **asânı** (yere) **bırak!** (diye Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a nidâ olundu.)"

Akabinde o hemen onu (yere bıraktı, fakat) **sanki o gerçekten küçük bir yılanmış gibi çokça kıpırdanırken gördüğü vakit arka dönen biri olarak kaçtı da geri dönmedi.** (O zaman Biz kendisine şöyle vahyettik:) **"Ey Mûsâ!** (Değneğine doğru) **yönel de** (Benden başka hiç kimseden) **korkma! Şüphesiz ki sen** (tüm korkulardan) **emniyet** (ve güven) **içinde olan kimselerdensin.**

اُسْلُكْ يَدَكَ فٖى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَٓاءَ مِنْ غَيْرِ سُٓوءٍۘ وَاضْمُمْ اِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ
فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِهٖۜ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقٖينَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a nidâlar şöyle devâm etti:) (اُسْلُكْ) **girdir,** neyi? (يَدَكَ) (sağ) **elini,** neyin içerisine? (فٖى جَيْبِكَ) (cübbenin) **yaka**(sı)**nın içerisine,** *(el-Âlûsî)* (تَخْرُجْ) **o** (elini çektiğin zaman) **çıksın,** ne olduğu hâlde? (بَيْضَٓاءَ) **bembeyaz bir şey olduğu hâlde,** daha ne olduğu hâlde? (مِنْ غَيْرِ سُٓوءٍ) **kusursuz olduğu hâlde,** daha ne yap? (وَاضْمُمْ) **ve topla,** kime? (اِلَيْكَ) **kendine,** neyi? (جَنَاحَكَ) (kolunu) **kanadını,** neden sebep? (مِنَ الرَّهْبِ) **o** (elinin çıkardığı ışınların) **korku**(sun)**dan sebep,** (فَذَانِكَ) **işte sana, bu ikisi,** nedir? (بُرْهَانَانِ) **iki açık delildir,** öyle deliller ki kim tarafından olucu? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbin** (nezdin)**den,** yine öyle deliller ki kime ulaşıcı? (اِلٰى فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** burada (اِلٰى) harf-i cerinin müte'allakı mahzûf olan (واصلان) kelimesidir, *(el-Âlûsî)* daha kime ulaşıcı? (وَمَلَا۬ئِهٖ) **ve ileri gelen adamlarına,** (اِنَّهُمْ) **zîrâ şüphesiz onlar,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle toplum ki, (فَاسِقٖينَ) (haddi aşmış) **fâsık kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Ayrıca sen sağ) **elini** (cübbenin) **yaka**(sı)**nın içerisine sok ki;** (alaca hastalığı gibi) **hiçbir kusur bulunmaksızın, o** (elini çıkardığın zaman güneş gibi bakılamayacak bir şekilde parlak ve) **bembeyaz bir şey olarak** (koltuğunun altından) **çıksın; bir de** (elini güneş gibi parlak bir hâlde görünce kapılacağın) **korkudan** (kurtulmana) **sebep** (olsun diye), (kuşların) **kanad**(ları mesâbesinde olan kollar)**ını**(n sağını sol, solunu da sağ koltuk altına sokarak) **kendine topla** (ki, elin eski hâline dönsün de korkun geçsin).

İşte sana! (Ey Mûsâ!) **İşte** (asânın ejderhâ olması ve elinin güneş gibi parlaması şeklinde tezâhür eden mûcizelerden) **bu ikisi Firavun'a ve ileri gelen adamlarına senin Rabbin** (nezdin)**den** (gönderilmiş) **iki açık delil** (ve mûcize)**dir. Çünkü gerçekten onlar** (zulüm ve azgınlıkta sınırı aşmış) **fâsıklar toplumu** (oldukları için, böyle açık mûcizelerle gönderilen senin gibi bir peygamberin dâvetine muhtaç) **olmuşturlar.**

قَالَ رَبِّ اِنّ۪ي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَاَخَافُ اَنْ يَقْتُلُونِ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِنّ۪ي) **gerçekten ben,** (قَتَلْتُ) **öldürdüm,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمْ) **onlardan,** kimi? (نَفْسًا) **bir şahsı,** (فَاَخَافُ) **bu sebeple korkuyorum,** neden? (اَنْ يَقْتُلُو) **öldürmelerinden,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- (Bu vahiylere muhâtap olan Mûsâ *(Aleyhisselâm)* risâlet görevini en iyi şekilde tebliğ edebilmesi için Allâh-u Te'âlâ'dan koruma ve destek talep etmek üzere) **dedi ki: "Ey Rabbim! Gerçekten ben o** (kendisine gönderildiğim Firavun'un yakı)**nlar**(ın)**dan bir şahsı** (yanlışlıkla) **öldürmüştüm; bu sebeple onların da beni** (tebliğimi ulaştıramadan) **öldürmelerinden korkuyorum.**

وَاَخ۪ي هٰرُونُ هُوَ اَفْصَحُ مِنّ۪ي لِسَانًا فَاَرْسِلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُن۪ي
اِنّ۪ي اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَاَخ۪ي) **Bir de benim kardeşim,** ondan bedel? (هٰرُونُ) **Hârûn,** onun durumu nedir? (هُوَ) **o,** nedir? (اَفْصَحُ) **daha fasîhtir,** yâni merâmını anlatmakta daha düzgün konuşucudur, kimden? (مِنّ۪ي) **benden,** ne bakımından? (لِسَانًا) **dil bakımından,** (فَاَرْسِلْ) **şimdi rasûl olarak gönder,** *(el-Kirmânî, 6/579)* kimi? (هُ)

onu, kimle berâber? (مَعِى) **benimle berâber,** ne olduğu hâlde? (رِدْءًا) **tam bir yardımcı olarak,** öyle yardımcı ki, (يُصَدِّقُ) **tasdîk edecek** (doğrulayacak), kimi? (نِى) **beni,** (اِنِّى) **muhakkak ben,** (اَخَافُ) **korkuyorum,** neden? (اَنْ يُكَذِّبُو) **yalanlamalarından,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Bir de (dilim peltek olduğu için sözlerimi iyi anlayamayabilirler, bu nedenle) **kardeşim Hârûn, dil** (ve hitâbet) **bakımından kendisi benden daha fasîhdir; şimdi Sen onu benimle beraber** (vecîz ve fesâhatli konuşmasıyla) **beni**(m) **doğrul**(uğumu açıkl)**ayacak olan tam bir yardımcı olarak** (Firavun ve adamlarına tebliğ için) **rasûl gönder. Muhakkak ki ben** (merâmımı doğru anlatamadığım için) **onların beni yalanlamasından korkuyorum."**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyete göre; Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın peltekliğinin sebebi şu hâdisedir: Bir kere Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Firavun'un kucağında bulunuyorken ona bir tokat atmış ve sakalını çekmiş o da hanımı Âsiye'ye: "Gerçekten bu çocuk benim düşmanım (belki de kâhinlerin beni korkuttuğu çocuk budur, bana çok sert davranıyor)" demiş ve cellâtları çağırtarak onu öldürtmeye kalkmış, fakat Âsiye: "Biraz dur, bu daha sabîdir, yapacağı şeyleri temyîz edemez" diyerek hemen iki tas getirmiş, birinin içine ateş közü, diğerine ise mücevher koyup o iki tası Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın önüne koymuş. Mûsâ *(Aleyhisselâm)* tam elini mücevhere uzatacakken hemen Cebrâîl *(Aleyhisselâm)* (yetişip) elini ateş parçasına uzattırmış ve (tamâmen anlayışsız bir çocukmuş gibi olduğunu göstermek için) o cemreyi aldırıp dilinin üzerine koydurmuştu. *(es-Sa'lebî, el-Keşfü ve'l-Beyân, 17/524-525; el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 3/260; el-Beyzâvî, Envâru't-Tenzîl, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/191; el-Kurtubî, el-Câmi'u li-ahkâmi'l-Kur'ân, 11/192; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 10/184)*

İşte bu yüzden diline ârız olan peltekliк, Tâhâ Sûresi (36. âyet-i kerîmesi)nde geçen duâsının kabûlüyle ortadan kalkıncaya kadar kendisini rahatsız etmiştir.

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِاَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ اِلَيْكُمَا بِاٰيَاتِنَاۚ اَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (سَنَشُدُّ) **muhakkak güçlendireceğiz,** neyi? (عَضُدَكَ) **senin pazunu,** kimle? (بِاَخِيكَ) **kardeşinle,** daha ne yapacağız? (وَنَجْعَلُ) **ve vereceğiz,** kime? (لَكُمَا) **sizin ikinize,** neyi? (سُلْطَانًا) **büyük bir saltanatı,** (فَلَا يَصِلُونَ) **artık ulaşamayacaklar,** kime? (اِلَيْكُمَا) **ikinize,** ne sebeple size ulaşamayacaklar? (بِاٰيَاتِنَا) **âyet** (ve mûcize)**lerimiz sebebiyle,** *(el-Kirmânî)* (اَنْتُمَا) **ikiniz,** daha? (وَمَنِ) **ve o kimseler ki,** (اتَّبَعَ) **hakkıyla tâbi oldu,** kime? (كُمَا) **ikinize,** yâni siz ve size uyanlar, kimlerdir? (اَلْغَالِبُونَ) **ancak gâlip gelecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın bu endişeleri karşısında Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "Muhakkak senin pazunu kardeşinle güçlendireceğiz ve ikinize büyük bir** (hâkimiyet ve) **saltanat vereceğiz de,** (size vereceğimiz mûcize ve) **âyetlerimiz sebebiyle artık onlar size** (ne delil, ne de kuvvet bakımından) **ulşamayacaklar. İkiniz de, size hakkıyla tâbi olmuş kimseler de gâlip geleceklerin ta kendileridir."**

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرًى
وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فٖٓى اٰبَٓائِنَا الْاَوَّلٖينَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(فَلَمَّا جَاءَ) **Sonra ne zaman ki getirdi,** bu fiil ileride gelen (بِـ) harf-i ceri sebebi ile "Getirdi" mânâsı ile tercüme edilmiştir, kime getirdi? (هُـمْ) **onlara,** kim? (مُوسٰـى) **Mûsâ,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** ne oldukları hâlde? (بَيِّنَـاتٍ) (mânâları) **çok açık oldukları hâlde,** (قَالُـوا) **dediler,** neyi dediler? (مَـا هٰـذَٓا) **işte bu olmadı,** (اِلَّا سِـحْرٌ) **ancak büyük bir sihirdir,** öyle sihir ki, (مُفْتَـرًى) **uydurulmuş,** (وَمَـا سَـمِعْنَا) **ve biz işitmedik,** neyi? (بِهٰـذَا) **işte bunu,** kimlerde? (فٖٓى اٰبَٓائِنَا) **babalarımız** (zamânın)**da,** öyle babalarımız ki, (الْاَوَّلٖينَ) **evvelkiler.**4

Meâl-i Şerîf - 36

36- Nihâyet Mûsâ onlara (mânâları) **çok açık oldukları hâlde âyetlerimizi getirince** (inanacakları yerde):

"İşte bu ancak (ilk olarak senin tarafından) **uydurul**(up uygulanır ol)**muş büyük bir büyüdür.** (Kendimiz bunun bir benzerini görmediğimiz gibi) **evvelki babalarımız** (ve atalarımız zamânın)**da da işte bunu**(n gibi büyüler yapabilen sâhirlerde peygamberlik iddiâsında bulunan biri olduğunu) **işitmedik" dediler.**

وَقَالَ مُوسٰى رَبّٖٓى اَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدٰى مِنْ عِنْدِهٖ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ
عَاقِبَةُ الدَّارِۜ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (مُوسٰـى) **Mûsâ,** neyi dedi? (رَبّٖى) **benim Rabbim,** (اَعْلَمُ) **çok iyi bilendir,** kimi? (بِمَـنْ) **o kimseyi ki,** (جَاءَ) **getirdi,** neyi? (بِالْهُـدٰى) **hidâyeti,** kimden? (مِـنْ عِنْـدِهٖ) **Kendi tarafından,** daha kimi çok iyi bilendir? (وَمَـنْ) **o kişiyi de**

ki, (تَكُونُ) **olacak,** kim için? (لَهُ) **onun için,** ne? (عَاقِبَةُ الدَّارِ) **o** (dünyâ) **yurdun**(un) **âkıbeti,** (اِنَّهُ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (لَا يُفْلِحُ) **felâh bulmayacak,** kim? (الظَّالِمُونَ) **o** (şirk koşan) **zâlimler.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Mûsâ dedi ki: "Benim Rabbim, Kendi tarafından hidâyet (ve dosdoğru yol rehberi) **getirmiş olan kişiyi de, o** (dünyâ) **yurdun**(un güzel) **âkıbeti** (olan cennet) **kendisine mahsus olacak kimseyi de çok iyi bilendir.** (Dolayısıyla haklıyı haksızdan ayıracak da ancak O'dur.) **Gerçekten hakîkat şu ki; o** (gördükleri mûcizelere rağmen îmân etmeyerek o âyetlere haksızlık eden) **zâlimler felâh bulamayacaktır** (ve onlar hiçbir isteklerine kavuşamayacak ve hiçbir korkularından kurtulamayacaktır).

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٓا اَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْر۪يۚ فَاَوْقِدْ ل۪ي يَا هَامَانُ عَلَى الطّ۪ينِ فَاجْعَلْ ل۪ي صَرْحًا لَعَلّ۪يٓ اَطَّلِعُ اِلٰٓى اِلٰهِ مُوسٰىۙ وَاِنّ۪ي لَاَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِب۪ينَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** neyi dedi? (يَا اَيُّهَا الْمَلَاُ) **ey ulu kişiler,** (مَا عَلِمْتُ) **ben bilmedim,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (مِنْ اِلٰهٍ) **hiçbir ilâhı,** öyle ilâh ki, (غَيْر۪ي) **benden başka,** (فَاَوْقِدْ) **hemen ateş tutuştur,** kim için? (ل۪ي) **benim için,** (يَا هَامَانُ) **ey Hâmân,** neyin üzerine? (عَلَى الطّ۪ينِ) **çamurun üzerine,** yâni çamuru pişirip tuğla yap, daha? (فَاجْعَلْ) **sonra yap,** kim için? (ل۪ي) **benim için,** neyi yap? (صَرْحًا) **görkemli yüksek bir binâyı,** (لَعَلّ۪ي) **umulur ki ben,** (اَطَّلِعُ) **yükselirim,** kime doğru? (اِلٰٓى اِلٰهِ مُوسٰى) **Mûsâ'nın ilâhına doğru,** (وَاِنّ۪ي) **ve şüphesiz ben,** (لَاَظُنُّ) **elbette sanıyorum,** kimi? (هُ) **onu,** kimlerden? (مِنَ الْكَاذِب۪ينَ) **yalan söyleyen kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın açık mûcizeleri karşısında kendisini aşağılık gören ve üstünlüğü yüksek binâ yapmakta sanan) **Firavun** (kavminin eşrâfını toplayarak)**:**

"Ey ulu kişiler! Ben sizin için kendimden başka bir ilâh (bulunduğunu bu zamâna kadar tanımadım) **bilmedim; haydi ey Hâmân! Benim için çamur üzerine ateş yak**(ıp tuğlalar yap) **da,** (onları kullanarak) **bana âit büyük ve görkemli bir binâ yap! Umulur ki ben Mûsâ'nın** ('Âlemlerin Rabbi' diye dâimâ Kendisinden bahsettiği) **İlâhına doğru yükselirim.**

Gerçi şüphesiz ben onu(n) **elbette yalan söyleyenlerden biri** (olduğunu) **sanıyorum** (dolayısıyla kendisinin bir İlâhı bulunduğu ve onu elçi olarak bize gönderdiği iddiâsı bâtıl da olabilir)" **dedi.**

وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا اَنَّهُمْ اِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَاسْتَكْبَرَ) **Ve iyice büyüklendi,** kim? (هُوَ) **o,** daha? (وَجُنُودُهُ) **ve orduları,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o toprakta,** ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِغَيْرِ الْحَقِّ) **hakkın gayrı ile,** yâni haksız yere, (وَظَنُّوا) **ve zannettiler,** neyi zannettiler? (اَنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** (اِلَيْنَا) **Bize,** (لَا يُرْجَعُونَ) **döndürülmeyecekler.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Böylece o (Firavun) **ve orduları** (Mısır ve civârındaki) **o toprakta** (şeref ve îtibârı âilelerine mahsus görüp, kendileri dışındaki herkesi köle yerine koyup) **haksız olarak iyice büyüklendi**(ler) **ve zannettiler ki gerçekten kendileri** (ölümlerinin ardından diriltilerek) **ancak Bize döndürülmeyecekler.**

فَاَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِى الْيَمِّ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(فَاَخَذْنَا) **Bunun üzerine yakaladık,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَجُنُودَهُ) **ve ordularını,** (فَنَبَذْنَا) **hemen attık,** kimi? (هُمْ) **onları,** neyin içerisine? (فِى الْيَمِّ) **o denizin içerisine,** (فَانْظُرْ) **şimdi bak,** neye bak? (كَيْفَ) **nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ) **o zâlimlerin** (fecî) **âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Bunun üzerine Biz onu da ordularını da yakaladık ve onları o (kızıl)**denizin içerisine** (fırlatıp) **attık** (da orada yüz binlerce kâfiri bir anda boğuverdik)! **Şimdi bak ki; o zâlimlerin** (fecî) **âkıbeti nasıl olmuş?!**

وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَدْعُونَ اِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ لَا يُنْصَرُونَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yaptık,** kimi? (هُمْ) **onları,** nedir yaptık? (اَئِمَّةً) **birtakım önderler,** öyle önderler ki, (يَدْعُونَ) **dâvet ediyorlar,** nereye? (اِلَى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(in)**e,** (وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde ise,** (لَا يُنْصَرُونَ) **yardım olunmayacaklardır.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Biz onları(n sâhip oldukları irâde ve kudreti, insanları saptırma yolunda kullandıklarını gördüğümüz için onları) **o** (cehennem) **ateş**(in)**e** (sürükleyecek kötülüklere bizzât) **kendileri dâvet etmekte olan birtakım önderler yaptık. Kıyâmet gününde ise** (azaptan kurtulmaları için hiçbir şekilde) **yardım olunmayacaklardır.**

وَاَتْبَعْنَاهُمْ فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةًۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَاَتْبَعْنَا) **Ve tâbi kıldık,** kime? (هُمْ) **onlara,** nerede? (فِى هٰذِهِ) **işte bunda,** bundan bedel? (اَلدُّنْيَا) **dünyâda,** neyi peşlerine taktık? (لَعْنَةً) **büyük bir lâneti,** (وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde ise,** (هُمْ) **özellikle onlar,** kimlerdendir? (مِنَ الْمَقْبُوحِينَ) **çirkinleştirilen kimselerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Ayrıca Biz işte (aldanmış oldukları) **bu dünyâda** (yüce Zâtımızdan, ayrıca melekler ve müminler tarafından) **büyük bir lâneti onların peşine taktık. Kıyâmet gününde ise özellikle onlar** (gözleri mavi, suratları ise simsiyah bir hâle getirilerek) **çirkinleştirilen kimselerdendir.**

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَٓا اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْاُولٰى بَصَٓائِرَ
لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (مُوسٰى) **Mûsâ'ya,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), neden sonra? (مِنْ بَعْدِ مَٓا اَهْلَكْنَا) **helâk etmemizden sonra,** kimi? (اَلْقُرُونَ) **asırlar** (halkın)**ı,** öyle asırlar ki, (اَلْاُولٰى) **evvelki olanlar,** o Kitâb ne olduğu hâlde? (بَصَٓائِرَ) (kalp gözlerini açacak) **basîretler olarak,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** daha ne olarak? (وَهُدًى) **ve tam bir hidâyet** (rehberi) **olarak,** daha? (وَرَحْمَةً) **ve büyük bir rahmet** (eseri) **olarak,** (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** (يَتَذَكَّرُونَ) **ögütlenirler.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Andolsun ki; elbette (Nûh, Hûd, Sâlih ve Lût kavimleri gibi) **evvelki asırlar** (halkın)**ı helâk etmemizin ardından gerçekten Biz Mûsâ'ya o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), **insanlar için** (kalp gözlerini açacak) **basîretler, ay-**

rıca (cennete kavuşturacak hükümleri öğreten) **tam bir hidâyet** (rehberi) **ve** (kendisiyle amel edenler hakkında) **büyük bir rahmet** (vesîlesi) **olarak verdik. Tâ ki o** (dönemde buluna)**nlar iyice öğütlensinler** (de gereğiyle amel etsinler).

Burada; Tevrât'la ilgili zikredilen övgüler, kendi döneminde bulunan insanlara âittir. Dolayısıyla Müslümanların bugün Tevrât'tan alacakları hiçbir hidâyet yoktur.

Nitekim: "Bir kere Ömer *(Radıyallâhu Anh)* ilmini artırmak için Tevrât'ı inceleme konusunda izin isteyince Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*, öfkesi yüzünde belirecek şekilde gazaplanarak: "Mûsâ (bugün) diri olsaydı onun da ancak bana tâbi olması gerekecekti" buyurunca, Ömer *(Radıyallâhu Anh)* pişmân olarak o hususta topladığı sayfaları elinden atmıştır." *(Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:15156, 23/349)*

Zâten bugün Yahûdîlerin ellerinde bulunan Tevrât, Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a indirilenin aynısı olmayıp, artırma ve eksiltme yoluyla tahrife uğramış bir kitaptır. Allâme İbnü Hacer *(Rahimehullâh)*ın da beyân ettiği gibi; günümüz insanının Kur'ân'dan önce gönderilen Tevrât ve İncîl gibi semâvî kitapları gözden geçirmesi haramdır. *(İbnü Hacer el-Heytemî, Tuhfetü'l-muhtâc, 1/178; el-Âlûsî, 20/198)*

Dolayısıyla bâzı meâl sâhiplerinin, hiçbir tahrife uğramamış Kur'ân âyetlerini, ekserîsi değiştirilmiş olan Tevrât ve İncîl'deki konularla mukâyese ederek tefsir etme gayretine girmelerinin ve rakamlarla gönderme yaparak okuyucuları oralara bakmaya teşvik etmelerinin haram olduğu ortaya çıkmıştır!

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ اِذْ قَضَيْنَٓا اِلٰى مُوسَى الْاَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَۙ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(وَمَا كُنْتَ) (Habîbim) **ve sen bulunmadın,** burada fiil tâmmedir, nerede? (بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ) **o** (dağın) **batı tarafında,** ne zaman? (اِذْ قَضَيْنَٓا) **vahyettiğimiz zaman,** kime? (اِلٰى مُوسَى) **Mûsâ'ya,** neyi? (اَلْاَمْرَ) **o** (tebliğ) **işi**(ni)**,** daha? (وَمَا كُنْتَ) **yine sen olmadın,** kimlerden? (مِنَ الشَّاهِدِينَ) (vahiy esnâsında Tûr Dağı'nda) **hazır bulunanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- (Habîbim!) **Biz Mûsâ'ya o** (Firavun'a tebliğde bulunma) **işi**(ni) **vahyettiğimiz zaman sen o** (dağın) **batı tarafında da bulunmadın; sen** (vahiy esnâsında Tuvâ Vâdîsi'nde ve Tûr Dağı'nda) **hâzır bulun**(up orada yaşananlara şâhit ol)**anlardan da değildin** (ki, bu haberleri görüp duyarak anlatabilesin)**!**

وَلٰكِنَّٓا اَنْشَاْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُۚ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فٖٓى اَهْلِ مَدْيَنَ
تَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَاۙ وَلٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلٖينَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَلٰكِنَّا) **Velâkin Biz,** (اَنْشَاْنَا) **yoktan yarattık,** neyi? (قُرُونًا) **birçok asırlar** (halkın)**ı,** (فَتَطَاوَلَ) **sonra uzun geldi,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمُ) **onların üzerine,** ne? (الْعُمُرُ) (yaşadıkları) **ömürler,** (وَمَا كُنْتَ) **ve sen değildin,** nedir değildin? (ثَاوِيًا) **yerleşici biri,** nerede? (فِى اَهْلِ مَدْيَنَ) **Medyen halkı arasında,** ne olduğun hâlde? (تَتْلُوا) **art arda okuyor olduğun hâlde,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (وَلٰكِنَّا) **velâkin Biz,** (كُنَّا) **dâimâ olduk,** nedir olduk? (مُرْسِلِينَ) **rasûl göndericiler.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Velâkin Biz (seninle Mûsâ arasında) **birçok asırlar** (halkın)**ı yoktan yarattık, sonra** (yaşadıkları) **ömürler onlara uzun geldi** (de böylece üzerlerinden geçen uzun zamanlar zarfında şerîat hükümlerini değiştirdiler. Bu yüzden yeni bir şerîat gönderip geçmişte yaşananları gelecek nesillere doğru bir şekilde anlatma hikmetimize binâen Biz de sana bu konulardaki doğru haberleri vahyettik)!

Ayrıca sen Medyen halkı(nı teşkil eden Şu'ayb *(Aleyhisselâm)* ve ümmetinin) **arasında yerleşmiş biri değildin ki, Bizim** (Mûsâ ile ilgili kıssaları anlatan) **âyetlerimizi** (onlardan öğrenip ders tekrârı yapar gibi) **onlara art arda okuyaydın! Velâkin Biz,** (seni vahye muhâtap kılarak bu kıssalardan haberdâr ettik. Zâten seçtiğimiz bâzı kulları) **dâimâ** (ümmetlerine) **rasûl göndericiler olduk!**

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ اِذْ نَادَيْنَا وَلٰكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا
مَا اَتٰيهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَمَا كُنْتَ) (Habîbim) **ve sen bulunmadın,** burada fiil tâmmedir, nerede? (بِجَانِبِ الطُّورِ) **Tûr'un kenarında,** ne zaman? (اِذْ نَادَيْنَا) (Mûsâ'ya) **nidâda bulunduğumuz zaman,** (وَلٰكِنْ رَحْمَةً) **velâkin büyük bir rahmet olsun diye** (sana Kur'ân'ı öğrettik), burada (رَحْمَةً) kelimesi mahzûf bir (عَلَّمْنَاكَ) fiilinin mef'ûlün lehidir, *(el-Beyzâvî)* öyle rahmet ki kimden? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbinden,** seni Kur'ân'la büyük bir rahmet olarak niçin gönderdik? (لِتُنْذِرَ) **uyarasın diye,** kimi? (قَوْمًا) **bir toplumu,** öyle toplum ki, (مَا اَتٰى) **gelmedi,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (مِنْ نَذِيرٍ) **hiçbir uyarıcı,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** (يَتَذَكَّرُونَ) **iyice öğütlensinler.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Ayrıca Biz (Mûsâ'ya Tevrât'ı verdiğimizde: "Kitâba kuvvetle sarıl" diye) **nidâ ettiğimiz zaman sen Tûr'un kenarında değildin!**

Velâkin senden önce kendilerine hiçbir uyarıcı gelmemiş olan bir toplumu (îmân etmemeleri durumunda karşılaşacakları azapla) **uyarasın diye Rabbinden büyük bir rahmet olarak** (seni Kur'ân'la gönderdik ve bu bilgileri onda sana öğrettik)**! Tâ ki onlar iyice öğütlensinler** (de gereğiyle amel etsinler)**!**

وَلَوْلَٓا اَنْ تُص۪يبَهُمْ مُص۪يبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْد۪يهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَٓا اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا
رَسُولًا فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَلَوْلَٓا اَنْ تُص۪يبَ) **Ve isâbet edecek olmasaydı,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (مُص۪يبَةٌ) **büyük bir musîbet,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o şeyler sebebiyle ki,** (قَدَّمَتْ) (işleyerek) **öne sürdü,** ne? (اَيْد۪يهِمْ) **elleri,** daha? (فَيَقُولُوا) **ve diyecek olmasalardı,** neyi diyecek? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (لَوْلَٓا اَرْسَلْتَ) **gönderseydin ya,** kime? (اِلَيْنَا) **bize,** kimi? (رَسُولًا) **bir rasûlü,** daha? (فَنَتَّبِعَ) **biz de iyice tâbi olsaydık,** neye? (اٰيَاتِكَ) **Senin âyetlerine,** daha ne olsaydık? (وَنَكُونَ) **ve olsaydık,** kimlerden? (مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ) **îmân eden kimselerden.** Âyet-i kerîmenin başında geçen (لَوْلَٓا) kelimesinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (لَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَيْهِمْ) "Seni asla onlara rasûl olarak göndermezdik" şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 47

47- Eğer (kendilerinin işlediği ve) **ellerinin öne sürmüş olduğu** (kâfirlik ve günahlar gibi kötü) **şeyler yüzünden onlara** (dünyâ ve âhirette) **büyük bir musîbet gelecek de sonra onlar:**

"Ey Rabbimiz! (Başımıza bu belâlar gelmeden) **bize bir rasûl gönderseydin de Senin** (onunla göndereceğin ve elinde göstereceğin mûcize ve) **âyetlerine iyice tâbi olsaydık ve böylece** (Sana da peygamberine de) **îmân eden kimselerden olaydık" diyecek olmasalardı** (seni aslâ onlara peygamber olarak gönderecek değildik).

فَلَمَّا جَٓاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَٓا اُو۫تِيَ مِثْلَ مَٓا اُو۫تِيَ مُوسٰىۜ اَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَٓا اُو۫تِيَ
مُوسٰى مِنْ قَبْلُۚ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَاࣞ وَقَالُوٓا اِنَّا بِكُلٍّ كَافِرُونَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(فَلَمَّا جَاءَ) **Şimdi ne zaman ki geldi,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اَلْحَقُّ) **o hak** (olan Kur'ân), kim tarafından? (مِنْ عِنْدِنَا) **Bizim tarafımızdan,** (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (لَوْلَٓا اُوتِيَ) **o** (Muhammed) **verilseydi ya,** neye? (مِثْلَ مَا) **o şeyin benzerine ki,** (اُوتِيَ) **verildi,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** yâni "Mûsâ'ya verilen mûcizelerin bir benzeri Muhammed'e de verilseydi ya" dediler, (اَوَلَمْ يَكْفُرُوا) **ve inkâr etmiş değiller miydi,** neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** (اُوتِيَ) **verildi,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (سِحْرَانِ) (o Tevrât ve Kur'ân) **iki büyüdür,** bu kelime mahzûf bir (هُمَا) zamîrine haber düşmüştür, öyle iki büyü ki, (تَظَاهَرَا) **ikisi yardımlaştılar,** daha ne yaptılar? (وَقَالُوٓا) **yine dediler,** neyi dediler? (اِنَّا) **şüphesiz biz,** neyi? (بِكُلٍّ) **hepsini,** yâni bütün peygamberleri ve kitapları, *(el-Kirmânî)* neyiz? (كَافِرُونَ) **inkâr ediciler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 48

48- Fakat o hak (olan Kur'ân) **Bizim tarafımızdan** (senin vâsıtanla) **onlara gelince** (îmân edecek yerde inat ederek ve kendilerine göre mûcizeler istemeye kalkışarak): **"**(Topluca vahyedilen bir kitap, ejderhâ olan asâ ve gözleri kamaştıracak şekilde parlayan el gibi) **Mûsâ'ya verilmiş olanın benzeri ona da verilseydi ya" dediler.**

(Peki onlar) **Mûsâ'ya verilmiş olan şeyleri de** (Kur'ân gönderilmeden) **daha önce inkâr etmiş değiller miydi?!**

O (müşrik ola)**nlar: "**(Tevrât ve Kur'ân birbirini doğrulayıp) **ikisi yardımlaşan iki büyüdür" demişler ve: "Şüphesiz ki biz** (Allâh'tan gelen kitapların) **hepsini** (de) **inkâr eden kimseleriz" demişlerdi.**

Rivâyete göre; bir bayram günü Mekke müşrikleri Yahûdî önderlerine heyet gönderip, onların kitaplarında Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bahsinin geçip-geçmediği hakkında sordurdular. Onlar: "Biz tüm vasıflarıyla ve özellikleriyle onu Tevrât'ta buluyoruz" diye cevap verince, müşrikler istedikleri cevâbı alamamanın verdiği öfkeyle bu âyet-i kerîmede zikredilen sözü sarf ettiler. *(en-Nesefî, el-Hâzin, el-Âlûsî)*

قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ هُوَ اَهْدٰى مِنْهُمَٓا اَتَّبِعْهُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (فَأْتُوا) **o hâlde getirin,** neyi? (بِكِتَابٍ) **bir kitâbı,** öyle kitap ki kim tarafından? (مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) **Allâh tarafından,** yine öyle kitap ki, (هُوَ) **o,** nedir? (اَهْدٰى) **daha hidâyet edicidir,** neden? (مِنْهُمَا) **o ikisinden,** (اَتَّبِعْ) **ben de iyice tâbi olayım,** neye? (هُ) **ona,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız?

(صَادِقِينَ) **doğru söyleyen kimseler.** Burada (اِنْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَأْتُوا) şeklinde olup mânâsı: "Eğer doğru konuşan kimseler olduysanız haydi bir kitap getirin (de göreyim)" demektir.

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Habîbim! İşlerine gelince senden Tevrât gibi topluca indirilen bir kitap getirmeni isteyen, işlerine gelmeyince de Tevrât'a "Büyü" diyen o müşriklere) **de ki:**

"O hâlde siz (bana) **Allâh tarafından bir kitap getirin de o** (kitap), **ikisinden daha ziyâde hidâyet edici olsun ve ben ona hakkıyla tâbi olayım. Eğer** (Tevrât ve Kur'ân'ın uydurulan birer büyü olduğu görüşünde) **doğru söyleyen kimseler olduysanız** (haydi getirin de göreyim)**!"**

فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ اَنَّمَا يَتَّبِعُونَ اَهْوَٓاءَهُمْ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوٰيهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا) (Habîbim) **artık cevap veremiyorlarsa,** kime? (لَكَ) **sana,** (فَاعْلَمْ) **sen de bil,** neyi bil? (اَنَّمَا يَتَّبِعُونَ) **onlar ancak iyice tâbi oluyorlar,** neye? (اَهْوَاءَهُمْ) **kötü arzularına,** (وَمَنْ) **ve kim,** nedir? (اَضَلُّ) **daha ziyâde sapıtıcıdır,** kimden? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (اِتَّبَعَ) **tamâmen tâbi oldu,** neye? (هَوٰيهُ) **kötü arzusuna,** ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِغَيْرِ هُدًى) **hidâyetin gayrı ile,** yâni doğru bir delîli bulunmaksızın, öyle hidâyet ki kimden gelici? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** nedir? (لَا يَهْدِي) **hidâyet etmez,** kimi? (اَلْقَوْمَ) **o toplumu,** öyle toplum ki, (اَلظَّالِمِينَ) **zâlimler.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- (Habîbim! Senin bu teklifin karşısında) **artık onlar sana cevap veremezlerse, sen de bil ki onlar** (dâvâlarında hiçbir delîle dayanmaksızın) **ancak** (o) **kötü arzularına iyice tâbi olmaktadırlar.**

Allâh'tan (gelen) **bir hidâyet** (rehberine sarılmış) **bulunmaksızın, tamâmen** (nefsinin) **kötü arzusuna tâbi olmuş kimseden daha ziyâde sapıtmış da kimdir?!**

Şüphesiz ki Allâh (dosdoğru yolu gösteren âyetleri bırakıp da nefislerinin kötü arzularına daldırarak kendilerine yazık etmiş bulunan) **o zâlimler toplumunu** (doğru yola) **hidâyet etmez.**

وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَلَقَدْ وَصَّلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz birbirine eklemişizdir,** kim için? (لَهُمْ) **onlar**(ın îmân etmesi) **için,** neyi? (اَلْقَوْلَ) **o** (Kur'ân) **buyruğu**(nu), (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** (يَتَذَكَّرُونَ) **iyice öğütlensinler.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Andolsun ki; muhakkak Biz o (Kur'ân) **buyruğu**(nu) **onlar**(ın iki cihan saâdetine kavuşması) **için** (müjde, tehdit, kıssa, ibret, öğüt ve nasîhat konularında) **elbette birbirine ekle**(yerek peşpeşe gönder)**mişizdir. Tâ ki onlar iyice öğütlensinler** (de îmân edebilsinler)**!**

اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهٖ هُمْ بِهٖ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(اَلَّذِينَ) **O kimseler ki,** (اٰتَيْنَا) **Biz verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (semâvî) **kitapları,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, neden önce? (مِنْ قَبْلِهٖ) **o** (Kur'â)**ndan önce,** (هُمْ) **ancak o** (kitaplara tâbi ola)**nlar,** neye? (بِهٖ) **ancak o** (Kur'â)**na,** nedirler? (يُؤْمِنُونَ) **îmân ederler.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- O (Kur'â)**ndan önce kendilerine Kitap vermiş olduğumuz o kimseler var ya;** (Kitap Ehli geçinen diğerleri değil de) **ancak o** (kitaplara tâbi ola)**nlar özellikle o** (Kur'â)**na îmân etmektedirler.**

Bu âyet-i celîle, Tevrât ehlinden olan Abdullâh ibnü Selâm ve arkadaşları ile Ebû Rifâ'a riyâsetinde îmân etmiş olan ve bundan dolayı çok eziyetlere mâruz kalan on kişi hakkında, ayrıca Ca'fer-i Tayyâr *(Radıyallâhu Anh)* ile birlikte Habeşistan'dan gelen ve İncîl ehlinden olan otuz iki kişi hakkında, bir de Şâm'dan gelip Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e îmân eden sekiz kişi *(Radıyallâhu Anhüm Ecma'în)* hakkında nâzil olmuştur ki isimleri tefsirlerde mezkûrdur. ***(et-Taberî, 18/276; İbnü Ebî Hâtim, 9/2987-2988; et-Taberânî, el-Kebîr, rakam:5963; el-Âlûsî, 20/216)***

وَاِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ قَالُوا اٰمَنَّا بِهٖ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهٖ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَاِذَا يُتْلٰى) **Ve o** (Kur'ân) **art arda okunduğu zaman,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** (قَالُوا) **derler,** neyi derler? (اٰمَنَّا) **biz îmân ettik,** neye? (بِهٖ) **ona,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki o,** nedir? (اَلْحَقُّ) **hakkın ta kendisidir,** kimden geldiği hâlde? (مِنْ رَبِّنَا) **Rabbimizden,** (اِنَّا) **muhakkak biz,** (كُنَّا) **olmuştuk,** neden önce? (مِنْ قَبْلِهٖ) **o** (Kur'â)**ndan önce,** nedir olmuştuk? (مُسْلِمِينَ) **Müslüman kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- O (Kur'ân) **onlara art arda okunduğu zaman: "Biz on**(un Allâh-u Te'âlâ'nın kelâmı olduğun)**a da îmân ettik. Şüphesiz ki o, Rabbimizden** (gelen) **hakkın ta kendisidir.**

Muhakkak ki biz ondan önce de (kendi kitaplarımızda o son kitabın bahsini görerek ona îmân etmiş) **Müslüman kimselerdik" derler.**

أُولٰٓئِكَ يُؤْتَوْنَ اَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَؤُنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ
وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(أُولٰٓئِكَ) **İşte sana onlar,** nedir? (يُؤْتَوْنَ) **verilecekler,** neye? (اَجْرَهُمْ) **mükâfatlarına,** yâni mükâfatları onlara verilecektir, ne vakitte? (مَرَّتَيْنِ) **iki vakitte,** bu mânâya göre bu kelime "Vakit" mânâsında zarf olarak tefsîr edilmiştir, mef'ûlü mutlak kabûl edilmesine göre (كَرَّةً) mânâsındadır ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(el-Hemezânî, el-Kitâbü'l-ferîd, 3/339, 4/161, 417, 5/142)* ne sebebiyle? (بِمَا صَبَرُوا) **sabretmeleri sebebiyle,** burada (مَا) harf-i masdariyyedir, daha ne yapmaları sebebiyle? (وَيَدْرَؤُنَ) **ve sürekli defediyorlar** (savuşturuyorlar), ne ile? (بِالْحَسَنَةِ) **güzel şeylerle,** neyi? (اَلسَّيِّئَةَ) **kötü şeyleri,** bu iki kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, daha ne sebebiyle? (وَمِمَّا) **ve o şeylerden ki,** (رَزَقْنَا) **rızık olarak verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne yapıyorlar? (يُنْفِقُونَ) (hayır yollarına) **harcıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (öyle bahtiyar kimselerdir) **ki, mükâfatları kendilerine iki kere verilecektir.**

Şu sebeple ki onlar (Kur'ân'a inanmalarından dolayı karşılaştıkları sürgün ve benzeri eziyetlere) **sabretmiştirler, ayrıca onlar** (şirk ve günahlar gibi) **kötü şeyleri** (îmân ve tâat gibi) **güzel şeylerle sürekli savuşturmaktadırlar, bir de onlar kendilerine rızık olarak vermiş olduğumuz şeylerden** (hayır yollarına) **harcamaktadırlar.**

وَاِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ اَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(وَاِذَا سَمِعُوا) **Ve işittikleri zaman,** neyi? (اَللَّغْوَ) **düşük sözleri,** ne yaparlar? (اَعْرَضُوا) **yüz çevirirler,** neden? (عَنْهُ) **ondan,** daha ne yaparlar? (وَقَالُوا) **ve derler,** neyi derler? (لَنَا) **bize âittir,** ne? (اَعْمَالُنَا) **bizim amellerimiz,** (وَلَكُمْ) **ve size âittir,** ne? (اَعْمَالُكُمْ) **sizin amelleriniz,** (سَلَامٌ) (bulunduğunuz kötü yoldan) **tam bir kurtuluş,** kimin üzerine olsun? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** yâni Allâh sizi hidâyet etsin, *(el-Beyzâvî)* (لَا نَبْتَغِى) **biz aramayız,** kimi? (اَلْجَاهِلِينَ) **câhiller**(le konuşup görüşmey)**i.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Ayrıca o (Kitâb ehlinden Müslüman ola)**nlar** (kınama ve sövme niteliğinde) **düşük sözler işittikleri zaman** (müşriklerin seviyesine düşmemek için) **on**(ların konuştuğu boş laflar)**dan yüz çevirirler ve:** "(Allâh'a îmân ve ibâdet gibi) **bizim** (güzel) **amellerimiz**(in kârı) **bize âittir; sizin** (şirk ve putlara tapma gibi kötü) **amelleriniz**(in vebâli) **de size âittir.**

(Bulunduğunuz kötü hâlden) **kurtuluş** (nasip) **olsun size!** */(Bizden gelecek bir zarardan)* ***size selâmet vardır*** *(zîrâ biz size uyarak kötü laflar sarfedecek değiliz, herkes yoluna gidebilir)!/*

Biz o câhilleri (sohbet için hiç) **aramayız** (çünkü onlarla düşüp kalkmayı ve konuşup görüşmeyi istemeyiz)" **derler.**

اِنَّكَ لَا تَهْدِى مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِى مَنْ يَشَٓاءُۚ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(اِنَّكَ) (Habîbim) **gerçekten sen,** nesin? (لَا تَهْدِى) **hidâyet edemezsin,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (اَحْبَبْتَ) **sevdin,** yâni ne kadar istesen de hidâyet yaratamazsın, (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ) **velâkin Allâh,** ne yapar? (يَهْدِى) **hidâyet eder** (doğru yola kavuşturur), kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** (وَهُوَ) **zâten O,** kimdir? (اَعْلَمُ) **hakkıyla bilendir,** kimleri? (بِالْمُهْتَدِينَ) **hidâyet bulacak** (kābiliyete sâhip olan)**ları.** *(el-Beyzâvî)*

Meâl-i Şerîf - 56

56- (Habîbim! Amcan Ebû Tâlib'in îmân etmesini çok istiyorsun ama) **gerçekten de sen sevdiğin bir kimseyi hidâyet edemezsin** (ve onun kalbinde îmân yaratamazsın); **velâkin Allâh dilediğini** (İslâm'a girdirerek) **hidâyet eder.**

Zâten ancak O, hidâyet bulacak (kābiliyete sâhip olan)**ları**(n kimler olacağını, kimlerin doğru yolu bulma gayretine gireceklerini) **hakkıyla bilendir.**

وَقَالُوا اِنْ نَتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ اَرْضِنَاۜ اَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا اٰمِنًا يُجْبٰى اِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(وَقَالُوا) (Habîbim) **ve o** (şirk koşa)**nlar dediler,** neyi dediler? (اِنْ نَتَّبِعِ) **eğer iyice tâbi olursak,** neye? (الْهُدٰى) **hidâyete,** kimle berâber? (مَعَكَ) **seninle berâber,** (نُتَخَطَّفْ) **kapılıp götürülürüz,** nereden? (مِنْ اَرْضِنَا) (bu) **toprağımızdan,** (اَوَلَمْ نُمَكِّنْ) **ve Biz mekân yapmadık mı,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** nereyi? (حَرَمًا) **bir haremi,** öyle harem ki, (اٰمِنًا) **emniyetli** (güvenilir), yine öyle harem ki, (يُجْبٰى) **taşınıp toplanıyor,** nereye? (اِلَيْهِ) **oraya,** ne? (ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyin ürünleri,** ne olduğu hâlde toplanıyor? (رِزْقًا) **bir rızık olarak,** öyle rızık ki kim tarafından? (مِنْ لَدُنَّا) **Bizim tarafımızdan,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ) **velâkin onların ekseriyeti,** (لَا يَعْلَمُونَ) (bu hakîkati) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- (Habîbim!) **O** (müşrik ola)**nlar:**

"(Biz senin doğruluğunu bilmekteyiz fakat bir avuç azınlık olan biz, diğer Araplara muhâlefet ederek) **seninle birlikte hidâyete tâbi olursak,** (bu) **toprağımızdan kapılıp götürülürüz" dediler.**

(Hâlbuki kâfir olmalarına rağmen) **Biz** (etrâfında bulundukları Kâ'be-i Muazzama hürmetine Mekke gibi güvenilir ve) **emniyetli bir haremi onlara mekân yapmadık mı ki tarafımızdan yeterli bir rızık olarak her şeyin ürünleri oraya taşınıp toplanmaktadır.**

(Hâl böyleyken ya bir de makāmın hürmetine îmânın kazandıracağı hürmet ve güvenceyi katarlarsa onları hiç korumaz olur muyuz?)

Velâkin onların çoğu (şu anda güvende olmalarının Bizim tarafımızdan olduğunu dahî) **bilmezler.**

وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَاۚ فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ اِلَّا قَلِيلًاۜ وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَكَمْ) **Ve nicesini,** (اَهْلَكْنَا) **Biz helâk ettik,** ne cihetinden? (مِنْ قَرْيَةٍ) **herhangi bir memleket** (ehlin)**den,** öyle memleket ki, (بَطِرَتْ) **nankörlük yaptı,** neye? (مَعِيشَتَهَا) (rahat bir şekilde) **yaşantısına,** (فَتِلْكَ) **işte sana bunlar,** nedir? (مَسَاكِنُهُمْ) **onların meskenleridir,** ne oldukları hâlde? (لَمْ تُسْكَنْ) **oralar**(a) **yerleşilmemiş olduğu hâlde,** kimden sonra? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onlardan sonra,** (اِلَّا قَلِيلًا) (zaman îtibârıyla) **çok az bir şey müstesnâ,** (وَكُنَّا) **zâten Biz dâimâ olduk,** (نَحْنُ) **ancak Biz,** nedir olduk? (اَلْوَارِثِينَ) **vârisler.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Ey Kureyş kabîlesi! Sizin gibi rahat) **yaşantısına nankörlük etmiş** (ve şımarmış) **nice memleket**(leri ve ahâlisin)**i de helâk ettik.**

İşte sana! Bun(ca toprak)**lar onların meskenleridir ki; onların ardından** (oralarda) **ancak** (gelip geçenler tarafından günü birlik olarak) **çok az oturulabilmiştir.**

Zâten ancak Biz (helâk ettiğimiz yurtlarda tasarruf edebilecek kimse kalmadığı için oralara) **dâimâ vârisler olduk.**

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى حَتّٰى يَبْعَثَ فٖٓى اُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَاۚ وَمَا كُنَّا
مُهْلِكِى الْقُرٰٓى اِلَّا وَاَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(وَمَا كَانَ) **Ve olmadı,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** nedir olmadı? (مُهْلِكَ الْقُرٰى) **şehirleri** (ve halkını) **helâk edici,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يَبْعَثَ) **gönderinceye kadar,** nerede? (فٖى اُمِّهَا) **onların anası** (konumunda olan merkezî bir yer) **içerisinde,** kimi? (رَسُولًا) **bir rasûlü,** öyle rasûl ki, (يَتْلُوا) **art arda okur,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (وَمَا كُنَّا) **yine Biz olmadık,** nedir olmadık? (مُهْلِكِى الْقُرٰٓى) **şehirleri helâk ediciler,** (اِلَّا وَاَهْلُهَا) **ancak şu hâl müstesnâ ki oraların ahâlisi,** nedirler? (ظَالِمُونَ) **zâlim kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Habîbim!) **Senin Rabbin, kendileri üzerine Bizim âyetlerimizi art arda okuyacak bir rasûlü,** (civârındaki) **şehirlerin anası** (konumunda olan Mekke gibi merkezî bir yer) **içerisinde gönderinceye kadar oraları**(n halkını) **helâk edici olmamıştır.**

Zâten Biz, (kendilerine gönderilen peygamberleri inkâr ederek) **halkı zâlimler olmayan karyeleri**(n halkından hiçbirini suçsuz yere) **aslâ helâk edenler olmadık.**

وَمَٓا اُو۫تٖيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَزٖينَتُهَاۚ
وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَاَبْقٰىۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَمَٓا) **Ve ne şey ki,** (اُو۫تٖيتُمْ) **verildiniz,** neden olduğu hâlde? (مِنْ شَيْءٍ) **herhangi bir şeyden,** yâni size verilmiş olan her şey, nedir? (فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ) **o hayâtın yaşantısıdır,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** daha nedir? (وَزٖينَتُهَا) **ve onun** (fânî) **süsüdür,** (وَمَا) **ama o şey ki,** nerede olucu? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nezdinde,** o şey de nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** daha nedir? (وَاَبْقٰى) **ve daha ziyâde kalıcıdır,** (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) (dünyânın fânîliğini) **hâlâ anlamayacak mısınız.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Hayâtınız boyunca mal ve mülk olarak) **size verilmiş olan herhangi bir şey** (varsa; onların hepsi) **de o en alçak** (dünyâ) **hayâtın**(ın birkaç günlük geçici) **yaşantısı ve onun** (değersiz) **süsüdür.**

Allâh'ın (cennet mükâfatları olarak Kendi) **nezdinde** (sizin için hazırlanmış) **olan şeyler ise** (rahatsızlık verici her şeyden arınmış, üstelik sonsuz bir lezzet olduğundan dolayı elbette) **çok hayırlıdır ve daha ziyâde kalıcıdır. Siz hâlâ** (bu gerçeği) **anla**(yarak o alçak olanı bırakıp da değerli olan âhiret nîmetlerini almaya çalış)**mayacak mısınız?!**

اَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقٖيهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مِنَ الْمُحْضَرٖينَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(اَفَمَنْ) **Artık o kimse mi ki,** (وَعَدْنَا) **Biz söz verdik,** kime? (هُ) **ona,** ne yapmakla? (وَعْدًا) **bir vaad ile,** öyle vaad ki, (حَسَنًا) **çok güzel olucu,** (فَهُوَ) **bu sebeple o,** nedir? (لَاقٖيهِ) **ona kavuşucudur,** yâni hiç böyle bir kimse olur mu, kim gibi? (كَمَنْ) **o kimse gibi ki,** (مَتَّعْنَا) **Biz yaşattık,** kimi? (هُ) **onu,** ne yapmakla? (مَتَاعَ الْحَيٰوةِ) **o hayâtın yaşantısıyla,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** (ثُمَّ هُوَ) **sonra o,** ne zaman? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet günü,** kimlerden olacaktır? (مِنَ الْمُحْضَرٖينَ) (cehenneme girmek için) **hâzır edilenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Geçici dünyâ metâıyla, Allâh indindeki sonsuz mükâfatlar aslâ eşit olmadığına göre) **artık** (iyi düşünün) **kendisine çok güzel olan bir** (cennet) **vaad**(i) **ile söz verdiğimiz, bu sebeple** (de) **kendisi** (mutlaka) **ona kavuşacak olan bir kimse**(nin iç açıcı hâli), **hiç o kimse**(nin kötü durmu) **gibi midir ki, Biz onu** (elemlerle karışık ve kederlerle bulaşık) **o en âdî** (dünyâ) **hayâtın**(ın) **yaşantısıyla iyice yaşatmışızdır da, sonra kıyâmet günü o kişi,** (cehenneme atılmak üzere ateşin kenarında) **hâzır bulundurulan kimselerden** (biri)**dir?!**

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَاءِىَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(Habîbim anlat), neyi? (وَيَوْمَ يُنَادِى) **o günü de ki,** (Allâh-u Te'âlâ) **nidâ edecek,** kime? (هِمْ) **onlara,** daha ne yapacak? (فَيَقُولُ) **sonra buyuracak,** neyi buyuracak? (اَيْنَ) **nerededir,** neler? (شُرَكَاءِىَ) **Benim ortaklarım,** (اَلَّذِينَ) **öyle ortaklar ki,** (كُنْتُمْ) **siz olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تَزْعُمُونَ) **iddiâ ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- (Habîbim!) **O günü de** (onlara anlat) **ki; O** (Allâh-u Te'âlâ) **o** (müşrik ola)**nlara nidâ edecek ve: "Sizin** (Benim ortaklarım olduğunu) **iddiâ eder olduğunuz o ortaklarım nerededir**(ler, niçin size yardım etmiyorlar)**?!" buyuracak!**

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هٰؤُلَاءِ الَّذِينَ اَغْوَيْنَا اَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا
تَبَرَّأْنَا اِلَيْكَ مَا كَانُوا اِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(قَالَ) **Dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (حَقَّ) **hak oldu,** yâni kesinleşti, kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** ne? (اَلْقَوْلُ) **o** (azap) **söz**(ü), neyi dediler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (هٰؤُلَاءِ) **işte şu** (bize uya)**nlar,** onlardan bedel? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اَغْوَيْنَا) **biz** (onları) **saptırdık,** onların hâli nedir? (اَغْوَيْنَا) **biz azdırdık,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne gibi? (كَمَا غَوَيْنَا) **biz azdığımız gibi,** (تَبَرَّأْنَا) (şimdi) **biz** (onların mesuliyetinden) **tamâmen uzaklaştık,** kime yönelerek? (اِلَيْكَ) **Sana,** (مَا كَانُوا) **onlar olmamıştılar,** kime? (اِيَّانَا) **özellikle bize,** nedir olmamıştılar? (يَعْبُدُونَ) **taparlar.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (İşte o gün) **o** (azap) **söz**(ü) **kendilerinin üzerine hak olmuş o** (müşrik) **kimseler** (saptırdıkları kimselerin sorumluluğundan sıyrılabilmek için dünyâda kendilerine uyan adamlarını göstererek)**:**

"Ey Rabbimiz! İşte şu bizim (dünyâdayken hak yoldan saptırıp) **azdırdığımız o** (müşrik) **kimseler** (var ya)**; biz** (onları zorla saptırmadık)**, kendimiz** (isteyerek) **azdığımız gibi onları da** (vesvese vererek ve kötülükleri güzel göstererek) **azdırdık.** (Dolayısıyla onlar da isteyerek şirki tercih ettiler.)

(Şimdi) **biz** (onlardan uzaklaşıp) **Sana doğru** (yönelerek, onların seçmiş oldukları kâfirlik ve günahların sorumluluğundan) **tamâmen berî** (ve uzak) **olduk.** (Zâten) **onlar özellikle bize tapmakta değillerdi!** (İşin gerçeğine bakılacak olursa onlar nefislerinin arzularına tapmaktaydılar)" **dedi**(ler).

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَٓاءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَاَوُا الْعَذَابَۚ
لَوْ اَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(وَقِيلَ) **Ve** (o zaman onlara) **denildi,** ne denildi? (اُدْعُوا) **çağırın,** kimi? (شُرَكَٓاءَكُمْ) (Allâh'a) **ortak** (koştuk)**larınızı,** (فَدَعَوْ) **onlar da hemen çağırdılar,** kimi? (هُمْ) **onları,** (فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا) **ama o** (çağrıla)**nlar cevap veremediler,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** (وَرَاَوُا) **ve onlar**(ın hepsi de) **gördüler,** neyi? (الْعَذَابَ) **azâbı,** (لَوْ اَنَّهُمْ) **eğer gerçekten onlar** (mahşerde), (كَانُوا) **olsalardı,** nedir olsalardı? (يَهْتَدُونَ) (kurtuluş çârelerine) **yol bulabilirler.** Burada (لَوْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (لَدَفَعُوا بِهِ الْعَذَابَ) "Elbette o çâreye başvurup azâbı savuştururlardı" şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 64

64- Yine (kıyâmet günü müşriklere:) "(Allâh'a) **ortak** (koştuk)**larınızı çağırın** (da sizi bu azaptan kurtarsınlar)" **denildi ve onlar azâbı görmüş** (oldukları için bâtıl ilâhlarının kendilerini kurtaramayacağını bilmiş)**lerken** (şaşkınlıklarından dolayı yine de bir umut diye) **hemen onları çağırdılar.**

Fakat bu (kendilerine tapılmış ola)**nlar onlara** (çağrıda bulunanlara müsbet mânâda) **hiçbir cevap veremediler. Eğer gerçekten onlar** (azaptan kurtulmak için herhangi bir vesîleye) **yol bulabilecek olsaydılar** (elbette her çâreye başvururdular). ***/Eğer şüphesiz onlar** (dünyâda) **hidâyet bulacak olsaydılar** (âhirette bu azâba uğramazdılar)./*

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَٓا اَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(Habîbim anlat), neyi? (وَيَـوْمَ يُنَـادِى) **o günü de ki,** (Allâh-u Te'âlâ) **nidâ edecek,** kime? (هِـمْ) **onlara,** daha ne yapacak? (فَيَقُـولُ) **sonra buyuracak,** neyi buyuracak? (مَـاذَٓا) **hangi şeyle,** bu terkîb (أَىَّ إِجَابَـةٍ) takdîriyle önündeki fiilin mef'ûlü mutlağı düşmüştür, (اَجَبْتُـمْ) **cevap verdiniz,** kime? (اَلْمُرْسَـلِينَ) **o** (size) **rasûl** (olarak) **gönderilen kimselere.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Habîbim!) **O günü de** (anlat) **ki; O** (Allâh-u Te'âlâ) **o** (müşrik ola)**nlara nidâ edecek ve: "O** (size) **rasûl** (olarak) **gönderilen kimselere ne ile cevap verdiniz?" buyuracak!**

فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْاَنْبَٓاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(فَعَمِيَـتْ) **Artık köreldi** (gizli kaldı), kime? (عَلَيْهِـمْ) **onlara,** ne? (اَلْاَنْبَـاءُ) **bütün haberler,** burada (اَلْ) harfi istiğrâk içindir, ne zaman? (يَوْمَئِـذٍ) **işte o gün,** (فَهُمْ) **artık onlar,** nedirler? (لَا يَتَسَٓاءَلُونَ) **birbirlerine** (de bir şey) **soramazlar.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Artık işte o gün bütün haberler (bilgiler, mâzeretler ve deliller) **onlara** (gizli kalmış ve) **körelmiştir. Şimdi onlar** (hiçbir şey bilmeme husûsunda müşterek oldukları için) **birbirlerine** (de bir şey) **soramazlar!**

فَاَمَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسٰٓى اَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(فَاَمَّـا مَـنْ) **Fakat her kim ki,** (تَابَ) **tevbe etti,** daha? (وَاٰمَنَ) **ve îmân etti,** daha? (وَعَمِـلَ) **işledi,** neyi? (صَالِحًـا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (فَعَسٰٓـى) **artık kesin oldu,** burada (عَسٰٓـى) fiili tahkîk (kesinlik mânâsı ifâde etmek) içindir, teraccî mânâsına da gelebilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, *(el-Beyzâvî)* ne? (اَنْ يَكُـونَ) **onun olması,** kimlerden? (مِنَ الْمُفْلِحِينَ) **felâh** (ve kurtuluş)**a erenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Ama her kim ki (şirkten ve kâfirlikten) **tevbe etmiştir,** (inanılması gereken her şeye de) **îmân etmiştir ve** (namaz, oruç, hac ve zekâttan ibâret) **sâlih ameller işlemiştir, artık onun** (tüm isteklerine nâil olup korktuklarından kurtularak) **felâh bulan kimselerden olması kesinleşmiştir** ***/artık o kişi felâh** (ve kurtuluş)**a erenlerden olmayı umabilir/.***

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(وَرَبُّكَ) **Ve senin Rabbin,** ne yapar? (يَخْلُقُ) **yaratır,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَاءُ) **murâd ediyor,** daha ne yapar? (وَيَخْتَارُ) **ve** (istediğini) **seçer,** (مَا كَانَ) **olmadı,** kim için? (لَهُمُ) **o** (insa)**nlar için,** ne? (اَلْخِيَرَةُ) (Allâh'a rağmen istediğini) **seçim yapma** (hakkı), (سُبْحَانَ اللّٰهِ) (irâdesinin engellenmesinden) **O Allâh'ı tesbîh ile** (tenzîh ederim), (وَتَعَالٰى) **zâten O dâimâ çok yüce olmuştur,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يُشْرِكُونَ) (Yüce Zâtına) **ortak koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- (Habîbim!) **Senin Rabbin murâd ettiği şeyleri yaratır ve** (istediği kimseyi dilediği konuda) **seçer**(ek başkalarına tercih eder). **O** (insa)**nlar için** (yaratılıp yaratılmama hakkında hiçbir tercih yetkisi yoktur. Kendilerine cüzî irâde verilmiş olan konularda ise Allâh'a rağmen kimsenin hiçbir hususta) **seçim yapma** (hakkı) **yoktur.**

(Herhangi bir kimse tarafından irâdesinin engellenmesinden) **O Allâh'ı tesbîh ile** (tenzîh ederim)**! Zâten O** (Allâh-u Te'âlâ), **onların** (yüce Zâtına) **ortak koştukları şeylerden dâimâ çok yüce olmuştur.**

وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(وَرَبُّكَ) **Yine senin Rabbin,** nedir? (يَعْلَمُ) **bilir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تُكِنُّ) **gizliyor,** ne? (صُدُورُهُمْ) **onların göğüsleri**(nde bulunan kalpleri), daha neyi bilir? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** (يُعْلِنُونَ) **açıkça yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Habîbim!) **Yine senin Rabbin onların** (bâtıl inançlar ve İslâm'a düşmanlık gibi konularda) **göğüsleri**(nde bulunan kalpleri)**nin gizlemekte olduğu şeyleri de, açıkça yaptıkları** (diğer kötü) **şeyleri de** (hakkıyla) **bilmektedir.**

وَهُوَ اللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ لَهُ الْحَمْدُ فِى الْاُولٰى وَالْاٰخِرَةِۘ وَلَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(وَهُوَ) **Ve ancak O** (Rabbiniz), kimdir? (اَللّٰهُ) **Allâh'tır,** daha kimdir? (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), daha kimdir? (لَهُ) **sâdece O'na âittir,** ne? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** burada (اَلْ) harfi istiğrâk içindir, neredeki hamdler? (فِى الْاُولٰى) **o en ilk olan** (dünyâ)**da,** daha nerede? (وَالْاٰخِرَةِ) **ve o sona kalıcı olan** (âhiret yurdun)**da,** (وَلَهُ) **yine ancak O'na âittir,** ne? (اَلْحُكْمُ) **bütün hükümler,** yâni her konuda geçerli olan kararlar, burada (اَلْ) harfi istiğrâk içindir, (وَاِلَيْهِ) **ve sâdece O'na,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Yine O (herkesin ibâdetine lâyık olan Rabbiniz) **ancak Allâh'tır! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur! O en ilk olan** (dünyâ)**da da, o sona kalan** (âhiret yurdun)**da da bütün hamdler** (ve övgüler) **sâdece O'na mahsustur.** (Her konuda geçerli olan karar ve) **hükümler de ancak O'na âittir.** (Ölümünüzün ardından diriltilerek) **siz de ancak O'na döndürüleceksiniz.**

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَأْتِيكُمْ بِضِيَٓاءٍۜ اَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(قُلْ) (Habîbim onlara) **söyle,** neyi söyle? (اَرَاَيْتُمْ) **gördünüz mü** (söyleyin bana), (اِنْ جَعَلَ) **eğer yaparsa,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** nedir yaparsa? (سَرْمَدًا) (sürekli) **devâm eden bir şey,** ne zamâna kadar? (اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününe kadar,** (مَنْ) **kim,** nedir? (اِلٰهٌ) **bir ilâhtır,** öyle ilâh ki, (غَيْرُ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** yine öyle ilâh ki, (يَأْتِى) **getirecek,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِضِيَٓاءٍ) **yeterli bir ziyâyı,** yâni gün ışığını, (اَفَلَا تَسْمَعُونَ) **siz hâla** (hakîkati) **işitmeyecek misiniz.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- (Habîbim!) **De ki: "Gördünüz mü** (haydi söyleyin bakalım); **Allâh** (güneşi doğdurmayarak veyâ dünyânın üzerine vurdurmayarak) **kıyâmet gününe kadar geceyi sizin üzerinizde** (sürekli) **devâm eden bir şey yapsaydı Allâh'tan başka kimdir o ilâh ki** (gün ışığından ibâret) **yeterli bir ziyâyı size getirebilecek?!**

Siz hâlâ (bu hakîkatleri iyice düşünüp, anlayış ve kabûl kulağıyla) **işit**(ip de îmân et)**meyecek misiniz?!"**

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَأْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ اَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(قُلْ) (Habîbim onlara) **söyle,** neyi söyle? (اَرَاَيْتُمْ) **gördünüz mü** (söyleyin bana), (اِنْ جَعَلَ) **eğer yaparsa,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** neyi? (اَلنَّهَارَ) **gündüzü,** nedir yaparsa? (سَرْمَدًا) (sürekli) **devâm eden bir şey,** ne zamâna kadar? (اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününe kadar,** (مَنْ) **kim,** nedir? (اِلٰهٌ) **bir ilâhtır,** öyle ilâh ki, (غَيْرُ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** yine öyle ilâh ki, (يَأْتِى) **getirecek,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِلَيْلٍ) **karanlık bir geceyi,** öyle gece ki, (تَسْكُنُونَ) **sükûnet bulacaksınız,** nerede? (فِيهِ) **onda,** (اَفَلَا تُبْصِرُونَ) **siz hâlâ** (hakîkati) **görmeyecek misiniz.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- (Habîbim!) **De ki: "Gördünüz mü** (şimdi söyleyin bakalım); **Allâh** (güneşi semânın ortasında durdurarak) **kıyâmet gününe kadar gündüzü sizin üzerinizde** (sürekli) **devâm eden bir şey yapsaydı, Allâh'tan başka kimdir o ilâh ki kendisinde** (istirahat ederek) **sükûnet bulacağınız karanlık bir geceyi size getirebilecek?! Siz** (üstün gücümüze delâlet eden bunca delilleri gördüğünüz hâlde Allâh'tan başka kimsenin hiçbir şeye gücü olmadığı gerçeğini) **hâlâ görmeyecek misiniz?!"**

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(وَمِنْ رَحْمَتِهِ) **Ve O'nun rahmetinden dolayı,** burada (مِنْ) harfi sebebiyye içindir, *(el-Âlûsî)* (جَعَلَ) **O yarattı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** daha? (وَالنَّهَارَ) **ve gündüzü,** geceyi niçin yarattı? (لِتَسْكُنُوا) **sükûnet bulasınız** (ve dinlenesiniz) **diye,** nerede? (فِيهِ) **onda,** gündüzü niçin yarattı? (وَلِتَبْتَغُوا) **ve arayasınız diye,** neden? (مِنْ فَضْلِهِ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun fazlından** (rızkınızı), daha niçin? (وَلَعَلَّكُمْ) **bir de ola ki siz,** ne yaparsınız? (تَشْكُرُونَ) **şükredersiniz.** (وَلَعَلَّكُمْ) terkîbinde geçen (وَاو) harfi (وَلِتَبْتَغُوا) terkîbi üzerine atıf içindir. *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 73

73- O (Allâh-u Sübhânehû)**nun rahmetinden dolayıdır ki O, kendisinde dinlenesiniz diye geceyi de,** (çeşitli kazanç yollarına başvurarak) **O'nun fazlından** (rızkınızı) **arayasınız diye gündüzü de sizin** (menfaatiniz) **için** (karanlık ve aydınlık olarak farklı) **yaratmıştır. Bir de siz** (O'nun bunca nîmetlerine) **şükredesiniz diye** (bunca nîmetleri size ihsân etti)**!**

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَٓاءِىَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(Habîbim anlat), neyi? (وَيَوْمَ يُنَادِى) **o günü de ki,** (Allâh-u Te'âlâ) **nidâ edecek,** kime? (هِمْ) **onlara,** daha ne yapacak? (فَيَقُولُ) **sonra buyuracak,** neyi buyuracak? (اَيْنَ) **nerededir?** neler? (شُرَكَٓاءِىَ) **Benim ortaklarım,** (الَّذِينَ) **öyle ortaklar ki,** (كُنْتُمْ) **siz olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تَزْعُمُونَ) **iddiâ ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- (Habîbim!) **O günü de** (onlara anlat) **ki; O** (Allâh-u Te'âlâ) **o** (müşrik ola)**nlara nidâ edecek ve: "Sizin** (Benim ortaklarım olduğunu) **iddiâ eder olduğunuz o ortaklarım nerededir**(ler, niçin size yardım etmiyorlar)**?!" buyuracak!**

وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُٓوا اَنَّ الْحَقَّ لِلّٰهِ
وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(وَنَزَعْنَا) **Ve süratle çıkardık,** kimden? (مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ) **her bir ümmet** (içerisin)**den,** neyi? (شَهِيدًا) **bir şâhidi,** sonra ne yaptık? (فَقُلْنَا) **ve buyurduk ki,** (هَاتُوا) **getirin,** neyi? (بُرْهَانَكُمْ) **açık delîlinizi,** (فَعَلِمُٓوا) **artık bildiler,** neyi bildiler? (اَنَّ الْحَقَّ) **gerçekten hak,** yâni ibâdet olunma hakkı ve kendileri hakkında karar verme yetkisi, kime âittir? (لِلّٰهِ) **Allâh'a âittir,** daha ne oldu? (وَضَلَّ) **ve kayboldu,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَفْتَرُونَ) (Allâh'a ortak diye) **sürekli uyduruyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (O gün) **Biz her bir ümmet** (içerisin)**den** (yaptıklarına tanıklık edecek) **bir şâhid** (olmak üzere peygamberlerin)**i de süratle çıkardık ve** (onun ümmetlerine)**: "**(Dîninizin doğruluğuna dâir) **açık delîlinizi getirin" buyurduk.**

Artık (o nidâyı duyduklarında) **onlar** (şu hakîkati yakînen) **bilmiştirler ki o** (sâdece Kendisine ibâdet olunma hakkı da, kendileri hakkında karar verme) **hak**(kı da) **sâdece Allâh'a mahsustur.**

Böylece (dünyâda iken taptıkları putların kendilerine şefâat edeceği konularda) **sürekli uydurmakta oldukları o** (bâtıl) **şeyler onlardan** (çoktan) **uzaklaşıp kaybolmuştur.**

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسٰى فَبَغٰى عَلَيْهِمْ وَاٰتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَٓا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُٓوأُ
بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(إِنَّ قَارُونَ) **Şüphesiz Kārûn,** (كَانَ) **oldu,** kimden? (مِنْ قَوْمِ مُوسٰى) **Mûsâ'nın kavminden,** (فَبَغٰى) **sonra üstünlük aradı,** kime karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlara karşı,** (وَاٰتَيْنَا) **Biz de vermiştik,** kime? (هُ) **ona,** neden olduğu hâlde? (مِنَ الْكُنُوزِ) **hazînelerden,** neyi vermiştik? (مَٓا) **o** (kadar çok) **şeyleri ki,** (إِنَّ مَفَاتِحَهُ) **şüphesiz onun anahtarları**(nı taşımak bile), (لَتَنُٓوأُ) **elbette ağırlık** (ve zorluk) **yapıyordu,** kime? (بِالْعُصْبَةِ) **kalabalık bir cemâate,** öyle cemâat ki, (أُولِي الْقُوَّةِ) **kuvvet sâhipleri,** ne zaman Biz ona hazîneler vermiştik? (إِذْ قَالَ) **dediği zaman,** kime? (لَهُ) **ona,** kim? (قَوْمُهُ) **kavmi,** neyi dediği zaman? (لَا تَفْرَحْ) **aşırı sevinip azma,** yâni malının çokluğuyla şımarma, (إِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** (لَا يُحِبُّ) **sevmez,** kimi? (الْفَرِحِينَ) **aşırı sevinip azanları.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Gerçekten Kārûn (isimli mel'ûn) **Mûsâ'nın kavmindendi ama onlara karşı üstünlük aramış** (ve büyüklük taslamış)**tı.**

Biz de (imtihan olsun için) **ona hazîneler**(imiz)**den o kadar** (çok mal) **vermiştik ki; gerçekten onun** (hazînelerinin) **anahtarları**(nı taşımak, sayıları yetmişe ulaşan ve) **kuvvet sâhipleri olan kalabalık bir cemâate** (bile) **elbette ağırlık** (ve zorluk) **yapıyordu.**

(Habîbim! Anlat) **o vakti ki kavmi ona demişti ki:** "(Malının çokluğuyla) **aşırı sevinip** (şımararak) **azgınlık yapma. Şüphesiz ki Allâh aşırı sevinip azgınlık yapanları sevmez** (ve onların bu tavırlarından râzı olmaz).

وَابْتَغِ فِيمَٓا اٰتٰيكَ اللّٰهُ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَاَحْسِنْ كَمَٓا اَحْسَنَ
اللّٰهُ اِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْاَرْضِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

Kavmi ona daha ne demişti? (وَابْتَغِ) **ve ara,** nerede? (فِيمَا) **o şeyler içerisindeki,** (اٰتٰيكَ) **verdi,** kime? (كَ) **sana,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi ara? (الدَّارَ) **o yurdu,** öyle yurt ki, (الْاٰخِرَةَ) **o sonra gelici,** daha ne yap? (وَلَا تَنْسَ) **ve unutma,** neyi? (نَصِيبَكَ) **nasîbini,** neden? (مِنَ الدُّنْيَا) **dünyâdan,** daha ne yap? (وَاَحْسِنْ) **ve iyilik yap,** ne gibi? (كَمَا اَحْسَنَ) **ihsânda bulunduğu gibi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** daha ne yap? (وَلَا تَبْغِ) **ve arama,** neyi? (الْفَسَادَ) **fesâd** (çıkarmay)**ı,** nerede? (فِي الْاَرْضِ) **yerde,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (لَا يُحِبُّ) **sevmez,** kimleri? (الْمُفْسِدِينَ) **fesat çıkarıcı kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Ayrıca sen Allâh'ın sana vermiş olduğu (hazîneler ve geniş imkânlarla dolu) **şeyler içerisinde** (iyi ameller işleyerek ve hayır-hasenât yaparak) **o sonraki** (âhiret) **yurdu**(nu kazanma yollarını) **ara! Ama dünyâdan** (âhireti kazanmak için yapman gereken sâlih amellere imkân sağlayacak helâl rızıklardan) **nasîbini** (de) **unutma!**

Bir de Allâh sana (bunca nîmetler vererek) **ihsânda bulunduğu gibi sen de** (Allâh'ın kullarına) **iyilik yap ve yer**(yüzün)**de fesat** (zulüm ve bozgunculuk çıkarma yollarını) **arama. Şüphesiz ki Allâh fesat çıkaran kimseleri sevmez** (ve onların yaptıkları kötülüklere rızâ göstermez)."

Rivâyetlere göre; Kārûn, Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın amcasının oğludur. Yüzünün güzelliğinden dolayı kendisine "Münevver" denirdi. İsrâîloğulları içerisinde Tevrât'ı en iyi ezbere bilen ve en iyi okuyan biriydi.

Lâkin peygamberliğin Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a verilmesinin ardından; vezirliğin ve kurban işlerinin de Hârûn *(Aleyhisselâm)*a verildiğini görünce, kıskançlığa kapılarak: "Bütün işler sizin elinizde, bana hiçbir görev verilmedi, bu duruma ne kadar daha sabredebilirim?!" dedi. Bunun üzerine Mûsâ *(Aleyhisselâm)*: "Bu (taksîm), Allâh'ın işidir" dediyse de o: "Bana bir mûcize göstermedikçe seni tasdik etmeyeceğim" dedi.

Mûsâ *(Aleyhisselâm)* da İsrâîloğullarının reislerine: "Her biriniz asâsını getirsin" diyerek onları bir araya getirdi ve içerisinde kendisine vahiylerin geldiği bir kubbenin içine onları bıraktı (ve kimin asâsı yeşerirse bu görevin ona verileceğini îlân etti). O gece herkes kendi asâsını beklemeye başladı, sabaha çıktıklarında Hârûn *(Aleyhisselâm)*ın bâdem ağacından olan asâsı yemyeşil yapraklar vermişti. Bunu gören Kārûn: "Senin yaptığın bu iş diğer büyülere göre hiç de şaşılacak bir şey değil" diyerek münâfıklığını açığa vurdu. Netîcede malının ve ilminin çokluğu, özellikle de kimyâ ve ticâret sahalarındaki mahâreti, Kārûn'u iyice şımartarak onu Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a karşı çıkarttı; hattâ o, bir fâhişe kadına para vererek Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a iftirâ ettirecek kadar ileri gitti, sonunda ise ilerideki âyet-i kerîmelerde zikredildiği gibi yerin dibine batırılarak helâk edildi. *(el-Âlûsî, 20/249)* Ayrıca bakınız: *el-Ahzâb Sûresi:69*

قَالَ اِنَّمَٓا اُو۫تٖيتُهُ عَلٰى عِلْمٍ عِنْدٖيۜ اَوَلَمْ يَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهٖ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ
اَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَاَكْثَرُ جَمْعًاۜ وَلَا يُسْـَٔلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(قَالَ) (Kārûn) **dedi,** neyi dedi? (اِنَّمَا اُوتِيتُ) **ben ancak verildim,** neye? (هُ) **ona,** yâni bu mal bana verildi, ne için verildi? (عَلٰى عِلْمٍ) **büyük bir ilim** (sâhibi olduğum) **için,** burada (عَلٰى) harf-i ceri ta'lîl içindir, *(el-Âlûsî)* öyle ilim ki nerede? (عِنْدٖى) **benim yanımda,** (اَوَلَمْ يَعْلَمْ) **hâlbuki o** (Kārûn) **bilmedi mi,** neyi bilmedi mi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (قَدْ اَهْلَكَ) **muhakkak helâk etti,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِهٖ) **ondan önce,** kimden? (مِنَ الْقُرُونِ) **asırlar** (halkın)**dan,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (اَشَدُّ) **daha güçlüdür,** kimden? (مِنْهُ) **ondan,** ne cihetinden? (قُوَّةً) **kuvvet bakımından,** daha nedir? (وَاَكْثَرُ) **ve daha ziyâdedir,** ne cihetinden? (جَمْعًا) (mal ve ordu) **toplama yönünden,** (وَلَا يُسْـَٔلُ) **ve sorulmaya**(rak cehenneme atıla)**cak,** neden sorulmayarak? (عَنْ ذُنُوبِهِمُ) **günahlarından,** kim? (اَلْمُجْرِمُونَ) **o suçlular.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- O (Kārûn kavminin bu nasîhatlerine cevâben:) **"Bu** (mal) **bana ancak,** (kimyâ, ticâret ve yönetim gibi konularda) **yanımda bulunan büyük bir ilimden sebep verilmiştir** (dolayısıyla bunu ben kazandım)**" dedi.**

Hâlbuki o (bu sözü söylerken şu hakîkati) **bilmedi mi ki; gerçekten ondan önceki asırlar** (halkı arasın)**dan, kendisi kuvvet bakımından ondan daha güçlü ve** (mal ve ordu) **toplama yönünden daha ziyâde** (imkâna sâhip) **olan kimseleri Allâh kesinlikle helâk etmiştir?!**

Zâten (Allâh-u Te'âlâ herkesin suçunu hakkıyla bildiği için) **o suçlular**(a kıyâmet günü) **günahların**(ın neler olduğun)**dan** (bile) **sorulmaya**(rak sorgusuz sualsiz onlar cehenneme atıla)**caktır.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; Hıcr Sûresi:92 ve Sâffât Sûresi:24. âyet-i kerîmelerinde ifâde buyrulan: "Kâfirlerin sorgu-suâle tâbi tutulacakları" husûsu ile bu âyet-i kerîme ve Rahmân Sûresi:39. âyet-i kerîmesinde ifâde buyrulan "Kâfirlere günahlarının sorulmayacağı" mevzûu arasında bir çelişki yoktur, zîrâ burada ifâde edilmek istenen şey, Allâh-u Te'âlâ her şeyin bütün tafsîlâtını bildiği için onlardan dünyâda ne kötü işler yaptıklarını öğrenmek üzere kendilerine bir suâl yöneltmeyeceği husûsudur.

Diğer âyet-i kerîmelerde ise onlara azarlama ve kınama yoluyla "Siz böyle şeyler yaptınız değil mi?" mânâsına gelen sorgular yapılacağı beyân edilmektedir. *(el-Âlûsî, 20/273)*

فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهٖ فٖى زٖينَتِهٖ قَالَ الَّذٖينَ يُرٖيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا
يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا اُوتِىَ قَارُونُ اِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظٖيمٍ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(فَخَرَجَ) **Sonra o** (Kārûn) **çıktı,** kimlerin karşısına? (عَلٰى قَوْمِه۪) **kavminin karşısına,** ne içerisinde olduğu hâlde? (ف۪ى ز۪ينَتِه۪) **ziyneti** (ve ihtişâmı) **içerisinde,** (قَالَ) **dedi,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (يُر۪يدُونَ) **arzuluyorlar,** neyi? (اَلْحَيٰوةَ) **o hayâtı,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** neyi dediler? (يَا لَيْتَ لَنَا) **ey** (millet) **keşke bizim için olsaydı,** (يَا) harf-i nidâsının münâdâsı olan (قَوْمِ) kelimesi mahzûftur, *(el-Kirmânî)* ne şey bizim için olsaydı? (مِثْلَ مَٓا) **o şeyin benzeri ki,** bu terkîb (لَيْتَ) harfinin muahhar ismi olduğu için nasb hâlindedir, (لَنَا) ise mukaddem haberidir, (اُو۫تِىَ) **verildi,** kim? (قَارُونُ) **Kārûn,** (اِنَّهُ) **gerçekten o** (Kārûn), nedir? (لَذُو حَظٍّ) **elbette bir nasip sâhibidir,** öyle nasip ki, (عَظ۪يمٍ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Derken o (Kārûn), (altın eğerli beyaz bir katır üzerinde, kırmızı ipeklerle süslü dört bin atlı hizmetçiden oluşan debdebe ve) **ziyneti içerisinde** (büyük bir ihtişamla) **kavminin karşısına çıktı.**

(Onun bu servetini görüp de) **kendileri o en alçak hayâtı**(n geniş imkânlarına kavuşmayı ve onları hayra harcayarak sonsuz saâdete ulaşmayı gayr-ı ihtiyârî olarak) **arzulamakta olan** (bâzı Müslüman)**lar:**

"Ey (millet), **keşke Kārûn'a verilmiş olanın bir benzeri bize âit olsaydı. Gerçekten** (de) **o** (adam dünyâlık husûsunda) **elbette çok büyük bir nasip sâhibidir" dedi**(ler).

وَقَالَ الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللّٰهِ خَيْرٌ لِمَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًاۚ
وَلَا يُلَقّٰيهَٓا اِلَّا الصَّابِرُونَ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (اُو۫تُوا) **verildiler,** neye? (اَلْعِلْمَ) **ilme,** yâni kendisine ilim verilmiş kimseler onlara dedi, neyi dedi? (وَيْلَكُمْ) (dünyâyı tercih ederseniz) **helâk olasınız,** (ثَوَابُ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (âhirette vereceği) **sevâbı,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (اٰمَنَ) **îmân etti,** daha? (وَعَمِلَ) **ve işledi,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (وَلَا يُلَقّٰى) **ama kavuşturulmaz,** neye? (هَٓا) **ona,** yâni Allâh'ın mükâfâtı olan cennete, ancak kim kavuşturulur? (اِلَّا الصَّابِرُونَ) **ancak sabredici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Kendilerine (dünyâ ve âhiret hâlleriyle ilgili yeterli) **ilim verilmiş olan** (Yûşa *(Aleyhisselâm)*ın da aralarında bulunduğu) **o** (sâlih) **kimseler ise:**

"(Dünyâyı tercih ederseniz) **helâk olasınız!** (Böyle bir istekten vazgeçin!) **Allâh'ın** (âhirette vereceği) **sevabı, îmân etmiş ve** (îmânın gerektirdiği şekilde) **sâlih ameller işlemiş kimseler için** (Kārûn'a verilmiş olanlardan elbette) **çok hayırlıdır. Ama** (Allâh'ın sevâbının netîcesi olan) **o** (cennet yurdu)**na ancak** (ibâdetlere devâm edip, günahlardan ve **şehvetlerden** uzak durmaya) **sabreden kimseler kavuşturulur" dedi**(ler).

فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْاَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(فَخَسَفْنَا) **Nihâyet Biz batırdık,** kimi? (بِهِ) **onu,** yâni Kārûn'u, daha? (وَبِدَارِهِ) **evini de,** nereye? (الْاَرْضَ) **yer**(in dibin)**e,** (فَمَا كَانَ) **artık olmadı,** kim için? (لَهُ) **onun için,** ne? (مِنْ فِئَةٍ) **hiçbir topluluk,** öyle topluluk ki, (يَنْصُرُونَ) **yardım edecekler,** kime? (هُ) **ona,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (وَمَا كَانَ) **Böylece o** (Kārûn) **olmadı,** kimlerden? (مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ) (hiçbir şeyden) **yardım görenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Nihâyet Biz onu da, (kapısını ve duvarlarını som altından yaptırdığı) **evini de** (bütün mal varlığını da) **yer**(in dibin)**e batırdık. Artık Allâh'tan başka onun için herhangi bir topluluktan hiçbiri bulunmadı ki ona yardım edebilsinler! Böylece o** (Kārûn azaptan kurtulabilmek için hiçbir şeyden) **yardım görenlerden olmadı.**

وَاَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْاَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَاَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا اَنْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيْكَاَنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(وَاَصْبَحَ) **Ve sabaha çıktı,** kim? (الَّذِينَ) **o kimseler ki,** (تَمَنَّوْا) **temennî etmişlerdi,** neyi? (مَكَانَهُ) **o** (Kārû)**nun mekânını,** yâni onun yerinde olmayı, ne zaman? (بِالْاَمْسِ) **dün,** nedir oldular? (يَقُولُونَ) **derler,** yâni demeye başladılar, ne demeye başladılar? (وَيْكَاَنَّ) **görmez misin,** Katâde *(Radıyallâhu Anh)*ın tefsîrine göre

bu terkîb (اَوَلَا تَرٰى) mânâsına gelmektedir, *(İbnü Ebî Hâtim, 9/3022; et-Taberî, 19/634)* kimi görmedin mi? (اَللّٰهَ) **Allâh'ı,** ne yapıyor? (يَبْسُطُ) **genişletiyor,** neyi? (اَلرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** onlar da kimden olduğu hâlde? (مِنْ عِبَادِه۪) **kullarından,** daha ne yapıyor? (وَيَقْدِرُ) **ve** (istediğine de) **daraltıyor,** (لَوْلَٓا اَنْ مَنَّ) **eğer iyilikte bulunmasaydı,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kime? (عَلَيْنَا) **bize,** (لَخَسَفَ) (onu yerin dibine batırdığı gibi) **elbette batırırdı,** kimi? (بِنَا) **bizi,** (وَيْكَاَنَّهُ) **görmedin mi ki şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (لَا يُفْلِحُ) **felâh bulmaz,** kim? (اَلْكَافِرُونَ) **o kâfirler.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- Daha dün onun mekânını(n bir benzerine nâil olup onun yerinde olmayı) **temennî etmiş olan o kimseler sabah olunca** (kendilerine gelerek birbirine) **diyorlardı ki:**

"Görmez misin; kullarından murâd ettiği kimseler için Allâh rızkı genişletiyor ve (istediğine) **daraltıyor.** (Demek ki bu durum Allâh'ın takdîri gereğiymiş, yoksa bir insana zenginlik vermesi o kişinin Allâh nezdindeki değerine, bir kişiyi fakir etmesi de onun alçaklığına delâlet etmiyormuş. Meğer Kārûn gibi zengin olmayı istediğimizde) **Allâh** (bunu) **bize** (vermeyerek) **iyilikte bulunmuş olmasaydı, elbette** (onu yerin dibine batırdığı gibi şimdi) **bizi** (de) **batırmış olacaktı!**

Görmez misin, gerçek şu ki; (Allâh'ın peygamberlerini inkâr eden ve nîmetlerine nankörlükte bulunan) **o kâfirler** (hiçbir zaman) **felâh** (ve kurtuluş)**a eremez**(ler)**!"**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiği üzere; Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Kārûn'a, Allâh-u Te'âlâ'nın, kendisine zenginlerden zekât almasını emrettiğini söyleyince o, bu emre karşı gelip insanlara: "Bu adam size namazı vesâir ibâdetleri emretti, siz de bunlara katlandınız. Şimdi de mallarınızı yemek istiyor. Buna da mı tahammül edeceksiniz?!" diyerek onları Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a karşı kışkırttı. Sonra da İsrâîloğullarının fâhişelerinden en azgın olanını, para teklifiyle kandırarak Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın, kendisiyle zinâ ettiğine dâir toplum huzûrunda şâhitlikte bulunması husûsunda iknâ etti. O zaman Mûsâ *(Aleyhisselâm)* kadına yemin etmesini teklif edince, o: "Bunlar bana para vererek böyle konuşturdular" diye îtirafta bulundu.

Bunun üzerine Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ağlayarak secdeye kapanınca, Allâh-u Te'âlâ: "Toprağı senin emrine verdik" diye vahyetti. Mûsâ *(Aleyhisselâm)* da toprağa: "Ey toprak! Bunu yut" diye emretti. Kārûn, akrabâlık bağını devreye sokarak kendisini bağışlaması için birçok kere yalvardıysa da Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın gazabı Allâh için olduğundan hiç sâkinleşmedi ve tekrar tekrar toprağa emir vererek onun yerin dibine batışını seyretti. *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Hâzin, el-Âlûsî)*

تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذ۪ينَ لَا يُر۪يدُونَ عُلُوًّا فِي الْاَرْضِ وَلَا فَسَادًاۜ
وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّق۪ينَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(تِلْكَ) (Habîbim) **işte sana bu,** ondan bedel? (اَلدَّارُ) **o yurt,** öyle yurt ki, (الْاٰخِرَةُ) **o sonra gelici,** o yurt nedir? (نَجْعَلُ) **Biz tahsîs edeceğiz,** neyi? (هَا) **onu,** kimler için? (لِلَّذٖينَ) **o kimseler için ki,** (لَا يُرٖيدُونَ) **onlar istemezler,** neyi? (عُلُوًّا) **hiçbir üstünlüğü,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** daha neyi istemezler? (وَلَا فَسَادًا) **bozgunculuğu da** (isteyici) **olmaz**(lar), (وَالْعَاقِبَةُ) **zâten o** (güzel) **âkıbet,** kim içindir? (لِلْمُتَّقٖينَ) **takvâ sâhibi kimseler içindir.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (Habîbim!) **İşte sana! O** (dünyâya nispetle) **sonraki yurt** (olan âhiret ve bunca medhini işittiğin cennet var ya); **Biz onu o kimseler için tahsîs edeceğiz ki, onlar yer**(yüzün)**de üstünlük** (taslamak) **istemezler, bozgunculuk** (ve zulüm yapmayı arzulayanlar) **da olmaz**(lar)**. Zâten o** (güzel) **âkıbet,** (Allâh-u Te'âlâ'nın azâbından korunmak için O'nun emirlerini tutup yasaklarından sakınan) **takvâ sâhiplerine âittir.**

مَنْ جَٓاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَاۚ وَمَنْ جَٓاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذٖينَ
عَمِلُوا السَّيِّـَٔاتِ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(مَنْ) **Her kim,** (جَٓاءَ) (mahşere) **gelirse,** ne ile? (بِالْحَسَنَةِ) **o güzel şeyle,** yâni îmân ve sâlih amellerle, (فَلَهُ) **artık onun için vardır,** ne? (خَيْرٌ) **çok büyük bir hayır** (ve sevap), neden dolayı? (مِنْهَا) **ondan dolayı,** (وَمَنْ) **her kim de,** (جَٓاءَ) (mahşere) **gelirse,** ne ile? (بِالسَّيِّئَةِ) **o** (şirk ve günahlardan ibâret) **kötü şeyle,** (فَلَا يُجْزَى) **artık cezâlandırılmayacak,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** (عَمِلُوا) **işlediler,** neyi? (السَّيِّـَٔاتِ) **kötü şeyleri,** (اِلَّا مَا) **ancak o şeyler**(in karşılığı) **ile ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- Her kim (îmân ve ve sâlih ameller gibi) **o güzel şeyle** (mahşere) **gelirse, artık ondan dolayı kendisi için çok büyük bir hayır** (ve sevap) **vardır. Ama her kim** (kâfirlik ve günahlar gibi) **o kötü şeyle** (âhirete) **gelirse, kötü şeyleri işlemiş olan o kimseler** (ise) **ancak kendilerinin** (dünyâdayken) **sürekli yapar oldukları o** (kötü) **şeyler**(in karşılığı) **ile cezâlandırılacaklardır.**

اِنَّ الَّذٖى فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لَرَٓادُّكَ اِلٰى مَعَادٍۜ قُلْ رَبّٖٓى اَعْلَمُ
مَنْ جَٓاءَ بِالْهُدٰى وَمَنْ هُوَ فٖى ضَلَالٍ مُبٖينٍ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(اِنَّ الَّذٖى) **Şüphesiz O Zât ki,** (فَرَضَ) **farz kıldı,** kime? (عَلَيْكَ) (Habîbim) **sana,** neyi? (اَلْقُرْاٰنَ) **Kur'ân'ı** (tebliğ etmeyi), O Zât ne yapacaktır? (لَرَٓادُّكَ) **elbette seni geri çeviricidir,** nereye? (اِلٰى مَعَادٍ) (senin tarafından) **alışıl**(mış ol)**an çok kıymetli yere,** yâni Mekke'ye, (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (رَبّٖى) **benim Rabbim,** kimdir? (اَعْلَمُ) **hakkıyla bilendir,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (جَٓاءَ) **getirdi,**bu fiil ileride gelen (بِـ) harf-i ceri sebebi ile "Getirdi" mânâsı ile tercüme edilmiştir, neyi getirdi? (بِالْهُدٰى) **hidâyeti,** daha kimi bilicidir? (وَمَنْ) **o kimseyi de ki,** (هُوَ) **o,** nerededir? (فٖى ضَلَالٍ) **büyük bir sapıklık içinde,** öyle sapıklık ki, (مُبٖينٍ) (yanlışığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- (Habîbim! Üzgün bir hâlde Mekke'den çıktığını ve ona hasret çektiğini bilmekteyiz. Ama bir gün gelecek) **şüphesiz ki sana Kur'ân'ı** (okumanı ve hükümleriyle amel etmeni) **farz kılmış olan O Zât, elbette** (senin tarafından çok sevilen ve) **alışılan çok kıymetli yer** (olan Mekke-i Mükerreme'y)**e seni geri çeviricidir** ***/elbette seni*** *(ölümünün ardından, cennette kimseye nasip olmayacak)* ***çok değerli bir dönüş yerine döndürücüdür/.***

(Habîbim!) **De ki: "Benim Rabbim** (benim gibi size) **hidâyeti getirmiş olan kimseyi hakkıyla bilendir; kendisi çok açık bir sapıklık içinde bulunan** (sizin gibi müşrik) **kimseleri de** (en iyi bilendir)**!"**

وَمَا كُنْتَ تَرْجُٓوا اَنْ يُلْقٰٓى اِلَيْكَ الْكِتَابُ اِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ
فَلَا تَكُونَنَّ ظَهٖيرًا لِلْكَافِرٖينَۚ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(وَمَا كُنْتَ) (Habîbim) **ve sen değildin,** nedir değildin? (تَرْجُٓوا) **umuyorsun,** neyi? (اَنْ يُلْقٰٓى) **ilkā edileceğini,** yâni vahyedileceğini, kime? (اِلَيْكَ) **sana,** ne? (اَلْكِتَابُ) **o Kitâb,** (اِلَّا رَحْمَةً) **lâkin büyük bir rahmet olsun diye** (buna mazhar kılındın), öyle rahmet ki kimden? (مِنْ رَبِّكَ) **Senin Rabbinden,** (فَلَا تَكُونَنَّ) **o hâlde sakın sen olma,** nedir olma? (ظَهٖيرًا) **arka çıkan biri,** kim için? (لِلْكَافِرٖينَ) **o kâfirler için.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- (Habîbim! Sakın sen Mekke'ye geri döneceğinden ümitsiz olma! Nitekim nübüvvetten önce) **sen bu Kitâb'ın sana vahyedileceğini de ummakta değildin. Lâkin senin Rabbinden** (kullarına) **büyük bir rahmet olsun diye** (böyle büyük bir Kitâb sana indirildi)**!**

O hâlde sakın sen (Mekke'ye dönebilmek için) **o kâfirler**(le iyi geçinmeye çalışarak, onları idâre ederek ve bâzı isteklerine olumlu cevap vererek kendilerin)**e arka çıkan biri olma!** (Zîrâ Rabbin sana bu imkânı sağlayacağına söz vermiştir.)

وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ بَعْدَ اِذْ اُنْزِلَتْ اِلَيْكَ وَادْعُ اِلٰى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَۚ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(وَلَا يَصُدُّنَّ) **Ve o** (müşrik ola)**nlar sakın alıkoymasınlar,** kimi? (كَ) **seni,** neden? (عَنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetleri** (ile amel etme)**nden,** neden sonra? (بَعْدَ اِذْ اُنْزِلَتْ) **onlar indirildikten sonra,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (وَادْعُ) **ve dâvet et,** kime? (اِلٰى رَبِّكَ) **Rabbin**(in ibâdetin)**e,** daha ne yap? (وَلَا تَكُونَنَّ) **ve sakın olma,** kimlerden? (مِنَ الْمُشْرِكِينَ) **müşrikler**(e yardım edenler)**den.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- Onlar(ca âyet) **sana** (çok büyük bir lütuf olarak) **indirildikten sonra sakın o** (müşrik ola)**nlar seni Allâh'ın âyetlerin**(i okumaktan ve onlarla amel etmek)**den alıkoymasınlar.**

Ayrıca sen (kimsenin engellemesine aldırmadan, insanları sürekli) **Rabbin**(in tevhîd ve ibâdetin)**e dâvet et. Bir de aslâ müşrikler**(e yardım edenler)**den olma.**

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَۘ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُۜ لَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

Habîbim daha ne yap? (وَلَا تَدْعُ) **Ve tapma,** kimle berâber olduğu hâlde? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile birlikte,** kime? (اِلٰهًا) **bir ilâha,** öyle ilâh ki, (اٰخَرَ) **en geri kalıcı,** yâni başka bir ilâha, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَّرَ) fiilinden ism-i tafdîl olup "Başka olan" mânâsında kullanılmıştır, (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (كُلُّ شَيْءٍ) **her bir şey,** nedir? (هَالِكٌ) **helâk olucudur,** (اِلَّا وَجْهَهُ) **ancak O'nun Zâtı müstesnâ,** (لَهُ) **sâdece O'na âittir,** ne? (اَلْحُكْمُ) **hüküm,** yâni her konuda geçerli karar, (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O**(nun hesap yurdu)**na,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 88

Ayrıca sen Allâh ile birlikte başka bir ilâha tapma! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur! O'nun Zâtı dışında her şey helâk olucudur.

(Her konuda geçerli olan karar, yetki ve) **hüküm ancak O'na âittir. Siz de** (ölümünüzün ardından diriltilerek) **ancak O**(nun hesap yurdu)**na döndürüleceksiniz.**

Müfessirler Allâh-u Te'âlâ'dan başka her şeyin helâk olucu sayılmasını: "Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir şeyin varlığı kendinden olmayıp, her şeyin varlığı O'nun yaratmasına dayandığından, ayrıca her an her şey yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu için O'nun dışındakiler yok hükmündedir ve kıyâmet koptuğunda bir süreliğine de olsa her şey yok olacaktır" diye tefsîr etmişlerdir. *(el-Âlûsî)*

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ تِسْعٌ وَسِتُّونَ اٰيَةً

YİRMİ DOKUZUNCU SÛRE-İ CELÎLE

el-'ANKEBÛT SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Altmış dokuz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

الٓمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الٓمٓ) **Elif! Lâm! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

اَحَسِبَ النَّاسُ اَنْ يُتْرَكُوٓا اَنْ يَقُولُوٓا اٰمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(اَحَسِبَ) **Sandı**(lar) **mı,** kim? (اَلنَّاسُ) **insanlar,** neyi? (اَنْ يُتْرَكُوٓا) **bırakılacaklarını,** niçin? (اَنْ يَقُولُوٓا) **dedikleri için,** burada ta'lîl için olan (لِ) harfi hazfedilmiştir, ne dedikleri için? (اٰمَنَّا) **biz îmân ettik,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (لَا يُفْتَنُونَ) **imtihan olunmayacaklar.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- İnsanlar (sâdece): **"Îmân ettik" dedikleri için, kendileri imtihan**(a tâbi) **tutulmayacakları bir hâlde** (başıboş) **bırakılacaklarını mı sandı**(lar)**?!**

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذ۪ينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِب۪ينَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(وَلَقَدْ فَتَنَّا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **etmiştik,** kimi? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseleri ki,** kimden önce olan? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (فَلَيَعْلَمَنَّ) **artık yemin olsun ki elbette ayıracak,** İmâm-ı Semerkandî *(Rahimehüllâh)*ın beyânı vechile; bu âyet-i kerîmede geçen "İlim" fiili; "Temyîz (seçme ve ayırma)" mânâsına gelmektedir. *(es-Semerkandî, Bahru'l-'ulûm, 2/625; el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 7/270)* kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseleri ki,** (صَدَقُوا) (îmân ettik derken) **doğru söylediler,** daha? (وَلَيَعْلَمَنَّ) **yine kasem olsun elbette ayıracak,** kimi? (اَلْكَاذِب۪ينَ) **yalan söyleyenleri.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Andolsun ki; elbette Biz onlardan önceki (ümmet)**leri de muhakkak imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **etmiştik.** (Fakat onlar dinlerine sımsıkı bağlı çıktılar, kâfirler tarafından demir testerelerle ortadan ayrılanlar, demir taraklarla etleri kemiklerinden sıyrılanlar bile dinlerinden dönmediler.)

İşte yemin olsun ki; elbette Allâh ("Îmân ettik" sözlerinde) **doğru söylemiş o** (samîmî) **kimseleri de** (sahtekârlardan) **ayıracak, yine kasem olsun ki; elbette O** (Rabbiniz) **yalan söyleyenleri de** (samîmî kimselerden) **ayır**(mak üzere ortaya çıkar)**acaktır.**

İmâm-ı Kutebî ve Mukātil *(Rahimehümellâh)*ın beyânları vechile; bu âyet-i kerîmede geçen "İlim" fiili; "Temyîz (seçme ve ayırma)" mânâsına gelmektedir. *(et-Taberî, Câmi'u'l-Beyân, 8/19; es-Semerkandî, Bahru'l-'ulûm, 2/625; el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 7/270)*

اَمْ حَسِبَ الَّذ۪ينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّـَٔاتِ اَنْ يَسْبِقُونَاۜ سَٓاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اَمْ حَسِبَ) **Yoksa sandı**(lar) **mı,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (يَعْمَلُونَ) **yapıyorlar,** neyi? (اَلسَّيِّـَٔاتِ) **o** (kâfirlik ve günahlar gibi) **kötü şeyleri,** neyi sandılar mı, (اَنْ يَسْبِقُو) **geçeceklerini,** kimi? (نَا) **Bizi,** (سَٓاءَ) **ne kötü oldu,** ne? (مَا) **o şey ki,** (يَحْكُمُونَ) (onunla) **hüküm** (ve karar) **veriyorlar.** Burada (مَا) harfi ism-i mevsûl olup âidi (بِه۪) olarak takdîr edilmiştir, (مَا) harfi masdariyye de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 4

4- Yoksa o (kâfirlik ve günahlar gibi) **kötü şeyleri yapmakta olan kimseler Bizi**(m kudretimizi) **geç**(ip azâbımızdan kendilerini kurtarabil)**eceklerini mi sandı**(lar)**?!** (Zanna ve tahmine dayanarak bu şekilde karar ve) **hüküm vermeleri ne kötü olmuştur!**

مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَٓاءَ اللّٰهِ فَاِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ لَاٰتٍۜ وَهُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(مَنْ) **Her kim,** (كَانَ) **oldu ise,** nedir oldu? (يَرْجُوا) **umar,** neyi? (لِقَٓاءَ اللّٰهِ) **Allâh'a kavuşmayı,** bu izâfet mef'ûle izâfet kabîlindendir, (فَاِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ) **işte şüphesiz Allâh'ın eceli,** nedir? (لَاٰتٍ) **elbette gelicidir,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلسَّم۪يعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْعَل۪يمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Her kim Allâh(ın cennet ve sevâbın)**a kavuşmayı ummaktaysa,** (Allâh-u Te'âlâ'nın emirlerini tutup yasaklarından kaçarak, umduğunu bulduracak ve korktuğundan kurtaracak çârelere başvursun, zîrâ) **işte şüphesiz Allâh'ın** (sevap ve azâbın gerçekleşmesi için belirlediği) **eceli elbette gelicidir. Zâten ancak O** (kullarının sözlerini hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (herkesin tüm inanç ve hâllerini lâyıkıyla bilen bir) **Alîm'dir**. (Dolayısıyla O herkese hak ettiği karşılığı verecektir).

وَمَنْ جَاهَدَ فَاِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِه۪ۜ اِنَّ اللّٰهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَم۪ينَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَمَنْ) **Her kim de,** (جَاهَدَ) (kâfirlerle) **cihâd yaparsa,** (فَاِنَّمَا يُجَاهِدُ) **işte o ancak cihâd yapmış olur,** kim için? (لِنَفْسِه۪) **kendisi**(nin menfaati) **için,** (اِنَّ اللّٰهَ) **zîrâ şüphesiz Allâh,** bu makam ta'lîl içindir, kimdir? (لَغَنِيٌّ) **elbette Ğaniyy'dir,** yâni ihtiyaçsızdır, neden? (عَنِ الْعَالَم۪ينَ) **tüm âlemler**(in ibâdetlerin)**den.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Her kim de (ibâdetlere devâm edip, şehvetlerden geri durarak nefsiyle savaşırsa; vesveselerine kapılmamak için şeytanla mücâdele ederse; bir de Allâh'ın dâvâsını yüceltme uğrunda kâfirlerle) **cihâd yaparsa, işte o** (kişi) **ancak kendisi**(nin menfaati) **için cihatta bulunmuş olur.**

Zîrâ (Allâh'ın buna ihtiyâcı yoktur,) **şüphesiz ki Allâh, elbette tüm âlemler**(in itâat ve ibâdetlerin)**den Ğaniyy** (olduğu için onların hiçbir şeyine muhtaç değil)**dir.**

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ
اَحْسَنَ الَّذٖى كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَالَّذِينَ) **Yine o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** onların durumu nedir? (لَنُكَفِّرَنَّ) **andolsun ki; elbette tamâmen örteceğiz,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** neyi? (سَيِّـَٔاتِهِمْ) **kötü işlerini,** daha ne yapacağız? (وَلَنَجْزِيَنَّ) **ve yemin olsun kesinlikle mükâfatlandıracağız,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne ile? (اَحْسَنَ الَّذٖى) **o şeyin en güzeliyle ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Yine o kimseler ki (îmân şartlarına şüphesiz bir şekilde) **îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler, andolsun ki; kötü işlerini onlardan kesinlikle tamâmen ört**(üp sil)**eceğiz ve yemin olsun ki; kendilerinin sürekli yapar oldukları** (sâlih amellere dâir) **şeyler**(e verilecek ecr)**in** (hak ettiği karşılık olan bire bir nisbetinde değil de) **en güzeli** (olan mükâfât ile; bire on ve daha fazla sevap) **ile onları muhakkak mükâfatlandıracağız.**

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًاۜ وَاِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بٖى مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ
فَلَا تُطِعْهُمَاۜ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(وَوَصَّيْنَا) **Ve Biz emrettik,** burada vasiyyet fiili emir mânâsındadır, *(el-Beyzâvî, el-Medârik)* kime? (اَلْاِنْسَانَ) **insana,** ne ile ilgili? (بِوَالِدَيْهِ) **ana babasıyla ilgili,** neyi emrettik? (حُسْنًا) **tam bir güzelliği** (onlara ulaştırmasını), (وَاِنْ جَاهَدَا) (ey insan) **ama eğer o ikisi zorlarsa,** kimi? (كَ) **seni,** niçin? (لِتُشْرِكَ) **ortak koşman için,** kime? (بٖى) **Bana,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لَكَ) **senin için,** ne hakkında? (بِهٖ) **onun** (ilâhlığı) **hakkında,** ne olmadı? (عِلْمٌ) **hiçbir bilgi,** (فَلَا تُطِعْ) **artık itâat etme,** kime? (هُمَا) **o ikisine,** (اِلَيَّ) **ancak Bana** (âit hesap yurduna)-**dır,** ne? (مَرْجِعُكُمْ) **dönüşünüz,** (فَاُنَبِّئُ) **sonra Ben haber vereceğim,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri**(n karşılığını) **ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Biz insana da, ana babasıyla ilgili (olarak)**, tam bir güzelliği** (onlara ulaştırmasını) **emrettik** (ve ona şöyle buyurduk)**:**

"Ama o ikisi (kendisinin ilâhlığı) **hakkında senin için hiçbir bilgi bulunmayan** (putlar gibi âciz) **şeyleri** (körü körüne) **Bana ortak koşman için seni zorlayacak olurlarsa, artık** (yaratıcının hakkı karşısında hiçbir yaratığın hakkı gözetilmeyeceği için) **o ikisine itâat etme.**

(İçinizden; îmân eden yâhut şirk koşan, ana-babasına iyilik eden veyâ kötü davrananlar dâhil hep birlikte diriltildikten sonra) **dönüşünüz ancak Bana** (hesap vereceğiniz mahşere olacak)**dır, sonra Ben sizin sürekli yapar olduğunuz şeyleri**(n cezâsını vererek onların gerçek yüzünü) **size haber vereceğim."**

Bu âyet-i kerîme; Sa'd ibnü Ebî Vakkas *(Radıyallâhu Anh)* hakkında inmiştir. Şöyle ki; o İslâm'a girdiğinde annesi Hımne: "Ey Sa'd! Bana ulaşan habere göre sen yoldan çıkmışsın! Vallâhi sen Muhammed'i inkâr edinceye kadar, bir gölge altına girmek ve yiyip içmek bana haram olsun" dedi. Sa'd *(Radıyallâhu Anh)* bu teklîfi kabûl etmeyince annesi üç gün kadar bu sözünü tuttu. Sa'd *(Radıyallâhu Anh)* Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e gelip durumdan şikâyetlenince bu âyet-i celîle nâzil oldu, bunun üzerine Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ona İslâm'da sebât etmesini fakat annesiyle iyi geçinmesini ve kendisine iyilik yaparak rızâsını almasını emretti. *(es-Sa'lebî, el-Keşf, 21/16-17; İbnü Ebî Hâtim, 9/3036; Benzerî rivâyet için bkz: Müslim, rakam:1748, 4/1877)*

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِى الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَالَّذِينَ) **Ve o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** onların durumu nedir? (لَنُدْخِلَنَّ) **andolsun ki; elbette girdireceğiz,** kimi? (هُمْ) **onları,** kimlerin içerisine? (فِى الصَّالِحِينَ) **sâlih kimselerin içine.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Yine o kimseler ki (îmân şartlarına) **îmân etmiştirler ve** (İslâm şartlarından ibâret) **sâlih ameller işlemiştirler, kasem olsun ki; muhakkak onları** (bütün iyilikleri kendilerinde toplamış) **sâlih kimseler içerisine girdireceğiz.**

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ فَاِذَٓا اُوذِىَ فِى اللّٰهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللّٰهِؕ وَلَئِنْ
جَٓاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ اِنَّا كُنَّا مَعَكُمْؕ اَوَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِمَا فِى صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَمِنَ النَّاسِ) **Ve insanlardan vardır,** kim? (مَنْ) **öyle** (münâfık) **kimse ki,** (يَقُولُ) **der,** neyi der? (اٰمَنَّا) **biz îmân ettik,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** (فَاِذَٓا اُوذِىَ) **ama eziyete uğradığında,** kim için? (فِى اللّٰهِ) **Allâh için,** burada harf-i cer sebebiyyet içindir, *(el-Âlûsî)* (جَعَلَ) (bir) **tutar,** neyi? (فِتْنَةَ النَّاسِ) **insanların fitne** (ve işkence)**sini,** ne gibi tutar? (كَعَذَابِ اللّٰهِ) **Allâh'ın azâbı gibi,** (وَلَئِنْ جَٓاءَ) **ama andolsun ki; gelse,** ne? (نَصْرٌ) **büyük bir yardım,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbinden,** (لَيَقُولُنَّ) **yemin olsun ki; elbette,** neyi derler? (اِنَّا) **şüphesiz biz,** (كُنَّا) **bulunmuştuk,** kiminle berâber? (مَعَكُمْ) **sizinle berâber,** (اَوَلَيْسَ) **ve dâimâ olmadı mı,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmadı mı? (بِاَعْلَمَ) **kesinlikle ziyâde bilici,** burada ism-i tafdîl bâbı üzere de tefsir edilmiştir ki, meâldeki mânâ buna göredir, neleri bilicidir? (بِمَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (فِى صُدُورِ الْعَالَمِينَ) **âlemler** (içerisindeki akıl sâhiplerin)**in göğüslerin**(de bulunan kalpler)**dedir.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Bir de insanlardan öyle (münâfık) **kimse vardır ki: "Biz** (de) **Allâh'a îmân ettik" der.**

Ama Allâh için eziyete uğradığı zaman, insanların fitnesini (ve İslâm'ı yaşadığı için ona yaptıkları işkenceleri) **Allâh'ın** (âhirette kâfirlere uygulayacağı ebedî) **azâbı gibi tutar** (da, Allâh'ın azâbından korkan bir kişi nasıl îmân edip itâat ediyorsa o da kâfirlerin dünyâda yapacakları geçici sıkıntılardan korkup onlara itâat eder).

Ama andolsun; senin Rabbinden (müminlere) **büyük bir yardım** (fetih ve ganîmet) **gelse, yemin olsun ki; onlar: "Muhakkak biz** (din bakımından) **sizinle berâber olmuştuk.** (Öyleyse ganîmete bizi de ortak edin)" **derler.** (Böylece onlar inkârlarını gizlemeye çalışırlar) **ama âlemler** (içerisindeki akıl sâhiplerin)**in göğüslerin**(de bulunan kalpler)**deki** (niyet ve inançları, ihlâs ve nifak gibi) **şeyleri** (herkesten, hattâ kendilerinden) **daha iyi bilen sâdece Allâh değil midir?!**

وَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(وَلَيَعْلَمَنَّ) **Ve yemin olsun elbette biliyor,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha ne yapıyor, (وَلَيَعْلَمَنَّ) **yine kasem olsun elbette biliyor,** kimi? (اَلْمُنَافِقِينَ) **o münâfıkları.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Yemin olsun ki; elbette Allâh o (ihlâsla) **îmân etmiş olan kimseleri de biliyor, yine kasem olsun ki; elbette O** (Allâh-u Te'âlâ), **münâfık kimseleri biliyor.**

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْۜ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍۜ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَقَالَ) **Ve dedi**(ler), kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** neyi dediler? (اِتَّبِعُوا) **iyice uyun,** neye? (سَبِيلَنَا) **bizim yolumuza,** (وَلْنَحْمِلْ) **biz de yüklenelim,** neyi? (خَطَايَاكُمْ) **sizin hatâlarınızı,** (وَمَا هُمْ) **hâlbuki onlar olmadı,** nedir olmadılar? (بِحَامِلِينَ) **aslâ yüklenici kimseler,** nelerden? (مِنْ خَطَايَاهُمْ) **onların hatâlarından,** neyi? (مِنْ شَيْءٍ) **hiçbir şeyi,** (اِنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** nedirler? (لَكَاذِبُونَ) **elbette yalan söyleyici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- O kâfir olmuş kimseler, îmân etmiş olan o (bahtiyar) **kişilere: "Siz bizim yolumuza iyice tâbi olun,** (eğer bunda herhangi bir zararınız söz konusu olursa, Allâh'tan size gelecek her sorumluluğa biz kefil olalım ve) **hatâlarınızı biz yüklenelim" dedi**(ler).

Hâlbuki kendileri aslâ onların (şirke bulaşmaları durumunda kazanmış olacakları o büyük) **hatâlarından hiçbir şeyi yüklenici kimseler değillerdir. Şüphesiz ki onlar elbette yalan söyleyici kimselerdir.**

وَلَيَحْمِلُنَّ اَثْقَالَهُمْ وَاَثْقَالًا مَعَ اَثْقَالِهِمْ وَلَيُسْـَٔلُنَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَلَيَحْمِلُنَّ) **Ve yemin olsun elbette onlar**(a bu sözü verenler) **taşıyacaklar,** neyi? (اَثْقَالَهُمْ) **kendi ağır yüklerini,** daha? (وَاَثْقَالًا) **nice ağır yükleri de,** ne ile berâber taşıyacaklar? (مَعَ اَثْقَالِهِمْ) **kendi ağır yükleriyle berâber,** (وَلَيُسْـَٔلُنَّ) **ve andolsun ki; elbette sorulacaklardır,** ne zaman? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet günü,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَفْتَرُونَ) **sürekli uyduruyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Yemin olsun ki; elbette onlar(a bu sözü verenler) **hem kendi** (günahlarının) **ağır yüklerini, hem de kendi ağır yükleriyle birlikte** (o saptırdıkları kimselere âit) **nice ağır yükleri taşıyacaklardır.**

Yine andolsun ki; (dünyâda iken: "Sen günah işle, vebâli benim olsun" gibi) **sürekli uydurmakta oldukları** (yalan-yanlış) **şeylerden** (dolayı) **elbette onlar kıyâmet günü sorguya çekil**(ip cehenneme sevk edil)**eceklerdir.**

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِه۪ فَلَبِثَ ف۪يهِمْ اَلْفَ سَنَةٍ اِلَّا خَمْس۪ينَ عَامًاۜ فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz rasûl** (olarak) **gönderdik,** kimi? (نُوحًا) **Nûh'u,** kime? (اِلٰى قَوْمِه۪) **kavmine,** (فَلَبِثَ) **sonra kaldı,** nerede? (ف۪يهِمْ) **onların içerisinde,** ne kadar? (اَلْفَ سَنَةٍ) **bin sene,** (اِلَّا خَمْس۪ينَ) **ancak elli müstesnâ,** ne cihetinden? (عَامًا) **sene bakımından,** (فَاَخَذَ) **nihâyet yakaladı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (الطُّوفَانُ) (dünyâyı kaplayan) **o tûfan,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** kimlerdir? (ظَالِمُونَ) (şirkte ısrâr ederek) **zâlim kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Andolsun ki; elbette Biz Nûh'u kendi kavmine rasûl (olarak) **gönderdik de, muhakkak o, elli sene hâriç bin sene** (elçilik vazîfesini îfâ etmek üzere) **onların içinde kaldı. Nihâyet onlar** (kâfirlik ve günahlardan vazgeçmeyen) **zâlim kimseler** (olmayı sürdürür)**ken o** (dünyâyı kaplayan büyük) **tûfan onları yakaladı.**

فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَصْحَابَ السَّف۪ينَةِ وَجَعَلْنَاهَا اٰيَةً لِلْعَالَم۪ينَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(فَاَنْجَيْنَا) **Akabinde Biz kurtardık,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَاَصْحَابَ السَّف۪ينَةِ) **ve o**(nun yaptığı) **geminin halkını,** daha ne yaptık, (وَجَعَلْنَا) **ve yaptık,** neyi? (هَا) **onu,** yâni gemiyi, nedir yaptık? (اٰيَةً) **büyük bir âyet** (ve ibret), kim için? (لِلْعَالَم۪ينَ) **âlemler**(in halkı) **için.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Akabinde Biz onu ve (üç oğlu ile kendisine îmân etmiş bulunan pek az kimsenin teşkil ettiği) **o geminin halkını kurtardık ve onu**(n gemisini uzun süre Cûdi Dağı üzerinde bekleterek) **âlemler**(in halkı) **için büyük bir âyet** (ve ibret) **yaptık.**

وَاِبْرٰهِيمَ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَاِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'i de** (kavmine peygamber olarak gönderdik), ne vakit gönderdik? (اِذْ قَالَ) **bir vakit ki demişti,** kime? (لِقَوْمِهِ) **kavmine,** neyi demişti? (اُعْبُدُوا) **ibâdet** (ve kulluk) **yapın,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** daha ne yapın? (وَاتَّقُو) **hakkıyla sakının,** kimden? (هُ) **O'n**(a ortak koşmak)**dan,** (ذٰلِكُمْ) **işte size bu,** nedir? (خَيْرٌ) **tam bir hayırdır,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (تَعْلَمُونَ) **biliyorsunuz, burada** (اِنْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (فاعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ) "Eğer siz faydalı ve zararlı şeyleri biliyorsanız sâdece Allâh'a ibâdet yapın ve O'na şirk koşmaktan sakının" şeklindedir. *(ed-Dervîş, İ'râbü'l-Kur'ân)*

Meâl-i Şerîf - 16

16- İbrâhîm'i de (peygamber olarak kavmine gönderdik)**! Bir vakitteki o kendi kavmine demişti ki: "**(Sâdece) **Allâh'a ibâdet** (ve kulluk) **edin ve O'n**(a ortak koşmak)**dan hakkıyla sakının. İşte size! Bu** (ibâdet ve takvâ) **sizin için tam bir hayırdır. Eğer siz** (hayrı ve şerri) **bilmekte olduysanız** (sâdece Allâh'a ibâdet yapın ve O'na şirk koşmaktan sakının).

اِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ اِفْكًا اِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللّٰهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* sözlerine şöyle devâm etti:) (اِنَّمَا تَعْبُدُونَ) **siz ancak tapıyorsunuz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** neye? (اَوْثَانًا) **birtakım putlara,** daha ne yapıyorsunuz? (وَتَخْلُقُونَ) **ve uyduruyorsunuz,** neyi? (اِفْكًا) **büyük bir yalanı,** (اِنَّ الَّذِينَ) **şüphesiz o şeyler ki,** (تَعْبُدُونَ) **siz** (onlara) **tapıyorsunuz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** onların durumu nedir? (لَا يَمْلِكُونَ) **onlar mâlik olamazlar,** yâni güç yetiremezler, kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neye? (رِزْقًا) **en ufak bir rızık vermeye,** (فَابْتَغُوا) **o hâlde arayın,** nerede? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdinde,** neyi? (اَلرِّزْقَ) **bütün rızıkları,** burada (اَلْ) istiğrâk içindir, daha ne yapın? (وَاعْبُدُو) **ve ibâdet edin,** kime? (هُ) **O'na,** daha ne yapın? (وَاشْكُرُوا) **ve şükredin,** kime? (لَهُ) **O'na,** (اِلَيْهِ) **ancak O'n**(un hesap yurdun)**a,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* sözlerine şöyle devâm etti:) **Siz Allâh'ı bırakıp ancak birtakım putlara tapmaktasınız ve** (onların Allâh katında size şefâatçi olacaklarını iddiâ ederek) **büyük bir yalan uydurmaktasınız. Şüphesiz ki Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta olduğunuz o şeyler, size en ufak bir rızk vermeye** (dahî) **mâlik olamazlar.**

O hâlde siz bütün rızıkları Allâh nezdinde arayın (ve sâdece O'ndan isteyin), **bir de** (yalnızca) **O'na ibâdet edin ve** (size bunca nîmetler lütfettiği için) **Kendisine şükr**(etmek üzere birliğini ikrâr) **edin.**

Siz (ölümünüzün ardından diriltilerek) **ancak O'n**(un hesap yurdun)**a döndürüleceksiniz.** (Öyleyse ibâdet ve şükre devâm ederek O'na kavuşacağınız gün için hazırlanın.)

وَاِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ اُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْۜ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* sözlerine şöyle devâm etti:) (وَاِنْ تُكَذِّبُوا) **ama eğer siz** (beni) **yalanlarsanız,** (فَقَدْ كَذَّبَ) **muhakkak yalanlamıştı,** kim? (اُمَمٌ) **birçok ümmetler,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكُمْ) **sizden önce,** (وَمَا عَلَى الرَّسُولِ) **zâten o rasûl** (olan kimse) **üzerine olmadı,** (اِلَّا الْبَلَاغُ) **ancak bir teblîğ** (ve duyuru), öyle duyuru ki, (اَلْمُبِينُ) **çok açık olucu.** Bu isim müte'addî mânâsında da olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Âlûsî, 19/342)*

Meâl-i Şerîf - 18

18- (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* sözlerine şöyle devâm etti: Eğer bana îmân ederseniz iki cihan saâdetine ermiş olursunuz, yok) **eğer siz** (benim getirdiklerimi) **yalanlarsanız,** (bana bir zarar dokunduramazsınız, çünkü) **gerçekten sizden önce** (yaşamış bulunan) **birçok ümmetler de** (Şîs, İdrîs, Nûh, Hûd ve Sâlih *(Aleyhimüsselâm)* gibi kendilerine gönderilmiş olan peygamberlerini) **yalanlamıştı.**

(Fakat onların bu inkârları başlarına büyük belâlar açarak sâdece kendilerine zarar vermişti. İşte beni inkâr etmenizin sonucu da böyle fecî olacaktır. Çünkü benim vazîfem sizi zorla îmâna getirmek değildir. Nitekim bir) **rasûl üzerine de** (şüphe bırakmayacak derecede) **çok açık olan** ***/(hükümleri) açıklayıcı/*** **bir duyurudan başkası yoktur.** (Ben de bu vazîfemi gereğince yaptım.)"

اَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۜ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(اَوَلَمْ يَرَوْا) **O** (dirilmeyi inkâr etmekte ola)**nlar görmediler mi,** neyi? (كَيْفَ) **nasıl,** (يُبْدِئُ) **ilk başta yaratıyor,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلْخَلْقَ) (canlı) **halkın tümünü,** burada masdar mef'ûl mânâsındadır, daha neyi bilmediler mi? (ثُمَّ يُعِيدُ) **sonra** (hayâta) **geri döndürecek,** neyi? (هُ) **onları,** burada zamîr cins tutulan (اَلْخَلْقَ) kelimesine râci' olduğu için cemî olarak terceme edilmiştir, (اِنَّ ذٰلِكَ) **işte sana gerçekten bu** (yoktan yaratıp sonradan diriltmek), kime göre? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a göre,** nedir? (يَسِيرٌ) **çok kolay bir şeydir.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- (Bütün peygamberler ümmetlerini âhirete inandırmak için demişlerdi ki:) **"O** (dirilmeyi inkâr etmekte ola)**nlar görmediler mi ki, Allâh** (canlı) **halkın tümünü ilk başta nasıl** (yoktan) **yaratmaktadır?!**

(İşte öldürdükten) **sonra da onları** (böylece dirilterek sonsuz hayâta) **geri döndürecektir.** (Ey münkir insan!) **İşte sana! Bu** (yoktan yaratmak ve daha sonra diriltmek), **Allâh'a göre gerçekten de çok kolay bir şeydir!** (Zîrâ Allâh-u Te'âlâ istediği bir şeyi yapmak için hiçbir yardıma muhtaç değildir!)"

قُلْ سِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَاَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللّٰهُ
يُنْشِئُ النَّشْاَةَ الْاٰخِرَةَۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌۚ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(Biz İbrâhîm'e şöyle vahyetmiştik:) (قُلْ) (âhireti inkâr edenlere) **söyle,** neyi söyle? (سِيرُوا) **gezin,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** daha ne yapın? (فَانْظُرُوا) **hemen bakın,** (كَيْفَ) **nasıl,** (بَدَاَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **ilk başta yarattı,** neyi? (اَلْخَلْقَ) (canlı) **halkın tümünü,** burada masdar mef'ûl mânâsındadır, (ثُمَّ اللّٰهُ) **sonra** (yine ancak) **Allâh,** (يُنْشِئُ) **baştan yaratacak,** ne yapmakla baştan yaratacak? (اَلنَّشْاَةَ) **baştan yaratmakla,** bu kelime (اِنْشَاءً) mânâsında mef'ûlü mutlaktır, *(Ebû Hayyân, 17/116)* öyle yaratmak ki, (اَلْاٰخِرَةَ) **son olucu,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** nedir? (قَدِيرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Biz İbrâhîm'e şöyle vahyetmiştik: Âhireti inkâr edenlere) **de ki: "Yer**(yüzün)**de gezin de, bakın ki O** (Allâh-u Te'âlâ bu kadar farklı tabîatlara ve değişik şekillere sâhip olan canlı) **halkın tümünü ilk başta** (hiç yoktan) **nasıl yaratmış?!**

Sonra (ilk yaratmasının ardından) **yine Allâh o sonraki baştan yaratışla** (evvelce öldürdüklerini yeni) **baştan** (diriltip âhirette hesaba çekmek için) **îcâd edecektir. Şüphesiz ki Allâh her bir şey üzerine** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

يُعَذِّبُ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَٓاءُۚ وَاِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(يُعَذِّبُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **azap eder,** kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** daha ne yapar? (وَيَرْحَمُ) **ve rahmet eder,** kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** (وَاِلَيْهِ) **ve ancak yalnızca O'n**(un hesap yurdun)**a,** (تُقْلَبُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- O (Allâh-u Te'âlâ dirilmeyi inkâr ettikleri için azap etmeyi) **murâd ettiği kimselere** (dünyâda da âhirette de) **azap eder,** (dirilmek dâhil tüm îmân şartlarını tasdik ettikleri için cennete kavuşturmak) **dilediği kimselere ise rahmet eder. Siz** (diriltildikten sonra) **ancak O'n**(un hesap yurdun)**a döndürüleceksiniz!**

وَمَٓا اَنْتُمْ بِمُعْجِزٖينَ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَٓاءِۘ
وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصٖيرٍ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَمَٓا اَنْتُمْ) **Ve siz olmadınız,** kimler? (بِمُعْجِزٖينَ) (Allâh-u Te'âlâ'yı) **aslâ âciz bırakıcı kimseler,** nerede? (فِي الْاَرْضِ) **yerde,** daha? (وَلَا فِي السَّمَٓاءِ) **gökte de** (âciz bırakacak) **olamaz**(sınız), (وَمَا لَكُمْ) **ve sizin için yoktur,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** ne olmadı? (مِنْ وَلِيٍّ) **hiçbir dost,** daha? (وَلَا نَصٖيرٍ) **gerçek bir yardımcı da yoktur.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Ey insanlar!) **Yine siz yer**(yüzün)**de** (ulaşılamayacak mekânlara kaçıp da hakkınızda uygulamak istediği hükümleri icrâ etmekten Allâh-u Te'âlâ'yı) **aslâ âciz bırakabilecek kimseler olamazsınız, gökte de** (gizlenip Allâh-u Te'âlâ'dan kaçacak kimseler) **olamaz**(sınız)**! Zâten sizin için Allâh'tan başka hiçbir dost yoktur, gerçek bir yardımcı da yoktur** (ki, Rabbinizin yerden veyâ gökten göndermek istediği belâya karşı sizi savunabilsin)!

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَلِقَٓائِه۪ٓ اُو۬لٰٓئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَحْمَت۪ي وَاُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَالَّذِينَ) **Ve o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** neyi? (بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetlerini,** daha? (وَلِقَٓائِه۪) **ve O'na kavuşmayı,** (اُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (يَئِسُوا) **ümit kestiler,** neden? (مِنْ رَحْمَت۪ي) **Benim rahmetimden,** (وَاُو۬لٰٓئِكَ) **yine işte sana onlar,** (لَهُمْ) **sâdece onlara âittir,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَل۪يمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Yine o kimseler ki, Allâh'ın (cihanda olan ve Kur'ân'da bulunan tüm) **âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr etmiştirler,** (Habîbim) **işte sana! Onlar** (kıyâmet gününde) **Benim rahmetimden ümit kesmiştirler. İşte sana! Onlar** (var ya), **çok acı verici büyük bir azap da sâdece onlara âittir."**

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِه۪ٓ اِلَّٓا اَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ اَوْ حَرِّقُوهُ فَاَنْجٰيهُ اللّٰهُ مِنَ النَّارِۜ
اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(فَمَا كَانَ) **Bunun üzerine olmadı,** nedir olmadı? (جَوَابَ قَوْمِه۪) (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın) **kavminin cevâbıdır** (olmadı), ancak ne oldu? (اِلَّٓا اَنْ قَالُوا) **ancak demeleri,** ne demeleri? (اُقْتُلُو) **öldürün,** kimi? (هُ) **onu,** yâhut ne yapın? (اَوْ حَرِّقُو) **yâhut yakın,** kimi? (هُ) **onu,** (فَاَنْجٰى) **ama kurtardı,** kimi? (هُ) **onu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neden? (مِنَ النَّارِ) **o** (Nemrûd'un yaktığı) **ateşten,** (اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ) **işte sana şüphesiz ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler** (ve ibretler vardır), kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُؤْمِنُونَ) (Kur'ân'a) **îmân ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Bunun üzerine (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın) **kavminin** (ona) **cevâbı: "Onu** (kılıç ve benzeri silahlarla) **öldürün yâhut onu yakın" demelerinden başkası olmamıştır.** (Böylece onlar çok büyük ateş yakıp onu içine attılar) **fakat Allâh onu o ateşten kurtardı.**

(Ey mümin!) **İşte sana! Şüphesiz bu** (şekilde aylarca tutuşturulan ateşin bir anda söndürülüp, güllük gülistanlığa dönüştürülerek İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın kurtarılması)**nda bir kavim için elbette pek çok ve çok büyük âyetler vardır ki onlar** (Kur'ân'a) **îmân etmektedirler.**

وَقَالَ اِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْثَانًا مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُ
بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَمَأْوٰيكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَقَالَ) **Ve** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (اِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ) **siz ancak edindiniz,** kimi? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başkasını,** nedir edindiniz? (اَوْثَانًا) **birtakım putlar,** niçin edindiniz? (مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ) **aranızda sevgi olsun diye,** nerede? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** (ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **sonra kıyâmet gününde,** (يَكْفُرُ) **tanımayacak,** kim? (بَعْضُكُمْ) **bâzınız,** kimi? (بِبَعْضٍ) **diğer bir kısmı,** daha? (وَيَلْعَنُ) **ve lânet edecek,** kim? (بَعْضُكُمْ) **bâzınız,** kime? (بَعْضًا) **diğer bir kısma,** (وَمَأْوٰيكُمْ) **ve sığınacağınız yer,** nedir? (اَلنَّارُ) **ancak o** (cehennem) **ateş(i)dir,** (وَمَا لَكُمْ) **ve sizin için yoktur,** ne? (مِنْ نَاصِرِينَ) **yardımcılardan hiçbir kimse.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- O (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* ateşten kurtulmasının ardından kavmine) **dedi ki: "Siz ancak o en alçak** (dünyâ) **hayât**(ın)**da** (sevdiklerinizi putlara tapar bir hâlde görünce) **aranızdaki sevgiden dolayı** (onlara uymak için) **Allâh'ı bırakıp birtakım putlar**(ı ilâhlar) **edindiniz.**

Sonra kıyâmet gününde (gerçek meydana çıktığında ise); **bir kısmınız diğer bir kısmı tanımayacak, bâzınız da diğer bir kısma lânet edecektir.**

(İşte o zaman bâtıl ilâhlara tapanlar taptıklarından uzaklıklarını bildirecek de, böylece o gün siz birbirinizi tanımaz hâle geleceksiniz.)

Sizin sığın(maya mecbur bırakıl)**acağınız yer ise ancak o** (cehennem) **ateş(i)dir.** (Bugün sizin beni attığınız ateşten Rabbim beni kurtarmıştır ama o gün) **sizin için yardımcılardan hiçbir kimse de bulunmayacaktır."**

فَاٰمَنَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ اِنِّى مُهَاجِرٌ اِلٰى رَبِّى اِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(فَاٰمَنَ) **Hemen îmân etti,** kime? (لَهُ) **ona,** kim? (لُوطٌ) **Lût** *(Aleyhisselâm)*, (وَقَالَ) **ve** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (اِنِّى) **şüphesiz ben,** kimim? (مُهَاجِرٌ) **hicret ediciyim,** kime? (اِلٰى رَبِّى) **Rabbim**(in emrettiği yer)**e,** (اِنَّهُ) **muhakkak O** (Rabbim), (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلْحَكِيمُ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Bunun üzerine (Allâh-u Te'âlâ'nın birliğine öteden beri îmân etmiş olan) **Lût** (*(Aleyhisselâm)* İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın peygamberlik îlânını duyduğu anda) **ona îmân**(ını îlân) **etti.**

(Fakat çektiği eziyetler yüzünden dînini yaşamayacağını anladığı için) **o** (diyarda durmak istemeyen İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **da dedi ki: "Şüphesiz ben** (müşrik kavmimin bulunduğu yerden ayrılıp) **Rabbim**(in emrettiği yer)**e hicret ediciyim. Muhakkak ki ancak O,** (yenilmez gücüyle beni düşmanlarımdan koruyacak bir) **Azîz'dir,** (her emrinde nice hikmetler bulunan, dolayısıyla bana ancak yararıma olan şeyleri emreden bir) **Hakîm'dir."**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın bu âyet-i kerîmede geçen beyânı vechile; kendisi müşrik kavminin bulunduğu Kûfe havâlisinden ayrılıp Allâh-u Te'âlâ'nın hicret etmesini emretttiği Harrân yöresine göçmüş, daha sonra da o vakit Şâm'a bağlı olan Filistin cihetine hicret etmiştir. *(es-Sa'lebî, el-Medârik)*

وَوَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فٖى ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَاٰتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فِى الدُّنْيَاۚ
وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحٖينَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَوَهَبْنَا) **Biz de hibe ettik,** kime? (لَهُٓ) **ona,** kimi? (اِسْحٰقَ) **İshâk'ı,** daha? (وَيَعْقُوبَ) **ve** (torun olarak) **Ya'kûb'u,** (وَجَعَلْنَا) **ve kıldık,** nerede? (فٖى ذُرِّيَّتِهِ) **onun zürriyeti içersinde,** neyi? (اَلنُّبُوَّةَ) **peygamberliği,** daha? (وَالْكِتَابَ) **ve o Kitâbları,** yâni dört büyük Kitâb'ı, daha ne yaptık? (وَاٰتَيْنَا) **ve Biz verdik,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (اَجْرَهُ) **mükâfâtını,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** (وَاِنَّهُ) **ve muhakkak ki o,** nerede? (فِى الْاٰخِرَةِ) **âhirette,** kimlerdendir? (لَمِنَ الصَّالِحٖينَ) **elbette sâlih kimselerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (İbrâhîm kulumuz Bizim uğrumuzda bunca fedakârlık yaptığı için) **Biz de ona** (kısır bir hanım olan Sâre'den, hem de yaşlanıp doğurmaktan tamâmen ümit kestiği bir anda, oğul olarak) **İshâk'ı ve** (torun olarak) **Ya'kûb'u hibe ettik, peygamberliği ve o** (dört büyük) **kitapları da onun zürriyetinde**(n gelecek zatlara mahsus) **kıldık. Böylece Biz** (yapmış olduğu sâlih amellere karşılık) **ona mükâfâtını dünyâda verdik. Muhakkak ki o, âhirette de şüphesiz** (iyilikte kemâle ermiş) **sâlih kimselerdendir.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a dünyâda verilen "Ecr"den maksat; Nemrûd'un ateşinden kurtarılması, kıyâmete kadar gelecek her ümmetin onun milletine tâbi kılınması ve onların dilinde güzel övgülerle anısının bâkî yapılması, eşi çocuğa elverişli olmadığı hâlde evlât bahşedilmesi, kıyâmete kadar peygamberliğin onun soyunda devâm etmesi ve bütün ümmetler tarafından hem kendisine hem de âilesine salevât okuma emri verilmesi gibi fazîletlerdir. *(et-Teysîr, el-Beyzâvî)*

وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِه۪ٓ اِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَۘ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَم۪ينَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَلُوطًا) **Lût'u da** (peygamber olarak kavmine gönderdik), buradaki (وَاوْ) harfi, geride (14. âyet-i kerîmede) zikredilen (نُوحًا) kelimesine atf içindir, *(et-Teysîr)* ne vakit gönderdi? (اِذْ قَالَ) **o vakit ki demişti,** kime? (لِقَوْمِه۪ٓ) **kavmine,** (اِنَّكُمْ) **gerçekten siz,** (لَتَأْتُونَ) **elbette yapmaktasınız,** neyi? (اَلْفَاحِشَةَ) **o en çirkin işi,** (مَا سَبَقَ) **geçmedi,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne ile? (بِهَا) **bununla,** kim? (مِنْ اَحَدٍ) **hiçbir kimse,** öyle kimse ki kimden olucu? (مِنَ الْعَالَم۪ينَ) **âlemlerden.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Lût'u da o vakitte (peygamber olarak kavmine gönderdik) **ki; o kavmine** (şöyle) **demişti: "Gerçekten siz elbette o en çirkin iş** (olan livâta ve eşcinselliğ)**i yapmaktasınız, âlemlerden hiçbiri** (sizden önce) **bunun** (gibi bir günah)**la sizi geçmemişti.**

اَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّب۪يلَ وَتَأْتُونَ ف۪ي نَادٖيكُمُ الْمُنْكَرَۜ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِه۪ٓ اِلَّٓا اَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(اَئِنَّكُمْ) **Gerçekten siz mi,** (لَتَأْتُونَ) **elbette** (eşcinsellik için) **geliyorsunuz,** kime? (اَلرِّجَالَ) **erkeklere,** daha ne yapıyorsunuz? (وَتَقْطَعُونَ) **ve kesiyorsunuz,** neyi? (اَلسَّب۪يلَ) (insanların) **yolu**(nu), daha ne yapıyorsunuz? (وَتَأْتُونَ) **ve yapıyorsunuz,** nerede? (ف۪ي نَادٖيكُمْ) **meclislerinizde,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, *(el-Âlûsî)* neyi? (اَلْمُنْكَرَ) **o** (kötü sayılan) **münker** (şeyler)**i,** (فَمَا كَانَ) **bunun üzerine olmadı,** nedir olmadı? (جَوَابَ قَوْمِه۪ٓ) **kavminin cevâbıdır** (olmadı), (اِلَّٓا اَنْ قَالُوا) **ancak demeleri,** neyi demeleri? (ائْتِ) **getir,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (بِعَذَابِ اللّٰهِ) **Allâh'ın azâbını,** (اِنْ كُنْتَ) **eğer olduysan,** kimlerden? (مِنَ الصَّادِق۪ينَ) **doğru söyleyenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Gerçekten siz (kadınları bırakıp ısrarla) **erkeklere yaklaşa**(rak eşcinsellik yapıp dura)**cak mısınız,** (gelip geçene zorla bu fuhşu yaptırmak için ya da öldürüp yağmalamak için) **yol kes**(meyi sürdür)**ecek misiniz ve** (toplantı) **meclislerinizde o** (hem aklen hem de dînen çirkin sayılan) **münker** (şeyler)**i yap**(makta ısrarcı ol)**acak mısınız?!"**

Bunun üzerine kavminin cevâbı: "(Biz bu işleri bırakmayacağız, öyleyse bunlara karşılık) **bize** (vaad ettiğin üzere) **Allâh'ın azâbını getir! Eğer** (bu iddianda) **doğru söyleyen kimselerden oldu isen** (bunu ispatla da görelim)" **demelerinden başkası olmamıştır.**

Lût kavminin işlediği münker işlere misal olarak tefsirlerde; alenen yellenme ve herkesin ortasında cinsî münâsebette bulunma, sakalı traş etme, bıyığı kısaltma, sövüşme, müstehcen şakalar yapma, yolculara zarar vermek için sapanla taş atma, (ses çıkartarak) sakız çiğneme, parmak çıtlatma, alkış yapma, çıplak gezme ve birbirinin suratına tükürme gibi kötü huylar zikredilmiştir. *(İbnü 'Asâkir, et-Târîh, rakam:10694, 50/322; en-Nesefî, et-Teysîr, 11/499-500; es-Süyûtî, Câmi'u'l-ehâdîs, rakam:14130, 14/208; 'Ali el-Müttakî, el-Kenz, rakam:13014, 5/317)*

قَالَ رَبِّ انْصُرْنِى عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(قَالَ) (Lût *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اُنْصُرْ) **yardım et,** kime? (نِى) **bana,** kime karşı? (عَلَى الْقَوْمِ) **bu topluluğa karşı,** öyle topluluk ki, (اَلْمُفْسِدِينَ) **ifsâd ecidiler.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (O zaman Lût *(Aleyhisselâm)* Allâh-u Te'âlâ'ya mürâcaat etmek üzere) **dedi ki: "Ey Rabbim!** (Böyle bir fuhşu başlatıp sürdürerek, bir de Senin kudretinle alay etmek için acele azap isteyerek bozgunculuk yapan) **bu ifsatçılar topluluğuna karşı bana yardım et.**

وَلَمَّا جَٓاءَتْ رُسُلُنَٓا اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى قَالُوٓا اِنَّا مُهْلِكُوٓا اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَلَمَّا جَٓاءَتْ) **Ve ne zaman ki geldi,** kim? (رُسُلُنَٓا) **elçilerimiz** (olan melekler), kime? (اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'e,** ne ile geldiler? (بِالْبُشْرٰى) **müjde ile,** (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (اِنَّا) **gerçekten biz,** kimiz? (مُهْلِكُوٓا اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ) **işte şu karyenin halkını helâk edicileriz,** (اِنَّ اَهْلَهَا) **muhakkak oranın ahâlîsi,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (ظَالِمِينَ) **zâlim kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Bu duruma çok üzülen) **İbrâhîm'e elçilerimiz** (olan melekler oğul ve torun) **müjde**(si) **ile geldikleri zamanda ise** (Lût *(Aleyhisselâm)*ın kavminin azâbının yaklaştığını bildirmek üzere) **dediler ki:**

"Gerçekten biz işte şu (Sedûm) **karye(si)nin halkını helâk edicileriz, zîrâ muhakkak oranın ahâlisi** (türlü türlü günahlara bulaşarak kendilerine yazık eden) **zâlim kimseler oldular."**

قَالَ اِنَّ فِيهَا لُوطًاۜ قَالُوا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَاۘ لَنُنَجِّيَنَّهُ وَاَهْلَهُٓ اِلَّا امْرَاَتَهُۘ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(قَالَ) (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** neyi dedi? (اِنَّ فِيهَا) **şüphesiz orada vardır,** kim? (لُوطًا) **Lût,** (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (نَحْنُ) **biz,** kimiz? (اَعْلَمُ) **daha iyi bilici(yiz),** kimi? (بِمَنْ) **o kimseleri ki,** nerededir? (فِيهَا) **oradadır,** (لَنُنَجِّيَنَّ) **andolsun ki; elbette kurtaracağız,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَاَهْلَهُ) **ve âilesini,** (اِلَّا امْرَاَتَهُ) **ancak** (kâfir olan) **karısı müstesnâ,** (كَانَتْ) **o oldu,** kimlerden? (مِنَ الْغَابِرِينَ) **geride** (helâk olanlar arasında) **kalanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- O (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* aralarında zulme bulaşmamış mâsum kimseler de bulunduğunu açıklamak üzere meleklere): **"Muhakkak orada Lût** (ve ona îmân edenler) **vardır" dedi.**

Onlar da: "Orada bulunan kimseleri biz daha iyi biliciyiz! Andolsun ki; onu da, (kâfir olan) **karısı dışında** (diğer tüm) **âilesini de** (onlara vuracak azaptan) **elbette kurtaracağız. O** (ise) **geride** (yurtlarında helâk olanlar arasında) **kalıcılardan oldu" dediler.**

وَلَمَّٓا اَنْ جَٓاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِٓيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ اِنَّا مُنَجُّوكَ وَاَهْلَكَ اِلَّا امْرَاَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَلَمَّٓا اَنْ جَٓاءَتْ) **Ve ne zaman ki kesinlikle geldi,** burada (اَنْ) harfi kelâmı te'kîd için zâidedir, *(el-Âlûsî)* kim? (رُسُلُنَا) **elçilerimiz** (olan melekler), kime? (لُوطًا) **Lût'a,** (سِٓيءَ) **kötü duruma düştü,** ne sebebiyle? (بِهِمْ) **onlar sebebiyle,** daha ne oldu? (وَضَاقَ) **ve** (kalbi) **daraldı,** kim sebebiyle? (بِهِمْ) **onlar sebebiyle,** ne cihetinden? (ذَرْعًا) **güç** (yetersizliği) **bakımından,** (وَقَالُوا) **ama onlar dediler,** neyi dediler? (لَا تَخَفْ) **korkma,** (وَلَا تَحْزَنْ) **mahzun da olma,** (اِنَّا) **muhakkak biz,** kimiz? (مُنَجُّوكَ) **seni kurtarıcılar**(ız), daha? (وَاَهْلَكَ) **âileni de,** (اِلَّا امْرَاَتَكَ) **karın müstesnâ,** (كَانَتْ) **o oldu,** kimlerden? (مِنَ الْغَابِرِينَ) **geride** (helâk olanlar arasında) **kalanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Bizim elçilerimiz (İbrâhîm'in yanından ayrılıp) **Lût'a** (delikanlı şeklinde) **geldiği vakitte ise,** (onların melek olduğunu fark edemediği için) **onlar**(ı livâtaya düşkün sapık kavminden koruma endişesi) **yüzünden gerçekten kötü duruma düştü ve güç bakımından** (kendisini yetersiz gördüğü için) **onlar sebebiyle** (kalbi) **darlandı.**

(Bunu gören melekler ona) **dediler ki:** "(Kavminden) **korkma,** (bize bir zarar gelir diye) **mahzun da olma! Muhakkak seni de,** (kâfir olan) **karın dışında** (müminlerin oluşturduğu diğer tüm) **âileni de** (onlara vuracak azaptan) **kurtarıcılarız. O** (karın ise) **geride** (helâk olanlar arasında yurtlarında) **kalıcılardan oldu.**

اِنَّا مُنْزِلُونَ عَلٰٓى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَٓاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(اِنَّا) **Gerçekten biz,** kimiz? (مُنْزِلُونَ) **indiriciler**(iz), kimin üzerine? (عَلٰٓى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ) **işte şu memleketin halkı üzerine,** neyi? (رِجْزًا) **ızdırâba düşürecek büyük bir azâbı,** nereden indiricileriz? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** ne sebebiyle? (بِمَا كَانُوا) **olmaları sebebiyle,** nedir olmaları? (يَفْسُقُونَ) **fâsıklık yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Gerçekten Biz, (sana isyân ederek) **kendileri sürekli fâsıklık yapar olmaları sebebiyle, ızdırâba düşürecek büyük bir azâbı işte şu memleketin halkı üzerine gökten indiricileriz."**

Bu âyet-i kerîmeler Lût kavminin fiili olan livâta (eşcinsellik) günahının kınanması husûsunda ve çirkinliğini beyân sadedinde çok açık ifâdeler ihtivâ etmektedir. Bütün ulemânın görüş birliğiyle livâta kebâir günahlardan sayılmış, hattâ zinâdan daha kuvvetli bir haram olduğu açıkça bildirilmiştir. Meşârık Şerhi'nde zikredildiği üzere; livâta, hem aklen, hem dînen, hem de insanın fıtratına ters düşmesi îtibârıyla çok çirkin sayılmıştır. Ebû Hanîfe *(Rahimehullâh)*ın, bu suç hakkında had cezâsıyla hükmetmeyişi, onu küçümsediği anlamına gelmez. Hattâ bâzı âlimler: "Had cezâları kişiyi günahlardan temizlemek için meşrû edilmiştir, bu günah ise bu gibi cezâlarla temizlenemeyecek kadar büyüktür" demişlerdir. *(el-Âlûsî)*

وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَٓا اٰيَةً بَيِّنَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَلَقَدْ تَرَكْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz bıraktık,** nereden? (مِنْهَٓا) **oradan** (geriye), neyi? (اٰيَةً) **bir âyeti,** öyle âyet ki, (بَيِّنَةً) (ibret vermesi) **çok açık olucu,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْقِلُونَ) **akıllarını kullanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Andolsun ki; elbette Biz gerçekten o (Lût *(Aleyhisselâm)*ın helâk edilen kasabaları)**ndan** (geriye)**, bir toplum için** (ibret alınacak bir şey olduğu) **çok açık olan bir âyet** (ve delil olsun diye onların üzerine atılan taşlardan bâzı kalıntılar) **bıraktık ki o**(nların haberini duya)**nlar** (ibret alma husûsunda) **akıllarını kullanırlar**.

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* burada geçen "Açık âyeti"; harap olan yurtlarının kalıntıları olarak tefsir etmiştir. Bu âyetin, kendilerini helâk eden taşlar olduğu da söylenmiştir ki, Allâh-u Te'âlâ o taşları bu ümmetin başında gelenler yetişip görünceye kadar uzun bir süre bırakmıştır. Yine böylece onların helâkinin ardından toprağın üzerine çıkan kara suyun kalıntısı olan simsiyah ırmaklar da açık bir âyet sayılmıştır. *(el-Kirmânî, el-Âlûsî)*

وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًاۙ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ
وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَاِلٰى مَدْيَنَ) **Medyen** (kavmin)**e de** (rasûl gönderdik)**,** kimi? (اَخَاهُمْ) **kardeşlerini,** ondan bedel? (شُعَيْبًا) **Şu'ayb'ı,** (فَقَالَ) **o hemen dedi,** neyi dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (اعْبُدُوا) **ibâdet edin,** kime? (اللّٰهَ) **Allâh'a,** daha? (وَارْجُوا) **ve arzulayın,** neyi? (الْيَوْمَ) **o günü,** öyle gün ki, (الْاٰخِرَ) **son olucu,** daha ne yapı? (وَلَا تَعْثَوْا) **ve fesat çıkartmayın,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **bu toprakta,** kimler olduğunuz hâlde? (مُفْسِدِينَ) **fesat çıkarıcı kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Medyen (ahâlisin)**e de** (soyca) **kardeşleri** (olan) **Şu'ayb'ı** (peygamber olarak gönderdik)**! O hemen** (onlara nasîhat etmek üzere)**: "Ey kavmim!** (Yalnızca) **Allâh'a ibâdet edin ve o** (dünyâdan) **sonraki günü**(n mükâfâtına kavuşmayı) **arzulayın. Bir de siz bozguncu kimseler olarak bu toprakta fesat çıkartmayın" dedi.**

فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوا فِى دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(فَكَذَّبُو) **Fakat onlar yalanladılar,** kim? (هُ) **onu,** (فَاَخَذَتْ) **bunun üzerine yakaladı,** kimi? (هُمُ) **onları,** ne? (الرَّجْفَةُ) **o şiddetli zelzele,** (فَاَصْبَحُوا) **hemen onlar sabah vakti oldular,** nerede? (فِى دَارِهِمْ) **yurtlarında,** kimler? (جَاثِمِينَ) **diz üstü çöküp kalan** (ölü) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Fakat onlar onu yalanladılar. Bunun üzerine (Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ın, yürekleri çatlatan nârasıyla meydana gelen) **o şiddetli zelzele onları yakaladı da, hemen onlar sabah vakti yurtlarında diz üstü** (yere) **çöküp kalan** (ölü) **kimseler oldular.**

وَعَادًا وَثَمُودَا۟ وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(Habîbim anlat), kimi? (وَعَادًا) **Âd'ı da,** bu kelime mahzûf bir (اُذْكُرْ) fiilinin mef'ûlüdür, *(el-Beyzâvî)* daha kimi anlat? (وَثَمُودَا۟) **Semûd'u da,** (وَقَدْ تَبَيَّنَ) **gerçekten de iyice belirmişti,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne? (مِنْ مَسَاكِنِهِمْ) **onların yurtlarından bir kısmı,** (وَزَيَّنَ) **ve iyice süslemişti,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** neyi? (اَعْمَالَهُمْ) (kötü) **amellerini,** daha ne yapmıştı? (فَصَدَّ) **bu sebeple engellemişti,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden? (عَنِ السَّبِيلِ) **o** (dosdoğru) **yol**(a tâbi olmak)**dan,** (وَكَانُوا) **hâlbuki onlar olmuştular,** nedir olmuştular? (مُسْتَبْصِرِينَ) **basîrete sâhip kimseler.** (Lâkin gaflete dalıp âkıbetlerini hiç düşünmediler.)

Meâl-i Şerîf - 38

38- Âd'ı ve Semûd'u da (kendilerine elçi olarak gönderilen Hûd ve Sâlih *(Aleyhimesselâm)*a karşı geldikleri için nasıl helâk ettiğimizi ümmetine anlat)**!**

(Ey müşrikler! Şâm ve Yemen'e gidiş-geliş yolunuz üzerinde bulunan) **onların** (yıkık ve vîran) **yurtlarından bir kısmı sizin için gerçekten iyice belirmiştir.** (İşte) **şeytan onlara** (vesvese vererek, kâfirlik ve günahlar gibi kötü) **amellerini iyice süslemişti de bu sebeple onları o** (dosdoğru) **yol**(a tâbi olmak)**dan alıkoymuştu. Hâlbuki onlar** (inceleyip araştırarak, hakla bâtılın arasını ayıracak akıl ve) **basîrete sâhip kimseler olmuştular** (lâkin gaflete dalıp âkıbetlerini hiç düşünmediler).

وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسٰى بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِى الْاَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(Habîbim ümmetine anlat), kimi? (وَقَارُونَ) **Kārûn'u da,** daha? (وَفِرْعَوْنَ) **Firavun'u da,** daha? (وَهَامَانَ) **Hâmân'ı da,** (وَلَقَدْ جَاءَ) **andolsun ki; elbette**

muhakkak getirdi, kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** neyi? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık delilleri,** (فَاسْتَكْبَرُوا) **ama onlar büyüklük taslamışlardı,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o toprakta,** (وَمَا كَانُوا) **hâlbuki onlar olmamıştı,** nedir olmamıştı? (سَابِقِينَ) (Bizim takdîrimizi) **geçebilecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Kārûn'u da, Firavun'u da, Hâmân'ı da (fecî şekilde nasıl helâk ettiğimizi ümmetine anlat)**! Andolsun ki; Mûsâ onlara** (Tevrât Kitâb'ı, ejderhâya dönüşen asâ ve güneş misâli parlayan bembeyaz el gibi) **çok açık deliller getirmişti, ama onlar o** (yaşadıkları) **yer**(ler)**de büyüklük taslamışlardı. Hâlbuki onlar** (Bizim takdîrimizi) **geçebilecek kimseler değildiler.**

فَكُلًّا اَخَذْنَا بِذَنْبِه۪ۚ فَمِنْهُمْ مَنْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًاۚ وَمِنْهُمْ مَنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُۚ
وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَۚ وَمِنْهُمْ مَنْ اَغْرَقْنَاۚ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ
وَلٰكِنْ كَانُٓوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(فَكُلًّا) **Artık her birini,** (اَخَذْنَا) **yakaladık,** ne sebebi ile? (بِذَنْبِه۪) **günahı sebebi ile,** (فَمِنْهُمْ) **işte onlardan vardır,** kim? (مَنْ) **öyle kimse ki,** (اَرْسَلْنَا) **Biz gönderdik,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** neyi? (حَاصِبًا) **taş savuran bir kasırgayı,** (وَمِنْهُمْ) **yine onlardan vardır,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (اَخَذَتْ) **yakaladı,** kimi? (هُ) **onu,** ne? (الصَّيْحَةُ) **o** (Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ın) **nârâ**(sı), (وَمِنْهُمْ) **yine onlardan vardır,** kim? (مَنْ) **öyle kimse ki,** (خَسَفْنَا) **Biz batırdık,** kimi? (بِه۪) **onu,** nereye? (الْاَرْضَ) **yer**(in dibin)**e,** (وَمِنْهُمْ) **yine onlardan vardır,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (اَغْرَقْنَا) **Biz su ile boğduk,** (وَمَا كَانَ) **ama olmadı,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmadı? (لِيَظْلِمَ) **aslâ zulm**(ü murâd) **eder,** kime? (هُمْ) **onlara,** (وَلٰكِنْ كَانُوا) **velâkin onlar oldular,** kime? (اَنْفُسَهُمْ) **sâdece kendi nefislerine,** nedir oldular? (يَظْلِمُونَ) **zulmederler.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Artık her birini günahı sebebiyle yakaladık! Onlardan kimi vardır ki taş savuran bir kasırgayı üzerine gönderdik, onlardan kimi de vardır ki onu o (Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ın, yürekleri çatlatan ve ödleri patlatan) **nâra**(sı) **yakalamıştır, onlardan öylesi de vardır ki onu yer**(in dibin)**e batırdık, içlerinden kimini de su ile boğduk!**

(Böyle ağır cezâlara çarptırarak) **Allâh aslâ onlara zulm**(etmeyi murâd) **eder olmadı velâkin onlar** (gördükleri bunca açık delîle rağmen inkârda ısrâr etmeleri yüzünden kendilerini İlâhî gazaba müstehak ederek) **sâdece kendi nefislerine zulmeder oldular.**

Müfessirler kasırgayla helâk edilenlere Lût kavmini, nâra ile helâk edilenlere Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ı inkâr eden Medyen ile Sâlih *(Aleyhisselâm)*ı tekzip eden Semûd kavimlerini, yerin dibine batırılanlara da Kārûn'u, boğulanlara ise Nûh kavmiyle, Firavun ve ordusunu misal vermişlerdir. *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Hâzin)*

مَثَلُ الَّذ۪ينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْلِيَٓاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِۚ اِتَّخَذَتْ بَيْتاًۜ
وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِۢ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(مَثَلُ الَّذ۪ينَ) **O kimselerin acâyip hâli,** öyle kimseler ki, (اِتَّخَذُوا) **edindiler,** kimi? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başkasını,** nedir edindiler? (اَوْلِيَٓاءَ) (tapınılacak) **birtakım dostlar,** bunların güçsüz ve gülünç durumu ne gibidir? (كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ) **örümceğin ilginç hâli gibidir,** o ne yaptığı hâlde? (اِتَّخَذَتْ) **edindi,** neyi? (بَيْتاً) **bir evi,** (وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ) **hâlbuki gerçekten evlerin en zayıfı,** nedir? (لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ) **elbette örümceğin evidir,** (لَوْ كَانُوا) **eğer olsaydılar,** nedir olsaydılar? (يَعْلَمُونَ) **biliyorlar.** Burada (لَوْ) kelimesinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (لَمَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْلِيَٓاءَ) "Elbette Allâh'tan başka tapınılacak dostlar edinmezdiler" şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Putlara taparak ve onların yardımlarını umarak) **Allâh'tan başka birtakım dostlar edinmiş olan o** (müşrik) **kimselerin** (güçsüz ve gülünç olan) **şaşılacak hâli;** (tehlikelerden korunmak ve içerisinde barınmak için kendi ördüğü zayıf ağlardan ibâret) **bir ev edinmiş olan örümceğin ilginç hâli gibidir.**

Hâlbuki gerçekten evlerin en zayıfı, elbette örümceğin evidir. Eğer onlar (durumlarının bu kadar fecî olduğunu) **bilmekte olsaydılar** (Allâh'tan başka kimseye tapmazdılar)!

Puta tapan müşriğin hâli; kendi ürettiği ağlarla ev yapan örümceğin durumuna benzer. İşte böylece; araştırılacak olsa, en güçsüz ev olarak örümcek evi tespit edileceği gibi, inançların en asılsız olanının da herhangi bir zarar veyâ fayda vermekten âciz olan putlara ibâdet olduğu anlaşılır.

اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِه۪ مِنْ شَيْءٍۜ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(اِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz Allâh,** nedir? (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَدْعُونَ) **tapıyorlar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِه۪) **O'ndan başka olduğu hâlde,** neye tapıyorlar? (مِنْ شَيْءٍ) **herhangi bir şeye,** (وَهُوَ) **ve ancak O,** kimdir? (اَلْعَز۪يزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلْحَك۪يمُ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Şüphesiz ki Allâh o (şirk koşa)**nların, Kendisinden başka tapmakta oldukları herhangi bir şeyi** (hakkıyla) **bilmektedir ve ancak O,** (Kendisine ortak koşanlardan intikam alma gücüne sâhip olan bir) **Azîz'dir,** (her işi sağlam ve yerli yerinde olan bir) **Hakîm'dir.** (Artık böyle bir Zâta ibâdeti bırakıp, yok hükmünde olan âciz şeylere tapmayı hangi akıllı câiz görebilir?!)

وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِۚ وَمَا يَعْقِلُهَٓا اِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَتِلْكَ) **Ve işte sana bunlar,** bunlardan bedel? (اَلْاَمْثَالُ) **bu misaller,** nedir? (نَضْرِبُ) **Biz açıklıyoruz,** neyi? (هَا) **onları,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** (وَمَا يَعْقِلُ) **ama anlayamaz,** neyi? (هَٓا) **onları,** (اِلَّا الْعَالِمُونَ) **ancak âlimler** (anlar).

Meâl-i Şerîf - 43

43- İşte sana! Bu misaller ki; Biz onları insanlar(ın zihinlerine yaklaştırmak) **için açıklamaktayız. Ama onlar**(da bulunan güzellikleri ve kazandıracakları faydalar)**ı âlimlerden** (oldukları için her şeyi gerektiği şekilde düşünebilen ve Allâh-u Te'âlâ'nın tâatıyla amel edip gazabından sakınan gerçek mânâda bilgili insanlardan) **başkası anlayamaz.**

خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(خَلَقَ) **Yarattı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** Allâh-u Te'âlâ ne olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) **hakkı mültebis olduğu hâlde,** bu mânâya göre (بِالْحَقِّ) kelimesi (خَلَقَ) fiilinin fâili olan Allâh-u Te'âlâ'ya râci' zamirden hâl kabûl edilmiştir ki bu durumda (بِالْحَقِّ) kelimesi gizli olan mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmüş olup takdîr-i kelâm (خَلْقاً مُلْتَبِساً بِالْحَقِّ) yâni "Onları hikmete mebnî olan bir îcâd ile vâr etti" demektir. Gerçi bu terkîbin, "semâvât ve arz" kelimelerinden hâl düşmüş olması da kabûl edilebilir ki buna göre takdîr:

(مُلْتَبِسَةً بِالْحَقِّ) yâni "Yaratılmalarını münâsip kılan haklı bir hikmetle gökleri ve yeri vâr etti" demek olur, meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir. (اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **işte sana, şüphesiz bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** kim için? (لِلْمُؤْمِنِينَ) **îmân edenler için.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Allâh (yedi kat) **gökleri ve yeri** (boşu boşuna değil ancak bir) **hak** (ve mükelleflere imtihan yurdu olup dînî ve dünyevî faydalarını temin edebilmeleri için yaratılmalarını gerektiren üstün bir hikmet) **ile iç içe olarak yaratmıştır.** (Habîbim!) **İşte sana! Şüphesiz ki îmân edenler için elbette bunda** (Allâh-u Te'âlâ'nın yüce Zâtına ve üstün sıfatlarına delâlet eden) **çok büyük bir âyet** (ve işâret) **bulunmaktadır.**

اُتْلُ مَا اُوحِىَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَۜ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِۜ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(اُتْلُ) (Habîbim) **peş peşe oku,** neyi? (مَا) **o** (âyetlerden ibâret) **şeyleri ki,** (اُوحِىَ) **vahyolundu,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** o vahyolunan âyetler de neden olduğu hâlde? (مِنَ الْكِتَابِ) **o Kitâb'dan olduğu hâlde,** buradaki (مِنْ) harfi beyâniyye de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, daha ne yap? (وَاَقِمْ) **ve hakkıyla kıl,** neyi? (الصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** (اِنَّ الصَّلٰوةَ) **zîrâ muhakkak o** (hakkıyla kılınan) **namaz,** ne yapar? (تَنْهٰى) **alıkoyar,** neden? (عَنِ الْفَحْشَاءِ) **en çirkin olan şeylerden,** daha? (وَالْمُنْكَرِ) **ve** (dînen ve aklen reddedilen) **münker şeylerden,** (وَلَذِكْرُ اللّٰهِ) **elbette Allâh'ın zikri ise,** nedir? (اَكْبَرُ) (diğer ibâdetlerden) **daha büyüktür,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تَصْنَعُونَ) **sanat hâline getirerek yapmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Habîbim!) **Sana vahyedilmiş olan o Kitâb'ı** (Allâh-u Te'âlâ'ya mânen yakınlaşmak, lafızlarını ezberlemek ve mânâlarını çok iyi anlamak için) **peş peşe oku ve o** (farz) **namaz**(lar)**ı hakkıyla kıl!**

Zîrâ (dışındaki ve içindeki tüm şart ve edeplere riâyet edilerek kâmil mânâda edâ edilen) **o namaz,** (zinâ gibi) **en çirkin olan şeylerden de,** (dînen ve aklen reddedilen) **münker şeylerden de kesinlikle** (sâhibini) **alıkoyar.**

Allâh'ın zikri (ve hatırlanması için meşrû edilmiş ve bütünüyle zikirden ibâret olan namaz) **ise elbette** (diğer bütün ibâdetlerden) **daha büyüktür. /** *(Sizin namaz içinde ve dışında)* ***Allâh'ın zikri*** *(ile meşgul olmanız)* ***ise elbette*** *(infak ve cihat dâhil bütün amellerinizden)* ***daha büyüktür./***

Zâten Allâh sanat hâline getirerek (sürekli) **yapar olduğunuz** (hayır ve tâatle ilgili) **şeyleri** (hakkıyla) **bilmektedir.** (Buna göre de karşılığınızı verecektir.)

Ebu'd-Derdâ *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)* Efendimiz şöyle buyurmaktadır: "Ben size amellerinizin en hayırlısını, mâlikiniz (olan Allâh-u Te'âlâ) nezdinde en bereketlisini (en fazla sevap artışı kazandıranını), derecelerinizi en ziyâde yükseltecek olanını, (Allâh-u Te'âlâ yoluna) altın ve gümüş vermekten sizin için daha hayırlı olanını ve düşmanınız (olan îmânsızlar)a (harpte) rastlayıp da boyunlarını vurmanızdan, onların da sizin boyunlarınızı vurmaları (netîcesinde şehit olma)n(ız)dan bile sizin için daha hayırlı olanı haber vereyim mi?... İşte o(nca fazîlete sâhip amel), Allâh(-u Te'âlâ'y)ı zikretmektir."

Mu'âz ibnü Cebel *(Radıyallâhu Anh)* şöyle demiştir: "Kişiyi Allâh'ın azâbından kurtarma husûsunda Allâh'ın zikrinden daha faydalı hiçbir şey olamaz." *(et-Tirmizî, es-Sünen, ed-De'avât:6, rakam:3377, 5/459; İbnü Mâce, es-Sünen, rakam:3790, 2/1245; Mâlik, el-Muvatta', rakam:24, 1/211; İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, rakam:34590, 7/111)*

SÛRE-İ CELÎLELER